SANSÜR KARAR DEFTERLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

TÜRKİYE'DE SİNEMA SANSÜRÜNÜN TARİHİ

1932 - 1988

Ali Karadoğan - Semire Ruken Öztürk

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

2. CİLT

[1963-1977]

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI
TELİF HAKLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE'DE
SİNEMA SANSÜRÜNÜN TARİHİ
(1932-1988)

Sansür Karar Defterleri Üzerine
Bir İnceleme

Ali Karadoğan - Semire Ruken Öztürk

2. CİLT

[1963-1977]

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

© TELİF HAKLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ISBN: 978-975-17-5101-0 (2.c) - 978-975-17-5097-6 (Tk)

Genel ağ: www.ktb.gov.tr
e-posta: info@telifhaklari.gov.tr

Yazar
Ali Karadoğan - Semire Ruken Öztürk

Redaksiyon
Tamer Koparan

Yapım
Ajans Düş Pınarı
Birlik Mah. 465. Cad. No: 1/5 Çankaya/Ankara
bilgi@duspinari.com
Grafik Tasarım: Pınar Coşgun

Baskı
Özel Ofset
Matbaacılar Sitesi, 1514. Sok. No: 6 Yenimahalle/Ankara
ozel@ozelofset.com.tr
Sertifika No: 40365

Baskı Yeri ve Tarihi: Ankara, 2022

Baskı Adedi: 1.300

Türkiye'de sinema sansürünün tarihi (1932-1988): Sansür karar defterleri üzerine bir inceleme/ [Yazar] Ali Karadoğan, Semire Ruken Öztürk .– Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022.

3 c.: res.; 27 cm.– (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Telif Hakları Genel Müdürlüğü)

ISBN: 978-975-17-5101-0 (2.c) - 978-975-17-5097-6 (Tk)

İçindekiler: 1. c. 1932-1963 ~ 2.c. 1963-1977 ~ 3. c. 1977-1988

1. SANSÜR VE BİLGİ DENETİMİ. I. Karadoğan, Ali. II. Öztürk, Semire Ruken. III. e.a. IV. seriler.

363.31

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI
TELİF HAKLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE'DE
SİNEMA SANSÜRÜNÜN TARİHİ
(1932-1988)

Sansür Karar Defterleri Üzerine
Bir İnceleme

TelifHakları
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÖN SÖZ

Lumière Kardeşler'in, Paris'teki Grand Cafe'de gerçekleştirdikleri ilk sinema filmi gösteriminin üzerinden 127 yıl geçti. Görece yeni bir sanat dalı olan ve "yedinci sanat" olarak kabul edilen sinemaya, bir asrı aşkın serüveninde çeşitli coğrafyalarda ve ülkemizde sansür uygulamaları eşlik etmiştir. Uygulanma gerekçeleri ve şiddetleri farklı olsa da sonuç itibarıyla sinema sanatının ve endüstrisinin gelişmesine bir engel, sanatçıların ifade özgürlüğüne bir müdahale olarak algılanıp toplumsal düzlemde tartışma konusu olmuşlardır.

4 Kasım 1914 günü Fuat Uzkınay tarafından çekilen "Ayastefanos'taki Rus Abidesinin Yıkılışı" filmiyle başlayan Türk sineması önce valilikler tarafından denetlenmiş, 1932 yılı itibarıyla yürürlüğe giren "Sinema Filmlerinin Kontrolüne Ait Talimatname" ile de sansür kurumsallaşmıştır. 1932 - 1988 yılları arasında farklı mevzuatlara dayanarak çeşitli kurum temsilcilerinden oluşan komisyonlar marifetiyle denetimler gerçekleştirilmiş, belirli sahnelerin çıkarılmasını şart koşan veya filmin tamamen yasaklanmasına hükmeden kararlar alınmıştır.

Bakanlığımızın talebiyle bu alanda yetkin iki öğretim üyesi ve akademik ekipleri tarafından, Telif Hakları Genel Müdürlüğü arşivinde uzun yıllardır fiziksel olarak korunan ve aynı zamanda dijital ortama da aktarılmış olan karar defterleri ile söz konusu kararların dayanakları üzerine bir çalışma yürütülmüştür. Takriben beş yüz bin sayfadan oluşan belgeler üzerinde yaklaşık iki yıl süren yoğun ve titiz inceleme ve sınıflandırma mesaisi ile elde edilen sonuçlarla ise elinizdeki eser ortaya çıkarılmıştır.

Üç cilt olarak hazırlanan "Türkiye'de Sinema Sansürünün Tarihi" eserinde, ülkemizde 1932-1988 yılları arasında verilen kararlar yıllara ve konulara göre sınıflandırılmış olup çoğu ilk kez kamuoyu dikkatine gelecek olan çarpıcı sansür uygulamaları da içerisinde yer almaktadır. Bu özel çalışmayı sadece ülkemizin sinema geçmişine değil yakın siyasal ve sosyal tarihimize de nesnel bir bakış olarak değerlendirmek mümkündür.

Gerek popüler gerekse de akademik düzlemde konuya ilgi duyanlar için öncü ve referans bir eser olan 'Türkiye'de Sinema Sansürünün Tarihi'ni vücuda getiren Doç. Dr. Ali Karadoğan'a ve Prof. Dr. Semire Ruken Öztürk'e şükranlarımı sunuyor, böylesi kapsamlı bir çalışmaya katkı sunan değerli mesai arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Mehmet Nuri ERSOY
Türkiye Cumhuriyeti
Kültür ve Turizm Bakanı

SUNUŞ

Sinema söz konusu olduğunda üzerinde en çok konuşulan konuların başında hiç şüphesiz ki sansür gelir. Bu konuda sinema alanıyla ilgili hemen herkesin anlatacak bir anısı ya da çeşitli konulara örnek olarak verebileceği bir bilgi mevcuttur. Konuya ilişkin anekdotların ve bilgilerin büyük bir kısmı ise sinemamızın ilk döneminden ve özellikle de Yeşilçam döneminden itibaren kulaktan kulağa aktarılan popüler kültürün parçası olmuş söylentilerden oluşmaktadır. *Türkiye'de Sinema Sansürünün Tarihi (1932-1988) Sansür Karar Defterleri Üzerine Bir İnceleme* adlı bu çalışma tam da bu konudaki efsaneleri ortadan kaldıracak ve belirsizlikleri büyük oranda giderecek hacim ve içeriğe sahip bir nitelik taşımaktadır.

Sinema alanında olduğu kadar kültürel çalışmaların diğer birçok alanında da yapılacak çalışma ve araştırmalara ilham verecek ve kaynak teşkil edecek olan bu çalışma kültür tarihimizin önemli bir başlığına ait belgeleri kategorize etmektedir. Bu nedenle de öncelikle bu çalışmanın ortaya çıkmasına olanak tanıyan kişi ve kurumları anmak gerekmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürü Dr. Ziya Taşkent'e ve Belgelendirme ve Arşiv Daire Başkanı Serhat Dalgıç'a, bu çalışmayı yapma konusundaki motivasyonları, heyecanları, bilimsel/akademik duyarlıkları ve çalışmanın her aşamasında bize verdikleri destek ve duydukları güven için çok teşekkür ederiz. Onların bu çabası olmasaydı muhtemelen bu defterler uzun yıllar daha arşivin karanlık bir köşesinde kalmaya mahkûm olacaktı. Bu çaba sonucunda en azından bu defterlerin içeriğinin nelerden oluştuğu artık araştırmacılar ve konuyla ilgilenen herkes tarafından bilinecektir. Kısaca bu serüvenin nasıl başladığını belirtmek -çalışmanın başlığında yer alan ilk tarihten yola çıkarak hesaplarsak 90 yıllık bir zaman diliminde- neden bunca yıl bu konuda geniş bir çalışmanın ortaya konmadığını da belirli ölçülerde aydınlatabilir.

Defterlerde yer almasa da sinemamızda bilinen ilk sansür örneklerinden biri olan *Mürebbiye*'nin 1919'da işgal kuvvetleri tarafından yasaklanmasını da hesaba katarsak, sansürün uygulandığı 100 yılı aşkın bir süreden söz ediyoruz; ki bu süre rahatlıkla 1900'lerin başına kadar götürülebilir. Ancak bu çalışma sırasındaki araştırmalardan öğrendiğimize göre, Sansür Kurullarına ilişkin olarak, [yazımı olduğu gibi koruyarak] "1932 senesinin 8. nci ayından itibaren tutulmuş bir karar defteri mevcuttur". *Kaçakçılar* filminin sansür belgesinin bulunması konusunda yapılan kurumlararası bir yazışmadan Muhsin Ertuğrul'un yönettiği *Kaçakçılar* filmine "1932 senesinin birinci ayında izin vesikası verilmiş olmasına binaen bu tarihten evvel kontrolları yapılan filmlerin karara geçirilip geçirilmediği veya böyle bir karar defteri mevcut olup olmadığı bilinmemektedir". *T.C. İstanbul İli Emniyet Müdürlüğü Basın ve Yayın (Kısım: Film, Numara: 4753) Kısmının İçişleri Bakanlığına, "Özet: Yurd dışına çıkarılacak kaçakçılar isimli yerli film Hk" konusuyla yazılan 4 Kasım 1947 tarihli* yazısından edindiğimiz bilgiden yola çıkarak Türkiye'de sansürle ilgili kararların

yazıldığı defterlerin 1932 yılının Ağustos ayından itibaren tutulduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz; ancak bu defterlerin, kaç tane olduğu bilgisine ve akıbetlerinin ne olduğuna hâlâ vakıf değiliz. Elinizdeki bu inceleme, dosyalarda tutulmuş bulunan 1932 yılındaki kararlardan (defterlerin başlangıcı 1947) itibaren defterlerin bittiği 1988 yılına kadar aşağı yukarı 60 yıla yakın bir sürede kaydı tutulmuş defterlerdeki kararları içermektedir; ancak şunu da belirtmeliyiz ki bu defterlerin dışında başka defterlerin de olduğunu düşünüyoruz, bu nedenle bu defterlerde yer almayan bazı kararlar doğal olarak araştırma kapsamının dışında kalmıştır. Ayrıca film dosyalarında birçok başka kararın da bulunduğunu biliyoruz, şimdilik kendimizi sadece defterlerle ve buradaki kararlarla sınırladık, umarız başka araştırmacılar da dosyalarda kalmış diğer kararları gün yüzüne çıkarırlar.

Bu çalışmayla sansür karar defterleri tasnif edilmiş ve içeriğinin sistematik bir biçimde dökümü yapılmış, bir nevi envanteri çıkarılmıştır, bu anlamıyla da bu çalışma alana ilişkin dökümantasyonun önemli bir başlangıcı olarak görülmelidir. Artık Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü arşivinde sansür kurullarına ait 96 adet defter olduğunu biliyoruz ve bu çalışma bu 96 defterden 92'sinin içerdiği kararları kategorize ederek bu kararların hangi gerekçelerle verildiğini belirleyerek bir nevi anatomik çerçeve ortaya koymaya çalışmıştır. Bilgileri organize ederken birçok seçim şansımız vardı. Yazmaya başlarken bizim tercihimiz şöyle şekillendi: Öncelikle yıllara ve defterlere göre kategoriler oluşturuldu, bir sıra numarası bulunmayan defterler tarihe göre sıralandı, defterlerdeki kararlar kendi içinde temalara ayrıldı ve belirlediğimiz genel kategoriler (elbette başka bir biçimde de kurulabilirdi ama şimdilik çeşitli zorunluluklar nedeniyle) oluşturuldu.

Özetle; şu anda Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü'ndeki arşivde ciltlenmiş olarak 96 adet "Sansür Karar Defteri" mevcuttur. Bu defterlerden cildinde "Karar Defteri 1976-1977-1978-1979-1980-1981" yazan defter az sayıda "Teknik ve Öğretici" filmin yer aldığı; "Film Gösterme İzin Belgesi Defteri 1977-1978-1979" yazılı defter ise, izin belgelerinin yer aldığı bir defterdir. Bunların dışında iki adet de müzik kayıtlarının tutulduğu, biri "Denetleme Kurulu Karar Defteri (Müzik) 1986-1987", diğeri ise "Alt Komisyon Karar Defteri (Müzik) 1987-1988" adıyla kayıtlı defterler vardır. Bu dört defterin dışında kalan 92 adet defter ise senaryo ve filmlere ait sansür kararlarının yazıldığı "İl Kontrol Komisyonları"na ve "Merkez Film Kontrol Komisyonu"yla "Denetleme" kurullarına ait defterlerden oluşmaktadır. Eldeki defterlere bakıldığında 1947-1988 yılları arasında 25.755 adet karar verildiği görülmektedir. 1932-1958 yılları arasında dosyalarda yer alan 518 kararı da dikkate alırsak elinizdeki bu çalışmada nihai olarak 26.273 karar gözden geçirilerek sınıflandırılmıştır.

Daha önce Özkan Tikveş (1968) ve Alim Şerif Onaran'ın (1968) (Alim Şerif Onaran aynı zamanda İçişleri Bakanlığı adına Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi olarak 9. Şube adına sansür kurullarında uzun yıllar yer almıştır) yaptığı çalışmalarda komisyon kararlarına ilişkin sayısal veriler derlenmiş olsa da gerekçelerin içeriklerinin bir dökümü bugüne kadar yapılmamıştır. Bu döküm için fırsat ise, 2019 yılının son günlerinde Kültür

ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü'nün önerisiyle ortaya çıktı. Genel Müdürlük 96 adet defterdeki sansür kararlarının içeriklerinin tasnif edilmesini ve sansüre gerekçe oluşturan ifadelerin dönemlere göre bir dökümünün yapılmasını istiyordu. Bu çerçevede Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Abdulrezak Altun aracılığı ile Radyo, Televizyon ve Sinema bölümü, Sinema anabilim dalı öğretim üyelerinin bilgisine başvurulan bir toplantı gerçekleşti, ardından kısa bir süre sonra 96 adet "Sansür Karar Defterleri" teslim alındı. Ancak verilerin ebadı (92 Karar Defterinde yaklaşık 20.000 sayfa, film dosyalarında ise senaryolarla birlikte toplamda 500.000 sayfa) iki kişinin yapabileceğinin çok üstünde bir iş yükü oluşturuyordu. Bu nedenle de ağırlıklı olarak lisansüstü ve lisans öğrencilerimizden oluşturduğumuz bir ekiple birlikte birkaç ay boyunca çalışıp (bu zaman dilimi Ocak 2020 ile Mart 2020 arasına denk geldi ve çalışmanın bu kısmını büyük bir oranda bitirdiğimizde Covid-19 Pandemisinin "karantina" süreci başladı) defterlerdeki "şartlı kabul" ve "ret" kararlarını bütün detaylarıyla bilgisayar ortamına yani dijital alana aktardık. Pek çok farklı elin çok hızlı bir biçimde yaptığı bir iş olarak bir ortaklığın sağlanması ve dökümün doğruluğunun sağlamasının yapılması gerektiğinden her şeyi tekrar tekrar kontrol etmek gerekiyordu -ki hâlâ da gerekiyor. Proje, Pandemi sürecinde yazarlar olarak birlikte çalışamamanın getirdiği sorunlarla birlikte birçok kez zaman yönetimi konusunda bazı sorunları da beraberinde getirdi. Excel tablolarına bilgiler aktarılırken hepsinin yeniden yazılması gerektiğinden ve 1947 yılından bu yana kararların birçok farklı elden çıkmış el yazılarıyla kayıt edilmiş olmasından ve bu yazıların bazılarının okunmasının zorluğundan, bazılarının ise silikleşmesi nedeniyle verilerin zaman zaman yanlış biçimde okunarak aktarılmasından kaynaklı olarak okunamayan yerlerin tekrar tekrar deşifre edilmeye çalışılması gibi sorunlardan dolayı aktarma işlemi de çok uzuyordu. Yanlış okumalar, yanlış yorumlamalar elbette ki böyle bir çalışma için "öngördüğümüz" noktalardan biriydi; ancak bu süreçte çalışan herkes tuhaf bir biçimde "okunamayan yazıları çözen dedektiflere" dönüşerek, bulmaca çözer gibi daha önceki harf ve kelimelerden hangilerinin birbirine benzediğini çözmeye çalışarak, adeta bir arkeolojik çalışma yapar gibi eksikleri giderir oldu. Çalışmanın son kısmında ise artık sadece iki araştırmacı olarak her şeyi tek elden geçirmeye başladık ve nesnel bilgi olarak derlenmiş materyali sağlamasını da yapıp tasnif ederek, başlıklandırıp metin haline getirme sürecine giriştik; bu aşama yaklaşık 1,5 yıllık bir süreyi kapsadı. Metnin ve araştırılan bilginin büyüklüğüne bakıldığında (26 binden fazla karar) zaman, ne yazık ki hâlâ yetersiz görünmekteydi. Defterleri büyük bir oranda kategorize etmemize rağmen hâlâ kategorilerin yeniden biçimlendirilmeye ihtiyacı var, zira her defter yeni kategoriler yaratmayı ya da yarattığımız kategorileri yeniden gözden geçirmeyi zorunlu kılıyordu. Kimi zaman defterde kullanılan kavram ve ifadeler üzerinden kategori yaratırken kimi zaman da farkında olmadan kendi atfettiğimiz kategoriler yarattığımızı fark ettik. Bunları büyük oranda benzer hale getirmeye çalıştık, kimi zaman başardık kimi zaman başaramadık. Her defter bizi yeni bir yazma biçimine de zorladığı için defterlerin yazım biçimleri ve başlıkların organizasyonu da birbirinden farklılıklar taşımak durumunda kaldı, bunu zorlayarak birbirine benzetmektense defterlerin yapısının ortaya koyduğu bir biçimi kabul ettik; ama her defterdeki başlıklandırmanın o defterin bütün içeriğini

kapsayacak biçimde organize edilmesine özen gösterdik. Zaman zaman da farklı kategoriler oluştururken bir kararı, olmaması gereken bir başlık altında değerlendirdiğimizi fark ettik, bunları elimizden geldiğince ayıklamaya ve uygun başlıklara taşımaya çalıştık, umarız bunda da başarılı olmuşuzdur.

Defterlerdeki hem dönemin diline ait ancak bugün kullanılmayan, hem de o zaman da şimdi de yanlış kullanım olarak ifade edebileceğimiz sorunlu dil, ifade ve sözcük kullanımları zaman zaman bizi zorladı, bu noktada da bu yanlışların en yaygın olanlarını okumayı kolaylaştırmak için düzelttik, nadir olanlarını ise dönemin dilinin bir özelliği olarak bazen olduğu gibi bıraktık; çoğunlukla da 1950 öncesi dönemi olduğu gibi aktarmaya çalıştık. Defterlerde zaman zaman büyük harfle bazen de parantez içerisinde yazılmış film isimlerini elimizden geldiğince italik yazarak benzer hâle getirmeye çalıştık, büyük harfleri küçülttük. Metne kararlarda yer almayan ifadeler ya da bilgiler eklememiz gerektiğinde bunları köşeli parantez içerisinde yazdık, defterden farklı olarak filmlerin yönetmen ve yıl bilgilerini yazmamız gerektiğinde de bunları yine köşeli parantez içerisinde metne ekledik. Bazı sözcüklerin Türkçe anlamlarını da ilk kullanıldığı yerde köşeli parantezde okura hatırlatmak istedik. Kararlardaki paragrafları birleştirerek yazdık. Dipnot kullanmak yerine olabildiğince her şeyi metnin içerisine yazmayı tercih ettik. Tırnak içinde doğrudan yapılan alıntılarda, bazen otantik kullanımı koruduk ama çoğu zaman da örneğin "şartile, halile, red, vasıtasiyle, bulunmıyan, olmıyacak, affedilmiyecek, yaratmiyacak" gibi anlamsal hiçbir farklılık yaratmayan bazı kullanımlarda düzeltme (şartıyla, haliyle, vasıtasıyla, yaratmayacak gibi) yoluna gittik. Okumayı kolaylaştırmak için günümüzün -de/da ve -ki kullanımlarına ve soru eklerinin (-mısın gibi) ayrılmasına ve gerekli düzeltmeler yapılmasına dikkat ettik. Ayrıca metin içinde maddeler halinde 1. ya da 1- şeklindeki kullanımların da genel bir standart içinde diğer maddelerle karışmaması ya da yanlış okunmaması için 1) şeklinde yazıldığını not etmeliyiz; benzer biçimde a. şeklindeki yazımlar da a) olarak düzeltildi.

Köşeli parantez içerisinde yer almayan her şey karar defterlerinde ve yazışmalardaki haliyle çalışmada yer aldı. Bu nedenle günümüz dil kullanımı düşünüldüğünde sorunlu gibi görünen bazı kullanımlar da metin içerisinde korundu. Özellikle yabancı film adlarının doğrusunu köşeli parantez içerisinde vermeye çalıştık, köşeli parantez içerisinde yer almayan film adları ise çoğunlukla defter ve kararlarda nasıl kullanıldıysa öyle bırakıldı (nasıl yazıldıysa öyle bırakılarak, yanlışlar dahi korunarak). Yerli filmlerde ise film adlarındaki soru ekleri çoğunlukla bitişik olarak yazılmış durumda olduğu için çalışmada öyle bırakıldı. Senaryo ve filmlere ilişkin kararlarda birçok kez değişikliğe uğrayan film isimleri nihayetinde çok farklı bir isimle filmleştirilmiş ve günümüze ulaşmış durumda olduğu için o süreçteki bütün değişiklikler de rahat görülecektir (her değişiklik nasılsa öyle korunmuştur).

Özetle 2020 yılının Ocak ayında başladığımız bu çalışmanın sonuna 2021 yılının Aralık ayı itibari ile gelmiş bulunuyoruz. Neredeyse iki yıla uzayan bir süreçte tüm kararların toparlanması, kontrol edilmesi ve sonuçta tüm verilerin dökümünün yapılmasından sonra

organize edilmesi ve sınıflandırılmasından sonra çalışma bu halini almış bulunmakta. İtiraf etmek gerekir ki, bu elinizde tutmuş olduğunuz bitmiş çalışmanın serüveninin aslında yeni başladığını düşünüyoruz. Kendi içinde pek çok olasılığı ve seçeneği barındıran bir malzemeyle karşıkarşıyız ve bu malzemeyi her seferinde farklı bir biçimde kurgulayabiliriz. Elinizde tuttuğunuz 3 ciltlik bu kitap bu kurgunun sadece bir parçasıdır ve en önemlisi ilk parçasıdır. Bir envanter çalışması olarak kurguladığımız bu çalışmanın okuyucuya ulaşmasının ardından bütün bu kararları Türkiye'nin siyasal ve kültürel hayatıyla birlikte yorumladığımız bir başka versiyonunu da hazırlamaya girişeceğiz.

Özellikle ilk üç ayda bizimle çalışan ve elbette son ana dek desteğine ihtiyaç duyduğumuz her defasında desteğini esirgemeyen herkese, "Sansür Karar Defterleri Projesi"ne emeği ve katkısı geçen tüm çalışma arkadaşlarımıza çok teşekkür ederiz. Onlar olmasa bu projenin hayli emek yoğun olan ilk aşamasını hızlı ve sorunsuz atlatamazdık. Destekleri, yardımları ve emekleri için tüm araştırma görevlisi arkadaşlarımıza, doktora, yüksek lisans ve lisans öğrencilerimize teşekkür ederiz: Cansu Yılmaz, Mehmet Şahin, Tuğçe Candemir, Ayşe Seda Aslan, Ulaş Can Olgunsoy, Selin Çelik, Hasan Hüseyin Kayış, Başak Aral, Saadet Çömlekçioğlu, Abdürrahim Yalçın, Sezi Benan Sır, İclal Can Gürbüz, Gökay Gürbüz, Selin Dilekçioğlu, Sinem Kulabaş, Umut Acer, Yaren Ayşe Aluçlu, Merve Ayyıldız, Aslıhan Meriç, Monawar Magbel, Tuğçe Şahin Erdem ve İrfan Yalçın. Yine bu süreçte Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Abdulrezak Altun'a, fakültede öğrencilerimize ve bize uygun çalışma ortamı ve gerekli donanımı sağladığı için, Öğretim Görevlisi Hatice Kurt'a da her ihtiyaç duyduğumuzda sağladığı yardımları ve desteğinden dolayı çok teşekkür ederiz.

Bu süreçte ihmal ettiğimiz tüm yakınlarımıza ve arkadaşlarımıza da teşekkür etmemiz gerekir. Tüm bu çalışma boyunca hep "daha bitmedi mi" sorularıyla karşılaştık; "asıl şimdi başlayacak" nasıl denir, onun yolunu da açıkçası bulamadık. Şimdilik bu kurgu içerisinde "yorum" yapmadan, var olanı ortaya koymak, araştırmacılara sansür tarihinin tematik yapısını sunmak amacıyla düzenlediğimiz bu çalışma artık farklı şekillerde değerlendirilmeyi, farklı kurgular yapabilmeyi mümkün kılan yapısıyla elinizde duruyor; bu üç ciltlik çalışma bizim için bu konudaki başka çalışmalara bir başlangıç oluşturacak. Umarız birçok araştırmacı için de öyle olur…

Ocak 2022

Ali Karadoğan & Semire Ruken Öztürk

Kaynaklar

Onaran, A. Ş. (1968). Sinematografik Hürriyet. Ankara: İçişleri Bakanlığı Tetkik Kurulu Yayını.

Tikveş, Ö. (1968). Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Sinema Filmlerinin Sansürü. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayını.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ 5

SUNUŞ 7

KARAR DEFTERİ (FİLM) 1963 25

Umumî Terbiye ve Ahlâk 27

Aile, Evlilik, Nikah 28

Öpme, Öpüşme 30

Sevişme Sahneleri 30

Müstehcenlik: Dar Pantolon ve Kıyafetler 31

Cinsiyetçi İfade, Cinsel İma ve Kadınlara Yönelik Hakaret İçeren İfadeler 32

Cinsel Saldırı 33

Çıplaklık 33

Dans 34

Dikizleme 35

Argo, Küfür, Kötü Söz 35

İçki 37

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.) 38

Suç, Şiddet 40

Ölüm, Öldürme, İntihar, İdam 40

Kumar, Uyutucu İlaç 41

Adalet, Hukuk, Mahkeme 42

Etnik Konular, Başka Milletler (Rusça ve Rumca Yazılar) 43

Celal Bayar 43

Osmanlı 44

Eğitim 44

Dinlere İlişkin Konular 45

Batıl İnanç 46

Meslekler 46

Hastalık 46

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar 46

İdeoloji ve Siyaset 47

Yoldaş 48

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular (Diyalog, Dublaj, Altyazı vb.) 48

İsim Değişikliği 50

Mekânın Belirginleştirilmesi 50

Diğer 50

Örnek Kararlar 51

Süleyman Çelebi - Mevlüd 51

Susuz Yaz 55

Annem İçin - Yolcu 58

KARAR DEFTERİ 1963 61

Dublaj Sonrası 61

Tekrar Görülme 62

Dinlerle İlgili Konular 62

Çıplaklık 62

FİLM KARAR DEFTERİ 1963 63

Evlilik, Dinlerle İlişki Kadın, Çıplaklık 63

Rusça 63

Siyonist Propaganda 64

Güvenlikle İlgili Konular 64

Diğer 64

KARAR DEFTERİ (SENARYO) 1964 65

Umumî Terbiye ve Ahlâk: Çıplaklık, Öpüşme, Sevişme, Striptiz, Dans 65

Cinsel İma ve Kadınlara Yönelik Ayrımcılık 66

Argo, Küfür, Hakaret 67

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis vb.) 68

Suç, Şiddet, Adalet ve Hukuk 69
Kumar 69
Eğitim 69
Mustafa Kemal Atatürk 69
Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar 69
Dinlerle İlgili Konular 70
Mezar ve Mezarlık 70
Çocuk 70
Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konula 70
Zamanın ve Mekânın Belirsizleştirilmesi ya da Belirginleştirilmesi 71
İsim Değişikliği 71
Diğer 71
KARAR DEFTERİ (FİLM) 1964 73
Umumî Terbiye ve Ahlâk 73
Cinsel İma, Cinsel Saldırı 74
Çıplaklık 75
Dans 76
Öpme, Öpüşme 77
Sevişme 77
İç Çamaşırı ve Gecelik 78
Argo 79
İçki, Kumar 80
Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.) 80
Adalet, Hukuk, Mahkeme 81
Dinlerle İlgili Konular 81
Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar 82
Millî Hisler: Millet, Türklük, Devlet, Devlet Büyükleri, Ulusal Simgeler 82
Diğer Devletler 83
İstanbul, Türkiye 84
İdeoloji ve Siyaset 84
Meslekler 85
Şiddet 85
Ölüm, Öldürme, İntihar, İdam 85
Etnik Konular 85
Çocuklar 85
Şarkı, Türkü 86
Filmin Yapısıyla İlgili Konular 86
Sanat Kalitesi ve Yurtdışına Çıkarılmamak Şartıyla 86
Senaryo 86
Jenerik 86
Dublaj, Dil 86
Rusça Yazılar 87
İsim Değişikliği 87
Zamanın ve Mekânın Belirginleştirilmesi 87
Diğer 88
FİLM KARAR DEFTERİ 1964 91
Çıplaklık, Müstehcenlik 91
Dinle İlgili Konular 91
Çocuklar 92
İdeoloji, Siyaset: Rusya 92
FİLM KARAR DEFTERİ 1964-1965 93
Türk, Türkçe Dublaj, Rusça Yazı, Çıplaklık, Esrar 93
KARAR DEFTERİ (FİLM) 1965 95
Ret Kararları 95
Umumî Terbiye ve Ahlâk 97
Şartlı Kabul Kararları 99
Toplumsal ve Bireysel Ahlak 99
Aile 100
Cinsel Saldırı 100
Çıplaklık 101
Bakma, Gözetleme 102
Müstehcenlik 102
Öpme, Öpüşme 103

Sevişme, Şehevi Sesler vd. 103
Dans 103
Cinsellik İçeren İmalı Sözler 105
Argo, Küfür, Kötü Söz vd. 106
Güvenlik 111
Suç, Şiddet 111
Ölüm, Öldürme, İdam 112
Hukuk, Adalet 112
Eğitim 112
Millî Hisler 112
Başka Milletler 113
Mustafa Kemal Atatürk 113
Cumhuriyet 113
Azınlık 113
İdeoloji ve Siyaset 113
Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar 113
Meslekler 114
Ağıt, Türkü 114
Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular 115
Dublaj 116
İsim Değişikliği 116
Türkçe 116
Vaka ve Kişilerin Hayali Olması 116
Çocuklar 116
Diğer 117
Örnek Kararlar 117
Karanlıkta Uyananlar 117
Bitmeyen Yol 119
KARAR DEFTERİ (SENARYO) 1966 CİLT 1 123
Ret Kararları 123
Umumî Terbiye ve Ahlâk, Millî Duygular 123
124 Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı
124 Cürüm İşlemeğe Tahrik Eden
124 Din Propagandası, Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı, Cürüm İşlemeğe Tahrik Eden
125 Din Propagandası
125 Şartlı Kabul Kararları
125 Umumî Terbiye ve Ahlâk
126 Müstehcenlik/Cinsiyetçi İfadeler
126 Cinsel Saldırı
126 Dans Sahneleri, Öpüşme, Sevişme Sahneleri
127 Cinsel Kimlikler
127 Röntgencilik
127 Argo, Küfür, Kötü Söz, Kadınlara Yönelik Hakaretler
128 Suç, Şiddet
128 İşkence
129 Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis vb.)
129 Hukuk ve Adalet
130 Eğitim
130 İdeoloji ve Siyaset
130 Millî Hisler, Tarihi Kişilikler, Başka Milletler
131 Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar
131 Hz. Ali'nin Cenk Kitabı, Falcı, Devlet Kurumları, Kıyafet
131 Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular
132 İsim Değişikliği
132 Gerçek - Kurmaca İlişkisi
132 Diğer
133 Örnek Karar
133 Hudutların Kanunu

KARAR DEFTERİ (SENARYO) 1966 CİLT 2 135

Ret Kararları 135

Millî Rejime Aykırı, Siyasi İçtimai İdeoloji Propagandası 135

Umumî Terbiye ve Ahlâk 135

Din Propagandası Yapan, Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı Olan 136

Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı, Cürüm İşlemeğe Tahrik, Askerlik Şeref ve Haysiyeti 136

Şartlı Kabul Kararları 137

Umumî Terbiye ve Ahlâk 137

Müstehcenlik, Cinsiyetçi İfadeler 138

Müstehcenlik: Dans, Öpüşme, Sevişme 139

Cinsel Saldırı 140

Argo, Küfür, Kadınlara Yönelik Hakaret 140

İçki 141

Suç, Şiddet 141

İşkence 141

Ölüm, İntihar, İdam 142

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis vb.) 142

Mustafa Kemal Atatürk 144

Millî Hisler, Başka Milletler 145

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar 146

Dinlere İlişkin Konular 146

Meslekler 147

Eğitim 147

Turizm 147

Şarkı, Türkü 147

Laz Şivesi 147

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular 147

Gerçeklik - Kurmaca İlişkisi 148

Kıyafet 148

İsim Değişikliği 149

Altyazı-Dil 149

Diğer 149

FİLM KARAR DEFTERİ 1966 151

Çıplaklık, Sevişme 152

Cinsel Kimlikler 152

Dinlerle İlgili Konular 152

Türkçeleştirme, Dublaj 153

Mustafa Kemal Atatürk 153

Çocuklar 153

İstanbul 154

KARAR DEFTERİ (FİLM) 1966 155

Ret Kararları 155

Dost Devletler, Din Propagandası, Millî Rejime Aykırılık, Umumî Terbiye ve Ahlâk, Türkiye Aleyhine Propaganda, İnzibat ve Emniyet Bakımından Zararlı, Kılık Kıyafet 155

Ekonomi, Yoksulluk, Köylü, Millî Rejime Aykırı, Siyasi, İktisadi ve İçtimai İdeoloji Propagandası Yapan, Sınıfsal Konular, Ahlaka ve Adaba Aykırılık 158

Hamido İsmi, Kılık Kıyafet, Cumhuriyet 159

Askeri, Sahneler, İstiklal Savaşı, Ezan ve Namaz Sahneleri, Kılık Kıyafet 160

"Bey" İfadesi, Kılık Kıyafet 160

Ar ve Haya Duygularını Rencide Eden, Müstehcen 160

Eğitim 160

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular 161

Dublaj 161

Şartlı Kabul Kararları 162

Umumî Terbiye ve Ahlâk 162

Müstehcenlik, Çıplaklık, Okşama, Sevişme ve Yatak Sahneleri 163

Dans, Striptiz, Pavyon, Gazino 165

Cinsel İma, Kadınlara Yönelik Hakaret ve Ayrımcı İfadeler 166

Gözetleme, Müstehcen Bakış 167

Cinsel Saldırı 168

Argo, Hakaret, Kötü Söz, Etnik ve Dinsel Kimliklere Yönelik Hakaret 168

Suç, Şiddet, Ölüm 169

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis vb.) 169

Millî Hisler, Tarih, Başka Milletler 173

Dinlerle İlişkili Konular 174

Hamido, Cumhuriyetten Evvel, Kerimo 175

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular 175

Altyazı, Arapça Yazı 175

İsim 175

Gerçek – Kurmaca İlişkisi ve Senaryoya Uygunluk 176

Bey Kelimesi 176

Köylü, Şarkı, Türkü, Pilotluk, Terbiyevi 176

Kabul Kararlarındaki Şerhler 177

KARAR DEFTERİ 1966-1967-1968-1969 179

Müstehcenlik 180

Dinlerle İlgili Konular, 180

İdeoloji ve Siyaset 180

Gösterimin Sınırlanması 181

Yalnızca Üyelere 181

Diğer 181

KARAR DEFTERİ 1967 183

Çıplaklık 183

Çocuklar 183

Dinlerle İlgili Konular 183

İdeoloji ve Siyaset: Kızıl Çin 183

Gösterimin Sınırlanması 184

Bölgesel Yasak 184

Dublaj, Türkçeleştirme 184

Sinematek Derneği 184

Diğer 184

185 **KARAR DEFTERİ 1967-1968**

185 Umumî Terbiye ve Ahlâk: Çıplaklık

185 İdeoloji ve Siyaset: Rus Bayrağı, Orak-Çekiç, Kızıl Çin, Amerikan Propagandası

186 Konsoloslukça Koloniye Gösterilmesi

186 Millî Hisler

186 Hukuk, Adalet

186 Türk Sinematek Derneği

187 Çocuklar

189 **KARAR DEFTERİ 1968**

189 Umumî Terbiye ve Ahlâk: Sevişme, Çıplaklık

190 Çocuklar

190 Rusça Yazılar

190 Türk Sinematek Derneği

191 **KARAR DEFTERİ 1968**

191 Umumî Terbiye ve Ahlâk: Çıplaklık, Cinsellik

192 Dublaj

193 **KARAR DEFTERİ 1969**

193 Umumî Terbiye ve Ahlâk

194 Çıplaklık

195 Cinsel Kimlikler

195 Dans, Striptiz

195 Uyuşturucu Madde

195 13. Madde

197 **1970'LI YILLAR SENARYO VE FİLM SANSÜR KARARLARI**

199 **KARAR DEFTERİ 1969-1970**

201 Merkez Film Kontrol Komisyonu

202 Umumî Terbiye ve Ahlâk: Müstehcenlik, Sevişme, Göğüs Uçları

203 **SENARYO KARAR DEFTERİ 1971**

205 Umumî Terbiye ve Ahlâk

206 Suç, Şiddet, Hukuk, Mahkemeler, Adalet

207 İdeoloji ve Siyaset

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.) 207

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar 208

Başka Milletler ve Devletler 209

Millî Hisler ve Tarih: Vatan 209

Eğitim 209

Dinlere İlişkin Konular 209

Büyü 209

Meslekler 209

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular 210

Gerçek - Kurmaca İlişkisi 210

Uzman Görüşüne Başvuru 210

Diğer 210

SENARYO KARAR DEFTERİ 1971-1972 211

Ret Kararları 211

Şartlı Kabul Kararları 213

Umumî Terbiye ve Ahlâk 213

Aile, Evlilik, Nikah 213

Müstehcenlik 213

Cinsel Saldırı 214

Çıplaklık, Öpüşme, Sevişme Sahneleri 214

Argo, Küfür, Kötü Söz 214

Suç, Şiddet, Hukuk, Mahkeme, Adalet, Ölüm, Cenaze Merasimi 214

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.) 216

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar 218

İdeoloji ve Siyaset: Başka Milletler ve Devletler, Etnik Kimlikler 218

Paşa, Kıbrıs 219

Meslekler 219

Gerçek-Kurmaca İlişkisi 219

SENARYO KARAR DEFTERİ 1972 221

Ret Kararları 221

221 Komünizm Propagandası

222 Şartlı Kabul Kararları

223 Umumî Terbiye ve Ahlâk

223 Aile, Evlilik, Nikah, Kadın-Erkek İlişkileri

224 Müstehcenlik

224 Cinsel Saldırı

225 Çıplaklık, Öpüşme, Sevişme Sahneleri

225 Argo, Küfür, Kötü Söz

225 Suç, Şiddet

226 Uyuşturucu Madde

226 İntikam

226 Kan Davası

226 Hukuk, Mahkemeler, Adalet

227 Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)

229 Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar, Ağa ve Ağalık

229 Siyaset ve İdeoloji: Komünizm Propagandası, Başka Milletler ve Devletler

230 Kürt

230 Milli Hisler ve Tarih, Devlet Görevlileri

230 Kıyafet Kanunu

231 Eğitim

231 Dinlere İlişkin Konular

231 Meslekler

231 Hastalık

231 Çocuklar

231 Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

231 İsim Değişikliği

231 Zamanın ve Mekânın Belirginleştirilmesi

232 Uzman Görüşüne Başvuru

232 Diğer

233 **KARAR DEFTERİ 1971-1972**

234 Millet ve Devlete İlişkin Konular

Çıplaklık, Göğüs Uçları, Sevişme 234

İdeoloji ve Siyaset 234

KARAR DEFTERİ 1971-1972 235

Ret Kararları 230

Umumî Terbiye ve Ahlâk 235

Güvenlik 236

Şartlı Kabul Kararları 238

Umumî Terbiye ve Ahlâk 238

Dans, Öpüşme, Sevişme, Çıplaklık 238

Cinsel Kimlikler 240

Güvenlik, İşkence 240

İdeoloji ve Siyaset: Komünizm Propagandası 240

Tüm Kopyaların Tekrar Görülmesi 240

Gösterimin Sınırlanması 241

Yaş Sınırı 241

KARAR DEFTERİ 1971-1972 243

Ret Kararları 245

Şartlı Kabul Kararları 247

Umumî Terbiye ve Ahlâk 247

Aile, Evlilik, Nikah, Kadın-Erkek İlişkileri, Müstehcenlik 247

Cinsiyetçi İfadeler, Cinsel İmalar ve Ayrımcı İfadeler 248

Cinsel Saldırı 248

Çıplaklık, Öpüşme, Sevişme, İç Çamaşırları, Gözetleme 248

Argo, Küfür, Kötü Söz 251

Cinsel Kimlikler 252

Suç, Şiddet 252

İdam, Ölüm 254

Alkol, Kumar, Uyuşturucu Madde, Uyutucu İlaç vb. 254

Hukuk, Mahkemeler, Adalet 254

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis vb.) 254

256 Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal İlişkiler

256 Başka Milletler ve Devletler

256 Hakkâri

256 Malül Gaziler

256 Osmanlı İmparatorluğu, Padişah, Paşa

257 Eğitim

257 Dinlere İlişkin Konular

257 Meslekler

257 Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

258 Gerçek - Kurmaca İlişkisi

258 Müzik, Şarkı

258 Diğer

259 **KARAR DEFTERİ 1972**

260 Ret Kararları

260 Umumî Terbiye ve Ahlâk

261 Umumî Terbiye ve Ahlâk, Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı, Cürüm İşlemeğe Tahrik

263 Senaryosuna Uymadığından

264 Şartlı Kabul Kararları

265 Umumî Terbiye ve Ahlâk

265 Müstehcenlik, Cinsiyetçi İfadeler

266 Cinsel Saldırı

267 Dans, Çıplaklık, Öpüşme, Sevişme, İç Çamaşırları

271 Argo, Küfür, Kötü Söz

272 Cinsel Kimlikler

272 Gözetleme, Röntgencilik

272 İçki

272 Suç, Şiddet

275 İşkence

275 Ölüm, Cenaze

275 Uyuşturucu Madde

Adalet ve Hukuk 275

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis vb.) 276

Siyaset ve İdeoloji: Bolşevik 278

Millî Hisler, Başka Milletler, Başka Devletler, Etnik Kimlikler 278

Kürt 279

Van 279

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar 279

Dinlere İlişkin Konular 279

Batıl İnanç 280

Meslekler 280

Eğitim 280

Çocuklar 280

Trafik Kuralları 280

Şarkı 281

Takma İsim, Lakap 281

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular 281

Diğer 281

KARAR DEFTERİ 1972-1973 283

Umumî Terbiye ve Ahlâk: Müstehcenlik, Çıplaklık, Göğüs Uçları 285

İdeoloji ve Siyaset: Komünizm ve Orak-Çekiç 286

Türk - Moğol 286

Gösterimin Sınırlanması 286

Sınırlı Gösterim 286

Yaş Sınırı 286

KARAR DEFTERİ 1972-1973 287

Ret Kararları 288

Umumî Terbiye ve Ahlâk, Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı, Millî Rejime Aykırı, Cürüm İşlemeğe Tahrik 288

Senaryosuna Uymadığından 290

Şartlı Kabul Kararları 290

Umumî Terbiye ve Ahlâk 291

Aile, Evlilik, Kadın-Erkek İlişkileri 291

Müstehcenlik, Cinsiyetçi İfadeler 292

Cinsel Saldırı 293

Dans Sahneleri, Çıplaklık, Öpüşme, Sevişme Sahneleri 294

Kıyafet, Uzun Saç, Favori 296

Argo, Küfür, Kötü Söz 296

Cinsel Kimlikler 297

Kürtaj 297

Suç, Şiddet 297

İntikam 299

İşkence 300

Ölüm, İdam, Mezarlık Sahneleri 300

Kumar, Uyuşturucu, Esrar 300

Adalet ve Hukuk 301

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.) 301

Mustafa Kemal Atatürk 303

Etnik Kimlikler, Millî Hisler, Başka Milletler 304

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar 304

Dinlere İlişkin Konular 305

Batıl İnanç 305

Meslekler 306

Eğitim 306

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular 306

Altyazı, Dublaj 306

Diğer 306

SENARYO KARAR DEFTERİ 1972-1973-1974 307

Ret Kararları 308

Şartlı Kabul Kararları 310

Umumî Terbiye ve Ahlâk 310

Cinsel Saldırı 311

Seyretme 311

Müstehcenlik: Dans, Öpüşme, Sevişme, Çıplaklık 311

Argo, Küfür, Kötü Söz 312

Kürtaj 313

Akrabalık 313

Kişi İsmi, Takma İsim, Lakap: Silo, Zalo, Fello, Reşo, Muro, Dago, Milli 313

Suç, Şiddet 314

Hapishane 316

İşkence, Ölüm, İntihar, İdam 316

Uyuşturucu, Uyku Hapı/İlacı 316

Hukuk ve Adalet 316

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.) 317

Mustafa Kemal Atatürk 319

Millî Hisler, Türklük, Osmanlı, Fatih Sultan Mehmet 319

Devlet Kurumları 320

Kürt 320

Şapka Kanunu 320

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar 320

Dinlere İlişkin Konular 321

Meslekler 322

Hastalık 323

Çocuklar 323

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular 323

Gerçek-Kurmaca 323

Kıyafet 324

İsim Değişikliği 324

Diğer 324

KARAR DEFTERİ 1973-1974 325

Umumî Terbiye ve Ahlâk: Cinsellik, Çıplaklık 325

Namus 326

326 Cinsel İma

327 Öpme, Öpüşme, Sevişme

328 Cinsel Saldırı

330 Cinsel Organların Görünmesi

330 Cinsel Kimlikler, Dikizleme, Ayrımcılık, İç Çamaşırları

330 İç Çamaşırları

331 Fuhuş

331 Argo, Küfür, Hakaret, Müstehcen Konuşmalar

332 Uzun Saç, Favori, Kıyafet

332 Güvenlikle İlgili Konular

332 Asker, Askerlik, Jandarma

333 Polis

335 Zabıta, Zaptiye

335 Mayın, Sınır, Eşkıya

335 Yabancı Subay

335 Kıbrıs

336 Osmanlı, Bizans

336 Gazi Kadın (Nene Hatun)

336 Suç, Şiddet ve Adalet

339 Uyuşturucu Madde

339 Silah ve Patlama

340 Cezaevi

340 Mezar ve Mezarlık

340 Mustafa Kemal Atatürk ve Kemalizm

340 Eğitim

341 Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

341 Dinlerle İlgili Konular

342 Alevi ve Alevilik

343 Arnavut

343 Arnavut Gibi Çorumlu

343 Kürt

343 Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

İsim Değişiklikleri 344

Zamanın ve Mekânın Belirsizleştirilmesi 344

Devlet, Devlet Kurumları, Yabancı Devletler ve Milletlere İlişkin Konular 344

Meslekler 345

Şarkıcılar ve Şarkıcılık 345

Diğer 345

SENARYO KARAR DEFTERİ 1974-1975-1976 347

Ret Kararları 348

Umumî Terbiye ve Ahlâk 349

Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı Olan, Cürüm İşlemeğe Tahrik Eden, Türkiye Aleyhinde Propaganda, Umumî Terbiye ve Ahlâk 349

Şartlı Kabul Kararları 350

Umumî Terbiye ve Ahlâk 351

Aile, Evlilik, Kadın-Erkek İlişkileri 352

Müstehcenlik, Cinsiyetçi İfadeler 352

Cinsel Saldırı 353

Çıplaklık, Sevişme 354

Argo, Küfür, Kötü Söz 354

Suç, Şiddet 354

Hapishane 354

İdam 355

Uyuşturucu, Kaçakçılık 355

Adalet ve Hukuk 355

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.) 356

İdeoloji ve Siyaset 358

Etnik Kimlikler, Millî Hisler, Başka Milletler ve Devletler 358

Şapka Kanunu 358

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar 359

Meslekler 359

Eğitim 359

360 Türkçe Olmayan İsimler, Takma İsim, Lakap: Maho, Reşo, Nuro, Huro, Hamo, İbo

361 Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

361 İsim Değişikliği

362 Tarihi Gerçeklere Uygunluk

362 Jenerik, Dublaj, Altyazı, Dil, Çeviri

362 Diğer

363 **KARAR DEFTERİ 1974-1975-1976**

363 Nizamname Maddelerine Doğrudan Atıf Yapılarak Verilen Kararlar

374 Şerh Düşülmeden Şartsız Kabul Kararı Verilmiş Filmler ve Şerh Düşülerek Kabul Kararı Verilmiş Filmler

374 Şerh Düşülmeden Şartsız Kabul Kararı Verilmiş Filmler

376 Şerh Düşülerek Kabul Kararı Verilmiş Filmler

378 Umumî Terbiye ve Ahlâk

378 Aile, Evlilik, Nikah, Karı-Koca Münasebetleri, Bekaret vb.

381 Aile Bireyleri, Baba, Ağabey

381 Namus, Para

381 Koku, Koklama, İşeme, Kaşıma

382 Dans, Dansöz

382 Striptiz

382 Şarkı

382 Jigololuk

382 Seyretme (Dikizcilik)

383 Müstehcenlik

383 Cinsellik

384 Erkeklik Muayenesi

384 Cinsiyetçi ve Ayrımcı İfadeler

385 Cinsel Saldırı, Cinsel Şiddet, Tecavüz, Sapkınlık, Sadizm

386 Cinsel Organların Görünmesi

386 Çıplaklık

Cinsel İma 388

İç Çamaşırları ve Mayo 390

Sevişme 390

Sevişme Sahnelerinin "Çıkarılmış Olduğu" ya da "Yer Verilmediği Görüldüğünden" 392

Masaj 393

Okşama, Öpme, Öpüşme 393

Hadım Edilme, Sünnet 393

Cinsel Kimlikler 393

Argo 394

Kılık Kıyafet: Çarşaf, Fes 395

Suç, Şiddet 395

İdam 396

İntihar 396

Hukuk, Adalet, Mahkemeler 396

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.) 397

Mustafa Kemal Atatürk 398

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar 399

İdeoloji ve Siyaset 399

Yabancı Ülkeler ve Milletlerle İlgili Konular 400

Kıbrıs 400

Paşa, Paşazade 400

Devlet Görevlileri, Devlet Kurumları 401

Türk Çocukları Marşı, Bayrak 401

Tarih 401

Kürt, Türkçe Olmayan Şarkı 401

Laz 402

Bölgesel Sorunlar 402

Eğitim 402

Dinlerle İlişkili Konular 404

Mezhep 405

Batıl İnançlar, Mum Dikme, Beddua, Hurafe ve Büyücülük, Ruh Çağırma, Fal Baktırma 405

Meslekler 405

Hastalık 405

Çocuklar 406

İçki, Kumar, Uyuşturucu Madde, Uyutucu İlaç, Şans Oyunları 406

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular 407

"Yer Verilmediği Görüldüğünden" 407

İsim Değişikliği 410

Altyazı, Dublaj, Başka Filme Ait Görüntüler vb. 411

Flashback (Geriyedönüş) 412

Gerçek - Kurmaca İlişkisi 412

Usul 412

İl Komisyonu 413

Gazete, Reklam 413

Mektup, Balo, Lunapark 413

Modern Hayat, Müzik 413

Hizmetçi 413

İlaçlama 413

Aydın 414

Dövme 414

Şeref 414

Hayvanlar 414

Diğer 414

Tespit Kararları 414

Otobüs 416

Halime'nin Kızları 417

Hızlım Benim 419

Tornavida Yaşar 420

Kadınım 421

Kimin Eli Kimin Cebinde 422

Nazmiye'nin Koltukları 424

Vur Patlasın Çal Oynasın 425

Ördek Çıkacak Kuş Çıkacak 426

Anahtar Deliği 428

İki Kızgın Adam 429

Örnek Kararlar 429

Sokak Melekleri (Cemil) Filmine İlişkin Kararlar 429

Bir Gün Mutlaka 431

Gençlik Köprüsü (Yarın Elbet Bizimdir) 434

KARAR DEFTERİ 1975-1976-1977 437

Ret Kararları 441

Umumî Terbiye ve Ahlâk 443

Şartlı Kabul Kararları 444

Umumî Terbiye ve Ahlâk 445

Aile, Evlilik, Kadın-Erkek İlişkileri 445

Müstehcenlik 445

Cinsel Saldırı 445

Dans, Çıplaklık, Öpüşme, Sevişme 446

Cinsel Organların Görünmesi 447

Seyretme (Röntgencilik) 448

Argo, Küfür, Kötü Söz 448

Cinsel Kimlikler 448

Suç, Şiddet 448

Uyuşturucu Madde 448

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.) 449

Mustafa Kemal Atatürk 449

İdeoloji ve Siyaset: Komünizm Propagandası 449

Etnik Kimlikler, Millî Hisler, Başka Milletler 449

Dinlere İlişkin Konular 450

Eğitim 450

450 Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

450 Altyazı, Dublaj, Dil, Jenerik

451 Gösterimin Sınırlanması

451 Uzman Görüşüne Başvuru

451 Diğer

453 **KARAR DEFTERİ 1975-1976-1977**

454 Umumî Terbiye ve Ahlâk

454 Cinsel Kimlikler, Müstehcenlik, Sevişme, Edep Yerlerinin Görünmesi vb.

461 Güvenlikle İlgili Konular (Polis vb.)

462 Meslekler

462 Milli Hisler, Başka Milletler ve Devletler

462 İdeoloji ve Siyaset

463 Dinlerle İlgili Konular

463 Suç, Uyuşturucu Madde, Esrar, Şiddet

463 İade

463 Filmin Yapısıyla İlgili Konular

463 Dublaj Sonrası

464 İsim değişikliği

464 Gösterimin Sınırlanması

464 Yaş sınırı

466 **DİZİN**

(*Aşk Yarışı*, Yön.: Mehmet Dinler, 1963)

KARAR DEFTERİ
(FİLM) 1963

[Merkez Film Kontrol Komisyonu Film Kontrolüne Dair Karar Defteri 1963]

Karar Defteri (Film) 1963'te ahlak, aile, evlilik, nikah, müstehcenlik, çıplaklık, öpme, öpüşme, sevişme, cinsel ima, dans, dikizleme sahneleri, argo ve küfürler, alkol ve kumar, güvenlikle ilişkili konular (asker, polis vb.) suç, şiddet, başka milletlere ilişkin konular, Rumca söz ve şarkılar, din, eğitim, yoksulluk-zenginlikle ilişkili konular, sınıfsal farklılıkları ifade edecek söz ve sahneler, adalet, hukuk ve mahkemelere ilişkin konular, ölüm, öldürme, intihar ve mezarlıkların bulunduğu sahneler, komünizm propagandası olarak görülen konular, Osmanlıya ilişkin söz ve ifadelerle çeşitli mesleklere ilişkin söz ve sahneler sansüre uğramıştır. Birçok defterde olduğu gibi bu defterde de sansür kararlarının büyük bir kısmı "umumî terbiye ve ahlâk" çerçevesinde değerlendirilebilecek kararlardır. Toplam 176 kararın kayıtlı olduğu defterde yabancı filmler için 6 doğrudan Ret kararı verilmiştir. Defterden Şartlı kabul kararı sayısı ise, yerli filmler için 54 yabancı filmler için 1'dir. 12 yerli film ve 1 yabancı film için ise yeniden görme kararı verilmiştir. Ret kararı verilen filmler ise şunlardır. *Kalenin Esrarı* (*The Secret of the Fortress*) (1963/55), *Le Combat dans L'ile* [Alain Cavalier, 1962] (1963/87), *Leipzig Fuarı* (1963/5), *Kanlı Melek* (*The Angel Wore Red*) [Nunnally Johnson, 1960] (1963/13), *Unutulmayan Sevgili* (*Jules et Jim*) [François Truffaut, 1962] (1963/30), *Paris'te On Gün* (*Deka Meres Sto Parisi*) [Orestis Laskos, 1962] (1963/31). *Kalenin Esrarı* (*Bir qalanın sirri*, *The Secret of the Fortress*, Alisettar Atakişiyev, 1959) (1963/55) filminin kararında *Nizamname*'nin 7. maddesinin 3. fıkrası gereğince ["Dost devlet ve milletlerin hislerini rencide eden"] "yurda girmesinin ve halka gösterilmesinin mahzurlu bulunduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir"; *Le Combat dans L'ile* [Alain Cavalier, 1962] (1963/87) filmine ilişkin kararda ise, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8 ve 9. fıkralarına atıf yapılarak ret kararı verilmiştir. Filmin kararında "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 8 ve 9. fıkraları gereğince yurda girmesinin ve halka gösterilmesinin mahzurlu olduğuna 963/509 sayı ile karar verilen filmin İstanbul Film Kontrol Komisyonu'nun yukarıda tarih ve numarası yazılı kararı yerinde görüldüğünden bahis konusu filmin yurda girmesinin ve halka göste-

rilmesinin sakıncalı bulunduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir" denir. *Leipzig Fuarı* (1963/5) adlı filmin ise, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrasına ["Millî rejime aykırı olan siyasî, iktisadî ve içtimaî ideoloji propagandası yapan"] istinaden yurda sokulmasının sakıncalı olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir." *Kanlı Melek* (*The Angel Wore Red*) [Nunnally Johnson, 1960] (1963/13) filminin kararında ise, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 4 ["Din propagandası yapan"] ve 5. ["Millî rejime aykırı olan siyasî, iktisadî ve içtimaî ideoloji propagandası yapan"] fıkraları gereğince yurda sokulmasının ve halka gösterilmesinin sakıncalı bulunduğuna oy birliğiyle" karar verildiği belirtilir. Françoise Truffaut'nun filmi *Unutulmayan Sevgili*'nin (*Jules et Jim*) [François Truffaut, 1962] (1963/30) kararında ise şu ifadeler yer almıştır. "Evvelce 5/3/1962 tarihinde İstanbul Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına istinaden yurda girmesinin ve halka gösterilmesinin mahzurlu olduğuna (962/174) sayı ile karar verilen Sunar Film Kurumu'na ait *Jules et Jim* orijinal *Unutulmayan Sevgili* Türkçe isimli film hakkında adı geçen kurumun verdiği 29/1/1963 günlü itiraz dilekçesi üzerine mezkûr *Nizamname*'nin 15. maddesine uyularak adı geçen film [...] komisyonumuzca görülmüş ve İstanbul Kontrol Komisyonunun yukarda tarih ve numarası zikredilen kararı yerinde görüldüğünden mezkûr filmin yurda girmesinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı bulunduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir." *Paris'te On Gün* (*Deka Meres Sto Parisi*) [Orestis Laskos] (1963/31) filminin kararında ise, daha önce İstanbul Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek *Nizamname*'nin "7. maddesinin 6. fıkrasına istinaden yurda girmesinin ve halka gösterilmesinin mahzurlu olduğunu 1963/215 sayı ile karar verilen Elefterios Papadopulos – Kaplan Film Kurumu'na ait (*Deka Meres Sto Parisi*) orijinal, (*10 Gün Pariste*) Türkçe isimli film hakkında adı geçen kurumun verdiği 16/3/1963 günlü itiraz dilekçesi üzerine bahis konusu film *Nizamname*'nin 15. maddesine uyularak [...] komisyonumuzca görülmüştür." Filme ilişkin karar "Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü temsilcisinin muhalif reyine karşılık", filmin "yurda girmesinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı görüldüğüne" çoğunlukla verilmiştir. Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü temsilcisi düştüğü şerhte, "Streap-Tease dansı çıkarılmak ve Türkçe dublajı yapılmak şartıyla filmin halka gösterilmesinde bir mahzur görmüyorum" demiştir.

Bu ret kararlarının dışında *Nizamname*'ye atıf yapılarak şartlı kabul kararları verilen 3 film vardır. *Ayşecik Fakir Prenses, Kötü Tohum* ve *Sığıntı - Son Yuva* filmleri. *Ayşecik Fakir Prenses* (1963/130) filmi *Nizamname*'nin 13. maddesi gereğince kontrol edilmiş ve filme ilişkin kararda, "adı geçen filmin halka gösterilmesinde, yurt dışına çıkarılmasında ve *Nizamname*'nin 13. maddesi gereğince gündüzün 6 yaşından yukarı çocukların bu filmi görmesinde bir mahzur bulunmadığına Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcisinin muhalif reyine karşılık ekseriyetle karar verilmiştir" denir. *Kötü Tohum* (1963/133) adlı film ise, "bazı tadil ve tashihlerden sonra halka gösterilmesine ve yurt dışına çıkarılmasında 125 sayılı kararla müsaade edilen Pesen - And Film Kurumlarına ait *Kötü Tohum* adlı film hakkında Turgut N. Demirağ tarafından gönderilen 6/11/1963 günlü telgraf incelenmiştir. Telgrafta ileri sürülen hususlar yerinde görülmediğinden *Nizamname*'nin 17. maddesinin son bendi hükmüne göre yapılacak herhangi bir işlem bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir" denir.

Nizamname'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına atıf yapılarak sansür kararı verilen *Sığıntı- Son Yuva* (1963/37) adlı filmin kararında "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası, umumî terbiye ve ahlâka ve milli duygularımıza mugayir bulunan filmlerin gösterilmesine müsaade edilmeyeceği şeklinde bir hüküm taşımakta bulunması ve evvelce kabul edilen senaryo kararının 2. maddesinde bu hükmün göz önünde tutulması şart koşulduğuna göre bu hususa riayet edilmediği anlaşılmıştır" denir. Filmin 1963/37 (Dosya No: 91122/1334) tarih ve sayılı kararını geniş bir biçimde buraya alacak olursak bu kararda, "Evvelce 26/4/1961 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek: 1) Nizamnamenin 7. maddesinin 6. fıkrası, umumî terbiye ve ahlâka ve milli duygularımıza mugayir bulunan filmlerin gösterilmesine müsaade edilmeyeceği şeklinde bir hüküm taşımakta bulunması ve evvelce kabul edilen senaryo kararının 2. maddesinde bu hükmün göz önünde tutulması şart koşulduğuna göre bu hususa riayet edilmediği anlaşılmıştır. 2) Bu bakımdan filmin en önemli noktasını teşkil eden ve bir öğretmeni mesleğinden ayrılmaya kadar zorlayan sebeplerin devlet müdahalesiyle bertaraf edilmesi ve ibret alınacak tarzda sahneler ilave edilmesi suretiyle bu pasajların düzeltilmesi, 3) Ali'nin Ayşe hanımın evine gelerek öğretmene vaki tasallut sahnesinin tamamen çıkarılması, 4) Ali'nin kahvede söylediği: 'ne mal olduğunu öğrendim, evini taşladım' tarzındaki konuşmasının, 5) Dans sahnesinden dansın ilk kısmında dansözün yerde yatarken göründüğü pasajın çıkarılması…) şeklinde 30 sayı ile karar verilen Ata Film Kurumuna ait olup halen Salih Zeki Akdamar Müessesesine intikal etmiş bulunan *Sığıntı* adlı film hakkında verilen dilekçede yukardaki tadil ve tashihlerin yapıldığı ileri sürülerek filmin yeniden görülmesinin talep edilmesi üzerine mezkûr film 11/4/1963 günü saat 10'da Büyük Sinema'da komisyonumuzca yeniden görülmüştür. Yukardaki tadil ve tashihlerin yerine getirildiği müşahede edilmekle beraber; bunlardan başka: a) Öğretmenle Ali'nin konuşması esnasında geçen ve Ali'nin öğretmene hitaben söylediği: 'Senin ne mal olduğunu anladım' cümlesinin çıkarılması, b) Avukat, teyze ve Serpil'in bahçede bulundukları sırada, avukatın konuşma ve gitmesini müteakip teyzenin Serpil'in kalçasına şiddetle tokat atışının c) Pavyonda Cahit'in içki içmesi esnasında dansözün dans sahnesinin ilk kısmı kalmak ve Cahit'in dansözün önünden geçip çıkmasıyla beraber dansın da kesilmesi ve geri kalan kısmın çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde, yurtdışına çıkarılmasında ve müracaat üzerine adının da *Son Yuva* olarak değiştirilmesinde bir mahzur olmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Sansür karar defterlerinde ahlak konusu çeşitli açılardan kararlardaki temel belirleyici olmuştur. "umumî terbiye ve ahlâka mugayir" bulunan her türlü ifade ya da sahne sansüre gerekçe oluşturmuştur. *Acı Aşk* (1963/ 73) filminin kararında "Selim'in Küçük Fikret'i kastederek kendi çocuklarına söylediği, "Çocuklar! sahip olduğunuz şeyleri başkalarıyla paylaşmayı öğrenmelisiniz" şeklindeki cümlenin; *Annem İçin - Yolcu* (1963/35) filminde filmdeki kadın karakterlerden Melahat'in evine giden Turgut'un eve girmek için sahne 31'de söylediği "müşteriyim" sözünün çıkarılması; "Saz salonundaki okuyucu kızlara, halkın arasına inmek suretiyle konsomatrislik yaptırılmaması"; "Sahne 51'de, yürümekte olan Aysel'le annesini, otomobilde gören bir babanın ya-

nında oturan kızına söylediği 'böyle kadınların kızları da kendilerine benzer, o kadın kötü yoldadır' tarzındaki cümlelerin"; *Büyük Yemin* (1963/95) filminin kararında "senaryo kararının 3. maddesinde sarahaten belirtildiği halde filme alındığı görülen, Lale'nin söylediği 'Şu namuslu kadınların aptallıklarına da diyecek yok yani' cümlesinin, çıkarılması şartıyla" filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına verilmiştir. *Fikret ve Katibesi - Cici Katibem* (1963/24) filminin kararında, "Orhan'ın ve ortağı Suphi'nin hususi muhaberat ve rapor yazdırma işi için imalı jest ve hareketlerle çok defalar odalarına kızları çağırmaları, orada bunları sıkıştırıp

(*Cici Katibem*, Arşavir Alyanak, 1960)

öpmeleri vs. gibi gayri ahlaki hareketlere tevessülleri bir gülme mevzuu yaratmakta ise de haddi zatında dürüst müesseselerde çalışıp hayatlarını kazanmaya mecbur olan kimseleri de zan altında tutacak ve kötü bir örnek teşkil edecek mahiyette" olduğu belirtilmiş, bu itibarla filmin "her iki ortağın kızları yazıhanelerine çağırmak isterken, 'Hususi muhaberat' için sözlerinin değiştirilmesi", "Kızlar arasında geçen odaya davet edilmediklerinden mütevellit duydukları üzüntüyü belirten şikayetkar sözlerin" çıkarılması istenmiş; *Genç Kızların Sevgilisi* (1963/34) filminde ise, "filmin bir yerinde Jale'nin öğretmen hakkında söylediği: "Namusluluğu kaçırmadınız da" ibaresiyle Cem'in söylediği: "Namusun ipini bey kaçırmış" tarzındaki sözlerin çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *Şaşkın Baba* (1963/165) filminin kararında ise, 1963/318 sayılı senaryo kararının 2. maddesinde "tenkit edilen hususlara riayet edilmediği" belirtilmiş, "Samiye'nin konuşmalarında geçen 'Bizim kızımız zamane kızlarına benzemez' cümlesinin"; "Leyla için söylenen 'Ecnebi filmlere gide gide kızımız fingirdeşmeye başladı' cümlesinin"; "Üç delikanlının pavyondaki konuşmaları arasında geçen 'Ecnebi filmlere gitmeyelim' sözünün" çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verildiği belirtilir.

Aile, Evlilik, Nikah

Ahlak konusunun temel bileşenlerinden biri ise aile ve evlilik ilişkileridir. *Erkek Fatma Evleniyor* (1963/99) filminin kararında "Millî geleneklerimiz ve kanun icabı olarak nikah kutsal bir müessesedir. Böyle bir müessesede damat rolünde olan ipsiz Mehmet'in daha derli toplu, damatlığa yakışır bir kıyafetle kendini göstermesi ve annesini de aynı surette getirmesi, nikah memuru yuvanın selameti bakımından kendilerine kanuni ve ahlaki mahiyette telkinatta bulunurken buna aynı şekilde cevap vermesi beklenir-

(*Erkek Fatma Evleniyor*, Yön.: Abdurrahman Palay, 1963)

ken İpsiz Mehmet'in bunun aksine olarak kulakları tırmalayan bir argo ile ve nara atarak mukabelede bulunması ne terbiye geleneklerimize ne de bu kanun müessesesinin mahremiyetiyle kabili telif görülmemiştir" denir. Yine aynı filmde "babanın önünde kızlarının açık saçık bir vaziyette bacaklarını teşhir eder şekilde nişanlılarının kucaklarına oturmaları ve öpüşmeleri sahneleri de aile ve ahlak geleneklerimize aykırı" görüldüğü belirtilir. *Susuz Yaz* (1963/134) için yazılan kararda ise, "Osman'ın zifaf gecesi camı kırmak suretiyle gözükmesi ve Hasan'la geline 'Çok çocuk isterim, hem de erkek çocuk isterim' şeklindeki konuşmasıyla ilgili sahnenin bırakılıp, Osman'ın konsolun gözünü iterek darasından içeriye baktığı sahnenin ve Hasan'ın bu sahnede ikinci defa karısına sarılmasına kadar olan pasajın çıkarılması" şartıyla halka gösterilmesine ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcisi ise muhalefet şerhinde şöyle demiştir: "Kardeşlik durumunun ortadan kaldırılması, zifaf gecesinde Osman'ın damatla gelinin odasına girmesi, suyun adliye kararıyla açılıp kapatılması, köpek ölüsü ile boğazlanan horozun atılması sahnelerinin çıkarılması suretiyle halka gösterilmesi lehindeyim" diyerek muhalefet şerhi yazmıştır. Filmin aileyle ilişkili kısmında ise, sansür kurulu karakterlerin kardeş olmasını ve kardeşlerden birinin diğerinin "karısına" musallat olmasını aile değerlerine uygun görmediğinden bu ilişkinin "kardeşlik bağından" çıkarılmasını istemiştir. Bunun için "Osman tarafından okunan mektubun herhangi bir yerinde veyahut imza kısmı okunurken bile "Yeğenim" kelimesinin muhakkak surette bir diyalog ifadesiyle tebarüz ettirilmesi kayıt ve şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesine ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir."

Acı Aşk (1963/73) filmi için ise "filmin son kısmında Fikret'in evli olan Nevin'in evine giderek yatak odasına kadar girip karyolaya oturması ve Nevin'i kucağına alması evlilik müessese ve kutsiyetiyle bağdaşamayacak bir durum arz ettiğinden, bu sahnenin tamamıyla çıkarılması, sadece Fikret'in Nevin'in ölümü anında, yani doktorun Nevin'i muayenesi esnasında odada bulunmasıyla iktifa olunması kayıt ve şartıyla" filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığına oybirliğiyle karar verilmiş; *Bir Haydut Sevdim* (1963/122) filmine ilişkin kararda ise, "Suzan'ın kumandan olan babasına söylediği 'Musa benim kocamdır ve bir çocuğumuz olacak' tarzındaki ifadesinin bilhassa filmin mevzuunun cereyan ettiği zamandaki aile geleneklerimize uymayacağından bu ifadenin "Beni kaçıran Musa değildir, İbo'dur. Kurtaran ise Musa'dır, onu seviyorum baba" şeklinde değiştirilmesi" istenmiş; *Şeytan Ayağı* (1963/84)

(*Bir Haydut Sevdim*, Yön.: Danyal Topatan, 1962)

filmine ilişkin kararda ise, "Mine'nin babasının yanında söylediği 'Fikret'e sulanmayalım' şeklindeki konuşmasının" çıkarılması istenmiştir; *Mevlüt- Süleyman Çelebi* (1963/10) filminde ise, "Gülnur'un babasına 'Bir erkek üç defa evlenir, sen istesen de istemesen de ben kızını zorla alırım' sözlerini ihtiva eden pasajların ve vezirin tek başına yemek yiyip içtiği sahnelerin tamamen çıkarılması" istenmiştir. *Nankör Kadın* (1963/129) filminin kararında ise, "Kenan'ın veya Gül'ün birbirlerinden resmen ayrıldıklarını belirten bir diyaloğun filme ilave edilmesi ve 6. maddedeki sözlerin çıkarılması ve yurt dışına ihraç edilmemesi" şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Öpme, Öpüşme

Sansür kurulları umumî terbiye ve ahlâka konusunda cinsellikle ilişkili birçok şeyi sansür gerekçesi olarak değerlendirip kararlarını bunlara göre vermişlerdir. Bu konuların başında ise öpme ve öpüşme sahneleri gelmektedir. *Cici Katibem* (1963/26) filminde "kızları odalarına çağırıp onları sıkıştırarak öpmeleri gibi gayri ahlaki hareketlerin"; *Erkek Fatma Evleniyor* (1963/99) adlı filmde Üç kızın talipleriyle odaya girdiklerinde ayrı birer köşede birbirlerine sarılmış vaziyetteki öpüşmeleriyle bu arada babanın söylediği: "Hadi siz içeri girin de eğlenin" hitabından sonra kızların yine bir salona girip aynı pozlarda birbirlerine sarılarak öpüşmeleri sahnelerinin"; *Baharın Gülleri Açtı* (1963/67) filminin kararında "Baki'nin, deniz kenarına yakın bir sokak ortasında sevgilisiyle öpüşmesine ait sahnenin" çıkarılması istenmiştir. *Helal Olsun Ali Ağbi* filminin 1963/157 ve 1963/167 tarih ve sayılı kararlarında ise "filmdeki öpüşme sahnelerinin dozajı biraz fazla kaçırılmıştır. Bu sahnelerin normale düşürülmesi, daha açık olarak Ayhan Işık'la sevişen ve cebinden not defterinin aranıldığını gösteren öpüşme sahnesinin kısaltılması"; *Korkunç Şüphe* (1963/151) filminin kararında ise, "Hizmetçi Fatma'nın fotoğrafhaneye geldiğinde Semih tarafından omuzlarının açılıp öpüldüğünü gösteren pasajın" çıkarılması istenmiştir.

Sevişme Sahneleri

Sevişme ve çıplaklık içeren ya da müstehcen olduğu düşünülen sahneler de sansür kurullarının filmlerden çıkarılmasını istediği sahneler arasında yer almaktadır. *Aşkların En Güzeli* (1963/166) filminin kararında "dansözün sırtüstü yattığı ve Asaf'ın yarı çıplak kadının üzerine abandığı sahne ile yine Asaf'ın yüzükoyun yatan kadının bornozunu açarak sevişiği sahnenin tamamen çıkarılması"; *Bir Gecelik Kadın* (1963/29) filminde "Yatak odasında Burhan'la Oya arasında geçen ve Burhan'ın yarı çıplak bir durumda Oya'nın üzerine tamamen abanması

sahnesinin çıkarılması" istenmiş "filmde geçen bilumum dans sahnelerinde çıplaklıkla ilgili müstehcen hiçbir sahne" bulunmadığı belirtilerek, "filmin bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir mahzur olmadığına" oybirliğiyle karar verilmiştir. *Ayvaz Kasap* (1963/139) filminin kararında ise, "Pavyonda Hüseyin Baradan ve Necdet Tosun'un kadınlarla seviştiklerini gösteren sahnenin tamamen çıkarılması"; *Kelebekler Çift Uçar* (1963/170) filminin kararında "filmin son kısımlarında, Zeki ile sevgilisinin yatakta seviştiklerine ait sahnenin tamamen çıkarılması" şartıyla filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Müstehcenlik: Dar Pantolon ve Kıyafetler

Müstehcenlik de filmlerde sansür gerekçesi teşkil eden konulardan biri olmuştur. Zaman zaman taciz, fiziksel cinsel saldırı gibi durumlarla da birleşerek zaman zaman da çıplaklıkla ilişkilendirilerek filmlerde sansür gerekçesi olmuştur. *Neşemizi Bulalım* (1963/106) filminin kararında "mütemadiyen meme sıkıştırma hareketleri yapması ve bu fiilinden mütevellit çeşitli müstehcen ve şehevi pozlar takınması uygun görülmediğinden bu sahnelerin tamamen"; *Sahte Müfettiş-Aman Kimse Duymasın* (1963/32) filmine ilişkin kararda, "Civelek ile Sevda isimli kızların dar pantolon ve pijama pantolonu giymiş vaziyette gezindikleri muhtelif sahnelerden (Edep yerleri nahiyesinin şişkin ve bir çizgi halinde gayet bariz olarak göründüğü) pasajların çıkarılması"; benzer biçimde *Ve Allah Aptalları Yarattı* (1963/93) filmine ilişkin kararda "Özcan Tekgül'ün giydiği dar pantalondan utanç verici şekilde edep nahiyesinin göründüğü kısmın çıkarılması"; *Bir Haydut Sevdim* (1963/122) filminde ise, "Hüseyin Baradan tarafından oynatılan kadın sahnesinde müstehcenliğe kaçılmaması belirtildiği halde bu lazimeye riayet edilmediği görülmekle bu sahnenin çıkarılması" şartıyla filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. *Erkek Fatma Evleniyor* (1963/99) filminin kararında ise, "Film başından sonuna kadar kulakları tırmalayıcı ve müstehcen diyebileceğimiz bir argo atmosferi içinde geçmektedir. Erkek Fatma ve İpsiz Mehmet'in rolleri ve filmdeki diyalogları her nevi duygularımızı esaslı bir şekilde zedelediğinden bunların bir sanat çerçevesi dahilinde yeniden düzenlenmesi" gerektiği belirtilmiş; *Neşemizi Bulalım* (1963/106) filminin kararında "kızlar yatakhanesinde Aşkın'ın kızlardan birinin yatağına girmesi ve bir müddet beraber yatakta kalmaları sahnesi müstehcen görüldüğünden tamamen çıkarılması", "senaryo kararında belirtilen banyo sahnelerinin plaja intikal ettirilmesi şart koşulduğu halde buna uyulmadığından karar dahilinde işlem yapılması"na karar verilmiştir. *Helal Olsun Ali Ağbi* (1963/157) filminin kararında ise "23/10/1963 tarih ve (283) sayılı senaryo kararının 1. maddesinde tenkit edilen "Piliç gibi 4 sekreteri idare ettiğim" ibaresinin çıkarılması veya değiştirilmesi denildiği halde bu ibaredeki müstehceniyetin sadece "Piliç" kelimesinin çıkartılması suretiyle değiştirilmesi düşünülmüş ise de bu değişiklik maksada uygun değildir. Sözü geçen ibarenin müstehceniyetinin kaldırılması şeklinde düzeltilmesi veya tamamen çıkarılması" yönünde karar verilmiştir.

Annem İçin - Yolcu (1963/35) filmine ilişkin kararda, "Sahne 76 da saz salonunda oturan Öztürk'ün yanından geçen kadınlara

bakarak yutkunup yalanması sahnesinin"; *Ve Allah Aptalları Yarattı* (1963/93) filminde ise, "Sekans 25'te Şıpsevdi'nin sözde turistleri Sultanahmet Meydanı'nda dolaştırdığı sırada turist bir kadını çimdiklemesi ve diğer birinin de göğsünü öpmesiyle ilgili pasajların" çıkarılması istenmiştir. *Büyük Yemin* (1963/95) filminde "Despina'nın evinde ve kanepenin üzerinden oturan anormal kıyafetteki kadınların yekdiğeriyle gıdıklaşmaları, oynaşmalarını gösteren sahnenin tamamen" çıkarılmasına karar verilmiştir.

Cinsiyetçi İfade, Cinsel İma ve Kadınlara Yönelik Hakaret İçeren İfadeler

Sansür kararlarında cinsel ima içeren konuşmalar ve cinsiyetçi ifadeler de sansür gerekçeleri arasında yer almıştır. *Leyla ve Mecnun - Leyla ve Mecnun Gibi* (1963/43) filminin kararında "babanın Leyla'ya söylediği 'Sokak kızı' sözü ile Serpil'in söylediği 'Namussuz salatası' sözlerinin", "filmde geçen 'yayla gibi kadın, kesiliyorum' tabirlerinin"; *Makber - Makberim* (1963/112) filminin kararında "Atıf'ın Leyla'ya hitaben söylediği 'Anan öldüğü halde namussuzluğu senin şahsında yaşıyor' cümlesinin", "Feridun'un deniz kenarında Leyla'ya söylediği 'Beslemeler terk edilmeye mahkûm eğlencelik mahluklardır' cümlesinin"; *Son Yuva* (1963/37) filminin kararında ise, "Ali'nin kahvede söylediği "ne mal olduğunu öğrendim, evini taşladım" tarzındaki konuşmasının; *Aşk Tomurcukları* (1963/104) filmine ilişkin kararda ise, "senaryo kararının 1. maddesinde belirtildiği halde çıkarılmadığı görülen ve Lale'nin konuşmalarında geçen 'Erkekler kendilerine yaklaşan kızlardan hoşlanıyorlar' cümlesinin" çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Bir Gecelik Gelin (1963/25) filminin kararında, "Burhan'ın Oya ile evlenmesine mani olmak için Oya'nın evine gelen avukat ve arkadaşlarının arasından Sadi'nin söylediği 'Ama doktor ne yapsın…..yok' cümlesiyle imalı tavırları ve buna mukabil olarak Oya'nın 'Doktorun halledemediği şeyleri de ben hallederim' şeklindeki imalı cevabının", "Burhan'la Oya'nın otelde ilk gecelerini tasvir eden sahnedeki konuşmalar arasında Burhan'ın söylediği 'Ne güzel eğlence, sabah oldu, biz hala….' cümlesinden 'Sabah oldu biz hala….' ibaresinin çıkarılması", Oya'nın da verdiği cevaptaki 'Şart mı yani?…' sözlerinin, "Burhan'ın avukatı ile iki arkadaşı arasında geçen konuşmalarda Sadi'nin söylediği 'Hem de şey…. olmamış' şeklindeki imalı ibarenin" çıkarılması istenmiş; *Büyük Yemin* (1963/95) filmine ilişkin kararda, "Despina'nın konuşmaları arasında geçen ve Cahit'e hitaben söylenen 'Cahit Bey, bilmek var ağız tadı', Cahit'in madama söylediği 'Bıktım senin kızlarından, hiç el değmedik bir kız yarattım' tarzındaki sözleri müstehcen ve gayri ahlaki görüldüğünden" çıkarılması; *Neşemizi Bulalım* (1963/106) filminin kararında "Suphi'nin kızlardan birini muayene ettikten sonra söylediği 'Ben tamamım' sözünün" çıkarılması şartıyla izin verilmiştir.

Yakılacak Kitap (1963/27) filminin kararında ise, 3/3/1962 tarih ve 49 sayılı senaryo kararında yapılması istenen "1) Vicdan'ın Ömer tarafından iğfal edildiği sahnede Ömer'in bu fiili kardeşlik duygularını suiistimal ederek yaptığının sözle değil içki tesiri ve kıza evlenme vaadi ile yaptığı şeklinde değiştirilmesi, 2) Sayfa 26 da laf atmalar arasında geçen iki adamın söylediği 'Lahmacun biberi mübarek' cümle-

sinden 'Lahmacun' kelimesinin, 3) Sayfa 35'te Sami'nin konuşması arasında geçen 'Kalbimin Fatih Sultan Mehmed'i' sözlerinden 'Sultan Mehmet' kelimelerinin, 4) Sayfa 53'te Vicdan hakkında söylenen 'İstanbul'un kadını….' sözleriyle, 'Mercimeği vermişler fırına' sözlerinin, 5) Sayfa 61'de Ömer'in Vicdan'a söylediği 'Sonra memnun kalacağın bir işi neden zorlaştırıyorsun'" cümlelerinin çıkarılması kayıt ve şartıyla filme çekilmesine müsaade edildiği belirtilmiştir. 1963/27 sayılı bu kararla da "bu tadil ve tashihli şekillerle senaryo kararına uyulduğu görüldüğünden halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir mahzur olmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir." *Kader Asla Değişmez - Çalınan Aşk* (1963/109) filminin kararında ise, "Filmin bir yerinde Ali'nin söylediği 'Kadın milleti meydanı boş buldu mu cirit oynar' şeklindeki sözlerinin, çıkarılması istenmiştir.

Cinsel Saldırı

Sansür kurulları cinsel saldırı içeren sahneleri de sansürlemişlerdir. *Annem İçin - Yolcu* (1963/35) filminin kararında "Gülüstan'ı bileğinden yakalayıp kendisine doğru çekmesi sahnelerindeki taarruz ve tasallut şekli meçhul bırakılmıştır. Senaryonun akışında Gülüstan'ın şeref ve iffetini ihlal edecek herhangi bir hareketin mevcut olmadığı belirtilirken işbu tasallut sahnesinin meçhul bırakılması bir tezat yaratacağı cihetle bu halin te'lifi cihetine gidilmesi" istenmiştir. *Can Pazarı* (1963/68) filminin kararında "Gerek jenerikte Fazıl tarafından Nilüfer'e gerekse menfaat mukabili kaçırılarak bir odaya kapatılan Suna'ya yapılan tasallut sahneleriyle buna dair sözlerin tamamen"; *Neşemizi Bulalım* (1963/106) filmine ilişkin kararda "Ustabaşının fabrikaya işçi olarak alınan ve sonradan daktilo olarak kullanılmak istenilen Aşkın'ın daktilo başında ustabaşı tarafından çok çirkin ve gayri ahlaki şekilde sıkıştırılması ve sarkıntılıklara maruz kalması sahnelerinin tamamen"; *Son Karar* filmine ait (1963/141 ve 147) sayılı kararlarda "dansöze elle sarkıntılık yapan şahsa ait pasajın çıkarılması" istenmiştir. *Sığıntı - Son Yuva* (1963/37) filmine ilişkin kararda ise "Ali'nin Ayşe Hanım'ın evine gelerek öğretmene vaki tasallut sahnesinin tamamen çıkarılması" istenmiş.

Çıplaklık

Çıplaklık da filmlerde sıkça sansür konusu olan başlıklardan biridir ve oryantal dans ve striptiz sahneleriyle ilişkili olarak kararlarda yer almıştır. *Bir Gecelik Gelin* (1963/25) filminin kararında "Barda Streap-Tease yapmağa hazırlanan kadının oyununda südyeninin beraber oynadığı erkek tarafından çekilinceye kadar olan kısmının bırakılarak, divana uzanıp üzerine arkadaşının abanıncaya kadar olan kısmının tamamen çıkarılması"; *Büyük Yemin* (1963/95) filmine ilişkin kararda ise, "Ressamın atölyesinde modellik eden her iki çıplak kadın modelini gösteren sahne" Millî Eğitim Bakanlığının muhalif oyuna karşılık çoğunlukla" çıkarılması istenmiştir. *Makber - Makberim* (1963/112) filmine ilişkin kararda, "ayrı ayrı iki kanepede oturan kızlardan şortlu ve diz bükmüş vaziyette olan iki kıza ait pasajdan ayağa kalkıp arkadaşlarıyla konuşmaya başladıkları yere kadar olan kısmın; *Ölüm Pazarı* (1963/100) filmine ilişkin kararda ise, "Finalde tevkif hadisesinden sonra muhtelif pozlarla kanepeler üstünde yatan bacakları açık kadınlarla çorabını düzelten kadından sonraki yani "SON" kelimesinin okunduğu ana kadar olan pasajların çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Dans

Dans sahneleri de filmlerde çeşitli nedenlerle sansüre uğramıştır. *Mevlüt - Süleyman Çelebi* (1963/10) filmine ilişkin kararda üçüncü defa komisyona gelen filmin kontrol edildiği daha önceki iki kararda belirtilen ve çıkarılması istenen "raks sahnelerinin ve diğer hususların yerine getirildiği[nin] görüldüğü" belirtilmiş ve "filmde raksa ait hiçbir sahneye müsaade" edilmediği belirtilmiştir. Bunların yanında "Vezirin Ali Paşa'nın hareme veya halvete çekilmesinden sonra Fettah'la konuşurken beraber kaldığı kadının üstünü başını düzelterek vezirin yanına gelişi kısmı da" çıkarıldığı belirtilir.

Annem İçin- Yolcu (1963/35) filminin kararında "sahne 77'de Aysel'in üçüncü saz salonu vitrinlerinde seyrettiği dansöz ve artistlere ait resimlerin açık saçık olmamasına dikkat edilmesi tarzında mezkûr filmde tadil ve tashihlerin yapıldığı ve bu nedenle de halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına karar verilmiş; *Neşemizi Bulalım* (1963/106) filminin kararında ise, "Yatakhanede işçi kızların yerde ve karyolalar üstünde dans edip oynamalarındaki çeşitli gece kıyafetleriyle baldır bacak teşhirinden ibaret bulunan oyunları ve karyola üstünde memelerini dahi açık saçık göstermeleriyle ilgili pasajların tamamen" çıkarılması istenmiş; *Kader Asla Değişmez- Çalınan Aşk* (1963/109) filminin kararında "Günsel'in katilinin Murat ve diğer arkadaşları tarafından aranması sırasında Ufaklık denilen çocuğun bir bara giderek burada perde yanında oryantal dans yapan kızı seyretmesi sahnesi mevcut olup bu sahneden başka bu pasajda başkaca bir dans sahnesine rastlanmamış bulunduğundan" filmin bu kayıt ve şartlarla halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığına karar verilmiştir.

Helal Olsun Ali Ağbi (1963/157) adlı filmin kararında "Dansözün Strip-Tease [striptiz] yapmaya başladığı yani üzerindeki elbiselerini çıkarmaya başladığı andan sonraki soyunma, paravanın arkasına geçme ve banyoya girme gibi sahnelerin kamilen çıkarılması" istenmiş, "tadilat yapıldıktan sonra filmin tekrar görülüp nihai kararın ona göre verilmesinin uygun bulunduğuna" oybirliğiyle karar verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı'ndan gelen üye, "filmin 18 yaşından küçük çocuklara gösterilmesini mahzurlu" bulduğunu belirtmiş ve "Yaş tahdidi konulması kaydıyla diğer hususlara iştirak ederim" demiştir. Filme ilişkin (1963/167) sayılı kararda ise film sahibinin önceki kararda istenen tadilatların yapıldığını belirten dilekçesiyle film "ikinci defa görülmüş ve mezkûr filmin bu yeni şekliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle karar verilmiştir. *10 Gün Pariste* (*Deka Meres Sto Parisi*) (1963/31) filmine ilişkin kararda daha önce de kontrol edilen, yurda girmesi ve halka gösterilmesi sakıncalı bulunan filmin, tekrar sakıncalı bulunduğu belirtilmiştir. Filme ilişkin karara "Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü'nden gelen temsilci striptiz dansının çıkarılması ve dublajının yapılması şartıyla gösteriminde bir mahzur görmediğini" ifade etmiştir.

Baş Belası (1963/79) filmine ilişkin kararda ise, dans sahnesinde, "dansözün tülü attıktan sonra belden yukarı kısım ile yaptığı dans figürlerine ait pasajların bırakılıp bunu takiben (ortalarında bir kadınla iki erkeğin bulunduğu masanın yanına gelip kendisine şarap kadehi uzanan yere kadar olan) kısmın"; *Son Karar* (1963/141) filminde ise, "Pavyondaki dansözün Steap-Tease yapmak üzere üstünden tülü atıp göğüslerini tuttuğu sahne"nin çıkarılması isten-

miş; *Bulunmaz Uşak* (1963/101) filminin kararında "Dans sahnesinden, Necdet Tosun'un gömleğini dansözün de sutyenini çıkardıkları andan itibaren kavga sahnesinin başlamasına kadar olan pasajların", "Dansöz kızın Hüseyin Baradan'ın önüne gelip dans ederken Hüseyin'in kızın kalçalarından tutması ve göbeğini öpmesi sahnesinin çıkarılması şartıyla" filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *Büyük Yemin* (1963/95) filminde ise "Filmin takdiminde ve ilk sahnede yazı ile birlikte gösterilen jenerikteki dans sahnesi seksüel hisleri tahrik edici ve bu itibarla ahlaki düşüncelere aykırı mahiyette görüldüğünden bu kısmın filmden çıkarılarak filmin sadece yazı ile halka arzedilmesi" gerektiği belirtilmiş; *Çöl Kanunu* (1963/88) filminin kararında, "dansözün sütuna sarıldığı ana kadar olan pasajların tamamen çıkarılması"; *Makber - Makberim* (1963/112) filminin kararında ise, "Hüseyin Baradan'ın Osman'ın kızıyla yaptığı dans sahnesinden belden aşağı kısmını gösteren pasajın"; *Perişan* (1963/28) adlı filmin kararında ise, "Kavga sahnesinden sonra Abdo'nun rakkaseye "şimdi benim için rakset" hitabından sonraki rakkasenin raksa başlaması kısmının bırakılarak diğer raks sahnelerinin kısaltılması kayıt ve şartıyla"; *Korkunç Şüphe* (1963/151) filminin kararında ise, "Köşkteki eğlencede Strip-Tease [striptiz] yapan dansöz kadının Strip-Tease [striptiz] yaptığı sahnelerin çıkarılması" istenmiştir. *Tophaneli Osman* (1963/163) filminin kararında ise, bir oyun oynama sahnesinin çıkarılması istenmiş, "Fatma'nın Osman'la bir meyhanede oyun oynadığı sahnenin, çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Dikizleme

Sansür kurulları film karakterlerinin diğer kadın karakterleri gizlice dikizlediği sahneleri de sansürlemiştir. *Neşemizi Bulalım* (1963/106) filminin kararında "Suphi'nin doktor rolü yaparken adi bir tecessüsle paravananın arkasındaki kadınların alttan bacaklarını seyretmesi sahnesinin tamamen" çıkarılması; *Susuz Yaz* (1963/134) filmine ilişkin kararda "Osman'ın konsolun gözünü iterek arasından içeriye baktığı sahnenin ve Hasan'ın bu sahnede ikinci defa karısına sarılmasına kadar olan pasajın çıkarılması"; *Ve Allah Aptalları Yarattı* (1963/93) filmine ait kararda ise, "senaryoda olmayıp sonradan filme alındığı anlaşılan banyo sahnesiyle kadını kapıdan gözetleyen şahsa ait pasajın" çıkarılması istenmiştir.

Argo, Küfür, Kötü Söz

Filmlerde argo kullanımı da kurullar tarafından sansür gerekçesi olarak kullanılmıştır. *Annem İçin - Yolcu* (1963/35) adlı filmin kararında "Şişman Necdet'in söylediği 'bok, bok gibi çıkarsın' şeklindeki sözlerin"; *Adanalı Tayfur* (1963/168) filminin kararında filmin çeşitli yerlerinde geçen "çüş be" tabirinin; *Ali Derler Adıma* (1963/119) adlı filmin kararında ise, "filmde Bohçacı Hayriye için söylenilen "elinin değmediği kirli işler yok, kirli işler müdürü" ibaresinin; *Ayvaz Kasap* (1963/139) filminin kararında, "senaryo kararında belirtildiği ifade edilen 'Rol kesmek, toz olmak, kırıştırmak' gibi argo kelimelerin bırakıldığı görüldüğünden, [bunların] çıkarılması" istenmiştir.

Bahçevan (1963/97) filminin kararında, "Filmin baş taraflarında Çopur'un söylediği 'Çüş more Çüş' tabirinin", "Bülbül Ali'nin söylediği "O kadar da su koyverelim" ibaresinin, "Çakır Emine'nin söylediği 'Hoşt

..Hoşşt ..Düdük o pompuruk andavallıyı koynuma alacağıma, kömür çuvalıyla yatarım daha iyi' sözlerinin" çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiş; *Bana Annemi Anlat* (1963/102) filmine ilişkin kararda ise, "Lahmacun satarken Öztürk Serengil'in caddede nara atar gibi iki defa (yaaaaaşaaaaa)" diye bağırmasıyla ilgili pasajın çıkarılması istenmiş; *Başımı Belaya Sokma* (1963/19) filminde "Rüştü'nün söylediği 'Yaylanın, aport' gibi sözlerin", "Filmde kaçakçı şebekesi mensuplarının bir odada kadınlarla birlikte eğlendikleri sırada, kadınlardan biri tarafından sarfedilen 'Dalgamıza niçin mantar attın?' cümlesinin" çıkarılması şart koşulmuş; *Beyaz Güvercin* (1963/105) filminde "Otobüste Saadettin Erbil'e esmer kadının söylediği 'Namussuz Adam' sözlerinin; *Büyük Yemin* (1963/95) filminde "Turgut'un söylediği 'Ne idüğü belirsiz paçavranın' tarzındaki sözlerin çıkarılması istenmiştir.

Erkek Fatma Evleniyor (1963/99) filminin kararında, "İpsiz Mehmet, Fatma ile otele geldiğinde Mehmet'in oradaki müstahdemlere karşı kullandığı 'İtoğlu itler, köpoğlu köpekler, hayvan oğlu hayvanlar, geberdiniz mi' tarzındaki sözlerinin"; "Torik denilen şahsın söylediği 'Bugünkü gençler de düpedüz canavar' tarzındaki sözlerinin", "Fatma'nın söylediği 'Baba hala beni bu zamparalara peşkeş mi çekiyorsun' suali üzerine Cengiz'in 'Zampara mı?' tarzındaki cevabının", "Zula et, horoz ibiği, mortlamak" ve diyalogda olmadığı halde filmde geçen "Yutmayız gargara yaparız, eşek arısının iğnesinin nerede olduğunu bilir misin?", "Kuyruğunun altında" tarzındaki sözlerin ve argoların çıkarılması istenmiş" ve kararın kapanış cümlesinde "yukarıda en ince teferruatına kadar maddeler halinde izah edilen hususların yerine getirildikten sonra adı geçen filmin bir kere daha görülüp nihai kararın buna göre verilmesinin uygun bulunduğuna oybirliğiyle karar" verildiği belirtilmiş; *Fikret ve Katibesi - Cici Katibem* (1963/24) adlı filmin kararında ise, "1-19/12/1962 gün ve 385 sayılı senaryo kararında 9 madde halinde çıkarılması ve buna göre düzeltilmesi belirtilen hususlardan birçoklarının yerine getirilmediği [...] gibi tetkik edilen senaryonun haricinde de bazı konuşmaların ve bilhassa filmde bu şekliyle argoya yer verilmek istenmesi anlaşılmıştır" denir ve "kararın 1, 2, 4, 7 ve 8. maddelerinde istenilen hususların yerine getirilmemiş olduğu [...] evvel emirde bunların karar gereğince yerine getirilmesi" gerektiği ifade edilmiş ve "nihai kararın tekrar görüldükten sonra" verileceği belirtilmiştir.

Kader Asla Değişmez- Çalınan Aşk (1963/109) filminin kararında, "Arabayı devrederken parayı veren adama Ali'nin söylediği 'Tefeci' şeklindeki hitabın çıkarılmasına; *Kardeş Gibiydiler* (1963/42) filminde ise, "Doğan'ın söylediği 'Eşşekliğin lüzumu yok' cümlesi ile Hulusi Babanın söylediği 'Acınacak bir nesilsiniz' cümlesinin çıkarılması" şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir mahzur olmadığına karar verilmiştir. *Makber - Makberim* (1963/112) adlı filme ilişkin kararda, "Atıf Bey'in Selma'ya söylediği 'Kim bilir hangi sokak köşesinde peydahladığın bu mülevves varlık' cümlesinden 'Mülevves varlık' ibaresinin" çıkarılması; "Atıf'ın hizmetçisi Selma'ya çıkışarak söylediği: 'Karnında taşıdığın bu piç nereden peydahlandı?' sözlerindeki 'Piç' tabirinin filmde aynen görüldüğünden bu sözlerin tamamen çıkarılması"; *Menekşe Gözler* (1963/110) filminin kararında ise, "Hüseyin Baradan'ın adamları tarafından söylenen 'Mamçak, çakozlıyalım,

dikiz' gibi argo kelimelerin", "Boğaza nazır bir yerde Ali'nin Gül'e söylediği 'romanlar bazı budalaların uydurmalarıdır' şeklindeki konuşmanın"; *Neşemizi Bulalım* (1963/106) filminin "senaryo kararının ikinci maddesinde çıkarılması istenilen 'ne domuz herif' ibaresinin" çıkarılması; *Şafak Bekçileri* (63/81) filminde "Binbaşının sualine Göksel'in 'Fişek gibiyim' sözü yerine 'sağolun' gibi bir kelime ile mukabele etmesi", "Köy ağasının kızına Göksel için söylediği 'sütü bozuk' tabirinin değiştirilmesi"; *Şehirdeki Yabancı* (1963/18) filmi için alınan kararda "belirtildiği halde çıkarılmadığı görülen 'Ne kişniyorsun kadına?' sözünün" çıkarılması; *Varan Bir* (1963/121) adlı filmin kararında ise, "filmde geçen 'Babana yuttur, Azrail bozuntuları, çayır zübbesi, çakal' tabirlerinin" çıkarılması şartıyla filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına çoğunlukla karar verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "filmde hiçbir mahzur görmediğini" ifade etmiş ve karara katılmamıştır. *Ve Allah Aptalları Yarattı* (1963/93) filminde ise, "Sırtı denize dönük sarhoş tipindeki külhanbeyinin göründüğü sahneden 'Var mı bana karşı çıkacak, asarım, keserim' tarzındaki sözlerinin bırakılıp bu kısım arasındaki söz ve sahnelerin, çıkarılması (İhtiyar adamın külhanın karşısına gelişini gösteren sahne kalacak)" istenmiştir.

Badem Şekeri (1963/38) filminin kararında ise, "Fikret'in karakolda söylediği: 'Sülalene söyletme' şeklindeki hakareti mutazammın ibarenin çıkarılması" şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir mahzur bulunmadığına çoğunlukla karar verilmiştir. Bu filme ilişkin karara Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi muhalefet etmiştir. Temsilci şerhinde, "Filmin müteaddit yerlerinde geçen abidik kubidik dalgası sözlerinin, Fikret'in Fatma Girik'e söylediği: "insanın kıt, allah'ın bol olduğu yerdir cümlesinden "Allah'ın bol olduğu" ibaresinin, Komiserin karakol içinde nezarette bulunan suçlulara hitaben yaptığı konuşmaların ve kaş göz işaretlerinin laubaliliğe kaçması ve bu hal ve hareketlerin meslek şeref ve otoritesini rencide etmesi bakımından çıkarılması, Müracaat sahiplerinin karakola vaki müracaatları üzerine polise tahmil edilen adli mevzuat dairesinde ve meslek disiplinine yaraşır bir tarzda işlem yapılması icabettiğinden bu sahnelerin ona göre düzeltilmesi, Vahi Öz'ün oğluna söylediği: "64 eşşek gibisin, 128 eşşek gibisin, 1500 eşşek gibisin, 1 milyon eşşek gibisin" sözlerinin çıkarılarak yerine komedi telmihleri havi sözlerin konulması reyindeyim" biçiminde beyanda bulunmuştur. *Leyla ve Mecnun - Leyla ve Mecnun Gibi* (1963/43) filminde ise "araklamak, ulan, madara" gibi sözlerin çıkarılması istenmiştir.

İçki

İçki, kumar gibi kötü alışkanlıklar da senaryo kararlarında sansür gerekçesi oluşturmuştur. *Neşemizi Bulalım* (1963/106) filmine ilişkin kararda "Fabrikanın erkekler yatakhanesinde cereyan eden pek adi ve her işçinin elinde birer içki şişesi olduğu halde güya eğlence yapıldığını tasvir eden sahnelerin de tamamen çıkarılması veyahut bu sahnelerin nezih bir hale sokulması"; *Esir Kuş* (1963, 66) filminin kararında "Mine'nin babası Ömer'in yanında getirdiği kadınla birlikte evde yaptığı içki alemi ve sevişme sahnesinin tamamen çıkarılması"; *Büyük Yemin* (1963/95) filminin kararında ise "parkta münferit olarak görülen eli şişeli ayyaşa ait pasajın" çıkarılması istenmiş; *Leyla ve Mecnun – Leyla ve Mecnun Gibi* (1963/43) filminin kararında ise, "filmde geçen 'içki ruhun gıdası' sözünün çıkarılarak yerine 'müzik ruhun gıdası' sözlerinin konulması" şartıy-

la filmin halka gösterilmesinde, yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *Kötü Tohum* (1963/125) filminin kararına Turizm ve Tanıtma Bakanlığından gelen temsilcinin düştüğü şerhte "Oğlunu kaybetmenin ızdırabı içinde kıvranan bir annenin bu acısını alkolle unutmaya çalışmasını bizim cemiyet ve gelenek anlayışımızla bağdaştıramadım. Bu bakımdan annenin alkolik bir kadın olarak takdim edildiği sahnelerin çıkarılması reyindeyim" denmiştir.

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)

Asker, jandarma, polis, zaptiye, zabıta vb. gibi konularla ilişkili olarak birçok sansür kararı verilmiştir. *Şafak Bekçileri* (63/81) filmine ilişkin kararda, "Göksel'in babasının sofrada söylediği 'sen harp okuluna girdiğin iki seneden beri evimizde rahat bir yemek yiyemedik' sözünün çıkarılarak yerine 'oğlum annenin dediği gibi sık sık mektup yazsan da bizi meraktan kurtarsan iyi olmaz mı?' şeklinde bir cümlenin konulması istenmiş; *Bir Haydut Sevdim* (1963/122) filminin kararında "Senaryo kararının 1. maddesinde; Suzan'ın Jandarma Kumandanı ile bir ilişiğinin bulunmaması şart koşulduğu halde filmde buna riayet edilmediği görülmüş olmakla beraber filmin umumi havası itibariyle kötü bir tesir yaratmayacak şekilde ve iyi bir atmosfer içerisinde cereyan ettiği görüldüğünden jandarma kumandanı ve kızıyla ilgili sahnelerin aynen bırakılması" uygun görülmüştür. *Şafak Bekçileri* (1963/80) filminin kararında ise, Göksel Film Kurumu'na ait *Şafak Bekçileri* adlı filmin 29/8/1963 günü saat 14'te Ordu Film Merkezi Sinema Salonu'nda Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü belirtilir. Kararda "adı geçen film mevzuu bakımından havacılığı sevdirmek ve memleket gençliğine bu mesleğin kutsiyet ve ulviyetini aşılama gayesini istihdaf ettiği halde birçok sahneleri, diyaloglarıyla mizansenleri bu amacın tersine hissini yarattığı görülmüştür. Bu mevzuunun yüklü sahneleri askeri havacılığımızı ilgilendirdiği halde askerlik kaide ve nizamına riayet edilmediği cihetle dikkati çeken birçok hatalar meydana gelmiştir. Yukarıda arz edilen sebepler dolayısıyla mezkûr filmin ileride bazı mahzurların önlenmesi bakımından havacı bir subayın heyete katılarak tekrar görüldükten sonra nihai bir karara varılması oybirliğiyle uygun görülmüştür" denir. *Şafak Bekçileri* (63/81) filminin bir sonraki kararında ise "Şehit ailelerinin gösterildiği sahnede bu aileler için söylenen 'Şehit Aileleri' tabirinin 'Havacı aileleri' tabiriyle değiştirilmesi"; "Göksel'in şehitler arasına resmi asıldıktan sonra olan kısım kalarak pencerenin göründüğü kısma kadar olan pasajların çıkarılması" istenmiştir.

Ali Derler Adıma (1963/119) adlı filin kararında "Yangın çıkarma olayında sebep ve suçlu arama gibi bir faaliyetin gösterilmesi zımnında yangın mahallinde ve komşulardan bir tahkikat icra etmek üzere polisin mezkûr mahalle gelip tahkikat faaliyetini gösterir bir sahnenin ilave edilmesi"; kararın bir başka maddesinde "Senaryo kararında trafik kaidelerine riayet edilmesi şart koşulduğu halde Ali'nin otomobilinin 'velev ki bir dikkatsizlik neticesi veya düşenin lehinde ikrarı olsa dahi' yaptığı kazanın trafik polisince bilinmesi lazımdır. Bu sahnenin tamamlanması bakımından kazanın olduğu mahalle bir trafik arabasının gelerek memurların işe el koyduklarını gösterir bir sahnenin eklenmesi" istenmiştir.

Annem İçin - Yolcu (1963/35) adlı filmin kararında "Sahne 22'de randevu evinin ba-

sılması sahnesinde; sadece polislerin gelişi, eve girişleri ve bir takım polis arabalarının 'şahıslar gösterilmeden' gidişleri ve kapının mühürlenmesiyle iktifa edilerek evin basılışından sonra evin içi ile ilgili, yani kadın ve erkeklerin basılışındaki durum, kadın ve erkeklerin teker teker arabalara bindirilişlerini gösteren sahnelerin filme intikal ettirilmemesi" istenmiş; *Neşemizi Bulalım* (1963/106) filmine ait kararda ise, "Suna ile Aşkın'ın kılıksız bir şekilde kaçarlarken polisler tarafından yakalanıp emniyet komiseri nezdine çıkarılmaları ve komiser tarafından bu hareketlerinin gayri ciddi olduğunun kendilerine ihtar edilirken birdenbire bu ciddiyet havasından rücu edilerek nişan yüzüklerinin komiser tarafından parmaklarına takılması ve sarmaş dolaş olmaları keyfiyeti de anlaşılamamıştır. Buna, emniyet müessesesinin vakar ve otoritesiyle mütenasip bir şekil verilmesi. Yukarıda hususların yerine getirildikten sonra filmin yeniden görülüp nihai kararın bilahare verilmesinin uygun bulunduğuna" oybirliğiyle karar verilmiştir. *Yedi Kocalı Hürmüz* (1963/98) filminin kararında kontrol sonucunda halka gösterilmesi ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığı belirtilen filme ilişkin Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi şerh düşerek "Gerek senaryoda gerek diyalogda karakol, polis memuru, diğer bekçilerden de bahsedildiği ve emniyet teşkilatından bekçilere maaş tevzi edildiği ve Hürmüz'e menfaat mukabili bu bekçi tarafından maaşından para verildiğine dair söz ve sahneler bulunmasına rağmen bu hususların filme alınmadığı ve sadece bir bekçiye yer verildiği, 'bu kısımların sonradan filme ilavesi melhuz görüldüğünden' bu bekçinin de filmdeki hal ve harekatının vazife kutsiyetiyle kabili telif görülmediğinden bununla ilgili söz ve sahnelerin çıkarılması reyindeyim" demiştir.

Başımı Belaya Sokma (1963/19) filminin kararında ise, "Komiserin dinlemesi icabeden bazı şahıslara hitaben sarf ettiği 'Karakola gelin de sizinle biraz muhabbet edelim' cümlesinin çıkarılması; *Çapraz Delikanlı* (1963/161) filmine ilişkin kararda ise, "Orhan Günşiray'ın sahte polislerle görülüp ellerine kelepçe takıldığını, polislere para verdiğini, polislerin kaçışlarını gösteren, yani polisle ilgili sahnelerin tamamen çıkarılması" kayıt ve şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığına oybirliğiyle karar verilmiş; *Erkek Fatma Evleniyor* (1963/99) filmine ilişkin kararda ise, "Nikah salonunda polisler tarafından karakola davet edilen Mehmet'in, polislerin 'Kanun namına' hitabına karşılık 'Aşkımızın namına' tarzında verdiği cevabın çıkarılması istenmiştir. *Kelepçeli Aşk* (1963/160) filmine ilişkin kararda, filmin gösterilmesi ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığı belirtilmiş; ancak Emniyet Genel Müdürlüğünden gelen temsilci "Gerek senaryoda gerekse diyalogda bulunmadığı halde her nedense filme değişik bir şekilde intikal ettirilen Remzi isimli sivil polis ile arkadaşının Hüseyin'in gazinosuna geldiklerinde, Hüseyin'in onlara hitaben söylediği 'Gazinom kapandı, bir şey yok, hadi gidin' cümlesiyle, elinin tersiyle 'Defolun' manasına gelen hareketini gösteren sahnenin çıkarılması reyindeyim" diyerek muhalefet etmiştir. *Şeytan Ayağı* (1963/84) filmine ilişkin kararda ise, "Filmin sonunda polislerin hadise yerine geldiklerinde bir polisin Fikret'e selam vererek 'iyi başardınız müdürüm' tarzındaki konuşmasından 'Müdür' kelimesinin çıkarılıp yerine 'Şef' tabirinin konulması şartıyla" filmin halka gösterilmesinde, yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *Annem İçin - Yolcu* (1963/35) filminin kararında ise, "Sahne

18'de sarhoş İsmail'in, Turgut'un evinin kapısına gelirken söylediği 'Karakolda ayna var' şarkısının başka bir şarkı ile değiştirilmesi" istenmiştir. *Büyük Yemin* (1963/95) filmine ilişkin kararda ise, "Emniyet Genel Müdürlüğü'nden gelen üye 'filmdeki cinayet olayında hiçbir polis faaliyetine rastlanmamıştır' diyerek şerh düşmüştür.

Suç, Şiddet

Suç ve şiddet de sansür kurulları tarafından gerekçe olarak kullanılan konular arasındadır. Genellikle birbiriyle ilişkili olarak ele alınan bu konular filmlerde sıklıkla sansüre uğramıştır. *Ali Derler Adıma* (1963/119) filminin kararında, "Leyla'nın şarkı söylemesini müteakip müşterilerden birinin kendisine fiili tecavüzünün ilk hareketinden sonraki kısmın çıkarılması ve ilk hareketi müteakip Ali'nin mütecavizle dövüşmeye başlamasıyla iktifa edilmesi"; *Tophaneli Osman* (1963/163) filminin kararında "Aşçının söylediği 'Ha kıyma makinesi ha hapishane, birine et koyarsın kıyma çıkar, birine efendi korsun külhanbeyi çıkar' cümlesinin"; *Bana Annemi Anlat* (1963/102) filminin kararında ise "senaryo kararında belirtildiği halde çıkarılmadığı görülen hokkabaza tomates atma sahnesinin" çıkarılması istenmiştir. *Baş Belası* (1963/79) filmine ilişkin kararda "Kavganın başladığı ilk kısmın bırakılması; Orhan'ın bacaklarının arasına düşen adamla ilgili döğüşün çıkarılması; barmenin arkasındaki aynanın kırılışı sahnesiyle Orhan'ın kadınla içki içerken barmenin ve patronun kafasına şarap dökülüşünü gösteren kısımların bırakılması; kavga sırasında yanındaki kadınla birlikte Bilardo hesaplarına ait top levhasının başında isteka ile yaptığı hareketlerin gösterilmesini müteakip Orhan'ın patronun bulunduğu odaya doğru yürüyüşünden evvel geçen kavga sahnesinin de çıkarılması" istenmiş ve bu hususların yerine getirilmesi şartıyla filmin halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *Erkek Fatma Evleniyor* (1963/99) adlı filmin kararında "Merdiven başında ve kardeşlerine hücum eden ve bu hücuma baba ve annenin de katılarak merdivenden yukarı doğru kaçışmaları sırasında Fatma'dan kurtulmak için kızlardan birinin merdivenin dibine kadar yuvarlandığını gösteren pasajın" çıkarılması; *Helal Olsun Ali Ağbi* (1963/157 ve 167) filminin kararlarında "senaryo kararının 6. maddesindeki 'Kurbanlık koyun' ibaresi çıkarılmış ise de bunun yerine konulan 'Mezbaha ve salhane' kelimelerinin daha ağır olduğu görülmüş bulunduğundan bunların da daha hafif bir şekilde tadil edilmesi"; *Sığıntı - Son Yuva* (1963/37) filmine ilişkin kararda ise, "Avukat, teyze ve Serpil'in bahçede bulundukları sırada, avukatın konuşma ve gitmesini müteakip teyzenin Serpil'in kalçasına şiddetle tokat atışının" çıkarılması istenmiş; *Yaralı Arslan* (1963/71) filminin kararında ise, "3/8/1963 tarihli senaryo kararının birinci maddesinde pavyondaki kavga sahnelerinin mübalağaya kaçılmadan ve kısa olarak filme intikal ettirilmesi şart koşulduğu halde bu lazimeye riayet edilmediği görüldüğünden bahis konusu kavga sahnelerinin kısaltılması şartıyla" filmin halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Ölüm, Öldürme, İntihar, İdam

Sansür kurulları filmlerdeki ölüm, öldürme, intihar ve idam sahneleriyle bu konulara ilişkin ifadeler söz konusu olduğunda da sansür kararları vermiştir. *Perişan* (1963/28) filmine ait kararda "Müteaddit defalar gös-

terilen idam sehpasıyla ipinin boşluktaki duruş şeklinin yalnızca bir defa olarak gösterilmesiyle iktifa edilmesi" istenmiş; *Son Karar* (1963/141) filmine ilişkin kararda "İdam sahnesinde; imamın hücreye girişiyle iktifa edilip diğer pasajların kamilen çıkarılması ve bu tashihlerden sonra filmin tekrar görülüp nihai bir karara varılmasının uygun bulunduğuna" oybirliğiyle karar verilmiştir. Filme ilişkin sonraki kararda ise "düzeltmeler yerine getirildiği için filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiş; yine aynı filme ait (*Son Karar*, 1963/147) kararda daha önceki 141 sayılı kararla "İdam sahnesinde; imamın hücreye girişiyle iktifa edilip diğer pasajların kamilen çıkarılması şeklindeki tadillerden sonra tekrar görülmesine" karar verilen filmin, ikinci defa görüldüğü ve düzeltmeler yerine getirildiği için filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. *Varan Bir* (1963/121) filminde ise, "Hüseyin Kılıç tarafından ölünün boğazından ilmeğin çıkarılarak ev haricine kadar taşınmasını gösteren sahnenin" çıkarılması istenmiştir.

Can Pazarı (1963/68) filminin kararında "Nilüfer'in intihar ettiğini gösteren sahnenin gösterilmemesi" ve "mezarlığa ait sahnenin çıkarılması" istenmiştir. *Ali Derler Adıma* (1963/83) filminin kararında "Cenazenin götürülüşünü gösteren sahneden (Cenazenin mahalle kahvesinin önünden geçirilirken görülen kısmının) tamamen çıkarılması diğer cenaze hakkında söylenen (haydi çocuklar yardım edelim, fakirmiş) şeklindeki sözlerin kahveden tabutu kaldırmak için vaki iltihaklar, tabutun mezara getirilişi ve mezara indirilişi ile ilgili pasajların bırakılması" istenmiş ve filme ilişkin nihai kararın film tekrar görüldükten sonra verilmesinin uygun olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir. Filme ilişkin 1963/119 sayılı kararda ise, "Mezar sahnesinin de mümkün mertebe biraz daha kısaltılması şartıyla" adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığına oybirliğiyle karar verildiği belirtilir. *Beyaz Güvercin* (1963/105) filminin kararında ise "Hulusi Kentmen morga gidip kızını teşhis ettikten ve kızının ölmediğini anladıktan sonra kendisine verilen yanlış haberin infialini orada ifade etmesiyle iktifa edilip bundan sonraki sahnelerin ve sözlerin yani adamlarına 'Size ceza veriyorum, burada hapis kalacaksınız' sözleriyle adamların morgdaki ölülerden korkup dışarı doğru kaçışmaları ile ilgili sahnelerin çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir." *Acı Aşk* (1963/ 73) filmine ilişkin kararda "Murat'ın Zühal'e Fikret'i kastederek söylediği 'Öldüreceksin, öldüreceksin, henüz daha vakit varken selametin için onu öldüreceksin' tarzındaki konuşmanın" çıkarılması istenmiştir.

Kumar, Uyutucu İlaç

Annem İçin - Yolcu (1963/35) adlı filmin kararında ise "Sahne 30'da, Gülüstan'ın uyutucu bir ilaçla uyuşturulup kocasının yanına sokuluyormuş şeklinde bir odaya itilmesi ve karyolada yatan yabancı adamın Gülüstan'ı bileğinden yakalayıp kendisine doğru çekmesi sahnelerindeki taarruz ve tasallut şekli meçhul bırakılmıştır. Senaryonun akışında Gülüstan'ın şeref ve iffetini ihlal edecek herhangi bir hareketin mevcut olmadığı belirtilirken işbu tasallut sahnesinin meçhul bırakılması bir tezat yaratacağı cihetle bu halin te'lifi cihetine gidilmesi" istenmiştir.

Kumar da filmlerde sansüre uğrayan konulardan biridir. *Ayşecik Canımın İçi* (1963/21) filminin kararında ise, senaryo kararında olmadığı halde filmde Orhan tarafından söylenen, "Bu iş büyük bir vurgun Elif, bizim meslekte buna voli derler, tam bir voli" sözlerinin, kanunen suç sayılan kumarın ve dolandırıcılığın sanki bir meslekmiş gibi gösterilerek adeta bir geçim matahı haline getirilmek suretiyle filme intikal ettirildiği görüldüğünden bu sözlerle buna ait sahnenin tamamen çıkarılması" şart koşularak adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığına oybirliğiyle karar verilmişti. *Aşk Yarışı* (1963/1) filminin kararında ise, "Senaryo kararının 4. maddesinde futbolculardan Sait adındaki şahsın kitap okuyan Fikret'e hitaben söylediği 'Poker dururken kitap okunur mu' cümlesinin karara uyularak çıkarılması" istenmiştir.

Adalet, Hukuk, Mahkeme

Adalet, hukuk ve mahkemelerle ilişkili konular da sansürlenmiştir. *Ağlama Sevgilim* (1963/52) filmine ilişkin kararda "mahkeme safahatı üzerinde ehemmiyetle durulması işaret edildiği halde; duruşma salonunda heyeti hakimenin mevkileri, Ayşe'nin hakim huzurundaki laubali pozlarıyla argolu konuşmaları bu mevki ve mahale bir istihza teşkil edeceği cihetle, Ayşe'nin bu konuşmalarının yukarda izah edildiği veçhile düzeltilmesi ve diğer maddelerinde karara uygun şekle sokulduktan sonra adı geçen filmin nihai bir karar verilmek üzere yeniden görülmesine oybirliğiyle karar verilmiş"; Mahkeme: *Esir Kuş* (1963/66) filminde ise, "Mahkeme heyetinin oturuş şeklinin adli nizam ve kaidelere uydurulması" istenmiştir. *Katır Tırnağı* (1963/136) filminin kararında filmin gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığına karar verilmiş; ancak Turizm ve Tanıtma Bakanlığından gelen temsilci "Fatma'nın mahkemede hâkim huzurunda takındığı laubali hareketleri ve keza yaptığı konuşmalar ile Fikret'in oğlu Metin için söylediği 'Coni' sözlerinin çıkarıldıktan sonra gösterilmesi reyindeyim" diyerek muhalefet etmiştir. *Aşk Yarışı* (1963/1) filminin kararında "Senaryoda mevcut olmadığı halde filmde bulunan müfettişlerin tahkikatıyla ilgili sahnede, müfettişlerden birinin söylediği 'işini ben takip edeceğim, hatta icabederse Ankara'ya kadar gideceğim' tarzındaki konuşmalar idari mevzuatımıza uymadığından" çıkarılması istenmiş; *Can Pazarı* (1963/68) filmine ait kararda "Cinayet kastı ile silahla öldürülen Fazıl'ın cesedinin hadise mahallinde aynen bırakılması tahkikatın noksan yapıldığını intaç edeceğinden evvel emirde polisin savcılığı haberdar etmek suretiyle olaya el koyduğunun belirtilmesi"nin kanun gereği olduğu belirtilerek, filmin halka gösterilmesine ve

(*Katır Tırnağı*, Semih Evin, 1963)

yurt dışına çıkarılmasında bir mahzur bulunmadığına oy birliğiyle karar verildiği ifade edilmiştir.

Etnik Konular, Başka Milletler (Rusça ve Rumca Yazılar)

Karar defterlerinde etnik konularla başka milletlere ve ülkelere ilişkin konular da sansür için gerekçe oluşturmuştur. *Üvey Anne* (*İsmail*) (1963/4) adlı filmin kararında "Filmde üvey annenin temizlik yaptığı binanın kapısındaki Rusça yazılı tabelanın (ki iki defa ve uzun süreli gösterilmiştir) görüldüğü sahnelerde tabelanın gösterilmemesi" ve "İsmail'in babasının konuşmalarında geçen "Baku'da mühendislik tahsil ettim" sözlerindeki "Baku" kelimesinin ve yine üvey annenin İsmail'in okul karnesini tetkik ederken karnenin cepheden ve Rusça yazılmış olan kısımlarının da çıkarılması ve filmin bunların haricinde Rusça yazı ile ilgili bir sahne de mevcutsa bunların da çıkarılması"; *Makber-Makberim* (1963/112) filminin kararında ise, "7/9/1963 gün ve 240 sayılı senaryo kararının 4 ve 5. maddelerinde çıkarılması istenilen 'Feridun İngiliz asilleri içinde büyüdü' ve yine Atıf'ın söylediği 'İngiliz asaletine alışmış bir genç nişanlısını bekletmez' tarzındaki konuşmalarda geçen 'İngiliz asilleri, İngiliz asaleti' tabirlerinin" çıkarılması istenmiştir.

Akdeniz Şarkısı (1963/143) adlı filmin kararında ise, "Filmde geçen Rumca sözlü şarkıların" çıkarıldıktan sonra filmin yeniden görülmesine ve nihai kararın ona göre verilmesine karar verilmiştir. Filme ilişkin (1963/148) sayılı kararda ise, daha önce 29/11/1963 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından kontrol edilerek bazı tadil ve tashihlerden sonra yeniden görülmesine karar verilen film hakkında, sahibi tarafından verilen itiraz dilekçesinde kararın "tashihinin talep edilmesi üzerine", dilekçe komisyonca incelenmiş ve "komisyon başkanının filmcinin vaki talebinin yerinde olduğunu beyan etmesine karşılık, evvelki kararın değiştirilmesine mahal olmadığına ekseriyetle karar verilmiştir." İçişleri Bakanlığı temsilcisi olan Merkez Film Kontrol Komisyonu Başkanı "Fon müziğinin kaldırılmasında yetkisiziz. Film sahibinin mütalaasına iştirak ediyorum" diyerek muhalefet şerhi düşmüştür. Filme ilişkin daktilo ile yazılmış 148 sayılı bu kararın altında el yazısı ile şu ifadeler yer almaktadır. "*Akdeniz Şarkısı* filmi heyeti umumiyesi itibariyle [akılcı] ve hiçbir yönden mahzurları ihtiva etmeyen bir filmdir. Film *Kontrol Nizamnamesi* hükümlerine göre bu filmden çıkartılması iktiza edecek hiçbir parça yoktur. Kararda bahsi geçen hususta tadil veya çıkarmaya da Kontrol Komisyonu yetkili değildir. Bu bakımdan görüşlere ve karara muhalifim" Merkez Film Kontrol Komisyonu Başkanı olarak 5.12.1963, tarihiyle imzalanmıştır. Daha sonraki 1963/154 sayılı kararda ise bu hususların yerine getirildiği belirtilerek filme ilişkin nihai kararın yeniden görüldükten sonra verilmesi gerektiği ifade edilmiştir

Celal Bayar

Bazıları Dayak Sever (1963/20) filminin kararında ise, "filmde, şebekenin işleri idare ettikleri oda veya salondaki sütunda fulu halinde birkaç kere göze çarpan, Celal Bayar'a ait fotoğrafın göründüğü sahnelerin çıkarılması şartıyla" adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Osmanlı

Bir Haydut Sevdim (1963/122) adlı filmde "Hüseyin Baradan'ın söylediği "İsterse Padişaha gitsin" şeklindeki cümlenin "İstediği yere gitsin" tarzında değiştirilmesi" istenmiş; *Ve Allah Aptalları Yarattı* (1963/93) filmine ilişkin kararda ise, "Tarihçi rolünde olan şahsın söylediği 'Yıkılan saltanat, eser işte bu, Genç Osman boğuldu ağlasın millet, taht uğruna 10 evlat katledildi döğünsün millet' gibi Osmanlı tarihimizle ilgili söz ve sahnelerin çıkarılması" istenmiştir.

Eğitim

Karar defterlerinde eğitim konusu da sansür gerekçeleri arasında yer almıştır. *Kötü Tohum* (1963/125) filminin kararında "Cemal'in annesinin Lale'ye hitaben yaptığı konuşmada "Öğretmene birkaç kere telefon ettiysem de hep beni atlattı" cümlesinin "Öğretmene birkaç kere telefon ettiysem de ondan tatmin edici bir cevap alamadım" şeklinde değiştirilmesi şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

Annem İçin - Yolcu (1963/35) filminin kararında "Aysel'in annesiyle yaptığı konuşmalar arasında geçen 'bağır, sesin mektepten duyulsun' annenin söylediği: 'seni hemen alıp başka bir mektebe veririm' Aysel'in söylediği 'ama öyle ısrar ediyorlar ki' tarzındaki cümleler Aysel'in okulda arkadaşları tarafından tariz ve istihfaflara uğradığı hissini yaratmakta olduğundan bu hissi yaratmayacak şekilde filme intikal ettirilmesi" istenmiş; "Filmin baş tarafında görülen (Çamlıca Kız Lisesi) levhasının çıkarılması istenmiş; kararın son bendinde ise, "her ne kadar okulla ilgili bazı konuşmalar duyulmuş ise de seyirci üzerinde kötü bir tesir yaratmayacağından ipkasına ve mezkûr filmin bu şekli ile halka gösterilmesine, yurt dışına çıkarılmasına oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir. *Şafak Bekçileri* (1963/81) filmine ilişkin kararda "Konuşmalar arasında geçen (Erenköy Kız Lisesi) tabirinden (Erenköy) isminin çıkarılması" şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığına oybirliğiyle karar verilmiş; *Üvey Anne* (*İsmail*) (1963/4) adlı filmde ise, daha önce 55 sayılı kararla ve "senaryoda geçen 'ay sonuna kadar şu kayalıkların izi bile kalmayacak, hükümetin kararıyla burada büyük işler görülecek, sen köy iktisat okulunu bitirmeseydin, seni baş çoban yaparlar mıydı oğlum? Sen geçmişin kara günlerini görmedin, O zaman mektep nerede? bizi hiç insan yerine koymazlardı" cümlelerinin çıkarılması şartıyla gösterim izni verildiği belirtilmiş ve filmin 1963/4 sayılı kararında ayrıca "İsmail'in babasına mektup götürmek üzere gittiği işyerinde babasıyla gezerken bir yamacın kenarındaki çiçekleri göstererek Babasının İsmail'e "Bunlar itburnu çiçeği, gül değildir" cevabından sonra (Açılacak yollar yapılacak işler vs.) ki konuşmaların çıkarılması şartıyla adı geçen filmin işbu Türkçe dublaj kopyasının da halka gösterilmesinde bir mahzur bulunmadığına film sahibinin aynı film hakkında ikinci bir dilekçeyle yaptığı müracaatta bu filmin terbiyevi olduğu hakkındaki dileğinin yerine getirilmesine imkan görülemediğinden *Nizamname*'nin bu hususla ilgili 13. maddesinin tatbikine mahal bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmişti" denir

Aşka Yarışı (1963/1) filminde ise "Diyalogun 11 ve 16. sayfalarında iki defa olmak üzere öğretmen Zeynep'in dershanede sualli ve cevaplı ders verme sahneleri ve diyalogun 15. sayfasında derneğe üye olan futbolculara okumaları için dağıtılan çeşitli kitaplar üstündeki konuşmalar da filmde gö-

rülmediğinden, müessese tarafından filmde mevcut olmadığı halde diyaloglara konulan bu sahnelerle ilgili sözlerin ve sahnelerin ilavesi ihtiyacı görüldüğünde bu ek sahnelerin de kontrol ettirilerek bilahare filme eklenmesi şartıyla" adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir mahzur olmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. Filme ilişkin daha sonra sahibinin verdiği dilekçede; 11/1/1963 gün ve 1 sayılı kararın "4. maddesindeki şartlar dahilinde ve bu maddede belirtilen hususlara ait söz ve sahnelerin filme ilave edileceğinden bahisle karar gereğince kontrol edilip gereken müsaadenin verilmesi talebinde bulunulduğundan adı geçen filme eklenecek bu söz ve sahneler 14/2/1963 günü saat 10'da Büyük Sinemada komisyonumuz tarafından görülmüş ve sözü edilen filmin bu ek sahnelerle birlikte halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Dinlere İlişkin Konular

Sansür kurullarının üzerinde durduğu bir başka konu ise filmlerde dinlerle ilişkili konuların ele alınması olmuştur. Bu konu çerçevesinde kontrol edilen *Benhur* (1963/64) filmine ilişkin kararda, filmin 27/11/1963 tarihinde İstanbul Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü ancak *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 15. maddesi gereğince bir kere de Merkez Film Kontrol Komisyonu'nun tetkikine sunulduğu belirtilmiş ve Fitaş Film Kurumuna ait *Benhur* adlı filmin sahibinin 19/7/1963 günlü dilekçesindeki talebi üzerine gümrükten celbedilerek mezkûr *Nizamname*'nin bahis konusu maddesi mucibince 30/7/1963 gün saat 9'da Büyük Sinemada komisyon tarafından görüldüğü belirtilmiştir. Filme ilişkin kararda (1963/64) "Filmde İslamiyet'le Hıristiyanlığı mukayese eder ve Hıristiyanlığın İslamiyet'e üstünlüğünü gösterir herhangi bir husus müşahede edilmemiştir. Film daha ziyade karakteristik vasıfları itibariyle tarihidir. Tarihi sahneleri vazederken bu arada bu sahnelerin tabii bir seyri icabı olarak bazı dini tablolara rastlanmakta ise de bunu *Nizamname*'nin derpiş ettiği din propagandası dahilinde görmemekteyiz. Filmde ne İslami hisleri küçük düşürücü bir vasıf görülmüş ve ne de baştan başa dini propaganda telkin eder bir cihet görülmemiştir. Bu itibarla İstanbul Film Kontrol Komisyonu'nun yukarda maruz kararı yerinde görülmediğinden adı geçen filmin yurda sokulmasında ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına (Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisinin muhalif reyine karşılık) ekseriyetle karar verilmiştir."

Leyla ve Mecnun- Leyla ve Mecnun Gibi (1963/43) filminde kullanılan "Allahın regulasını bozuyoruz" ifadesinin çıkarılması; *Beyaz Güvercin* (1963/105) filminin kararında ise "Hulusi Kentmen'in kızı için söylediği: 'Kızımı Allah sevgisinden fazla seviyorum' cümlesinden 'Allah sevgisinden' ibaresinin çıkarılıp yerine 'Canımdan çok seviyorum' sözlerinin konulması"; *Menekşe Gözler* (1963/110) filminin kararında ise, "Küçük Ali'nin namaz kılan annesinin önünde takla attığını gösteren sahne ile annesine söylediği 'Allah gülmez mi hiç?' şeklindeki sözlerinin" çıkarılması; *Şafak Bekçileri* (63/81) filminin kararında ise "Ağa'nın uçaklar üstünden geçerken iki defa sarf ettiği "İllellah ve Resulühü" kelimelerinin çıkarılması; *Yarın Bizimdir* (1963/140) filminin kararında ise, "Eşref'in Adnan'ı kasten söylediği 'İşte sizin tanrılaştırdığınız Adnan' tarzındaki ibarenin" çıkarılması istenmiştir. *Fikret ve Katibesi - Cici Katibem* (1963/24) filminin kararında ise, "Ruhsar'ın teyzesinin oğlunun iş bul-

ma hakkındaki konuşmaları arasında geçen 'Bize gelene kadar Allah babanın malzemesi biter' sözleri ile keza filmin bir yerinde geçen 'Teneşirde yatan ölüye ıslık çaldırır' cümlesinin" çıkarılması istenmiş ve daha önceki 1962/385 sayılı kararda belirtilen "hususların yerine getirilmesinden ve filmin tekrar görülmesinden sonra nihai bir karara varılmanın uygun görüldüğüne" oybirliğiyle karar verilmiştir.

Batıl İnanç

Batıl inançlar da filmlerde sansürlenmiştir. *Nankör Kadın* (1963/129) filminin kararında "Keza senaryo kararının 6. maddesinde: Komşu kadınlardan birisinin söylediği, "Zaten çocuğu olmayan bir kadın yeni doğan bir bebeğin yüzünü açıp bakarsa o çocuk yaşamaz" tarzındaki hurafeye dayanan sözün çıkarılması şart koşulduğu halde" bunun yerine getirilmediği belirtilmiştir.

Meslekler

Mesleklere ilişkin meslek haysiyetini aşağılayıcı ve küçük düşürücü ifade ve sahneler de zaman zaman sansürlenmiştir. *Sığıntı - Son Yuva* (1963/37) filmine ilişkin kararda "Öğretmenle Ali'nin konuşması esnasında geçen ve Ali'nin öğretmene hitaben söylediği 'Senin ne mal olduğunu anladım' cümlesinin" çıkarılması; *Ayşecik Canımın İçi* (1963/21) filminin kararında "Orhan'ın Ayşe'yi okuldan alırken müdüre buna dair bir konuşma yaptırılması ve 4. maddedeki Orhan için söylenen 'Profesör' tabirinin" çıkarılması; *Ölüm Pazarı* (1963/100) filminin kararında "filmin bir yerinde geçen 'Profesör' tabirinin çıkarılması ve "Münir'in Nevin için söylediği 'Akademi arkadaşım' sözlerinin çıkarılarak yerine 'Çocukluk arkadaşım' tarzında bir ibarenin konulması" istenmiştir. *Sığıntı - Son Yuva* (1963/37) filmine ilişkin kararda ise "filmin en önemli noktasını teşkil eden ve bir öğretmeni mesleğinden ayrılmaya kadar zorlayan sebeplerin devlet müdahalesiyle bertaraf edilmesi ve ibret alınacak tarzda sahneler ilave edilmesi suretiyle bu pasajların düzeltilmesi" istenmiştir. *Bir Gecelik Gelin* (1963/25) filminin kararında, "İki gazetecinin yaptığı konuşmalarda gazetecilik mesleğini küçük düşüren ve bir şantaj mahiyetini taşıyan söz ve hareketlerin çıkarılması" kaydıyla filmin tekrar görülmesine" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir. *Neşemizi Bulalım* (1963/106) filminde ise, "Suphi Kaneri muayene eden doktorun doktorluk mesleğiyle ve bu mesleğin vakar ve ciddiyetiyle bağdaşamayacak bir şekilde, hatta adi bir sululuk derecesinde muayeneyi dejenere etmesi"ne ilişkin sahnelerin çıkarılması istenmiştir.

Hastalık

Çiçeksiz Bahçe (1963/155) filminin kararında "26. sayfadaki "Kemik vereminden" tabirinin çıkarılması istenmiştir.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Sansür kurulları ekonomik konular söz konusu olduğunda da sansür kararları vermiştir. Gerek sadece çok miktarda paranın gösterilmesi olsun gerekse yasadışı yollarla elde edilmiş paralar olsun bunların bulunduğu sahnelerin filmlerden çıkarılması ya da düzeltilmesi istenmiştir. Filmlerde yoksulluğu gösteren ya da ima eden ifadeler ve görüntüler de sansüre uğramıştır. Zenginlik söz konusu olduğunda da bunun rahatsız edici bir biçimde kullanılması ya da zenginleri rencide edici konuşmalar da sansür kurulları tarafından çıkarılmıştır. *Menekşe*

Gözler (1963/110) filmine ilişkin kararda "Küçük Ali'nin Hasan'a söylediği 'param bulunmadığı ve zengin olmadığım için annemin cenazesi ortada kaldı' tarzındaki konuşmasının" çıkarılması istenmiş; *Şehirdeki Yabancı* (1963/18) filminin kararında ise "kahvede gazeteci ile maden işletmesi ilgilileri arasında geçen konuşmalarla ilgili sahnenin tamamen çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *Başımı Belaya Sokma* (1963/19) adlı filmin kararında, "Filmde kaçakçılık yapıldığı anlaşıldığı halde patron tarafından bir odada desteler halinde kağıt paraların alenen dağıtılmasıyla ilgili sahnenin"; *Tophaneli Osman* (1963/163) filminde ise, "Esat'ın söylediği 'Biz, ben dahil miras için her şeyi göze alabilen insanlarız' cümlesinin"; *Can Pazarı* (1963/68) filminin kararında ise, "Soyguncular tarafından yıkık bir binada silah tehdidiyle Fazıl'dan alınan, Leman tarafından Metin'e verilen gayri meşru ve deste halindeki paraların bulunduğu pasajların keza çıkarılması" istenmiştir. Sınıfsal ya da kültürel farklılıkları ima eden ya da belirginleştiren ifadeler de sansüre uğramıştır. *Bütün Suçumuz Sevmek* (1963/128) filminin kararında, "Semih'in söylediği ve Murat'ı kasteden "daha ayakkabısında taşra çamuru taşıyordu" şeklindeki cümlenin çıkarılması şartıyla filmin halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *Çiçeksiz Bahçe* (1963/155) filmine ilişkin kararda ise daha önceki kararda çıkarılması talep edilmiş olan "Sayfa 5'te Mine'nin söylediği 'Fakir ölülerin cenazeleri bile zor kalkıyor, gazeteye nasıl geçirsinler' şeklindeki cümlenin" çıkarıldığı için filmin gösteriminde bir sakınca olmadığı belirtilmiş; *Büyük Yemin* (1963/95) filminin kararında ise yoksulluğu ifade eden bir durum olarak "Caminin önünde el açıp dilenen dilenciye ait sahnenin" çıkarılması istenmiştir. *Hayat Acıları-Acı Hayat* (1963/17) filmine ilişkin kararda, "filmde geçen 'baban nereden kazandı bu parayı? Alnının teriyle değil mi?' cümlesiyle; "Manikür yaptıran ihtiyarın Nermin'e ev katı alacağı, iyi bir hayat yaşayacağı, üstelik 50 bin lira vereceği hakkındaki konuşmasına dair bir sahnenin tamamen çıkarılması" izin verilmiş;

İdeoloji ve Siyaset

Sansür kurulları siyasi olduğunu, ideolojik bir yan taşıdığını ve siyasi propaganda yaptığını düşündükleri birçok ifade ve görüntüyü de sansürlemişlerdir. *Bir Gecelik Gelin* filmine ilişkin kararda 3/2/1962 tarih ve 21 sayılı senaryo kararının 2. maddesinde de açıklandığı gibi senaryoda 'Atmanya Kontu' ile uşağı arasında geçen muhaveredeki ihtilal, isyan ve kabine devrilmesiyle ilgili konuşmaların musaddak senaryonun bu kısmına uyulmayarak bunun haricinde filme ilaveli muhavereler sokulduğu" belirtilir ve "ihtilale ait konuşmaların senaryodaki hale ifrağı ve Tunnavi, buna benzer yani bu telaffuzla bu ahengi taşıyan bilumum kelimelerin iltibasa meydan verilmemek üzere çıkarılması" istenir. Filme ilişkin 13/3/1963 tarih ve 25 sayılı kararla ve 3/2/1963 tarih ve 29 sayılı kararla da bu istek yinelenmiştir. *Berlin Vahşet İçinde* (*Escape To Berlin*) (1963/59) filminin kararında ise, "Sulh için tam işbirliği" ibaresinin"; "'İnşallah herkes gelmiştir' ile başlayıp 'Herkes iltihak etmelidir' ile biten konuşmanın tamamının"; "Heil Hitler" tabirinin; "Adenauer ve Valter Ulbrich isimlerinin"; "Üç gün kodesle yakayı kurtardın", "cümlelerinin çıkarılması ve zararlı olabilecek hiçbir söz veya konuşmaya yer verilmemesi şartıyla mezkûr filmin Türkiye'ye sokulmasına ve dublajının yapı-

larak kesin bir karar verilmek üzere tekrar görülmesine oybirliğiyle karar verilmiştir."

Yoldaş

Üvey Anne (*İsmail*) (1963/4) filminin kararında filin daha önce 1 Haziran 1962 tarihinde 55 nolu kararla Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından kontrol edilmiş ve filmdeki "Yoldaş" tabirinin çıkarılması kayıt ve şartıyla halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. 1963/4 sayılı kararla "Türkçe dublaj kopyasının da halka gösterilmesinde bir mahzur bulunmadığına, film sahibinin aynı film hakkında ikinci bir dilekçeyle yaptığı müracaatta bu filmin terbiyevi olduğu hakkındaki dileğinin yerine getirilmesine imkân görülmediğinden *Nizamname*'nin bu hususla ilgili 13. maddesinin tatbikine mahal bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir." Benzer biçimde *Berlin Vahşet İçinde* (*Escape To Berlin*) (1963/59) filminin kararında "Yoldaş" tabirlerinin çıkarılması istenmiştir.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular (Diyalog, Dublaj, Altyazı vb.)

Sansür kurullara bir yandan daha önce senaryo kararındaki isteklerin uygulanıp uygulanmadığını kontrol edip, eksiklerin giderilmesi yönünde karar verirken bir yandan da filmin anlatı yapısını gerekçe göstererek sansür kararları verebilmekteydi. *Ağlama Sevgilim* (1963/52) filmine ilişkin kararda filmin 1963/41 sayılı senaryo kararının "2, 3, 4, 7 ve 8. maddelerine riayet edilmediği" belirtilmiş; *Annem İçin - Yolcu* (1963/35) filmine ilişkin kararda "Sahne 36'da saz salonunun vestiyerinde çalışan Gülüstan'a hayretle bakıp birbirlerini dürtükleyen müşterilerin aralarında geçen konuşmalar senaryoda olmadığından bunların filme intikal ettirilmemesi" istenmiş; *Aşk Yarışı* (1963/1) filminde "Kararın 3. maddesinde geçen 'Hayvanlar tepişe tepişe, insanlar koklaşa koklaşa anlaşırlar' tekerlemesinin düzeltilmesi veya çıkarılması istenildiği halde" isteğin yerine getirilmediği belirtilmiş, "çıkarılması ya da düzeltilmesi" talep edilmiş; filmin diyalog listesinin "11 ve 16. sayfalarında iki defa olmak üzere öğretmen Zeynep'in dershanede sualli ve cevaplı ders verme sahneleri ve diyalogun 15. sayfasında derneğe üye olan futbolculara okumaları için dağıtılan çeşitli kitaplar üstündeki konuşmalar da filmde görülmediğinden, müessese tarafından filmde mevcut olmadığı halde diyaloglara konulan bu sahnelerle ilgili sözlerin ve sahnelerin ilavesi ihtiyacı görüldüğünde bu ek sahnelerin de kontrol ettirilerek bilahare filme eklenmesi şartıyla" adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında da bir mahzur olmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Ayşecik Canımın İçi (1963/21) filminin kararında, "20/2/1963 gün ve 35 sayılı senaryo kararının 1. maddesinin a fıkrasıyla, 4. maddede açıklanan hususların filmde riayet edilmediğinden filmde aynen mevcut olduğu" belirtilmiş, "Orhan'ın Ayşe'yi okuldan alırken müdüre buna dair bir konuşma yaptırılması ve 4. maddedeki Orhan için söylenen "profesör" tabirinin çıkarılması istenmiş; *Çiçeksiz Bahçe* (1963/150) filmine ilişkin kararda, "28/9/1963 gün ve 354 sayılı senaryo kararında sarahaten belirtildiği halde 3, 4, 5, 8, 9, 10, 13 ve 14. üncü maddelerdeki sahne ve sözlerin filme aynen intikal ettirildiği görüldüğünden bunların tashihi ile filmin yeniden görülüp nihai kararın buna göre verilmesinin uygun bulunduğuna" karar verilmiş; *Kader Asla Değişmez- Çalınan Aşk* (1963/ 109) adlı filmin kararında ise, "Se-

naryo kararının 2 ve 4. maddelerinde değiştirilmesi istenilen 'Çok acelecisin' ibaresiyle 'son trafik muayenesi yapalım' cümlesinin filmde mevcut olduğu görüldüğünden her ikisinin de çıkarılması" istenmiş; *Şafak Bekçileri* (1963/80) filminin kararında "adı geçen filmin mevzuu bakımından havacılığı sevdirmek ve memleket gençliğine bu mesleğin kutsiyet ve ulviyetini aşılama gayesini istihdaf ettiği halde birçok sahneleri, diyaloglarıyla mizansenleri bu amacın tersine hissini yarattığı" belirtilmiş, "bu mevzuun yüklü sahneleri askeri havacılığımızı ilgilendirdiği halde askerlik kaide ve nizamına riayet edilmediği cihetle dikkati çeken bir çok hatalar meydana geldiği" ifade edilmiş ve sayılan "bu sebepler dolayısıyla mezkûr filmin ileride bazı mahzurların önlenmesi bakımından havacı bir subayın hey'ete katılarak tekrar görüldükten sonra nihai bir karara varılması oybirliğiyle uygun" görüldüğü belirtilir. *Erkek Fatma Evleniyor* (1963/99) filmine ilişkin kararda "filmdeki sahnelerin söz bakımından tıpkısı olması lazım gelen mübrez diyaloglar sahne tatbikatına uymamaktadır", bu nedenle çıkarılması istenmiş; *10 Gün Pariste* (*Deka Meres Sto Parisi*) (1963/31) filminin kararında Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü temsilcisi, "Türkçe dublajı yapılmak şartıyla filmin halka gösterilmesinde bir mahzur" olmadığını belirtmiş; *Üvey Anne* (*İsmail*) (1963/4) filminin kararında "Azerice söz ve şarkılı film hakkında bu kere adı geçen firmanın verdiği dilekçede; bahis konusu filmin Türkçe dublaj kopyasının da kontrolü istenildiğinden" film kontrol edilmiş ve bazı konuşmaların çıkarılması şartıyla izin verilmiştir.

Zaferler Destanı (*La Regina Dei Tartari*) (1963/22) filmin kararında ise, filmin "Evvelce 1/3/1962 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek bazı tadil ve tashihlerden sonra ve Türkçe diyalogunun tatbiki suretiyle Türkçe dublaj kopyasının da tetkik edilen diyalog listesine göre dublajı yapılıp kontrole getirilmesi kayıt ve şartıyla yurda girmesine 17 sayılı kararla müsaade edilen Yurt Film Şirketine ait *La Regina Dei Tatari* orijinal, *Zaferler Destanı* Türkçe isimli film hakkında bu kere sahibinin verdiği dilekçede mezkûr karara ve tetkik edilen Türkçe diyalog listesine göre adı geçen filmin yapılan Türkçe dublajının da kontrolden geçirilip gereken müsaadenin verilmesine dair olan talebi üzerine bahis konusu film celbedilerek 5/3/1963 günü saat 9,30'da Ulus sinemasında Komisyonumuzca görülmüştür. 1/3/1962 tarih ve 17 sayılı kararda zikredilen hususlara tamamıyla riayet olunup filmin buna göre Türkçeye dublaj edildiği müşahede edilmekle adı geçen filmin bu şekli ile yurda sokulmasında ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir."

Billur Köşk (1963/162) filminin kararında "adı geçen filmin işbu renksiz kopyasının halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle; *Neşemizi Bulalım* (1963/117) filine ait kararda sahibi müracaat ederek daha önce istenen hususların yerine getirildiğini belirterek filminin tekrar görülmesini talep etmiş, bunun üzerine film görülmüş ve yapılan düzeltmelerden sonra "bu şekliyle ve yurtdışına çıkarılmamak şartıyla halka gösterilmesinde bir mahzur olmadığına" oybirliğiyle karar verilmiştir. *Erkek Fatma Evleniyor* (1963/107) filminin kararında daha önce, "24/9/1963 günü Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek bazı tadil ve tashihlerden sonra yeniden kontrolüne 99 sayı ile karar verilen Pesen Film Kurumu'na ait *Erkek Fatma Evleniyor* adlı film hakkındaki bu karar üzerine sahibinin film

üzerinde istenilen bütün tadil ve tashihlerin yapıldığından bahisle filminin yeniden görülmesini talep etmesi üzerine adı geçen film 3/10/1963 günü saat 14'te Ulus Sineması'nda komisyonumuzca tekrar görülmüş ve matlup olan hususların yerine getirildiği müşahede edilmekle halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir.

İsim Değişikliği

Sansür kurulları hem gelen isim değişikliği taleplerini onaylamıştır hem de zaman zaman kendisi isim değişikliği önermiştir. *Leyla ve Mecnun* (1963/43) filminin isminin *Leyla ve Mecnun Gibi* olarak; *Şeytan Ayağı* (1963/84) filminin isminin *Korkusuz Kabadayı* olarak; *Annem İçin - Yolcu* (1963/35) filminin isminin *Yolcu=Annem İçin* olarak; *Benim Erkeğim* (1963/50) filminin isminin *Bir Öpücük Ver Bana* olarak; *Çıkmaz Sokak* (1963/120) filminin isminin *Kamil Ağabey* olarak; *Hırsız* (1963/48) filminin isminin *Dostluklar Yaşadıkça* olarak; *Issız Vadideki Aşk* (1963/77) filminin isminin *Rüzgarlı Tepe* olarak; *Kader Asla Değişmez* (1963/109) filminin isminin *Çalınan Aşk* olarak; *Macera Adamı* (1963/116) filminin isminin *Maceralar Kralı* olarak; *Mahallenin Bülbülü* (1963/111) filminin isminin *Tığ Gibi Delikanlı* olarak; *Makber* (1963/112) filminin isminin *Makberim* olarak; *Nankör Kadın* (1963/138) filminin isminin *Kirli Dudaklar* olarak; *Sahte Müfettiş* (1963/32) filminin isminin *Aman Kimse Duymasın* olarak; *Sığıntı* (1963/37) filminin isminin *Son Yuva* olarak; *Sıra Sende Sevgilim* (1963/8) filminin isminin *Zehir Hafiye* olarak; *Silahlı Gelin* (1963/108) filminin isminin *Yavaş Gel Güzelim* olarak; *Hayat Acılar* (1963/17) filminin isminin *Acı Hayat* olarak; değiştirilmesinde bir sakınca olmadığına karar verilmiştir.

Mekânın Belirginleştirilmesi

Perişan (1963/28) filmi için verilen kararda "filmin takdiminde baş tarafa büyük yazılarla (*Perişan*, Doğu İllerimizde büyükten küçüğe intikal edegelen bir masaldan alınmış filmdir) yazısı görülmekle beraber fonda spiker de aynı cümleyi anons edecektir" denmiştir.

Diğer

Kararlardaki bazı gerekçeleri herhangi bir kategoriye yerleştirmek zaman zaman zorluklar doğurmuştur. Bu gerekçeleri "diğer" başlığı altında buraya yazmayı tercih ettik. *Akdeniz Şarkısı* (1963/143) filminin kararında "Haluk'un söylediği 'Dünyanın neresine gidersek gidelim, böyle güzel bir manzara göremeyeceğiz' cümlesiyle buna dair amorstan çekilen ve körfezi içine alan sahnenin çıkarıldıktan sonra adı geçen filmin yeniden görülüp nihai kararın ona göre verilmesinin uygun bulunduğuna oybirliğiy-

(*Fatoş'un Bebekleri*, Arşavir Alyanak, 1962)

le" karar verilmiş; *Çiçeksiz Bahçe* (1963/155) filminin kararında "Sayfa 2'deki 107 rakamının 'çok müracaat var' şeklinde" değiştirilmesi istenmiş; *Fatoşun Bebekleri* (1963/158) filmine ilişkin kararda "filmin birkaç yerinde geçen 'Şerlok Holmes' tabirinin çıkartılması" şartıyla halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Kötü Tohum (1963/125) filminde ise, "Lale'nin kızına söylediği 'Bu ayakkabıları çamaşır kazanına at, orada yak bunları, yok et çabuk, kimse görmesin' cümlesiyle Alev'in ayakkabıları kazana attığını ve ayakkabının yanışını gösteren sahnenin"; *Son Karar* (1963/141) filmine ilişkin kararda "filmin başındaki piknik sahnesinin uzaktan görülen el, yani gençle Sevda'nın gelirken göründüğü kısım ile iktifa edilip bunu müteakip ve fazla teferruata kaçan pasajların tamamen" çıkarılması" istenmiş; *Yarın Bizimdir* (1963/140) filminin kararında "filmin bir yerinde geçen 'Turist sükûn ister' şeklindeki dövizin çıkarılması ve yurt dışına ihraç edilmemesi şartıyla" adı geçen filmin halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verilmiştir.

Çapraz Delikanlı (1963/161) adlı filmin kararında ise "deniz kenarında, Saadettin Erbil'in Amerikan sigaralarından 'Salem vesaireden' bahsederek reklam yaptığını gösteren sahnenin"; *Menekşe Gözler* (1963/110) filminin kararında "Çalılar arasından çıkan kadınla Hasan'a ait sahne ve bu sahne ile ilgili konuşmaların tamamen" çıkarılması istenmiş; *Sevgiliye Söz Verdim* (1963/62) adlı filmin kararında "filmin yurt dışına çıkarılmaması şartıyla halka gösterilmesinde bir mahzur olmadığına" oybirliğiyle karar verilmiş; *Annem İçin - Yolcu* (1963/35) filmine ilişkin kararda ise, "Sahne 24 de, Necdet'in içtiği şeyi öksürmek suretiyle masadakilere doğru püskürtmesi sahnesinin çıkarılması" talep edilmiştir.

Örnek Kararlar

Süleyman Çelebi - Mevlüd

Bu konuda özel bu defter özelinde yazılması gereken film ise *Süleyman Çelebi - Mevlüd* adlı filmdir. Bu filme ilişkin birden fazla karar verilmiş ve kararlar ayrıntılı olarak yazılmıştır. Hem Süleyman Çelebi'nin şahsı hem de filmin içeriği Diyanet Başkanlığından uzmanların da kurula katılmasını gerektirmiştir. Filme ilişkin ilk olarak 1956/31 tarihli senaryo kararı alınmış, daha sonra 1962/146 sayılı, 1963/7 ve 1963/10 sayılı kararlar alınmıştır. Filme ilişkin kararların içeriği aşağıdaki gibidir.

***Süleyman Çelebi - Mevlüd* (1956/31, Senaryo, Dosya No: 91122/971)**

Süleyman Çelebi - Mevlüd (1956/31) Necati Doğudan tarafından yazılıp Kemal film Kurumunca filmi alınmak istenen *Süleyman Çelebi - Mevlüd* isimli senaryo Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilmiştir. 1) Yıldırım Beyazıt'ın sarayındaki eğlence alemlerinin çıkarılması, 2) Hazreti Muhammed'in diğer enbiya ve evliya ve ulema ile aynı ayarda olduğunu söyleyen vâiz'in konuşmasından doğan münakaşanın başka bir âyet tefsiri suretiyle yapılması Hazreti Muhammed lafiz celilinin bahis konusu olmaması şartı ile adı geçen senaryonun filme çekmesinde bir mahzur görülmediğine ittifakla karar verilmiştir. 28/3/1956

***Süleyman Çelebi - Mevlüd* (1962/146, Dosya No: 91122/971)**

And Film Kurumuna ait (Mevlüd – Süleyman Çelebi) adlı film 11/12/962 günü

saat 10 da Büyük Sinemada Merkez Film Kontrol Komisyonunca görülmüştür.

1) 28/3/1956 gün ve (31) sayılı senaryo kararında I. maddesinde zikredilen hususa göre:

a) Saray içinde, vezirin huzurunda ve yerde tüller içinde yatan ve sazla beraber peyderpey soyunarak rakseden- Rakkaseye katılan birçok çıplak kadının iştirakiyle devam eden ve bu arada din aliminin içki içmesini ve kadınlarla sarmaş-dolaş olmasını gösteren sahnelerin tamamen çıkarılması,

b) Vezirin halvetten çıktıktan sonra Fettah'la konuşurken kapı eşiğinde çıplak olarak görünen ve konuşma sırasında peyderpey giyinen ve Fettah'a Gülnur'u getirmek için emir verdiği sırada yine içki içtiği sahnelerin tamamının çıkarılması,

c) Vezirin Sarayda 2. defa olarak din aliminin dahil bulunduğu eğlence âlemine dair sahnelerin tamamen çıkarılması, (Davetlilerin mindere oturmuş kadınlarla sarmaş dolaş içki içmeleri -öpüşmeleri -ve rakkaselerin oynamaları)

d) Vezirin emriyle bağdaş kurarak bahçede yemek yediği yere Fettah marifetiyle zorla getirilen Gülnur'un babasına: (Bir erkek üç defa evlenir, sen istesen de istemesen de ben kızını zorla alırım) sözlerini ihtiva eden cümlelerin ve vezirin tek başına yemek yiyip içki içtiği sahnelerin tamamen çıkarılması

2) Filmde geçen Doğan Bey ile Süleyman Çelebi'nin zindana atılma sahnesi senaryoda (Süleyman Çelebiyi hapse götürmek üzere gelirler, fakat Emir Sultan'ın padişaha hakikati söylemesi üzerine Yıldırım Bayezid Çelebiyi affeder) şeklinde olduğundan Süleyman Çelebinin zindana atılması sahnesinin çıkarılması,

3) Yabancı vaiz ayeti kerimedeki (Rüsülih) kelimesini (Resûlih) şeklinde okumuştur, düzeltilmesi,

4) ("Levlake levlâke lemâ halâktül eflâk") uydurma hadisinin çıkarılarak yerine (Ve mâ erselnâke illâ rahmeten bil âlemîn) âyetinin konulması,

5) Süleyman Çelebi rolünü oynayan, Mevlid mısralarını yanlış okumaktadır. Mevlid aruz vezniyle yazılmıştır ve (Fâilâtün Fâilâtün Fâilün) veznindedir. Mısralar okunurken bu veznin gerektirdiği imalelerin gösterilmesi çok lazımdır. Aksi halde eserdeki edebi sanat tamamen kaybolur. Binaenaleyh Klasik Türk Edebiyatını iyi bilen bir edebiyat hocasının nezareti altında ve diksiyon dersi almış biri tarafından yeni baştan okunması,

6) Mevlidin metninde bulunmayan mısraların çıkarılması,

Yukardaki hususlar göz önünde tutularak filmin düzeltilmesinden sonra komisyonumuzca yeniden görülüp nihai bir karara varılacağına oybirliğiyle karar verilmiştir. 11/12/1962

Süleyman Çelebi - Mevlüd **(1963/7, Dosya No: 91122/971)**

Evvelce, 11/12/1961 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülüp bazı tadil ve tashihlerden sonra tekrar kontrol edilmesine 146 sayı ile karar verilen And Film Şirketine ait "Mevlüt - Süleyman Çelebi" adlı film hakkında adı geçen şirketin Ankara mümessili Başar Film Kurumunun 21/1/1963 tarihli dilekçesinde bahis konusu filmin yeniden görülmesinin talep edilmesi üzerine mezkûr film 30/1/1963

günü saat 10'da büyük sinemada komisyonumuzca ikinci defa olarak görülmüştür.

1) 6 madde halinde karar altına alınmış bulunan hususlardan "3, 4 ve 6"cı maddeler üzerinde gerekli düzeltmelerin yapılmış olduğu,

2) Buna mukabil yukarıda zikri geçen 146 sayı kararın 1. maddesiyle buna bağlı müteferrik bentlerinin ve 5. maddedeki sahnelerin düzeltilmiş olduğu yolundaki sarahate karşılık işbu sahnelerde hiçbir değişikliğin yapılmadığı anlaşılmıştır.

3) Yine 146 sayılı kararda olmamakla beraber bu defa dikkati çeken:

a) Süleyman Çelebi'nin cami bahçesinde dolaşırken kendisini " Salâmünaleykûm" hitabı ile selamlayan şahsa "Hayır Hayır" şeklindeki mukabelesinin çıkarılarak sadece "Merhaba" demekle iktifa edilmesi,

b) Süleyman Çelebi'nin konuşmaları arasında geçen "Kuranıkerim, Türk İslam halkının anladığı dile çevrilmelidir," ve "Kitabımızın bizim halkımızın konuştuğu dile çevrilmesi elzemdir," cümlelerinin yerine "Kitabımız Türkçe olarak iyice açıklanmalıdır," tarzında bir ibarenin konulması,

İşbu kararımızın yukarıda belirtilen 2 ve 3. maddelerindeki sahne ve kısımlar üzerinden lüzumlu görülen çıkartma veya düzeltmeler yapılmadığı takdirde halka gösterilmesi uygun görülmemiş bulunmakla filmde bu tashihatın muhakkak surette yapıldıktan sonra adı geçen filmin bir kere daha görülmesine, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisinin "3. maddeye katılmıyorum" şeklindeki beyanatına karşılık ekseriyetle karar verilmiştir.

Komisyon toplantısına Diyanet İşleri Başkanlığından 4 kişi de katılmıştır.

Süleyman Çelebi - Mevlüd (1963/10, Dosya No: 91122/971)

Mevlüt - Süleyman Çelebi filmine ilişkin karar ise bütünüyle dini konularla ilişkili olarak ele alınabilir. Filme ilişkin kararda (1963/10) şunlar ifade edilmiştir.

1) 28/3/1956 gün ve 31 sayılı senaryo kararının 1. maddesinde zikredilen hususlara göre: a) Saray içinde Vezirin huzurunda ve yerde tüller içinde yatan ve sazla beraber peyderpey soyunarak rakseden rakkaseye katılan birçok çıplak kadının iştirakiyle devam eden ve bu arada din aliminin içki içmesini ve kadınlarla sarmaş dolaş olmasını gösteren sahnelerin tamamen çıkarılması; b) Vezirin halvetten çıktıktan sonra Fettah'la konuşurken kapı eşiğinde çıplak olarak görülen ve konuşma sırasında peyderpey giyinen ve Fettah'a Gülnur'u getirmek için emir verdiği sırada yine içki içtiği sahnelerin tamamen çıkarılması; c) Vezirin sarayda ikinci defa olarak din aliminin dahil bulunduğu eğlence alemine dair sahnelerin tamamen çıkarılması, "Davetlilerin mindere oturmuş kadınlarla sarmaş dolaş içki içmeleri, öpüşmeleri, ve rakkaselerin oynamaları"; d) Vezirin emriyle bağdaş kurarak bahçede yemek yediği yere Fettah marifetiyle zorla getirilen Gülnur'un babasına: "Bir erkek üç defa evlenir, sen istesen de istemesen de ben kızını zorla alırım" sözlerini ihtiva eden pasajların ve vezirin tek başına yemek yiyip içtiği sahnelerin tamamen çıkarılması;

2) Filmde geçen Doğan Bey ile Süleyman Çelebi'nin zindana atılma sahnesi senaryoda; "Süleyman Çelebi'yi hapse götürmek üzere gelirler, fakat Emir Sultan'ın

Padişaha hakikati söylemesi üzerine Yıldırım Bayezid Çelebiyi affeder" şeklinde olduğundan burada Süleyman Çelebi'nin zindana atılması sahnesinin senaryoya uymadığından çıkarılması;

3) Yabancı vaiz âyeti Kerimedeki "Rüsülih" kelimesini "Resûlih" şeklinde okumuştur, düzeltilmesi;

4) "Levlake levlâke lemâ halâktül eflâk" uydurma hadisinin çıkarılarak yerine "Ve mâ erselnâke illâ rahmeten bilâlemîn" ayetinin konulması;

5) Süleyman Çelebi rolünü oynayan, Mevlûd mısralarını yanlış okumaktadır, Mevlüd aruz vezniyle yazılmıştır ve (Fâilâtün Fâilâtün Fâilün) veznindedir. Mısralar okunurken bu veznin gerektirdiği imâlelerin gösterilmesi çok lazımdır. Aksi halde eserdeki edebi sanat tamamen kaybolur. Binaenaleyh klasik Türk Edebiyatını iyi bilen bir edebiyat hocasının nezareti altında ve diksiyon dersi almış biri tarafından yeni baştan okunması;

6) Mevlüdün metninde bulunmayan mısraların çıkarılması;

7) Süleyman Çelebi'nin cami bahçesinde dolaşırken kendisini "Selâmün-aleyküm" hitabıyla selamlayan şahsa "Hayır hayır" mukabelesinin çıkarılarak sadece "Merhaba" demekle iktifa edilmesi;

8) Süleyman Çelebi'nin konuşmaları arasında geçen "Kurânıkerim Türk İslam halkının anladığı dile çevrilmelidir" ve "Kitabımızın bizim halkımızın konuştuğu dile çevrilmesi lazımdır" cümlelerinin yerine "Kitabımız Türkçe olarak iyice açıklanmalıdır" tarzında bir ibarenin konulması, şeklinde ve bu tâdil ve tashihlerden sonra tekrar görüleceği kaydıyla ve (146, 7) sayılarla karar verilen And Film Kurumuna ait (Mevlüd-Süleyman Çelebi) adlı film hakkında sahibinin verdiği dilekçede yukarda açıklanan hususların tamamen yerine getirildiğinden bahisle filmlerinin tekrar kontrolünü talep etmesi üzerine adı geçen film 4/2/1963 günü saat 15'te Başar Film Kurumu'nun sinema salonunda komisyonumuzca üçüncü defa kontrol edilmiştir.

Üçüncü defa komisyonumuzca tetkik edilen işbu filmde yukarda açıklanan her iki kararda mevcut olan ve çıkarılması istenilen raks sahnelerinin ve diğer hususların yerine getirildiği görülmüştür. (Filmde raksa ait hiçbir sahneye müsaade edilmemiştir.)

A) Vezir Ali Paşa'nın hareme veya halvete çekilmesinden sonra Fettah'la konuşurken beraber kaldığı kadının üstünü başını düzelterek vezirin yanına gelişi kısmı da çıkarılmıştır.

B) Süleyman Çelebi tarafından cemaat arasında mevlüdün ilk sahnelerinden itibaren okunuş şekli, hiç şüphe yok ki aslındaki vezin ile okunması icap etmekte ise de bunun birçok yerlerde bozularak okunması Süleyman Çelebi'nin ilk derslerine ve ilk diktesine tesadüfî ve bilhassa bu kadar ağır bir vazifeyi üzerine almasındaki durum rol sahibinin heyecanının açık bir ifadesidir. Mevlüdün okunuş şekli aynen kalmak, fakat yurt dışına çıkarılması halinde bugünkü okunuş veznine uydurulmak şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve B fıkrasında gösterilen hususların yerine getirilmesi suretiyle yurt dışına çıkarılmasında bir mahzur görülmediğine ve film sahibinin *Nizamname*'nin 13. maddesinin tatbikine dair talebinin yerinde bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. 4/2/1963

Susuz Yaz

Susuz Yaz (Senaryo, 1963/153, Dosya No: 91122/2500)

Necati Cumalı tarafından yazılı Hitit Film Kurumunca filmi alınmak istenen *Susuz Yaz* adlı senaryo Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilmiştir. 1) Osmanlı Hasan arasındaki kardeşlik bağının kaldırılarak iki *samimi* arkadaş olarak gösterilmesi, 2) Eserin sonlarında Osman'ın kendisini Hasan'ın tabanca ve bıçağından korumak için nefis müdafasına geçtiğimiz daha açık olarak gösterilmesi, 3) Kavga sahnelerinin vahşice ve seyircinin ruhunda bir ürperti yaratmayacak şekilde filme intikali, 4) Sayfa 51'de Hasan'ın söylediği "ülen südü bozuklar" sözünün kaldırılarak yerine "Utanmıyor musunuz bizimle uğraşmayın" şeklinde bir ibarenin konulması, 5) Sayfa 55'te Hasan'ın söylediği: "Git ülen hayvan herif" ibaresinin çıkarılması. Yukarıdaki hususların yerine getirilmesi şartıyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. 22/6/1963

Susuz Yaz (Senaryo, 1963/193, Dosya No: 91122/2500)

Evvelce 22.06.1963 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilerek 153 sayılı kararda filme çekilmesine müsaade edilen Necati Cumalı'nın yazdığı ve Hitit Film Kurumu'na ait *Susuz Yaz* adlı senaryo hakkındaki bu karara itiraz eden sahibinin bu kere verdiği 29/6/1963 günü dilekçede ileri sürdüğü hususlar tetkik edilmiştir. Hasan'la Osman'ın kardeşlik bağının bırakılması için Osman'ın Hasan'ı yeğeni olarak gösterilmesi ve birinci karardaki 1. madde hariç diğer şartların yerine getirilmesi kaydıyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. 13/7/1963

Susuz Yaz (1963/134, Dosya No: 91122/2500)

Hitit Film Kurumu'na ait Susuz Yaz adlı film 19/11/1963 günü saat 10'da Büyük Sinemada Merkez Film Kontrol Komisyonunca görülmüştür. 1) Osman'ın zifaf gecesi camı kırmak suretiyle gözükmesi ve konuşmasıyla ilgili sahnenin ve Hasan'la geline "Çok çocuk isterim, hem de erkek çocuk isterim" sözlerinin bırakılarak, Osman'ın konsolun gözünü iterek arasından içeriye baktığı sahnenin ve Hasan'ın bu sahnede ikinci defa karısına sarılmasına kadar olan pasajın çıkarılması, 2) Osman tarafından okunan mektubun herhangi bir yerinde veyahut imza kısmı okunurken bile "Yeğenim" kelimesinin muhakkak surette bir diyalog ifadesiyle tebarüz ettirilmesi kayıt ve şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesine ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'ndan gelen üye ise muhalefet şerhi düşerek, "Kardeşlik durumunun ortadan kaldırılması, zifaf gecesinde Osman'ın damatla gelinin odasına girmesi, suyun adliye kararıyla açılıp kapatılması, köpek ölüsü ile boğazlanan horozun atılması sahnelerinin çıkarılması suretiyle halka gösterilmesi lehindeyim" demiştir. 9/11/1963

Başar Film Sahibi ve Hitit Film Ankara Mümessili Refia Başar'ın 28/6/1963 tarihinde Ankara Merkez Film Kontrol Komisyonu'nu Başkanlığına yazdığı dilekçe:

Susuz Yaz isimli senaryomuzun yüksek komisyonunuzun 22.06.1963 tarihli ve 150

06 002 213

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü

3 Aralık 1963

142090

Şube:9.A-2 91122/2500
Konu: "Susuz Yaz" adlı film Hk.

Bütün...Valiliğine

(SUSUZ YAZ) adlı film hakkında ilgili komisyon tarafından verilen 19/11/1963 gün ve 134 sayılı karar süreti aşağıya çıkarılmıştır.
Tetkikiyle gereğinin buna göre yapılmasını rica ederim.

K A R A R

Filmin adı : SUSUZ YAZ.
Filmi çeken kurumun adı: Hitit Film Kurumu
Kontrol sebebi : Halka gösterilmek ve yurt dışına çıkarılmak için
Kontrol tarihi : 19/11/1963
Karar No. : 134
Filmin uzunluğu : 3000 M.
Filmin genişliği : 35 mm.
Dosya No. : 91122/2500

Hitit Film Kurumuna ait (SUSUZ YAZ) adlı film 19/11/1963 günü saat 10 da Büyük Sinemada Merkez Film Kontrol Komisyonunca görülmüştür.

1- Osman'ın zifaf gecesi camı kırmak suretiyle gözükmesi ve konuşmasiyle ilgili sahnenin ve Hasan'la geline: "Çok çocuk isterim,hem de erkek çocuk isterim" sözlerinin bırakılarak, Osman'ın konsolun gözünü aterek arasından içeriye baktığı sahnenin ve Hasan'ın bu sahnede ikince defa karısına sarılmasına kadar olan pasajın çıkarılması,

2- Osman tarafından okunan mektubun herhangi bir yerinde veyahut imza kısmı okunurken bile "Yeğenim" kelimesinin muhakkak surette bir diyalog ifadesiyle tebarüz ettirilmesi kayıt ve şartiyle adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yart dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. 19/11/1963

Merkez Film Kont.Kom.Bşk. — Üye Emniyet Genel Müd.den — Üye Genelkurmay Başk.dan

(Kardeşlik durumunun ortadan kaldırılması, zifaf gecesinde Osman'ın damatla gelinin odasına girmesi,suyun adliye kararıyle açılıp kapatılması,köpek ölüsü ile boğazlanan horozun atılması sahnelerinin çıkarılması suretiyle halka gösterilmesine lehindeyim.)

GC.

Aslının Aynıdır
19/11/1963

GENEL MÜDÜRLÜĞÜ Y. PLÂN 1978 20 NİSAN

sayılı kararıyla filme çekilmesinde mahsur görülmemiştir. Önce bu kararından ötürü yüksek Komisyonunuza teşekkür ederiz. Yalnız senaryodaki Hasan ve Osman arasındaki kardeşlik bağının kaldırılıp bunların birer arkadaş olarak gösterilmesi isteniyor. Bu konuda bazı açıklamalarda bulunmamıza müsaade etmenizi rica ederiz.

Susuz Yaz'ın esas teması ve dramatik yapısı iyilik ve kötülük arasındaki çatışmaya dayanır. Habil ve Kabil'den beri insan davranışlarına tesir eden unsurların başında seciye farkı gelmektedir. Bu fark iki kardeş arasında ele alınca çok daha iyi bir şekilde ortaya çıkmaktadır. İyi Osman'la kötü Hasan arasındaki çatışma, Osman'ın kardeşlik duygusu ve geleneksel aile terbiyesi ile abisi Hasan'ın karşı gelmemesi sonucu Osman aleyhinde birtakım olayların gelişmesine yol açmakta ise de bu ezeli çatışmanın sonu her zaman ve her yerde olduğu gibi iyiliğin galebesi ile bitmektedir. Beş parmağın bir olmayacağı gibi kardeşler arasında da büyük seciye farkları vardır. Bu seciye tezadının iki kardeş yerine iki arkadaş arasında incelenmesi varılacak sonucu çok daha müessir ve ibretialem kılmaktadır. Nitekim senaryonun kaynak teşkil eden 1962 yılında yayınlanmış, Susuz Yaz isimli hikâye kitabında da kardeşlik bağına rağmen Hasan'ın Osmanlı aleyhindeki tutumu hikâyenin yapıcı yönünün terbiyevi unsuru olmuştur. Bu itibarla filmin çekiminde bilhassa bu terbiyevi yöne büyük önem verileceğine itimad buyurmanızı ve iki kardeş arasındaki çatışmanın ahlak kaidelerinin insanlığın en vazgeçilmez değerlerinden biri olduğunu aksettireceğine inanmanızı rica ederiz. Bunun içindir ki Hasan ve Osman arasındaki kardeşlik bağının filmde de muhafazasına müsaade etmenizi ve bu şekilde Türk Filmciliği ve Memleket adına övünülecek bir eserle huzurunuza çıkmamıza bir kere daha yardım etme lütfunda bulunmanızı istirham ederiz. Kardeşlik bağının muhafazası yüksek komisyonunuzca yukardaki esbabımucibelerimize rağmen mahsurlu mütalaa edilecek olursa o zaman Hasan'la Osman'ın üvey kardeş olarak gösterilmesine yüksek müsaadelerinizi arz ve istirham ederiz. Peşin teşekkürlerimizin kabulü ricasıyla.

16/5/1964 Berlin Film Festivali İçin İnceleme Kurulu Oluşturma Yazısı

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü'nden Müsteşar Yardımcısı Murad Özgeç imzasıyla "Acele" koduyla yazılan 16/5/1964 tarih 1724-8685 konuyla (Foto-Film Dairesi) İçişleri Bakanlığı'na yazılan yazıda şunlar söylenmiştir.

Hitit Film Firması prodüktörü Ulvi Doğan imzası ile aldığımız yazıda 26 Haziran ve 7 Temmuz 1964 tarihleri arasında Berlin'de yapılacak XIV. Beynelmilel Film Festivali'ne *Susuz Yaz* filmleriyle katılmak istendiği belirtilmekte ve filmin festivalde gösterilmesi için izin istenmektedir. Söz konusu filmin Türkiye'yi yurtdışında temsil edebilecek nitelikte olup olmadığını tespit için bakanlığım, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığından yetkili birer kişiden özel bir inceleme kurulu kurulmasına karar verilmiştir. Adı geçen film 18.05.1964 Pazartesi günü saat 15'de Bakanlığın Foto-Film Dairesi sinema salonunda görülüp bir karara varılacağından Bakanlığınızca görevlendirilecek yetkili bir şahsın anılan gün ve saatte sinema salonumuzda bulunmasının temin ile temsilcinin adı ve memuriyet unvanının acilen bildirilmesini saygılarımla arz ederim. Gereği için: İçişleri Bakanlığına, Dışişleri Bakan-

lığına, Millî Eğitim Bakanlığına yazılmıştır. Filmin dosyasında bulunan ve el yazıyla, 23/5/1964 tarihinde yazılmış bir notta, "Bu Film 22/5/1964 günü görülmüş ve Berlin Film Festivali'ne iştiraki uygun görülmemiştir" yazmaktadır.

Annem İçin - Yolcu

***Annem İçin – Yolcu* (1963/35, Dosya No: 91122-2421)**

Erler Film kurumuna ait *Annem İçin* adlı film 5.04.1963 günü saat 10:00'da Büyük sinemada Komisyonumuzca görülmüştür: 1– Sahne 18'de sarhoş İsmail'in, Turgut'un evinin kapısına gelirken söylediği: "Karakolda ayna var" şarkısının başka bir şarkı ile değiştirilmesi, 2– Sahne 19'da Mehmet'in bağırması neticesi yoldan geçenlerin durup onu dinlemeleri, mahalledeki evlerin kapı ve pencereleri açılarak bir takım insanların başlarını dışarıya doğru sarkıtmaları sahnelerinin gösterilmemesi, Şöyle ki: a) Mehmet'in ilk konuşmaları çıkarıp sadece: "Üstelik de cüzdanımız gidiyor" sözleriyle iktifa edilmesi, 3– Sahne 22'de randevu evinin basılması sahnesinde; sadece polislerin gelişi, eve girişleri ve bir takım polis arabalarının "şahıslar gösterilmeden" gidişleri ve kapının mühürlenmesiyle iktifa edilerek evin basılışından sonra evin içi ile ilgili, yani kadın ve erkeklerin basılışındaki durum, kadın ve erkeklerin teker teker arabalara bindirilişlerini gösteren sahnelerin filme intikal ettirilmemesi, 4– Sahne 24'de Necdet'in içtiği şeyi öksürmek suretiyle masadakilere doğru püskürtmesi sahnesinin çıkarılması, 5– Sahne 30'da Gülüstan'ın uyutucu bir ilaçla uyuşturulup kocasının yanına sokuluyormuş şeklinde bir odaya itilmesi ve karyolada yatan yabancı adamın Gülüstan'ı bileğinden yakalayıp kendisine doğru çekmesi sahnelerindeki taarruz ve tasallut şekli meçhul bırakılmıştır. Senaryonun akışında Gülüstan'ın şeref ve iffetini ihlal edecek herhangi bir hareketin mevcut olmadığı belirtilirken işbu tasallut sahnesinin meçhul bırakılması bir tezat yaratacağı cihetle bu halin te'lifi cihetine gidilmesi, 6– Sahne 31'de Turgut'un söylediği "müşteriyim" sözünün çıkarılması, 7– Sahne 36'da saz salonunun vestiyerinde çalışan Gülüstan'a hayretle bakıp birbirlerini dürtükleyen müşterilerin aralarında geçen konuşmalar senaryoda olmadığından bunların filme intikal ettirilmemesi, 8– Saz salonundaki okuyucu kızlara, halkın arasına inmek suretiyle konsomatrislik yaptırılmaması, 9– Sahne 51'de, yürümekte olan Aysel'le annesini, otomobilde gören bir babanın yanında oturan kızına söylediği: "böyle kadınların kızları da kendilerine benzer, o kadın kötü yoldadır" tarzındaki cümlelerin çıkarılması, 10– Senaryoda okul ile ilgili sahnelerin mevcut olmadığı görülmüştür. Bununla beraber Aysel'in annesiyle yaptığı konuşmalar arasında geçen: "bağır, sesin mektepten duyulsun", annenin söylediği: "seni hemen alıp başka bir mektebe veririm", Aysel'in söylediği: "ama öyle ısrar ediyorlar ki" tarzındaki cümleler Aysel'in okulda arkadaşları tarafından tariz ve istihfaflara uğradığı hissini yaratmakta olduğundan bu hissi yaratmayacak şekilde filme intikal ettirilmesi, 11– Sahne 76'da saz salonunda oturan Öztürk'ün yanından geçen kadınlara bakarak yutkunup yalanması sahnesinin çıkarılması, 12– Sahne 77'de Aysel'in üçüncü saz salonu vitrinlerinde seyrettiği dansöz ve artistlere ait resimlerin açık saçık olmamasına dikkat edilmesi….) tarzında mezkûr filmde yukarıdaki tadil ve tashihlerin yapıldığı müşahede edil-

mekle beraber bunlardan başka: a) Filmin baş tarafında görülen (Çamlıca Kız Lisesi) levhasının, b) Şişman Necdet'in söylediği: (bok, bok gibi çıkarsın) şeklindeki sözlerin çıkarılmasına, filmde her ne kadar okulla ilgili bazı konuşmalar duyulmuş ise de seyirci üzerinde kötü bir tesir yaratmayacağından ipkasına ve mezkûr filmin bu şekli ile halka gösterilmesine, yurt dışına çıkarılmasına ve yapılan müracaata göre adının da (*Yolcu = Annem İçin*) olarak değiştirilmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

(*Çirkin Kiral*, Yön.: Yılmaz Atadeniz, 1966)

(*Makber*, Yön.: Ümit Utku, 1963)

KARAR DEFTERİ
1963

[Film Karar Defteri 1963 A]

Karar Defteri 1963 adlı defter İstanbul İl Kontrol Komisyonun kararlarının kaydedildiği bir defterdir. Defterde yabancı filmlerin kararları yer almaktadır. Bu defterde bazı filmlerin yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına ama bir kere de öğretici filmler kontrol komisyonunca tetkik edilmesine karar verildiğine dair çeşitli kararlar bulunmaktadır; bunlardan biri *Pamuk* (1963/413) adlı eserdir.

Reddedilen filmler ve *Nizamname*'nin ilgili maddeleri şunlar: Nizamname'nin 7. maddesinin 1. fıkrasına dayanan iki film vardır. Bunlardan biri *Aşk Dünyası* (*To Amo Tu Ami*) (1963/409) diğeri ise *Bir İki Üç* (*One Two Three*) (1963/411) adlı filmlerdir. Bu filmlerin kararında "Adı geçen filmin her ne kadar anti komünist maksatlarla hazırlandığı bariz olarak anlaşılmakta ise de seyirciler tarafından yanlış tefsir edileceği ihtimali göz önünde tutularak *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 1. fıkrası gereğince yurda girmesi ve halka gösterilmesi mahsurlu görüldüğünden reddine" karar verildiği belirtilmiştir. Nizamname'nin 7. maddesinin 4. fıkrasına dayanılarak reddedilen filmler ise *Melek Çocuk* (*Angel Baby*) (1963/443) ve Beyrut'tan gelen bir belgesel olan *Hac Seferi* (1963/131) adlı filmlerdir. Nizamname'nin 7. maddesinin 3 ve 5. fıkralarının gerekçe gösterilerek reddedildiği film ise *Köroğlu* (*The Blade of Vengeance*) [*Kyor-ogly*, Hüseyin Seyitzada, 1960] (1963/504) adlı filmdir. Kararın sol üst tarafında "Ankara Merkez Film 27.11.964 gün ve 150 sayı ile kabul" denilerek, daha sonra kabul aldığı tarih not düşülmüştür. *Le combat dans l'île* (1963/509) [Alain Cavalier, 1962] adlı film ise Nizamname'nin 7. maddesinin 8 ve 9. fıkrasına dayanılarak reddedilmiştir.

Dublaj Sonrası

İslamın Kılıcı (*La Spada Dell Islam*) [*Wa Islamah*, Andrew Marton & Enrico Bomba, 1961] (1963/529) adlı "filmin Türkçe dublajı yapıldıktan sonra nihai karar verilmek üzere yurda girmesinde ['ve halka gösterilmesinde' yazılmış ve üstü birkaç kez çizilmiş] bir mahzur olmadığına" karar

verilmiş; *Denizin Dibi Canavar* (*The Human Amphibian*) [*Amphibian Man*, *Chelovek-Amfibiya*, Vladimir Chebotaryov & Gennadiy Kazanskiy, 1962] (1963/553) adlı filmin kararında "Adı geçen filmin İçişleri Bakanlığının 24.1.961 gün ve 11764 sayılı emirlerine istinaden Türkçe dublajı yapıldıktan sonra nihai karar verilmek üzere yurda girmesinde bir mahzur olmadığına" karar verildiği belirtilmiştir. Benzer bir karar *Kazaklar* (*Kazaki*) (1963/590) [Vasili Pronin, 1961] adlı film için verilmiştir. Kararda "adı geçen filmin İçişleri Bakanlığının 24.1.961 gün ve 11764 sayılı emirleri gereğince içindeki Rusça yazılar çıkarılarak Türkçe dublajı yapıldıktan sonra nihai karar verilmek üzere yurda girmesinde bir mahzur olmadığına" karar verildiği ifade edilmiştir. *Mişru Kaplan Terbiyecisi* (*Kaplanlı Kadın*) (*Polosatiy Reys*) [*Polosatyy Reys*, *Stripped Trip*, Vladimir Fetin, 1961] (1963/547) adlı filme ait kararda ise "filmin amorslarında ve 5. kısmındaki levha üzerindeki Rusça yazıların çıkarılması şartıyla halka gösterilmesinde bir mahzur" olmadığına belirtilmiştir.

Tekrar Görülme

Gençlik Fırtınası (*Wisky a Mezzogiorno*) [Oscar De Fina, 1962] (1963/487) adlı filme ilişkin kararda "filmin bir kısmının eksik olduğu kanaati hasıl olup, sahneler arasında irtibat kurulamadığından bu tereddüdün izalesinden sonra tekrar görülmek üzere iadesine" karar verildiği belirtilmiş, kararın altına düşülen notta "Yukarıda isim ve evsafı yazılı orijinal film 17.07.1963 Çarşamba günü görüldü. Adı geçen filmin yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir mahsur olmadığına" karar verildiği yazılmış; düşülen bir diğer notta ise Sıkıyönetim Kh. Sb." imzasıyla "Sansür yapılmıştır 16.7.1963" yazılıdır.

Dinlerle İlgili Konular

On Emir (*The Ten Commandments*, Cecil B. DeMille, 1956) (1963/498) flimine ait kararda "Filmde esas itirabi ile Tevrat'ın koyduğu kurallara dayanan kuvvetli bir din propagandası mevcut olduğu, fakat tarihi ve efsanevi sahneler hakiki konu ile ayırt edilemediğinden, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 15. maddesine istinaden adı geçen filmin bir kere de Merkez Film Kontrol Komisyonunca tetkikine" karar verildiği belirtilmiştir. Karar sayfasının sol üst köşesine "Danıştay 8. dairesinin 1963/3033-1964/6655 sayılı kararı gereğince gösterilmesine müsaade" edildiği belirtilmiş, 22.9.964 tarihi düşülmüştür.

Kafkas Kartalı (*I Cosacchi*) (1963/402) adlı filmi için yazılan kararda "filmin Türkçe dublajı görüldükten sonra nihai karar verilmek üzere yurda girmesinde bir mahzur olmadığına" karar verildiği belirtilmiş, "Rusça yazılar bulunan sahnelerin çıkarılması, acaib bir şekilde okunan Ezan'ın dublaj sırasında normal şekilde okutulması" istenmiştir.

Çıplaklık

Orgi (*Hiddet*) [Vasilis Georgiadis, 1962] (1963/437) adlı "filmin 6. kısmında geçen Model'in çıplak olarak oturmuş vaziyette heykeltıraşa poz verdiği sahnelerin çıkarılması" ve *The Mirror Has Two Faces* (*Miroir a deux faces*) [*Le miroir a deux faces*, André Cayatte, 1958] (1963/467) adlı "filmin 6. kısmında estetik ameliyatla meşgul olan doktorun muayenehanesindeki kızın belden yukarısı çıplak olarak göründüğü sahnenin çıkarılması şartı" getirilmiştir.

FİLM KARAR DEFTERİ
1963

[Film Karar Defteri 1963 B]

Film Karar Defteri 1963'te 3'ü ret, 8'i şartlı kabul alan toplam 11 film için karar yazılmıştır. Defterdeki diğer filmler ise kabul almıştır. Ret alan filmler *Cihan Hakimi* (*The Mongols*) [André De Toth, 1961] (1963/821), *Salvatore Giuliano* (1963/683) ve *Yumurcağın Feza Yolculuğu* (*Otto in the Cosmos*) adlı filmleridir. Bu filmlerden *Cihan Hakimi* (*The Mongols*) (1963/821) adlı filme ilişkin kararda filmin, "tarihi hakikatleri tahrif ve tagyir ettiğinden" *Filmlerin ve Film Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname'nin* 7. maddesinin 2. fıkrası gereğince yurda gitmesi ve halka gösterilmesi "mahzurlu görüldüğünden" reddine karar verildiği belirtilmiştir. İkinci film olan *Salvatore Giuliano* (1963/683) adlı filme ilişkin kararda ise, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname'nin* 7. maddesinin 5, 7, 8, 9. fıkraları gereğince yurda gitmesi ve halka gösterilmesi "mahzurlu görüldüğünden reddine" karar verildiği belirtilmiştir. Son film olan *Yumurcağın Feza Yolculuğu* (*Otto in the Cosmos*) (1963/689) ise 4 filmin birlikte değerlendirildiği bir paketin içerisinde yer alan ve reddedilen tek filmdir.

Evlilik, Dinlerle İlişki Kadın, Çıplaklık

Bu defterdeki filmler içerisinde *Takip Peşinde* (*The Spiral Road*) (1963/847) adlı filmin kararında, "Biz Müslümanlara Kuran 4 kadınla evlenmeyi emrettiği halde ben bir kadınla iktifa ettim" sözlerinin çıkarılması şartıyla; *Asi Gençlik* (*Quand Les Paseut Dolment*) (1963/724) adlı filme ilişkin kararda ise, "erkekle kadının sevişirken kadının göğsünün göründüğü sahnelerin filmden çıkarılması şartıyla"; *Şarkın Sıcak Geceleri* (*Orient By Night*) (1963/ 843) adlı filme ilişkin kararda ise, filmin son kısımlarında geçen "Türkiye Kadın'a en fazla hürmet gösteren memlekettir söylemi ile başlayıp kadının kamçılandığını gösteren sahnelerin çıkarılması" şartıyla yurda gitmesinde ve halka gösterilmesinde bir mahzur olmadığına karar verilmiştir.

Rusça

Farenin Aşkı (*Trouna et Troutzouna*); *Yumurcağın Feza Yolculuğu* (*Otto in the Cosmos*); *Kim "Miyav" Dedi* (*Who Said "Meow"*); *Kedinin Düğünü* (*La chronique Familiale*) adlı filmler içerisinde *Farenin Aşkı* (*Trouna et Troutzouna*); *Yumurcağın Feza Yolculuğu* (*Otto in the Cosmos*); *Kim "Mi-*

yav" Dedi (*Who Said "Meow"*) (1963/689) adlı filmler İçişleri Bakanlığı'nın 24.1.1961 gün ve 11764 sayılı emirleri gereğince "jeneriklerindeki Rusça yazıların çıkarılmasına, söz ve şarkılarının Türkçe dublajı yapıldıktan sonra nihai karar verilmek üzere yurda gitmesinde bir mahsur olmadığına" karar verilmiştir. Ancak bu grup içerisinde bulunan *Yumurcağın Feza Yolculuğu* (*Otto in the Cosmos*) adlı filmin, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin "7. maddesinin 1. fikrası gereğince yurda girmesi ve halka gösterilmesi mahzurlu görüldüğünden reddine" karar verilmiştir. *Büyük Canbazhane* (*Sirk Artistleri*) (*Asena Smelik*) (1963/702) adlı film için verilen kararda "Keşke dünyadaki tüfeklerin hepsi böyle patlasa ya da dünya sulh sükun içinde yaşasa"; "Kızgın güneşli Afrika'da doğan Kuzey güneşini görmeden edemez"; "Konstanskinovski Hitlercilerin adına kaplan dendiğini bilir; Sapra köylülerinin şan ve şöhretleri Sovyet memleketlerinden çok uzaklara yayılmıştır; "Belgrat önlerinde" diye başlayan cümlenin tamamı, Rus, Moskova ve dünyada şöhret yapmış gibi kelimeler ve artistlerin ismen tanıtılması; Bu subay acaba neden düşünceli? Leon Hoşinski evvelce Topçu Subayı idi; Eski Tayyarecinin uçuşlarla ilgisi kesilmemiş; seyirciler arasındaki Rus üniformalı subayların bulunduğu sahnelerin; "jenerik ve içinde görülen Rus alfabesi ile yazılmış yazıların" yani "belirtilen söz ve sahnelerin tamamının filmden çıkarılması ve filmdeki Türkçe izahat lisanımızdaki lehçe ve telaffuzu tagyir edici olduğundan temiz bir Türkçe ile yeniden konuşulup filmin tekrar görülmesine" karar verilmiştir.

Siyonist Propaganda

Eksodus (*Exodus*) (1963/710) adlı film için alınan kararda filmin, "orijinalinin yurda gelmesinde ve halka gösterilmesinde bir mahsur olmadığına" çoğunlukla karar verildiği; ancak Basım Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisinin karara "Siyonist propagandası bariz olarak filmde yer almıştır. *Nizamname*'nin 7. maddesinin 1 ve 2.ci fıkralarına aykırıdır" diyerek muhalefet ettiği belirtilmiştir. Kurul filmin, "Türkçe dublajının kontrolünde ise bu hususun çok daha kuvvetle tezahür ettiği anlaşıldığından, filmin birçok sahnelerinin kompozisyon bakımından çıkarılması da imkânsız görüldüğünden, Komisyonda hasıl olan tereddüde binaen, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 15.ci maddesi gereğince bir kere de Merkez Film Kontrol Komisyonunca tetkikine" karar verdiğini belirtmiştir.

Güvenlikle İlgili Konular

Sayılı Fırtına (*Mafia Çetesi Cinayetleri*) (*Pay Or Die*) (1963/699) adlı filmde geçen "Polis memurunun bir şahsa yardım talebine karşılık, o şahsın benim dostlara ihtiyacım var" sözlerinin çıkarılması şartıyla izin verilmiştir.

Diğer

Âma Müzisyenin Aşkı (*Slipoy Müzikant*) (1963/742) adlı filmdeki "ama müzisyenin hayatı ve kendisinden başka güç durumda olanları anlamak üzere gezdirildiği yerlerde" geçen sahnelerin çıkarılması istenmiş, İçişleri Bakanlığı'nın emirleri gereğince (24.1.1961 gün ve 11764 sayılı) bilumum yazıların çıkarılması ve Türkçe dublajı yapıldıktan sonra nihai karar verilmek üzere tekrar görülmesine"; 1963/851 tarih ve sayılı "1) *Diesel Engines Skoda*, 2) *Tuğla ve Kiremit Nak.*, 3) *High Frequency Heating Machines - Kurutma ve Yapıştırma*, 4) *Chekoslovakia Steel Structures - Çelik Mamulatı*, 5) *Welding Press - Kaynak Presi*" adlı filmlere ilişkin kararda "İçişleri Bakanlığı'nın 24.1.1961 gün ve 11764 sayılı emirleri gereğince bilumum yazıların çıkarılması ve Türkçe dublajı yapıldıktan sonra yeniden tetkik edilmesine" karar verilmiştir.

KARAR DEFTERİ
(SENARYO) 1964

[Merkez Film Kontrol Komisyonu Senaryo Tetkikine Dair Karar Defteri 1964]

Karar Defteri (Senaryo) 1964 adlı defterde Merkez Film Kontrol Komisyonu, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin maddelerinden 7. maddenin 6, 8 ve 9. fıkralarına 3 film için atıf vardır, bunun dışında *Nizamname*'nin maddelerine atıf yapılmamıştır. Umumî terbiye ve ahlâk, argo kullanımı, güvenlik, adalet, eğitim, din ve ekonomik konularda kararlar verilmiştir.

Umumî Terbiye ve Ahlâk: Çıplaklık, Öpüşme, Sevişme, Striptiz, Dans

Umumî terbiye ve ahlâka ilişkin konularda müstehcenlik, argo ve çıplaklık barındıran her türlü sahne ve söz, sansür konusu olmuştur. Zaman zaman hem "umumî terbiye ve ahlâka" aykırı, hem "dini hisleri rencide" eden, "memleket emniyet ve inzibatı bakımından zararlı ve suç işlemeye tahrik edici" durumlar bir arada değerlendirilmiştir. Örneğin *Azan Nehir* (1964/32) adlı senaryonun, "genel havası itibariyle umumi ahlak kaidelerine aykırı, dini hislerimizi rencide edici, memleketin emniyet ve inzibatı bakımından zararlı ve suç işlemeye tahrik edici bir durum taşıdığından, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 4, 6, 8 ve 9. fıkraları gereğince filme çekilmesinin sakıncalı bulunduğuna oybirliğiyle"; *Uluyan İtler* (1964/17) adlı senaryonun ise, "genel havası itibariyle, umumî terbiye ve ahlâka aykırı, memleketin emniyet ve inzibatı bakımından zararlı ve suç işlemeye teşvik edici bir durum taşıdığından *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8 ve 9. fıkraları gereğince filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verilmiştir. Senaryoların denetlendiği bu defterde dans, öpüşme, sevişme, yatak sahneleri gibi birçok sahnenin senaryolardan çıkarılması istenmiştir. *Tehlikeli Kadın* (1964/1) adlı senaryoda senaryonun muhtelif yerlerinde geçen kadın karakterin "danslarında, öpüşme, sevişme, yatak ve diğer dans sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması" ve *Nizamname*'nin "7. maddesinin 6. fıkrasına uyularak filme intikal ettirilmesi"ne karar verilmiş; *Sevmek* (1964/4) adlı senaryoda "sevişme ve

öpüşme sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması şartıyla"; *Üç Bedbaht Kız* (1964/33) adlı senaryoda ise, "dağ kulübesinde geçen sevişme sahnesinde teferruata ve müstehcenliğe kaçılmaması"; *Fatoşun Fendi Tayfuru Yendi* (1964/23) adlı senaryoda ise, senaryoda geçen "bilumum sevişme, öpüşme, dans ve pavyondaki tavır ve hareketlerde ve bunlarla ilgili konuşmalarda müstehcenliğe ve argoya kaçılmaması şartıyla"; *Kaatil Aramızda* (1964/36) adlı senaryoda ise, "dans, sevişme, öpüşme ve plâj sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması şartıyla"; *On Güzel Bacak* (1964/34) adlı senaryoda ise "her ne kadar dans sahnesine rastlanmamışsa da, eserde birçok kadın ve bununla ilgili pavyon sahneleri olabileceğinden, bu sahnelerde ve diğer sevişme, öpüşme sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması" ve *Nizamname*' nin 7. maddesinin 6. fıkrasının göz önünde tutulması şartıyla; *Ayşecik Çıtı Pıtı Kız* (1964/37) adlı senaryoda ise, "sevişme ve öpüşme sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması"; *Devlet Kuşu* (1964/15) adlı senaryoda ise, "sevişme, öpüşme sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması", *Galatada Son* (1964/22) adlı senaryoda ise, "sevişme, öpüşme ve dans sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması ve kavga sahnelerinin bir seyirci üzerinde bir ürperti yaratmayacak şekilde filme intikal ettirilmesi"; *Gönlümdeki Öksüzlük* (1964/11) adlı senaryoda ise, "bütün sevişme ve öpüşme sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması"; *Gurbet Kuşları* (1964/27) filminin senaryosunda ise, "sevişme, öpüşme ve bar sahnelerindeki tavır ve hareketlerle konuşmalarda müstehcenliğe kaçılmaması"; *Güler Yüz Tatlı Söz*'de (1964/26) "sevişme, öpüşme ve dans sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması şartıyla"; *Hudutların Ötesi*'nde (1964/21) "sevişme, öpüşme ve dans sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması"; *Yaşasın Hayat* (1964/40) adlı senaryoda "dans sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması"; *Tehlikeli Kadın* (1964/1) kadın karakterin erkek karaktere yönelik olarak söylediği "şahane bir aşk gecesi yaşamayı arzuluyorum" cümlesinin; *Ölüm Provası* (1964/24) adlı senaryoda geçen "bilumum Strip-tease [striptiz] sahnelerinin filme intikal ettirilmemesi şartıyla"; *Kaatil Aramızda* (1964/36) adlı senaryoda "Nihal'in çantasından çıkan kadın çamaşırları içinde sutyen ve kadın külotu gibi eşyaların gösterilmemesi" şartıyla; *Ölüm Çemberi*'nde (1964/9) "sevişme ve öpüşme sahnelerinde müstehcenliğe kaçınılmaması şartıyla"; *Yedi Kızlar* (1964/6) senaryoda ise, "ama seni öpmüş" tabirinin çıkarılması; *Büyük Baba* (1964/5) adlı senaryoda "Büyükbabanın hizmetçi kıza söylediği, "Bu evde öpüşme denilen şey lazım, küçük bunu gözleriyle görmezse öpüşmeyi nereden öğrenir" cümlesinin çıkarılması, yine aynı filmde küçük çocuğun teyzesine söylediği "Mezar kaçkını" tabiriyle, yine küçük çocuğun söylediği "Son günlerde karılar beni çok öpüyorlar" cümlesinin; *Ben Küskünüm Feleğe* (1964/31) adlı senaryonun "filme intikalinde randevu evine ait hiçbir sahneye yer verilmemesi ve polis tarafından bu yerin basılmasının da gösterilmemesi"; *Hızır Dede* (1964/39) adlı senaryoda kadın karakterin yaptığı konuşmada "aşklarının karşılığını istiyorlar" ibaresinin çıkarılması şartıyla izin verilmiştir. *Hancının Kızı* (1964/10) adlı senaryoda ise, "pavyondaki sahnelerle, diğer bütün sevişme ve öpüşme sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması" ve "Piç kurusu" tabirinin çıkarılması şartı koşulmuştur.

Cinsel İma ve Kadınlara Yönelik Ayrımcılık

Filmlerde gayri ahlaki imalar ve cinsel ima içeren sahne ve sözler de sansür kurulları tarafından ret ya da şartlı kabul gerek-

çesi olarak görülmüştür. *Güler Yüz Tatlı Söz* (1964/26) adlı senaryoda "Haydi alın bakalım alın voltanızı, hiç ömrünüzde karaya vurmuş orkinos görmediniz mi?" sözleriyle balıkçının cevaben söylediği: "Ne orkinosu be, levrek mübarek levrek" şeklindeki sözlerin; yine aynı senaryoda "tezgahtar İhsan'ın bir müşteri hanımın bacaklarına baktığını gösteren sahnede" ve bu esnada söylediği "size 4 metre kafi gelir sanırım" sözü ve kadının buna karşılık olarak söylediği "6 metre bile az gelir" tarzındaki cümlenin çıkarılması; *Üç Bedbaht Kız* (1964/33) adlı senaryoda ise erkek karakterin söylediği: "Bir erkek olduğumu unutmayın" ve kadın karakterin söylediği, "ama siz de ispat etmekte gecikiyorsunuz" cümlelerinin ve yine aynı senaryoda erkek karakterin kadın karaktere söylediği "orada herkes sana yiyecek gibi bakıyor" cümlesinin çıkarılması istenmiştir. *Kaatil Aramızda* (1964/36) adlı senaryoda erkek karakterlerden birinin kadın karaktere söylediği, "Bu balık başka balık" ve Selim karakterinin hemşireye söylediği, "Basur memesi var bende, fazla yatırırsanız üstünüzde kalırım" gibi "bayağı konuşmaların" çıkarılması istenmiştir.

Ayşecik Çıtı Pıtı Kız (1964/37) adlı senaryoda Ayşe'nin söylediği: "Eh bir kadın bu yaşa kadar evlenmeyen kadın tabii sinirli olur" cümlesiyle, yine Ayşe'nin söylediği "Böyle erkeklere bayılırım doğrusu, benimle evlenir misin" sözlerinin çıkarılması ve *Ben Küskünüm Feleğe* (1964/31) adlı senaryoda ise, "Taşralı kız ne olacak" ifadesinin çıkarılması istenmiştir.

Argo, Küfür, Hakaret

Umumî terbiye ve ahlâkla birleşen konulardan biri de senaryolardaki argo kullanımıdır, her türlü argo kullanımı senaryo ve filmlerde sansüre uğramıştır. *Anasının Kuzusu* (1964/25) adlı senaryonun bazı yerlerinde geçen "ulan, herif, be" gibi sözlerin filme "intikal ettirilmemesi" ve "konuşmalarda argoya, dans, sevişme ve öpüşme sahnelerinde de müstehcenliğe kaçılmaması, yine aynı filmde erkek karakterin söylediği: "eski gardırop kılıklı adamlar kolay kolay islim tutmazlar" şeklindeki sözlerin çıkarılması şartıyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle karar verilmiştir. Yine aynı senaryoya ilişkin kararda, erkek karakterin kız kardeşine söylediği "aman aman dalgalandırma lafımızı geri vitese taktık" şeklinde konuşmanın ve baba Eşref olarak bilinen karakterin "hıh, orraaytmış, Fransız kaşığı ile Alman çorbası içiyor, dilinizi eşşek arısı soksun" cümlesinin çıkarılması şart koşulmuştur. S*ekiz Kuşu / Altın Kelepçe* (1964/35) adlı senaryoda ise, "Herif, be, dikiz" gibi ifadelerle bunlara benzer "argoya kaçan sözlerin kullanılmaması ve polis faaliyetinin biraz daha fazla gösterilmesi şartıyla izin verilmiştir. *Güler Yüz Tatlı Söz* (1964/26) adlı senaryoda ise, balıkçı karakterin söylediği "Estağfurullah bizim gacoya afili tarafından bir basma ver ama ucuz cinsinden olsun, kazıklanmayalım" cümlesindeki "Gaco, afili ve kazıklanma" kelimelerinin çıkarılması; yine aynı senaryoda her yerde geçen "Gaco, afili, volta" ile buna benzer "argoya kaçan" kelimelerin çıkarılması ve yine aynı filmde balıkçı karakterin söylediği "Abi gacoya bak gacoya Allah böylesini de yaratıyor demek, ne balık bu ne…" sözlerinin çıkarılması; *Hızır Dede* (1964/39) adlı senaryoda ise erkek karakterin kadın karakterin dedesi için söylediği "herif" tabirinin ve *Sevmek* (1964/4) adlı senaryoda geçen "İt ve Eşek" tabirlerinin çıkarılması istenmiştir.

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis vb.)

Asker, polis gibi güvenlik kuvvetlerine ya da devletin güvenliğine ilişkin konular da sansür defterlerinde sıklıkla referans verilen başlıklar olmuştur. *Ölüm Çemberi* (1964/9) adlı senaryoda "Kaçakçı şebekesinin faaliyetlerinde detaylara fazla yer verilmemesi, kavga sahnelerinin de halk üzerinde ürperti yaratmayacak şekilde olması ve intikam hislerini kamçılamamasına azami dikkat edilmesi" istenmiş; *Hudutların Ötesi* (1964/21) adlı senaryo için ise, metinde geçen "NATO" tabirinin ve bununla ilgili pasajların çıkarılması istenmiş; yine aynı filmde "casusluk hadiselerinin cereyan ettiği ülkelerin ima edici bir veçhede olmaması için bunun tamamıyla meçhul bırakılması şartıyla" adı geçen filmin senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *Üç Bedbaht Kız* (1964/33) adlı senaryoda "Hapishane sahnelerinde detaylara kaçılmaması ve çok kısa olarak gösterilmesi" şartı konmuş; *Eşkiya Reşat* (1964/2) adlı senaryo için ise, "genel havası itibariyle memleketin emniyet ve inzibatı bakımından zararlı, suç işlemeye teşvik edici bir durum taşıdığından ve fazla argo ihtiva ettiğinden", *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8 ve 9. fıkraları gereğince filme çekilmesinin mahzurlu olduğuna; *Kadının Fendi* (1964/3), *Acı Saadet* (1964/28) ve *Aşk Kurbanları / İlahi Adalet* (1964/20), *İdam Mahkumu* (1964/19) adlı senaryolar "genel havası itibariyle memleketin emniyet ve inzibatı bakımından zararlı, umumi ahlak ve terbiyeye aykırı ve suça teşvik edici bir durum taşıdığından" *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8 ve 9. fıkraları gereğince filme alınmasının sakıncalı olduğuna karar verilmiştir. *Devlet Kuşu* (1964/15) adlı senaryoya ise, "Polisi küçük düşürücü hareketten kaçınılması şartıyla izin verilmiş; *Hudutların Ötesi* (1964/21) adlı senaryoda geçen "Millî Emniyet Merkezi" ve "gerilla karargahı" tabirlerinin çıkarılması; *Kaatil Aramızda* (1964/36) adlı senaryoda ise, "Emniyet Müdürlüğü'nde Müfettiş Rıza'nın Bürosu" şeklindeki ibarenin "Emniyet Müdürlüğü 2. Şube Müdürlüğü" ibaresiyle değiştirilmesi ve yine aynı filmin finalinde Barcı İhsan isimli karakterin "Emniyet Müdürlüğü'nde birçok polisin içerisinde tabancasını çıkarıp Erman'ı öldürmesi ile ilgili sahnenin çıkarılması veya bu harekete teşebbüs ettiği sırada polis tarafından görülüp yakalanması ve suçlarının itiraf ettirilmesi" istenmiş; *On Güzel Bacak* (1964/34) adlı senaryonun ise, "mevzuu itibariyle tamamen polisiye olması dolayısıyla, isminin herhangi bir sahne veya sözlerle istismar edilmemesi"ne, yine aynı filmde "Suçluların takibinde polis meslek ve vakarının rencide edilmemesi" istenmiş, *Sekiz Kuşu / Altın Kelepçe* (1964/35) adlı senaryoda Feriha isimli kadın karakterin "polislik sıfatının kaldırılarak polise yardımcı bir ajan olarak gösterilmesi" istenmiş; *Tehlikeli Kadın* (1964/1) adlı senaryoda ise, "Polis faaliyetinin küçük düşürücü herhangi bir hareketten kaçınılması şartıyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğine karar verilmiştir." *Üçü De Fedakâr* (1964/42) adlı senaryoya ilişkin olarak da eserin "Umumi havası itibariyle genel ahlâk kaidelerine aykırı, memleketin emniyet ve inzibatı bakımından zararlı, öğrencilere kötü örnek olacak bir vasıf ve suç işlemeye tahrik edici bir durum taşıdığından" *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8 ve 9. fıkraları gereğince "filme çekilmesinin mahzurlu bulunduğuna" oybirliğiyle karar verilmiştir.

Suç, Şiddet, Adalet ve Hukuk

Sansür kurullarının üzerinde özellikle durduğu bir diğer konu ise "suç", "suçlu" ve "adalet" gibi konular ve bunlarla birleşen "şiddet" olmuştur. Bu defterde bu konularla ilişkili az sayıda karar yer almıştır. Bunlardan *Ben Küskünüm Feleğe* (1964/31) adlı senaryoda "Gerek mahkeme, gerekse polis faaliyetlerinde adli nizam ve kaidelere riayet edilmesi ve detaylara kaçılmaması şartıyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiş"; *Kaatil Aramızda* (1964/36) adlı senaryoda ise, Selim adlı gazeteci karakterinin senaryoda "suça iştirak" eden biri olarak gösterilip sonrasında ise bununla ilgisinin bulunmadığı gösterilmek istenmiş ise de, bunun "hiç anlaşılmadığı" belirtilmiş, şayet Selim karakterinin suçlu ise "sonunda serbest bırakılmayıp cezalandırılması", suçlu değilse de "bu hususun açık olarak filme intikal ettirilmesi" istenmiştir. *Yedi Kızlar* (1964/6) adlı senaryonun çeşitli yerlerindeki geçen "Mübaşir" kelimesinin "İcra Memuru" olarak değiştirilmesi istenmiştir.

Kumar

Kumar ve kumar anlamı taşıyacak oyunlar da sansüre uğramıştır. *Tehlikeli Kadın* (1964/1) adlı senaryoda erkek karakterin "iki serseri ile barbut oynaması sahnesinin çıkarılması ve filme intikalinde hiçbir barbut sahnesine yer verilmemesi" ve "kumar sahnelerinde fazla teferruata kaçılmaması ve çok kısa olarak gösterilmesi" istenmiştir.

Eğitim

Eğitimle ilgili olarak da bu defterde birkaç senaryoya ilişkin karar yer almaktadır. Bunlardan *Büyük Baba* (1964/5) adlı senaryoda "Ben küfretmesini, siz de küfretmemesini öğreterek terbiye ederiz" cümlesinin çıkarılması şartıyla izin verilmiş; *Aşk Kurbanları* (1964/44) adlı senaryoda ise erkek karakter tarafından söylenen "Sonra arka kapıdan mezun oldum, şimdi de mezarı andıran yerde yatıyorum" cümlesinin çıkarılması istenmiş; *Yedi Kızlar* (1964/6) adlı senaryoda ise, Galip adlı erkek karakterin Nişantaşı Kız Lisesi öğretmeni olduğu belirtildiği ifade edilerek, "Nişantaşı Kız Lisesi" ismi yerine "mevcut olmayan bir lisenin konulması" şartıyla filme alınmasına izin verilmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk

Sansür kurulları Mustafa Kemal Atatürk'le ilişkili konularda da çoğunlukla ret ya da düzeltme kararları vermiştir. *Izdırap ve Saadet* (1964/30) adlı senaryoda okunan mektupta geçen, "Mustafa Kemal'in orduları İstanbul'a girerken kim bilir ne kadar sevinç içindeydiniz" cümlesinin çıkarılması istenmiştir. Bunun yanında "Millî Mücadele safahatının sadece diyaloglarla ifade edilmesi, detaylara kat'i surette yer verilmemesi şartıyla" adı geçen senaryonun filme alınmasına izin verilmiştir.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Bu defterde ekonomiyle ilgili konular da kurullar tarafından sansür gerekçesi olarak kullanılmıştır. *Gurbet Kuşları* (1964/27) filminin senaryosu için verilen kararda "Nihat'la müşteri arasında geçen ve fahiş fiyat istemesiyle ilgili konuşmaların çıkarılması şartıyla" adı geçen senaryonun filme alınmasına da bir mahzur olmadığına oybirliğiyle karar verilmiş; *Gönlümdeki Öksüzlük* (1964/11) adlı senaryoda avukatın söylediği, "İstediğin za-

man buradan istifa edip ayrılamazsın, işine icap ederse ben son veririm, icap ederse sana çok kötü şartlar altında davranır ve neticeyi hiç de iyi göremezsin" cümlesinin çıkarılması şartıyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir." *Sevmek* (1964/4) adlı senaryoda ise kadın karakterin söylediği "Herkes hırsız" ibaresinin çıkarılması istenmiştir. *Sekiz Kuşu / Altın Kelepçe* (1964/35) adlı senaryoda ise, "Tefeci Ahmet'in borcunu vermiyor diye köylü Fatma kadını çiftliğinde bir yere hapsedip onu açlıkla terbiye etmesi ve ona yemek yerine bir tabak içerisinde iki fare ölüsü vermesi ve kahkahalarla gülmesi gibi sahneler insanlık duygularıyla kabili telif görülmediğinden filme çekilmemesi" talep edilmiştir.

Dinlerle İlgili Konular

Dini ilgilendiren konularda da sansür kurulları çeşitli kararlar almıştır. Bunlara örnek olarak *Büyük Baba* (1964/5) adlı senaryoda büyük annenin söylediği "Oğlumuzla gelinimizi, Allah çağırdı" cümlesinin çıkarılması istenmiş; *Üçüncü Yol* (1964/8) adlı senaryoda "hurafelere fazlaca yer verilmiş olması, halk üzerinde ürpertici ve menfi tesirler bırakıcı mahiyette bulunması ve esasen de genel havası itibariyle filme alınmasının mahzurlu bulunduğuna" oybirliğiyle karar verilmiş; *Anasının Kuzusu* (1964/25) adlı senaryoda ise, erkek karakterin söylediği "tepe tepe kullan" ifadesiyle kadın karakterin "Allah baş peygamber yoldaş, içerideki müdürün ağzı mühür dilli taş" tarzındaki konuşmaların çıkarılması istenmiştir. Bunların dışında *Sevmek* (1964/4) adlı senaryoda ise, işportacılık yapan karakterin konuşmalarındaki "Tapuki kukuklaki aliki vuyuklakik klikli duasını" tabirinin çıkarılması istenmiştir; *Galatada Son* (1964/22) adlı senaryoda ise, "İmamın kayığı hazır" ibaresinin çıkarılması"na karar verilmiştir.

Mezar ve Mezarlık

Bu defterdeki senaryolarda mezar ve mezarlıkla ilgili bazı kararlar alınmıştır. *Aşk Kurbanları* (1964/44) adlı filmde, kadın karakterin söylediği "İşte Cemiyetin tüzüğünü hazırlayan, sonunda tekaüde ayrılan, bazı hükümleri kanun yerine geçen yaşayan ölülerin Mezar bekçisi Turan Efendi" tarzındaki sözlerin çıkarılmasına karar verilmiş; yine aynı filmde aynı kadın karakterin söylediği, "evin içi sanki mezarlık, yemek masası cenaze alayını andırıyor" tarzındaki sözlerin çıkarılması şartıyla izin verilmiştir.

Çocuk

Sekiz Kuşu / Altın Kelepçe (1964/35) adlı senaryoda ise, "Küçük Funda'nın yaşı ile mütenasip olmayan bir takım tavır ve hareketleri, konuşmaları iyi görülmediğinden filme çekilirken buna dikkat edilmesi. Meselâ birçok yerlerde Hasan'a "Koca domuz" demesi, Hasan'la Feriha'nın öpüşmesi karşısında "İki sevgili öpüşüyor ne bakıyorsunuz, bana bak koca domuz sen ne biçim erkeksin kızı öpsene" şeklindeki konuşmalarının tamamen çıkarılması istenmiştir.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Senaryo kurulları senaryoya ilişkin ihlal edilen konuları ve senaryonun yapısını da dikkate alarak zaman zaman sansür kararları vermişlerdir. *Hudutların Ötesi* (1964/21) adlı senaryoyu "eserin başında yazar tarafından konulan 'Senaryo hakkında umumi notlar' başlığı altındaki hususların filme intikali sırasında yerine getirilmesine dikkat edilmesi" istenmiş; *Kaatil Aramızda*

(1964/36) adlı senaryoda ise senaryonun devamlılığında bir sorun görerek, bunun düzeltilmesi istenerek, "Maktule Nihal'in İzmir'den çalıp kaçtığı 300 bin lira gibi bir paranın öldürüldüğü zaman çantasından çıkmaması ve bu paranın sonradan sahteleriyle beraber polisin eline ne şekilde geçtiğinin açık olarak gösterilmesi" kararı verilmiş, yine bu kayıp parayla ilgili olarak "Cinayet Masası Şefi Rıza'nın 300 bin lira gibi mühim ve sahte paraları çanta ile beraber saklamak üzere gazeteci Selim'e teslim etmesi mantıksız görüldüğünden bu sahnenin ve bununla ilgili konuşmaların tamamen çıkarılması" istenmiştir. Aynı filmde bir bekçinin öldürülme sahnesinin ise "bekçiyi yaralamış şeklinde gösterilmesi"ne karar verilmiştir.

Zamanın ve Mekânın Belirsizleştirilmesi ya da Belirginleştirilmesi

Sansür kurulları zaman zaman senaryo ve filmlerdeki yer, ülke ve kişi adlarının belirsiz bırakılmasına hükmetmiştir. Bu defterde de buna örnek olarak *Yaşasın Hayat* (1964/40) adlı senaryodaki "Prensin milliyetinin senaryodaki gibi meçhul bırakılması, yâni hiçbir surette milliyetten bahsedilmemesi"ne karar verilmiştir. *Hancının Kızı* (1964/10) adlı senaryoda ise, "Senaryonun birinci bölümünün Kıbrıs'ta değil Anadolu'nun herhangi bir yerinde cereyan ettirilmesi, bütün sahnelerin buna göre düzenlenmesi" istenmiştir.

İsim Değişikliği

Bu defterde de diğer defterlerde olduğu gibi zaman zaman isim değişiklikleri de sansür için gerekçe oluşturmuştur. *Aşkın Sonu / Bir Aşk Yeter* (1964/13) ve *Talebe Aşkı / Genç Kızlar* (1964/12) adlı senaryolar için önerilen isim değişikliği talebinde bir sorun görmemiştir. İsim değişikliği konusunda farklı bir örnek ise, *Gurbet Kuşları*'nın (1964/27) senaryosunda "Fazıl ve Tahir'le ticari rekabet eden oto tamircisi Panayot ile karısının isimlerinin Türk isimleriyle değiştirilmesi" şartıyla filme alınmasının talep edilmesidir.

Diğer

Bu kararların dışında kategorize edilemeyen birçok gerekçe ile kararlar alınmıştır. Bunlar arasında *Büyük Baba* (1964/5) adlı senaryoda büyük babanın söylediği "O sana göre değil" sözünün çıkarılması istenmiş; *Günün Birinde* (1964/16) adlı senaryoda ise, önceden reddine neden olan sebeplerin aynen kaldığı tespit edildiğinden, eski karara uyularak filme çekilmesinde "sakınca olduğuna" karar verilmiş; *Tehlikeli Kadın* (1964/1) adlı senaryoda erkek karakterin söylediği "Kazanmak için her şeyi yapmak lazım" sözünün çıkarılması istenmiştir. *Anasının Kuzusu* (1964/25) adlı senaryoda ise erkek karakterin anne ve babasına karşı söylediği "hop dedik, millet kayıta hazır mı?" cümlesinin; *Aşk Kurbanları* (1964/44) senaryosunda ise, "Bu hürriyet samimiyetten mahrumdur" sözünün ve "Hasan'la Hanımı'nın yaptığı konuşmaların tamamının çıkarılması" şartı konmuş; *Hızır Dede* (1964/39) adlı senaryoda ise kadın karakterin söylediği "yazacağım yazacağım" diye başlayıp "Beni yalnız bırak" diye son bulan cümleden "Paşa Paşa evine git" ibaresinin çıkarılıp yerine başka bir sözün konulması istenmiştir. *Gönlümdeki Öksüzlük* (1964/11) adlı senaryoda ise, "duyduğuma göre otobüsler bugün bozulmuş" cümlesinin çıkarılması istenmiştir.

(*Kocaoğlan*, Yön.: Ziya Demirel, 1964)

KARAR DEFTERİ
(FİLM) 1964

[Merkez Film Kontrol Komisyonu Film Kontrolüne Dair Karar Defteri 1964]

Karar Defteri (Film) 1964 adlı defterde umumî terbiye ve ahlâka, aile, evlilik, argo, çıplaklık, cinsellik, cinsel ima, dans (oryantal, striptiz vb.), iç çamaşırları, gecelikler, dinler, ekonomik ve sınıfsal konular, güvenlik kuvvetleri, hukuk, meslekler, Türklükle ilişkili milli duyguları etkileyecek konular, müstehcenlik, ölüm, öldürme, idam, öpme, öpüşme, sevişme, şiddet konularıyla ilişkili birçok karar verilmiştir.

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Umumî terbiye ve ahlâka ilişkin birçok konu bu defterde sansür kurullarının kararları arasında yer almıştır. *The Yellow Teddy Bears* (*Yarının Anaları*) (1964/55) adlı filmin kararında daha önce "Kız öğrenciler arasında seks partileri yapılması ve bunun neticesinin fenalığı, filmde tebarüz ettirilmemiş keza cemiyet üzerindeki tepkileri açıklanmamış ve bir sonuca bağlanmamıştır. Filmin bu haliyle gösterilmesinin ve öğrencilerimiz ve umumiyetle halkın üzerinde menfi bir tesir husule getireceği Mütalaa edildiğinden *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. ve 9. fıkraları gereğince reddine" karar verilmiştir" biçiminde ve 694/26 sayı ile karar verilen Aktunç Film Şirketine ait orijinal adı *The Yellow Teddy Bears* olan *Yarının Anaları* Türkçe isimli film hakkında *Nizamname*'nin 15. maddesine dayanarak itiraz eden sahibinin yaptığı müracaat üzerine film gümrükten alınarak, 21/05/1964 tarihinde Ulus Sineması'nın özel salonunda komisyon tarafından görülmüş ve "İstanbul Film Kontrol Komisyonunun filmin reddi hakkında ileri sürdüğü hususlar yerinde görülmediğinden bahis konusu filmin yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" karar vermiştir. Sansür kurulu *Beni Anneme Götür* (1964/131) adlı filmde kadın karakterin "sudan çıktıktan sonra, ıslak kombinezonunu çıkarıp sütyen ve kilotla kaldığı sahnenin köy ahlak ve adabına uygun olmadığından" dolayı çıkarılması gerektiğini belirtmiştir.

Ahlak konusunda sansür kurulu tarafından kararlarda dikkate alınan bir diğer konu

da ailedir. *Durakta Sevişelim - Öpüşmek Yasak* (1964/111) adlı filmde "Naci'nin babasına karşı 'baba' yerine söylediği 'bebe' tabirinin çıkarılması" istenmiş, karardaki diğer maddelerle birlikte "umumi terbiyeye aykırı görüldüğünden çıkarıldıktan sonra adı geçen filmin halka gösterilmesinde, yurt dışına çıkarılmasında" bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. Aile konusunda evlilik ve kızların evlenememiş olmaları ve bu konunun zaman zaman filmlerde dile getirilme biçimi de sansür gerekçesi olmuştur. *Filinta Kadri* (1964/104) adlı filmde "Babanın kızı Semra'ya söylediği, 'Kocasızlık başına vurmuş' sözünün çıkarılması" şart koşulmuş; *Hey??.. Bana Derler Külhanlı* (1964/93) filminin kararında ise, "Vahit'le Semra'nın münakaşa sırasında babanın kızına 'seni hapsederim' sözüne karşılık kızın 'sen beni hapsedersen ben de kaçarım' şeklinde" karşılık vermesinin çıkarılması istenmiş; *Kocaoğlan* (1964/94) adlı filmde ise erkek karakterin babasına söylediği "yutkunma baba, tükür öfkeni suratıma" sözünün; *Temem Bilakis* (1964/158) filminin kararında karakterin "Baba" için söylediği "Bebe" tabirinin çıkarılması istenmiştir. "Umumî terbiye ve ahlâka" mugayir bulunarak yurda girmesi ve halka gösterilmesi yasaklanan filmlerden biri de *Sexy Proibitissimo* (*Tarihte Kadın*) (1964/21) adlı filmdir. "Mezkûr filmin yurda girmesinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası hükmüne istinaden oybirliğiyle karar verilmiştir."

Cinsel İma, Cinsel Saldırı

Cinsel imalar taşıyan sözler de filmlerde sansüre uğramıştır. *Güzel Kadınlar Çetesi* (1964/98) adlı filmin kararında "Murat'ın barda bir kıza söylediği, 'Yarın akşam geleyim de kadın vücudunun coğrafyasını anlat bana' cümlesinin" çıkarılması şart koşulmuş; *İstanbul Kızları* (1964/156) filminin başlarında, "Araba vapuruna giderken Ekrem ve Nevzat'ın konuşmaları arasında geçen, 'Kaymağı çoktan alındı' ve Helga'yı ima ederek söylenen 'ilk demiri biz atarız' ve "yine Ekrem'in Ayten'in soğukluğu söylenince: 'Zararı yok, onun ifadesini alırım' şeklindeki sözlerin, cinsi münasebeti ima mahiyetinde olduğundan" çıkarılması şartıyla karar verilmiştir. *Kara Memed* (1964/170) filminde ise, daha önceki senaryo kararında da belirtildiği halde "Uçkurlarına sahip olamazlar" ve "Eğil de boynuzların çarpmasın" sözlerinin "çıkarılmadığı görüldüğünden çıkarılması" istenmiştir. *Kızlara Tuzak* (1964/167) filminde ise, kadın karaktere yönelik olarak servis istasyonundaki "bıçkınların" söylediği "Yıkama, yağlama da cabası, bir servis yapalım 7 ceddinin ruhu şenlenmezse o zaman..." cümlesinin; *Kocaoğlan* (1964/94) filminde "Lati lokum gibi kadın" sözlerinin; *Turist Ömer* (1964/141) filminde Turist Ömer'in gece kulübünde üç kıza hitaben söylediği, "Sıraya girin, hepinizi idare ederim" cümlesinin; *Mirasyedi* (1964/169) filminin kararında ise, "'Ahmet Velioğlu (Ahmet Sezgin) sevişirken Ahmet'in söylediği, 'Dur be tonton, tam makinalar faryap çalışırken kaçılır mı?' cümlesinin"; *Yalnız Efe - Dağlar Şahini Mehmet Efe* (1964/139) filminde "Mağaranın içinde İbrahim'le Hacer'in mücadele sahnesi esnasında Hacer'in dışarıya akseden çığlıkları karşısında dışarıdaki adamlardan bazılarının söylediği 'hala işini bitiremedi, paşa keyfi bilir, sana ne .....vs.' gibi cinaslı ve manalı sözler umumi terbiyeye aykırı görüldüğünden" çıkarılması istenmiştir. *Ankara'ya Üç Bilet* (1964/102) adlı filmin kararında "Barda oryantal dans yapan kızın masaya yaklaştığından, ona adamların sarkıntılık ettiğini gösteren sahnenin çıkarılması" istenmiştir.

(*Ankara'ya Üç Bilet*, Yön.: Aydın Arakon, 1964)

Çıplaklık

Sansür kurulu çıplaklık içeren her türlü görüntüyü de sansürlemiştir; açılan bacaklar, görünen memeler, dekolte kıyafetler, soyunma sahneleri, iç çamaşırlarının görünmesi vb. gibi durumlar da sansür kurulunun üzerinde durduğu ve sansür kararı vererek çıkarılmasını istediği konular arasında yer almıştır. *Kaldırımlar Üstünde* (1964/96) adlı filmin kararında, filmin başlarında "kızın köşkte yatakta uzanıp kitap okurken bacağını açıp kaşıdığını" gösteren sahnelerin çıkarılması; *Avanta Kemal* (1964/115) filminde "Motelde Meral'in gelinlikle yatağa uzanmasından sonra Kemal'in onu soyarak yatırdığını gösteren sahnenin" "ekseriyetle" çıkarılması; *Keşanlı* (1964/117) filminde "Barda Sevim'in yüzüğü parmağında taşıyan ve göğsü dekolte elbisesi giymiş olan konsomatrisin Ekrem'e yaklaştığı sırada karşıdan gelirken göğüslerinin yarı açık olarak görüldüğü kısmın çıkarılması"; *Kardeş Kanı* (1964/149) filminde "Anna'nın ikinci dansından sonra oryantal dans yapmak üzere içeri giren kadının yarı çıplak göründüğü sahneden, sadece çıplak bacaklarının göründüğü kısmın çıkarılması" ve "Nazım'ın banyoya saklanmasını müteakip banyo yapmak üzere içeri giren kadının yarı çıplak göründüğü sahneden, sadece çıplak bacaklarının görüldüğü kısmın çıkarılması"; *Mirasyedi* (1964/169) filminde "Ahmet Velioğlu (Ahmet Sezgin) ile Suzan'ın iki defa yatakta görüldükleri sahnelerden, Suzan'ın çıplak bacaklarının göründüğü, Ahmet tarafından okşandığı ve Ahmet'in üzerine bacağını attığını gösteren pasajların" çıkarılması; *Şoförler Kralı* (1964/122) filminin kararında ise, "Siyah tül kıyafetli Sevgi'nin (Suzan Avcı), yere fırlattığı Nuri'yi tekmelerken eliyle sabahlığının önünü açarak bacaklarını kasten gösterdiği sahnenin" çıkarılması; *Tatlı Sert* (1964/36) filmine ilişkin kararda ise, "Pavyonda Hulusi Kentmen'le oyuncu kıza ait sahneden kızın soyunup sütyenli olarak göğüslerinin göründüğü pasajının" çıkarılması ve *Günah Kızları* (1964/87) filminde, "Aysel Tanju'nun divan üzerinde telefonla konuşurken bacaklarını kaldırdığını gösteren sahnenin" ve "Aysel Tanju'nun partide arkadan kuşağın sarkan ucundan başka hiçbir şeyle örtülü olmadığını" gösteren pasajın çıkarılması şartıyla izin verilmiştir.

Bazı filmlere ilişkin kararlarda ise kadın karakterlerin vücudunun çeşitli yerlerine odaklanan kamera aracılığıyla yaratılan müstehcen ya da cinsellikle birleşmiş komik durumlar, kadın vücudunun "çirkin bir şekilde görüldüğü"nün belirtildiği durumlar; erkek karakterin kadın karakterleri "dikizlediği", "baktığı" durumlar da sansürlenmiştir. *Tatlı Sert* (1964/36) filminin kararında "Kaya'nın anahtar deliğinden

karısı Fatma'nın soyunmasını seyrettiği sahnenin" çıkarılması şart koşulmuştur. Zaman zaman da sinematografik kullanımlar aracılığıyla yaratılan "cinsel ima"lar da sansüre uğramıştır. *Durakta Sevişelim - Öpüşmek Yasak* (1964/111) adlı filmin kararında, "Oya (Fatma Girik) ile Kaya (İzzet Günay)'ın plajda görüldükleri pasajdan, Oya yere uzandıktan sonra kameranın bir ara bacaklardan ayaklara doğru geçmesiyle ayakların birbirine girerek üst üste göründüğü kısmın" çıkarılması istenmiş; yine aynı kararda "Naci'nin (Öztürk Serengil), pansiyon sahibinin odasına girdikten sonra yatak üstünde göründüğü sahneden, kadının üzerine balıklama pike yaptığı kısmın" çıkarılması; *Kızlara Tuzak* (1964/167) filminin kararında ise, "Oya'nın randevu evinde kendisini ararken rastladığı sahnelerden, beyaz saçlı tıknaz bir adamla şişman bir kadının aralarında konuştuktan sonra içeri girerlerken arkadan kadının poposunun çirkin şekilde görüldüğü pasajın" çıkarılması; *Muhteşem Serseri* (1964/66) filminde ise, "gazetecinin dansözün sütyeninden öptüğü sahne ile, 'Yes mi? Yes dedik' sözlerinin çıkarılması"; *Sıkı Dur Geliyorum* (1964/50) filminin kararında ise, "iş bürosu sahnesinden, Sadri'nin mendili yere düşürdükten sonra kadının açılmış bacaklarına baktığını gösteren pasajın, çıkarılması" şartıyla filmlerin gösteriminde bir sakınca olmadığına karar verilmiştir. *Mirasyedi* (1964/169) filminin kararında ise, "Yatak üzerinde Ahmet Velioğlu (Süha Doğan) ile Suzan'ın seviştiği sahneden, Suzan'ın öne edildiği an göğüslerinin tamamen göründüğü kısmın" ve yine aynı filmde "Ahmet Velioğlu ile Suzan'ın banyoda göründükleri sahnenin (Sadece Ahmet'in yalnız görünerek telefon ettiği kısım kalacak) çıkarılması" şartıyla izin verilmiştir.

Bu konuyla ilişkili olarak düşünülebilecek kararlardan biri de *Geçim Dünyası* (1964/110) filmine ilişkin olandır. Bu kararda "Plajda Suat'ın el falına baktığı kadının faldan sonra ayağa kalkıp boy planı vererek uzaklaşırken arkadan göründüğü kısmın çıkarılması (Bilahare uzak plandan görünen kısmı kalacak)", "Suat'ın kulübeden telefon ettiği Ayten'in yatakta uzanırken ikinci defa boy planı üzerinden ve bacaklarının tamamen açık olarak göründüğü pasajın çıkarılması" istenmiş ve "Türk cemiyetinin yaşantısı hakkında iyi bir fikir vermeyeceği için yurt dışına çıkarılmaması" şartı koşulmuştur.

Dans

Dans sahneleri de kurullar tarafından sansürlenmiştir. Dönsözler, oryantaller, bunların "müstehcen" hareketleri, kıyafetleri ve iç çamaşırlarının görünmesi gibi durumlarda sansür kararları verilmiş, bunların çıkarılması istenmiştir. Dans genellikle cinsellik, müstehcenlik ve çıplaklıkla ilişkili olarak müdahale edilen bir konu olmuş, özellikle de dansözün vücudunun çeşitli yerlerinin yakın çekimle görüntülenmesi sansürlenmiştir.

Güzel Kadınlar Çetesi (1964/98) filminde "Semra'nın evindeki dansözün siyah külot ve beyaz sütyenle dans ettiği sahne ile yakın plandan gösterilen diğer dans sahnelerinin çıkarılması"; *Kaldırımlar Üstünde* (1964/96) filminin kararında "Pavyondaki şark dansının yakın plandan gösterildiği sahnenin" çıkarılması; *Kaynana Zırıltısı* (1964/80) filminde ise, "Barda dans eden dansöz Aysel Tanju'ya ait dans sahnesinden Aysel'in divan üzerindeki açık halinin kısaltılması ve bu dansın uzak plandan gösterilmesi"; *Kocaoğlan* (1964/94) filminde ise, "Tiyatrodaki dansözün dansının yakın plandan gösterildiği sahnenin" çıkarılması; *Sen Vur Ben Ki-*

rayım (1964/129) filminin kararında, "Aysel Tanju'nun açık kıyafetli dans sahnesinden bir ara göbeğini titrettiğini gösteren kısmın" çıkarılması şartıyla gösterilmesinde bir sakınca olmadığına karar verilmiştir. *Asfalt Rıza* (1964/60) filminde yer alan "Pavyondaki dans sahnesinden dansözün üzerinden tülü atıp sadece bikini ile dans ettiğini gösteren pasajın çıkarılması"; *Bir Kız Kaçınca* (1964/140) filminin kararında ise, "Dans sahnesinden, dansözün köprü kurarak dans ettiğini yakın plandan gösteren pasajın çıkarılması" şartıyla izin verilmiştir.

Dans sahnelerinin bir başka türü ise striptiz sahneleridir ve striptiz yapılan sahneler de çeşitli açılardan sakıncalı bulunarak sansürlenmiştir. *Ahtapotun Kolları* (1964/123) filminin kararında "Dans salonunda Nermin'in Strip-tease [striptiz] yapmak üzere kemerini çözmeye başladıktan sonra siluet halinde ve kızın bacakları arasından kendini seyreden müşterilerin görüldüğü müşahede edilmiştir. Bu sahnenin heyete gösterildiği şekilde halka irae edilmesi"ne karar verilmiştir. *Fabrikaların Gülü* (1964/86) filminde "Aysel'in evindeki partide birinci Strip-tease [striptiz] sahnesinin (Belden yukarısının tamamen çıplak olarak göründüğü kısım) tamamen çıkarılması"; *Kızlara Tuzak* (1964/167) filmi için verilen kararda "Çiçek'in yaptığı Strip-Tease [striptiz] dansından, iskemleye oturduktan sonraki ikinci kısmın" çıkarılması; *Hostes Hanım* (1964/69) filminde "gençler arasındaki parti sahnesinden, kızın yaptığı Strip-Tease [striptiz] ile gençlerin çifter çifter seviştiklerini gösteren sahnenin çıkarılması" şartıyla gösterilmesine izin verilmiştir. *Mor Defter* (1964/166) filminin kararında ise, filmde sadece "Gençlerin toplandıkları lokalde Strip-Tease [striptiz] yapan İffet'in kombinezonuyla kalıncaya kadar olan kısmı" görülmüş olduğu ve bu nedenle filmde striptizin "ileri bir safha"sının mevcut olmadığı belirtilmiş, bu nedenle de gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

Öpme, Öpüşme

Öpme, öpüşme sahneleri de filmlerde sansürlenmiştir. *Ankara'ya Üç Bilet* (1964/102) filminin kararında "Gece Kuşunun Leyla Sayar'ı öpmek üzere üstüne abandığını gösteren sahnenin çıkarılması"; *Avanta Kemal* (1964/115) filminde "Haydut Osman'ın taraftarı olan çete mensubu Selma'nın Kemal'i evine götürdükten sonra üst üste üç defa öptüğünü gösteren sahnenin tamamının çıkarılması"; *Tatlı Sert* (1964/36) filminin kararında ise, "Hizmetçi Benli Hikmet ile Vahi Öz'ün odadaki kovalamaca sahnesinden Vahi'nin kızı yaladığı ve ('Güvercinim güvercinim') dediği pasajın" çıkarılması; *Hey??.. Bana Derler Külhanlı* (1964/93) filminin kararında "finalde Tamer Yiğit'le Semra Sar öpüşürken halkın gösterilmemesi"; *Plajda Sevişelim* (1964/144) adlı filmin kararında ise, "Öğretmen Hanım'la Adil Efendi'nin yatak odasında öpüştükleri sahneden, Adil efendinin debelendiğini gösteren kısmın çıkarılması" şartıyla gösterilmesine ve yurtdışına çıkarılmasına karar verilmiştir.

Sevişme

Filmlerde sevişme sahneleri de sansürlenmiştir. Sevişme sahnelerinin zaman zaman bütünüyle çıkarılması istenmiş zaman zaman da kısaltılmalarına karar verilmiştir. Bu sahnelerde zaman zaman da sevişme esnasındaki bazı hareketlerin çıkarılması istenmiştir. *Ahtapotun Kolları* (1964/123) adlı filmin kararında "Divan üzerinde bulunan ve yatmakta olan kızı bir defa öpmekle iktifa edilmesi ondan sonraki uzun sevişme ve

öpüşme sahnelerinin tamamen çıkarılması" istenmiş; *Cehennem Arkadaşları* (1964/137) filminde "Filmin başında Pervin Par'la Eşref'in yataktaki sevişme sahnesinden Pervin Par'ın ağladığı kısma kadar olan pasajların çıkarılıp ondan sonraki kısımların bırakılması"na karar verilmiştir. *Deli Gönül - Sahte Sevgili* (1964/15) filminde "Orhan'la Nilgün'ün divan üzerinde sevişirlerken Orhan'ın eliyle Nilgün'ün bacaklarını açması ve çıplak bacakları okşamasına ait sahnelerin çıkarılması"; *Gecelerin Kadını* (1964/71) filmine ilişkin kararda "Neriman'ın kırda yere yatarak Metin'e davetkar bakışı ile aynı sahnedeki sevişme sahnesinin kısaltılması ve yine Metin'le Neriman'ın adada kaldıklarında Neriman'ın yatakta yatarak Metin'e baktığı sahnenin, Metin'in perdeyi kapatıncaya kadar olan kısmının çıkarılması"; *Hayat Kavgası - Bırakın Yaşayalım* (1964/126) filminin kararında "Filmin baş tarafındaki "Erol'la Türkan'ın plaja gidip oradaki sevişmelerine ve adaba aykırı konuşmalarına ait sahnenin tamamen çıkarılması" şartıyla izin verilmiştir. *Keşanlı* (1964/117) filminin kararında "Sevim hapishaneden çıktıktan sonra, hapiste tanıştığı arkadaşının köşkte seviştiği sahneden, kanepeden yere düştükleri andan itibaren kapının zilinin çalınmasına kadar olan kısmın (Komisyon Başkanının ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisinin muhalif reyine karşılık) ekseriyetle çıkarılmasına" karar verilmiştir. *Kezban ve Ali - Erkek Ali* (1964/116) filminin kararında "Ali ile Haçe'nin yatakta sevişmelerine ait sahneden, Ali'nin bir ara kadının bacaklarından yukarı doğru sıvazladığını gösteren kısmın çıkarılması"; *Kızlara Tuzak* (1964/167) filminde ise, "Şimşek Süleyman'la Çiçek'in yatakta seviştikleri sahneden, Şimşek'in kızın bacaklarını eliyle okşadığı kısmın" çıkarılması istenmiştir. *Kocaoğlan* (1964/94) filminin kararında ise, "filmde jenerikten önce gösterilen sevişme sahnesinin tamamen" ve "Çok uzun olan sevişme sahnelerinin kısaltılması" şartıyla; *Kral Arkadaşım* (1964/99) filminde "Plaj sahnesinden, Nebahat Çehre ile sevgilisinin yerdeki sevişme ve öpüşmelerine ait pasajın çıkarılması" şartıyla; *Kızlara Tuzak* (1964/167) filminde ise, "Randevu evinde pijamalı yaşlı şişman erkekle sevişen kadına ait sahneden adamın kadının üzerine abanarak öptüğü kısımdan, Kenan'ın içeri girdiği kısma kadar olan pasajın" çıkarılması şartıyla izin verilmiştir.

İç Çamaşırı ve Gecelik

Sansür kurulları zaman zaman da kadın karakterlerin geceliklerle ya da gece kıyafeti olarak ifade edilen kıyafetlere ilişkin de sıkı bir denetim gerçekleştirmişlerdir. Örneğin *Durakta Sevişelim - Öpüşmek Yasak* (1964/111) adlı filmin kararında Ajda Pekkan'ın oynadığı Sema karakterinin İstanbul'da pansiyondaki odasında "babydoll gecelikle dans ettiği sahnenin sonlarına doğru bir ara geceliğinin eteğinin havalandığını gösteren kısmının" çıkarılması istenmiştir. Her ne kadar burada vurgu doğrudan gecelik ve babydoll üzerine olmasa, "eteğin havalanmasına" vurgu yapılsa da geceliğin ne olduğu özellikle belirtilmiştir. *İstanbul Sokaklarında* (1964/180) filminin kararında ise, "Leyla'nın Baby-Dol geceliği sıyrılmış vaziyette bacaklarının ve belinin görüldüğü sahnenin ayağa kalkıp sabahlığını giyinceye kadar olan kısmın çıkarılması" şart koşulmuş; *Şafak Yıldızı* (1964/114) filminde ise, "Aysel Tanju'nun babydoll gecelikle şöminenin önüne ilk defa geldiğin gösteren sahneden, geceliğin şeffaf oluşu ve fazla ışık verildiğinden göğüslerinin başlarının bariz bir şekilde dikkati çeker halde göründüğü sahnenin çıkarılması"; *Üç Öfkeli Genç* (1964/18) filminin kararında "Semra'nın Alpay'la buluştuğu odada çamaşırlarını ve külotunu çıkardığını gösteren pasajın çıka-

rılması" şartıyla gösterimine izin verilmiştir. *Yaşayan Ölü - Baba Hasreti* (1964/106) filminin kararında ise, "Çingene kızı Nazlı'nın suya girmek üzere tamamen soyunduktan sonra yere attığı çamaşırlarından külotunun Sülo'nun ayağına takıldığını gösteren pasajın çıkarılması" istenmiştir.

Argo

Filmlerde kullanılan argo da sansür gerekçesi oluşturmuştur. *Barut Fıçısı* (1964/153) filminin "müteaddit yerinde geçen 'Eşek' sözü ile Rüknettin ve Bedia'nın birbirine hitaben söyledikleri 'çüş' sözlerinin çıkarılması"; *Bitirim Fatma - Meyhanelerin Kızı* (1964/44) filmine ilişkin kararda filmin "muhtelif yerlerinde geçen, 'Gaco', 'Gacoları aldık' gibi sözlerin çıkarılması"; *Filinta Kadri* (1964/104) filminde ise, "Gangsterler arasındaki konuşmalarda geçen 'üçün biri' tabirinin çıkarılması"; *Hey??.. Bana Derler Külhanlı* (1964/93) filmine ilişkin kararda ise, "Senaryonun tenkit kararında da mevcut olan (zilli, jillet, ye beni, bordolamak) tabiriyle, 'Bomba' takma adının çıkarılması"; *Hızır Dede* (1964/27) adlı filmin kararında "filmde geçen ve 'baba'nın mukabili olan 'Bebe' tabirinin", "Aşk çocuğu" sözünün ve "Tayfur'la kardeşlerinin kavgası sırasında içeri giren babalarının 'Ne yapıyorsunuz' sorusuna karşılık 'Tayfur'un söylediği 'Bitleniyoruz bebe' şeklindeki konuşmasının çıkarılması"; *On Güzel Bacak* (1964/54) filmine ilişkin kararda ise, "filmin muhtelif yerlerinde geçen ve Öztürk Serengil'in söylediği: 'Yeşşe ve temem' kelimelerinin çıkarılması"; *Sıkı Dur Geliyorum* (1964/50) filminin kararında filmde geçen bilumum "Gaco" kelimelerinin çıkarılması şartıyla gösterilmesi ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. Bu konu kapsamında değerlendirilebilecek ilginç bir karar ise, *Yaşayan Ölü - Baba Hasreti*

(*Hızır Dede*, Yön.: Osman F. Seden, 1964)

(1964/106) adı filme ilişkin karardır. Bu filmin kararında, filmde tekerleme biçiminde yer alan şu konuşmaların çıkarılması istenmiştir: "Barolardan hep gizlerim, Liz'de var mı bu gözlerim, Sofya Loren görse çatlar, takkesizdir ikizlerim", "Saçma sapan hep sözlerin, şaşı bakar gözlerin, baro görse bir pul vermez, pörsümüştür ikizlerin." "Beni görse de avanak, Birijit Bardot kıskanacak, Marlene Deitric [Dietrich] övünemez, onda var mı böyle bacak", "Ham ahlattır dudakların, düz tabandır ayakların, hiçbir erkek sana bakmaz, kibrit çöpü bacakların", "Bir kırıtırsam herkes çoşar, Eddie Ficher bana koşar Richard Burton beni görse Liz Taylor'u hemen boşar" şeklindeki sözlerle buna ait pasajların tamamen çıkarılması şart koşulmuştur. Argonun yanında kadınlara yönelik ayrımcı ve hakaret içeren ifadeler de sansüre uğramıştır. *Dişi Örümcek* (1964/9) filmine ilişkin kararda, "Bekçinin Metin'e söylediği, 'Bir avratla iki herif' sözünün"

ve "Orospu", "hıyar" gibi kelimelerin çıkarılması şartıyla; *Fatoşun Fendi Tayfur'u Yendi* (1964/17) filminin kararında ise, daha önceki kararda belirtilen "baba"nın mukabili olan "Bebe" "tabirlerinin çıkarılmadığı görüldüğünden bu tabirlerin kamilen" ve "Gebeşoğlu'nun oğlu Tayfur'a söylediği, oğlunun da tekrar ettiği 'Avrat Pazarı' tarzındaki ifadenin çıkarılması kayıt ve şartıyla" gösterimine izin verilmiştir.

İçki, Kumar

Avanta Kemal (1964/115) adlı filmin kararında "Meral evde sarhoş olduktan sonra Kemal'in onu yatağa götürmek üzere sırtına aldığının gösterilmesinden itibaren yatağa yatırıncaya kadar olan sekansın çıkarılması"na karar verildiği belirtilmiştir. *Kurşunum İmzamdır* (1964/35) filminin kararında ise, "Erol'un Sadık ismindeki arkadaşına kumar oynamak için verdiği para sahnesinin" ve "Esrar ve Eroin içildiğini gösteren yere ait sahnenin kamilen" çıkarılması istenmiştir.

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)

Sansür kurullarının üzerinde durduğu ve karar defterlerinde önemli bir yer tutan konulardan bir diğeri de güvenlik ve güvenlik kuvvetleriyle ilişkili olanlardır. Asker, jandarma, polis, zabıta ve zaptiyelerle ilişkili konular karar defterlerinde sıkça sansür konusu olmuştur. Güvenlik kuvvetlerini "küçük düşürücü" olduğu iddia edilen ya da askeri birlik vb. gibi birimlerle ilgili "sakınca" oluşturacağı düşünülen her türlü durum ve "memleketin emniyet inzibatı bakımından zararlı, suç işlemeye tahrik edici ve içtimai nizamlarımızı yıkıcı" olarak görülen filmler sansüre maruz kalmıştır. *Dağların Taçsız Kralı - Koçero* (1964/134) filmine ilişkin kararda ise, filmin "13/10/1964, 06/11/1964 tarih ve 284, 300 sayılı senaryo kararlarında gösterilen şartlara uyulmadan çevrildiği ve bu sebeple hey'eti umumiyesi itibariyle memleketin emniyet inzibatı bakımından zararlı, suç işlemeye tahrik edici ve içtimai nizamlarımızı yıkıcı bir eda taşıdığından, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 8, 9. fıkraları hükmüne uyularak halka gösterilmesinin ve Yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna" çoğunlukla karar verilmiştir. Bu kararara Emniyet Genel Müdürlüğü ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcileri muhalif oy vermiş ve şerh düşmüşlerdir: "Yukarıda zikri geçen senaryo kararlarındaki şartların tamamen yerine getirilmesi kaydıyla film çekildiği takdirde halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığı kanaatindeyiz".

Beni Anneme Götür (1964/131) adlı filmin kararında "Filmin sonunda Zeynep'i karakola davet eden Başçavuşun, kadınla giderken tabancayı beline soktuğunu gösteren sahnenin de askeri kuvveti küçük düşürücü bir durum yarattığından" *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin "7. maddesinin 6, 7, 8. fıkraları hükmüne göre çıkarılması" istenmiş; *Silah Arkadaşları* (1964/159) filminin kararında ise, "Jenerikten önce filme eklenen teşekkür yazısında, birlik kumandanlarının sadece isim ve rütbelerinin söylenmesiyle iktifa edilip, birliklerin yer ve numaralarının açıklanmaması", "Subaylara ayran götüren Çingene kızı Maviş'in ayranını içen ikinci subayın ayranı püskürttüğünü gösteren sahnenin", "Çingeneler sofrada otururken Maviş'in eniştesi Mıstık'a, Yüzbaşı Doğan'ı kastederek yaptığı konuşmadan 'O senin kardeşin' ibaresinin, iltibasa mahal verebileceği düşüncesiyle çıkarılması kaydıyla" izin veril-

diği belirtilmiştir. *İki Vatanlı Kadın* (1964/81) filminin kararında ise, "filmde geçen nöbetçilerin sivil elbiseli kimseleri selamladığını gösteren sahnelerin çıkarılması"; *Cehennem Arkadaşları* (1964/137) filminde ise, "filmin sonunda, Eşref'in zabıta kuvvetleri tarafından götürüldüğü sahneden, kalabalık arasındaki jandarmaların silahlarını halka doğru tevcih ettiklerini gösteren pasajların çıkarılması" şartıyla izin verilmiştir. *Tememm Bilakis* (1964/158) filmine ait kararda, "Hüsnü'nün (Öztürk Serengil) kendisine benzeyenleri kasten söylediği, 'Birlik teftişi' sözünden 'Birlik' tabirinin çıkarılması" ve "Hüsnü'nün, Komisere hitaben söylediği: 'Şerif' tabirinin (Komisyon Başkanı Alim Şerif Onaran'ın muhalif reyine karşılık ekseriyetle) çıkarılmasına" karar verilmiş; *Bir Aşk Yeter* (1964/178) filminin kararında ise, "filmde polisi faaliyeti belirtilmediği halde, sonradan polis olduğu anlaşılan kör dilencinin her şey kendi kendine olup bittikten sonra söylediği 'Siz polisi uyuyor mu sandınız?' sözü zait, yersiz ve gülünç görüldüğünden çıkarılması" ve filmin "sanat kalitesi bakımından düşük olduğundan yurdumuz filmciliği hakkında kötü örnek olacağından yurt dışına çıkarılmaması" şartı konmuştur.

Adalet, Hukuk, Mahkeme

Hukuk ve adalet konusu da filmlerde sansür nedeni olan konular arasındadır. *Kızgın Delikanlı* (1964/68) filminin kararında, "senaryoda bulunmadığı halde sonradan filme ilave edildiği anlaşılan, ağaların mahkeme salonunda ayağa kalkarak 'Askerlik Şube Başkanı bizim köye garez olduğundan yalan söylüyor' şeklinde bağırıp cephe almaları uygun görülmediğinden bu pasajın çıkarılması" şart koşulmuş; yine aynı filmin aynı kararında "Senaryoda, Askerlik Şube Başkanı emekli olmuş bir subay olarak gösterildiği halde filmde mahkemeye resmi elbise ile gelmesi dolayısıyla ve esasen de bir subayın mahkemeye resmi kıyafetle giremeyeceğinden, Askerlik Şubesi Başkanı'nın mahkemede şahitlik ettiği sahnenin çıkarılması veya sivil olarak gelmesinin temini" istenmiştir.

Dinlerle İlgili Konular

Dinlerle ilgili konular da sansür defterlerinde sansür kararı verilen konular arasındır. İslamiyet'le ilişkili genel konularda olduğu kadar, filmde okunan mevlit, ezan, ilahi gibi şeyler için ve diğer dinlere ilişkin konularda da "din propagandası" yapıldığı gerekçesiyle sansür kararları verilmiştir. *Vurun Kahpeye* (1964/89) filminin "Şehitler için okunacak mevlûde halkın gelmesi esnasında okunan ilahinin"; "Kuvayi Millîyecilerin muhafaza altına alındıkları yerdeki tekbir getirme sahnesinin"; "Düşman kumandanı ile Fettah ve adamlarının eğlencelerinde görülen sazendelere ait sahnenin çıkarılması"; "Filmin sonunda Aliye'nin tabutu önünde geçen sahnede fon müziği olarak okunan ilahinin, o zamanın milli duygularını aksettiren bir marşla değiştirilmesi" şartıyla filmin "halka gösterilmesinde, yurt dışına çıkarılmasında bir mahzur bulunmadığına ve bahis konusu filmin *Nizamname*'nin 13. maddesi hükmüne göre terbiyevi bir vasıf taşıdığına oybirliğiyle karar verilmiştir" denir.

İslamiyet'in dışındaki dinler söz konusu olduğunda da sansür uygulanmıştır. *On Emir* (*The Ten Commandments*) [Cecil B. DeMille, 1956] (1964/5) filmine ilişkin kararda ise, filmde "esas itibariyle kuvvetli bir din propagandası mevcut olduğu" belirtilmiş ve bu nedenle de "*Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 4. fikrasına göre adı geçen filmin yurda sokulmasının ve halka göste-

rilmesinin sakıncalı bulunduğuna ekseriyetle karar verilmiştir. Bu filme ilişkin karara Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi muhalif oy vermiştir. Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, düştüğü muhalefet şerhinde, "filmde herkesçe bilinen tarihi ve efsanevi olayların canlandırılmış bulunduğunu dikkate alarak din propagandası yapıldığı ve dolayısıyla filmin *Nizamname*'nin 7. maddesinin 4. fıkrası konusuna girdiği görüşüne iştirak etmediğimden filmin gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığı kanısındayım" demiştir.

İstanbul Rum Patrikhanesi adına Amerika'dan gönderilen *Patrik Athenagoras'ın Papa Pol İle Kudüs'teki Buluşması*'na ait İngilizce sözlü filmin 26/3/1964 tarihinde İstanbul Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü ve "Filmin Patrikhane dahilinde gösterilmesinde bir mahzur olmadığı kanaatinde varılmakla beraber karar defterine herhangi bir meşruhat [açıklama] verilmeyerek durum I. Şube Müdürlüğüne bildirilmiştir" biçiminde karar verilip "mezkûr filmin bir kere de Merkez Film Kontrol Komisyonunca görülmek üzere gönderilmesi üzerine" film komisyonca tekrar görülmüştür. Filme ilişkin kararda ise, *Rum Patriği Athenagoras'ın Papa Pol ile Kudüs'teki Buluşması* (1964/48) adlı filmindeki "umumi hava iki kiliseyi birbirine yaklaştırmak, bütün Hıristiyan alemini şümullü bir din ittihadı altında toplamak ve bu vesile ile ehli salip zihniyetinin ihya edilmek istenildiği fakat bunun zamana mütevakkıf bulunduğu bariz bir şekilde açıklanmakta ve din propagandası yaptığı anlaşılmaktadır. Bu bakımlardan mezkûr filmin *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 4. fıkrası gereğince yurda sokulmasının ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir" denir.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Karar defterlerinde ekonomiyle ilişkili konular, yoksulluğu zenginliği, sınıfsal farklılıkları ima eden ifadeler de sansüre uğramıştır. Ekonomiyle ilişkili konular zaman zaman ahlaki konularla birleştirilerek sansüre uğramıştır. Örneğin zenginliği ve çaba harcamadan zenginleşme isteğini ifade eden sözler de sansüre uğramıştır. *Var mı Bana Yan Bakan* (1964/90) adlı filmde kadın karakterle annesi arasında geçen konuşmalarda "İşte delikanlı dediğin..." diye başlayıp "Bu devlet kuşunu kafese koymak için" [diye devam eden] sözlerin çıkarılması şart koşulmuştur. *Kocaoğlan* (1964/94) filminde ise, "Serserilerin söylediği, "Apti Efendi'nin oğlu yesin, bizim dişlerimiz kamaşsın" sözlerinin çıkarılması istenmiştir. *Köroğlu* (1964/150) filminin kararında ise, "Köroğlu ile Deli Hasan'ın ilk buluştukları zaman Köroğlu'nun söylediği 'Bu topraklar senin mi?' sorusuna karşı Deli Hasan'ın söylediği 'Senin gibiler eker bizler de biçeriz' şeklindeki konuşmanın" çıkarılması şartıyla gösterime izin verilmiştir. Zaman zaman açlık ve aç kalmayla ilgili ifadeler de sansüre uğramıştır. *Cinayet Gecesi* (1964/142) filminin kararında "sarışın bar kadınının Kadir'e söylediği 'Şimdi toksun değil mi? Ama yine acıkırsın' cümlesinin çıkarılması" şartıyla izin verildiği belirtilir.

Millî Hisler: Millet, Türklük, Devlet, Devlet Büyükleri, Ulusal Simgeler

Sansür defterlerinde ulusal simgeler ya da "milli hisler", "milli duyarlılıklar" söz konusu olduğunda da sansür kararları verilmiştir. *Çapkınım Hovardayım* (1964/133) filmine

ilişkin kararda, "Pavyondaki dansözün dans yaptığı sahneden, dansözün göbeğinin altında taşıdığı hilalin göründüğü sekans milli hislerimizi rencide edeceği ve ileride birtakım hadiselere yol açacağı düşüncesiyle" *Nizamname*'nin "7. maddesinin 6. fıkrası hükmüne uyularak" çıkarılması şartıyla; *Ölmek mi Yaşamak mı? İsimsiz Kahramanlar* (1964/97) adlı filmin kararında, "filmin başlarında, meyhanedeki düşman zabitinin söylediği, 'Barbarlar sayemizde medeni oluyorlar' sözünün çıkarılması" şartıyla gösterimine izin verilmiştir. *Keşanlı* (1964/117) filmine ilişkin kararda ise, "Kirli işler yapan özel iş bürosunda ve barın yazıhanesinde görülen üç devlet büyüğüne ait portrelerin görüldüğü sahnelerin (sadece bu portrelerin belirli olarak görüldüğü kısımların) mevzu ile ilgisi olmaması ve istismar maksadıyla filme konulduğu anlaşıldığından, Millî duygularımızı rencide edici ve askerlik şeref ve haysiyetini küçük düşürücü olması bakımından *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6 ve 7. fıkraları gereğince çıkarılması" istenmiştir.

Kararı bir bütün olarak bu başlık altında ele alınabilecek film ise *Kocatepe'nin Üç Süvarisi* (1964/79) adlı filmdir. Bu filmin kararında "1) Senaryo harici olan: (Öğretmen Hanım'ın düşman subayına giderek, 'işte geldim size teslimim, vücuduma sahip olabilirsiniz ama kalbim Mustafa Kemal'le beraberdir' şeklindeki konuşmasıyla buna dair sahnelerin 2) Keza senaryoda olmayan ve filmde görülen (düşman subayının Öğretmen Hanım'ın birinci maddedeki söz ve hareketlerine karşı istikrahla 'Ben buranın işgal kumandanıyım, size sahip olmak istesem işten bile değildir" tarzındaki konuşmasıyla buna ait sahnelerin, 3) Keza senaryoda olmayan ve sonradan filme ilave edildiği anlaşılan (padişah taraftarı beş altı Türkün köyü işgal eden düşman kumandanına gidere rek müraice [ikiyüzlü] iki büklüm olmaları, ondan istimdat [yardım istemeleri] etmeleri ve köydeki vatanperverleri gammazlamaları sahneleriyle buna ait konuşmaların, 4) Türk Ordusunun düşmanları atarak bu köye gelmeden evvel düşman kumandanının bu beş altı mütegallibe Türkü ağaçlara astırarak: vatanına hayretmeyen insanlar bana mı edecek: tarzında sarf ettiği istiskali sözlerin ve buna ait sahnelerin, 5) Bir kanı [kağnı] arabası arkasında görülen (Türk Bayrağına ait perişan sahnenin, 6) Düşman nöbetçisinin bizim fedailer tarafından öldürülerek sürüklenmesi sahnesinin, 7) Fedailerden Yaşar'ın Nuri'nin üzerine kapanarak hıçkıra hıçkıra ağlaması sahnesinin, 8) Düşmanlar tarafından öldürülen Ali'nin üzerine örtülen bayrak sahnesiyle mezarı başındaki dua sahnesinin filimden çıkarıldığı müşahede edilmiştir. Mezkûr filmin yukardaki tadil ve tashihlerden sonra görülen işbu yeni şekliyle halka gösterilmesinde ve Yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığına oy birliğiyle karar verilmiştir" denir.

Diğer Devletler

Deli Gönül - Sahte Sevgili (1964/15) filminin kararında ise, "ne senaryoda ve ne de diyalogda tesadüf edilmeyip filmin iki yerinde geçen, 'El cumhuriyetül- ittihadiyetül- Niliyetül Arabbiye' şeklindeki konuşma, dost Arap devletlerini istihfaf [aşağılama, küçümseme] eder mahiyette görüldüğünden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 2. fıkrasına istinaden çıkarılması" istenmiştir. *Nizamname*'nin 7. maddesinin 2. fıkrası gereğince kontrol edilen *The Mongols* (*Cihan Hakimi*) filminin kararında "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 2. fıkrası gereğince yurda girmesinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna 963/821 sayı ile karar verilen" Güven Film Kurumuna ait orijinal ismi *The Mongols* olan *Cihan Hakimi* adlı "film hakkındaki karara

itiraz eden sahibinin talebi üzerine" adı geçen film Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülmüş "mezkûr filmin yurda girmesinin ve halka gösterilmesinin mahzurlu olduğuna Emniyet Genel Müdürlüğü ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcilerinin muhalif reyine karşılık ekseriyetle karar verilmiştir."

Köroğlu (1964/150) filmine ilişkin kararda ise, "filmin kahramanlarından olup sonradan Köroğlu'nun hizmetine giren Deli Hasan'ın Tokatlı bir Türk olduğunu ifade eden sözlerin", "Köroğlu ile Deli Hasan'ın ilk buluştukları zaman Köroğlu'nun söylediği, 'bu topraklar senin mi?' sorusuna karşı Deli Hasan'ın söylediği 'senin gibiler eker bizler biçeriz' şeklindeki konuşmanın çıkarılması şartıyla, ne yabancı bir devletin propagandasını yapan, ne de herhangi bir dost devletin hislerini rencide edecek bir durum taşıyan ve bilakis Köroğlu'nun efsaneleşmiş hayat hikayesinin çeşitli lehçeleriyle, Türkçe konuşulan bütün bölgelerde nasıl benimsendiğini gösteren mezkûr filmin yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir."

İstanbul, Türkiye

Hancının Kızı (1964/3) filmine ilişkin kararda ise, "11.01.1964 tarih ve 10 sayılı senaryo kararının 1. maddesinde tenkit edilen hususlara riayet edilmediği görüldüğünden" "filmde geçen 'Türkiye' kelimesinin çıkarılarak mezkûr senaryo kararının 1. maddesinde açıklandığı gibi filmin Türkiye'de çevrildiği intibaını uyandıracak bir cümlenin (Mesela, İskenderun'dan Mersin'e, oradan da İstanbul'a geldim) ilavesi"; "Ahmet'in Ayşe'ye söylediği 'Türkiye'ye gittiğinizde ellerin düzelir' tarzındaki konuşmadan 'Türkiye' ibaresinin çıkarılarak yerine 'İstanbul' kelimesinin konulması şartıyla" halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

İdeoloji ve Siyaset

İki Vatanlı Kadın (1964/81) filminin kararında ise, "Başlangıçta Hit'ler Almanya'sının propagandası hissini veren kısmın (yani Hit'lerin nutuk sahnesinin) ve (Hit'lere tezahürat yapıldığını gösteren pasajların) çıkarılması şartıyla halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığına" karar verilmiştir. *Tatlı Sert* (1964/36) filmi için verilen kararda ise, "Köşkte geçen sahnelerden, Yaşar isminin değiştirilmesi esnasında sarf edilen demokrasi ile ilgili diyalogların" çıkarılması istenmiştir. Bu başlık altında değerlendirilebilecek kararlardan biri de *Yankesici Kız* (1964/103) filmine ilişkin karardır. Kararda "Hacer'le Orhan bir sahil kahvesinde otururken Hacer'in, Ankara'yı telmihen söylediği 'Koca Ankara'da deniz yok mu? Allah kahretsin' cümlesinden

(*İki Vatanlı Kadın*, Yön.: Yavuz Yalınkılıç, 1963)

iltibas yapabileceğinden 'Allah kahretsin' sözünün çıkarılması" şartıyla izin verilmiştir.

Meslekler

Mesleklere ilişkin küçük düşürücü ya da meslek ahlakını zedeleyici olduğu düşünülen her türlü ifade ve sahne de sansürlenmiştir. *Çöpçatanlar Kampı* (1964/78) filminin kararında filimdeki yaşlı adamın söylediği "Doktorların sözüne bakmayın şeklindeki konuşması gibi sağlık kaidelerine aykırı hususları telkin eden sözlerin çıkarılması" istenmiş; *Genç Kızlar* (1964/6) adlı filmin kararında ise "Eskiyen artistleri öğretmen yaparlar" cümlesinin çıkarılması şart koşulmuştur.

Şiddet

Şiddet ve kan içeren bazı sahneler de sansürlenmiştir. *Affetmiyen Kadın* (1964/118) filmine ait kararda "filmin sonunda Fikret'in ölüm sahnesinden, yere düştükten sonra ağzından oluk gibi kan aktığını gösteren pasaj seyirci üzerinde bir tevahhuş yaratacağından, bu ölüm sahnesinin bir an için görüldükten sonra kanın oluk gibi boşanışını gösteren sekansın çıkarılması" şartıyla izin verilmiş; *Kurşunum İmzamdır* (1964/35) filmine ait kararda ise, "filmin başlarında Erol'un yarasından bir pıçakla kurşun çıkardığını gösteren pasajın" çıkarılması istenmiştir.

Ölüm, Öldürme, İntihar, İdam

Ölüm, öldürme, intihar ve idam gibi durumlarda da sansür kararları verilmiştir. *Kurşunum İmzamdır* (1964/35) filminin kararında "filmin sonlarına doğru Erol'un annesinin öldürüldüğünü gösteren pasajın tamamının"; *Ahtapotun Kolları* (1964/123) adlı filmde ise, "Umumi telefonda konuşanların gösterildiği sahneden, babasının ölümünden istiskalle bahseden meşin ceketli gencin bu ölüme dair ve yanındaki kıza ait olan söz ve sahnelerin tamamen" çıkarılması istenmiş; *Mirasyedi* (1964/169) filminin kararında ise, "filmin sonlarında, Ahmet'in odaya girdiğinde annesini asılı gördüğü sahnelerin, (İple boynundan asılı olduğu kısım ile ayaklarının sallandığını gösteren kısmın ve tekrar Ahmet'in annesinin ipini kestiğini gösteren pasajların) senaryo kararında da işaret edildiği halde filme alındığından çıkarılması" şartıyla gösterimine izin verilmiştir. *Mor Defter* (1964/166) filminin kararında ise, "morg doktoru Kerim'in ilk defa profesörün evine geldiğinde, Asistan Meryem'e başsız cesetlerin morgdaki durumunu izah etmek için onu yatırdığı zamana ait sahnede, kızın uzanmış hali görülmemiştir. Mezkûr filmin halka da bu şekliyle gösterilmesi şartıyla" yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir. *Şafak Yıldızı* (1964/114) filminde "filmin sonundaki idam sahnesinden, hoca ile beyaz gömlek giymiş idam mahkûmunun sehpaya gidişini gösteren pasajın" çıkarılması istenmiştir.

Etnik Konular

Silah Arkadaşları (1964/159) filmine ait kararda "Subaylara ayran götüren Çingene kızı Maviş'in ayranını içen ikinci subayın ayranı püskürttüğünü gösteren sahnenin", "Çingeneler sofrada otururken Maviş'in eniştesi Mıstık'a, Yüzbaşı Doğan'ı kastederek yaptığı konuşmadan: "O senin kardeşin" ibaresinin, iltibasa mahal verebileceği düşüncesiyle çıkarılması kaydıyla" izin verilmiştir.

Çocuklar

Avare Yavrucuk - Avare Yavru ve Filinta Kovboy (1964/127) adlı filmde filmin başlarında "Parla ile Topuz'un kaçma planı kurarak Topuz'un kız kıyafetlerine girdiği sahnede geçen konuşmalardan 'çok güzel kız oldun,

ooh...keykâ' cümlesinden sonraki 'ya çocuk doğurmak' diye başlayıp 'Tabii istediğin kadar' diye biten konuşmaların, çocukların ağzına yakışmayacak şekilde ve umumi terbiyeye aykırı görüldüğünden" çıkarılması; *Hergün Ölmektense* (1964/126) adlı filmin kararında ise, "Mine'nin sokakta koşarak Bekir'in evine gelirken görüldüğü sahneden, bir duvar üzerinde iskambil oynayan çocukları gösteren pasajın çıkarılması" şartıyla izin verilmiştir.

Şarkı, Türkü

Abidik Gubidik (1964/31) adlı filmin kararında ise "Ajda Pekkan'ın söylediği 'Gül Pembe' türküsünün"; *Anne - Çok Gördü Felek* (1964/37) adlı filmin kararında ise, "Tiyatroda iki kadının türkü söyleyip çiftetelli oynadığı sahnenin" ve Leyla'nın (Yani Muhterem Nur) söylediği 'Halime'yi samanlıkta bastılar' şarkısının"; *Cımbız Ali* (1964/148) filmindeki "Gönül Yazar'ın gazinoda söylediği ve müstehcen sözleri havi 'Halimem' türküsünün çıkarılması" izin verilmiştir.

Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Sanat Kalitesi ve Yurtdışına Çıkarılmamak Şartıyla

Bazı filmler için de "sanat kalitesi bakımından düşük" olduğu ve "yurtdışına çıkarılmaması" şartıyla kararlar verilmiştir. *Bir Aşk Yeter* (1964/178) filmi "sanat kalitesi bakımından düşük olduğundan yurdumuz filmciliği hakkında kötü örnek olacağından yurtdışına çıkarılmaması" şartıyla; *Beni Anneme Götür* (1964/131) filmi ise, "filmin teknik ve san'at değeri itibariyle yurtdışında Türk filmciliğini temsil edecek nitelikte bulunmadığından yurtdışına çıkarılmaması" şartıyla; *Dağlar Aslanı Ali Efe* (1964/187) adlı film ise, "adı geçen film kalite ve sanat bakımından Türkiye'yi hariçte temsil edemeyecek vasıfta görüldüğünden yurtdışına çıkarılmamak" şartıyla gösterim izni almıştır. *Kıbrıs'a İhtar* (1964/155) adlı filmde adı geçen filmin yurtdışına "çıkarılmamak" şartıyla; *Öksüz Hasan* (1964/67) adlı filmin kararında ise, "yurt dışına ihraç edilmemesi" şartıyla gösterimine izin verilmiştir.

Senaryo

Ahtapotun Kolları (1964/123) filmine ilişkin kararda, "Reşat'ın Sevim'e ağır bir içki içirip onu sarhoş ettikten sonra istirahat etmesi için kanepeye uzanmasını tavsiye eylemesi üzerine kızın yatmasını müteakip birdenbire Reşat'ın yüzünün tırmalanmış ve kan içinde bulunduğu görülmüştür. Buna takaddüm eden tasallut ve ağır içki dolayısıyla şuuru yarı muhtel [bozuk, bozulmuş] durumda olan Sevim'in atılarak karşısındaki erkeği tırmalayıncaya kadar, arada ne gibi bir harekete maruz kaldığı gösterilmemiştir. Bu sahnenin halka da bu şekliyle gösterilmesi ve ancak 'kızın, Reşat'ın yüzünü tırmaladıktan sonraki mücadele sahnelerinin bırakılması' kayıt ve şartıyla filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle karar verildiği belirtilir.

Jenerik

Hey??.. Bana Derler Külhanlı (1964/93) filminin kararında "Jenerikteki Tamer Yiğit'le Suzan Avcı'nın takdim sahnesinin çıkarılması" istenmiştir.

Dublaj, Dil

İnsan Vücudu ve Alkol, Hudut, İnsanlar Arasındaki Münasebetlerin İnkişafı Hususunda Eğitim (1964/77) adlı, Birleşmiş Milletler Konseyi tarafından Adalet Bakanlığı adına gönde-

(*Ahtapotun Kolları*, Yön.: Nevzat Pesen, 1964)

rilen filmler, 3122 sayılı Öğretici ve Teknik Filmler Hakkındaki Kanun Hükmüne göre teşekkül eden komisyon tarafından görülmüş ve "iyi bir Türkçeyle seslendirilmesi ve gayeye uygun şekilde konuşturulması şartıyla öğretici birer vasıf taşıyacağına oybirliğiyle karar verilmiştir." *Deli Gönül - Sahte Sevgili* (1964/15) filmine ilişkin kararda ise, "Vahi Öz tarafından pavyonda oğlu Orhan'a söylenen ve dilimizi kötüleyici bir mahiyet taşıyan, "Bu yeni terimlerle dilimizi berbat ettiler" şeklindeki konuşmanın çıkarılması" şart koşulmuştur.

Rusça Yazılar

Köroğlu (1964/150) filminin kararında ise, "filmde jenerik ve ara yazıları olarak gösterilen bilumum Rusça yazıların çıkarılması" istenmiştir.

İsim Değişikliği

İsim değişikliği *Boş Veren Gençlik* (1964/164) filminin adının *Ve Allah Gençleri Yarattı* olarak değiştirilmesinde bir sakınca görülmediğine karar verilmiş, ikinci isim olarak kullanılması istenen *Abidik Kubidik Aşçıbaşı* isminin ise kullanılmamasına çoğunlukla karar verilmiştir. Komisyon başkanı Alim Şerif Onaran ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi ise bu ismin kullanılmasında bir sakınca görmediklerini belirtmişlerdir. *Hayalimdeki Sevgili - Memiş İki Kadın Arasında* (1964/61) adlı filmin isim değişikliği isteği, "filmin kontrolünün üzerinden iki sene gibi bir zaman geçmiş olması ve filmin birkaç vizyon değiştirmiş bulunması dolayısıyla dilek sahibinin talebinin yerine getirilmesine imkan görülemediğinden filmin yine eski ismi olan 'Hayalimdeki Sevgili' adı altında halka gösterilmesine devam edilmesine oybirliğiyle karar verilmiştir" denilerek reddedilmiştir. *Kızlara Tuzak* (1964/167) filminin kararında ise, "filme isim olarak konulmak istenen '*Beyoğlu Piliçleri*' adı yeknazarda halk üzerinde kötü intibalar bırakacağından ve esasen evvelce senaryonun bünyesinde, jenerikte 8 isim teklif edilip, bunlardan '*Kızlara Tuzak*' da dahil üç ismin filme konulmasına karar verilmiş ve '*Beyoğlu Piliçleri*' adaba uygun bulunmayarak zımnen reddedilmiştir" denmiş; *Durakta Sevişelim - Öpüşmek Yasak* (1964/111) adlı filmin adının *Öpüşmek Yasak* olarak değiştirilmesinde bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

Zamanın ve Mekânın Belirginleştirilmesi

Köroğlu (1964/150) filminin kararında "Filmin baş tarafına bir yazı veya bir spiker konuşmasıyla 'Köroğlu'nun efsaneleşmiş hayatının Azerbaycan çevresi ve lehçesine adapte edilmiş bir versiyonu olduğunun' açık bir şekilde belirtilmesi" şartıyla izin verilmiştir.

Diğer

Güzel Kadınlar Çetesi (1964/98) filminin kararında "Cevat Kurtuluş'la Murat arasında Teksas birahanesinde geçen konuşmalardan "yakışıklı delikanlısın ve Hanım abla" sözlerinin çıkarılması istenmiş; *Döner Ayna* (1964/91) filminin kararında "Leyla'nın Kanlı Kaya'ya götürüldüğünde Nuri'nin söylediği: 'Ben size bir şey söyliyeyim mi?...' diye başlayıp 'Bu işi başarmak yine bize düşecek' şeklinde biten konuşmanın tamamen", "yine aynı yerde muhafızın söylediği: 'Bas kronometrene beyim' cümlesinin" ve "Nuri'nin Ali'ye hitaben söylediği: 'Kemerin çabuk çözülüyor' cümlesinin çıkarılması" şartıyla izin verildiği belirtilmiştir.

Dağların Taçsız Kralı – Koçero (1964/157) filminin "Evvelce 10.11.1964 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ekseriyetle karar verilen Kervan Film Kurumu'na ait (*Dağların Taçsız Kralı - Koçero*) adlı film hakkındaki işbu karara itirazen film sahibi tarafından verilen 19.11.1964 tarihli dilekçe üzerine keyfiyet İçişleri Bakanlığı'na aksettirilmiş, müracaatçının ileri sürdüğü hususlar açıklanmış olup Bakanlık Makamının 27.11.1964 günlü onay muvacehesinde adı geçen filmin yeniden görülmesi uygun bulunduğundan (*Dağların Taçsız Kralı - Koçero*) filmi 4.12.1964 tarihinde ikinci defa görülmüştür. 1) Filmin, 13.10.1964 tarihli senaryo kararında çıkarılması istenilen "Dağların Taçsız Kralı" şeklindeki adı bizatihi, zabıta kuvvetlerinin ramına dağlarda saltanat sürebilen bir eşkıyayı ima ettiği, halbuki filmdeki şeklinin böyle bir durum olmadığı açıkça görülmekle bu ismi çıkarılması, 2) Filme ikinci ad olarak verilen (Koçero) isminin de sözü edilen senaryo kararında Koçero'yu telmih eder mahiyetteki bazı sahnelerin çıkarılması istenildiği bu ismin korunmasının da keza filmdeki bir suç işleyerek teslim olacağı yerde korkarak dağa kaçan ve af ümidi ve yuva hasreti içinde yaşayan bir suçlu ile alakası olmayıp, (Koçero) ismi konulduğu takdirde bu suçluya karşı duyulan acıma duygularının bu defa Koçero'yu bir mazlum kılığına bürüyeceği bunun da memleket zabıtasının faaliyetini küçük düşüneceği ve halk üzerinde menfi duyguların uyanmasına yol açabileceği düşüncesiyle 13.10.1964 tarih ve (284) sayılı senaryo kararının 2. maddesinde belirtilen konunun Koçero ile hiçbir ilgisinin bırakılmaması, yani filmde isim, ibare, gazete haberleri ve konuşma olarak geçen söz ve kelimelerin ve ibarelerin çıkarılması ve ses şeridinden silinmesi, 3) Filmdeki Barzani ile ilgili söz ve sahnelerin çıkarılması, 4) Bahis konusu senaryo kararında her ne kadar petrol kampına ait sahne ve konuşmalarını çıkarılıp bu sahnenin bir çiftliğe çevrilmesi istenmiş ise de bu sahnelerin esasen filmde petrol kampında değil bir baraj

(*Döner Ayna*, Yön.: Süreyya Duru, 1964)

inşaatına ait kampta çevrildiği görülmekle filmin içinde geçen 'Petrol Kampı' ibaresinden 'Petrol' kelimesinin çıkarılması kaydıyla diğer sözlerin bırakılmasında bir mahzur görülmemiştir. 5) (284) sayılı senaryo kararında haydudun ölümünden sonra çocuğun babasının cesedi ve mezarı başında görüldüğü sahnelerin çıkarılması ileri sürülmüş ise de esasen bu sahnelerden birincisinin hiç çekilmediği, mezar sahnesinin de seyirci üzerinde kötü bir tesir yaratmayacak şekilde çevrildiği müşahede edildiğinden bu sahnenin ipkasında bir sakınca olmadığı neticesine varılmıştır. Filmi üzerinde yukarıda ilk dört maddede gösterilen şartları dahilinde tadilat yapıldıktan sonra filmin yeniden görülüp esas hakkında bir karara varılmasının muvafık bulunduğuna ekseriyetle karar verilmiştir".

Dağların Kurdu (1964/165) adlı filmin kararında ise şunlar belirtilmiştir: "Üçüncü defa olarak 18/12/1964 günü saat 10'da komisyonumuzca görülmüş ve yukardaki tadil ve tahsislerin tamamıyla yerine getirildiği görülmekle beraber aşağıdaki hususların da yerine getirilmesinin uygun olduğu düşünülmüştür: a) Filmin baş tarafında *Tercüman* gazetesi muhabirinin telefondaki konuşmasınca geçen: "Dağların taçsız kralı" ibaresinin, b) Kampta yapacakları soygun planlarını arkadaşlarına anlatan Mehmet İhsan'ın bu konuşmanın sonunda Mekarios'la ilgili söylediği sözler yersiz bulunduğundan, c) Hüseyin Baradan'ın Tunca ismindeki kızı dağa kaçırıp ırzına tecavüz edeceklerini gösteren sahnedeki konuşmalardan Baradan'ın kıza söylediği: "Korkma canını acıtmam" ve diğer adamlarına kız hakkında söylediği: "Önce benim, sonra siz aranızda kura çekersiniz" şeklindeki galiz sözlerin, çıkarılması şartıyla adı geçen filmin sadece (*Dağların Kurdu*) adı altında ve bu yeni şekli ile halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir mahzur bulunmadığına, çoğunlukla" karar verilmiştir. Filme Millî Eğitim temsilcisi "Filmde her ne kadar Koçero ismi çıkarılmışsa da olayın Siirt ve civarında geçmiş bulunması, gazetecilerin filmde meskut geçilen bu eşkıyanın hareketlerine yakından takip etmeleri, eşkıyanın sık sık Suriye'ye geçmesi ve herkesin kendisini tanıması (Koçero) olduğunun intibaını uyandırmaktadır. Her ne kadar söylenmişse seyircilerin adını kolayca keşfedecekleri 'Koçero'nun milli duygular ile aile ve namus duygularının kuvvetli olduğu üzerinde önemle durulmakta ve böylece sempatik hale geleceği, dolayısıyla kendisini takip eden ve affetmeyen Devlet Kuvvetlerine karşı antipati uyandıracağı, ayrıca genç çocukların üzerinde zararlı özenti hisleri uyandıracağı endişesiyle filmin halka gösterilmesini sakıncalı görüyorum" diyerek muhalefet etmiş, karar buna karşı çoğunlukla alınmıştır.

(*Ayşecik Çıtı Pıtı Kız* , Yön.: Hulki Saner, 1964)

FİLM KARAR DEFTERİ
1964

[Film Karar Defteri 1964]

Karar yazılmış 10 filmin yer aldığı bu defterde çıplaklık, müstehcenlik, çocuklar, Türkçe dublaj, din ve başka ülkelerin propagandasını yapan filmlere ilişkin kararlar alınmıştır. *La Bain de Venus* (1964/460), *Altın Jübile - Rusya'daki Bir Kilisenin 50. Yıldönümü* (1964/504) ve *Eğlence Filmleri* (*Le Cuirasse Potemkine*, Eisenstein) (1964/575) adıyla kayıtlı filmler hakkında ret kararı verilmiştir.

Çıplaklık, Müstehcenlik

La Bain de Venus (1964/460) adlı filmin kararında "müstehcen olması bakımından reddine", bu filmle birlikte bir paket halinde sunulan (eğlence filmleri olarak yazılmıştır) ve büyük bir kısmı kısa Disney filmlerinden oluşan "diğerlerinin yurda gitmesi ve halka gösterilmesi bakımından bir mahzur" görülmediğine karar verilmiştir. *Sessizlik* (*Tystnaden*, *Le Silence*) (1964/687) filmi için alınan kararda "Mezkûr filmin, (2. kısmında kadının, yatağa arkası üstü yatmış durumda iken bir elini pijama pantolonuna belinden içeri soktuğu (3,61m) metre uzunluğundaki sahnenin, 4. kısmında sinema locasında bir kadın ile erkeğin sevişirken kadının göğüslerinin göründüğü sahne ile erkeğin kadını kaldırıp yüzü kendisine dönük olarak kucağına oturttuğu (9.10m) uzunluğundaki sahnenin, 8. kısmında yatakta kadının ağlayarak karyolanın demirlerine yaslandıktan sonra erkeğin kadına arkadan sarıldığı (12.98m) metre uzunluğundaki sahnenin tamamen çıkarılması şartıyla" yurda gitmesinde ve halka gösterilmesinde bir mahzur olmadığına karar verildi. *Gel Yaşayalım* (*Live Now Pay Later*) (1964/558) filminin kararında "kadın artistin banyoda ve banyodan çıktıktan sonra göğüslerinin çıplak olarak göründüğü sahnelerin çıkarılması" şartıyla yurda gitmesinde ve halka gösterilmesine izin verilmiştir.

Dinle İlgili Konular

Altın Jübile - Rusya'daki Bir Kilisenin 50. Yıldönümü (1964/504) adlı filmin kararında ise, "dini ve siyasi propaganda açıkça belirtilmekte" denilerek *Filimlerin ve Film Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. mad-

desinin 1. fıkrası gereğince "reddine" karar verildiği belirtilmiştir. *Mucize* (*The Miracle*) (1964/592) adlı filmin kararında, filmdeki "Rahibe kiliseden kaçtıktan sonra Meryem Ana'nın rahibenin yerini alması ve kilisedeki dua sahneleri ile 15. kısmındaki Rahibe kiliseye dönünce Meryem Ana'nın tekrar yerine dönmesi ve lanetlenmiş kilisenin refaha kavuşması ve yine dua sahnelerinin çıkarılması şartıyla yurda gitmesinde ve halka gösterilmesinde bir mahzur olmadığına" karar verildiği belirtilir.

Çocuklar

Sevimli Aile (*Spencer's Mountain*) (1964/509) ve *Kumarhane Müdürü* (*40 Pounds of Trouble*) (1964/536), *Cenup Yolu* (*Sammy Going South*) (1964/567) adlı filmler için yazılan kararlarda ise, "yurda gitmesinde ve halka gösterilmesinde bir mahzur olmadığına", *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin "13. maddesi gereğince terbiyevi bir film olup 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 167. maddesine göre altı yaşından yukarı çocukların gündüzün görebileceğine" karar verildiği belirtilmiş, "filmlerin hususi mahiyette" olduğu belirtilmiştir. *Şeyh Ahmet* (*The Sheik Steps Out*) (1964/551) adlı filme ilişkin kararda ise, "filmin Türkçe dublajı yapılıp 5.ci kısmında nikah merasimindeki Arapça konuşmalar çıkarıldıktan sonra yeniden görülmesine" karar verildiği belirtilmiştir.

İdeoloji, Siyaset: Rusya

Eğlence Filmleri (*Le Cuirasse Potemkine*, Eisenstein) (1964/575) olarak belirtilen filmler için verilen kararda filmlerin yurda gitmesinde ve halka gösterilmesinde bir mahzur olmadığına; ancak "*Le Cuirasse Potemkine* (Eisenstein)" adlı 7 parçadan ibaret filmin *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 1. fıkrası gereğince, [Herhangi bir devletin siyasî propagandasını yapan bir film olduğu için] "reddine karar verildiği" belirtilir. Burada ilginç olan Sergei M. Eisenstein'ın *Potemkin Zırhlısı* (*Bronenosets Potemkin*, 1925) filminin eğlence filmi gibi bir paket içerisinde sunulmasıdır.

FİLM KARAR DEFTERİ
1964-1965

[Film Karar Defteri 1964-1965]

Türk, Türkçe Dublaj, Rusça Yazı, Çıplaklık, Esrar

Çıplak Aşıklar (*L'Eternite Pour Nous*) (1965/34) adlı filmin kararında ise, "filmin büyük kısmı içinde tahrik edici sevişme sahneleri bulunması ve suçlunun suçunu itiraf ettiği halde cezasız kalması sebebiyle, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6 ve 8. fıkraları gereğince yurda girmesi mahzurlu görüldüğünden reddine karar verilmiştir" denir. *Lolita* (1965/37) filminin kararında ise, "Türk kelimesinin çıkarılması" şartıyla yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına karar verilmiş; *Büyük Aşklar* (*Les Amours Celebres*) (1965/41) filmi ise, filmde geçen Brigitte Bardot'nun "gölden çıplak olarak çıktığı sahnenin çıkarılması" şartıyla izin alabilmiştir.

Sahne Yolu (*Puti Na Asenu*) (1964/701) adlı Ermenice film için verilen kararda "İçişleri Bakanlığı'nın 24.11.1961 gün ve 11764 sayılı emirleri gereğince içindeki bilumum yazıların çıkarılması ve Türkçe dublajı yapıldıktan sonra tekrar görülmesine" karar verildiği belirtilmiştir. Özgün senaryoya dayanan, 1963 Erivan yapımı olan film, 4.11.1964 Çarşamba günü Emniyet Sarayında görülmüştür. *Şahane Yalancı* (*Izzacesti*) (1965/45) adlı Ermenice film için verilen kararda "İçişleri Bakanlığı'nın 24.11.1961 gün ve 11764 sayılı emirleri gereğince içindeki bilumum yazıların çıkarılması ve Türkçe dublajı yapıldıktan sonra tekrar görülmesine" karar verildiği belirtilmiştir. Şirvanzade'nin piyesinden uyarlandığı belirtilen, Erivan 1958 yapımı olan film 26.1.1965 Salı günü Emniyet Sarayında görülmüştür.

Hatalos (*Hataya)* (1964/767) adlı Arapça film için verilen kararda "İçişleri Bakanlığı'nın 17.2.1948 gün ve 9894 sayılı emirleri gereğince söz ve şarkıların dublajı yapıldıktan sonra tekrar görülmesine" karar verildi. *Dağların Kızı* (*Şadiyasi El Sahaf*) (1964/770) adlı Arapça film için verilen kararda "İçişleri Bakanlığı'nın 17.2.1948 gün ve 9894 sayılı emirleri gereğince söz ve şarkıların Türkçe dublajı yapıldıktan sonra tekrar görülmesine" karar verildi.

İslamiyetin Hicreti (*Nicles El Reasoul*) (1965/21) adlı Arapça film için verilen kararda "İçişleri Bakanlığı'nın 17.2.1948 gün ve 9894 sayılı emirleri gereğince söz ve şarkıların Türkçe dublajı yapıldıktan sonra tekrar görülmesine" karar verilmiş; *Vahşi Kuğu* (*Wild Swan*, 702) adlı film için verilen kararda ise, filmdeki "Rusça yazılar çıkarıldıktan sonra halka gösterilmesinde bir mahzur olmadığına" karar verildiği belirtilmiştir. 1964/805 tarih ve sayıyla kayıtlı filmlerden *Cyprus- More Troops to Keep Peace*, *Gen-Grivas in Cyprus*, *Cyprus- Canadian Send Troops* adlı filmlerin "gösterilmesinde mahzur görüldüğünden" çıkarılmasına; "*Elusive Peace- Cyprus* adlı filmin de Türkçeleştirilmesi şartıyla diğerleriyle birlikte yurda girmesinde" bir sakınca olmadığına karar verilmiş; *Sirk Cambazları* (*Sirk*) (1965/4) adlı, Türkçe ve Rusça olan filmin kararında ise filmlerin "İçişleri Bakanlığı'nın 24.1.1961 gün ile 11764 sayılı emirleri gereğince içindeki bölümün yazılarının çıkarılması ve filmin Türkçeleştirildikten sonra yeniden görülmesine" hükmedilmiştir. *Dünya Geceleri* (*Universal of Night*) 1964/778) adıyla kayıtlı filmin kararında "esrarkeşlerin esrar içtikleri sahne ile turistlere filmde çıplak bir kadını gösterdikleri sahnenin kesilmesi şartıyla" izin verilmiştir.

(Babasına Bak Oğlunu Al, Yön.: Türker İnanoğlu, 1965)

KARAR DEFTERİ
(FİLM) 1965

[Merkez Film Kontrol Komisyonu Film Kontrolüne Dair Karar Defteri 1965]

Karar Defteri (Film) 1965'te 4 film ret kararı almıştır. Bu filmler *Kral Serseriler "Beleş Osman"*, *Babasına Bak Oğlunu Al*, *The High Bright Sun* ve *Cihan Hakimi* (*The Mongols*) filmleridir. *Kral Serseriler "Beleş Osman"* (1965/36) filminin kararında "9/1/965 tarih ve 5 sayılı kararla filmin çekilmesine müsaade edilen senaryo ile hiçbir ilgisi olmayan filmin, umumi havası itibariyle genel ahlak kaidelerine aykırı Emniyet ve İnzibat bakımından zararlı ve suç işlemeye tahrik edici bir durum taşıdığı görüldüğünden, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8 ve 9 fıkraları hükmüne göre halka gösterilmesinin sakıncalı bulunduğuna" oybirliği ile karar verildiği belirtilmiştir.

(*Babasına Bak Oğlunu Al*, Yön.: Türker İnanoğlu, 1965)

Ret Kararları

Babasına Bak Oğlunu Al (1965/80, 3/4/1965, Dosya No: 91122/3070) adlı filme ilişkin senaryo kararında ise, *Babasına Bak Oğlunu Al* adlı "senaryonun Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edildiği ve "Sayfa 3'te Yakup'un söylediği 'Kıza bir de iskele yaptım mı, bizi ordan ne lodos ayırabilir ne poyraz' sözünün çıkarılması" şartıyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına; filmin daha sonraki kararında (1965/41, 9/4/1965) ise, "filmdeki konuşmalar ve bir-

çok sahneler senaryoya uymadığı gibi, film genel havası itibariyle Umumî terbiye ve ahlâka aykırı ve aile müessesini tezyif edici mahiyette görüldüğünden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası hükmüne göre filmin bu haliyle halka gösterilmesinin ve yurtdışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna" oybirliği ile karar verilmiştir." Filmin sahibinin yaptığı itiraza istinaden toplanan kurul filme ilişkin bir karar daha almıştır. 43 sayılı kararda (1965/43, 22/4/1965) ise, 41 sayılı kararla "halka gösterilmesinin mahzurlu olduğuna karar verilen" filmin sahibinin verdiği dilekçede belirttiği ve "filmin reddine amil olan hususların çıkarıldığı ve bazı ilaveler de yapılarak filme yeni bir veçhe verildiği ileri sürülerek tekrar kontrolünün istenmesi üzerine mezkûr film"in tekrar görüldüğü belirtilmiştir. "1. Filmde geçen bilumum 'karı ve moruk' tabirlerinin; 2. Senaryo kararında zikredildiği halde çıkarılmadığı görülen 'kıza bir de iskele yaptım mı?' sözünün; 3. Vahi Öz'ün, barda dansöz Suzan'ın göbeğini okşadığı pasajın; 4. Dansöz Suzan'ın, evinde koltukta bacaklarının tamamen çıplak olarak ve çirkin vaziyette oturuşunu gösteren sahnenin; 5. Vahi Öz'ün Suzan'ın evi önünde beklerken söylediği 'Adam işini bitirecek' şeklindeki cümlenin; 6. Dansöz Suzan'la Filiz'in babasının yatakta beraber görüldükleri sahnenin; 7. Mahkemede, Filiz'in babasının mahkûm oluşunu alkışladığını gösteren pasajın; 8. Kahveci çırağının Suzan'ın evi önünde polise emir vererek onu vazifeye sevk etmesini gösteren pasajın çıkarılması; Yukarıdaki hususlar yerine getirildikten sonra filmin tekrar görülüp ona göre nihai bir karar verilmesinin uygun bulunduğuna (Turizm ve Tanıtma, Millî Eğitim Bakanlıkları temsilcilerinin muhalif reyine karşılık) ekseriyetle karar verilmiştir." Bu temsilciler "9/4/1965 tarih ve 41 sayılı kararın değiştirilmesi için hiçbir sebep görmediğimizden, sözü edilen kararda ısrar ediyoruz" diyerek muhalefet şerhi düşmüşlerdir. Filme ilişkin 44 sayılı kararda ise (1965/44, 27/4/1965) filmin daha önce 22/4/1965 tarihinde görülerek, "bazı söz ve sahnelerin çıkarıldıktan sonra yeniden görülmesine" 43 karar sayısıyla karar verilen filmin 27/4/1965 günü tekrar görüldüğü belirtilerek, bahsedilen "sözlerin filmden çıkarıldığı görüldüğünden"; ancak "yine Yakup'un, kahvede arkadaşlarına söylediği "Bu sözlerle Filiz'i değil, tekmil kız lisesini dize getiririm" sözünün de çıkarılması şartıyla" adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

The High Bright Sun (*Yüksek Parlak Güneş*) (1965/55), 7/5/1967, 91123/934) filmine ilişkin kararda ise, Evvelce, 21/4/1965 tarihinde İstanbul Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek; "bazı psikolojik ve politik sebeplerle yurda sokulması ve halka gösterilmesinin mahzurlu olacağı kanaatine varılan" *The Hihg [High] Bright Sun* adlı film hakkında sahibinin yaptığı müracaat üzerine *Nizamname*'nin 15. maddesine uyularak mezkûr film gümrükten celbedilip 7/5/1965 günü komisyonumuzca görüldüğü belirtilmiş ve "İstanbul Film Kontrol Komisyonu'nun 965/263 sayılı kararında belirttiği hususlar yerinde görülmüş olup adı geçen film, E.O.K ve ENOSİSİ (Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı) ele alarak Kıbrıslı Rumların ve Yunanistan'ın siyasi propagandasını yapmakta, milli duygularımızı rencide eder mahiyette ve dolayısıyla Türkiye aleyhinde propaganda vasıtası olarak yorumlanabilecek sahneler ihtiva etmekte olduğundan, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 1, 6 ve 10. fıkraları gereğince mezkûr filmin yurda sokulmasının ve halka gösterilmesi-

nin sakıncalı bulunduğuna" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir.

Cihan Hakimi (*The Mongols*) (1965/173, 16/11/1965, Dosya No: 91123/926) adlı film ise daha önce 1963/821, 1964/23 ve 1964/108 nolu kararlarla denetlenmiş olup ret kararları verilmiştir. Filme ilişkin 1965/173 nolu kararda, 1963/821 nolu kararla "Tarihi hakikatleri tahrif, tağyir ettiğinden dolayı *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname'nin* 7. maddesinin 2. fıkrası gereğince yurda sokulması ve halka gösterilmesinin mahzurlu olduğuna" karar verildiği belirtilir. Filme ilişkin alınan kararda "Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ile Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin 'Film genel havası itibariyle Moğol ırkının barbarlıklarını göstermeyi gaye edinmiş intibaını uyandırmaktadır. Olayın geçmekte olduğu tarihte Cengiz Han'ın hükmettiği İmparatorluğun Türk-Moğol İmparatorluğu adını taşıdığı da dikkate alınınca filmin milli hislerimizi de rencide edici bir mahiyet ihtiva ettiği kanısına varılmaktadır. Bu itibarla "*Cihan Hakimi*" adlı filmin *Nizamname*'nin 7. maddesinin 2 ve 6.fıkraları gereğince yurda sokulmamasını uygun görmekteyiz' tarzındaki beyanlarına, (Komisyon Başkanı ile Emniyet Genel Müdürlüğü ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcilerinin; mezkûr firmanın Ankara mümessili Başar Film imzasıyla verilen 28/8/1964 tarihli dilekçesinde; sansür heyeti dublajı yapılmış olan kopyayı yine kabul etmeyecek olursa dublaj için yaptıkları masrafı kabule amade olduklarını beyan eden ifadelerine uyarak ve filmin dublaj kopyasının görüldükten sonra nihai bir karar ittihazının uygun olacağı kanaatlerine muhtevi) beyanları üzerine adı geçen filmin dublajı yapılmak üzere yurda sokulmasına (121) sayı ile karar verilmiştir." Merkez Film Kontrol Komisyonunun ekseriyetle verdiği bu karar üzerine Güven Film Şirketi bahis konusu filmi gümrükten çekerek Türkçe dublajını yaptıktan sonra 11/10/1965 tarihinde verdiği dilekçede filmin yeniden kontrolünü istemesi üzerine (*Cihan Hakimi*) adlı film 16/11/1965 günü Filmciler Derneği'nin sinema salonunda komisyonumuzca yeniden kontrol edilmiştir. "Filmin dublaj kopyasında, Moğol Türkleri Kuzeyliler adı altında tecessüm ettirilmekte ise de tipler, kıyafetler tamamen eski Moğol Türklerini canlandırmakta, tarihi hakikatleri tahrif ederek Moğolların kötü ve barbar olarak tezyif etmekte olduğundan seyirci üzerinde menfi tepkiler yaratacağı düşünülerek *Nizamname*'nin 7. maddesinin 2 ve 6. fıkraları gereğince adı geçen filmin orijinal ve Türkçe dublaj kopyalarının halka gösterilmesinin sakıncalı bulunduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir" denir.

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Umumî terbiye ve ahlâka konusunda aile, evlilik, cinsellik, müstehcenlik, cinsel saldırı, cinsel ima içeren sözler, dans sahneleri, kılık kıyafetler, çıplaklık, öpme, öpüşme, sevişme sahneleri ve argo ifadelere ilişkin birçok karar alınmıştır. Bazı kararlar "genel havası itibariyle umumi ahlak ve terbiyeye aykırı ve aile müessesini tezyif edici mahiyette" bulunarak değerlendirilmiştir. *Babasına Bak Oğlunu Al* (1965/41) adlı film için verilen kararda "film genel havası itibariyle umumi ahlak ve terbiyeye aykırı ve aile müessesini tezyif edici mahiyette görüldüğünden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası hükmüne göre filmin bu haliyle halka gösterilmesinin ve yurtdışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna" oybirliği ile karar verildiği belirtilmiş; *Kral Serseriler "Beleş Osman"* (1965/36) filminin kararında ise, "umumi havası itibariyle genel ahlak kaidelerine aykırı" bulunmuş,

Nizamname'nin 7. maddesinin 6, 8 ve 9, fıkraları gereğince "halka gösterilmesi sakıncalı" bulunmuştur. *Aramızdaki Düşman- Fedakâr Öğretmen* (1965/160) filminin kararında ise, yine 6. fıkraya atıf yapılarak "yurt dışına çıkarılmamasına, sadece yurt içinde halka gösterilmesine" karar verilmiştir.

İsyancılar (1965/176) filminin kararında ise, "filmin sonlarında, Bekir Emmi'nin ağaların adamları tarafından öldürülmesini gösteren sahnenin; senaryoda olmadığından ve bu hadisede suç işleyenlerin cezasız bırakılması suça tahrik edici bir hava yaratacağından, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 9. fıkrasına istinaden çıkarılması ve yurt dışına ihraç edilmemesi şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle karar verilmiştir.

Ana Beni Eversene (1965/57) adlı filme ilişkin kararda filmin "umumi havası itibariyle Türk filmciliğinin yurtdışında temsil edebilecek bir nitelikte görülmediğinden, *Nizamname*'nin 35. maddesi hükmüne istinaden harice çıkarılmamak kayıt ve şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına"; *Nasraddin Hoca* (1965/86) filminin kararında ise, "istenilen tadilatın yapıldığı görülmekle bu şekli ile halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına, *Nizamname*'nin 35. maddesinin tanıdığı yetkiye göre de yurt dışına çıkarılmamasına" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir. *Cihan Hakimi* adlı film ise *Nizamname*'nin 7. maddesinin 2 ["Her hangi bir ırk veya milleti tezyif eden"] ve 6. fıkraları ["Umumi terbiyeye ve ahlaka ve milli duygularımıza mugayir bulunan"] gereğince "orijinal ve Türkçe dublaj kopyalarının halka gösterilmesinin sakıncalı bulunduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. Filmin kararında (1965/173, 16/11/1965, Dosya No: 91123/926) şunlar belirtilmiştir:

"Evvelce 10/12/1963 tarihinde İstanbul Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek: (....Tarihi hakikatleri tahrif, tağyir ettiğinden dolayı *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 2. fıkrası gereğince yurda sokulması ve halka gösterilmesinin mahzurlu olduğuna…) 963/821 sayı ile karar verilen Güven Film Kurumu'na ait *The Mongols* orijinal, *Cihan Hakimi* Türkçe isimli film hakkında sahibinin itirazı üzerine Tüzüğün 15. maddesi hükmüne uyularak bahis konusu film celbedilip 16/10/1964 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülmüş ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ile Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin: (Film genel havası itibariyle Moğol ırkının barbarlıklarını göstermeyi gaye edinmiş intibaını uyandırmaktadır. Olayın geçmekte olduğu tarihte Cengiz Han'ın hükmettiği İmparatorluğun Türk-Moğol İmparatorluğu adını taşıdığı da dikkate alınınca filmin milli hislerimizi de rencide edici bir mahiyet ihtiva ettiği kanısına varılmaktadır. Bu itibarla "*Cihan Hakimi*" adlı filmin *Nizamname*'nin 7. maddesinin 2 ve 6.fıkraları gereğince yurda sokulmamasını uygun görmekteyiz.) tarzındaki beyanlarına, (Komisyon Başkanı ile Emniyet Genel Müdürlüğü ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcilerinin; mezkûr firmanın Ankara mümessili Başar Film imzasıyla verilen 28/8/1964 tarihli dilekçesinde; sansür heyeti dublajı yapılmış olan kopyayı yine kabul etmeyecek olursa dublaj için yaptıkları masrafı kabule amade olduklarını beyan eden ifadelerine uyarak ve filmin dublaj kopyasının görüldükten sonra nihai bir karar ittihazının uygun olacağı kanaatlerine muhtevi) beyanları üzerine adı geçen filmin dublajı yapılmak üzere yurda sokulmasına (121) sayı ile karar verilmiştir. Merkez Film Kontrol Komisyonunun ekseriyetle verdiği bu karar üzerine

Güven Film Şirketi bahis konusu filmi gümrükten çekerek Türkçe dublajını yaptıktan sonra 11/10/1965 tarihinde verdiği dilekçede filmin yeniden kontrolünü istemesi üzerine *Cihan Hakimi* adlı film 16/11/1965 günü Filmciler Derneği'nin sinema salonunda komisyonumuzca yeniden kontrol edilmiştir. Filmin dublaj kopyasında, Moğol Türkleri Kuzeyliler adı altında tecessüm ettirilmekte ise de tipler, kıyafetler tamamen eski Moğol Türklerini canlandırmakta, tarihi hakikatleri tahrif ederek Moğolların kötü ve barbar olarak tezyif etmekte olduğundan seyirci üzerinde menfi tepkiler yaratacağı düşünülerek *Nizamname*'nin 7. maddesinin 2 ve 6. fıkraları gereğince adı geçen filmin orijinal ve Türkçe dublaj kopyalarının halka gösterilmesinin sakıncalı bulunduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir."

Şartlı Kabul Kararları

Toplumsal ve Bireysel Ahlak

Unutulmayan Sevgili (*Jules et Jim*) (1965/21) filminin kararında film için; "esas itibariyle müstehcen bir cihet görülmediği gibi ahlaka aykırı (immoral) bir tutum mevcut olmayıp daha ziyade arkadaşlık, aşk ve kadın ruhunun problemleri üzerine halkta kötü etki bırakmayacak bir şekilde ahlak açısından mütalaa edilmemesi icabeden (Amoral) bir sinematoğrafik deneme mahiyetinde olduğu kanaatine" varıldığı belirtilmiş ve "Filmde Jules'in Catherine'ye yazdığı ve Almanca olarak okuduğu mektuptan, kadının doğacak çocuğunu muhafaza eden vücuduna olan perestişkar ifadelerin ve üçüncü kısımda Jim'in harp esnasında cephede ve hastanede arkadaşlık ettiği bir Fransız erinin cephe gerisindeki sevgilisine yazdığı mektuplardan bazı pasajları Jules ve karısı ve Albert'e naklettiği kısımlardan, erin sevgilisinin göğüsleri ve çıplak vücuduyla ilgili sözlerle, ölmeden önce yazdığı son mektupta sevgilisinin göğüslerini mermiye benzettiği kısmın Fransızca metninden çıkarılmamakla beraber, Türkçe sutitr [Fr. sous-titré - altyazı] veya dublaj olarak seyirciye intikal ettirilmemesi şartıyla adı geçen filmin yurda sokulmasında ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle karar verildiği ifade edilmiştir. *Komşunun Tavuğu* (1965/108) filminde ise, "umumi ahlaka aykırı" birçok söz ve sahnelerin görüldüğü belirtilmiş "yatakta sevişme veya çocuk yapmayı ima eden söz, tavır ve sahnelerin"; "Gerek senaryo gerekse diyalogda bulunmayan, Osman'ın, Şadi ile karısı Nevin arasındaki mücadeleyi futbol maçı şeklinde anlatırken kullandığı ahlaka aykırı sözlerin tamamının" çıkarılması istenmiş ve filmin bu söz ve sahneler çıkarıldıktan sonra "tekrar görülüp ona göre nihai bir karara varılmasının uygun bulunduğuna" oybirliğiyle karar verilmiştir. *Kasımpaşalı Recep* (1965/95) filmine ilişkin kararda "Yılmaz Güney'in

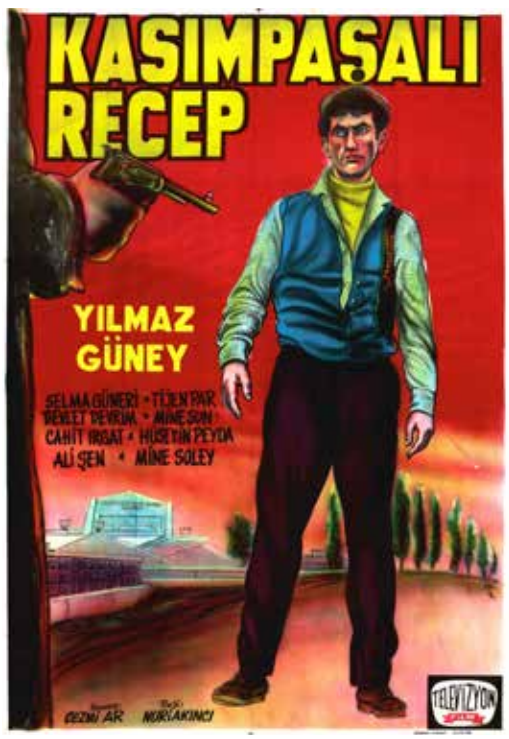

(*Kasımpaşalı Recep*, Yön.: Nuri Akıncı, 1965)

divara dönerek def'i hacet ettiğini gösteren sahne ile bu arada söylediği (insanı doğru dürüst işetmezler) sözünün çıkarılması şartıyla" filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiş; *Murtaza* (1965/214) filminin kararında "hela aralığında birkaç işçinin toplanarak konuştukları ve bazılarının da defi hacet ettiğini gösteren sahnenin ve burada sarf edilen sözlerin tamamen" çıkarılması istenmiştir. Zaman zaman filmlerde toplumsal ve bireysel ahlak kentle ilişkili olarak da kadınlar üzerinden tanımlanmıştır. Örneğin *Bitmeyen Yol* (1965/188) filminin kararında "Ahmet'in Fatma'ya söylediği 'Şehir kadınlarına özenip irezil mi edeceksin bizi' cümlesinin" çıkarılması istenmiştir.

Aile

Umumî terbiye ve ahlâk konusuyla ilişkili olarak ele alınan başlıklardan biri ise aile konusudur. *Lokum Gibi Kızlar* (1965/76) filminde "Fatma Girik'in terasta, bikini mayo ile göründüğü sahneden, babasıyla konuştuğunu gösteren pasajın"; *Babasına Bak Oğlunu Al* (1965/43) filminde "mahkemede, Filiz'in babasının mahkûm oluşunu alkışladığını gösteren pasajın"; yine aynı filme ait bir sonraki kararda (*Babasına Bak Oğlunu Al*, 1965/44) "Annesi ile babasının kavgası esnasında Yakup'un müdahale ettiği kısımların" ve "Yakup'un babası ve Suzan'la barda aynı masada oturup konuştukları sahnenin" çıkarılması istenmiştir. Yine, 1965/44 sayılı bu kararda "mahkemede, Filiz'in babasının mahkûm oluşunu alkışladığını ve annesinin, babasının idamını istediğini gösteren sahnenin" de çıkarılması istenmiştir. Aile bireylerine ilişkin kullanılan argo sözler de sansür gerekçesi oluşturmuştur. *Dokunma Bozulurum* (1965/68) filminin kararında "Küçük kız Zıpzıp'ın ablasına hitaben anne ve babası için söylediği 'Zıbardılar' sözünün; "Öztürk'ün babası için, üvey annesinin de kocası için söyledikleri 'Moruk, teres' sözlerinin" çıkarılması istenmiştir.

Cinsel Saldırı

Aynı şekilde cinsel saldırı içeren sahneler de sansürlenmiştir. *Aramızdaki Düşman- Fedakâr Öğretmen* (1965/160) filminin kararında "Ağa'nın (Erol Taş) Gülsüm adlı kızı divana yatırarak üzerine saldırdığını gösteren sahnenin"; *Karanlıkta Uyananlar* (1965/49) filminin kararında "Gazinodaki dansöze yapılan sarkıntılık sahnesinden, göğsüne ve göbeğine dokunulduğunu gösteren pasajın"; *Öfke Dağları Sardı* (1965/117) filminin kararında, "dere kenarında Yusuf'un Ayşe'ye tecavüz ettiğini gösteren sahneden, Ayşe'nin bayıldıktan sonraki pasajın"; *Zennube* (1965/186) filmine ilişkin kararda ise, "Necdet Tosun'un hizmetçi Zeynep'in odasına girerek ona tecavüze yeltendiği sahneden itibaren Necdet Tosun'un karısının içeri girdiği ana kadar olan kısmın" çıkarılması şartıyla filmlerin halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. *Aşkım Silahımdır* filmine ilişkin kararda (1965/217) ise, filmin senaryo kararına (1965/376, 18/12/1965, Dosya No: 91122-3342) "hiç riayet edilmeden çekildiği müşahede olunduğundan sadece yarısı görülerek bırakılmıştır. Senaryo kararına uyulduğu takdirde yeniden görülmesinin uygun bulunduğuna karar verilmiştir" denilerek karar verilmiştir. Filmin 1965/229 sayılı sonraki kararında ise, "Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından yapılan ikinci kontrolünde Senaryo kararında çıkarılması istenen söz ve sahnelerden, 'Şimdi ona bir imza atacağım ki' tarzındaki imalı konuşmanın; muhtelif yerlerde geçen köpek, köpek dölü, it, kahpe, kahpe karı sözlerinin çıkarıldığı", "kıza tecavüz sahnesinin kısaltıldığı", "Dans,

öpüşmek, sevişmek ve eğlence sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmadığı"nın görüldüğü belirtilmiş ve "çıkarılması istenen ve Ayşe'ye hitaben söylenen 'Tadına bakmak, kancık' gibi tabirlerin filmde bırakıldığı müşahede olunduğundan bu tabirlerin de çıkarılması şartıyla filmin işbu tadil ve tashihli şekliyle halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle karar verilmiştir.

Çıplaklık

Filmlerde çıplaklıkla ilişkili hemen hemen her şey sansüre uğramıştır. *Şeker Gibi Kızlar* (1965/79) filminin kararında "Fatma Girik'in terasta, bikini mayo ile göründüğü sahneden, babasıyla konuştuğunu gösteren pasajın"; *Babasına Bak Oğlunu Al* (1965/44) filminde "Dansöz Suzan'ın evinde, koltukta bacaklarının tamamen çıplak olarak ve çirkin vaziyette oturuşunu gösteren pasajın"; *Beleş Osman* (1965/46) filminin kararında striptiz sahnesinde "kadının dönerek çorabını çıkardıktan sonraki kısımların"; *Akrep Kuyruğu* (1965/127) filminde ise, "filmin baş tarafında Sedef Türkay'ın elbise değiştirmek üzere, etek bluzunu çıkardığı anda göğüslerinin yandan çıplak olarak görüldüğü pasajın çıkarılması" şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. *Canım Benim* (1965/69) filminde "filmin baş tarafındaki çıplak kadın tablosunun yakın plandan gösterildiği sahnenin"; *Çıplak Aşıklar* (*L'eternite Pour Nous*) (1965/50) filminin kararında "plajda, Brijit'in denizden önü açık ıslak elbiseyle çıktıktan sonraki sahneyle, göğüslerini gösterdiği kısmın tamamen" ve "Brijit'in, odasında sabahlığını çıkardıktan sonra arkadan çırıl çıplak görüldüğü sahnenin" çıkarılması şartıyla izin verilmiştir. *Şekerlimisin Vay Vay* (1965/62) filminde "Dansöz Aysel'in, evinde şeffaf Babydoll gecelik giydikten sonra Tamer'in yanına gelirken göğüslerinin bariz bir şekilde göründüğü sahnenin çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Dokunma Bozulurum (1965/68) filmine ilişkin kararda "Güzellik müsabakasına hazırlık sahnesinde Aysel Tanju'nun, üzerindeki örtüyü çıkardığında göğüslerinin görüldüğü pasajın"; çıkarılması istenmiştir. Bu kararda istenilenler yerine getirildikten sonra film tekrar kontrol edilmiş ve yeni kararda (1965/78), istenilenlerin yerine getirildiği ancak; bu arada, "'Bebe, yeşe v.s.' gibi çarpık kelimelerin bol olduğu ve umumî terbiye ve ahlâka aykırı olan" "Düttürü, Zıpzıp, Öztürk ve Adalet Nurlan'ın [Nurdan] gazinoda beraber görüldükleri sahnenin, (Zıpzıpın masa altında görüldüğü sahne)", "Öztürk'le Aysel Tanju'nun gece kapı önünde buluşmalarını gösteren sahnenin (Öztürk'e Aysel'in annesinin tava ile vurduğu sahne kalmıştır)", "Kız isteme sahnesinden Vahi Öz, kızın annesi ve Öztürk arasında geçen konuşmaların tamamen (Sadece oyun sahnesi kalmış)", "Cafer ile adamlarının Öztürk'ü Adalet Nurdan'ın evine getirdikleri sahnenin, Öztürk'ün "Beni pamuk çuvalı gibi getirdiler" sözünden sonraki konuşmaların ve buna ait sahnenin, Öztürk'e 5 milyon liranın 1/5'ini vaadettiği sahnenin, tamamen filmden çıkarıldığı gibi yine", "Güzellik müsabakasının kulisinde, güzellerin takdiminden önceki, Aysel Tanju'nun sırtında pelerinle görüldüğü ve kızlarla konuştuğu sahnenin tamamının", "Aysel Tanju'nun ayna karşısında şeffaf bir sabahlıkla görüldüğü sahnenin çıkarıldığı", "Adalet Nurdan'ın yatak odasında soyunurken eteğini çıkardığı andan itibaren gösterilmemiş, Emniyet Müdürlüğü sahnesine geçilmiştir",

"Daha önceki kararlarda çıkarılması istenen kelimelerden: "teres, jönaj, öpaj" kelimelerinin de çıkarılması şartıyla ve yurtdışına çıkarılmamak kaydıyla, 65 dakika süren işbu filmin bu haliyle halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir.

Kadınlar Adası (*Ein Toter Hing im Netz*) (1965/13) filminin kararında "Sahilde yüzen kızlardan üçünün korkarak karaya doğru giderlerken bunlardan birinin nispeten yakın planda çıplaklığının bariz şekilde görüldüğü kısmın çıkarılmasına dair (Komisyon Başkanı ile Millî Eğitim temsilcisinin talepleri yerinde görülmediğinden) sadece", "Kulübede iki dansözün döğüşürlerken bir aralık bu kızlardan birinin bluzunun açılarak göğüslerinin çıplak ve hareketli şekilde görüldüğü pasajın (oybirliğiyle) çıkarılmasına ve bu çıkarma yapıldıktan sonra adı geçen filmin yurda sokulmasına ve halka gösterilmesine" karar verilmiştir. *Kamyon Faresi* (1965/195) filmine ilişkin kararda "Perihan'ın doğum yapmak üzere ameliyat olduğu sahneden, karnının açıldığını gösteren pasajın"; *Karanlıkta Uyananlar* (1965/49) filmi için verilen kararda "Hamam sahnesinden, kadınların görüldüğü pasajların tamamen, çıkarılması şartıyla"; *Yalancının Mumu* (965/99) filminin kararında ise, 1965/151 sayılı senaryo kararında belirtilen "Sayfa 36, 37'deki kadınlara ait hamam sahnesinin"; "Sayfa 38'de Öztürk'le Münir'in Prensin yatak odasına girdiklerini gösteren sahnenin"; "Sayfa 31'de prensin hareminde kadınların soyunduğunu gösteren sahnenin çıkarılması şartıyla biçiminde belirtilen söz ve sahnelerin filmde yer almadığı"nın görüldüğü belirtilmiş ve "geçen filmin kontrole arzedilen bu şekli ile halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle karar verilmiştir. *Lokum Gibi Kızlar* (1965/76) filminin kararında "Fatma Girik'in gecelikle telefon konuşmalarında göğüslerinin göründüğü pasajın" çıkarılması istenmiştir. *Pantalon Bankası* (1965/81) filminin kararında ise, "Nermin'le Ayten'in, Hüdaverdi'nin yanında kavga ettikleri sahneden, Nermin'in eteklerinin açılarak külotunun görüldüğü kısmın çıkarılması" şartıyla ve 95 dakika süren işbu filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Bakma, Gözetleme

Zaman zaman da çıplaklık konusunun "dikizcilikle" birleştiği noktalarda sansür kararları verilmiştir. *Fırıldak Naci* (1965/73) filminde ise, "Fırıldak Naci bir ağaç altında yatarken bir kadının mayosunu çıkardığı sahne ile Naci'nin ona yalanarak baktığı pasajın" çıkarılması istenmiş; *Cumartesi Senin Pazar Benim* (1965/75) filminde ise, "Yatakta Ali ile Sevim'in seviştikleri sahne ile, bunları Kemal'in gözetlediğini gösteren sahnenin" çıkarılması şartıyla izin verilmiştir.

Müstehcenlik

Beleş Osman (1965/46) adlı filmin kararında "Beleş Osman ve Lüp Arif'in bardan aldıkları iki İspanyol kızla bir otele gittikten sonraki, kızlarla yatakta beraber görüldükleri sahnelerin" ve "Lüp Arif'in, paltosunun cebinden kadın külotunun çıktığını gösteren sahne ile buna dair söylediği 'Cinsi münasebet' ibaresinin"; *Adalardan Bir Yâr Gelir Bizlere* (1965/20) adlı filmin kararında "Gazinoda atraksiyon yapan cambaz kırmızı turplardan biri, ayaklarını havaya kaldıran baba cambazın üzerinde numarasını yaparken yerdeki Şarlo kıyafetindeki ikinci çocuğun baba cambazın kıçına doğru eğilerek koklar veya ısırır gibi yaptığı sahne-

nin" çıkarılması istenmiştir. *Bilen Kazanıyor* (1965/226) filminin kararında "Fıstığın kumarhaneden pantolonsuz olarak geldiğinde evde onu Gönül'ün kovaladığını gösteren sahnenin"; *Helal Adanalı Celal* (1965/42) filminin kararında ise "Mürvet Sim'in Ajda'nın, Vahi Öz'ün de Mürvet Sim'in poposunu ısırdıklarını gösteren pasajın" çıkarılması istenmiştir. *Helal Adanalı Celal* (1965/43) filmine ilişkin kararda ise, "Filmin baş tarafında Ajda'nın babasıyla telefonda konuşurken, Öztürk'ün kızın bacaklarını yaladığını gösteren sahnenin", çıkarılması istenmiş "diğer hususların da yerine getirilmesi şartıyla filmin halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" karar verilmiştir. *Aşkım Silahımdır* (1965/229) filmine ilişkin kararda ise, "Dans, öpüşmek, sevişmek ve eğlence sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmadığı" ifade edilmiştir. *Deli Futbolcu* (1965/70) filminin kararında "filmin baş tarafında Öztürk'ün kadının bacakları arasına başını koyarak yattığını gösteren pasajın" çıkarılması istenmiştir.

Öpme, Öpüşme

Ölümün Ücreti (1965/5) filminin kararında "Leyla ile Orhan'ın, Leyla'nın evinde yatakta seviştikleri sahneden, çirkin şekilde ihtirasla öpüştükleri yakın plandan olan pasajın"; *Karayılan* (1965/15) filmine ait kararda "odada düşman kumandanının Mari adındaki yarı çıplak kadına sarılıp öptüğü sırada Maria'nın söylediği 'ısırma sevgilim içim gıcıklanıyor' şeklindeki konuşmanın"; *Güzeller Kumsalı* (1965/47) filmine ait kararda ise, "filmin sonlarında ressam ile sevgilisi Nejla ile öpüştüklerini gösteren sahnenin" çıkarılması şartıyla filmin halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

Sevişme, Şehevi Sesler vd.

Bitmeyen Yol (1965/188) filminin kararında "Ahmet'le Fatma'nın sevişme sahnesinde çıkarılan şehevi seslerin ve sevişmeden sonraki su ısıtma ve Ahmet'in sıcak suyu almasını gösteren sahnenin"; "Fatma'nın annesine söylediği 'Elalemin boklu donunu yıkamaktan bıktım' cümlesinin"; *Kamyon Faresi* (1965/195) filminin kararında ise, "Filmin başında Perihan'ın, sevgilisi Hüseyin'in evine geldiğinde, odaya girdikten sonra, Hüseyin'in 'Öyleyse şimdi benim olursun' şeklindeki konuşmasından itibaren, seviştiklerini ve Perihan'ın elbise ve çamaşırlarının yere atıldığını gösteren sahnenin tamamen"; *Düşman Kardeşler* (1965/136) filminin kararında "Aysel'le (Gülbin Eray) Yılmaz Duru'nun Aysel'in evine gelip yemek yedikten sonra, yatakta seviştiklerini gösteren sahnenin" çıkarılması şartıyla filmlerin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. *Fırıldak Naci* (1965/73) filminin kararında, "Deniz kenarında mayolu kadın ve erkeğin yerde yatarak seviştiklerini gösteren sahnenin" ve *Karanlıkta Uyananlar* (1965/89) filminin kararında ise, "yatakta Nevin'le Turgut'un sevişme sahnesinin senaryoda bulunmamasından Tüzüğün 7. maddesinin 6. fırkasına göre tamamen çıkarılması istenmiştir. *Deli Futbolcu* (1965/70) filminin kararında ise, "yatakta geçen hiçbir sevişme sahnesine" rastlanmadığı belirtilmiş ve "sonradan ilave edilmemesi" istenmiştir.

Dans

Lokum Gibi Kızlar (1965/76) filminin kararında "Fatma Girik'in dans sahnesinden, göğüslerini titreterek ve bacaklarını külotuna kadar açarak dans ettiği kısmın"; *Şeker Gibi Kızlar* (1965/79) filminin kararında filmin

(*Kamyon Faresi*, Yön.: Orhan Ateş, 1965)

daha önceki adı olan *Lokum Gibi Kızlar*'ın adı "adaba aykırı" olarak görüldüğünden değiştirilmesi istenmiş ve "Fatma Girik'in dans sahnesinden, göğüslerini titreterek ve bacaklarını külotuna kadar açarak dans ettiği kısmın" çıkarılması istenmiştir. *Zımba Gibi Delikanlı* (1965/97) filminin kararında ise, "Kulüpteki dansözün dans sahnesinden, Kızın, Yılmaz'ın gözü ile takip edilen oyunu, yani göbek ve bacaklarının yakın plandan görünen kısmının çıkarılması" şartıyla filmin halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Adalardan Bir Yâr Gelir Bizlere (1965/20) filmine ilişkin kararda "Dansöz kızların bikini mayo ile ilk yaptıkları dans sahnesinden sonra kapıdan çıkarlarken kızlardan birinin külotunun sıyrılıp poposunun üst kısmının görüldüğü sahnenin"; *Erkekler Ağlamaz* (1965/7) filminin kararında "Tayland'lı dansözün yaptığı dans sahnelerinden, yarı çıplak halde bir ara dizlerinin üzerinde kıvrılarak yere yatıp elleriyle vücudunun alt kısmından üst kısma doğru sıvazlama hareketini gösteren pasajın" çıkarılması istenmiştir. *Kadınlar Adası* (*Ein Toter Hing im Netz*) (1965/13) filminin kararında ise, "kulübede iki dansözün dövüşürlerken bir aralık bu kızlardan birinin bluzunun açılarak göğüslerinin çıplak ve hareketli şekilde görüldüğü pasajın (oybirliğiyle) çıkarılmasına ve bu çıkarma yapıldıktan sonra adı geçen filmin yurda sokulmasına ve halka gösterilmesine karar verilmiştir.

Ölümün Ücreti (1965/5) filminin kararında "Dansöz Leyla'nın yaptığı ikinci dans sahnesinden, bikininin üzerindeki boncuklu örtüyü kaldırdıktan sonraki bikini ile görüldüğü sahnenin"; *Cumartesi Senin Pazar Benim* (1965/75) filminin kararında "Pavyondaki dansözün dans sahnesinin, umumi terbiyeye aykırı görüldüğünden tamamen" çıkarılmasına karar verilmiştir. *Cumartesi Senin Pazar Benim* (1965/75) filminin kararında, belirtilen diğer hususların da yerine getirilmesi şartıyla, "hiçbir dans ve sevişme sahnesi kalmayan, 70 dakika süren işbu filmin bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle karar verilmiştir.

Canım Benim (1965/69) filminin kararında "Bardaki oryantal dans sahnesinden, dansözün yere oturduğu andan itibaren ki kısmının tamamen (sadece ayakta oynadığı kısımla yetinilmesi) çıkarılması"; *Çıplak Aşıklar* (*L'eternite Pour Nous*) (1965/50) filmine ilişkin kararda "Brijit'in dar pantolonla barmenin önünde dans ettiğini gösteren sahnenin" çıkarılması istenmiştir. *Gizli Emir* (1965/65) filminin kararında ise, "Filmde Kudret Şandra ile Yıldız'ın (Tahiye Salem) dans provası yaptıklarını gösteren sahne dışında hiçbir dans sahnesine rastlanmadığı" belirtilmiş, "75 dakika süren işbu filmin bu

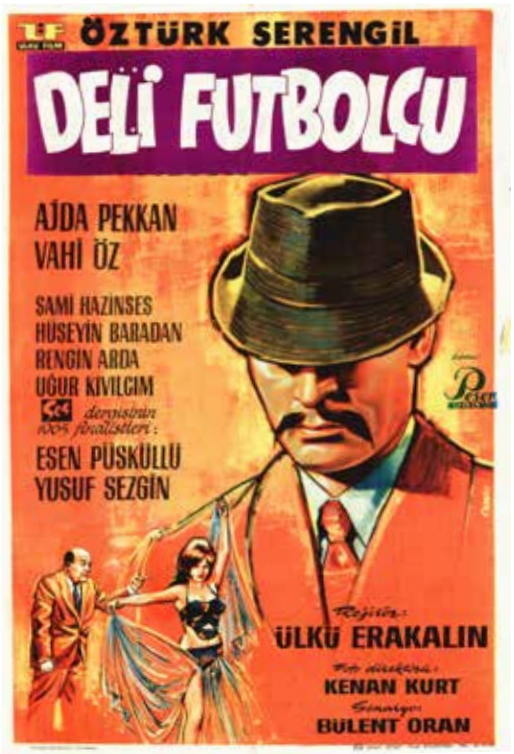

(*Deli Futbolcu*, Yön.: Ülkü Erakalın, 1965)

haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir."

Cinsellik İçeren İmalı Sözler

Sansür karar defterlerinde sık biçimde cinsel ima içeren sözlere ilişkin de sansür kararları alınmıştır. *Deli Futbolcu* (1965/70) filminde "maçın birinci yarısında oyuncuların Kerim'e söyledikleri "Aslanlığın hangi yatak odasında kaldı?" ve "emsali imalı sözlerin" çıkarılması istenmiştir. *Sevgili Öğretmenim* (1965/27) filminin kararında, "Metin'in öğretmeni Hülya'ya hitaben söylediği 'Ben bir kadının evvela bacaklarına, sonra balkonuna, sonra da dudaklarına bakarım' cümlesinin çıkarılması" şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Babasına Bak Oğlunu Al (1965/43) filminin kararında senaryo kararında belirtildiği halde çıkarılmadığı görülen, "Kıza bir de iskele yaptım mı?" sözünün; "Vahi Öz'ün, barda dansöz Suzan'ın göbeğini okşadığı pasajın"; "Dansöz Suzan'ın, evinde koltukta bacaklarının tamamen çıplak olarak ve çirkin vaziyette oturuşunu gösteren sahnenin"; "Vahi Öz'ün Suzan'ın evi önünde beklerken söylediği 'Adam işini bitirecek' şeklindeki cümlenin; "Dansöz Suzan'la Filiz'in babasının yatakta beraber görüldükleri" sahnenin çıkarılması istenmiş, ve "yukardaki hususlar yerine getirildikten sonra filmin tekrar görülüp ona göre nihai bir karar verilmesinin uygun bulunduğuna", Turizm ve Tanıtma Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlıkları temsilcilerinin muhalif oylarına karşılık çoğunlukla karar verilmiştir. Bu karardan sonra tekrar görülen filmde istenen değişikliklerin yapıldığı görüldüğünden filme ilişkin gösterim kararı verilmiştir. Filme ilişkin kararda (1965/44) "Yakup'un söylediği 'Kıza bir de iskele yaptım mı?' sözünün", "Vahi Öz'ün barda dansöz Suzan'ın göbeğini okşadığı pasajın", "Dansöz Suzan'ın evinde, koltukta bacaklarının tamamen çıplak olarak ve çirkin vaziyette oturuşunu gösteren pasajın", "Vahi Öz'ün Suzan'ın evi önündü söylediği 'Adam işini bitirecek' cümlesinin", "Dansöz Suzan'la Filiz'in babasının yatakta beraber görüldükleri sahnenin tamamen", "Mahkemede, Filiz'in babasının mahkûm oluşunu alkışladığını ve annesinin, babasının idamını istediğini gösteren sahnenin", "Kahveci çırağının Suzan'ın evi önünde polise emir vererek onu vazifeye sevketmesini gösteren pasajın", "Yakup'un söylediği 'Gönül bu ota da düşer... da' sözünün", "Yakup'un anne ve babasından bahsederken kullandığı 'Kocakarı, cadaloz ve moruk' tabirlerinin", "Suzan ile Vahi Öz barda konuşurlarken Vahi'nin kabak kafasından bahisle söylediği 'Sen daha

aşağılara in asıl iş oralarda' cümlesinin", "Annesi ile babasının kavgası esnasında Yakup'un müdahale ettiği kısımların", "Yakup'un babası ve Suzan'la barda aynı masada oturup konuştukları sahnenin", "Necati hakkında gerek Yakup'un, gerekse arkadaşlarının söyledikleri iki manalı sözlerin filmden çıkarıldığı görüldüğünden" ve ayrıca "Yakup'un, kahvede arkadaşlarına söylediği 'Bu sözlerle Filizi değil, tekmil kız lisesini dize getiririm' sözünün de çıkarılması şartıyla" adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Kolla Kendini Bebek (1965/213) filmine ilişkin kararda "Aysel Tanju'nun yatakta Şeref'e hitaben söylediği 'memnun oldun mu' şeklindeki konuşmasının"; *Komşunun Tavuğu* (1965/112) adlı filmin kararında daha önce istenen "tadil ve tashihlerin yerine getirildiği" belirtilerek "filmin başlarında Şadi'nin karısına söylediği 'Üç aydır bekar dolaşmaktan imanım gevredi' şeklindeki konuşmanın da"; *Sevdalı Kabadayı* (1965/210) filminin kararında karakterlerden Şevket'in söylediği "yatak hikayesine geçerdik" sözünün; *Aşkım Silahımdır* (1965/229) filminin kararında filmin ikinci kontrolünde senaryo kararında "çıkarılması istenen söz ve sahnelerden 'Şimdi ona bir imza atacağım ki' tarzındaki imalı konuşmanın"; *Bitmeyen Yol* (1965/188) filminin kararında fabrikanın kapısındaki gençlerden birinin söylediği "Kütür kütür kız" tabirinin; *Şehvetin Esiriyiz* (1965/184) filmine ilişkin kararda ise, "Bardaki, yüzünde yara izi olan gencin Sevim'e (Ajda Pekkan) hitaben söylediği 'Poliçeni evde imzalarım' sözünün"; *Zennube* (1965/186) filminin kararında, "Barda Necla'nın (Çolpan İlhan) şişman adama söylediği 'Dünyada ne kadar delik varsa hepsini sen tıka' cümlesinin"; "Patron Hüseyin'in Zennube'ye söylediği 'Elaleme şapur şupur da bize yarabbi şükür mü?' sözünün" çıkarılması şartıyla filmlerin halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. *Taşralı Amca* (1965/223) filminin kararında "Keriz'in söylediği 'aygır görmüş kısrak gibi kişneme' şeklindeki konuşmanın" çıkarılması şartıyla halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığına karar verilmiştir. *Ava Giden Avlanır- Dolandırıcılar* (1965/193) filmine ilişkin kararda ise, "Sadri Alışık'ın Lastik Fatma'ya hitaben söylediği 'Ceketimi dikerim, valideni severim' cümlesinin ve "Lastik Fatma ile sevgilisinin nikahtan sonra zifaf odasına girdiklerinden itibaren, damadın takma sakalını çıkarmaya başladığı ana kadar olan sözlerin ve bununla ilgili pasajın" çıkarılması istenmiştir.

Cinsellik ima eden sözlerin yanı sıra cinsellik içeren davranışlarla, müstehcen bulunan söz ve davranışlar da filmlerde sansürlenmiştir. *Çıplak Aşıklar* (*L'eternite Pour Nous*) (1965/50) adlı filmde "Plajda, Brijit'le Jan Mark'ın suyun içinde yuvarlanarak seviştikleri sahne ile bu arada konuşulan sözlerin"; *Üçünüzü De Vururum* (1965/118) filmine ait kararda "Hasan'ın, derede çamaşır yıkayan Ali'nin annesi Ayşe'nin yanına gelirken fişekliğini çıkarıp gömleğinin iliklerini çözmeye başladığını gösteren pasajın tamamen çıkarılması şartıyla" adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Argo, Küfür, Kötü Söz vd.

Sansür kurulları filmlerde kullanılan her türlü argo, kötü söz ve cinsiyetçi ifadeyi de sansürlemiştir. *Krallar Kralı* (1965/122) filmine ilişkin kararda "filmin muhtelif yerle-

(*Krallar Kralı*, Yön.: Bilge Olgaç, 1965)

rinde geçen ve 'Para' anlamında kullanılan 'Asker' tabirlerinin tamamen"; *Yankesici Kızın Aşkı* (1965/175) filminin kararında "Senaryo kararında çıkarılması istenen, meyhanede Hacer'e sarkıntılık eden adamın söylediği 'Anam' sözü ile yine filmde geçen 'Şıllık' tabirinin"; *Taşralı Amca* (1965/223) filminin kararında "Vahi'nin söylediği 'kardeşinin dölü' ibaresinin", "Ahmet'in söylediği 'altı kadını idare etmek için bir fırın lahmacun yemek lazım' cümlesinin", "Lastik Ahmet'in söylediği 'dikkat et eline diken batmasın' sözlerinin" ve "Filmde geçen 'Yengem' tabirinin"; *Turist Ömer Dümenciler Kralı* (1965/169) filminin kararında ise "Turist Ömer'in, karakolda daktilo ile yazı yazan polise hitaben söylediği 'Ulan' tabirinin"; *Aşkım Silahımdır* (1965/229) filmine ait kararda "çıkarılması istenen ve Ayşe'ye hitaben söylenen 'Tadını bakmak, kancık' gibi tabirlerin filmde bırakıldığı müşahede olunduğundan bu tabirlerin de" çıkarılması şartıyla filmlerin halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığına karar verilmiştir.

Lokum Gibi Kızlar (1965/76) filmine ilişkin kararda "filmde geçen ve Fatma Girik'in söylediği 'Abuziddin, çanağı kırdılar ve trafiğini çalıştır' sözlerinin", "umumi terbiye ve adaba aykırı görüldüğünden çıkarılması" istenmiş ve kararda belirtilen hususların yerine getirilmesi kayıt ve şartıyla "yeni bir isim için yapılacak tekliften sonra esas hakkında bir karar verilmesinin uygun bulunduğuna" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir. *Halimeden Mektup Var* (1965/12) filminde "Jenerikteki 'Halimem' türküsünün sözlerinin (Güftesinin) çıkarılarak yalınız müzik olarak konulması istenmiş"; *1965 Hüsnü* (1965/77) filminde ise, "Filmin muhtelif yerlerinde geçen ve Öztürk'ün söylediği 'Beş üstüne, naden, düşünalim, dali, zilaj, kokaj, tüyaj, gelaj, kapataj, kahkülaj, bakaj' gibi sözlerin" ve "Yemek esnasında ecnebi adamın, perukasının düşmesi üzerine söylediği 'it herifler' sözünün"; *Aşk ve İntikam* (1965/164) filminin kararında "Filmin muhtelif yerlerinde geçen 'Kaltak, orospu' kelimelerinin" ve "Nuri'nin konuşmalarında geçen 'Bok' kelimesinin"; *Beni Kadınlara Sor* (1965/208) filminin kararında "İsmail'in söylediği: 'Teres ve vay hergele' sözlerinin" çıkarılması şartıyla filmlerin halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

Beyaz Atlı Adam (1965/194) filminin kararında "filmin baş tarafında Ayşe'nin Felteş Emmiye, sonra da Kerimin Kadir Ağaya söylediği 'Topraklarını satmayanın canına sıçarım' ve 'Ben istersem senin canına sıçarım' sözlerinin", "Filmin başından sonuna kadar birçok yerde söylenen 'Deyus' tabirinin", "Kadir Ağa'nın söylediği 'ulan hergele, ulan köpek, ulan ayı' sözlerinin", "Beyaz atı bağlayan iki adamdan birinin söyledi-

ği 'ulan inek deyus' tabirlerinin", "Kadir Ağa'nın Kerim'e hitaben söylediği 'Tohumuna para mı verdim deyus' ve 'Yetişkin köpeğim beni öldürüyor' cümlelerinin", "Filmin en son sahnesinde, beyaz atlı adam gittikten sonra dadının (Cahide Sonku) kendi kendine söylediği sözlerin" tamamının çıkarılması istenmiş, "senaryo ve diyalogda bulunmadığından, yukarıdaki ve benzeri hakaretamiz söz ve küfürlerin çıkarıldıktan sonra adı geçen filmin yeniden görülmesine" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir.

Bilen Kazanıyor (1965/226) filminin kararında "Gönül'ün söylediği 'Eşekler, Hıyar' gibi sözlerin"; *Bilen Kazanıyor* (1965/226) filmine ilişkin kararda "Fıstığın söylediği 'Patron olacak o ayı' şeklindeki ibarenin" çıkarılması şartıyla filmlerin halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *Bir Gönül Oyunu* (1965/155) filminin kararında, daha önce senaryo kararında çıkarılması istenen "keyfime trafik memuru musun?', 'Gönlümün direksiyonu sana kaydı' ve 'Racon' sözlerinin filmde olmadığı görüldüğünden" adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *Bitmeyen Yol* (1965/188) filminde ise "Hasan'ın (Erol Taş) arkadaşlarına söylediği 'Bok mu var köyde?' sözünün"; *Canın Cehenneme* (1965/116) filmine ilişkin kararda "senaryoda olmadığı halde filmde geçen ve 'Para' yerine kullanılan 'Arpa' tabiri ile 'Bırakmak' manasına kullanılan 'Döküver' sözünün"; *Cezmi Band 007 Buçuk - Cımbız Hafiye* (1965/222) filminin kararında "filmde geçen 'it ve hıyar' kelimelerinin" çıkarılması şartıyla filmlerin halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

Deli Futbolcu (1965/70) filminin kararında "filmin birçok yerlerinde geçen 'Morukaj, kıraj, bayılaj, it baytarı hergele, hergele, moruk' tabirlerinin" çıkarılması istenmiş, bu sayılanlar dışında "argo veya telaffuzu bozuk 'şepke, bebe, yeşe gibi" kelimelere ve yatakta geçen hiçbir sevişme sahnesine rastlanmamıştır", "sonradan ilave edilmemesi şartıyla" ve "65 dakika süren işbu filmin bu haliyle Türk Filmciliğini hariçte temsil edecek nitelikte görülmediğinden yurt dışına çıkarılmaması kaydıyla sadece yurt içinde halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Dokunma Bozulurum (1965/74) filminin kararında "68 sayılı kararda açıklanan söz ve sahnelerden sadece 'Zıbardılar, moruk' ve 'aj'la biten bazı kelimeler hariç istenilen hususların yerine getirilmediği" görüldüğü belirtilerek, bunların yerine getirilmesi istenmiştir. Bu kere komisyona arzedilen filmin ayrı bir kopyasında, ilk kopyaya nazaran "Bitbiltabiakis, jönas" ve daha çok sayıda "bebe" kelimesine rastlandığından bunlarında tamamen çıkarıldıktan sonra adı geçen filmin yeniden görülüp nihai bir kararın verilmesinin uygun bulunduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir.

Dokuz Canlı Adam (1965/128) filmine ilişkin kararda "filmde Osman'ın adamlarından birinin söylediği 'lokum gibi gaco' sözünün"; *Ekmek Kavgası* (1965/203) filmine ilişkin kararda ise "filmde geçen 'itin dölü ve vahşi kısrak' tabirlerinin"; *Güneşe Giden Yol* (1965/135) filminin kararında "filmde geçen ve kahvede masa topu oynanırken söylenen '100 lira yengen' ve 'Raconuma limon sıkma' sözlerinin"; *Haracıma Dokunma* (1965/200) filminin kararında "filmin muhtelif yerlerinde geçen 'keyfime turp sıkmak', 'posta okumak', 'hamam oğlanı' ve 'Racon'

tabirlerinin" çıkarılması" şartıyla halka gösterilmelerinde ve yurtdışına çıkarılmalarında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

Helal Adanalı Celal (1965/42) "Evvelce senaryo kararında da zikredildiği halde filmden çıkarılmadığı görülen 'kız konservesi' tabirinin", "Adanalı Celal'in arkadaşına söylediği 'Gaco' tabirinin", "Öztürk Serengil'in Vahi Öz'e söylediği 'Bende o popo yok' sözünün"; *İstanbul Kazan Ben Kepçe* (1965/120) filminin kararında "filmin muhtelif yerlerinde geçen ve Öztürk Serengil'in söylediği: 'Hortlakaj, dürbünaj, yataj, boşveraj' gibi "aj"la biten çarpık kelimelerin tamamen", "yine Öztürk'ün müteaddit defalar söylediği 'gazlayın da arkalarınızdan numaranızı okuyayım' cümlesinin", "Öztürk'ün, Tarzan kıyafetinde iken söylediği 'öt bakalım', 'en aziz duygularıma turp sıktınız', 'kafa tütsüleme' sözlerinin"; *Kamyon Faresi* (1965/195) filmine ait kararda "filmde geçen 'Mandepsiye basmak, piyastos, bizim moruk!' gibi sözlerin", "filmde geçen 'işin içine mangır girdi mi anamı bile satarım' sözünün"; *Karakedi* (1965/197) filminin kararında "filmin muhtelif yerlerinde geçen 'Kahpe' sözünün çıkarılması" şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Kardeş Belası (1965/ 216) filminin kararında "senaryo kararında zikredilen 'yol boyunca bizi yaldızlattınız' sözünün", "Sami'nin söylediği 'İnek herif' tabirinin"; *Keşanlı Ali Destanı* (1965/33) filmine ilişkin kararda "filmde Ali'nin bir ara söylediği 'Anam avradım olsun' şeklindeki galiz küfürün" ve *Kırık Hayatlar* (1965/107) filmine ait kararda "filmin başlarında geçen, 'Piç Bekir' isminden 'Piç' tabiri ile kulüpte Ferruh'la bayılan karısının gitmesinden sonraki konuşmalarda geçen 'Ferruhu karısı piyastos etti' sözünün senaryoda bulunmadığından çıkarılması" istenmiştir.

Kocamın Nişanlısı (1965/201) filminde "Hizmetçinin Çetin'e (Sadriye) söylediği 'İt oğlu it' sözünün", "Leyla'nın söylediği 'Bokluca bülbülü' tabirinin", "Leyla'nın söylediği 'Anasını bellerim' sözlerinin; Sadri'nin söylediği 'O it' sözünü" çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiş; *Kolejli Kızın Aşkı* (1965/227) filminin kararında ise "Turgut'un söylediği 'Teres, kaltak, şıllık' tarzındaki sözlerin" çıkarılması şartıyla adı geçen filmin yeniden görülmesine karar verilmiştir.

Kolla Kendini Bebek (1965/213) filminin kararında "Perihan'a hitaben söylenen 'Kaltak' kelimesinin", "İzzet'in bebeğe söylediği 'hoşt köpek' tabirinin; *Komşunun Tavuğu* (1965/108) filmine ilişkin kararda "Senaryo dışında yerli yersiz kullanılmış olan 'Su koyvermek, eşek, köpek, domuz ve katır' gibi argoların"; *Murtaza* (1965/214) filmine ait kararda "filmin muhtelif yerlerinde geçen 'Kahpe analı, kahpe oğlu, şıllık, dürzü, orospu, it' gibi sözlerin"; *Nazar Değmesin İnşallah* (1965/10) filmine ilişkin kararda "Nazım ile Saim'in kızın teyzesi tarafından ipnotize edildikleri zaman birbirlerine hakaret etmeleri sırasında söyledikleri 'Babandır' ve 'Babayı ağzına alma' sözlerinin çıkarılması", "Berberde traş yaparken Nazım'ın söylediği 'Sabunla sabunla yap' sözünün" çıkarılması şartıyla filmlerin halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

Sahtekar - Yalancı (1965/71) filminde "filmin muhtelif yerlerinde geçen 'it' kelimesinin çıkarılması" istenmiş; *Sayılı Kabadayı-*

lar (1965/199) filminin kararında "filmde geçen 'Hamam oğlanı' tabirinin", "filmin birçok yerinde geçen ve senaryo kararında çıkarılması istenilen 'Racon' kelimesinin", çıkarılması" şart koşulmuş; *Sevdalı Kabadayı* (1965/210) adlı filme ilişkin kararda "filmde geçen 'Teres, hergele mandepsiye bastık' sözleriyle Şevket'in söylediği 'yatak hikayesine geçerdik' sözünün"; *Sevgili Öğretmenim* (1965/27) filminde ise "filmde geçen ve müdürün müteaddit defalar Turan'a hitaben söylediği 'Hergele' tabirinin"; *Sevişmek Yasak* (1965/224) filmine ilişkin kararda "filmde geçen 'zamparalık parası ve teres' sözlerinin" çıkarılması istenmiştir.

Şaka ile Karışık (1965/28) filminin kararında "Vahi Öz'ün meyhanedeki konuşmaları arasında söylediği 'Anam avradım olsun' tabirinin çıkarılması" istenmiş; *Şeker Gibi Kızlar* (1965/79) filmine ilişkin kararda "filmde geçen ve Fatma Girik'in söylediği 'Abuzidin, çanağı kırdılar ve trafiğini çalıştır' sözlerinin" çıkarılmasına karar verilmiş; *Yarına Boş Ver - Çiçekçi Leyla* (1965/148) filminin kararında "filmin muhtelif yerlerinde geçen 'Zula' kelimesinin çıkarılması" istenmiş; *Yiğitler Yatağı* (1965/1) filmine ilişkin kararda "filmde Cemal'in (Senih Orkan) söylediği 'Araklamadığım gaco kalmadı' sözünün" çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığına karar verilmiştir.

Yumruk Yumruğa (*İntikam*) (1965/90) filminin kararında "182 sayılı senaryo kararında çıkarılması derpiş olunan 'racon, macon, parazit yapıp keyfimize limon sıkmayın, itliğe heveslenmeyin, moruğa dikiz, itler'", "Sen bizim işe salata olacağına kaplıcaya gidip romatizmanı tedavi ettir", "atak sahnesinde, başlarım ha gırgırına", "Başlarım ha, şarkının içine limon sıktınız", "Kemal Rıza Bey'e çivi koymasaydı", "Gırgıra ye-

(*Yalancının Mumu*, Yön.: Sırrı Gültekin, 1965)

kun tut", "Maydonoz olma" gibi "söz ve ibarelerin aynen filmde ipka edildiği müşahede olunduğundan bunların çıkarılması şartıyla"; *Yalancının Mumu* (1965/99) filmine ilişkin kararda ise, "5/6/1965 tarih ve 151 sayılı senaryo kararında belirtilen "Sayfa 2'de Öztürk'le Vahi Öz arasında geçen konuşmalardan 'Carcop, Moruk ve moruk senin babandır, hıyar oğlu hıyar' sözlerinin", "senaryonun muhtelif yerlerinde geçen 'Komenço etmek, aynasızlar, tüvaj araklama, tememʼ ve buna benzer sözlerin", "Sayfa 5'te Suna'nın söylediği 'tam o biçimsin' sözünün", "Sayfa 6'da Gönül'ün söylediği 'Danyo' kelimesinin", "Sayfa 17'de Öztürk'ün söylediği 'her yerim açık' tabirinin", "Sayfa 18'de Öztürk'ün söylediği 'azıcık yumulabilir miyim size' sözünün", "Sayfa 23'te yine Öztürk'ün söylediği 'Hagorongort' gibi söz ve sahnelerin filmde yer almadığının görüldüğü ve "bu şekliyle halka gösterilmesi ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" karar verilmiştir.

Güvenlik

Kral Serseriler "Beleş Osman" (1965/36) filminin kararında "Emniyet ve İnzibat bakımından zararlı ve suç işlemeye tahrik edici bir durum taşıdığı görüldüğünden"; *Çanakkale Arslanları* (1965/144) filminin kararında ise "senaryo kararının 10. maddesinde zikredilen telefon hatlarının çekilmesine dair izahat veren subayın istihkam değil, bir muharebe subayı olarak ifade edilmesi şart koşulduğu halde bu cihetin yerine getirilmediği görüldüğünden, filmde geçen 'İstihkam' kelimesinin çıkarılması" istenmiştir.

Suç, Şiddet

Gizli Emir (2965/65) filmine ilişkin kararda "Levent'in Gönül'ün suratına tekme atıp düşürdükten sonra boynuna sarılıp öptüğünü gösteren sahnenin çıkarılması"; *Bitirim Aşkı* (1965/66) filminde ise, "Ali'nin, kovboy kıyafetli kardeşi tarafından iple baş aşağı asıldığını gösteren sahnenin tamamen" çıkarılması; *Canım Benim* (1965/69) filminde "Kömür ocağında, ayağı kırılan işçinin acı çekerek bağırdığı sahnenin, Murat içeriye girinceye kadar olan kısmının, seyirci üzerinde tevahhuş uyandıracağından" ve "Murat'ın annesinin esas katili olan işçinin Murat tarafından çamura yüzükoyun yuvarlandıktan sonra öldüğünü gösteren pasajın" çıkarılması şartıyla halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *Çanakkale Arslanları* (1965/144) filminin kararında ise, "senaryo kararının 13. maddesinde belirtilen Keloğlan (Mehmet)'e 200 değnek vurulmasına dair sahnenin hafif bir disiplin cezasıyla değiştirilmesi şart koşulduğu halde bunun da yerine getirilmeyerek filmde 50 değnek vurulmaya teşebbüs edildiği görüldüğünden, falakaya yatırma sahnesinin çıkarılması" şart koşulmuştur. *Dokunma Bozulurum* (1965/78) filminin kararında daha önceki kararlarda çıkarılması istenen "Öztürk'e Aysel'in annesinin tava ile vurduğu" sahne "kalmıştır" denilerek, çıkarılması istenmiş; *Hazreti İbrahim* (1965/182) filminde "İbrahim ve İsmail'in doğumları sahnesinde, doğum başlangıcıyla bebeklerin göründüğü sahne arasındaki parçaların, canhıraş bağırmaları, kıvrandırıcı ızdırapları ihtiva etmesi ve bunların halk üzerinde menfi tesirleri olacağı düşüncesiyle çıkarılması" şartıyla halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *Kolejli Kızın Aşkı* (1965/227) filmine ilişkin kararda "senaryo kararının beşinci maddesinde gösterildiği üzere Filiz'in füze pervanesini hocanın kafasına attığı sahnenin" çıkarılması istenmiştir. *On*

Korkusuz Adam (1965/38) filminde "filmin sonlarında Nepalin [Napalm] bombasının atıldığını gösteren sahnelerden, yangın çıktığını gösteren pasajların" çıkarılması şart koşulmuştur.

Ölüm, Öldürme, İdam

Aramızdaki Düşman- Fedakâr Öğretmen (1965/160) adlı filmde ise, "Ölen kadının hasıra sarılması ve dışarıya sürüklenmesini gösteren sahnenin, senaryo kararında istenilen hususun yerine getirilmediği görüldüğünden tamamen çıkarılması" istenmiştir.

Hukuk, Adalet

Ava Giden Avlanır- Dolandırıcılar (1965/193) adlı filme ilişkin kararda "Filmde, suç işleyenlerin cezalandırıldığına dair hiçbir söz ve sahneye rastlanmamıştır. Senaryoda ve diyalogda olduğu gibi, Sadri Alışık'ın polise teslim olduğunu belirten bir sahnenin filmin sonuna ilave edildikten sonra adı geçen filmin yeniden görülüp nihai bir kararın verilmesinin uygun bulunduğuna"; *Tehlikeli Adam* (1965/96) filminde ise "adı geçen film hakkında ihtilaflı bir durum mevcut olduğundan Avukat Fahreddin Örcün tarafından verilen 10/6/1965 tarihli dilekçede ileri sürdüğü hususların İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliğince tetkik ettirilip müspet bir mütalaa alındığı takdirde bahis konusu filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname* hükümleri muvacehesinde bir sakınca bulunmadığına" karar verilmiştir.

Eğitim

Son Kuşlar (1965/187) filminde ise, "Millî Eğitim Bakanlığı'nın teklifi ve gönderdiği yazı üzerine, mezkûr Bakanlığın ve okul idaresinin müsaadesi alınmadan çekilen okul sahnesinden, "Atatürk Kız Lisesi" levhasının görüldüğü pasajın çıkarılması" şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Millî Hisler

Aramızdaki Düşman - Fedakâr Öğretmen (1965/160) filmine ilişkin kararda "Ağa'nın (Erol Taş) Gülsüm adlı kızı divana yatırarak üzerine saldırdığını gösteren sahnenin çıkarılması şartıyla" ve "Memleket realitelerine uymadığı ve milli hislerimizi rencide eder mahiyette görüldüğünden" *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre yurtdışına çıkarılmamasına, sadece yurt içinde halka gösterilmesine" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiş; *Aşk ve İntikam* (1965/164) adlı filmin kararında ise, "yeğeni Mithat'a ticaret hayatından bahsederken söylediği 'Vatan Millet sevgisi solda sıfır kalır' şeklindeki cümlenin" çıkarılması istenmiş; *Ben Asitavandas - Karatepe - Aslantaş Müzesi* (1965/101) adlı filme ilişkin kararda "adı geçen filmin yurt içinde aynen gösterilmesinde, Millî hislerimizi rencide ettiğinden, filmdeki sinek kovalayan çocuğun yırtık gömleği ile yakın plandan görüldüğü pasaj ile filmin sonlarında geçen konuşmadan, 'İnsanların bırakılmışlığı' sözünün çıkarılması" şartıyla yurt dışına ihracında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *The High Bright Sun* (1965/55) filmine ilişkin kararda ise, "İstanbul Film Kontrol Komisyonu'nun 965/263 sayılı kararında belirttiği hususlar yerinde görülmüş olup adı geçen film, E.O.K ve ENOSİSİ (Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı) ele alarak Kıbrıslı Rumların ve Yunanistan'ın siyasi propagandasını yapmakta, milli duygularımızı rencide eder mahiyette ve dolayısıyla Türkiye aleyhinde propaganda vasıtası olarak yorumlanabilecek sahneler ihtiva etmekte olduğundan,

Nizamname'nin 7. maddesinin 1, 6 ve 10. fıkraları gereğince mezkûr filmin yurda sokulmasının ve halka gösterilmesinin sakıncalı bulunduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir.

Başka Milletler

Murtaza (1965/214) filminin kararında "Hela bekçisinin söylediği 'Biz Yunana kurşun sıkarken neredeydiniz' sözünün çıkarılması istenmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk

Murtaza (1965/214) filminin kararında "fabrikanın mutfağında fasulye ayıklanırken söylenen 'Atatürk'le ilgili konuşmanın" çıkarılması istenmiştir.

Cumhuriyet

Tamirci Çırağı (1965/54) adlı filmin kararında "filmin son sahnesinde fon müziği olarak çalınan Cumhuriyetin Onuncu Yıl Marşı'nın çıkarılması" şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *Haracıma Dokunma* (1965/200) filmine ilişkin kararda "filmin baş tarafına olayların Cumhuriyetten evvelki devirde geçtiğine dair bir yazı veya bir konuşma konulduğu takdirde de yurt dışına çıkarılmasında bir mahzur olmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir."

Azınlık

On Korkusuz Adam (1965/38) filminde ise, filmde geçen "Azınlık" tabirinin çıkarılması istenmiştir.

İdeoloji ve Siyaset

Sansür kurulları tarafından genellikle siyasi ve ekonomik konular ileri sürülerek sansüre uğramış olan *Karanlıkta Uyananlar* filmi için verilen 1965/89 tarih ve sayılı kararda "Grev kararı verilmeden evvel tercihan Ekrem tarafından 'Yapılan toplu sözleşme konuşmalarının, hakem kurulları toplantılarının gündeliklerin yükseltilmesi hususunda olumlu bir neticeye varamamaları dolayısıyla kanuna göre grev haklarının kullanılması zamanının geldiği" gibi beyanların ve ayrıca kanuni grev oylamasına ait bir sahnenin veya bunu ifade edecek sözlerin ilavesi uygundur mütalaa edilmiştir" denilmiş, "171 sayılı Kanuna aykırı bir gösteri yürüyüşü sahnesi" görülmediği belirtilmiş; senaryonun "emek ve sermaye mücadelesini değil, sendikacılık fikrinin telkinine çalışmakta olduğu sonucuna" varıldığı belirtilmiştir. Filmin "umumi havası patron aleyhine tahrik değil, karaborsacı ve dalavereci iş adamlarının tutumlarına karşı" olduğu vurgulanan kararda, "Nitekim son sahnelerde patron olan Turgut işçileri tarafından anlayışla karşılanmış ve fabrika faaliyetinin devamı için işçiler karar almışlardır" denmiş ve kararda sayılan bu hususların "düzelttirilmesinden sonra filmin, bir defa daha kontrolüne ve gereğinin bundan sonra düşünülmesine" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Bitmeyen Yol (1965/188) filmine ilişkin kararda "işçilerin kamyona hücum ettiği mübalağalı sahnenin kısaltılması" şartıyla adı geçen filmin yeniden görülüp nihai bir kararın verilmesinin uygun bulunduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir. *Ben Asitavandas - Karatepe - Aslantaş Müzesi* (1965/101) adlı filme ilişkin kararda "Millî hislerimizi rencide" etmesinin yanı sıra "filmdeki sinek kovalayan çocuğun yırtık gömleği ile yakın

plandan görüldüğü pasaj ile filmin sonlarında geçen konuşmadan, 'İnsanların bırakılmışlığı' sözünün çıkarılması" şartıyla yurt dışına ihracında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir.

Meslekler

Murtaza (1965/214) filminde "Fabrikada, Murtaza'nın genelev bekçiliği yaptığına dair olan konuşmanın tamamen" çıkarılması; *1965 Hüsnü* (1965/77) adlı filmin kararında, "Okulda geçen sahnelerden, İngilizce öğretmeninin tahtaya 'This is a book' yazıp Öztürk'ü tahtaya kaldırdıktan sonraki kısım ile, Tarih dersine ait sahnenin (Müfettişin gelişine kadar)" çıkarılması istenmiş; *Babasına Bak Oğlunu Al* (1965/43) filminin kararında ise, "Kahveci çırağının Suzan'ın evi önünde polise emir vererek onu vazifeye sevk etmesini gösteren pasajın", çıkarılması; ve bu hususlar yerine getirildikten sonra "filmin tekrar görülüp ona göre nihai bir karar verilmesinin uygun bulunduğuna" karar verilmiştir. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlıkları temsilcileri muhalif oy kullanmış, karar çoğunlukla alınmıştır. Yine aynı filme ilişkin bir sonraki kararda (1965/44) "Kahveci çırağının Suzan'ın evi önünde polise emir vererek onu vazifeye sevketmesini gösteren pasajın" çıkarılması tekrar istenmiştir. *Beleş Osman* (1965/46) filminin kararında "Lüp Arif'le Beleş Osman'ın sahte doktor rolünde hasta kabul ettiklerini gösteren sahnelerin tamamen" çıkarılması; *Fırıldak Naci* (1965/73) adlı filmde ise, "Polisin Sibel'in omuzuna elini koyarak konuştuğu sahnenin" çıkarılması; *Helal Adanalı Celal* (1965/42) filminde "Trafik polisine Öztürk tarafından düdük yutturma sahnesinin" çıkarılması; *İstanbul Kazan Ben Kepçe* (1965/120) filmine ilişkin kararda ise, "Karakolda Öztürk'ün komi-

(*İstanbul Kazan Ben Kepçe*, Yön.: Orhan Elmas, 1965)

sere hitaben söylediği 'Komiser kovboy' tabirinin çıkarılması ve yurt dışına ihraç edilmemesi" kayıt ve şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *Kolejli Kızın Aşkı* (1965/227) adlı filmin kararında ise, "Yaş gününün ertesi günü sınıfta talebelerin(pilotluktan) bahsettikleri sahnenin" çıkarılması istenmiştir. *Kolejli Kızın Aşkı* (1965/227) filminde "senaryo kararının altıncı maddesinde gösterildiği gibi, Filiz'in yaş gününe öğretmenini davet ettiği sahne ile öğretmenin oraya gittiği, içki içip eğlendiği ve sarhoş olduğunu gösteren sahnelerin tamamen" çıkarılması istenmiştir.

Ağıt, Türkü

Bitmeyen Yol (1965/188) filminin kararında "filmin sonunda söylenen ve 'elbet alınır hakkımız birgün bizim' şeklinde biten ağıtın" çıkarılması istenmiş; *Sürtük* (1965/137) filminde "filmin jeneriğinde Türkan Şoray tarafından söylenen ve İstanbul 9. Sulh

Ceza Mahkemesi'nin 29/6/1965 gün ve 66/965 sayılı kararı ile yasaklanan 'Mış Mış' türküsünün çıkarılması" şartıyla gösterilmesine izin verilmiş.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Kararlarda senaryoya uygunluk ya da senaryo kararlarında istenen düzeltmelerin yapılmamış olması da sansür için gerekçe oluşturmuştur. *Dokunma Bozulurum* (1965/68) filmine ilişkin kararda "senaryoda telaffuzu bozulmamış hiçbir kelimeye rastlanmadığı halde filmin muhtelif yerlerinde geçen 'Bebe, yeşşe, öpaj, dalaj' ve emsali çarpık kelimelerin tamamen" çıkarılması istenmiş; *Aşkım Silahımdır* (1965/217) filmine ilişkin kararda "Mezkûr filmin, senaryo kararına hiç riayet edilmeden çekildiği müşahede olunduğundan sadece yarısı görülerek bırakılmıştır. Senaryo kararına uyulduğu takdirde yeniden görülmesinin uygun bulunduğuna karar verilmiştir" denilerek tekrar görülme kararı verilmiştir. *Babasına Bak Oğlunu Al* (1965/41) filminin kararında "filmdeki konuşmalar ve birçok sahneler senaryoya uymadığı" belirtilmiş; *Bitirim Aşkı* (1965/66) "senaryoda bulunmadığı halde filmin muhtelif yerlerinde geçen ve yine kovboy kıyafetli kızın söylediği 'yeşşe' kelimesinin, çıkarılması" şart koşulmuş, "80 dakika süren işbu filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" karar verilmiştir. *Deli Futbolcu* (1965/63) filminin kararında "senaryoya uymayan söz ve sahneleri ihtiva ettiği" belirtilmiş; *Erkek Erkeğe* (1965/235) filmine ilişkin kararda "Evvelce tetkik edilen senaryo ile kontrolü yapılan film arasında büyük değişiklikler olduğu müşahede edildiğinden, adı geçen filmin senaryoya uygun bir şekilde çekildiği takdirde yeniden görülmesinin uygun bulunduğuna"; *Karanlıkta Uyananlar* (1965/89) filminde ise, "Komisyonun kontrolünden geçmiş olan senaryoda yazar ismi Ertem Göreç olduğu halde, filmde bu ismin Vedat Türkali olarak yazıldığı" belirtilmiş, "filme beyannamede belirtilen senarist isminin yazılması"na karar verilmiştir. *Komşunun Tavuğu* (1965/108) filminin kararında ise, "senaryo, diyalog ve filmdeki söz ve sahneler arasında mübayenet" müşahede edildiği belirtilmiş; *Kral Serseriler "Beleş Osman"* (1965/36) adlı filmin kararında "9/1/965 tarih ve 5 sayılı kararla filmin çekilmesine müsaade edilen senaryo ile hiçbir ilgisi olmayan filmin, umumi havası itibariyle genel ahlak kaidelerine aykırı Emniyet ve inzibat bakımından zararlı ve suç işlemeye tahrik edici bir durum taşıdığı görüldüğünden, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8, 9. fıkraları hükmüne göre halka gösterilmesinin sakıncalı bulunduğuna" oybirliğiyle karar verilmiştir. *Mukaddes Topraklarda Hac ve Kabe* (1965/204) adlı filmin kararında "jenerikten evvel hac farizesinin icaplarını tebarüz ettirmek üzere yapılan izah yollu konuşmanın gerekli tesiri sağlayabilmesi için, a) Bu konuşmanın jenerikten sonraya alınması, b) Keza bu konuşmanın ayrıca bir yazı ile ifadesi veya bir resim üzerine aksettirilmesi" şartıyla filmin gösterimine karar verilmiştir.

Senaryo kararında belirtilen senaryo yazarının ismiyle filmdeki isim arasında farklılık olduğunda durumlarda da kurullar sansür kararı vermiştir. *Yumruk Yumruğa* (*İntikam*) (1965/90) filminin kararında, senaryo ve senaryo kararında yazarın adı Cahit Sürmeli olduğu halde filmde senarist başka bir adla takdim edildiği belirtilerek, "senaryo kararına uyularak bu hususun düzeltilmesi" istenmiş; *Zımba Gibi Delikanlı* (1965/97) filminde ise "senaryo Beyanna-

mesinde senaryo yazarının adı 'Hidayet Pelit' olarak beyan edildiği halde jenerikte başka bir isim takdim edilmiştir. Bu hususun senaryo kararına göre düzeltilmesi" istenmiştir.

Dokunma Bozulurum (1965/68) filmine ilişkin kararda ise, "Filmin bazı yerlerinde cümlelerin tamamlanmadığı, ağız hareketleri olduğu halde konuşma yapılmadığı görüldüğünden, bu ağız hareketlerinin çıkarılması veya seslendirilmesi", belirtilen hususların yerine getirilmesi şartıyla adı geçen filmin "nihai bir karar verilmek üzere yeniden görülmesinin uygun bulunduğuna" karar verilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı üyeleri karara "çıkarılması zikredilen hususlar yerine getirildikten sonra filmin ikinci defa görülmesine lüzum görmüyoruz" diyerek şerh düşmüşler ve karar çoğunlukla alınmıştır.

Dublaj

Unutulmayan Sevgili (Jules et Jim) (1965/21) filmine ait kararda "Türkçe sutitr [Fr. sous-titré - altyazı] veya dublaj olarak seyirciye intikal ettirilmemesi şartıyla adı geçen filmin yurda sokulmasında ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle karar verilmiştir.

İsim Değişikliği

Senaryo kurullara önerilen isim değişikliklerini de karar bağlamışlardır. *Kral Serseriler* adının *Beleş Osman* (1965/46); *Halimemden Ne Haber* adının *Halimeden Mektup Var* (1965/12); *Milyon Avcıları* adının *Yiğitler Yatağı* (1965/1); *İçimizdeki Düşman – Fedakar Öğretmen* isminin *Aramızdaki Düşman- Fedakâr Öğretmen* (1965/160); *Yaşayan Ölü* adının *Canın Cehenneme* (1965/116); *Şepkemin Altındayım* adının *Deli Futbolcu* (1965/70); *Milyonerin Kızı* adının *Kolejli Kızın Aşkı* (1965/227); *Sahtekar - Yalancı* (1965/71) adının *Yalancı*; *Yumruklar Konuşuyor* adının *Sevdalı Kabadayı* (1965/210); *Üçünüzü De Mıhlarım* isminin *Üçünüzü De Vururum* (1965/118); *Çiçekçi Leyla* adının *Yarına Boş Ver- Çiçekçi Leyla* (1965/148) olarak değiştirilmesi istenmiştir. *Lokum Gibi Kızlar* (1965/76) filminin adının ise, "umumi adaba aykırı görüldüğünden ve senaryo kararına uyularak" değiştirilmesi istenmiş sonraki kararda *Lokum Gibi Kızlar* isminin *Şeker Gibi Kızlar* (1965/79) olarak değiştirilmesine karar verilmiştir.

Türkçe

Deli Futbolcu (1965/63) filminin kararında "kullanılan dilin temiz Türkçemizi tahrif edici bir eda taşıdığı ve körpe çocuklarımıza kötü örnek olacak nitelikte bulunduğu" kanısına varıldığı belirtilerek, "senaryosuna uygun olarak düzeltilmesinden sonra yeniden görülüp ona göre bir karara varılmasının uygun bulunduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir".

Vaka ve Kişilerin Hayali Olması

Kadın İsterse (1965/94) 18/7/1957 tarih ve 104 sayılı senaryo kararının birinci maddesinde belirtildiği üzere filmde geçen vak'aların ve şahıs isimlerinin tamamıyla hayali olduğunun filmin baş tarafında bir konuşma veya yazı ile açıklanması kayıt ve şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Çocuklar

Babasız Yaşayamam (1965/185) filmine ilişkin kararda "filmin jeneriğinde, küçük kız çocuğunun altının temizlendiğini gösteren pasajın çıkarılması" şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarıl-

masında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

Diğer

Deli Futbolcu (1965/70) filminin kararında "Benli Leyla ile Müflis Dağcılar'ın birbirlerine [söyledikleri] 'Mırnav mırnav ve kırnav kırnav' sözlerinin tamamen", "Selma ile Hüseyin'in telefonda konuştuklarını gösteren sahneden 'Şüpheniz mi vardı Hüseyin Bey?' sözünden sonraki konuşmanın" çıkarılması istenmiş; *Kardeş Belası* (1965/216) filminde ise, "Barda atraksiyondan sonra İngilizce şarkı söyleyen kadına ait sahnenin yabancı bir filmden alındığı görüldüğünden bu sahnenin de çıkarılması" şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiş; *Sadko* (1965/110) adlı filmin kararında "redde amil olan hususlar yerinde görülmediğinden" mezkûr filmin yurda sokulmasında ve halka gösterilmesinde bir sakınca görülmediğine oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiş; *Dokunma Bozulurum* (1965/78) filminin kararında ise, "kız isteme sahnesinden Vahi Öz, kızın annesi ve Öztürk arasında geçen konuşmaların tamamen (Sadece oyun sahnesi kalmış)" çıkarılması talep edilmiştir.

Örnek Kararlar

Karanlıkta Uyananlar

Karanlıkta Uyananlar, 1964/320, 21/11/1964, Dosya No: 91122/2960

Ertem Göreç tarafından yazılıp Filmo Limited Şirketi tarafından filmi alınmak istenen *Karanlıkta Uyananlar* adlı senaryo Merkez Film kontrol Komisyonunca tetkik edilmiş adı geçen senaryonun filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. 21/11/1964

Karanlıkta Uyananlar, 1965/49, 30/4/1965, Dosya No: 91122/2960

Filmo Limited Şirketi'ne ait *Karanlıkta Uyananlar* adlı film 30/41965 günü saat 10 da Filmciler Derneği'nin derneğinin sinema salonunda Merkez Film Kontrol Komisyonunca görülmüştür.

1) İskat devri ve sonraki yemek sahnesinin tamamen, 2) Gazinodaki dansöze yapılan sarkıntılık sahnesinden, göğsüne ve göbeğine dokunulduğunu gösteren pasajın, 3) Hamam sahnesinden, kadınların görüldüğü pasajların tamamen, çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. 30/4/1965

Karanlıkta Uyananlar, 1965/89, 13/7/1965, Dosya No: 91122/2960

Filmo Limited Şirketi'ne ait *Karanlıkta Uyananlar* adlı film 14/6/1965 günü Bakanlık onayına istinaden celbedilerek 13/7/1965 tarihinde ikinci defa komisyonumuzca kontrol edilmiştir. (Tüzüğün 28. maddesine göre).

1) Komisyonun kontrolünden geçmiş olan Senaryoda yazar ismi Ertem Göreç olduğu halde, filmde bu ismin Vedat Türkali olarak yazıldığı görülmüştür. Filme beyannamede belirtilen senarist isminin yazılması ve bu suretle tashihi icabeder.

2) Yatakta Nevin'le Turgut'un sevişme sahnesinin senaryoda bulunmamasından Tüzüğün 7- maddesinin 6. Fırkasına göre tamamen çıkarılması,

3) Grev kararı verilmeden evvel tercihan Ekrem tarafından "Yapılan toplu sözleşme konuşmalarının, hakem kurulla-

(*Karanlıkta Uyananlar*, Yön.: Ertem Göreç, 1965)

rı toplantılarının gündeliklerin yükseltilmesi hususunda olumlu bir neticeye varamamaları dolayısıyla kanuna göre grev haklarının kullanılması zamanının geldiği" gibi beyanların ve ayrıca kanuni grev oylamasına ait sahnenin veya bunu ifade edecek sözlerin ilavesi uygundur mütalaa edilmiştir.

4) 171 sayılı kanuna aykırı bir gösteri yürüyüşü sahnesi görülmemiştir.

5) Senaryo, emek ve sermaye mücadelesini değil, sendikacılık fikrinin telkinine çalışmakta olduğu sonucuna varılmıştır.

6) Filmin umumi havası patron aleyhine tahrik değil, karaborsacı ve dalavereci iş adamlarının tutumlarına karşıdır. Nitekim son sahnelerde patron olan Turgut işçileri tarafından anlayışla karşılanmış ve fabrika faaliyetinin devamı için işçiler karar almışlardır.

7) Yukarıdaki maddelerde gösterilen hususların düzelttirilmesinden sonra filmin, bir defa daha kontrolüne ve gereğinin bundan sonra düşünülmesine oybirliğiyle karar verilmiştir. 13/7/1965

***Karanlıkta Uyananlar*, 1965/91, 23/7/1965, Dosya No: 91122/2960**

1965/89 nolu verilen karar üzerine mezkûr Kuruma keyfiyet anlatılmış ve bahis konusu tadil ve tashihlerin yapılmasından

sonra filmin yeniden görüleceği açıklanmıştır. Bu kerre film sahibinin müracaatı ve istenilen tadil ve tashihlerin yapıldığını söylemesi üzerine adı geçen film 23/7/1965 günü üçüncü defa olarak tekrar görülmüştür.

13/7/1965 tarihli kararda zikredilen hususların yerine getirildiği müşahede olunduğundan sözü edilen filmin işbu tadil ve tashihli şekli ile halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında hiçbir mahzur görülmediğine mevcut üyeden dördünün ittifakla ve bir üyenin muhalefetiyle ekseriyetle karar verilmiştir. 23/7/1965

Emniyet Genel Müdürlüğünden gelen üye, "yurtdışına çıkmasına muhalifim" diyerek şerh düşmüştür.

Bitmeyen Yol

***Bitmeyen Yol*, 1965/172, 25/6/1965, Dosya No: 91122/3156)**

Duygu Sağıroğlu tarafından yazılıp Gen-Ar Film Kurumunca filme alınmak istenen *Bitmeyen Yol* adlı senaryo Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilmiştir.

1) Filme intikal ettirilecek subay ve askerlere ait sahnelerde kıyafetlerin düzgün, nizama uygun ve askeri eşhasın matruş

(*Bitmeyen Yol*, Yön.: Duygu Sağıroğlu, 1965)

olarak ve askerlik vekarına yakışır şekilde olmasına dikkat edilmesi,

2) Sayfa 14'te geçen "kavat, sayfa 267da "Kaltak" ve sayfa 27'de geçen "Kahpeler" kelimelerinin,

3) Fatma ile seviştikten sonra Ahmet'e ait sahnede su ısıtma ve abdest alma sahnelerinin, çıkarılması şartıyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. 25/6/1965

(*Bitmeyen Yol*, 1965/188, 8/12/1965, Dosya No: 91122/3156)

Gen-Ar Film Kurumu'na ait (*Bitmeyen Yol*) adlı film 8/12/1965 günü saat 14:00'da Filmciler Derneği'nin Sinema Salonunda Merkez Film Kontrol Komisyonunca görülmüştür.

1) Hasan'ın (Erol Taş) arkadaşlarına söylediği: "Bok mu var köyde?" sözünün, 2) Ahmet'le Fatma'nın sevişme sahnesinde çıkarılan şehevi seslerin ve sevişmeden sonraki su ısıtma ve Ahmet'in sıcak suyu almasını gösteren sahnenin, 3) Fatma'nın annesine söylediği: "Elalemin boklu donunu yıkamaktan bıktım" cümlesinin ve "Kaltak" kelimesinin, 4) Fabrika kapısındaki üç gençten birinin söylediği: "Kütür kütür kız" tabirinin, 5) Ahmet'in Fatma'ya söylediği: "Şehir kadınlarına özenip irezil mi edeceksin bizi" cümlesinin, 6) Filmin sonunda söylenen ve "elbet alınır hakkımız birgün bizim" şeklinde biten ağıtın, çıkarılması; 7) İşçilerin kamyona hücum ettiği mübalağalı sahnenin kısaltılması şartıyla adı geçen filmin yeniden görülüp nihai bir kararın verilmesinin uygun bulunduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir.

(*Bitmeyen Yol*, 1966/10, 8/2/1966, Dosya No: 91122/3156)

Evvelce, 11/2/1966 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunca görülerek:

(Hernekadar filme alınması için senrayosuna müsaade edilmiş ve filmin ilk kontrolünde bazı sahnelerin çıkartılması istenmiş ise de; son yapılan kontrolünde aşağıdaki sebeplerden dolayı reddi cihetine gidilmiştir:

Film baştan sona kadar: şehire iş bulmak için indirilen sefil kılıklı köylülerin bazan bir trajedi havası içinde, bazan da insani şartların dışına çıkarak sosyal bünyemizin yıkılması için tahrik edici mücadelesini naklettiği, şehrin en kötü ve en sefil yerlerini, işçilerin en sefil hayat şartları içinde yaşadıklarını belirttiği, bütün iş verenlerin kötü ruhlu, hoyrat, işçiyi hakir gören kişiler olarak gösterdiği, hikayenin kahramanının misafir olarak geldiği erkeksiz evin iffet ve namusuna el uzatarak milli örf ve adetimize ihanet ettiği, film icabı kullanılan trüklerde manevi duygularımızı tezyife giderek seyirciyi ters düşüncelere götürdüğü, reji tekniği, dialog ve aksesuar gibi sinema üslubunun hakimiyeti giren hikayenin bünyemizi zorlayıcı ve yıkıcı bir istidatla karşımıza çıktığı görüldüğünden adı geçen filmin halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle karar verilmiştir.) şeklinde ve (1) sayı ile karar verilen Gen-Ar Film Kurumuna ait (*Bitmeyen Yol*) adlı film hakkında sahibinin verdiği dilekçe üzerine İçişleri Bakanlığının 7/2/1966 günlü onayına müsteniden meskur film 8/2/1966 günü saat 14'te Filmciler Derneği'nin Sinema Salonunda komisyonumuzca yeniden görülmüştür.

Filmin reddine amil olan sebeplerin aynen mevcut olduğu görüldüğünden (*Bitmeyen Yol*) adlı filmin, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5 ve 6. fıkraları hükmüne uyularak halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin 11/1/1966 tarihli ve (1) sayılı kararla beyan ettiği hususlar üzerinde israr etmesi üzerine) ekseriyetle karar verilmiştir.

***Bitmeyen Yol*, 1966/11, 1/2/1966, Dosya No: 91122/3156)**

Evvelce, 8/12/1965 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunca görülerek bazı tadil ve tashihlerden sonra tekrar görülmesine (188) sayı ile karar verilen Gen-Ar Film Kurumu'na ait *Bitmeyen Yol* adlı film hakkında bu kere sahibinin verdiği dilekçede; istenilen hususların yerine getirildiğinden bahisle adı geçen filmin yeniden görülmesinin talebedilmesi üzerine adı geçen film komisyonumuzca ikinci defa görülmüştür.

(Hernekadar filme alınması için senaryosuna müsaade edilmiş ve filmin ilk kontrolünde bazı sahnelerin çıkartılması istenmiş ise de; son yapılan kontrolünde aşağıdaki sebeplerden dolayı reddi cihetine gidilmiştir:

Film baştan sona kadar: şehire iş bulmak için indirilen sefil kılıklı köylülerin bazan bir trajedi havası içinde, bazan da insani şartların dışına çıkarak sosyal bünyemizin yıkılması için tahrik edici mücadelesini naklettiği, şehrin en kötü ve en sefil yerlerini, işçilerin en sefil hayat şartları içinde yaşadıklarını belirttiği, bütün iş verenlerin kötü ruhlu, hoyrat, işçiyi hakir gören kişiler olarak gösterdiği, hikayenin kahramanının misafir olarak geldiği erkeksiz evin iffet ve namusuna el uzatarak milli örf ve adetimize ihanet ettiği, film icabı kullanılan trüklerde manevi duygularımızı tezyife giderek seyirciyi ters düşüncelere götürdüğü, reji tekniği, dialog ve aksesuar gibi sinema üslubunun hakimiyeti giren hikayenin bünyemizi zorlayıcı ve yıkıcı bir istidatla karşımıza çıktığı görüldüğünden adı geçen filmin halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna (Emniyet Genel Müdürlüğü ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcilerinin muhalif reylerine karşılık) ekseriyetle karar verilmiştir.

Bu üyeler muhalefet şerhinde "adı geçen filmin evvelce, gerek senaryosunun tetkik ve kabul edilmesi, gerekse filmin ilk kontrolünde bazı tadil ve tashihlerin yapılması istendiğinden, *Nizamname*'nin 27. maddesi hükmüne göre icabeden tadillerin yapılması şartıyla adı geçen filmin sadece yurt içinde halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığı kanaatindeyiz" demişlerdir. 11/1/1966

(*Silahların Sesi*, Yön.: Kemal Kan, 1965)

KARAR DEFTERİ
(SENARYO) 1966 CİLT 1

[Merkez Film Kontrol Komisyonu Senaryo Tetkikine Dair Karar Defteri 1966 Cilt 1]

Karar Defteri (Senaryo) 1966 Cilt 1 adlı defterde 21 ret, 75 şartlı kabul kararı olmak üzere toplamda kabul kararlarıyla birlikte 175 kararın yazıldığı görülmektedir. Bu defterdeki ilginç kararlardan biri Tacettin Ertuğ'un 2 Mart 1963'te *Gelmiyecek Günler* adlı senaryonun çekimine 43 sayılı karar numarasıyla tadil ve tashih sonrası izin verilmiş ancak senaryonun düzeltilmiş hali ise tam üç yıl sonra gelmiş ve senaryo 32 sayılı kararla 19 Şubat 1966'da kabul edilmiştir; aradan geçen zaman açısından ilginç bir örnek olarak not edilebilir. Karar defterinde az sayıda olmakla birlikte yabancı senaryolar ve belgesel filmler de bulunmaktadır. Bu karar defterinde senaryosu kabul alan Lütfi Akad'ın *Hudutların Kanunu* filmi de yer almaktadır. Filme ilişkin kararların değerlendirilmesi bölüm sonunda yapılacaktır.

Ret Kararları

Karar defterinde yer alan 21 ret kararı içinde tek başına *Nizamname*'nin 7. maddesinin 4. fıkrasına 3 kez; 6. fıkrasına ise 4 kez; 8. fıkrasına 3 kez; 9. fıkraya 1 kez atıf yapılmıştır. Aynı anda birden fazla fıkraya gönderme yapan kararlar da ise 4 ve 8, 6 ve 7, 6 ve 8. fıkralara birlikte atıf yapılmış, 8 ve 9. fıkralardan ise 9 kez söz edilmiştir.

Umumî Terbiye ve Ahlâk, Millî Duygular

Asalet ve Sanat (Necati Yağan, Senaryo, 1966/46) adlı senaryo "genel havası itibariyle, Millî duygularımızı rencide eder bir durum taşıdığından", ikinci kez incelenen bir senaryo olan *İzmirli Belalı Melahat*'ta (Hasan Işık, Senaryo, 1966/100) "red sebeplerinin ortadan kaldırılmadığı, ve eserin aynı havayı taşıdığı görüldüğünden", *Kadın ve Şeytan* (Esat Nermi Erendor, Senaryo, 1966/150) adlı "Eser Umumi havası itibariyle Genel ahlak kaidelerine aykırı ve aile hislerini rencide edici bir durum taşıdığından", *Yasaklar* (Kıral Yeşilay Cangil ve Yavuz Işık, Senaryo, 1966/152) adlı "Eser Umumi havası itibariyle genel ahlak kaidelerine aykırı gö-

rüldüğünden" 6. fıkra gerekçe gösterilerek reddedilmiştir.

Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı

8. fıkrayı dayanak yapan üç karar vardır: *Ajan Z-55=Atom Sırrı* (Roberto B. Montero, Senaryo, 1966/178) adlı senaryonun [yazım düzeltilmiştir] "İstanbul'da çekilecek kısımları tehlikeli ve esrarengiz hadiseleri canlandıran sahnelerle doludur. Türkiye'yi tanımayan veya az bilen seyirciyi yanlış düşüncelere sevk etmektedir. Senaryo genel havası itibariyle memleketin emniyet ve inzibatı bakımından zararlı görüldüğünden"; *S.A.S. İstanbul'da* (Gérard de Villiers ve Andre Legrand, Senaryo, 1966/180) adlı senaryo "genel havası itibariyle memleketin emniyet ve inzibatı bakımından zararlı bir durum taşıdığından"; *Büyük Kavga* (Temel Tezol, Senaryo, 1966/185) adlı senaryo "genel havası itibariyle, Türkiye'de özel dedektif müessesesini ele almakta olduğundan, böyle bir teşkilat olmadığı dikkate alınırsa *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına istinaden memleketin emniyet ve inzibatı bakımından zararlı bir durum taşıdığından filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Cürüm İşlemeğe Tahrik Eden

Kartal Yavrusu (Sadık Şendil, Senaryo, 1966/146) adlı senaryo kararında "Eserin umumi havası, suç işlemeye tahrik edici bir durum taşıdığından, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 9. fıkrası hükmüne uyularak adı geçen senaryonun filme çekilmesinin sakıncalı bulunduğuna, (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin müspet oyuna karşılık) ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir.

Din Propagandası, Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı, Cürüm İşlemeğe Tahrik Eden

Aynı anda iki fıkraya birlikte atıf yapılarak alınan karalar arasında ise şunları saymak mümkündür: *Pir Sultan* (Hüseyin Peyda ve Doğan Kılıç, Senaryo, 1966/166) adlı senaryo, "genel havası itibariyle din propagandası yapar mahiyette ve memleketin emniyet ve inzibatı bakımından zararlı bir durum taşıdığından, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 4 ve 8. fıkraları gereğince adı geçen senaryonun filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle"; *Kepçeci Kemal* (Vacii Kılıç [Vecip ve Vacip olarak da kayıtlarda yer almaktadır], Senaryo, 1966/44) adlı senaryoya ilişkin kararda "Umumi havası itibariyle genel ahlak kaidelerine aykırı ve askerlik şeref ve haysiyetini zedeleyici bir durum taşıdığından, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6 ve 7. fıkralarına uyularak adı geçen senaryonun filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle"; *İstanbul'da Başlıyor* (Michael Loggan, Senaryo, 1966/201) adlı senaryo "genel havası itibariyle, umumî terbiye ve ahlâka aykırı ve memleketin emniyet ve inzibatı bakımından zararlı bir durum taşıdığından *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6 ve 8. fıkraları gereğince adı geçen senaryonun filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Nizamname'nin 7. maddesinin hem 8 hem de 9. fıkralarına dayanarak reddedilen senaryolara ilişkin 7 karar vardır. *Istırap Uçurumu* (Ömer Şahin, Senaryo, 1966/96), *Beyoğlunda Vuruşanlar* (Vecdi Uygun, Senaryo, 1966/97), *Batılaşan Gençler* (Celal Bay ve Ali Durak, Senaryo, 1966/99), *Dokuz Kurşun* (Mustafa Çezik, Senaryo, 1966/165), *Silahlar Patlayınca* (Orhan Elmas, Senaryo,

1966/167), *Ölmesi Lazımdı* (Bilge Olgaç, Senaryo, 1966/168), *Öldür Ama Dinle -Yiğidin Kanı* (Mahmut Dedehayır, Senaryo, 1966/202) adlı senaryolar "genel havası itibariyle, memleketin emniyet ve inzibatı bakımından zararlı ve suç işlemeye teşvik edici bir durum taşıdığından", *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8 ve 9. fıkraları gereğince filme çekilmelerinin "sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verilen senaryolar olmuştur.

Din Propagandası

İftira ve Hazreti Ömer (Necati Yağan, Senaryo, 1966/35) adlı [yazım düzeltilmiştir] "Eser genel havası itibariyle tarihi hakikatlere uymadığı ve Hazreti Ömer gibi büyük bir İslam halifesinin hayatıyla ve icraatıyla kabili telif görülmediği ve dini hisleri istismar edici bir nitelik taşıdığı müşahede edildiğinden"; *Hazreti Muhammed'in Torunları* (Recep Ekicigil, Senaryo, 1966/98) adlı "Senaryo genel havası itibariyle, din propagandası yapar mahiyette görüldüğünden" ve *Eba Müslim Horasani* (Recep Ekicigil, Senaryo, 1966/108) adlı senaryo "genel havası itibariyle din propagandası yapar mahiyette görüldüğünden" 4. fıkraya dayanarak senaryoların filme çekilmesi sakıncalı bulunmuştur.

Şartlı Kabul Kararları

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Kayıp Köyün Ahmet'i (Claude Marsan ve Hidayet Pelit, Senaryo, 1966/52) adlı eserin "konu itibariyle işlenişindeki teknik genel olarak Türk toplumunu gelenek ve görenekleriyle ilgisiz görülmüş"; *Asker Anası*'nda (Vecdi Uygun, Senaryo, 1966/193) "Asker annesi ve kız kardeşi olan Nedret'le Filiz'in barda çalışmaları uygun görülmemiştir. Bu hususun göz önünde bulundurularak senaryonun yeniden düzeltilerek gönderildikten sonra nihai bir kararın verilmesinin uygun bulunduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiş; *O Kadın* (İsmail Kara, Senaryo, 1966/45) adlı senaryoda "Ferhat ile Sevim ve Ayten'in münasebetleri an'anelerimize uymadığından buna dair söz ve sahnelerin düzeltilmesi" de istenmiştir. *Ve Şafakla Beraber Yıldızlar Kayboldu*'da (Daniel Daert, Senaryo, 1966/68) "Namık'ın söylediği: 'Sultan geri geldi, toz da onu beklemekten usanmayan metres' cümlesinin"; *Meleklerin İntikamı* (Osman F. Seden, Senaryo, 1966/89) adlı eserde "Peri'nin babasına hitaben söylediği: 'Peder bey' tabirinin", "Peri'nin annesine söylediği: 'Senin gibi saflar' ve 'Kendi aptallığını, saflığını, görgüsüzlüğünü mü?' sözlerinin"; *Soğuk Gecede Aşk Hikayaleri*'nde (Alp Zeki Heper, Senaryo, 1966/95) "Müşfik'in karısına söylediği: 'Boynuzladın mı beni?' sözünün"; *Caniler Yaşamaz*'da (Temel Tezol, Senaryo, 1966/106) "Cafer'in önünü iliklerek tuvaletten çıktığını gösteren pasajın" çıkarılması talepler arasında yer almıştır. *Çılgın Gençlik*'te (Yücel Uçanoğlu, Senaryo, 1966/195) [yazım düzeltilmiştir] "otomobilde sevişen çiftleri seyreden Cemil ve arkadaşlarının yüz ifadelerinin adaba aykırı olmamasına dikkat edilmesi" ve "babasının Necla'ya söylediği: 'Yatalım derse hiç çekinmeden yat… Cemil'le yatsan ne kazanırsın? Hiç… Ama o… Zengin çocuğu, gözdağını verdin mi rezalet olmasın diye ya seninle evlenir ya büyük para...' şeklindeki konuşmasıyla Necla'nın buna cevaben babasına söylediği: 'İğrenç moruk' tabirinin çıkarılması şartıyla" ve başka koşullar da ileri sürülerek senaryonun filme çekilmesine onay verilmiştir. *Kaderimizi Böyle Paylaştık* (Hasan Işık ve Numan Bayraktaroğlu, Senaryo, 1966/92) adlı senaryonun kararında "İstanbul kadınları hakkında söylenen: 'İstanbul kadınlarında saadet aramak ve bulmak şans

eseri olmakla onlara ayak uydurmakta mesele' cümlesinin" de çıkarılması istenmiştir.

Müstehcenlik/Cinsiyetçi İfadeler

Kıyamet Günü-Kaderde Birleşenler'de (Yahya Benekay, Senaryo, 1966/67) "Hüsnü'nün Sadiye'ye söylediği: 'Kadın dediğin bir asfalt yol…Bir asfalt yoldan bir otomobil de geçer iz kalmaz' cümlesinin"; *Yedi Dağın Arslanı*'nda (Emin Dadaş, Senaryo, 1966/76) "Subay'ın söylediği: 'Gençleşmenizin ateşiyle kan oturtmuşsunuz kızın dudaklarına' cümlesinin"; *Kaderimizi Böyle Paylaştık* (Hasan Işık ve Numan Bayraktaroğlu, Senaryo, 1966/92) adlı eserde "'Kadının konuştuğu yerde mantık durur, kalleşlik başlar' sözünün"; *Soğuk Gecede Aşk Hikayeleri*'nde (Alp Zeki Heper, Senaryo, 1966/95) "Müşfik'in karısına söylediği: 'Boynuzladın mı beni?' sözünün"; *Cesur Kardeşler-Şafakta Vuruşanlar*'da (Kayhan Arıkan, Senaryo, 1966/164) "Nejat'ın söylediği 'İçimden bu bacakların daha yukarısını görmek geldi. Onun için buradayım' cümlesinin"; *Dilenciler*'de (Sacit İnan, Senaryo, 1966/34) [yazım düzeltilmiştir] "Atike'nin gömleğinin yırtık yerinden göğsünün çıktığını gösteren pasajın", "Hüseyin'in arkadaşına söylediği: 'Babam annenin üzerine çıkmıştı… öpüyordu anneni… Bir şeyler yapıyorlardı' cümlesinin" de çıkarılması talepler arasında yer almıştır.

Cinsel Saldırı

Zaloğlu Rüstem'de (Malik Gürses, Senaryo, 1966/75) "tasallut sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması" ve *Toprağın Kanı*'nda (Recep Bilginer, Senaryo, 1966/88) "Zehra'ya tecavüz edilen sahnenin filme intikal ettirilmemesi ve müstehcenliğe kaçılmaması" istenmiştir.

Dans Sahneleri, Öpüşme, Sevişme Sahneleri

Birçok senaryonun kararında ise, öpüşme, sevişme, dans, yatak, plaj ve tasallut sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması istenmiştir. Bu kararlar arasında şu filmlere ilişkin kararları saymak mümkündür: *Suç* (İbrahim Otmanlı, Senaryo, 1966/38), *Uçurumdaki Adam* (Kandemir Gökçay ve Tevfik Sağnak, Senaryo, 1966/43), *İmanım Bahriyeli-Bize de mi Torpil?* (Hasan Işık ve Numan Bayraktaroğlu, Senaryo, 1966/79) adlı senaryoların kararında "sevişme, öpüşme sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması" istenmiş; *Şans Kurası* (Ahmet Işık, Senaryo, 1966/37), *Kara Hayatlar* (Reyhan İnkaya, Senaryo, 1966/48), *Rüzgar Kırdı Dalımı-Aşka Susamışlardı* (Berkhan İnal, Senaryo, 1966/51), *Kalpsiz* (metinde Naci Erhun, künyede ise Nejat Saydam adı geçmektedir, Senaryo, 1966/72), *Aşkların En Güzeli* (Beyza Salman, Senaryo, 1966/73), *Kanlı Kırbaç* (Aram Gülyüz, Senaryo, 1966/74), *Yedi Dağın Arslanı* (Emin Dadaş, Senaryo, 1966/76), *Bar Kızı* (Bülent Oran, Senaryo, 1966/133),*Çingene-Şıllık* (Zafer Sürek, Senaryo, 1966/141), *Suç ve Ceza* (Zafer Sürek, Senaryo, 1966/142), *Cesur Kardeşler-Şafakta Vuruşanlar* (Kayhan Arıkan, Senaryo, 1966/164), *İntikam Hırsı-Milyonerin Kızı* (Türker İnanoğlu, Senaryo, 1966/200), *Sırtımdaki Bıçak* (Adnan Kıran, Senaryo, 1966/206) gibi senaryolarda "sevişme, öpüşme ve dans sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmamak" talep edilmiş; *İntikam Fırtınası* (Yavuz Figenli, Senaryo, 1966/39), *Çingene Aşkı* ya da *Paprika-Biber Tarlası* (Vecdi Uygun, Senaryo, 1966/41), *Suçlu Kim* (Metin Kandemir, Senaryo, 1966/42), *Kıyamet Günü-Kaderde Birleşenler* (Yahya Benekay, Senaryo, 1966/67), *Bıçaklar Fora* (Vecdi Uygun, Senaryo, 1966/90), *Dişi Düşman* (Aydın Arakon, Senaryo, 1966/93), *Karanlıkta Vuruşanlar* (Cavit Yürüklü, Senaryo, 1966/126) adlı

filmlerde "sevişme, öpüşme, dans ve yatak sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması"; *Tehlikeli Arzular-Arzunun Koynunda Ölüm* (İlhan Engin, Senaryo, 1966/176), *Çılgın Gençlik* (Yücel Uçanoğlu, Senaryo, 1966/195) adlı senaryoların kararlarında "sevişme, öpüşme, dans, yatak ve plaj sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması" istenmiş; *Zaloğlu Rüstem* (Malik Gürses, Senaryo, 1966/75) filminin kararında ise, "sevişme, öpüşme ve tasallut sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması" istenmiştir.

Dilenciler'de (Sacit İnan, Senaryo, 1966/34) "Atike ile Apti'nin seviştiklerini gösteren sahnelerde ve diğer sevişme ve öpüşme sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması"; *Batıya Kalkan Tren*'de (Nuran D. Şener, Senaryo, 1966/40) "Gönül'ün soyunma sahnesiyle diğer sevişme, öpüşme, dans ve yatak sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması"; *Korkusuz Yaşıyanlar*'da (Nazif Kurtan ve Yücel Hekimoğlu, Senaryo, 1966/125) "Bar kadını ile Kemal'in yatakta çıplak olarak görüldükleri sahnenin çıkarılması" ve "Sevişme, öpüşme ve dans sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması"; *Dehşetin Çağırışı*'nda (Esat Nermi Erendor, Senaryo, 1966/149) "aşk sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması"; *Erkek Döğüşü*'nde (Mustafa Özalp, Senaryo, 1966/154) "Sevişme sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması"; *Erkek ve Dişi*'de (Halit Refiğ, Senaryo, 1966/163) "açık sahnelerde müstehcenliğe kaçılmaması" ve *Mete Han*'da (Refik Sönmezsoy ve Recep Ekicigil, Senaryo, 1966/175) "Baû Sultan'ın ormanda bir gölde yıkandığını gösteren sahnede müstehcenliğe kaçılmaması" şartı kararlara yazılmıştır.

Cinsel Kimlikler

Allahasmarladık İstanbul'da (Yaşar Şener, Senaryo, 1966/102) "Çolak'ın söylediği 'Daha gençken hamamlarda oğlanlık etti' cümlesinin" de çıkarılması şartı karara yazılmıştır.

Röntgencilik

Tehlikeli Arzular-Arzunun Koynunda Ölüm'de (İlhan Engin, Senaryo, 1966/176) diğer koşullarla birlikte "Arzu'nun holde mırıltılar duyduğu ve kapı deliğinden baktığı sahnenin çıkarılması" istenmiştir.

Argo, Küfür, Kötü Söz, Kadınlara Yönelik Hakaretler

Dilenciler (Sacit İnan, Senaryo, 1966/34) adlı eserde "Ahmet'in Aliye söylediği: 'Piç kurusu' tabirinin"; *Çingene Aşkı* ya da *Paprika-Biber Tarlası* (Vecdi Uygun, Senaryo, 1966/41) adlı "Senaryonun muhtelif yerlerinde geçen: 'Piç' tabirlerinin", "'İt' ve 'Kaltak' kelimelerinin"; *Uçurumdaki Adam*'da (Kandemir Gökçay ve Tevfik Sağnak, Senaryo, 1966/43) "'Zilli Kızlarına bak' şeklindeki konuşmanın çıkarılması"; *Beyoğlu Esrarı* (Erler Film Kurumu, Senaryo, 1966/57) adlı "Senaryoda geçen (İt) tabirlerinin"; *Kıyamet Günü-Kaderde Birleşenler* (Yahya Benekay, Senaryo, 1966/67) adlı "Senaryonun muhtelif yerlerinde geçen: 'Şıllık, kaltak ve Ulan' gibi sözlerin"; *Korkusuz Yaşıyanlar*'da (Nazif Kurtan ve Yücel Hekimoğlu, Senaryo, 1966/125) "Murtaza'nın söylediği 'Piç' sözünün", "Rızanın söylediği 'Numara yapma ulan, Yatmışsın 100 tane Mor Kadın üstüne. Oh anam kaka. Birde Zuladan görüyorsun moruğu' şeklindeki konuşmanın"; *Caniler Yaşamaz*'da (Temel Tezol, Senaryo, 1966/106) "Yılmazın söylediği: 'Herkesin çıktığı yerden' sözünün"; *O Kadın*'da (Osman F. Seden, Senaryo, 1966/53) yer alan "'Pis Kahpe' tabirinin çıkarılması"; *Siyah Gül*'deki (İlhan Engin, Senaryo, 1966/54) "'Kaltak' tabirinin çıkarılması"; *Kızılırmak*

ve Karakoyun (Vedat Kamil Mutlu, Senaryo, 1966/78) adlı "Senaryoda geçen: 'İtin bini bir para' ve 'Köpek oğlu köpek' sözlerinin"; *Örümcek Adam*'da (Cevat Okçugil, Senaryo, 1966/87) "'it' kelimesinin"; *Kaderimizi Böyle Paylaştık* (Hasan Işık ve Numan Bayraktaroğlu, Senaryo, 1966/92) adlı "Senaryonun muhtelif yerlerinde geçen: 'Ulan, it, dürzü, domizin eniği, kaltak, köpoğlusu, gavat' gibi argo kelimelerin"; *Allahaısmarladık İstanbul*'da (Yaşar Şener, Senaryo, 1966/102) "Çolak'ın Murat'a söylediği: 'Sapına kadar' sözünün"; *İslamoğlu* (Ömer Sözver, Senaryo, 1966/107) adlı senaryoda "geçen 'it' kelimesinin"; *Fakir Bir Kız Sevdim* (Sadık Şendil, Senaryo, 1966/110) adlı senaryoda "geçen 'İt' kelimesinin"; *Karanlıkta Vuruşanlar* (Cavit Yürüklü, Senaryo, 1966/126) "Muhtelif sayfalarda geçen (İt) tabirinin"; *Seksen Kuruş* veya *Para*'da (Melahat Gürses, Senaryo, 1966/131) "(İneklik etti) tabirinin"; *Bar Kızı* (Bülent Oran, Senaryo, 1966/133) adlı senaryoda "geçen 'Oruspu' tabirlerinin çıkarılması"; *İntikam Korkunçtur* (Mehmet Özkan, Senaryo, 1966/138) adlı eserin "muhtelif yerlerinde geçen (İt) tabirlerinin"; *Çingene-Şıllık*'ta (Zafer Sürek, Senaryo, 1966/141) "'Şıllık' ismi kullanılmamak"; *Babam Kaatil Değildi* (Osman F. Seden, Senaryo, 1966/192) adlı senaryoda "geçen "'Ulan it, köpek, itlik' gibi tabirlerin", "Kenan'ın Fikret'e söylediği: 'Aciz köpeğin birisin sen'" gibi sözlerin ("Hele katil fakir ve onu kovalayan köpek de milyoner olduktan sonra" ve "suçlu olarak da gebereceğim tıpkı bir köpek gibi' cümlelerinin") de çıkarılması koşullar arasında yer almıştır.

İmanım Bahriyeli-Bize de mi Torpil? (Hasan Işık ve Numan Bayraktaroğlu, Senaryo, 1966/79) adlı senaryonun "birçok yerinde geçen: 'Temem, yeşşe, bilakis temem' gibi çarpık kelimelerin", "Yine senaryonun muhtelif yerlerinde geçen: 'Şıllık, kaltak, kahpe' sözlerinin", "Ahmet'in bahriyeliye söylediği: 'Keriz' tabirinin", "Bahriyeli'nin söylediği: 'Çakozlamak' kelimesinin" çıkarılması istenmiştir. Bu karara üyelerden Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi 1 ve 6. maddelere katılmadığını belirterek şerh düşmüştür. *Yedi Dağın Arslanı* (Emin Dadaş, Senaryo, 1966/76) adlı senaryonun "muhtelif yerlerinde geçen: 'Piç ve it' kelimelerinin", "Gökçen'in söylediği: 'Eceli gelen köpek cami duvarına işermiş' cümlesinin", "Zaroniç'in söylediği: 'Mürsel Gazi dedikleri köpek' sözünün" ve *Kanlı Pazar*'da (Fikret Uçak, Senaryo, 1966/101) "delikanlının Siranuş'a söylediği: 'Halbuki stop lambalarına bakıp markanı bulması lazımdı' sözünün", "Meczup'un söylediği: 'Cart.. atma ustam camlar yenidir' sözünün çıkarılması" şartı karara yazılmıştır.

Suç, Şiddet

Seksen Kuruş veya *Para*'da (Melahat Gürses, Senaryo, 1966/131) "Turgut'un ölüme sebebiyet vermesinden dolayı, cezasının çektirildiği gösterilmek" şartı ileri sürülmüş ve *Karanlıkta Vuruşanlar*'da (Cavit Yürüklü, Senaryo, 1966/126) [yazım düzeltilmiştir] "Mehmet'in Leyla'ya söylediği: 'Bu yüzden sorgusuz, sualsiz adam öldürme yetkisine sahibim' şeklindeki konuşmanın" ve "Mehmet'in Mayk'a söylediği 'Öldüreceğim seni' tarzındaki sözlerinin çıkarılması" istenmiştir.

İşkence

Zaloğlu Rüstem (Malik Gürses, Senaryo, 1966/75) ve *Dişi Düşman*'da (Aydın Arakon, Senaryo, 1966/93) karar aynı cümleyle "İşkence sahnelerinin halk üzerinde ürpertici tesir yaratmayacak şekilde olması" diye yazılmıştır.

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis vb.)

Dişi Düşman (Aydın Arakon, Senaryo, 1966/93) adlı senaryoda geçen "Millî Emniyet tabirinin 'Mali Polis' olarak değiştirilmesi" şartı öne sürülmüş ve *Dehşet Yaratan Adam* (Tuncay Ural, Senaryo, 1966/137) adlı senaryodaki "Millî Emniyet" ifadesinin de çıkarılması istenmiştir. *Kahraman Kadın* (Hasan Alsungur, Senaryo, 1966/33) adlı senaryoda geçen [yazım düzeltilmiştir] "askeri terimler, emir-komuta münasebeti ve sevk ve idare bakımından bariz yanlışlıklar göze çarptığından, askerlik şeref ve haysiyetini rencide edici bir durum taşımaktadır. Yukardaki hususlar göz önünde tutularak, adı geçen senaryonun düzeltilerek gönderildiği takdirde yeniden inceleme konusu yapılacağının uygun bulunduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir".

Beyoğlu Esrarı'nda (Erler Film Kurumu, Senaryo, 1966/57) "Rıfat'ın söylediği (Asker) sözünün çıkarılması"; *Dağların Kanunu*'nda [*Hudutların Kanunu*] (Emin Dağ, Senaryo, 1966/103) "Jandarma, er ve subayların kıyafet ve hareketlerinin Türk Ordusunun vakarına yaraşır bir şekilde olması ve askerlik şeref ve haysiyetini rencide edici hususlardan kaçınılması"; *Suç ve Ceza*'da (Zafer Sürek, Senaryo, 1966/142) "(Hapisten çıkan bir mahkûm cepheden dönen bir askere benzer) şeklindeki cümlenin çıkarılması"; *Korkusuz Adam*'da (Mehmet Arslan, Senaryo, 1966/177) "Yüzbaşı Kaplan'ın üniformalı kıyafette görülmemesi ve askerlik şeref ve haysiyetini rencide edici hususlardan kaçınılması" şartı da kararlara yazılmıştır. *Asker Anası*'nda (Vecdi Uygun, Senaryo, 1966/193) "Asker annesi ve kızkardeşi olan Nedret'le Filiz'in barda çalışmaları uygun görülmemiştir. Bu hususun göz önünde bulundurularak senaryonun yeniden düzeltilerek gönderildikten sonra nihai bir kararın verilmesinin uygun bulunduğuna oybirliğiyle" karar verilmiş; *İntikam Fırtınası*'nda (Yavuz Figenli, Senaryo, 1966/39) "Jandarmaların kılık kıyafetlerinin düzgün ve askerlik nizamına uygun olması" ve *Çingene-Şıllık*'ta (Zafer Sürek, Senaryo, 1966/141) "askerlikle ilgisi olmamak" koşullar arasında yer almıştır.

Special-Code Kill Muller - Özel Ajan'da (Ernesto Gastaldi ve Ugo Guerra, Senaryo, 1966/104) "Yabancıların Türk polisiyle teşriki mesai ettiklerinin belirtilmesi" ve *Ajan Z-55 Beyin Yıkama Operasyonu*'nda (Mario Colucci, Senaryo, 1966/105) "Türk polisiyle teşriki mesai ettiklerinin belirtilmesi" istenir. *İmanım Bahriyeli-Bize de mi Torpil?* (Hasan Işık ve Numan Bayraktaroğlu, Senaryo, 1966/79) adlı senaryoda "Polisin garsona söylediği: 'Sen hala kav çakıyorsun' cümlesinin" ve *Kaderimizi Böyle Paylaştık*'ta (Hasan Işık ve Numan Bayraktaroğlu, Senaryo, 1966/92) "İzzet'in söylediği: 'O zaman polistim' sözünün" çıkarılması istenmiş; *Çılgın Gençlik*'te (Yücel Uçanoğlu, Senaryo, 1966/195) "Polisin Hale ile Sema'yı karakola götürdüğünde, onları suçlu bulduğunu ve adliyeye vereceğini belirten bir cümlenin konulması", "Hale'nin telefonda Suat'a söylediği: 'Zavallı komiser nerede ise ağlayacaktı' cümlesinin çıkarılması" şartı da diğer koşullar arasında yer almıştır.

Hukuk ve Adalet

İhtiras Kurbanları'nda (Yücel Uçanoğlu, Senaryo, 1966/91) "Hakim'in söylediği: 'Arkadaşını taammüden öldürmek cürmü yüzünden 14 yıl müddetle hapsine ve bu cezanın Urfa Cezaevinde çekmesine karar verildi' şeklindeki konuşmanın, Türk Ceza

Kanunu'nun ilgili maddesine uygun bir şekilde düzeltilmesi" şart koşulmuştur.

Eğitim

Niçin Eğitim'de (Faruk Kenç, Senaryo, 1966/94) "Teşkilatlarda eğitim değil iş eğitimi ile ilgili seminer yapılır. Bu sebeple 1. sayfadaki Eğitim Müdürü'nün Umum Müdürlüğe yazdığı yazıda geçen 'Eğitim' kelimesinin 'Seminer' olarak değiştirilmesi" şart koşulmuş; *Allahaısmarladık İstanbul*'da (Yaşar Şener, Senaryo, 1966/102) "Abdi Paşa'nın düşman subayına söylediği: 'Kızım sizin mekteplerde okudu ve bu tehlikeli fikirlere orada sahip oldu' sözünün" de çıkarılması istenmiştir.

İdeoloji ve Siyaset

Bebek Davası-Beyaz Tabakta Siyah Üzüm'de (Melahat Gürses, Senaryo, 1966/130) "Yassıada olay ve davalarıyla herhangi bir iltibasa mahal verilmemesi için 'Bebek Davası' isminin kullanılmaması şartıyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir". Bu koşulu aynı zamanda film adlarına müdahale olduğu için isim değişikliği kısmında da değerlendirdik.

Millî Hisler, Tarihi Kişilikler, Başka Milletler

Special-Code Kill Muller-Özel Ajan'da (Ernesto Gastaldi ve Ugo Guerra, Senaryo, 1966/104) "Türkiye'yi ve halkımızı küçük düşürücü hususlardan kaçınılması" ve *Ajan Z-55 Beyin Yıkama Operasyonu*'nda (Mario Colucci, Senaryo, 1966/105) "Türkiye-Suriye sınırında görülen 4 Amerikan üniformalı Askeri Polis (M.P.)lerin sivil olarak gösterilmesi" ve "Türkiye'yi ve halkımızı küçük düşürücü hususlardan kaçınılması" koşulu kararlara yazılmış; *Kayıp Köyün Ahmet'i* (Claude Marsan ve Hidayet Pelit, Senaryo, 1966/52) adlı senaryoda olaylar Türkiye'de geçtiği için "içinde geçen artist isimleri, kadı, ağa gibi tabirler ve kıyafetlerin kaldırılması" da istenmiştir.

Malkoçoğlu-Avrupayı Titreten Türk (Süreyya Duru, Senaryo, 1966/144) adlı senaryoya "Eserde geçen tarihi şahsiyetlerin layık olduğu şekilde canlandırılması şartıyla" izin verilmiş; *Baltacı Mehmet Paşa ve Katerina* (Orhan Kurna, Senaryo, 1966/203) adlı senaryonun "tarihimizin şan ve şerefine yakışır şekilde filme çekilmesi" istenmiş; *Samsun'dan Doğan Güneş*'de (Ferdi Ün, Senaryo, 1966/191) senaryonun "Millî Mücadele tarihimize yakışır bir şekilde olmak şartıyla filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği ifade edilmiştir.

Büyük Tehlike'de (Memduh Alkaya, Senaryo, 1966/70) "Olay Brookhaven Nükleer Araştırma Merkezinde başladığından orada nöbetçinin Türk olarak gösterilmemesi" istenmiş; *Can Yoldaşları*'nda (Halit Refiğ, Senaryo, 1966/77) "Panayot'un söylediği 'Yunan tebaalı olduğu için kendisine birşey yapılamıyor' cümlesinin"; *Allahaısmarladık İstanbul*'da (Yaşar Şener, Senaryo, 1966/102) adlı senaryonun kararında "Abdi Paşa'nın düşman subayına söylediği 'Kızım sizin mekteplerde okudu ve bu tehlikeli fikirlere orada sahip oldu' sözünün", "Abdi Paşa'nın söylediği: 'Tarih, İngiliz süngüsünün girdiği yerden çıkmadığını yazıyor' cümlesinin" çıkarılması koşulu ileri sürülmüş; *Çingene Aşkı* ya da *Paprika-Biber Tarlası*'nda (Vecdi Uygun, Senaryo, 1966/41) adlı senaryoda "Tekgöz'ün konuşmaları arasında geçen 'Türke' tabirinin" çıkarılması istenmiştir.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Kıyamet Günü-Kaderde Birleşenler'de (Yahya Benekay, Senaryo, 1966/67) "Raziye ile Panter arasında geçen konuşmalardan: 'Ağa sofrasından köpeklere de daima bir şeyler artar' ve 'Köpekler hep sahipleri için havlar' sözlerinin", "yine Sadiye'nin söylediği: 'Açlıktan ölenin mezarı yok demişler' sözünün"; *Ve Şafakla Beraber Yıldızlar Kayboldu* (Daniel Daert, Senaryo, 1966/68) adlı senaryoda "Namık'ın söylediği: 'Benim memleketimde insanlar toprakla uğraşırlar, pabuç boyamak için eğilen insan yoktur' cümlesinin" ve *İmanım Bahriyeli-Bize de mi Torpil?* (Hasan Işık ve Numan Bayraktaroğlu, Senaryo, 1966/79) adlı eserde "Nesrin'in babasına söylediği: 'O bir işçi parçası' cümlesinin" de çıkarılması koşullar arasında sayılmıştır.

Babam Kaatil Değildi (Osman F. Seden, Senaryo, 1966/192) adlı eserde [yazım düzeltilmiştir] "Filiz'in Kadir'e söylediği: 'Doğanlar hep zenginler, kuvvetliler için doğuyor' cümlesinin", "Filiz'in Müdüre söylediği. 'Bütün kabahati fakir olması, kendini koruyacak parası olmaması öyle mi?' sözünün", "Fikret'le Filiz arasında geçen konuşmalardan: 'Hele katil fakir ve onu kovalayan köpek de milyoner olduktan sonra', 'Fakir kurbanlar dururken, kimse zengin haydutları kovalamaz', 'Fakir olduğum için suçluyum... suçlu olarak da gebereceğim tıpkı bir köpek gibi' cümlelerinin", "Kenan'ın Fikret'e söylediği: 'Aciz köpeğin birisin sen', 'Ama ben katil olduğum halde… nah… içeri girdiğim anda önümde eğilecekler… uşaklarım gibi eğilecekler...' sözlerinin" çıkarılması istenmiştir.

Hz. Ali'nin Cenk Kitabı, Falcı, Devlet Kurumları, Kıyafet

Heryerde Kar Var-Karakış'da (Hidayet Pelit, Senaryo, 1966/66) "Hz. Ali'nin cenk kitaplarından birinin okunduğunu gösteren pasajın çıkarılması şartıyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verilmiştir. *Çingene Aşkı* ya da *Paprika-Biber Tarlası*'nda (Vecdi Uygun, Senaryo, 1966/41) "Falcının söylediği: 'Unutmayın ki, en güzel çocuklar aşkın mahsulü olan çocuklardır' cümlesinin" çıkarılması istenmiştir. *Batıya Kalkan Tren*'de (Nuran D. Şener, Senaryo, 1966/40) "İş ve İşçi Bulma Kurumunda çalışan kızların örgü ördüklerini gösteren pasajın çıkarılması" istenmiştir. *Kayıp Köyün Ahmet'i* (Claude Marsan ve Hidayet Pelit, Senaryo, 1966/52) adlı senaryoda "hadiseler Türkiye'de geçtiğine göre içinde geçen artist isimleri, kadı, ağa gibi tabirler ve kıyafetlerin kaldırılması" gerektiği belirtilmiştir.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Güzel Bir Gün İçin'de (Erol Keskin- Erol Günaydın, Senaryo, 1966/60) [paragraflar birleştirilmiştir] "bu defa sahibinin verdiği dilekçede; bütün mahzurlu hususların senaryodan çıkarılarak yeniden tetkikini talep etmesi üzerine mezkûr senaryo komisyonumuzca yeniden incelenmiştir. Adı geçen senaryonun işbu tadilli şekliyle filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verilmiş; *Süveyşte Entrika* (Memduh Alkaya, Senaryo, 1966/47) adlı senaryoda "Eser bir roman veya hikaye şeklinde yazıldığından diyalog ve mizansenlerin birbirinden ayırt edilerek ve senaryo tekniğine uygun şekilde yeniden yazılıp

gönderildiği takdirde inceleme konusu yapılmasının muvafik bulunduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiş, senaryo kısa süre sonra 59 saylı kararla kabul edilmiştir.

İsim Değişikliği

Bebek Davası-Beyaz Tabakta Siyah Üzüm'de (Melahat Gürses, Senaryo, 1966/130) "Yassıada olay ve davalarıyla herhangi bir iltibasa mahal verilmemesi için 'Bebek Davası' isminin kullanılmaması şartıyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir". Bu koşul, aynı zamanda siyasal yaşama göndermede bulunduğu için siyaset başlığı altında da yazılmıştır. *Memedo-Kardeş Sevgisi* (Aysel Külah, Senaryo, 1966/184) adlı senaryonun "ikinci ismi olan 'Memedo'nun değiştirilmesi ve buna benzer bozulmuş isim kullanmamak ve senaryonun içinde geçen bilumum 'Memedo' sözlerinin de çıkarılması veya değiştirilmesi" şartı ileri sürülmüş; *Kanlı Hıdrellez* (Yavuz Yalınkılıç, Senaryo, 1966/197) adlı senaryonun "isminde ve içinde geçen 'Hıdırellez' kelimesinin çıkarılması şartıyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle [bu sözcüğün üstü çizilmiş] karar verilmiştir". Merkez Film Kontrol Komisyonu başkanı İçişleri Bakanlığı temsilcisi Dr. Jur. Alim Şerif Onaran "İsimde Hıdırellez kelimesinin kalmasında mahzur görmüyorum" diyerek şerh düşmüştür.

Gerçek - Kurmaca İlişkisi

Kayıp Köyün Ahmet'i (Claude Marsan ve Hidayet Pelit, Senaryo, 1966/52) adlı "Eserin konu itibariyle işlenişindeki teknik genel olarak Türk toplumunu gelenek ve görenekleriyle ilgisiz görülmüş ve hadiseler Türkiye'de geçtiğine göre içinde geçen artist isimleri, kadı, ağa gibi tabirler ve kıyafetlerin kaldırılması ve böylece olayların hayali bir ülkede geçtiğinin filmin baş tarafında bir yazı veya diyalogla açık olarak belirtilmesi şartıyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir". *İslamoğlu* (Ömer Sözver, Senaryo, 1966/107) için bir argo ifadenin dışında "Tarihi olaylar tahrif edilmemek şartıyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir".

Diğer

At Avrat Silah (Erman Film Kurumu, Senaryo, 1966/194) adlı senaryoya ait ret kararı gibi yorumlanabilecek kararı, "sakıncalı/mahzurlu" bulunduğuna dair herhangi bir ifadeye yer verilmeyişi nedeniyle şartlı kabul olarak yorumlamaktan yanayız; kararda "Yusufçuk'un kadınlar hamamına girdiği ve orada kadınlarla beraber olduğu sahnelerin, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince adı geçen senaryonun yeniden düzeltilerek gönderildikten sonra nihai bir kararın verilmesinin uygun bulunduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiş; *Ölümlerin En Acısı* (Safa Önal, Senaryo, 1966/196) adlı senaryo için de benzer biçimde "Sibel'in polis tarafından gazinoya yerleştirildiğinin, (Naci'nin yetiştirdiğinden bahsedilmemesi) belirtilerek senaryonun yeniden düzeltilip gönderildikten sonra nihai bir kararın verilmesinin uygun bulunduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

İntikam Fırtınası'nda (Yavuz Figenli, Senaryo, 1966/39) "Necip'in Ali'ye söylediği: 'Bana da yapılacak bir şey düşer herhalde' cümlesinin"; "Suzi'nin, tren biletini saat mukabili aldığını gösteren pasajın"; *Kıyamet Günü-Kaderde Birleşenler*'de (Yahya Benekay, Senaryo, 1966/67) "Nuri'nin patrona söylediği: 'Bak şimdi de o işten çekti canım,

bilirsin birşey canım çekti mi hemen olmalı' cümlesinin"; *Büyük Tehlike*'de (Memduh Alkaya, Senaryo, 1966/70) "Gece kulübü hakkında söylenen 'Aşağılık bar' tabirinin" ve *Can Yoldaşları*'nda (Halit Refiğ, Senaryo, 1966/77) "Bitirim'in söylediği 'Boğaziçi Oteli' sözünün" çıkarılması şart olarak ileri sürülmüştür.

Örnek Karar

Hudutların Kanunu

Bu karar defterinde yer alan Lütfi Akad'ın *Hudutların Kanunu* adlı filmine ilişkin senaryo her ne kadar kabul kararı almış olsa da sonraki sürçlerde "yurtdışına" çıkarılması konusunda bir hayli sorun yaşayan filmlerden bir olmuştur. Emin Dağ'a ait *Dağların Kanunu* adlı senaryonun daha önce 16.4.1966 tarih ve sayılı kararla kabul edildiği belirtilmiş ve eser sahibinin isteği üzerine adının "bazı ticari mülahazalarla" *Hudutların Kanunu* (1966/182) olarak değiştirilmesi isteği onaylanmış; 103 sayılı kararla tetkik edilen senaryonun "Jandarma, er ve subayların kıyafet ve hareketlerinin Türk Ordusunun vakarına yaraşır bir şekilde olması ve askerlik şeref ve haysiyetini rencide edici hususlardan kaçınılması şartıyla" filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verildiği ifade edilmiştir.

(*Hudutların Kanunu*, Yön.: Lütfi Ömer Akad, 1966)

Film sahibi 14.7.1966 (Karar No: 103) tarihinde ise gösterim ve yurtdışına çıkarmak için başvurmuş Alim Şerif Onaran başkanlığında toplanan Merkez Film Kontrol Komisyonu, "1. Öğretmen Ayşe ile tarlada bekliyen Hıdır konuşurlarken, yanlarına gelen assubayın öğretmene hitaben söylediği: 'Köyü arasak mı?' şeklindeki konuşmanın çıkarılmasiyle öğretmenin karşıdan kaçakları gördüğü sahnenin çıkarılması", "2. Filmin son kısmı senaryodan tamamen ayrı çekilmiştir. Finaldeki söz ve sahnelerin senaryoya uygun bir şekilde düzeltildikten sonra adı geçen filmin yeniden görülüp nihai bir kararın verilmesinin uygun bulunduğuna ekseriyetle" karar verildiğini belirtmiştir. Karara İçişleri Bakanlığı temsilcisi Merkez Film Kontrol Komisyonu başkanı Alim Şerif Onaran ve Millî Eğitim Bakanlığı Yayım Şube Müdürlüğü'nden gelen temsilci "Filmin sonunda, Hıdır'ın oğluna 'babanın akibetini gördün, sen bu yola düşme, okuluna dön' şeklinde söylemesi şartıyla filmin halka gösterilmesinde bir sakınca görmüyorum" diyerek şerh düşmüşlerdir. Daha sonra bu maddelerin tashihinin yapıldığı gerekçesiyle 19.7.1966 (Karar No: 108) tarihinde yeniden komisyona gelen film 108 sayılı kararla denetlenmiş ve "tekrar görülen filmde yukarıdaki 2. maddenin yerine getirilmediği görüldüğünden filmin bu haliyle halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna (Komisyon Başkanı ve Millî Eğitim Başkanlığı temsilcisinin 'Evvelce istediğimiz ve filmin sonunda Hıdır'ın oğluna 'babanın akibetini gördün, sen bu yola düme, okuluna dön' şeklindeki görüşümüze uygun konuşmanın yapıldığı görüldüğünden filmin halka gösterilmesinde bir sakınca görmüyoruz' şeklindeki beyanlarına karşılık) ekseriyetle karar verilmiştir." Film 23.7.1966 (Karar No: 235) tarihinde "halka gösterilmek ve yurtdışına çıkarılmak" için "istenilen hususların yerine getirildiğinden" yeniden başvurmuş "yeni şekliyle görülen filmde, istenilen hususların yerine getirildiği görüldüğünden, adı geçen filmin halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına, yurt dışına çıkarılmasının mahzurlu olduğuna (Genelkurmay Bşk. temsilcisinin muhalif reyine karşılık) ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. 235 sayılı bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi şerhinde "Filmde jandarmaların çok pasif göründüğünden, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 7. fıkrası gereğince filmin tümüne muhalifim" demiş; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "Filme *Nizamname*'nin 13. maddesinin tatbiki reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. 28.4.1967 (Karar No: 63) tarihinde hem Genelkurmay Başkanlığının daha önceki senaryoda "Türk jandarmasının çok pasif bir durumda gösterildiği gerekçesiyle" hem de film sahibinin filmi yurt dışına çıkarmak için yaptığı başvuru üzerine, filmin yeniden görüldüğü ve adı geçen filmin "Yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna oybirliği ile karar verildiği" belirtilmiştir. Film daha sonra 26.7.1968 (Karar No: 140) tarihinde yurt dışına çıkarılmak için yeniden başvuru yapmış ancak bu başvuru da 140 sayılı kararla reddedilmiştir. 17.7.1970 (Karar No: 166) tarihinde film sahibi yeniden yurt dışına çıkış için başvuru yapmış, ancak kararda (1970/166) "filmin aynı film olması hasebiyle 26.7.1968 gün ve 140 sayılı kararın değiştirilmesine hukuki imkân bulunmaması dolayısiyle iş bu talebin reddine" oybirliği ile karar verildiği belirtilmiştir.

KARAR DEFTERİ
(SENARYO) 1966 CİLT 2

[Merkez Film Kontrol Komisyonu Senaryo Tetkikine Dair Karar Defteri 1966 Cilt 2]

Karar Defteri (Senaryo) 1966 Cilt 2 adlı defterde toplamda 13 ret, 91 şartlı kabul ve 80'de kabul olmak üzere 184 karar yazılmıştır, az sayıda olmakla birlikte yabancıların yazdığı senaryolar da defterde mevcuttur.

Ret Kararları

Öncelikle bu defterde ret verilmiş kararlar ele alınacaktır. *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrasına 2 kez, 6. fıkrasına 3 kez; 6 ile 8. fıkralara birlikte 1 kez, 7-8-9. fıkralara birlikte 1 kez, 4 ile 8. fıkralara birlikte 3 kez ve 8 ile 9. fıkralara birlikte 3 kez atıf yapılmıştır.

Millî Rejime Aykırı, Siyasi İçtimai İdeoloji Propagandası

5. fıkraya atıf yapan iki karar aynı senaryo ile ilgilidir: *Yeni Dünya* (Hüsnü Okumuş, Senaryo, 1966/309) adlı senaryonun "havası ve yaratmak istediği dünya itibariyle meçhul bir memleket seçmeyip Türkiye Cumhuriyeti'ni ele alması, bünyemizin bugünkü şartlarına uymadığı görüldüğünden, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrası gereğince adı geçen senaryonun filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna" karar verilmiş; daha sonraki kararda ise *Yeni Dünya* (Hüsnü Okumuş, Senaryo, 1966/389) 309 numaralı karar hatırlatılmış ve "senaryo hakkında bu kere sahibinin verdiği dilekçede; adı geçen senaryonun mevzuunun Türkiye dışında geçtiğinin belirtilmesi şartıyla düzeltileceğinden bahisle yeniden tetkiki" istenildiği belirtilmiştir. Karar "senaryo, genel havası itibariyle, Türkiye dışında başka bir yerde de olsa, ideoloji propagandası yapar mahiyette görüldüğünden, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrası gereğince adı geçen senaryonun filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilerek tamamlanmıştır.

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Melez (Ahmet Akın, Senaryo, 1966/217) adlı "Senaryo genel havası itibariyle, milli aile duygularımızı rencide edici ve umumi ahlaka aykırı bir durum taşıdığından";

Toy Aşıklar (Muhittin Akgül, Senaryo, 1966/319) adlı senaryo "genel havası itibariyle, umumî terbiye ve ahlâk kaidelerine aykırı ve milli aile duygularımızı rencide eder bir durum taşıdığından"; *Son Duvar* (Avni Dilligil, Senaryo, 1966/242) için "Adı geçen senaryonun, *Hint Domuzları* adlı yabancı bir eserden alındığı, fakat sosyal çevremize hiçbir şekilde oturmamış olduğundan, Millî duygularımızı rencide edici bir durum taşıdığından bu olumsuz havasıyla filme çekilmesinin" sakıncalı olduğu yazılmış ve her üç kararda da 6. fıkra gerekçe gösterilmiştir.

Din Propagandası Yapan, Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı Olan

Nizamname'nin 7. maddesinin hem 4 hem de 8. fıkralarına dayanan üç karardan ikisi benzer bir senaryo ile ilgilidir, senaristleri farklı olan bu iki senaryonun ismi kısmen benzerdir; kararlar aynı gün içinde arka arkaya alınmıştır. *Pir Sultan* (Hüseyin Peyda, Senaryo, 1966/225) adlı senaryo için alınan kararda, "Evvelce, 14/5/1966 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunca tetkik edilerek filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna 166 sayı ile karar verilen ve Hüseyin Peyda tarafından yazılıp Fer Film Kurumunca filme alınmak istenilen *Pir Sultan* adlı senaryo hakkında bu defa Hüseyin Peyda'nın verdiği dilekçede; senaryonun akla ve mantığa uygun bir şekilde ve *Nizamname*'ye uygun olarak yeniden yazıldığından bahisle tekrar tetkiki istenilmektedir. İkinci defa tetkik edilen senaryoda red sebeplerinin aynen bırakıldığı görüldüğünden, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 4 ve 8. fıkraları gereğince adı geçen senaryonun filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. *Pir Sultan Abdal* (Bülent Oran, Senaryo, 1966/226) adlı filmin kararında ise şunlar yazılmıştır: "Evvelce, 14/5/1966 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunca tetkik edilerek, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 4 ve 8.fıkrası gereğince filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna (166) sayı ile karar verilen ve Hüseyin Peyda tarafından yazılıp Fer Film Kurumunca filme alınmak istenilen *Pir Sultan Abdal* hakkında bu defa mezkûr firmanın verdiği dilekçede; senaryo yazarı Bülent Oran olarak gösterilmiş ve senaryonun yeniden tetkiki istenilmektedir. İkinci defa tetkik edilen senaryoda red sebeplerinin kaldırılmadığı görüldüğünden, evvelce verilen karar gereğince adı geçen senaryonun filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir".

Evliyalar Evliyası Hünkar Hacı Bektaş-ı Veli (Murat Sertoğlu, Senaryo, 1966/325) adlı senaryonun kararında "konu olarak ele alınan Bektaşilik, bir tarikat olduğundan ve müminler arasında tefrika yaratacağı müşahede edildiğinden, 677 Sayılı Kanunun 1. maddesinin 2. fıkrası ile *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 4 ve 8. fıkraları gereğince adı geçen senaryonun filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir" denir.

Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı, Cürüm İşlemeğe Tahrik, Askerlik Şeref ve Haysiyeti

Golden Horn-Haliç (Jesus Franco, Senaryo, 1966/231) için yazılan daha önceki karar hazırlatılarak yazılan kararda senaryo adları ve senaristler farklı biçimde yer alır. "Evvelce 24/6/966 tarihinde Merkez Film

Kontrol Komisyonunda tetkik edilerek *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6 ve 8. fıkraları gereğince filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna (201) sayı ile karar verilen, Michael Loggen tarafından yazılıp Mar Film Kurumunca filme alınmak istenilen *Macera İstanbul'da Başlıyor* adlı senaryo, bu kere Jesus Franco tarafından bazı değişiklikler yapılarak yeniden yazılıp gönderildiği, dosyasının tetkikinden anlaşılmıştır. İşbu yeni şekliyle tetkik edilen senaryonun, red sebepleri kaldırılmadığı görüldüğünden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6 ve 8. fıkraları gereğince filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

8. ve 9. fıkraları gerekçe gösteren üç karar vardır: *Vurguncular* (Şinasi Önengüt, Senaryo, 1966/215) ve *Kör Gençlik* (Mustafa Savaş Usta, Senaryo, 1966/391) adlı senaryolar "genel havası itibariyle, memleketin emniyet ve inzibatı bakımından zararlı ve suç işlemeye teşvik edici bir durum taşıdığından"; *Sokak Çocuğu* (Rahmi Kafadar, Senaryo, 1966/218) adlı senaryo "genel havası itibariyle, 5387 ve 6972 sayılı Kimsesiz Çocukları Koruma kanunlarına aykırı, Memleketin emniyet ve inzibatı bakımından zararlı ve suç işlemeye teşvik edici bir durum taşıdığından" reddedilmiştir.

Balçıklı Ethem (Vecdi Uygun, Senaryo, 1966/258) adlı senaryonun kararında ise, üç fıkraya birden atıf yapılmış, kararda senaryonun "genel havası itibariyle askerlik şeref ve haysiyetini rencide edici, memleketin emniyet ve inzibatı bakımından zararlı ve suç işlemeye teşvik edici bir durum taşıdığından" dolayı 7, 8 ve 9. fıkralara dayanılarak reddedildiği belirtilmiştir.

Çeşitli senaryolarda ise *Nizamname*'nin belirli fıkralarına uyulması şart koşulmuştur: *Müthiş Tuzak*'ta (İsmet Doğrul, Senaryo, 1966/370) senaryo filme çekilirken *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına, *Horasandan Gelen Türk Bahadır*'da (Recep Ekicigil, Senaryo, 1966/230) da 7. maddenin 3. fıkrasına uyulması uyarısı yapılmış; *Ayyıldız Fedaileri*'nde (Kadri Ögelman, Senaryo, 1966/233) farklı gerekçeler ileri sürülmüş, birkaç kez de "7. maddesinin 6. fıkrası gereğince" diye karar yazılmıştır. *Müslümanların Kahraman Kızı Havle* (Selami Münir Yurdatap, Senaryo, 1966/295) adlı senaryo için ise "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 4. fıkrasına riayet edilmek şartıyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Şartlı Kabul Kararları

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Bombacı Emine-Kahraman Kadınlar'da (Muzaffer Mozaik, Senaryo, 1966/223) "Düşman kumandanlarıyla yakınlık kuran kadınların iffetinin korunması" istenmiş; *Denizciler Geliyor*'da (Sadık Şendil, Senaryo, 1966/247) [yazım düzeltilmiştir] "mizansende Erol'un durum ve tutumunun laubaliliğe kaçmayacak" şekilde olması, "Birsen'in söylediği 'Çünkü İzmir vapurundaki davranışınızı beğenmedim...' şeklinde başlayan paragrafın çıkarılması" talep edilmiştir. *Virane Çiftliğin Dişi Kaplanı*'nda (Kemal Uranlı, Senaryo, 1966/296) [yazım düzeltilmiştir] "'Ona ne yaptıysan ben de isterim' diye başlayıp, 'On beş kıza bedeldir, gelinlerin kısırı' şeklinde son bulan sözlerin tamamen" ve *Oyuncak Dünya*'da (Fahrettin Üstünol, Senaryo, 1966/327) "Kenan'ın söylediği: 'Beyefendiyi müdüriyete götürün. Konuşması için de bir lügat verin' cümlesinin çıkarılması" talep edilirken *İzmir'in Kahpesi-Efenin Kızı*'nda (Yusuf Şenşafak, Senaryo, 1966/369)

(*Fakir Çocuklar*, Yön.: Memduh Ün, 1966)

"Gül'ün Yunan zabitleri ile gayrimeşru bütün münasebetlerinin kaldırılması ve hareketlerinde müstehcenliğe kaçılmaması, milli hislerimizi rencide etmemesi" koşulu karara yazılmıştır.

Akrabalık bağlarının doğru olarak kurulması da zaman zaman kararlarda yer almıştır. *Fakir Çocuklar* (Uğur Film, Senaryo, 1966/362) adlı senaryoda, "Zeki'nin annesi Erol'un büyükannesi olarak gösterilmiş ve bu suretle Erol'un Zeki'nin oğlu olduğu ima edilmiştir. Bu durumun düzeltilerek adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verilmiş; *Yıldırım Selim-Tilki Selim*'de (Yılmaz Güney, Senaryo, 1966/378) "kadının söylediği 'Ben hiç böyle akraba görmedim' ve 'Hala söylemeyecek misiniz, sizinle nerden akraba oluyoruz' cümlesi ve yine aynı sahifede kızın söylediği 'Ben hiç böyle akraba görmedim ömrümde' cümlesinin" çıkarılması talep edilmiştir.

Müstehcenlik, Cinsiyetçi İfadeler

Tehlikeli Oyun'da (Ferit Eylik, Senaryo, 1966/214) "Ekrem'in söylediği: 'En münasip yerlerinden defelarca busederim' cümlesinin"; *Virane Çiftliğin Dişi Kaplanı*'nda (Kemal Uranlı, Senaryo, 1966/296) "Halit'in elini uçkuruna attığını gösteren sahnenin"; *İntikam Hırsı*'nda (Türker İnanoğlu, Senaryo, 1966/301) "Musa'nın söylediği: 'O zaman senin yanında başka erkekler olacak, biri gidip biri gelecek, koynuna. Ahmet'te karşında bakacak. Upuzun bir erkek kuyruğu, umumhaneye kadar yolu var' sözünün"; *Karacaoğlan*'da (Şahin Gürpınar, Senaryo, 1966/316) "Çınaroğlu'nun Emine'ye söylediği: 'Seni tam 15 yıl besledim. Kendi elimle büyüttüğüm, senin gibi güzel bir karanfili başkasına koklatmam doğrusu' cümlesinin"; *Demir Kapı* (Mahmut Dedehayır, Senaryo, 1966/347) adlı eserde "1.nci kızla 2.nci kız arasında geçen konuşmalardan, 'Bir gün hanım bana kuzu kuzu sokuldu….' diye başlayıp '..O günlerde henüz memnun edilmeye başlamamıştık..' diye son bulan sözlerin"; *Yumrukların Kanunu*'nda (Aziz Sarıkaya, Senaryo, 1966/349) "1.nci adamın söylediği 'Hasan kıza kesildi, tadına bakıyor' cümlesinin"; *Sarı Zeybek*'te (Sami Acun, Senaryo, 1966/376) "'Bu avradı dağa kaldırdık, öyleyse Zeybek töresini niye bozuyoruz' cümlesi ile, 'Bunu oynatmamız lazım' cümlelerinin"; *Yıldırım Selim-Tilki Selim*'de (Yılmaz Güney, Senaryo, 1966/378) "kadının söylediği 'İmkansız, üstelik göğüsleri de iri onun' ve Selim'in söylediği 'Ama göğüs hariç aynı' sözlerinin" ve *Meçhul Cinayet - Bu Gece* (Kemal Uranlı, Senaryo, 1966/382) adlı senaryoda "sanki lokum mübarek cümlesinin" de çıkarılması koşullar arasında yer almıştır.

Zeynonun Aşkı'nda (Ali Fuat Özlüer, Senaryo, 1966/264) [yazım düzeltilmiştir]

"Bekir'in söylediği 'Ben olsam dünyada bırakmazdım seni. Ona sapına kadar erkek bir adam lazım' cümlesinin", "Leyla'nın Zeynep'e söylediği 'Yani sen şimdi kız oğlan kızsın ha, ayol insan kapı arkalarında, plaj kabinlerinde, sinema localarında olsun bir şeyler becermez mi?' cümlesinin", "Bekir'in Leyla'ya söylediği 'Arada sırada senin de bir tadına bakarım, ne olacak üçümüz birden idare eder gideriz' cümlesinin çıkarılması" istenir. *İlkbaharda Ölenler* (İbrahim Yaşar Eroğlu, Senaryo, 1966/280) adlı "Senaryoda, ortaokul talebesinin geneleve gittiği sahnenin çıkarılması ile fazla müstehcenliğe kaçılmaması" şartı karara yazılmıştır.

Müstehcenlik: Dans, Öpüşme, Sevişme

Birçok karar aralarında küçük farklılıklarla benzer ifadelerle yazılmıştır. *Karakolda Ayna Var-Dişi Kaplan* (Savaş Eşici, Senaryo, 1966/211), *Kriminal* (Umberto Lenzi, Senaryo, 1966/216), *Bana Bela Derler* (Cevat Okçugil, Senaryo, 1966/313), *Karacaoğlan* (Şahin Gürpınar, Senaryo, 1966/316) adlı senaryolarda "senaryoda geçen sevişme, sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması"; *Cehennem Bomboş* (Erdinç Atalay, Senaryo, 1966/257) adlı senaryoda "aşk sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması"; *Arslanların Dönüşü*'nde (Hamit Gürsoy, Senaryo, 1966/249) adlı filmde "aşk ve sevişme sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmamak"; *Toccata e Fuga-Vur ve Kaç* (Paolo Bianchini, Augusto Caminito, Maurizio Lucci, Senaryo, 1966/314), *Şoförün Hayatı* (Erkut Köprülü, Senaryo, 1966/326) gibi senaryolarda "Sevişme ve öpüşme sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması"; *Korkunç İftira* (Aysel Külah, Senaryo, 1966/229, *Zeynonun Aşkı* (Ali Fuat Özlüer, Senaryo, 1966/264), *Seher Vakti* (Safa Önal, Senaryo, 1966/266), *Leyla ile Mecnun* (Abdurrahman Palay, Senaryo, 1966/274), *Su Testisi* (Yavuz Yalınkılıç, Senaryo, 1966/279), *Nefesini Keseceğim* (Cahit Günal, Senaryo, 1966/282), *Ben Bir Kanun Kaçağıyım* (Özdemir Birsel, Senaryo, 1966/284), *Maskeli Süvarinin İntikamı* (Yurdakul Gültekin, Senaryo, 1966/290/1), *Vatansızlar* (Bob Mullen ve Ayhan Türkbaş, Senaryo, 1966/322), *Zehirli Kucak* (Nevzat Pesen, Senaryo, 1966/387), *Yolların Sonu* (Semra Künmat ve Kâmi Suveren, Senaryo, 1966/363), *Kaatiller de Ağlar* (Bülent Oran, Senaryo, 1966/394) adlı senaryolarda "Sevişme, öpüşme ve dans sahnelerinde müstehcenliği kaçılmaması"; *Panayırda Fırtına*'da (Orhan Aguş, Senaryo, 1966/256) "dans sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması"; *Tehlikeli Oyun* (Ferit Eylik, Senaryo, 1966/214), *Virane Çiftliğin Dişi Kaplanı* (Kemal Uranlı, Senaryo, 1966/296), *İntikam Hırsı* (Türker İnanoğlu, Senaryo, 1966/301), *Altın Çocuk* (Memduh Ün, Senaryo, 1966/303), *Demir Kapı* (Mahmut Dedehayır, Senaryo, 1966/347), *Kanıma Kan İsterim* (Alev Akakar, Senaryo, 1966/350), *Kadın Avcıları* (Turgut Demir, Senaryo, 1966/377), *Saatli Bomba* (Orpham Film, Senaryo, 1966/346) gibi filmlerde "Sevişme, öpüşme, dans ve yatak sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması"; *Büyük Hakikat*'te (Ali Fuat Özlüer, Senaryo, 1966/227) "Senaryoda geçen sevişme, öpüşme ve bar sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması"; *Ayrılık Olmasaydı* (Hüsnü Cantürk, Senaryo, 1966/383) adlı "Senaryoda geçen sevişme, öpüşme ve yatak sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması" istenmiştir. *Üç Yeşil Köpek-Three Green Dogs* (Frank Kramer, Senaryo, 1966/307) adlı senaryonun "yalnız bir kısmında şark dansı yapan dansöze ait sahnede müstehcenliğe kaçılmaması"; *Yarim İstanbulu Mesken mi Tuttun*'da (Varto Faciası) (Süreyya Duru, Senaryo, 1966/305) "Açık

(*Ayrılık Olmasaydı*, Yön.: Hüsnü Cantürk, 1967)

sahnelerde müstehcenliğe kaçılmaması" ve *Seni Unutmayacağım* (Kıral Cengiz, Senaryo, 1966/328) adlı senaryoda "açık sahnelerde müstehcenliğe kaçılmaması" şart olarak ileri sürülmüştür.

Cinsel Saldırı

Can Yoldaşı (Mayıncı Hasan) (Yavuz Yalınkılıç, Senaryo, 1966/271) adlı senaryoda "Hasan'ın karısına tecavüz edildiği sahnede müstehcenliğe kaçılmamak" koşulu ileri sürülmüştür.

Argo, Küfür, Kadınlara Yönelik Hakaret

Tehlikeli Oyun (Ferit Eylik, Senaryo, 1966/214) adlı "Senaryonun muhtelif yerlerinde geçen: 'Orostopol' tabirinin", "Senaryoda geçen: 'Lan it ve it' kelimelerinin"; *Kır Atlı Efe*'de (Cemal Ezgi, Senaryo, 1966/236) "Yüzbaşının söylediği 'Ulan deyyus' tabirinin", "Yüzbaşının söylediği 'Kıçı kırık' ve 'o it oğlu it' sözlerinin"; *Denizciler Geliyor*'da (Sadık Şendil, Senaryo, 1966/247) "Metin'in söylediği 'Toz olayım mı' tabirinin"; *Zeynonun Aşkı*'nda (Ali Fuat Özlüer, Senaryo, 1966/264) "Zeynep'in söylediği 'İnek karı' sözünün"; *Can Yoldaşı*'nda (*Mayıncı Hasan*) (Yavuz Yalınkılıç, Senaryo, 1966/271) "Hamit'in söylediği 'Yediği boka bak, ile Ağa'nın Hasan'ın karısına söylediği 'Vay kaltak vay' cümlelerinin"; *İntikam Hırsı*'nda (Türker İnanoğlu, Senaryo, 1966/301) "Yine Musa'nın söylediği: 'Kırığım olursun, ben de aftos piyosun' cümlesinin"; *Yarim İstanbulu Mesken mi Tuttun*'da (Varto Faciası) (Süreyya Duru, Senaryo, 1966/305) "Ayşe Kaltağı" ifadesinin; *Karanlık Yarın*'da (Alev Akakar, Senaryo, 1966/320) "Kemal'in Şükran'a söylediği: 'Kaltak karı' ibaresinin"; *Seni Unutmayacağım*'da (Kıral Cengiz, Senaryo, 1966/328) "Orhan'ın söylediği: 'Orospu' kelimesinin"; *Casusların Kaderi*'nde (İhsan Özsayın, Senaryo, 1966/329) "Sutoku'nun söylediği: 'Domuz oğlu domuz' sözünün çıkarılması"; *İzmir'in Kavakları-Çavdarlı Murat*'ta (Özdemir Birsel-Safa Önal, Senaryo, 1966/364) "Gidinin Kancığı" ifadesinin; *Yıldırım Selim-Tilki Selim* (Yılmaz Güney, Senaryo, 1966/378) adlı "Senaryonun muhtelif yerlerinde geçen 'Aynasız' kelimelerinin", "Selim'in söylediği Parçası sünnetçide kalmış sözlerinin"; *Meçhul Cinayet Bu Gece*'de (Kemal Uranlı, Senaryo, 1966/382) "sulanmıyalım, vakitsiz öten horozu keserler, sözlerinin"; *Eli Maşalı*'da (Nejat Saydam, Senaryo, 1966/392) "Nermin'in söylediği 'Sen git de babanın ölmüş eşeği ile iç o rakıyı' ve", "'Ağzımı öpeceğine yeri öp, kabak musakkası' sözlerinin" çıkarılması şart olarak yazılmıştır.

İzmir'in Kahpesi- Efenin Kızı (Yusuf Şenşafak, Senaryo, 1966/369) adlı "Senaryonun

isminde ve içinde geçen: 'Kahpe' kelimeleriyle, 'Orospu' tabirlerinin tamamen", "'Birçok ebe var ama, hepsi şırfıntı' sözünün", "Gülsüm'ün söylediği: 'Harp zamanında niye ananın donuna saklandın' şeklindeki konuşmalarının", "Gülsüm'ün jandarmaların yanında arabacıya söylediği: 'Hergele' kelimesinin" de çıkarılması istenmiştir. *İlahların İsyanı*'nda (Metin Ercantekin, Senaryo, 1966/261) [yazım düzeltilmiştir] "'Her şeyde sizi ben himaye edip, her müşkül boktan ben yakanızı sıyırmıyor muyum ha?' sözü ile", "'Bu mu benden daha çok arzuladığın istikbal, bak bakalım şu orospulara hangisi hayatından memnun' ve sahne 89'da geçen 'Orospu' sözlerinin çıkarılması şartıyla" ifadeleri karara yazılmıştır. *Virane Çiftliğin Dişi Kaplanı*'nda (Kemal Uranlı, Senaryo, 1966/296) "Fadime'nin söylediği 'Hıyar oğlu, hıyarlar' tabirinin", "Fadime'nin söylediği 'Siz Türk değil misiniz ulan it sürüleri' sözünün", "küfrederek tabirinin", "Hatip'in söylediği 'Seni orosbu seni' sözünün" ve "'Bokladığı gibi paklasın' sözünün" çıkarılması talep edilmiştir. *İstiklal Savaşı Böyle Başladı, Böyle Bitti* (Turhan Kobek, Senaryo, 1966/384) "Vithel'in söylediği 'Pezevenk' kelimesinin çıkarılması", "Rumca sövmelerin Rumca müstehcen küfür olmaması" şartı not edilmiştir.

İçki

Casusların Kaderi'nde (İhsan Özsayın, Senaryo, 1966/329) "İhtiyar bir subayın, şuuruna hakim olamayacak derecede içtiği ve meyhanede kadınlarla eğlendiğini gösteren sahnenin"; *Yıldırım Selim-Tilki Selim*'de (Yılmaz Güney, Senaryo, 1966/378) "Selim'in söylediği teşekkür ederim, vazifeliyken kola kullanmam, viski var mı? sözünün" ve *Eli Maşalı*'da (Nejat Saydam, Senaryo, 1966/392) "Nermin'in söylediği 'Sen git de babanın ölmüş eşeği ile iç o rakıyı'" sözlerinin çıkarılması istenmiştir.

Suç, Şiddet

Çıtkırıldım'da (Betya Salman, [Beyza Selman] Senaryo, 1966/213) "Kediye çıngırak takıldığını gösteren sahnenin"; *Oyuncak Dünya*'da (Fahrettin Üstünol, Senaryo, 1966/327) "Sadık'ın söylediği: 'Sadece senin sopanı yememiştim. Sen de döv, sonra git, odacı gelsin, biraz da o dövsün' cümlesinin"; *Kır Atlı Efe*'de (Cemal Ezgi, Senaryo, 1966/236) "yüzbaşının Hüseyin'i ayağının altına alarak çiğnediğini gösteren sahnenin"; *Öldür Ama Dinle-Yiğit Kanı*'nda (Mahmut Dedehayır, Senaryo, 1966/241) "Şahin'in, kızkardeşi Sıdıka'yı öldürdüğünü gösteren sahnenin"; *Yıldırım Selim-Tilki Selim*'de (Yılmaz Güney, Senaryo, 1966/378) [yazım düzeltilmiştir] "Kızın Selim'e söylediği 'Bir sürü bıyıklı, şalvarlı adamlar, bellerinde silahı… Allah yazdıysa bozsun' sözlerinin"; *Meçhul Cinayet Bu Gece*'de (Kemal Uranlı, Senaryo, 1966/382) "Ahmet'in söylediği 'Devlet hazinesine göz dikmek mantıksız değil mi' sözünün" çıkarılması istemiş; *Göremedeki Hazine*'de (Vicdor Kohlhaas, Senaryo, 1966/317) "filmin sonunda suçluların yakalandığının belirtilmesi" istenirken *İzmirin Kavakları-Çavdarlı Murat*'ta (Özdemir Birsel-Safa Önal, Senaryo, 1966/364) "senaryonun sonunda, Murat'ın teslim olduğunun iyice belirtilmesi" şartlar arasında yer almış; *Meçhul Cinayet Bu Gece*'de (Kemal Uranlı, Senaryo, 1966/382) "kavganın halk üzerinde tevahhuş uyandırmayacak şekilde olması", *Zehirli Kucak*'ta (Nevzat Pesen, Senaryo, 1966/387) "Gelincik'in gözleri kör edilip dilendirilmemesi" istenmiştir.

İşkence

Casusların Kaderi'nde (İhsan Özsayın, Senaryo, 1966/329) "Ali İhsan'a yapılan

işkence sahnesinin halk üzerinde ürperti yaratmayacak şekilde olması"; *Yolların Sonu*'nda (Semra Künmat ve Kâmi Suveren, Senaryo, 1966/363) "Rauf'a yapılan işkence sahnesinin halk üzerinde tevahhuş uyandırmayacak şekilde olması" şartlar arasında yer almıştır.

Ölüm, İntihar, İdam

Virane Çiftliğin Dişi Kaplanı'nda (Kemal Uranlı, Senaryo, 1966/296) "Davulcunun söylediği 'Kaçan olursa idam edilecek' sözünün" çıkarılması istenmiştir.

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis vb.)

İstanbul Serserisi'nde (Seyfi Havaeri, Senaryo, 1966/207) "Ahmet'in Millî Emniyet değil, emniyet hesabına çalıştığının belirtilmesi"; *Karakolda Ayna Var-Dişi Kaplan*'da (Savaş Eşici, Senaryo, 1966/211) "polisi küçük düşürücü hususlardan kaçınılması"; *Yiğitler Ölmezmiş*'te (Ümit Utku, Senaryo, 1966/212) "askerlik şeref ve haysiyetini rencide edici hususlardan kaçınılması"; *Kriminal* (Umberto Lenzi, Senaryo, 1966/216) adlı "senaryonun sonunda, suçluların Türk Polisinin de iştirakiyle sınırdan çıkmadan yakalandığının belirtilmesi"; *Bombacı Emine-Kahraman Kadınlar*'da (Muzaffer Mozaik, Senaryo, 1966/223) "Askeri sahnelerde, bariz taktik hataları olmaması, kıyafetlerin o zamanın kıyafet kararnamesine uygun olması"; *Kir Atlı Efe*'de (Cemal Ezgi, Senaryo, 1966/236) "Jandarmalarla ilgili sahnelerin askerlik şeref ve haysiyetini rencide etmeyecek şekilde ve o zamanın kıyafet kararnamesine uygun bir şekilde filme çekilmesi", "Filmin sonunda, Çakırcalı'nın da jandarma tarafından takip edildiğinin belirtilmesi"; *Öldür Ama Dinle-Yiğit Kanı*'nda (Mahmut Dedehayır, Senaryo, 1966/241) "Hükümet kuvvetlerini küçük düşürücü hususlardan kaçınılması"; *Fabrikanın Şoförü*'nde (Safa Önal, Senaryo, 1966/250) "Jandarmalarla ilgili sahnelerin askerlik şeref ve haysiyetini rencide etmeyecek şekilde ve zamanın kıyafet kararnamesine uygun bir şekilde filme çekilmesi"; *Golden Horn-Haliç*'te (Jesus Franco, senaryo, 1966/259) "Spokone'ın söylediği 'Sofia'yı bulabilmek gayesi ile Türk polisi her yeri arayıp taradı, bundan da bir sonuç çıkmadı cümlesinin çıkarılması" ve "'Millî Emniyet' tabirinin 'Emniyet' olarak değiştirilmesi"; *Ölüm Tarlası*'nda (Hasan Abut, Senaryo, 1966/286) "Jandarmalarla ilgili sahnelerin askerlik şeref ve haysiyetini rencide etmeyecek şekilde ve zamanın kıyafet kararnamesine uygun bir şekilde filme çekilmesi"; *Çınarımı Buldum* (Hüsnü Okumuş, Senaryo, 1966/292) adlı eserde "Jandarmalarla ilgili sahnelerde, askerlik şeref ve haysiyetini kırıcı hususlardan kaçınılarak kıyafetlerin de o zamanın kıyafet kararnamesine uygun olması"; *Virane Çiftliğin Dişi Kaplanı*'nda (Kemal Uranlı, Senaryo, 1966/296) "Yine jandarmaların hal ve hareketlerinin disiplinli olması ve laubaliliğe kaçılmaması"; *İntikam Hırsı*'nda (Türker İnanoğlu, Senaryo, 1966/301) "Polisi küçük düşürücü hususlardan kaçınılması"; *Dişi Kartal*'da (Yücel Uçanoğlu, Senaryo, 1966/306) "Jandarmaların disiplinsiz davranışlara yer verilmemesi ve kıyafetlerinin zamanın kıyafet kararnamesine uygun olması"; *Toccata e Fuga-Vur ve Kaç* (Paolo Bianchini, Augusto Caminito, Maurizio Lucci, Senaryo, 1966/314) adlı eserde "Senaryoda olduğu gibi, Türk polisinin filmde de onore edilmesi"; *Göremedeki Hazine*'de (Vicdor Kohlhaas, Senaryo, 1966/317, "Türk Jandarmasının Kayseri'deki hal ve hareketlerinin gülünç duruma sokulmaması ve askerlik şeref ve haysiyetini rencide edici hususlardan kaçınılması"; *Siyah Krizantem-Sing Sing Voice of Muezzin*'de (Adriano

Bolzoni, Senaryo, 1966/337) "Filmin İstanbul'da geçen sahnelerinde, Türk Polisi ile işbirliği yapıldığını gösteren ve Türk Polisini onore eden sahneler konulması"; *İzmirin Kavakları-Çavdarlı Murat*'ta (Özdemir Birsel-Safa Önal, Senaryo, 1966/364) "Zaptiyenin çetecilere karşı pasif kalmaması ve kıyafetlerin o devrin kıyafet kararnamesine uygun olması"; *Müthiş Tuzak*'ta (İsmet Doğrul, Senaryo, 1966/370) "Senaryonun konusunun Millî Emniyetle alakası olmadığından, Millî Emniyetle teşriki mesai edildiğinin gösterilmemesi"; *Hedef Ankara*'da (Tuncay Ural, Senaryo, 1966/374) "adı geçen senaryoda polisi küçük düşürücü hususlardan kaçınılması"; *Mezarın Olmayacak*'ta (Yaşar Akıncı, Senaryo, 1966/375) "Jandarmaların kılık kıyafetlerinin, Kıyafet Kararnamesine uygun olması"; *Kralların Kaderi*'nde (Yılmaz Güney, Senaryo, 1966/380) "Suat'ın Havaalanı Müdürlüğüyle ilgisinin kesilerek sadece pilot olarak gösterilmesi" ve *Kaatiller de Ağlar*'da (Bülent Oran, Senaryo, 1966/394) "komiserin Laz şivesiyle konuşturulmaması" uyarıları kararlarda yer almıştır. *İzmir'in Kahpesi-Efenin Kızı*'nda (Yusuf Şenşafak, Senaryo, 1966/369) "Mehmetçik'e söylenen: 'Bozelbiseli' tabirinin kaldırılarak sadece 'Mehmetçik' denmesi" istenmiştir.

Can Yoldaşı'nda (*Mayıncı Hasan*) (Yavuz Yalınkılıç, Senaryo, 1966/271) "Askeri kıyafet kararnamesine riayet edilerek, Askerlik şeref ve haysiyetini rencide edici durumlardan sakınılması ve Jandarmanın yapacağı müsademede aciz, beceriksiz durumlara düşürülmemek"; *Gariban*'da (Bülent Oran, Senaryo, 1966/298) "Polisi küçük düşürücü hususlardan kaçınılmak", *Kaçak Aşıklar*'da (Emin Demirtay, Senaryo, 1966/300) "Polisi küçük düşürücü hususlardan kaçınılmak" gibi ifadeler de yer almış; *Casusların Kaderi*'ndeki (İhsan Özsayın, Senaryo, 1966/329) "Olaylarda adı geçen 'Genelkurmay Karargah Binası'nın filme intikal ettirilmemesi", "Subayların davranış ve konuşmalarının askerlik şeref ve haysiyetini rencide etmiyecek şekilde olması, resmi elbise ile uygunsuz yerlere gittiğinin gösterilmemesi ve kıyafetlerin de zamanın Kıyafet Kararnamesine uygun bir şekilde filme çekilmesi", "Türk subaylarının nezih ve cesur davranışlı olmasına dikkat edilmesi" talep edilmiştir.

Seher Vakti'nde (Safa Önal, Senaryo, 1966/266) "Nuri Sesigüzel'in trafik polisine kafa tutar mahiyetteki sözlerinin"; *Dağda Silah Konuşur*'da (Safa Önal, Senaryo, 1966/289) "'Jandarmadan daha bir haber yok' sözüne karşılık Ömer'in söylediği 'Biz bulamadıktan sonra onların işi daha zor' cümlesinin"; *Gavurdağlı*'da (Kayahan Arıkan, Senaryo, 1966/294) "Gencer'in söylediği 'Utanın, asker yalan söylemez' sözünün" ve "Gavurdağlı'nın söylediği 'Utanın binbaşı' ibaresinin"; *Dişi Bela-Ölüler Konuşmaz* (Erdinç Atalay, Senaryo, 1966/344) adlı "Senaryonun muhtelif yerlerinde geçen: 'Polis bozuntusu' tabirinin" ve *Eşrefpaşalı*'da (Yılmaz Güney, Senaryo, 1966/345) "Alibey'in söylediği ve 'Çünkü Amerika bizim dostumuz' diye başlayıp 'İngilizce bilmek, aklı başında her vatandaşımızın memleket borcudur, değil mi?' şeklinde son bulan sözlerin" de çıkarılması istenmiştir.

Siyahlı Kadın'da (Duru Film, Senaryo, 1966/385) "Komiserin söylediği: 'Eğer en kesin ve netice alıcı ip uçları verirse bir sivil olarak aramanızı yaparsınız' cümlesiyle Haldun'un söylediği: 'Komiser bana inanmıyordu ve şahitleri gereği gibi yoklamadı' cümlesinin çıkarılması" şartı karara yazılmış; *Denizciler Geliyor*'da (Sadık Şendil, Senaryo, 1966/247) [yazım düzeltilmiştir] "askerlik şeref ve haysiyetini rencide etmeyecek şekilde olması", "Rütbeli kimse-

lerle konuşurken 'Beyim, efendim' yerine rütbelerinin (Albay, Amiralim gibi) söylenmesi...", "'Gedikli' tabirlerinin 'Astsubay' olarak değiştirilmesi", "Kemal'in söylediği 'üstünüzdeki bu şerefli üniforma olmasaydı sert bir cevap alırdınız benden teğmen' cümlesinin çıkarılması", "Erol'un Kemal için söylediği 'Hayır, sadece çok sert bir kumandan olduğu için...' şeklinde başlayan paragrafın çıkarılması", "Sahne 50, mizansende geçen 'Kampana' tabirinin 'Kurtarma çanı' olarak değiştirilmesi", "Subay ve astsubaylara rütbeleriyle hitap edilirken evvela rütbelerinin, sonra isminin söylenmesi, (Binbaşı Mehmet gibi...)", "'Gölcük Deniz Komutanlığı' tabirinin 'Gölcük Üssü' olarak değiştirilmesi", "komutan kapısına Bayrak konmaması (Bayrak komutan masasının sağ gerisinde durur)", "Denizaltı içi 'Dibe oturuş yapmış' yerine 'Dibe oturmuş' ve 'Şamandra salmış' yerine 'Şamandra bırakmış' deyimlerinin kullanılmaması" şart olarak kararda yer almıştır.

Saatli Bomba'da (Orpham Film, Senaryo, 1966/346) "askeri birliğin köylülere baskı yaptığının filme intikal ettirilmemesi", "polislerin gestapo kılıklı gösterilmemesi", "Bruno'nun polise söylediği: 'Bu palavraları sen başkasına anlat' cümlesi ile Bruno'nun kendi adamları arasındaki konuşmada geçen: 'Bruno'yu hiç olmadık sebepten götürdüler' cümlesinin çıkarılması" istenmiş; *Asker Anası* (Vecdi Uygun, Senaryo, 1966/232) için yazılan kararda daha önceki karar hatırlatılarak, "Evvelce, 18/6/966 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunca tetkik edilerek, (asker annesi ve kız kardeşi olan Nedret'le Filiz'in barda çalışmaları uygun görülmediğinden bu hususun düzeltilerek senaryonun yeniden tetkikine) şeklinde ve 193 sayı ile karar verilen, Vecdi Uygun tarafından yazılıp, Tengiz Film Kurumunca filme alınmak istenilen 'Asker Anası' adlı senaryo hakkında, sahibinin yaptığı müracaat üzerine mezkûr senaryo ikinci defa komisyonumuzca incelenmiştir. Askeri sahnelerin kılık, kıyafet düzgün ve kıyafet kararnamesine uygun olarak çekilmesi, askerlik şeref ve haysiyetini rencide edici söz ve sahnelere yer verilmemesi şartıyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir".

İzmir'in Kahpesi-Efenin Kızı'nda (Yusuf Şenşafak, Senaryo, 1966/369) "Gül'ün jandarma refakatinde giderken bir tekme vurması ve Gül'ün inlemesi, bilahare de fiili tecavüze uğraması, jandarmayı pasif gösterdiğinden bütün bu sahnelerin", "Gülsüm'ün jandarmaların yanında arabacıya" "Hergele" demesinin de çıkarılması talep edilmiş ve birçok başka koşulla birlikte karar şu şekilde bitirilmiştir: "Yukarıda belirtilen hususlar yerine getirildiği takdirde senaryonun sonunun da değişeceği tabiidir. Bunların düzeltildikten sonra adı geçen senaryonun yeniden yazılıp gönderildiği takdirde nihai bir kararın verilmesinin uygun bulunduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir".

Mustafa Kemal Atatürk

Virane Çiftliğin Dişi Kaplanı'nda (Kemal Uranlı, Senaryo, 1966/296) "yine Fadime'nin söylediği 'Mustafa Kemal Anadoluya kaçmış' sözündeki 'Kaçmış' ibaresinin 'Geçmiş' olarak değiştirilmesi", "yine 'Mustafa Kemal'in kaçmış olduğunu duyan' sözünün 'Geçmiş olduğunu...' şeklinde değiştirilmesi", "jandarmanın söylediği 'Müjdeler olsun, Mustafa Kemal'in emri, al muhtar halka okuyun. Bizim acele işimiz var eyvallah' cümlesinin", "Osman dedenin

Atatürk imzası ile okuduğu beyannamenin" çıkarılması istenmektedir.

Millî Hisler, Başka Milletler

İzmir'in Kahpesi- Efenin Kızı'nda (Yusuf Şenşafak, Senaryo, 1966/369) "Gül'ün Yunan zabitleri ile gayrımeşru bütün münasebetlerinin kaldırılması ve hareketlerinde müstehcenliğe kaçılmaması, milli hislerimizi rencide etmemesi", "'Bu Anadolu bizim İskender'in değil mi' sözünün", "'Bu Türk köpeklerinden ölen var mı?' sözlerinin çıkarılması", "'İngilizler idare ediyor' ve 'İngiliz hediyesi' ibarelerinin" ve *İzmirin Kavakları-Çavdarlı Murat*'ta (Özdemir Birsel-Safa Önal, Senaryo, 1966/364) "'Osmanlıya güven olmaz' sözlerinin çıkarılması" istenir. *Gavurdağlı*'da (Kayahan Arıkan, Senaryo, 1966/294) "başka köylünün söylediği 'Güya Türk olacaklar' sözünün", "Hasan'ın söylediği 'Bizim işimiz gücümüz padişah efendimizin ordularına haddini bildirmek, o kadar' cümlesinin" de çıkarılması istenmiş;

(*İzmir'in Kavakları – Çavdarlı Murat*, Yön.: Sırrı Gültekin, 1967)

Bombacı Emine-Kahraman Kadınlar'da (Muzaffer Mozaik, Senaryo, 1966/223) "Düşman kumandanlarıyla yakınlık kuran kadınların iffetinin korunması" ve "İstiklal Mücadele'mizin kutsiyetine uygun bir şekilde çekilmesi" şartı öne sürülmüş; *İstiklal Savaşı Böyle Başladı, Böyle Bitti*'de (Turhan Kobek, Senaryo, 1966/384) "İstiklal Savaşı sırasında polisin aciz durumunun yanında, içinde büyük bir kin saklı olduğunun belirtilmesi", "İngiliz Bayrağının marş çalınmadan merasimsiz olarak çekilmesi", "kumandan Nadir Paşa ile Vali İzzet Bey'in Yunanlılara teslim olmaları keyfiyeti dolayısıyla geçen 'Vatansız, şerefsiz' sözleriyle, ikisinin Yunanlılar önünde geçiş yaptıkları sahnenin ve 'Zito Venizolos' sözlerinin çıkarılması", "'Kurtuluş' isminin çıkarılması" talepler arasında yer almıştır.

Casusların Kaderi'nde (İhsan Özsayın, Senaryo, 1966/329) başka koşullarla birlikte "Margarit'in söylediği: 'Filmlerin bir kısmı Türklerin eline geçmiş ama ana hatlarından bihaberler' cümlesi"nin ve "Albayın söylediği: 'Düşmanlarımız üstün geldiler' sözünün çıkarılması", "Ali İhsan'ın yabancı kadına, 15 sene evvel Arabistan'da doğduğunu, babasının Arap, annesinin Türk olduğunu ve babasının intikamını Türklerden almaya karar verdiğini söylemesini gösteren söz ve sahnelerin tamamen çıkarıldıktan sonra adı geçen senaryonun yeniden düzeltilip yazıldıktan sonra tekrar tetkik edilmesine oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Şahlanan Arslanlar-Bu Topraklar Bizimdir'de (Hasan Alsungur, Senaryo, 1966/343) "Murtaza'nın Kezban'a karşı tutumu, cinsi münasebeti vatan sevgisinden üstün tutar gibi bir intiba uyandırdığından, bu sahnelerin çıkarılması" istenmiş; *Ayyıldız Fedaileri*'nde (Kadri Ögelman, Senaryo, 1966/233) [yazım düzeltilmiştir] "Türk Bayrağının

yere atıldığını gösteren sahnenin", "Verjin'in bir Türk'ün hainliğini örnek alarak 'Bir subaya ders verişi' [tırnak içindeki bu sözlerin üzeri karalanmıştır] söylediği sözlerin" 6. fıkra gereğince çıkarılması, "Hrisantos'un söylediği 'Dur aklıma güzel bir şey geldi. Bu adamı görüyor musunuz? Bir Türk ne işe yarar bilir misiniz? Eşşek gibi kullanmaya' cümlesinin" de çıkarılması talepler arasında yer almış; *Altın Yumruklu Adam*'da (Mario Colucci, Senaryo, 1966/304) "İçinde Türkiye aleyhinde sahnelere yer verilmemek şartıyla"; *Yarim İstanbulu Mesken mi Tuttun* (*Varto Faciası*) (Süreyya Duru, Senaryo, 1966/305) "Varto Felaket mıntıkasında hemşire olarak çalıştırılan kadının bir Amerikalı değil bir Türk kızı olarak gösterilmesi"; *Ayrılık Olmasaydı* (Hüsnü Cantürk, Senaryo, 1966/383) adlı "Filmin başına konması istenilen ithaftaki 'Büyük Türk Kızlarına' sözünden 'Büyük' kelimesinin çıkarılması"; *Rüya Değil Bu Bir Hakikat* (Hüsnü Okumuş, Senaryo, 1966/308) adlı "Eserdeki vak'aların mechul bir memlekette ve meçhul partiler arasında geçtiğinin belirtilmesi ve Türkiyeden hiç bahsedilmemesi şartıyla" kararlara maddeler yazılmıştır.

Virane Çiftliğin Dişi Kaplanı'nda (Kemal Uranlı, Senaryo, 1966/296) [yazım düzeltilmiştir] "Cumhuriyet devrinden önceki sahnelerde Cumhuriyet Devrine ait herhangi bir emare bulunmamasına dikkat edilmesi", "Fadime'nin söylediği 'Askerler kaçmış, Padişahın emriyle yakalanacakmış. Olmadığı takdirde kaçakların anneleri, karıları karakola götürülecekmiş' cümlesinin" çıkarılması istenmiş; *Vatansızlar* (Bob Mullen ve Ayhan Türkbaş, Senaryo, 1966/322) adlı senaryoda "Özel'in Tiku'ya söylediği: 'Türkiye'de çok ısdırap çektim…Bir daha o günlere dönmek istemiyorum' cümlesinin" ve *Dişi Bela-Ölüler Konuşmaz*'da (Erdinç Atalay, Senaryo, 1966/344) "Sururi'nin söylediği: 'Ölülerin vatanı Rusyadır' sözünün çıkarılması" şart koşulmuştur.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Golden Horn-Haliç'te (Jesus Franco, Senaryo, 1966/259) İstanbul'daki sahnelerde "pejmürde kılıklı insanların" gösterilmemesi istenmiş; *Kralların Kaderi*'nde (Yılmaz Güney, Senaryo, 1966/380) "Şoförün söylediği: 'İşte bin liraya ehliyet alırsa böyle olur' cümlesinin çıkarılması" şartı karara yazılmış; *Eşrefpaşalı*'da (Yılmaz Güney, Senaryo, 1966/345) "Mıstık'ın söylediği: 'Allah baba bitleri niye icadetmiş?' sözü ile Ayşe'nin buna cevaben söylediği: 'Fakir kulları boş zamanlarında kaşınıp, günah işlemesinler diye' cümlesinin" de çıkarılması istenmiştir.

Dinlere İlişkin Konular

İzmir'in Kahpesi-Efenin Kızı'nda (Yusuf Şenşafak, Senaryo, 1966/369) "'Ey dinleyiciler, Meryem de piç doğurmuştu, siz dinciler insanları milyonlarca sene bu piçin arkasından götürdünüz' sözlerinin" ve "Kabeme küfür ediyorum" sözünün çıkarılması şartlar arasında yer almış; *Müslümanların Kahraman Kızı Havle* (Selami Münir Yurdatap, Senaryo, 1966/295) adlı senoryonun kararında "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 4. fıkrasına riayet edilmek şartıyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verilmiş; *Nuhun Gemisi* (Ali Atakan, Senaryo, 1966/234) adlı senaryoda "imam nikahı sahnesinin" ve *Virane Çiftliğin Dişi Kaplanı*'nda (Kemal Uranlı, Senaryo, 1966/296) "imamın söylediği Arapça sözlerin" çıkarılması istenmiştir.

Meslekler

Ağaların Savaşı'nda (Zafer Sülek, Senaryo, 1966/270) "Kasım'ın söylediği 'Doktor elini dokundu ya, Mahmut'un kısır karısı dokuz ay sonra bir kız çocuğu dünyaya getirmezse yüzüme tükürün' cümlesinin çıkarılması" koşullar arasında yer almıştır.

Eğitim

Çıtkırıldım'da (Betya Salman, Senaryo, 1966/213) başka koşullarla birlikte "Talebenin sınıfta erik düşürdüğünü gösteren sahnenin", "Okulda öğretmenin dayak attığını gösteren sahnelerin çıkarılması şartıyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir". Karar sözcüğünden önce "oybirliğiyle" yazılmış ama üstü çizilmiştir. Ayrıca Merkez Film Kontrol Komisyon Başkanı İçişleri Bakanlığından Dr. Jur. Alim Şerif Onaran "4. maddeye iştirak etmiyorum" diye şerh düşmüştür, karardaki 4. madde de okulda öğretmenin dayak attığını gösteren sahneyi içermektedir.

Turizm

Toccata e Fuga - Vur ve Kaç (Paolo Bianchini, Augusto Caminito, Maurizio Lucci, Senaryo, 1966/314) adlı eserde "Turizm bakımından Türkiye aleyhinde sahnelere yer verilmemek" koşulu ileri sürülmüş; *Kalpazanlar Çetesinin Sonu* (Arpad De Rise-Mario Colucci [Metin içinde De Riso yazılmış], Senaryo, 1966/288) adlı senaryo için "Filmde İstanbul'un görülen yerlerinin turistik bakımdan menfi propaganda yapmayacak şekilde çekilmesi" şart koşulmuş; *Golden Horn-Haliç*'te (Jesus Franco, Senaryo, 1966/259) "İstanbul'da çekilecek sahnelerin turizm bakımından tanıtılmaya değer yerler olması ve pejmürde kılıklı insanların da gösterilmemesi" istenmiş; *Ajan K'nın Uranyum Görevi* (Pasaco Film Şirketi, Senaryo, 1966/260) için yazılan kararda "Adı geçen senaryonun İstanbul'da çekilecek sahnelerinde Turizm bakımından menfi propaganda yapmayacak şekilde filme alınması şartıyla adı geçen senaryonun filme [Türkiye'de'nin üstü çizilmiş, "filme" yazılmış] çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir".

Şarkı, Türkü

Halimeyi Samanlıkta Vurdular (Sırrı Gültekin, Senaryo, 1966/393) adlı eserde "Birinci sahifede geçen ('Halimem' türküsünün, İstanbul 8. Sulh Ceza Mahkemesinin 16/7/965 gün ve 965/50 sayılı kararla yasaklandığından çıkarılması) şartıyla" ifadeleri kararda yer almaktadır.

Laz Şivesi

Kaatiller de Ağlar'da (Bülent Oran, Senaryo, 1966/394) "komiserin Laz şivesiyle konuşturulmaması" şartı konmuştur.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Göremedeki Hazine (Vicdor Kohlhaas, Senaryo, 1966/317) adlı "Eserin senaryo tekniğine uygun olarak yazılması" istenmiş, belirtilen diğer koşullarla birlikte kararda "adı geçen senaryonun yeniden tetkik edilip nihai bir kararın verilmesinin uygun bulunduğuna oybirliğiyle" karar verildiği ifade edilmiş; *Aşkın Büyük Çilesi* (Haydar Akkaya, Senaryo, 1966/321) için "senaryo tekniğine uygun bir şekilde yazılıp gönderildikten sonra nihai bir kararın verilmesinin uygun bulunduğuna oybirliğiyle" karar verilmiştir. Daha önce 24 Temmuz 1966'da 6 ve 8. fıkralara dayanılarak 231 sayı ile reddedilen *Golden Horn-Haliç* (Jesus Franco, Senaryo, 1966/259) adlı senaryo 259 sayılı kararla yeniden gözden geçirilmiş ve "senaryonun

başındaki yazının filmde jenerikden sonra hem yazı hem de sözlü olarak konulması" istenmiştir. *Öldür Ama Dinle-Yiğit Kanı* (Mahmut Dedehayır, Senaryo, 1966/241) adlı senaryo daha önce 24 Haziran 1966'da komisyon tarafından incelenmiş, 202 sayılı kararla sakıncalı bulunmuşken, 241 sayılı kararda bu durum hatırlatılmış ve eser sahibin verdiği dilekçede "Senaryonun reddine amil olan hususların tamamen değiştirilerek yeniden yazıldığından" senaryonun tekrar incelenmesi istenmiştir. Kararda başka gerekçelerin yanı sıra bir de "senaryonun başındaki spiker konuşmasının, filmde jenerikten sonra hem yazı hem de spiker konuşmasıyla belirtilmesi" talep edilmiştir.

Gerçeklik - Kurmaca İlişkisi

Battal Gazi-Ölüm Kalesi'nde (Muharrem Gürses, Senaryo, 1966/312) "Filmin baş tarafına, Battal Gazi'nin hayatı ve cenklerinden mülhem, hayali olarak hazırlanmış olduğuna dair bir yazının konulması" şartı koşulmuştur.

Kıyafet

Güvenlik güçleriyle ilgili çok sayıda karar kıyafetlere ilişkin düzeltme ve tafsiye içermektedir : *Yiğitler Ölmezmiş*'te (Ümit Utku, Senaryo, 1966/212) "Zaptiyelerin, zamanını kıyafet nizamnamesine göre giydirilmesi"; *Bombacı Emine-Kahraman Kadınlar*'da (Muzaffer Mozaik, Senaryo, 1966/223) "Askeri sahnelerde, bariz taktik hataları olmaması, kıyafetlerin o zamanın kıyafet kararnamesine uygun olması"; *Asker Anası* (Vecdi Uygun, Senaryo, 1966/232) adlı senaryoda "Askeri sahnelerin kılık, kıyafet düzgün ve kıyafet kararnamesine uygun olarak çekilmesi"; *Kir Atlı Efe*'de (Cemal Ezgi, Senaryo, 1966/236) "Jandarmalarla ilgili sahnelerin askerlik şeref ve haysiyetini rencide etmeyecek şekilde ve o zamanın kıyafet kararnamesine uygun bir şekilde filme çekilmesi"; *Fabrikanın Şoförü*'nde (Safa Önal, Senaryo, 1966/250) "Jandarmalarla ilgili sahnelerin askerlik şeref ve haysiyetini rencide etmeyecek şekilde ve zamanın kıyafet kararnamesine uygun bir şekilde filme çekilmesi"; *Can Yoldaşı*'nda (Mayıncı Hasan) (Yavuz Yalınkılıç, Senaryo, 1966/271) "Askeri kıyafet kararnamesine" uyulması; *Ölüm Tarlası*'nda (Hasan Abut, Senaryo, 1966/286) "Jandarmalarla ilgili sahnelerin askerlik şeref ve haysiyetini rencide etmeyecek şekilde ve zamanın kıyafet kararnamesine uygun bir şekilde filme çekilmesi"; *Çınarımı Buldum* (Hüsnü Okumuş, Senaryo, 1966/292) adlı eserde "Jandarmalarla ilgili sahnelerde, askerlik şeref ve haysiyetini kırıcı hususlardan kaçınılarak kıyafetlerin de o zamanın kıyafet kararnamesine uygun olması"; *Gavurdağlı*'da (Kayahan Arıkan, Senaryo, 1966/294) "Zaptiyelerin kıyafetlerinin o zamanın kıyafet kararnamesine uygun olarak çekilmesi"; *Virane Çiftliğin Dişi Kaplanı*'nda (Kemal Uranlı, Senaryo, 1966/296) "Jandarmaların kılık kıyafetlerinin kıyafet kararnamesine uygun olarak çekilmesi, (Şapkadan saç taşmaması)"; *Dişi Kartal*'da (Yücel Uçanoğlu, Senaryo, 1966/306) "Jandarmaların disiplinsiz davranışlara yer verilmemesi ve kıyafetlerinin zamanın kıyafet kararnamesine uygun olması"; *Casusların Kaderi*'nde (İhsan Özsayın, Senaryo, 1966/329) "Subayların davranış ve konuşmalarının askerlik şeref ve haysiyetini rencide etmiyecek şekilde olması, resmi elbise ile uygunsuz yerlere gittiğinin gösterilmemesi ve kıyafetlerin de zamanın Kıyafet Kararnamesine uygun bir şekilde filme çekilmesi"; *Saatli Bomba* (Orpham Film, Senaryo, 1966/346) "polislerin gestapo kılıklı gösterilmemesi"; *İzmirin Kavakları-Çavdarlı Murat*'ta (Özdemir Birsel-Safa Önal, Senaryo, 1966/364) "Zaptiyenin çetecilere karşı

pasif kalmaması ve kıyafetlerin o devrin kıyafet kararnamesine uygun olması" ve *Mezarın Olmayacak*'ta (Yaşar Akıncı, Senaryo, 1966/375) "Jandarmaların kılık kıyafetlerinin, Kıyafet Kararnamesine uygun olması"na dair uyarılar yer almış; *Öldür Ama Dinle-Yiğit Kanı* (Mahmut Dedehayır, Senaryo, 1966/241) adlı senaryo için "Kıyafetlerin Cumhuriyetten önceki devirlere ait olması" istenmiştir.

İsim Değişikliği

Yıldırım Selim-Tilki Selim (Yılmaz Güney, Senaryo, 1966/378) adlı senaryonun "isminde ve içinde geçen 'Tilki' tabirlerinin"; *İstiklal Savaşı Böyle Başladı, Böyle Bitti* (Turhan Kobek, Senaryo, 1966/384) adlı senaryonun "ismindeki 'Böyle Bitti' ibaresinin çıkarılması" istenmiş; *Beyazın Adı, Esmerin Tadı* (Bülent Oran, Senaryo, 1966/351) adlı senaryonun kararında "Adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına, ancak *Beyazın Adı, Esmerin Tadı* isminin değiştirilmesi ve yeni bir isim için yapılacak müracaattan sonra esas hakkında bir karar verilmesinin uygun bulunduğuna oybirliğiyle" karar verildiği ifade edilmiştir.

Altyazı-Dil

İstiklal Savaşı Böyle Başladı, Böyle Bitti (Turhan Kobek, Senaryo, 1966/384) adlı "Senaryoda geçen Rumca konuşmaların Türkçe alt yazıyla da yazılması ve Rumca sövmelerin Rumca müstehcen küfür olmaması ve yine bunlarında altyazı ile açıklaması şartıyla" ifadeleri yer almış; *Kaatiller de Ağlar*'da (Bülent Oran, Senaryo, 1966/394) "komiserin Laz şivesiyle konuşturulmaması" uyarısı yapılırken *Eşrefpaşalı*'da (Yılmaz Güney, Senaryo, 1966/345) "Alibey'in söylediği ve 'Çünkü Amerika bizim dostumuz' diye başlayıp 'İngilizce bilmek, aklı başında her vatandaşımızın memleket borcudur, değil mi?' şeklinde son bulan sözlerin" çıkarılması istenmiş; *Meçhul Cinayet Bu Gece*'de (Kemal Uranlı, Senaryo, 1966/382) "Konuşmaların Türkçe kurallara uygun olması" şartı aranmıştır.

Diğer

Hudutların Kanunu adlı senaryo ve filmle ilgili kararlara daha önce ayrıntılı olarak ele almıştık. Bu nedenle burada yer alan 1966/235 (Emin Dağ, Senaryo) sayılı karara ilişkin bir değerlendirmeye yer verilmemiştir. Bu başlık altında çoğu zaman bağlamı, kapsamı bilinmeyen genel ifadelerle yapılan ve başlıklar altında rahatlıkla kategorize edemediğimiz kararları ele aldık. Buradaki ilginç kararlardan biri *Müthiş Tuzak* (İsmet Doğrul, Senaryo, 1966/370) adlı senaryo kararında yer alan "'Ey Spor Toto gençliği' diye başlayan hitabenin tamamının çıkarılması"nin istenmesidir. *Öldür Ama Dinle-Yiğit Kanı* (Mahmut Dedehayır, Senaryo, 1966/241) adlı filme ait kararda "Filmin halk üzerinde kötü tesir bırakmayacak şekilde çekilmesi" istenmiştir.

Yıldırım Selim-Tilki Selim'de (Yılmaz Güney, Senaryo, 1966/378) [yazım düzeltilmiştir] "Kurt'un söylediği 'Sizin lüfatda [lügatta] öyle diyorlar. İşin garibi biz de sizler için aynı şeyi diyoruz' cümlesinin", "Selim'in söylediği 'Şef, Şef, Şef' sözlerinin", "Selim'in söylediği 'Bu devirde bir milyon şef… Sen hiç bir milyon gördün mü? Nasıl? Kuyruğu kulağı var mı?' cümlesinin, Sahife 19'da Rıza'nın Selim'e söylediği 'Merhaba' kelimesinin", "Rıza'nın Selim'e söylediği 'Merhaba deme artık bozuluyorum'", "Selim'in söylediği 'Canın çekti mi' ve 'İyi işte, iyi bakım yaparız, suyunu değiştiririz iyice elden geçiririz' sözleri"nin çıkarılması karar maddeleri arasında yer almıştır.

(*Katiller de Ağlar*, Yön.: Ülkü Erakalın, 1966)

İzmir'in Kahpesi-Efenin Kızı'nda (Yusuf Şenşafak, Senaryo, 1966/369) "'Bütün zabıtlar bu kabil adamlar tarafından tanzim ediliyorsa' cümlesinin"; *Çıtkırıldım*'da (Betya Salman, Senaryo, 1966/213) "Filiz'in babası tarafından Orhan'a götürülüp teslim edildiği sahnenin"; *Kaatiller de Ağlar*'da (Bülent Oran, Senaryo, 1966/394) "Duygu'nun söylediği 'Bilirsin, sen bilirsin' sözünün"; *Virane Çiftliğin Dişi Kaplanı*'ndaki (Kemal Uranlı, Senaryo, 1966/296) "piyes sahnesinin"; *Yarim İstanbulu Mesken mi Tuttun* (Varto Faciası) (Süreyya Duru, Senaryo, 1966/305) adlı eserde "Belkis'in tahite [Tahir'e] söylediği Gel dünya nimetlerine gel' sözlerinin"; *Eli Maşalı*'da (Nejat Saydam, Senaryo, 1966/392) belki müstehcen olarak da algılanabilecek "Nermin'in söylediği 'Senin istimbot [küçük vapur] bizim iskeleye hiç uğramaz mı' sözleri"nin; *Virane Çiftliğin Dişi Kaplanı*'nda (Kemal Uranlı, Senaryo, 1966/296) "Fadime'nin söylediği ve 'Ne olacak herifler askere gidiyor.' diye başlayıp, Sahife 4'de 'Yalnızlık nedir? Bilirmisiniz?' şeklinde son bulan konuşmanın tamamını"; *Kadın Avcıları*'nda (Turgut Demir, Senaryo, 1966/377) "komiserle Selim arasında geçen konuşmalardan 'Sizin vaziyeti umumiyenizin manzarası' diye başlayıp 'Demek kızım la da..' diye biten sözlerin" tümüyle çıkarılması istenmiştir. *Denizciler Geliyor* (Sadık Şendil, Senaryo, 1966/247) adlı senaryonun kararında ise "senaryonun muhtelif yerlerinde geçen ve İç Hizmet Kanunu ve Yönetmeliğini Karikatürize eden tekmil söz ve sahnelerin çıkarılması" istenmiştir.

FİLM KARAR DEFTERİ
1966

[Film Karar Defteri 1966]

Film Karar Defteri 1966 içerisindeki kararlarda 9 ret, 19 da şartlı kabul kararı vardır. Bazı filmler için gerekçeler yazılmış bazı filmler için ise gerekçe yazılmadan *Nizamname*'nin çeşitli maddelerine atıf yapılarak kararlar verilmiştir. *Nizamname*'nin 7. maddesine yapılan atıflarda "Umumî terbiyeye ve ahlâka ve millî duygularımıza mugayir bulunan" durumlara ilişkin kararlarda başvurulan 6. fıkraya 3 defa, 1, 3, 4, 7, 9, ve 10. fıkralara ise birer defa atıfta bulunulmuştur. Bu filmler içerisinde *Navarro'nun Topları* (*The Guns of Navarro*) (1966/256) adlı filme ilişkin kararda, İkinci Dünya Savaşı'nda "düşman kuvvetleri arasında geçen askeri ve siyasi olayların filmde Yunanistan lehine kullanılmasına ve bu memleket halkının kahraman gibi gösterilmesi sebebiyle *Nizamname*'nin 7. maddesinin 1 ve 3. fıkrası gereğince reddine" karar verildiği belirtilmiştir. 7. maddenin "Her hangi bir devletin siyasî propagandasını yapan" konular için kullanılan 1. fıkrası ile "Dost devlet ve milletlerin hislerini rencide eden" olarak ifade edilen 3. fıkrası referans gösterilerek reddedilmiştir. *Kadınlar Ah Kadınlar* (*Women... Oh Women!*) (1966/438) [Tetsuji Takechi, 1963, Japonya] filmi için verilen kararda "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6 ve 9. fıkraları gereğince yurda girmesi ve halka gösterilmesi mahzurlu görüldüğünden reddine" karar verildiği belirtilmiştir. Karar göre *Nizamname*'nin "Umumî terbiyeye ve ahlâka ve millî duygularımıza mugayir bulunan" konuları içeren 6. fıkrasıyla, "Cürüm işlemeğe tahrik eden" konular için işletilen 9. fıkrasına dayanılarak reddedilmiştir. *491* (*491*) (1966/522) adlı İsveç filminin kararında "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince yurda girmesi ve halka gösterilmesin mahzurlu görüldüğünden" reddine karar verildiği belirtilmiş; *My Sister My Love* (1966/563) [*Syskonbädd 1782,* Vilgot Sjöman, 1966] filminin kararında ise "Mevzuu iki kardeşin aşkını ihtiva ettiğinden, *Filim ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince reddine" karar verildiği belirtilmiştir. *Hacı Murat'ın Oğlu* (*Ivan, Son of the White Devil*) (1966/362) [*Ivan - il figlio del diavolo bianco),* Guido Brignone, 1953] adlı filmin kararında ise, "İçinde Türkiye aley-

hinde propaganda vasıtası olacak sahneler bulunan" konular için işletilen 10. fıkraya atıfla, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 10. fıkrası gereğince reddine" karar verilmiş denir. *Zaferlerden Sonra* (*The Victors*) (1966/631) [Carl Foreman, 1963] adlı filmi için ise "*Filim ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 7. fıkrası gereğince ["Askerlik şeref ve haysiyetini kıran ve askerlik aleyhinde propaganda yapan"] yurda girmesi ve halka gösterilmesi" mahzurlu görüldüğünden reddine karar verildiği belirtilmiştir.

Çıplaklık, Sevişme

Bir Aşk Gecesi (*Käre John*) (1966/490) [*Käre John,* Lars-Magnus Lindgren, 1964] adlı film için verilen kararda ise şu sahnelerin çıkarılması istenmiştir: "Yatakta çarşaf altında kadınla erkeğin çıplak olarak seviştikleri sahneler"; "Yine yatakta kadının elinde süt bardağı olduğu halde çıplak olarak kadınla erkeğin çarşaf altında seviştikleri sahnelerin", "İki artistin odada ayakta birbirine sıkı sıkı sarılarak yüz yüze ve kadının arkası dönük olarak seviştikleri", "Kumların üstünde kadının sırtüstü mayolu olarak yatıp erkeğin üzerine abanıp seviştikleri sahnelerin", "Yine yatakta erkeğin sırtüstü belden aşağısı çarşafa sarılı olarak yatıp kadının çıplak olarak yanında yüzükoyun yattığı sahnelerin" çıkarılması şartı ile halka gösterilmesinde bir mahzur olmadığına karar verilmiştir. *Bu Gece Benimle İdin* (1966/564) adlı İsveç filmin 2. kısmında geçen "kadının banyodan çıplak olarak çıktığı sahnelerin çıkarılması" şartıyla; *Kötü Aşklar* (*Les Liaisous Dangereuses*) (1966/473) filminde "yatakta yüzü koyun çıplak olarak yatıp ders çalışan kadının üzerine erkeğin oturduğu" ve "Yatakta çıplak olarak sırtüstü yatan kadının göğsüne erkeğin başını koyduğu sahnenin çıkarılması" şartıyla bir mahzur olmadığına karar verilmiştir.

Raggare (1966/548) adlı filmin kararında "Gölde sandala çıplak olarak kadının çıkışını gösteren sahnenin kesilmesi"; "Otomobilin içinde erkeğin kadının dizlerini ayırmağa uğraşırken kadının karşısında mimikleri ve kıvrımlarını gösteren sahnelerin çıkarılması"; "Gazinoda erkeğin kızın göğsüne elini attığı sahnenin" çıkartılması istenmiş; *Serbest Kızlar* (*Galia*) (1966/337) filminde ise, "kadın artistin çıplak olarak göründüğü" sahnelerle "8. kısmında önden belden yukarısı çıplak olarak göründüğü sahnelerin" çıkarılması şartıyla kabul edilmiştir. *Sevgili John* (*Käre John*) (1966/222) filminde ise, "kadınla erkeğin yatakta, sahilde, kumlarda ve ağaç altındaki sevişmelerini gösteren sahnelerin filmdeki bazı kısımların tamamen çıkarılması veya kısaltılması"; *Kral Yolu* (*The Royal Teach*) (1966/567) filmi için ise filmdeki "sevişme sahnelerinin kısaltılması ve çıplak sahnelerinin kesilmesi" şartıyla izin verilmiştir.

Cinsel Kimlikler

Zilli Çapkın (*All Mixed Up*) (1966/416) adlı filmin kararında "iki sevici kadının yaşayış ve sosyal problemlerini incelemesi bakımından umumî terbiye ve ahlâka mugayir bulunduğundan" *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğimce reddine karar verilmiştir. *Bir Çapkının Hatıraları* (*Hunter's Diary*) (1966/420) adlı filmde ise, filmin "2. kısmındaki sevişme sahnesinin tamamı ve 28. kısmında avukatın homoseksüeller lokalindeki tahkikatına ait sahnenin de tamamının çıkarılması" şartıyla izin verilmiştir.

Dinlerle İlgili Konular

Kara Şeyhin Akıncıları (*I Cento Cavalieri*) (1966/410) [*Vittorio Cottafavi*, 1964)] adlı

için ise, filmde "din propagandası yapıldığını" ifade eden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 4. fıkrası gereğince reddine karar verilmiş; *Roma Ateşler İçinde* (*L'Incendio Di Roma*) (1966/286) [Guido Maletesta, 1965] filminin kararında ise, "filmin son kısmındaki Hazreti İsa'nın öğütlerini ihtiva eden kısmın çıkarılması" şart koşulmuştur. Bu konudaki önemli kararlardan biri de *Hazreti Muhammed'in Hicreti* (*Hicreti El Resoul*) (1966/220) adlı film için verilen karardır. Filme ilişkin kararda "filmin Güneydoğu vilayetlerinde gösterilmemesi" şartı konmuştur. El yazısıyla film bilgilerinin olduğu yere düşülen notta: "İçişleri Bakanlığının 9.9.1957 gün ve 76471 sayılı yazıları gereğince (Bitlis, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, İçel, Adana, Siirt ve Mardin'de gösterilemez" yazılmıştır. Buradaki bilgilere göre film, yazılan özgün senaryodan çekilmiştir. Filmin cinsi kısmında tarihi; yapıldığı yer olarak Beyrut, 1963; imal eden müessese olarak Atlas Film; filmde konuşulan lisanlar olarak Türkçe-Dublaj; uzunluğu kısmında ise 12 kısım; eninde 35mm, panoramik; Türkiye'ye hangi müessesenin getirdiği kısmında ise, Tual Film yazmaktadır. Emniyet Müdürlüğünden verilen izin vesikasının tarih ve numarası ise, 16.3.966 gün ve 966/220'dir.

Türkçeleştirme, Dublaj

Askerin Babası (*A Soldier's Father*) (1966/209) filminin kararında "filmin içindeki Rusça yazıların çıkarılması şartı ile ve Türkçe dublaj yapıldıktan sonra tekrar görülmek üzere yurda girmesinde bir mahzur olmadığı" karar verilmiş; *Hakkın Kılıcı* (*Halid Bin Velid*) (1966/241) adlı filmin kararında ise, "İçişleri Bakanlığı'nın 17.2.1948 gün ve 9894 sayılı emirleri gereğince söz ve şarkıları Türkçeleştirildikten sonra"; *Üç Şeytanlar* (*Üç İblis*) (1966/261) filminin kararında ise, "İçişleri Bakanlığı'nın 17.2.1948 gün ve 9894 sayılı emirleri gereğince söz ve şarkıları Türkçeleştirildikten sonra" nihai karar verilmek üzere yurda girmesinde bir mahzur olmadığına karar verilmiştir. *Women Washing-Hooven*, *Hooven De Luxe Change*, *Hooven Girl Washing By Reven* (1966/493) isimli filmlerin yer aldığı grup içerisinde "Yalnız *Hooven De Luxe Cleaner* adlı filmin Türkçe dublajı yapıldıktan ve içindeki Arapça yazılar çıkarıldıktan sonra" halka gösterilmesine; *Bozkırlar Aslanı* (*Terror of the Steppes*) [*I predoni della steppa*, Tanio Boccia, 1964] (1966/449) adlı filmin ise, "sadece Türkçe dublaj yapıldıktan sonra halka gösterilmesinde bir mahzur olmadığına" karar verilmiştir. *Skiing, Sposk A Cas, Swimming* ve *Kolynos Super White* (1966/548) adlı filmler için verilen kararda filmlerin "sadece İngilizce kopyasının gösterilmesi" şart koşulmuştur.

Mustafa Kemal Atatürk

ADS Haberleri'nin (1966/305) 327 Nolu listesinde yer alan (1. *Sunay'ın Yemin Töreni*, 2. *Kalkınma İş Birliği*, 3. *Bayan Gandi*, 4. *Balıkçılık*, 5. *İngiltere-Almanya*) filmlerden "Yemin merasiminde geçen 'Cumhuriyetin yaşattığı Atatürk' sözünün çıkarılması" şartıyla izin verilmiştir.

Çocuklar

Kaptan Grand'ın Çocukları (*In Search of Castaways*) (1966/620) adlı "terbiyevi" olduğu belirtilen filmin kararında "1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 167. maddesine göre altı yaşından yukarı çocukların gündüzün görebileceklerine"; *Küçük Peter* (*Little Peter*) (1966/540) adlı filmin kararında ise, "*Nizamname*'nin 13. maddesi gereğince Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 167. maddesine göre terbiyevi bir film olup,

6 yaşından yukarı çocuklar gündüzün görebilirler" denmiştir.

İstanbul

Gaip Ülkeler Hakimi (*Les Conpuistadore di Atlantide*) (1966/189) [*Il conquistatore di Atlantide*, Alfonso Brescia, 1965] filminin kararında ise, "Filmin 1. Kısmında Şeyh'in 'eğer İstanbul'u[!] tekrar geri alırsam' diye hitap ettiği sözlerin çıkarılması" şartıyla yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir mahzur olmadığına karar verilmiştir.

(*At Avrat Silah*, Yön.: Hasan Kazankaya, 1966)

KARAR DEFTERİ
(FİLM) 1966

[Merkez Film Kontrol Komisyonu Film Kontrolüne Dair Karar Defteri 1966]

Karar Defteri (Film) 1966 adlı defterde 17 ret, 71 şartlı kabul, 10 tane de yeniden görülme kararı verilmiştir. Birçok "ret" kararı *Nizamname*'nin 7. maddesine atıf yapılarak verilmiştir. Bunun yanında 9. ve 12. maddeye de birer atıf yapılmıştır. 7. maddede ise 3, 4, 5, 6, 8 ve 10. fıkralara atıf yapılmıştır.

Ret Kararları

Dost Devletler, Din Propagandası, Millî Rejime Aykırılık, Umumî Terbiye ve Ahlâk, Türkiye Aleyhine Propaganda, İnzibat ve Emniyet Bakımından Zararlı, Kılık Kıyafet

Otobüs Yolcuları (1966/7) filmine ait kararda daha önce "18/10/1961 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunca görülerek, bazı tadil ve tashihlerden sonra halka gösterilmesine ve yurt dışına çıkarılmasına (74) sayı ile müsaade edilen Be-Ya Film Kurumuna ait *Otobüs Yolcuları* adlı film; *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 28. maddesine istinaden, İçişleri Bakanlığının 10/1/1966 günlü onayı üzerine 26/1/1966 tarihinde Komisyonumuzca yeniden görülmüştür. *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5 ["Millî rejime aykırı olan siyasi, iktisadi ve içtimai ideoloji propagandası yapan"] ve 10. ["İçinde Türkiye aleyhinde propaganda vasıtası olacak sahneler bulunan"] fıkraları gereğince adı geçen filmin yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. *Üç Tekerlekli Bisiklet* (1966/8) adlı filme ilişkin kararda ise, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 5 ve 10. fıkraları gereğince adı geçen filmin yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin muhalif reyine karşılık) ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Karara Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Küçük çocuğun sünnet olduğunu gösteren sahnenin", "Ali ile Hacer'in seviştikleri sahnenin" ve "Kahvede oturan adamların, sokaktan geçen kadınlara laf attıkları sahnenin çıkarılması şartıyla adı geçen filmin yurt dışına

çıkarılmasında bir sakınca" görülmediği belirtilmiştir. *Yılanları Öcü* (1966/9) filmine ilişkin kararda da "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 4 ["Din propagandası yapan"], 5 ve 10. fıkraları gereğince adı geçen filmin yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin muhalif reyine karşılık) ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise, "Adı geçen film hakkında daha önce 28. madde uygulandığı için karar iştirak etmiyorum" diyerek şerh düşmüştür. *Bitmeyen Yol* (1966/10) filminin kararında "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 5 ve 6. ["Umumî terbiye ve ahlâka ve milli duygularımıza mugayir bulunan"] fıkraları hükmüne uyularak halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin 11/1/1966 tarihli ve (1) sayılı kararla beyan ettiği hususlar üzerinde ısrar etmesi üzerine) ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. *Beyoğlu Esrarı* (1966/43) filmine ait kararda "Adı geçen filmin ikinci kontrolünde evvelce çıkarılması istenen söz ve sahnelerin çıkarılmadığı ve aynen gösterildiği müşahede edildiğinden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına istinaden (*Beyoğlu Esrarı*) adlı filmin bu haliyle halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği ifade edilmiştir.

Kelepçeli Bilekler (1966/97) filmine ait kararda "*Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrası gereğince adı geçen filmin bu haliyle halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Ancak İçişleri Bakanlığı temsilcisi "Filmde, Genelev sahnesinin *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince", "Jandarma nezaretinde Yenicami önünde kuşlara yem atıldığını gösteren

(*Kelepçeli Bilekler*, Yön.: Yücel Hekimoğlu, 1965)

sahnenin çıkartılması şartıyla filmin halka gösterilmesinde bir sakınca görmüyorum" diyerek; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise, "Genelev sahnesinin *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince", "Jandarma nezaretinde Yenicami önünde kuşlara yem verildiği sahnenin", "Köydeki cenaze ve tabut sahnesinden 'İmamın karşısına bile çıkmamışlardır' sözünün çıkarılması şartıyla filmin halka gösterilmesinde bir sakınca görmüyorum" diyerek şerh düşmüşlerdir. *Yiğitler Ölmezmiş* (1966/127) adlı filme ilişkin kararda "Salih'in elini kestiği ve kanını beze buladığı sahnenin çıkarılması, (*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6 fıkrası gereğince), "Filmin son sahnesinde görülen zabıtanın başındaki kalpakla, filmdeki diğer artistlerin şapka ve kasketleri birbirleriyle kabili telif edilemediğinden filmin bu haliyle halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

(*Soluk Gecenin Aşk Hikayeleri*, Yön.: Alp Zeki Heper, 1966)

Soluk Gecenin Aşk Hikâyeleri (1966/85) filminin kararında ise, "Senaryonun filme alınışı bakımından, bütünü itibariyle umumi ahlak ve adaba, aile müessesesinin kutsiyetine aykırı olduğu görüldüğünden, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince adı geçen filmin halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. Filme ilişkin 1966/153 sayılı kararda, 85 sayı ile verilen karara ilişkin sahibinin verdiği itiraz dilekçesinde filmin "Mahzurlu görülen hususların tamamın çıkarılarak filmin yeniden düzenlendiğinden bahisle yeniden görülmesinin talebedilmesi üzerine adı geçen film 21/9/1966 günü saat 14'te Filmciler Derneği'nin sinema salonunda komisyonumuzca ikinci defa görülmüştür. Evvelce verilen kararda da belirtildiği üzere filmde baştan sona kadar birçok müstehcen sahne bulunduğu, bunların da çıkarıldığı takdirde esasen 50 dakika süren filmde bu defa hiçbir şey kalmayacağından *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince adı geçen filmin halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna (Komisyon başkanının [Merkez Film Kontrol Komisyonu Başkanı ve İçişleri Bakanlığı Temsilcisi Dr. Jur. Alim Şerif Onaran] 'Filmde yapılan tadilatı yerinde gördüm. Cinsel sorunların sinematografik yoldan ele almaya çalışıldığı anlaşılan ve 50 dakika kadar süren filmde müstehcen bir cihet göremedim. Ancak 16 yaşından aşağı çocukların filmi yanlış yorumlayabileceği endişesiyle gerekirse Bakanlıkça 28. maddeye göre işlem yapılabileceği filmin hakkında *Nizamname*'nin 27. maddesi hükmünün dışında bir işlem yapılamayacağı kanaatindeyim" şeklindeki beyanına karşılık) ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. *Kartal Yavrusu* (1966/98) adlı filmin kararında *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname'nin* "7. maddesinin 8. fıkrası ["Memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı olan"] gereğince" "halka gösterilmesinin ve yurt dışına

çıkarılmasının sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

El Cid (1966/82) filmine ilişkin kararda ise, şunlar ileri sürülmüştür: Birinci madde olarak "Evvelce, 2/2/1966 tarihinde İstanbul Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname'nin* 15. maddesine istinaden bir kere de Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülmesine 966/76 sayı ile karar verilen Emek Film Kurumuna ait *El Cid* isimli film 11/3/1966 günü saat 14'te Filmciler Derneği'nin Sinema Salonunda, Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek; (İspanyol ordularıyla Arap orduları arasında yapılan harpte Haçın gezdirilmek suretiyle orduların takdis edildiğini gösteren sahne ile Kral Ferdinand'ın ölümü sahnesinin çıkarılması. Ve filme alt yazı konulduktan veya dublajı yapıldıktan sonra, filmin tekrar görülerek nihai bir karar verilmesine) 11/3/1966 gün ve 29 sayı ile" karar verildiği belirtilmiş; İkinci olarak "Bu defa İstanbul Valiliğinin 2/5/1966 gün ve Em.Md.Ş.3.5967-22976 sayılı yazısına ilişkin Emek Film Şirketinin vermiş olduğu dilekçe üzerine Komisyonu toplanarak durumu gözden geçirmiş: a) Her ne kadar dilekçede kesin verilmiş gösterme müsaadesi olmadan mevzuat gerekçesiyle filmin gümrükten çekilemeyeceği ileri sürülmekte ise de *Nizamname*'nin 12. maddesinde "Kontrol edilen filmlerin bazı parçalarının veya isminin değiştirildikten sonra gösterilmesinde bir mahzur olmadığına kanaat hasıl olursa, bu kısımlar sahibinin rızası ile kesilir veya değiştirilir. Kestirilen parçalar bir kutuya konularak üzeri komisyonca mühürlenir ve kutu suretle gümrük ambarında muhafaza olunur." denilmektedir. Bu maddeye riayet edilmek üzere film gümrükten çekilir. b) Dilekçede ithal edilen filmlerin Türkçeleştirilmesi mecburiyeti olmadığı ileri sürülmekte ise de *Nizamname*'nin 9. maddesi Türkçe sözlü olmayan filmlerde behemahal Türkçe izahatın bulunması zorunluğunu amirdir. Binaenaleyh 11/3/1966 gün ve 29 sayılı kararda bu madde isteği "Alt yazı konulduktan veya dublajı yapıldıktan sonra...." şeklinde ifade edilmiştir. c) Dilekçede ileri sürülen diğer hususlar komisyonumuzu ilgilendiren konuların dışında mütalaa" edildiği belirtilmiş ve son olarak da "Sonuç: Merkez Film Kontrol Komisyonunun 11/Mart/1966 gün ve (29) sayılı kararda istenilen hususların yerine getirilemeyeceği bu dilekçeden anlaşıldığından ve bu haliyle de adı geçen filmin halka gösterilmesi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 3 ve 4. fıkraları gereğince sakıncalı görüldüğüne oybirliğiyle" karar verildiği ifade edilmiştir.

Ekonomi, Yoksulluk, Köylü, Millî Rejime Aykırı, Siyasi, İktisadi ve İçtimai İdeoloji Propagandası Yapan, Sınıfsal Konular, Ahlaka ve Adaba Aykırılık

Bitmeyen Yol (1966/1) adlı filmin kararında "Her ne kadar filme alınması için senaryosuna müsaade edilmiş ve filmin ilk kontrolünde bazı sahnelerin çıkartılması istenmiş ise de; son yapılan kontrolünde aşağıdaki sebeplerden dolayı reddi cihetine gidilmiştir: Film baştan sona kadar: şehire iş bulmak için indirilen sefil kılıklı köylülerin bazen bir trajedi havası içinde, bazen da insani şartların dışına çıkarak sosyal bünyemizin yıkılması için tahrik edici mücadelesini naklettiği, şehrin en kötü ve en sefil yerlerini, işçilerin en sefil hayat şartları içinde yaşadıklarını belirttiği, bütün iş verenlerin

kötü ruhlu, hoyrat, işçiyi hakir gören kişiler olarak gösterdiği, hikayenin kahramanının misafir olarak geldiği erkeksiz evin iffet ve namusuna el uzatarak milli örf ve adetimize ihanet ettiği, film icabı kullanılan trüklerde manevi duygularımızı tezyife giderek seyirciyi ters düşüncelere götürdüğü, reji tekniği, dialog ve aksesuar gibi sinema üslubunun hakimiyetine giren hikayenin bünyemizi zorlayıcı ve yıkıcı bir istidatla karşımıza çıktığı görüldüğünden adı geçen filmin halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna (Emniyet Genel Müdürlüğü ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcilerinin muhalif reylerine karşılık) ekseriyetle karar verilmiştir. Karara Emniyet Genel Müdürlüğü ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcileri "Adı geçen filmin evvelce, gerek senaryosunun tetkik ve kabul edilmesi, gerekse filmin ilk kontrolünde bazı tadil ve tashihlerin yapılması istendiğinden, *Nizamname*'nin 27. maddesi hükmüne göre icabeden tadillerin yapılması şartıyla adı geçen filmin sadece yurt içinde halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığı kanaatindeyiz" diyerek şerh düşmüşlerdir. Filme ilişkin 1966/10 sayılı kararda ise, 1966/1 sayı ile verilen kararda Gen-Ar Film Kurumuna ait *Bitmeyen Yol* adlı film hakkında sahibinin verdiği dilekçe üzerine filmin 8/2/1966 günü saat 14'te Filmciler Derneği'nin Sinema Salonunda komisyonca tekrar görüldüğü belirtilmiş ve "Filmin reddine amil olan sebeplerin aynen mevcut olduğu görüldüğünden *Bitmeyen Yol* adlı filmin, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5 ve 6. fıkraları hükmüne uyularak halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin 11/1/1966 tarihli ve 1 sayılı kararla beyan ettiği hususlar üzerinde ısrar etmesi üzerine) ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. *Kelepçeli Bilekler* (1966/97) adlı filme ait kararda filmin "genel havası itibariyle, Millî rejime aykırı ve ideoloji propagandası yapar mahiyette görüldüğünden *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname'nin* 7. maddesinin 5. fıkrası gereğince adı geçen filmin bu haliyle halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. İçişleri Bakanlığı temsilcisi "Filmde, genelev sahnesinin *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince", "Jandarma nezaretinde Yenicami önünde kuşlara yem atıldığını gösteren sahnenin çıkartılması şartıyla filmin halka gösterilmesinde bir sakınca görmüyorum" diyerek; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise, "Genelev sahnesinin *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince", "Jandarma nezaretinde Yenicami önünde kuşlara yem verildiği sahnenin", "Köydeki cenaze ve tabut sahnesinden 'İmamın karşısına bile çıkmamışlardır' sözünün çıkarılması şartıyla filmin halka gösterilmesinde bir sakınca görmüyorum" diyerek şerh düşmüştür.

Hamido İsmi, Kılık Kıyafet, Cumhuriyet

Kartal Yavrusu (1966/98) adlı filmin kararında "Evvelce kontrol edilen senaryoda olayların kahramanlarının adı Anter olduğu halde, filmde 'Hamido' olarak değiştirildiği ve filmin mevzuunun senaryoya uymadığı görüldüğünden ve memleketin emniyet ve inzibatı bakımından zararlı bir durum taşıdığından *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname'nin* 7. maddesinin 8. fıkrası gereğince adı geçen filmin halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna oybirliğiyle"; 1966/129 sayılı kararda ise, "Filmdeki 'Hamido' isminin senaryoda olduğu gibi 'Anter' olarak kullanılmadığından", ve "Cumhuriyetten evvel sözü ile, halkın şapkalı, zabıtanın

kalpaklı görünüşü birbirleriyle tezat teşkil etmekte olduğundan filmin bu haliyle gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Askeri Sahneler, İstiklal Savaşı, Ezan ve Namaz Sahneleri, Kılık Kıyafet

Bombacı Emine (1966/139) adlı filmin kararında "Evvelve verilen senaryo kararında; askeri sahnelerde, bariz taktik hataları olmaması, kıyafetlerin o zamanın kıyafet kararnamesine uygun olması ve İstiklal mücadelemizin kutsiyetine uygun bir şekilde çekilmesi istenildiği halde bu lazimeye riayet edilmediği kılık kıyafetlerin o zamanın kıyafetleriyle bağdaşmadığı, İstiklal Savaşımızın kutsiyetine uymadığı ve ezan namaz sahnelerinin dinimizi istismar edici bir durum taşıdığı müşahede edildiğinden, filmin bu haliyle halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verilmiştir. Filme ilişkin 1966/139 sayılı kararda ise "Filmde, evvelce şart koşulan hususların yerine getirildiği, bu arada askerlerin ezan okuyup namaz kıldıklarını gösteren sahnenin de çıkarıldığı görüldüğünden adı geçen filmin işbu tadilli şekliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

"Bey" İfadesi, Kılık Kıyafet

Yiğitler Ölmezmiş (1966/127) adlı filme ait kararda "Filmin baş tarafında…....Şevket ve Rüştü beylere teşekkür ederiz… yazısındaki bey kelimesi, 26 Teşrinisani 1934 tarihli ve 2590 sayılı Efendi, Bey, Paşa gibi lakap ve unvanların kaldırıldığına dair kanuna mugayir görüldüğünden bey kelimesinin kaldırılarak soyadı ile hitabedilmesi", "Salih'in elini kestiği ve kanını beze buladığı sahnenin çıkarılması, (*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6 fıkrası gereğince)", "Filmin son sahnesinde görülen zabıtanın başındaki kalpakla, filmdeki diğer artistlerin şapka ve kasketleri birbirleriyle kabili telif edilemediğinden filmin bu haliyle halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verilmiştir.

Ar ve Haya Duygularını Rencide Eden, Müstehcen

Kanunsuzlar (1966/114) adlı filmin kararında ise, Evvelce, 28/4/1965 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek halka gösterilmesine ve yurt dışına çıkarılmasına 45 sayılı kararla müsaade edildiği belirtilen Bolan Film kurumuna ait *Kanunsuzlar* adlı filmin, "Sivrihisar'da programdan evvel gösterilen fragmanında, esas ilgisi olmayan ve sırf istismar gayesiyle hazırlanan veya kontrole arzedilmeyen ve kaçak olarak halka teşhir olunan kısımlarda ar ve haya duyguları rencide edecek pasajların bulunması sebebiyle tekrar kontrolden geçirilmek üzere" komisyonca görüldüğü belirtilmiş, "İleri sürülen hususların yerinde olduğu ve hakikaten söz konusu fragmanın müstehcen sahneleri ihtiva ettiği müşahede edilmekle bunun halka gösterilmesinin zararlı bulunduğu sonucuna varılarak" rapor düzenlendiği belirtilmiştir.

Eğitim

Hudutların Kanunu (1966/103) adlı filme ilişkin kararda "Öğretmen Ayşe ile tarlada bekleyen Hıdır konuşurlarken, yanlarına gelen assubayın öğretmene hitaben söylediği: 'Köyü arasak mı?' şeklindeki konuşmasıyla öğretmenin karşıdan kaçakçıları gördüğü sahnenin çıkarılması", "Filmin son

kısmı senaryodan tamamen ayrı çekilmiştir. Finaldeki söz ve sahnelerin senaryoya uygun bir şekilde düzeltildikten sonra adı geçen filmin yeniden görülüp nihai bir kararın verilmesinin uygun bulunduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiş, İçişleri Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri ise, "Filmin sonunda, Hıdır'ın oğluna 'babanın akıbetini gördün, sen bu yola düşme, okuluna dön' şeklinde söylemesi şartıyla filmin halka gösterilmesinde bir sakınca görmüyorum" diyerek şerh düşmüşlerdir. Filmin sonraki kararında (1966/108) önceki kararda verilen düzeltmelerin yapıldığı belirtilerek film sahibinin müracaatı üzerine yeniden görüldüğü belirtilmiştir. 1966/108 Nolu kararda "Tekrar görülen filmde, yukardaki 2. maddenin yerine getirilmediği görüldüğünden, filmin halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının uygun olmadığına (Komisyon Başkanı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisinin 'Evvelce istediğimiz ve filmin sonunda Hıdır'ın oğluna (Babanın akıbetini gördün, sen bu yola düşme, okuluna dön) şeklindeki görüşümüze uygun konuşmanın yapıldığı görüldüğünden filmin halka gösterilmesinde bir sakınca görmüyoruz şeklindeki beyanlara karşılık) ekseriyetle" karar verilmiştir. Filmin 1966/112 sayılı kararında "Yeni şekliyle görülen filmde, istenilen hususların yerine getirildiği görüldüğünden, adı geçen filmin halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına, yurt dışına çıkarılmasının mahzurlu olduğuna (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin muhalif reyine karşılık) ekseriyetle karar verilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Filmde jandarmaları çok pasif gördüğümden, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 7. fıkrası gereğince filmin tümüne muhalifim" diyerek şerh düşmüştür. Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise, "*Nizamname*'nin 13. maddesinin tatbiki reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. *Kolejli Kızın Aşkı (1966/2)* adlı filmin kararında "Filiz'in yaşgününe öğretmenini davet ettiği sahne ile öğretmenin oraya gittiği, içki içip eğlendiği, sarhoş olduğunu gösteren sahnelerin tamamen" çıkarılması istenmiştir.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Dublaj

Cihan Hakimi (1966/177) adlı filmin kararında "Evvelce muhtelif tarihlerde İstanbul, Ankara ve Merkez Film Kontrol Komisyonlarınca görülerek yurda sokulmasının ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna karar verilen Royal Film Kurumu'na [ait] *Cihan Hakimi* adlı film hakkında bu kere Koza Film Kurumunun verdiği dilekçede; adı geçen filmi satın alarak yeniden dublaj yapıldığı ve mahzurların ortadan kaldırıldığı cihetle filmin yeniden kontrolünün talebedilmesi üzerine" adı geçen filmin

(*Cihan Hakimi* / The Mongols, Yön.: Andre De Toth & Leopold Savona, 1961)

komisyonca tekrar görüldüğü belirtilmiştir. Kararda "Filmin dublaj kopyasında, evvelce verilen kararda belirtilen hususların aynen görüldüğü ve tarihi hakikatleri tahrif etmekte olduğundan, halk üzerinde menfi tepkiler yaratacağı düşünülerek evvelce verilen 16/11/965 tarih ve (173) sayılı kararın yerinde görüldüğünden, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname'nin* 7.maddesinin 2 ve 6. fıkraları gereğince mezkûr filmin orijinal ve Türkçe dublaj kopyalarının yurda sokulmasının ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna (Komisyon Başkanının: 'Filmin yurda girmesi ve dublaj yapılmasından sonra esas hakkında karar alınmasını gösteren 16/10/1964 gün ve (121) sayılı kararda işaret edildiği gibi, Moğollar Türk olmadığı gibi, filmde Moğolları küçük gösteren bir husus ta görülmemektedir. Esasen filmin Moğollukla bütün alakası kesilmiş olmakla bu durumuyla halka gösterilmesinde hiçbir sakınca görmüyorum' şeklindeki beyanına karşılık) ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir.

Şartlı Kabul Kararları

Şartlı kabul kararları içerisinde *Nizamname*'nin 7 maddesine göre verilmiş birçok karar bulunmaktadır. Kararlar içerisinde bir film için de 13. maddeye başvurulmuştur. *Allahaısmarladık İstanbul* (1966/66) adlı filmin kararında "*Nizamname*'nin 13. maddesi hükmüne göre de geçen filmin terbiyevi bir vasıf taşıdığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. *Altın Çocuk* (1966/142), *Asker Arkadaşım* (1966/69), *Damgalı Adam* (1966/99), *İnsan Bir Kere Ölür* (1966/146), *Yakut Gözlü Kedi* (1966/102), *Hacı Baba* (1966/32), *Aşk Mücadelesi* (1966/178), *Fakir Bir Kız Sevdim* (1966/70), *Ölüm Çemberi* (1966/75), *Silahlar Patlayınca* (1966/84) adlı filmler 7. maddenin 6. fıkrasına; *İhtiras Kurbanları* (1966/134), *Korkusuz Yaşayanlar* (1966/133), *Silahlar Patlayınca* (1966/84), *Damgalı Adam* (1966/99) adlı filmler 7. maddenin 7. fıkrasına; *Altın Çocuk* (1966/142) adlı film 8. fıkraya; *Üç Korkusuz Arkadaş* (1966/68) adlı film ise 6 ve 8. fıkralara göre denetlenmiş, gösterimleri için koşul ileri sürülmüştür.

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Silahların Öcü (1966/13) adlı filmin kararında "Filmde geçen yersiz ve umumi terbiyeye aykırı birçok sevişme, dans ve yatak sahneleri görülmüştür. Bunlar çıkarıldıktan sonra nihai bir karar verilmek üzere adı geçen filmin yeniden görülmesinin uygun bulunduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir" denir, filme ait bir sonraki kararda ise, Ali Eryiğit Film Kurumuna ait *Silahların Öcü* adlı filmin yapılan müracaat üzerine tekrar görüldüğü ve 13 sayılı kararda istenilen değişikliklerin ve 13 sayılı kararda belirtilen "hususların yerine getirildiğinden, hiçbir sevişme, dans ve yatak sahnesi olmayan işbu filmin bu haliyle sadece yurt içinde halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilir.

Nikahsızlar (1966/72) adlı filmin kararında "Randevu evine ait sahnelerin filme aksettirilmediği görüldüğünden adı geçen filmin bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiş; *Ölüm Çemberi* (1966/75) filminin kararında "Yılmaz randevu evine geldiğinde, odalardan çıkan kadın ve erkeklerin kaçtığını gösteren sahnenin, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince çıkarılması" istenmiş; *İntikam Fırtınası* (1966/125) adlı filme ait kararda "Randevu evinde görülen sevişme sahneleri nizamnamenin 7. maddenin 6 fıkrası gereğince" sakıncalı görülmüştür. *Damgalı Adam*

(1966/89) filminde ise, Murat'la annesi ve teyzesi barda otururken arka masalardakilerden birinin Murat'ın annesine söylediği: 'Ben yattığım kadını tanımayacak kadar sarhoş değilim' cümlesinin"; *Biraz Kül Biraz Duman* (1966/105) filminin kararında "Ayla'nın yatak odasında kocası Sedat'a söylediği: 'Hatta istediğim heriflerle de yatarım' cümlesinin; *Yarını Olmayanlar* (1966/116) filminin kararında "Evde esrar çeken adama karısının söylediği 'Bir namusum vardı onu da verdim' şeklindeki sözlerinin"; *İhtiras Kurbanları* (1966/134) filmine ait kararda "Ayfer'le Cahit'in divanda beraber görüldükleri sahneden, Ayfer'in ayakkabılarını çıkardığını gösteren pasajın"; *At Avrat Silah* (1966/165) "Yusufcuk'un kasabada bir adama söylediği: 'Burada kadınlarla erkekler beraber yıkanıyormuş' cümlesinin"; *Karanfilli Kadın* (1966/168) filmine ilişkin kararda "Filmin muhtelif yerlerinde geçen "Baban kaatil" ve "Annen kötü kadın, kötü kadın oldun" sözlerinin çıkarılması" şartıyla; *Hacı Baba* (1966/32) adlı filme ait senaryo kararında daha önceki "Senaryo kararında belirtildiği halde filmden çıkarılmadığı görülen ve Necmi'nin anne ve babasına söylediği: 'Acemi zampara', 'Ulan anne' tabirlerinin çıkarılması" şartıyla halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verildiği belirtilmiştir.

Müstehcenlik, Çıplaklık, Okşama, Sevişme ve Yatak Sahneleri

Çirkin Kral (1966/58) filminin kararında "Yılmaz'ın Suzan'ın yanına ilk geldiğinde kadının bacağın okşadığını gösteren pasajın" ve "Aynalı Odadaki çıplak kızların görüldüğü sahnenin"; *Kıskanç Kadın* (1966/122) filminin kararında "Yatak sahnesinin aynada görülen kısmının çıkarılması" istenmiştir. *İnsan Bir Kere Ölür* (1966/121) filmine ait kararda "1) Selma'nın [Mine Soley] bacaklarını sandalyeye uzatıp oturması sahnesinin", "2) Selma'nın [Mine Soley] fazla tahrik edici sahnelerinin çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiş", filmin daha sonraki kararında ise, (*İnsan Bir Kere Ölür*, 1966/146) "1) Mine'nin bacaklarını sandalyeye uzatıp oturmasını gösteren sahnenin", "2) Mine'nin fazla tahrik edici sahnelerinin çıkarılması şartıyla" halka gösterilmesine ve yurt dışına çıkarılmasına 121 sayılı kararla izin verilen *İnsan Bir Kere Ölür* adlı film verilen dilekçede; "yukardaki (b) [2.] maddesinde çıkarılması istenilen sahnelerin belirtilmemiş olduğundan bahisle kesilen kısımların sahne olarak belirtilmesi" istendiğinden filmin Filmciler Derneği'nin Sinema salonunda tekrar izlendiği ve "1) İlk kararda olduğu gibi, Mine'nin bacaklarını sandalyeye uzatıp oturmasını gösteren sahnenin, 2) Mine'nin koltukta yatarken külotunun göründüğü sahnesinin, (Turgut'un kızın eteğini çektiği sahne dahil), 3) Turgut ile Mine'nin ayakta, ağızlarını açarak yiyecek gibi öpüştüklerini gösteren sahnenin, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. Başta "Selma" olarak belirtilen ancak bir sonraki kararda "Mine" olarak geçen ve farklıymış gibi görünen isimler, birinde karakterin diğerinde ise oyuncunun isminin kullanılmasından kaynaklıdır. Mine olarak belirtilen isim muhtemelen filmin oyuncusu Mine Soley'dir.

Yıldızların Altında (*Günahkar Kadın*) (1966/12) adlı filmin kararında "Leyla ile Tur-

(*Büyük Şehrin Kanunu*, Yön.: Cavit Yürüklü, 1965)

gut'un yatakta yan yana yattığını yakın gösteren sahneden, Leyla'nın bir bacağının çıplak olarak görüldüğü pasajın çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verilmiş; *Babamız Evleniyor* (1966/19) filminde "Leyla'nın bir yanı açık elbiseyle merdivenden inişinden itibaren Sururi'nin yanına geldiği ana kadar olan kısmın" ve *Büyük Şehrin Kanunu* (1966/59) filmine ilişkin kararda ise "Banyoda erkekle kadının beraber görüldüğü sahnenin (tamamen)" çıkarılması istenmiştir. *Damgalı Adam* (1966/89; 1966/99) filminin her iki kararında "Gülsüm Kamu'nun siyah kombinezonla yatakta bacaklarının açık olarak görüldüğü iki sahneden, bacaklarıyla kabalarının birleştiği kısımları gösteren pasajların, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince çıkarılması" şart koşulmuştur. *Aşk Mücadelesi* (1966/178) adlı filmin kararında ise "Turgut'un bürosunda otururken baktığı müstehcen kadın resimlerinin havi mecmuayı gösteren pasajın *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verilmiştir.

Ölmek Var Dönmek Yok - Ölüm Saçan Dudaklar (1966/4) adlı filmin kararında "Filmin baş tarafında, Yılmaz'ın, telefonla konuşurken Suzan'la seviştiğini gösteren sahnenin tamamen" ve "Dönsöz kızın çırılçıplak görülen cesedine ait sahnenin" çıkarılması istenmiş; *Silahların Öcü* (1966/13) filminin kararında "Filmde geçen yersiz ve umumi terbiyeye aykırı birçok sevişme, dans ve yatak sahneleri görülmüştür. Bunlar çıkarıldıktan sonra nihai bir karar verilmek üzere adı geçen filmin yeniden görülmesinin uygun bulunduğuna"; *Baybora'nın Oğlu Karaoğlan* (1966/94) filminde "Berenis'in evinde, Karaoğlan'la Berenis'in çıplak olarak seviştiklerini gösteren sahnenin çıkarılması" şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına

(*Ölmek Var Dönmek Yok*, Yön.: Cevat Okçugil, 1966)

çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Arzunun Bedeli (1966/123) filmine ait kararda ise, "Muzafferle Şermin'in sevişme sahnelerinden sonra Şermin'in yüz ifadelerini gösteren sahnenin çıkarılması şartıyla"; *Altın Çocuk* (1966/142) filminin kararında "Filmin başlarında, Altın Çocuk'un taklidi ile kızın yatakta seviştiklerini gösteren sahneden, kızın göğsünü ovduğunu gösteren pasajın çıkarılması (*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince)"; *Karanlıkta Vuruşanlar* (1966/163) filminin kararında "Leyla'nın evinde Mehmet ile Zuhal Tan'ın seviştiklerini gösteren sahneden Mehmet'in kızın bacaklarını okşadığı kısmın, kızın çantasından tabancayı aldığı kısma kadar", çıkarılması şartıyla filmlerin "halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" karar verilmiştir. *Karanlıkta Vuruşanlar* filminin kararına Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcisi "Mehmet ile Zuhal Tan'ın müstehcen sevişme sahnelerinin gösterilmesine muhalifim" diyerek şerh düşmüştür *Sırtımdaki Bıçak* (1966/164) adlı filmde "Neriman'la şoför Faruk'un çıplak olarak yatakta seviştiklerini gösteren sahnenin", "Yine Neriman'la Faruk'un banyoda seviştiklerini gösteren sahnenin tamamının" çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *Karakolda Ayna Var* (1966/167) filminin kararında "Sabri ile Kerkenez Raziye'nin odada seviştikten sonra kapıya çıktıklarında Raziye'nin söylediği: Memnun edebildim mi hamura çevirdin beni" cümlesinin çıkarılması istenmiş; *Acı Bir Aşk-Beynimdeki Şeytan* (1966/173) filminin kararında "Dağ kulübesinde Turgut'un Çiçek'le seviştiği sahneden kızın bulüzunu çıkardığı andan itibaren, sütyenli ve karnı açık olarak seviştiğini gösteren pasajın çıkarılma şartıyla" filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. *Tehlikeli Oyun* (1966/120) filmine ait kararda "Ahmet'in sarışın kadına söylediği 'Bu ne biçim öpüş? Anlaşılan sen benim kitabımı okumamışsın' sözlerinin ve bu sözlerle ilgili sahnelerin çıkarılması"; *Eşrefpaşalı Derler Bize - Basık Ökçeliler* (1966/149) "Karı-kocanın öpüştükten sonraki, fermuarını açarak çıplak etinin gösterildiği pasajın *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince çıkarılması" şartıyla gösterimine izin verilmiştir.

Dans, Striptiz, Pavyon, Gazino

Bitmeyen Korku (1966/78) filminde ise, "Maskeli Baloda, streap-tease [striptiz] yapan kadının çoraplarını çıkardığı ana kadar olan kısmın bırakılarak diğer kısımlarının çıkarılması" şart koşulmuş; *Karakolda Ayna Var* (1966/167) filminin kararında "Pavyonda streap-tease yapan kızın sütyenini açar gibi gösterdiği kısımdan Kerkenez Sabri'nin içeri girdiği ana kadar olan sahnenin"; *Burçak Tarlası* (1966/46) adlı filmde "Sırrı ile bir arkadaşının bara gittiklerinde, oradaki dansözün dans sahnesinden, yere yatarak yaptığı hareketleri gösteren pasajın"; *Büyük Şehrin Kanunu* (1966/59) adlı filmde "Dansöz Fundanın Sütunun dibinde arkası dönük olarak oynadığını gösteren pasajın"; *Ölüm Çemberi* (1966/75) "Pavyondaki dansözün dans sahnesinden, yakın plandan dansözün göbeğini titrettiğini gösteren pasajın" çıkarılması istenmiştir. *Hacı Baba* (1966/32) adlı filme ilişkin kararda "Filmde geçen oriantal dans sahnelerinin *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına aykırı görüldüğünden tamamen çıkarılması" şart koşulmuştur. *Beyoğlu Esrarı* (1966/38) filminin kararında "Dansöz Jale'nin barda yaptığı dans sahnesinin tamamının çıkarılması şartıyla adı geçen filmin

yeniden görülüp nihai bir karar verilmesinin uygun bulunduğuna oybirliğiyle" karar verilmiş; bir sonraki kararda (*Beyoğlu Esrarı*, 1966/47) sahibinin "komisyonun istediği sahnelerin filmden çıkarıldığından bahisle yeniden kontrolü istemesi üzerine" film komisyonca yeniden görülmüş, "çıkarılması istenilen söz ve sahnenin çıkarıldığı" görüldüğünden filmin bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oy birliğiyle karar verilmiştir. *Asker Anası* (1966/110) filminin kararında "1. Filmde geçen 'Gazino" kelimelerinin senaryoda olduğu gibi tiyatro olarak değiştirilmesi, yine senaryodaki gibi gazino veya bar sahnelerine yer verilmemesi" şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir.

Cinsel İma, Kadınlara Yönelik Hakaret ve Ayrımcı İfadeler

Hacı Baba (1966/32) adlı filmde "Davut Efe ile Abdullah'ın birbirlerinin karısı için söyledikleri 'maaşallah' ve 'Seninkine de maaşallah' sözlerinin çıkarılması", ve belirtilen "hususların yerine getirilmesi şartıyla hiçbir dans sahnesi olmayan işbu filmin bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. *Başlık* (1966/56) adlı filme ait kararda "Ağanın söylediği: 'Seni bir doyuracağım ki… anandan doğduğuna pişman edecem' cümlesinin"; *Sokakta Kan Vardı* (1966/54) filminde "Sedat ismindeki gencin sarışın bir kızla yatakta görüldüğü sahnede Sedat'a söylenen 'Bağbozumu oldumu?' cümlesinin"; *Çirkin Kral* (1966/58) filmine ilişkin kararda "Hüseyinin Ayfere söylediği 'Vaktim olursa seninle meşgul olurum' tarzındaki konuşmanın" çıkarılması şartıyla izin verilmiştir. *Asker Arkadaşım* (1966:69) filminde "Murat'ın merdivenlerde Baha'ya söylediği: 'Ona niyetlenip orucu bende mi bozacaksın be?' cümlesinin *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince çıkarılması" şartıyla filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiş; *Bir Garip Adam* (1966/90) filmine ait kararda "Ayfer Feray'ın Ali'ye kocasından bahsederken söylediği: 'Kullandığım yeter' tabirinin", "Metin Ali'nin karısı Lale'ye söylediği: 'Ben seni kocanla paylaşıyorum ya' cümlesinin", "Ayfer Feray'ın Ali'ye söylediği: 'Memnun kaldın mı?' sözünün" çıkarılması istenmiştir. Bu maddelere İçişleri Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcileri "iştirak etmiyorum" diyerek şerh düşmüştür.

Kolejli Kızın Aşkı (1966/2) filminin kararında filmde geçen "Kaltak" kelimesinin; *Dünkü Çocuk* (1966/6) adlı filmde "Senaryo kararının 7. maddesinde zikredilen ve filmde çıkarılmadığı görülen Kasım'ın Dilek hakkında söylediği: 'Salak karı' ve 'Kaltak' tabirlerinin"; *Bar Kızı* (1966/144) adlı filmin kararında "Bar sahibi Kaya'nın Engin'in babasına Deniz hakkında söylediği: 'Dişi köpek' ibaresinin; *Damgalı Adam* (1966/89; 1966/99) filmine ilişkin her iki kararda "Ayşe'nin genelevde Murat'a söylediği: 'Orospuları döveceğin işi yap, boynuzların büyüsün, pezevenk gibi namın olsun' cümlesinin"; *At Avrat Silah* (1966/165) filmine ait kararda "Çakıroğlu'nun Alicik'e hitaben söylediği 'Orospu Hanife' sözünden 'Orospu' kelimesinin", "Çocuklara masal anlatan Musa Dayı'nın söylediği: 'Tavşan boku' tabirinin" çıkarılması şartıyla izin verilmiştir. *Dişi Kartal* (1966/176) adlı filme ait kararda ise "Kadir'in Ali'ye söylediği 'Velet', 'Piç ve anasının dölü' sözlerinin",

çıkarılması şartıyla, filmin "halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığı belirtilmiştir. *Fakir Bir Kız Sevdim* (1966/70) filmine ilişkin kararda ise "Cüneyt'in babasının iflas ettiği haberi verildiğinde sırrı saklayacaklarına söz verirken söylenen 'Şerefsizim' kelimelerinin *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince çıkarılması" şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin hiçbir fıkrasına uymadığından mezkûr kelimenin çıkartılmaması reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

Gözetleme, Müstehcen Bakış

Silahlar Patlayınca (1966/84) filminin kararında "Kezban leğende yıkanırken Murat ve arkadaşlarının budak deliğinden onu gözetledikleri sonra Murat ve Ahmet'in yüz ifadelerini gösteren sahnenin", "Yine Murat ve arkadaşları kapıyı kırıp girdikten sonra, dört arkadaşın yüzlerini ayrı ayrı gösteren pasajların, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince çıkarılması" istenmiştir. *Yiğit Kanı* (1966/119) filminde "Derede kilim yıkama sahnesinde gelen üç erkeğin müstehcen bakışı ile, geri kalan kısmın çıkarılması şartıyla adı geçen filmin yeniden görülüp nihai bir karar verilmesinin uygun bulunduğuna ekseriyetle" karar verilmiş; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Evvelce verilen 23/7/1966 gün ve 241 sayılı senaryo kararında belirtilen: a. Kıyafetlerin Cumhuriyetten önceki devirlere ait olması, b. Filmin halk üzerinde kötü tesir bırakmayacak şekilde çekilmesi hususlarına riayet edilmediği görüldüğünden, filmin bu haliyle halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğu kanaatindeyim" diyerek şerh düşmüştür. Aynı filmin 1966/124 tarih

(*Silahlar Patlayınca*, Yön.: Orhan Elmas, 1966)

ve sayılı kararında daha önce tekrar görülme kararı verilen filmin yeniden görüldüğü belirtilmiş, önceki karardaki koşulların "yerine getirildiği müşahede edildiğinden adı geçen filmin bu haliyle halka gösterilmesinde 'ancak yurt dışına çıkarılmamak şartıyla' bir sakınca bulunmadığına Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin muhalif reyine karşılık ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Evvelce verilen 23/7/1966 gün ve 241 sayılı senaryo kararında belirtilen: a. Kıyafetlerin Cumhuriyetten önceki devirlere ait olması, b. Filmin halk üzerinde kötü tesir bırakmayacak şekilde çekilmesi hususlarına riayet edilmediği görüldüğünden, filmin bu haliyle halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğu kanaatindeyim" diyerek şerh düşmüştür. *Başlık* (1966/56) adlı filmde ise "Ağanın Perişan'a saldırdığında, eski karısı Hacer'in onları kapıdan gözetlediğini gösteren sahnenin çıkarılması" istenmiştir.

Cinsel Saldırı

Göklerdeki Sevgili (1966/37) adlı filmde "Filmin muhtelif yerlerinde geçen Türk kızlarına tecavüz sahnelerinin daha kapalı gösterilmesi veya kısaltılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. *Burçak Tarlası* (1966/46) adlı filme ait kararda "Filmin başlarında, Şener'in iki adam tarafından dağa çıkarıldığı sahneden, kızı samanlığa götürüp yere atıldığından itibaren, Nuri'nin içeriye girdiği ana kadar olan kısmın" çıkarılması istenmiş; *Nikahsızlar* (1966/72) filminin kararında daha önceki senaryo kararında belirtilen "Mehmet'in Nedret'e tasallut ettiği sahnenin", "Nedret uyandıktan sonra geçen münasebetsizliğin", "Randevu evine ait sahnelerin filme aksettirilmediği görüldüğünden" adı geçen filmin bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiş; *Kanlı Buğday* (1966/73) filminin kararında ise, "Dört kardeş olan Sarıların dere boyunda kadın oynattığı sahne ile kadını derenin içine attığı ve ona saldırdığını gösteren sahnelerin tamamen" çıkarılması şart koşulmuş; *Silahlar Patlayınca* (1966/84) filmine ait kararda "Irza tasaddi sahnesinden, Murat'ın Amber'i sedirin üzerine yatırıp omzunu sıyırdığı kısımdan itibaren Ahmet'in kapıyı çaldığını gösteren sahneye kadar olan pasajın" ve *Hz. Süleyman ve Saba Melikesi Belkıs* (1966/126) adlı filme ilişkin kararda "Çölde kadına tecavüz edildiği sahne ile", "Filmin başında, saray adamlarından ikisinin, sarayın bahçesinde yatan nedimeye saldırdığı sahnelerin çıkarılması" şartıyla izin verilmiştir. *Eşkiya* (1966/155) filminin kararında ise, "Genç turistin öldürülmesi ve birinin kaçırılarak ırzına tasaddi edildiğini gösteren sahnelerin çıkarılması şartıyla" ve "Filmin memleketimiz bakımından kötü kötü tesir bırakacağından yurt dışına çıkarılmaması şartıyla" halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

(*Göklerdeki Sevgili*, Yön.: Remzi Cöntürk, 1966)

Argo, Hakaret, Kötü Söz, Etnik ve Dinsel Kimliklere Yönelik Hakaret

Bu defterdeki bazı kararlarda yer alan ve "Dürzîlik", "Şafilik" gibi bazı etnik ve dinsel tanımlarla ilişkilendirilerek, hakaret gibi kullanılan bazı ifadeler de sansürlenmiştir. *Kanlı Buğday* (1966/73) filmine ait kararda "Filmde geçen 'Dürzünün oğlu' ve 'Deyyus' tabirlerinin"; *Kolejli Kızın Aşkı* (1966/2) adlı filmdeki "Şafi köpeği" tabirlerinin, tamamen çıkarıldığı görüldüğünden adı geçen filmin bu tadilli şekliyle halka gösterilmesine ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. *Başlık* (1966/56) filme ilişkin

kararda "Senaryo kararında çıkarılması istenilen 'Kıldon' sözlerinin" ve "filmde geçen 'Bok' tabirlerinin" çıkarılması istenmiş; *Babamız Evleniyor* (1966/19) filmine ilişkin kararda "Telefonda bir gencin söylediği: 'Cenabettin' sözünün çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle karar verilmiş; *Bir Garip Adam* (1966/90) filminin kararında "Balıkçılar arasında kullanılan: 'Deyyus' tabirinin"; *Karakolda Ayna Var* (1966/167) filminin kararında "Taşkasaplı'nın filmin sonlarında söylediği: 'Fukara sümüğü gibi' tabirinin"; *Beyoğlu Esrarı* (1966/38; 1966/47) filminin kararında "Senaryo kararında zikredildiği halde filmden çıkarılmadığı görülen 'İt'" kelimesinin; *Güzel Bir Gün İçin* (1966/79) filminin kararında "Filmde geçen: 'Eşşoğlueşşek, it, köpek' kelimelerinin; *Hacı Baba* (1966/32) filminin kararında "Filmin muhtelif yerlerinde geçen 'İt' kelimesinin" çıkarılması şartıyla filmlerin gösteriminde ve yurtdışına çıkarılmalarında bir sakınca olmadığına karar verilmiştir.

Suç, Şiddet, Ölüm

Başlık (1966/56) filmine ait kararda "Durmuş Ali'nin vurulduktan sonraki sahnelerin tamamının çıkarıldıktan sonra nihai karar verilmek üzere filmin yeniden görülmesinin uygun olduğuna oybirliğiyle" karar verilmiş; *Kolejli Kızın Aşkı* (1966/2) filminin kararında "Filmin ilk kontrolünde çıkarılması istenilen; 'Filiz'in füze pervanesini hocanın kafasına attığı sahnenin' çıkarılması şartıyla gösterilmesine izin verilmiş; *Ölmek Var Dönmek Yok- Ölüm Saçan Dudaklar* (1966/4) adlı filme ilişkin kararda "Sekreter kızın, boynunun ustura ile kesilerek öldürüldüğünü gösteren sahnenin", "Filmde geçen ve halk üzerinde bir ürperti yaratan, aynı zamanda suça teşvik edici bir durum taşıyan, usturayla tehdit ve kesme sahnelerinin tamamen", "Şevket'in göğsüne sigara bastırıldığını gösteren pasajın", "Mahzende, asit havuzundan adamların iskeletlerinin çıktığını gösteren pasajın," çıkarılması istenmiş, belirtilen "hususların yerine getirilmesi şartıyla adı geçen filmin hakla gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir." *Senede Bir Gün* (1966/14) filminin kararında "Zeynep'in, kocasının ölüm haberini getiren Kiril Çorbacı'yı yumrukladıktan sonra, ayakları dibine düştüğünü gösteren pasajın çıkarılması" istenmiş; *Sevda Çiçeğim* (1966/171) filmine ilişkin kararda ise "Kadının yere düştüğünü gösteren kısımdaki, bıçağı karnına batırıp ağzından kan geldiğini gösteren sahnenin (Kadının ekmek bıçağını aldığı kısım kalmak şartıyla) çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verilmiştir. *Güzel Bir Gün İçin* (1966/79) adlı filmde "Hapiste Sadık'ın duvara resim yaparken söylediği: 'Uzakta bir yerde' sözünün çıkarılması şartıyla filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verilmiştir. *Allahaısmarladık Yavrum* (1966/64) filmine ilişkin kararda "Filmin kahramanlarından Filiz'in doğum sancısı çektiğini gösteren sahnenin tamamen çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde, yurt dışına çıkarılmasında" bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis vb.)

Karar defterlerinde yoğun olarak yer alan konulardan biri de askerlikle, emniyetle ve jandarmayla ilişkili olarak ele alınan

güvenlik konusudur. Bu konuda da sık sık sansür kararları verilmiştir. Bu tür kararlarda genellikle askeri kılık-kıyafetlerin talimatnamelere ve kanunlara uygun olup olmadığı, askeri kuralların doğru uygulanıp uygulanmadığı, askeri personelin davranışları gibi konular dikkate alınarak kararlar verilmiştir.

Beyoğlu Esrarı adlı filme ilişkin 1966/38 ve 1966/47 sayılı her iki kararda "Asker" kelimelerinin; *Kara Fatma* (1966/51) filmine ait kararda "Film başlarında, Yüzbaşının (Mülazım) söylediği 'Kaçın, başınızın çaresine bakın' ve 'Kaçmaya bakın' sözlerinin çıkarılması"; *Kıskanç Kadın* (1966/122) filmine ait kararda "Ayyıldız kokartlı görülen jandarmanın çıkarılması şartıyla"; *Eşkiya* (1966/155) adlı filme ait kararda "filmin başlarında ilk defa jandarma subayının görüldüğü sahneden, nizami olmayan şapka kokardını gösteren pasajın"; *Karanlıkta Vuruşanlar* (1966/163) adlı filmin kararında "Mehmet'in subay (bahriyeli) kıyafetiyle görüldüğü sahnelerin", "Filmde geçen ve konu ile hiç ilgisi olamayan, Mehmet hakkında söylenen 'Yüzbaşı' kelimelerinin" çıkarılması istenmiştir.

Göklerdeki Sevgili (1966/37) adlı filmin kararında Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Assubay'ın sol eli ile selam verdiği iki sahnenin", "Assubayın elinde içki şişesiyle laubali bir şekilde kız istemesini gösteren sahnenin çıkarılması reyindeyim" diyerek, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcisi ise, "Yurt dışına çıkartılırken jet uçuşlarının gösterilmesi reyindeyim" diyerek şerh düşmüşlerdir. Aynı filmin daha sonraki 1966/50 tarih ve sayılı kararında ise; daha önceki 37 sayılı kararla izin verilen filmin, Genelkurmay Başkanlığının 14/4/1966 gün ve İsth: 37 30-4-66 Snr. Sayılı yazısında belirttiği nedenlerden dolayı yeniden görüldüğü ifade edilmiştir. Kararda "adı geçen filmde askerlik şeref ve haysiyetinin rencide edici bazı sahnelerin bulunduğu ileri sürülerek mezkûr filmin yeniden kontrolü" istenmiş bunun üzerine *Göklerdeki Sevgili* adlı film komisyonca ikinci defa görülmüş ve "Evvelce verilen karardaki hususlardan başka: a) Assubayın kılığında askeri kıyafet *Nizamname*sine aykırı bulunan sahnenin, b) Assubayın sol elle selam verdiği sahnelerin, c) Assubayın garson ile oturup şarap içtiği sahnelerin, d) Teğmen Timur'un ölüm haberinin assubay tarafından çömlekçiye verildiği sahnenin, e) Assubayın, çocuğun babalığını kabul ettiği sahnenin çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir." Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "d ve e fıkralarına muhalifim" diyerek; Genelkurmay Başkanlığı ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcileri ise "Assubayın hediye verdiği sahnenin çıkarılması şartıyla" diyerek şerh düşmüşlerdir.

Topal Osman (1966/57) filmine ait kararda ise "Topal Osman'ın tutulması veya çevrilmesi için dağda bir çevirme hareketi yapan jandarma yüzbaşısının Topal Osman'la karşılaştığı zaman söylediği: 'Senin esirin olmak bana…....' diye başlayan cümlenin", "Keza diğer jandarma yüzbaşısının söylediği: 'Senin yanında er olarak çalışmak...' şeklindeki konuşmanın", "Topal Osman'ın filmin bir yerinde söylediği: 'Jandarma aciz' şeklindeki ibarenin", "Filmin sonlarında spikerin söylediği: 'F. Çakmak, K. Karabekir, Topal Osman' sözlerinin çıkarılması" şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiş; *Silahlar Patlayınca* (1966/84) filminin kararında "Murat'ın Ahmet'e söylediği: 'Sırtını jandarmaya mı dayadın?' ve Ah-

met'in buna cevaben söylediği 'Öyle oluyor' sözlerinin de *Nizamname*'nin 7. maddesinin 7. fıkrası gereğince çıkarılması" istenmiş, belirtilen "hususların yerine getirilmesi şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin muhalif reyine karşılık) ekseriyetle karar verilmiştir."

Damgalı Adam (1966/89) filmine ait kararda "Murat'ın teğmen elbisesiyle görüldüğü sahnelerin; 1076 sayılı Kanunun 8.maddesinin (B) fıkrası gereğince, Yedek subaylığa ayrılmak için lazım gelen şartlardan biri namuslu ve haysiyetli olmak gerektiğinden tamamen çıkarılması (Esasen senaryoda Murat'ı er olarak göstermiştir) ve senaryoda olduğu gibi er olarak gösterilmesi. Yukardaki hususların yerine getirildikten sonra adı geçen filmin nihai bir kararla verilmek üzere yeniden görülmesinin uygun bulunduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiş; filme ilişkin sonraki kararda (*Damgalı Adam*, 1966/99) sahibinin verdiği dilekçe üzerine filmin yeniden görüldüğü belirtilmiş belirtilen "hususların yeterince yerine getirildiği görülmekle beraber; Murat'ın engelden atlarken teğmen elbisesiyle görüldüğü, laubali davranışı ve er elbisesinin de askeri kıyafet Kararnamesine uymadığı görüldüğünden, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 7. fıkrası gereğince, filmdeki askerlikle ilgili sahnelerin tamamen çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

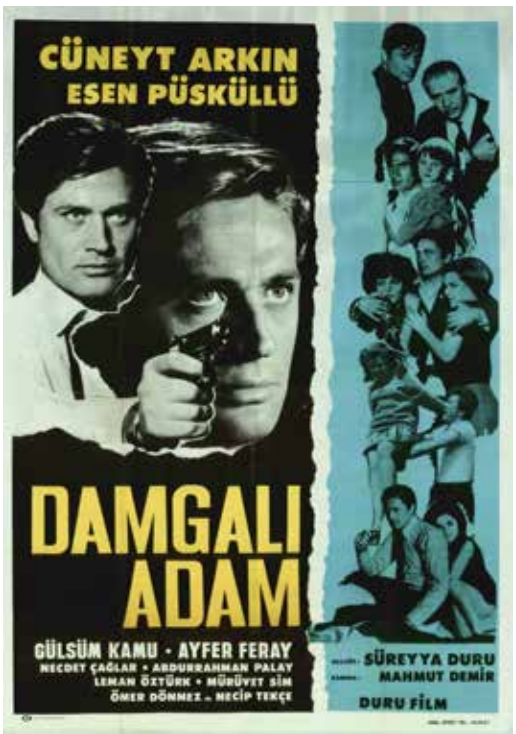

(*Damgalı Adam*, Süreyya Duru, 1966)

İntikam Fırtınası (1966/125) adlı filme ait kararda "Adı geçen filmde; Jandarma Assubayının beyaz gömlekli rütbe tek kolunda, kılık kıyafeti bozuk, saçları gayri nizami olduğu görülmüş ve filmin sonunda yine Jandarma Assubayının kavgayı seyrederken 'Müdehale için acele etmeyin' dediği sahneler *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 7 fıkrası gereğince"; "Hamza'nın söylediği 'Korkma yakında af var' sözleri ise, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 9 fıkrası gereğince" sakıncalı görülmüş ve belirtilen sahnelerin "çıkarılarak" adı geçen filmin yeniden görülüp "nihai bir kararın verilmesinin uygun bulunduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir. *Korkusuz Yaşayanlar* (1966/133) adlı filme ait kararda "Karakolda, assubayın görüldüğü sahnenin, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 7. fıkrasına aykırı görüldüğünden çıkarılması" istenmiş; *İhtiras Kurbanları* (1966/134) filminin kararında "Ali'yi götüren jandarmaların, Vapurda sigara içtiklerini gösteren sahnenin, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 7. fıkrası gereğince" çıkarılması şart koşulmuştur.

Kahramanlar Köyü (1966/147) filmine ilişkin kararda "Çanakkale'den dönen Mehmet Çavuşu asker elbisesiyle gösteren sahnelerin (özellikle serpuşu ile kolundaki nişanın); o

YUSUF SEZGİN
KAHRAMANLAR KÖYÜ
TÜLİN ELGİN YILDIRIM GENCER SUZAN AVCI
NECDET ÇAĞLAR BAKİ TAMER ZEKİ TÜNEY ERSUN KAZANCEL
AHMET TURGUTLU NECAT ERKUT
Reji: KEMAL KAN Senaryo: NİLÜFER BADUR

(*Kahramanlar Köyü*, Yön.: Kemal Kan, 1966)

devrin Kıyafet Kararnamesine uymadığı görüldüğünden, senaryonun 4. maddesinde de belirtildiği üzere yeniden düzeltildikten sonra adı geçen filmin tekrar görülüp nihai bir kararın verilmesinin uygun bulunduğuna oybirliğiyle" karar verilmiştir. Filme ilişkin bir sonraki kararda (*Kahramanlar Köyü*, 1966/160) "filmin sahibinin müracaatı üzerine ikinci defa" komisyon tarafından görüldüğü "Filmde (evvelce verilen karar gereğince), Mehmet Çavuş'un kolundaki işaretin çıkarılmış olduğu görüldüğünden, adı geçen filmin işbu tadilli şekliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Dişi Kartal (1966/176) adlı filme ait kararda "Kadir'in jandarma başçavuşuna girdiğinde aralarında geçen sözlerden 'Peki durup dururken neden seni şikayet etsin' diye başlayıp 'Ne derler zaten besle kargayı oysun gözünü' diye biten cümleleri", "Jandarma başgediklisi ile üstçavuşun emir-kumandan hareketleri laubali ve iç hizmet talimatnamesine aykırı olduğundan her iki sahnenin de *Nizamname*'nin 7. maddesinin 7. fıkrası gereğince, çıkarılması" şartıyla gösterilmesine ve yurtdışına çıkarılmasına izin verilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Bu filmin asker bakımından sakıncalı gördüğümü, bunlardan jandarma başgediklisinin vazife ihmali, saflığı, emir ve komuta münasebetleri, askeri kıyafet kararnamesine ve adaba aykırıdır. Jandarmayı küçük düşürücü hareketleri ve vazife yapmamak hissini verdiğinden bu sahnelerin çıkarılması veya filmin topyekûn olarak reddini arzederim" biçiminde beyanda bulunmuş; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisinin ise "Jandarmanın iki düğmesinin açık olduğu, sahne ile assubayın laubali hareketleri normal görülmediğinden çıkarılması reyindeyim" diyerek beyanda bulunmuş, karar bunlara karşılık çoğunlukla alınmıştır.

Sokakta Kan Vardı (1966/54) filminin kararında "Filmin sonunda, senaryoda olduğu gibi polislerin olay yerine gelerek suçluları yakaladıklarının filme ilave edilmesi şartıy-

la adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. *Aşk Mücadelesi* (1966/178) filmine ait kararda ise, "Polisin başında bulunan amirin (Cahit Irgat) muhtelif rütbelerle anıldığı (Müdür, komiser, emniyet amiri gibi) görüldüğünden bunların tek bir rütbeyle gösterilmesi ve '5. Şube' yerine '2. Şube' tabirinin kullanılması" istenmiştir. *Sokakta Kan Vardı* (1966/54) filmine ait kararda ise, "Sivil polisin söylediği 'Ben polisim müneccim değilim….' cümlesinin" çıkarılması istenmiştir. *Üç Korkusuz Arkadaş* (1966/68) adlı filme ilişkin kararda "Diğer ismi mektepli olan polisle, kızın otele girdikten, kızın otelden kaçtığını gösteren kısma kadar olan sahnelerin, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8 ve 6. fıkraları gereğince çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" karar verilmiştir; karara Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Filmin hiçbir çıkartma yapılmadan gösterilmesi reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. *Üsküdardan Topkapıya* (1966/74) adlı filme ilişkin kararda "Lulu Dörtlüsü gece meydanda konser verdiğinde, bekçinin onları seyrederken oynadığı sahneden, havaya ateş ettiğini gösteren pasajın çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesi ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *Büyük Şehrin Kanunu* (1966/59) adlı filme ait kararda "Bekçinin hanın odasına gelişinden itibaren Ahmet'in kaçmasına kadar olan kısmın çıkarılması şartıyla filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verilmiştir. *Başlık* (1966/56) filmine ait kararda ise "Filmin sonunda, Durmuş Ali'nin vurulduğunu gösteren sahnenin çıkarılması veya vurulduktan sonra suçluların hükümet kuvvetleri tarafından yakalandığının belirtilmesi" şartıyla izin verilmiştir.

Millî Hisler, Tarih, Başka Milletler

Ayyıldız Fedaileri /1966/118) adlı filmin kararında "Ahmet'le Verjin arasında geçen konuşmalardan Ahmet'in söylediği: 'İçinde bulunduğumuz kara günlerde ihanet görmeye alıştık biz, herkes sırtımızdan vurmaya çalıştı… Senin gibileri görünce şaşırıyor insan' cümlesi ile Verjin'in buna cevaben söylediği sözlerin", "Mahzende Hrisantos'un söylediği: 'Şu Türkler ne aptal oluyor, şeref aptalların tesellesidir' cümlesinin, çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise, "Sizi Allah bile kurtaramaz sözünün çıkarılması reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

Asker Anası (1966/110) filminin kararında "1. filmde geçen 'Gazino" kelimelerinin senaryoda olduğu gibi tiyatro olarak değiştirilmesi, yine senaryodaki gibi gazino veya bar sahnelerine yer verilmemesi"; "2. Filmin sonunda boru çalan askeri gösteren sahnenin tamamen", "3. Filiz'in mezarlıkta şarkı söylediği sahnede mezar taşı olarak yapılan ve rüzgardan sallanan ay yıldızlı mezar taşlarını gösteren sahnenin, çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcisinin muhalif reylerine karşılık) ekseriyetle karar verilmiştir." İçişleri Bakanlığı temsilcisi "2. maddedeki hususa, sadece Safiye Filiz'in son şarkısına başlamadan önce baş planda borazan çalan askerin görüldü-

ğü sahnenin çıkarılması şartıyla iştirak ediyorum. 3. maddedeki hususa iştirak etmiyorum" diyerek; Genelkurmay Başkanlığı ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığın temsilcileri ise "Evvelce tasdik edilen senaryodaki tiyatro sahnelerinin Gazino olarak çekildiğinde, filmin tümüne muhalifim" diyerek şerh düşmüşlerdir.

Bize Türk Derler (1966/18) adlı filme ilişkin kararda "Düşman subaylarıyla Türk kızlarının oturarak içki içtiği ve subayların kızlara sarıldığını gösteren sahneden, Türklerin içeri girişlerine kadar olan kısmının çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verilmiştir. *Allahaısmarladık İstanbul* (1966/66) filminin kararında "Filmin baş tarafına: 'Bu film, geçmiş olayların hikayesidir. Bunlar maziye karıştı. Bugün Rum menşeli Türkler, Türk olarak yaşamanın fazileti içindedirler' şeklinde bir konuşma veya yazı konulması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" karar verilmiştir. *Göklerdeki Sevgili* filmine ait 1966/37 ve 1966/50 sayılı kararlarda "Senaryo kararında zikredilen ve filmde mevcut olan, Timur'un Kıbrıs'a gitmeye karar verdiğinde Turgut'a hitaben söylediği: 'Kıbrıs'a beni götürmek istemişti' diye başlayıp 'Resmi sıfatı olmadan' diye biten konuşmanın çıkarılması" istenmiş; *Boğaziçinde Aşk* (1966/115) adlı filmde "6972 Sayılı Kanun hükümlerine göre kimsesiz çocuklara iane toplanmamaktadır. Bu sebeple, kendini Beytişşebap Prensi olarak tanıtan gencin, gazinoda prensesin yanında garsona yüzük verdiği sahne ile söylediği: 'Kimsesiz çocukları Koruma Cemiyeti'nden geliyorum' cümlesinin çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına, yurt dışına çıkarılmasının mahzurlu olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir". *Boğaziçi'nde Aşk* (1966/115) filminin kararında "Turistlerden Fransız olanının karısının söylediği: 'Benim kocam medenidir' sözünün" çıkarılması istenmiştir.

Dinlerle İlişkili Konular

Başlık (1966/56) filmine ait kararda "Filmin başlarında, ağanın abdest aldığı sahnenin"; *Bir Garip Adam* (1966/90) filminin kararında "Ali'nin mahiyetindeki memurlara söylediği: 'Allahtan önce biz geliriz' sözünün; *Namus Kanla Yazılır* (1966/88) filminde ise, "Filmin muhtelif yerlerinde geçen: 'Allahıma kitabıma' sözünün" çıkarılması istenmiş; *Namusum İçin* (1966/23) filmine ilişkin kararda "Filmin müteaddit yerlerinde geçen 'şart olsun' şeklindeki sözlerin", "Bayram Ağa'nın Kur'ana el bastığını gösteren sahnenin, çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde, yurt dışına çıkarılmasında" bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiş; *Yiğit Kanı* (1966/119) filmine ait kararda "Ezan sesi ile idam sahnesinin ve mahkûm hücrede iken hocanın son duasını yaptırmak için girdiği sahnenin" çıkarılması istenmiştir. Bu filme ilişkin daha sonraki kararda (*Yiğit Kanı*, 1966/124) "Ezan sesi ile idam sahnesinin ve mahkûm hücrede iken hocanın son duasını yaptırmak için girdiği sahnenin" çıkarılması istenmiş ve kararda belirtilen "hususların yerine getirildiği müşahede edildiğinden adı geçen filmin bu haliyle halka gösterilmesinde, ancak yurt dışına çıkarılmamak şartıyla bir sakınca bulunmadığına Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin muhalif reyine karşılık ekseriyetle karar verilmiştir." *El Cid* (*Elsid*) (1966/29) adlı filmde "İspanyol ordularıyla Arap ordularının harp sahnesindeki haçın gezdirilerek orduların takdis edildiği-

ni gösteren pasajların", "Kral Ferdinand'ın Kilisedeki ölüm sahnesinin çıkarılması" istenmiş ve filmin dublajından sonra tekrar görülüp nihai kararın verilmek üzere yurda girmesinde bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. *Bombacı Emine* (1966/151) adlı filmin kararında daha önce "şart koşulan hususların yerine getirildiği, bu arada askerlerin ezan okuyup namaz kıldıklarını gösteren sahnenin de çıkarıldığı görüldüğünden adı geçen filmin işbu tadilli şekliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Hamido, Cumhuriyetten Evvel, Kerimo

Kartal Yavrusu (1966/98) adlı filmin kararında "Evvelce kontrol edilen senaryoda olayların kahramanlarının adı Anter olduğu halde, filmde 'Hamido' olarak değiştirildiği ve filmin mevzuunun senaryoya uymadığı görüldüğünden ve memleketin emniyet ve inzibatı bakımından zararlı bir durum taşıdığından *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrası gereğince adı geçen filmin halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. Filmin daha sonraki kararında (*Kartal Yavrusu*, 1966/129) ise, "Filmdeki 'Hamido' isminin senaryoda olduğu gibi 'Anter' olarak kullanılmadığından" ve "Cumhuriyetten evvel sözü ile, halkın şapkalı, zabıtanın kalpaklı görünüşü birbirleriyle tezat teşkil etmekte olduğundan filmin bu haliyle gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği ifade edilmiştir. Film belirtilen bu düzeltmelerin yapılmasından sonra tekrar komisyona sunulmuş ve görülerek 1966/135 sayılı kararla bir kez daha denetlenmiştir. Filmin kararında sahibinin yaptığı başvuru üzerine "yeniden görüldüğü" belirtilmiş ve bu yeni haliyle görülen filmden "bilumum 'Hamido' kelimelerinin çıkarıldığı, filmin baş tarafındaki yazının spiker konuşması ile ve (filmin tamamen efsanevi bir hikayeden ibaret olan Romeo-Juliet tipinde bir mevzuu ele alındığından) bahisle Cumhuriyetten hiç bahsedilmemekte olduğu görüldüğünden, yine filmin sonundaki kalpaklı zabıta kuvvetlerinin jandarma olarak değiştirildiği görüldüğünden adı geçen filmin bu tadilli şekliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. *Anası Yiğit Doğurmuş* (1966/166) filmine ait kararda "Filmin kahramanı olan 'Kerimo'nun da yine senaryoda olduğu gibi 'Kerim' olarak değiştirilmesi", "Filmin senaryoya tamamen uydurulup yeniden düzeltildikten sonra görülüp nihai bir kararın verilmesinin uygun bulunduğuna oybirliğiyle" karar verilmiştir.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Altyazı, Arapça Yazı

Altın Çocuk (1966/142) filminin kararında "İngiltere'de geçen sahnelerdeki İngilizce konuşmaların alt yazı ile Türkçe olarak belirtilmesi" istenmiş; *Aşkın Gözyaşları* (1966/128) "Filmde Efgan Efekan'ın reklamını yapan Arapça yazıların kaldırılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

İsim

Allahaısmarladık Yavrum (1966/64) filminin kararında *Yarın Ağlayacağım* isminin *Allahaıs-*

marladık Yavrum olarak değiştirilmesinde bir sakınca olmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Gerçek – Kurmaca İlişkisi ve Senaryoya Uygunluk

Şehzade Murat (1966/93) filminin kararında "Filmin jeneriğinde, olayların tarihten mülhem, mahayyel bir vak'a olduğunun bir yazı veya spiker konuşmasıyla belirtilmesi şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *Altın Çocuk* (1966/142) filminin kararında "Filmin başında, 'Bu filmde ele alınan konu tamamen hayalidir. Hayattaki gerçek şahıs ve hadiselerle ilgisi yoktur' şeklinde bir yazının (*Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrası gereğince) konulması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Anası Yiğit Doğurmuş (1966/166) adlı filme ilişkin kararda "Senaryonun başında 'Bu film tamamen hayal mahsulüdür, hakikatle ilgisi yoktur' yazısı bulunduğu halde filmde bu lazimeye riayet edilmediği görüldüğünden bunun filmin baş tarafına konulması", "Filmin kahramanı olan 'Kerimo'nun da yine senaryoda olduğu gibi 'Kerim' olarak değiştirilmesi" ve "Filmin senaryoya tamamen uydurulup yeniden düzeltildikten sonra görülüp nihai bir kararın verilmesinin uygun bulunduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. *Yiğit Kanı* filmine ilişkin 1966/119 sayılı kararda "Baştaki yazı ve konuşmanın çıkarılması" şartıyla filmin "yeniden görülüp nihai bir karar verilmesinin uygun bulunduğuna ekseriyetle" karar verilmiş; filme ait bir sonraki kararda (*Yiğit Kanı*, 1966/24) ise filme ilişkin 1966/119 sayılı kararda belirtilen hususların yerine getirildiği belirtilerek "adı geçen filmin bu haliyle halka gösterilmesinde 'ancak yurt dışına çıkarılmamak' şartıyla bir sakınca bulunmadığına Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin muhalif reyine karşılık ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir.

Bey Kelimesi, Efendi, Paşa

Yiğitler Ölmezmiş (1966/127) adlı filmin kararında "Filmin baş tarafında…....Şevket ve Rüştü beylere teşekkür ederiz… yazısındaki bey kelimesi, 26 Teşrinisani 1934 tarihli ve 2590 sayılı Efendi, Bey, Paşa gibi lakap ve unvanların kaldırıldığına dair kanuna mugayir görüldüğünden bey kelimesinin kaldırılarak soyadı ile hitabedilmesi" istenmiştir. Filmin sonraki kararında (*Yiğitler Ölmezmiş*, 1966/145) sahibinin verdiği dilekçede "istenilen bütün tadil ve tashihatın yapıldığından bahisle adı geçen filmin yeniden görülmesinin talep edilmesi üzerine" film komisyonca ikinci defa görülerek karar verilmiştir. Kararda "belirtilen hususların yerine getirildiği görülmekle beraber; bir saat on dakika süren işbu filmin sonlarında Salih'le Fatma'nın akrabaları arasında sadece bir kişinin yaralandığı gösterilmiş ve kız tarafının Fatma'yı teslim etmek üzere Salih'e yarım saatlik bir mühlet verdiği, bu mühlet dolmadan jandarmaların yetişerek tarafları zararsız hale getirdiğinin gösterilmesiyle film son bulduğuna göre, adı geçen filmin bu uzunlukta ve bu sahneyle son bulması tabii olduğuna göre başkaca herhangi bir söz ve sahne eklemeden bu haliyle gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Köylü, Şarkı, Türkü, Pilotluk, Terbiyevi

İhtiras Kurbanları (1966/134) filmine ait kararda "Filmin başlarında Ayfer'in Ali

hakkında söylediği 'Köylü kafası' ibaresinin" çıkarılması istenmiştir. *Yakut Gözlü Kedi* (1966/102) adlı filmin kararında "Filmde çingenelerin söylediği 'Halimem' türküsünün, (İstanbul 8.Sulh Ceza Mahkemesinin 16/7/965 tarih ve 965/50 sayılı kararıyla yasaklandığından) *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. *Kolejli Kızın Aşkı (1966/2)* filminin kararında "Yaş gününün ertesi günü sınıfta talebelerin 'Pilotluktan bahsettikleri' sahnenin" çıkarılması istenmiştir. *Allahaısmarladık İstanbul* (1966/66) adlı filmin kararında "*Nizamname*'nin 13. maddesi hükmüne göre de geçen filmin terbiyevi bir vasıf taşıdığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Kabul Kararlarındaki Şerhler

Bazı filmlerde ise Komisyon üyeleri kabul kararı vermelerine rağmen şerh düşmüşlerdir. *Vur Emri* (1966/76) filmine ilişkin kararda Erler Film Kurumu'na ait *Vur Emri* adlı film 24.5.1966 günü saat 16'da Filmciler Derneği'nin Sinema Salonunda Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü belirtilmiş ve "adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir". Karara Genelkurmay başkanlığı temsilcisi "Ali'nin arabayla hastaneye götürüldüğü sahneden, askerin elinden tomsonu aldığı pasajın çıkarılması reyindeyim" diyerek, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcisi "Ali'nin tomsonu askerin elinden aldığı sahne ile şehir içinde tomsonla kovalamaca sahnesinin çıkarılması reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. *Babam Kaatil Değildi* (1966/101) adlı filme ait kararda ise, Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülen filmin "halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiş", Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Fikret hapisten kaçarken ilk defa jandarmaların yakın plandan ona ateş ettiği sahnenin çıkarılması reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. *Ölüm Yaklaşıyor* (1966/114) adlı filme ilişkin kararda "adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir"; ancak Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Nilgün'ün babasının Selim'e söylediği 'kızımı sana vereceğim' şeklindeki cümlenin", "Morfin yapıldıktan sonra Aysel'in bacaklarının açık olarak yatağa yattığını gösteren sahnenin", "Patron Turgut'un söylediği 'Herşeyi alırım tarzındaki sözünün çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde bir sakınca görmüyorum" diyerek şerh düşmüştür. *Sokak Kızı* (1966/174) filminin kararında Duygu Film Kurumuna ait (*Ayşecik Sokak Kızı - Yavrum*) adlı filmin, 6/10/1966 günü saat 15'te Filmciler Derneği'nin Sinema salonundan Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü ve "adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. Karara Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Filme 13. maddenin tatbiki reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

(*Ben Bir Sokak Kadınıyım* , Yön.: Ertem Eğilmez, 1966)

KARAR DEFTERİ
1966-1967-1968-1969

[Film Karar Defteri Sahife Sureti 1966-1967-1968-1969 – İstanbul İl Komisyonu]

Film Karar Defteri 1966-1967-1968-1969 adlı defter 422 sayfa olup toplamda 408 karar kaydedilmiş görünmektedir. Bu kararlar içerisinde Sinematek Derneği, Fransız Kültür Merkezi, İtalyan Kültür Merkezi, Japon Büyük Elçiliği, Amerikan Haberler Merkezi gibi birçok kuruluştan gelen talepler karar yazılmadan kaydedilmiş, sadece Emniyet Müdürlüğünden verilen izin vesikasının tarih ve numarası işlenmiştir. Koşul belirtilerek karar yazılan filmlerin sayısı ise 18'dir. Tıp fakültelerinin getirttiği filmlerden Milli Prodüktivite Merkezi'nin filmlerine kadar birçok farklı konuda eğitici ve öğretici filmin de kaydedildiği defterde Michelangelo Antonioni'den Luis Bunuel'e ve Alain Resnais'ye kadar birçok yönetmenin filmleri kontrol edilmiştir. Örneğin *Çığlık* (*Il Grido*, 1968/260), *Kızıl Çöl* (*Il Deserto Rosso*, 1968/350) filmlerinden *Kızıl Çöl* filmi gösterim izni almış ancak Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5 ve 7. fikrasına atıf yaparak "muhalif" olduğunu belirtmiştir.

Reddedilmiş filmlerden biri *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'ye herhangi bir atıf yapılmayan Bulgaristan yapımı *Beyaz Oda* (*Byalata Staya*) (1969/393) adlı filmdir. Filmin "Halka gösterilmesi ve yurda girmesi sakıncalı bulunduğuna oy birliği ile karar verilmiştir". Hindistan Haber Merkezi'nin getirdiği filmlerden biri olan *İki Karış Toprak* (1968/287) adlı film için kararda "İlimiz film kontrol komisyonunca görülmüş *Nizamname*'nin 7. maddesinin --- fıkrası gereğince [fıkra kısmı boş bırakılmıştır] halka gösterilmesi ve yurda sokulması oy birliği ile reddedildi" yazılmıştır. Oy birliği yazılmış olmasına karşın kurul üyelerinden üç kişinin imzalarının üzerinde "red" yazılıdır; yani karar oy çokluğu ile alınmıştır, diğer iki üyenin ise imzaları üzerinde ise "muhalif" yazılmıştır.

La Mandragola (1968/259) adlı film için alınan kararda İl Film Kontrol Komisyonunca kontrol edildiği, Turizm Tanıtma Bakanlığı üyesinin "muhalif" olduğu, diğer üyelerin "oy birliği ile" reddettiği belirtilmiş ve filmin "Bu hali ile halka gösterilmesi[nin] ve yurda girmesi[nin] sakıncalı olduğuna" karar verilmiştir. Bu filmlerin dışında *Nizamname*'nin 7. maddesine atıf yaparak beş

film reddedilmiştir. *Nizamname*'nin 7. maddesinin 4. fıkrasına bir kez, 5 ve 6. fıkraya 3 kez gönderme yapılmıştır. *Arılar Vadisi* (1969/371-84) [*Údolí vcel*, *La Vallée des abeilles*, František Vláčil, 1969] adlı filmin *Nizamname*'nin 7. maddesinin 4 ve 6. fıkrasına dayanılarak İl Komisyonu tarafından reddedildiği belirtilmiştir. 7. maddenin 5'inci fıkrasına dayanılarak reddedilen iki filmden biri Romanya Elçiliği kanalıyla Sinematek Derneği tarafından getirtilen filmler arasında bulunan *Alevli Kış* (*İsyan*) (1968/276), diğeri ise *Umutsuzlar* (*Szegénylegények*, Miklos Jancso) (1969/367-80) adlı filmdir. *Umutsuzlar* "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrası gereğince ve umumi havası itibarıyla ittifakla red edilmiştir". 7. maddenin 6. fıkrasına dayanılarak reddedilen filmler ise Bernardo Bertolucci'ye ait olan *İhtilalden Önce* (*Prima della Rivoluzione*) (1967/212) ve Luis Bunuel'in 1961 tarihli filmi *Viridiana*'dır (1968/364-77). Sinematek Derneği tarafından getirtilen film, beş üyeden üçünün imzası bulunan kararla reddedilmiştir.

Müstehcenlik

Kaplan Paçayı Kurtardı (*Coplan Sauve sa Peau*) [*Şeytanın Bahçeleri*, *Coplan sauve sa peau*, Yves Boisset, 1968] adlı filmin kararında "Hamamda göbek taşında iki adamın iki ufak […] maketini soyup öpmelerini gösteren sahne"nin, "Eva ile Hugo'nun kardeş olmalarına rağmen öpüşmelerini gösteren sahne"nin, Heykeltıraşın atölyesinde modellerin çıplak olarak poz verdikleri sahne"nin ve […] nargile içerken etrafında 3 çıplak kadının bulunduğunu gösteren sahne"nin çıkarılması şartı ile gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına karar verilmiş; *Genç Kalpler* (*Les Coeurs Verts*) (1968/ 358-370) filminde "Havuz sahnesi", "Kızla çocuğun sevişirken diğer çocuklar tarafından gözetlendiği kısımlar"ın çıkarılması şartıyla Alain Resnais'ye ait *Savaş Sona Erdi* (*La Guerre est Finie*) (1967/104) filminde de "Yves Montand ile Ingrid Thulin'in yatakta sevişme sahnesinin çıkarılması şartıyla yurda sokulmasında ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir". *Vefasız* (*Hayali*) *Geceler* (*La Nuit Infidèle*) (1969/376-89) adlı filmin kararında "3 çıplak sahne ile", "Yatak sahnesinden adamın uyandıktan sonraki sevişme sahnelerinin çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurda girmesinde bir sakınca bulunmadığına" karar verilmiştir.

Dinlerle İlgili Konular

Kaplan Paçayı Kurtardı (*Coplan Sauve sa Peau*) [*Şeytanın Bahçeleri*, *Coplan sauve sa peau*, Yves Boisset, 1968] adlı filmin kararında (1968/358) "Filmin başında ezan okunurken adamın çiviler üzerine yatarak gösteri yapmasını gösteren sahne"nin çıkarılması istenmiştir.

İdeoloji ve Siyaset

23 Ekim 1956 Macar Hürriyet Savaşı (*Hungary Hero Memorial 1966 at Flueli Rant*) (1967/199) olarak kayıtlı filmin kararında "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 10. fıkrası gereğince 'Mohaç galipleri memleketi ateşe verip yağma ediyorlar sizi asırlarca Asya barbarlığından koruduk' sözlerinin çıkarılması şartıyla yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir". Fakat bir yıl sonra aynı konuda başka bir filmin küçük bir parçası reddedilmiştir. *23 Ekim 1956 Macar İhtilali* (Dokümanter, 1968/324) adlı filme ait kararda "film hakkında kısa konuşma yapan spikerin 15 dakikalık küçük bobini oy birliği ile" reddedilmiş, "Büyük filmin halka gösterilmesinde ve yurda sokulmasında bir

sakınca bulunmadığına" karar verildiği belirtilmiştir. *Maksim Gorki'nin Çıraklık Yılları* (1969/381-394) adlı filmde "Rus kuvvetine üstün gelecek kuvvet olmaz", "Gemide çocuğun aşçıya okuduğu pasajın", "Biz insan gözü açılmamış bir köpek gibiyiz sözleri" çıkarıldıktan sonra yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına karar verildiği belirtilmiştir.

Gösterimin Sınırlanması

Yalnızca Üyelere

Roberto Rossellini'nin filmi *Allahın Soytarı[sı] Francesco* (*Francesco, Giullare di Dio, 1950*) (1966/31) "yalnız kendi mensuplarına ve üyelerine gösterilmesi şartı ile" onaylanmış; Mihail Şolohov'dan uyarlanmış olan *Bir İnsanın Kaderi* [*Sudba cheloveka*, Sergey Bondarchuk, 1959] (1966/45) adlı filmin kararında "İlimiz film kontrol komisyonunca kontrolü yapılmış, yurda sokulmasında ve yalnız Sinematek Derneği mensuplarına gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına" karar verildiği belirtilmiştir. Roberto Rossellini'nin 1945 tarihli klasik filmi *Roma Açık Şehir* [*Roma Città Aperta*, 1945] (1966/25) filminin kararında "İlimiz film kontrol komisyonunca kontrolü yapılmıştır. Adı geçen filmin yalnız kendi mensuplarına ve üyelerine gösterilmesi şartıyla yurda sokulmasında bir mahzur bulunmadığına" karar verildiği belirtilmiş ve sayfanın üzerine "Nazi subaylarının Roma'da halka yaptıkları işkence" diye kurşun kalemle not düşülmüştür.

Diğer

Defterin 277. sayfasına ilişik olarak bulunan pelür kâğıtta daktiloyla şunlar yazılmış: "Kurumunuza üye olan bazı film yapımcıları, Komisyonumuza gönderdiği senaryolarının daha önce Komisyonlarımızdan müspet veya menfi olarak geçtiği halde, aynı firma senaryolarında hiçbir değişiklik yapmadan veya sadece isim değişikliği yaparak, yeni bir senaryo gibi Komisyonlarımıza yeniden intikal ettirildiği görülmektedir. Komisyonlarımıza film yapımı için gönderilen senaryoların; 1) Daha önce komisyonlarımıza gönderilip gönderilmediği, 2) Gönderildi ise isim değişikliği olup olmadığı; veya 3) Aynı senaryo ile ilgili bir filmin bulunup bulunmadığını; Senaryolarda muhakkak belirtilmesini ve bu hususların film yapımcısı olan üyelerinize duyurulmasını önemle rica ederim. Mithat Tüfekçi, Film ve Senaryo Sansür Komisyonu Başkanı"

(*Kanlı Takip*, Yön.: Yavuz Figenli, 1967)

KARAR DEFTERİ
1967

[Film Karar Defteri 1967]

Çıplaklık

Gençlik Dünyası (*Un Monde Nouveau*) (1967/285) adlı filme ilişkin kararda "1. kısımda balonlu kadının göğüslerini ön plandan çıplak olarak gösteren ve aynı sahnede kadını havaya çıplak olarak kaldırdığı", "aynada kadının göğüslerini başka bir kadına gösterdiği", "fotoğraf stüdyosundaki çıplak kadının görüldüğü" sahnelerin; *İlk Vuran - Muhabbet Kuşları* (*Strike First Freddy*) (1967/413) adlı film için alınan kararda ise, "kabarede Strip-Tease [striptiz] yapan dansözün çıplak olarak göründüğü sahnenin çıkarılması" şartıyla yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına karar verildi. *Sandra* (1967/261) isimli film ise, *Nizamname*'nin "7. maddesinin 6. fıkrası gereğince" ["Umumî terbiyeye ve ahlâka ve millî duygularımıza mugayir bulunan"] reddedilmiştir.

Çocuklar

Kaplanlar Kralı (*The Cat*) (1967/364) filmi için verilen kararda, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin "13. maddesine göre 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 167. maddesi gereğince 6 yaşından yukarı çocukların gündüzün görebileceğine" karar verilmiştir.

Dinlerle İlgili Konular

Dünyada Ortodoksluk (*Into a Lively Hope*) (1967/417) adlı film, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin "din propagandası yapan" filmler için kullanılan "7. maddesinin 4. fıkrası gereğince reddedilmiştir."

İdeoloji ve Siyaset: Kızıl Çin

Caniler Avcısı (*Operazione Fior di Loto*) (1967/248) [*OSS-77 Ölüm Saçıyor*, *OSS 77: Operazione fior di loto*, Bruno Paolinelli, 1965] adlı film için verilen kararda "Kızıl Çin'de yapılan merasimin ideolojik propagandasının endirek olarak yapılması sebebiyle jeneriklerin bulunduğu kısmın tamamının çıkarılması" şartıyla yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına ka-

rar verilmiş ve Jenerik kararının 967/555'te olduğu belirtilmiştir.

Gösterimin Sınırlanması

Bölgesel Yasak

Şeyhin Kızı Semire'nin Aşkı (*Al Badanyahal Ashikah*) (1967/405) adlı filmin kararında "İçişleri Bakanlığının 9.9.967 gün ve 76471 sayılı emirleri gereğince (Bitlis - Diyarbakır - G.antep - Hatay - İçel - Adana - Siirt - Mardin) vilayetlerinde gösterilmemek" şartıyla halka gösterilmesinde bir mahzur olmadığına karar verildiği belirtilmiştir.

Dublaj, Türkçeleştirme

Bedevi Aşklar (*El Bedeviyatıl Aşıka*) (1967/274) adlı filme ilişkin kararda "İçişleri Bakanlığının 17.2.948 gün ve 9894 sayılı emirleriyle dublajı yapıldıktan sonra nihai karar verilmek üzere tekrar görülmesine"; *Şahinler* (*The Hawks*) (1967/275) filmi için "İçişleri Bakanlığının 24.1.961 gün ve 11764 sayılı emri gereğince Türkçe dublajı yapıldıktan sonra nihai karar verilmek üzere tekrar görülmesine" karar verilmiştir. Bu film için bir de not düşülmüş "Meşhur İstanbul'a gitmek isterim sözünün de çıkarılması" şart koşulmuştur. *Şeftali Hırsızı* (*The Peach Thief*) (1967/296) adlı filmin kararında ise, "İçişleri Bakanlığının 24.1.1967 gün ve 11764 sayılı emri gereğince, içindeki yazıların çıkarılması ve Türkçe dublajı yapıldıktan sonra nihai karar verilmek üzere tekrar görülmesine" karar verildiği belirtilmiştir. *Toprak* (*Zemlia*) (1967/221) filminin kararında ise, "İçişleri Bakanlığının 24.1.961 gün ve 11764 sayılı emri gereğince içindeki bilumum yazıların çıkarılması ("Rusça yazılar") şartıyla" sadece dernek üyelerine gösterilmesinde bir mahzur olmadığına karar verildiği belirtilir.

Sinematek Derneği

Sinematek Derneği'nin göstermek için getirdiği bazı filmler de sansür kurulunun denetiminden geçmiştir. *Siyahlı Kadın* (*To koritsi Meta Mavra*) (1967/222), *Elektra* (*Electre*) (1967/223), *Küçük Köpekli Kadın* (1967/369), *Trans-Europ-Express* (1967/420) ve *Küçük Afroditler* (*Mikres Aphrodilles*) (1967/229) adlı filmlerin "sadece dernek üyelerine gösterilmesinde" bir sakınca olmadığına karar verilmiştir. Dernek üyelerinin görmesine izin verilen bir diğer film ise, *Küçük Afroditler* (*Mikres Aphrodilles*) (1967/229) adlı filmdir. Sinematek Derneği üyelerinin görmesine izin verilen film aynı zamanda içerdiği sevişme sahneleri nedeniyle de sansüre uğramıştır. Bu filmde yer alan "küçük çocuğun mağazada büyük erkek ile kızın seviştiklerine baktığı sahne" ile "yine küçük çocuğun arkadaşı olan küçük kız ile bir erkeğin seviştiğini seyrettiği sahnelerin" çıkarılması şartıyla sadece dernek üyelerine gösterilmesinde bir mahzur olmadığına karar verilmiştir.

Diğer

Gringo Derler Adıma (*The Man Called Gringo*) (1967/290) filminin kararında ise, "adı geçen filme dair bandların renkli basılmak üzere yurt dışına çıkmasında bir mahzur olmadığına" karar verildi belirtilmektedir.

KARAR DEFTERİ
1967-1968

[Film Karar Defteri 1967-1968]

Umumî Terbiye ve Ahlâk: Çıplaklık

Tatlı Başlangıç (*À coeur Joie*) (1967/844) [Serge Bourguignon, 1967] adlı filmin "5. kısmının sonunda kadınla erkeğin yatakta sevişirken belden yukarısı çıplak olarak görünen sahnelerin kısaltılması"; *Bir Yaz Mutluluğu* (*Hon dansade en sommar*) [Arne Mattsson, 1951] (1968/20) filminin kararında "9. kısmında kadın artistin sevişirken göğüslerinin çıplak olarak göründüğü sahnelerin çıkarılması"; *Sevimli Kumarbaz* (*Johnny Banco*) [Yves Allégret, 1967] (1967/756) filminin "6. kısmında kadın artistin ön plandan belden yukarısı çıplak olarak göründüğü sahne ile, 8. kısımda kadının yüzükoyun yattığı ve erkeğin eli ile kadına dokunduğunu gösteren sahnelerin çıkartılması"; *Ölüm Perisi* (*Death in Woman*) [*Death is a Woman*, Frederic Goode, 1966] (1967/770) adlı filmin "16. kısımda kadının kilotunun giyerken belden aşağısının çıplak olarak görüldüğü sahnenin çıkarılması" şartıyla izin verilmiştir. *Bir Sarışının Aşkları* (*Lásky jedné plavovlásky*) [Milos Forman, 1965] (1968/47) adlı filmin "5. ve 6. kısımda geçen çıplak olarak yataktaki sevişme sahnelerinin çıkarılması şartıyla sadece Sinematek Derneği üyelerine gösterilmesinde" bir sakınca olmadığına; *Her Gün İçin Cesaret* (*Kazdy den odvahu*) [Evald Schorm, 1964] (1968/35) filminin kararında ise, "kızın yataktan çıkarken çıplak olarak göründüğü sahnenin çıkarılması şartı ile ve filmin Fransızca altyazıları olması dolayısı ile bu hal ile sadece Sinematek Derneği üyelerine gösterilmesinde bir mahzur olmadığına" karar verilmiştir. *Puro Sabunları* (1967/839) için çekilen reklam filminde ise "Puro reklamını yapan kadının çıplak olarak göründüğü sahnelerin çıkarılması" şartıyla izin verilmiş; *Dişi Şeytanın Hilesi* (1967/766) filminin 6. kısmında "kadının arkadan çıplak olarak göründüğü sahnenin" çıkarılması istenmiştir.

İdeoloji ve Siyaset: Rus Bayrağı, Orak-Çekiç, Kızıl Çin, Amerikan Propagandası

Bazı filmler ise siyasi propaganda yaptıkları gerekçesiyle sansüre uğramışlardır.

Özellikle Sovyetler Birliği ve Çin'le ilgili konularla komünizmle ilgili simgeler ve işaretler sansüre uğramıştır. *Kainatı Kurtaran Adam* (1967/852) adlı filmde filmin "8. kısmında geçen Rus Enternasyonel şarkısının söylendiği kısmın"; *Ölümden Kaçanlar* (1968/29) filminin "2. kısmının başında görünen Rus bayrağındaki orak çekiç işaretinin bulunduğu sahnenin"; *Dişi Şeytanın Hilesi* (1967/766) filminin "jeneriğinde Kızıl Çin'de gençlerin mitingdeki tezahüratlarını gösteren sahnenin", ikinci kısımda "yakın plandan havaalanında beyaz uçak üstündeki kırmızı orak çekiç işaretini gösteren sahne"nin çıkarılması şartıyla izin verilmiştir. *Seven Days in May* (1967/790) adlı filme ilişkin kararda "Amerika'nın dünya siyasetindeki üstünlüğünü propagandasını yapan mahiyeti görüldüğü ve bu durumda halihazırdaki siyasi hava içinde memleketimizde inzibat ve emniyet bakımından zararlı olabileceği düşüncesi ile filmlere dair *Nizamname*'nin 7. maddesinin 1 ["Herhangi bir devletin siyasî propagandasını yapan"] ve 8 ["Memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı olan"] fıkraları gereğince reddine" karar verilmiştir.

Konsoloslukça Koloniye Gösterilmesi

Türkiye'ye getiren müessese kısmında Türk Film Arşivi yazan *Sapma* (*Ecast*) (1967/874) ve *Çar ve General* (*Le Roi Et General*) (1967/880) filmleri için verilen kararlarda her iki filmin de *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrasındaki "hususlar işlendiğinden sadece konsoloslukça koloniye gösterilmesinde" bir sakınca olmadığına karar verilmiştir.

Millî Hisler

Anjelik Harem Gözdesi [*Indomptable Angélique*, Bernard Borderie, 1967] (1967/865) adlı filmin kararında "filmin sonlarında geçen esir pazarındaki konuşma esnasında (Le grand Turc) cümlesinin çıkarılması"; *2. Dünya Savaşı* (1967/799) adlı filme ilişkin kararda ise, "5. Kısımda Yunan kahramanlığını belli eden sahnelerin çıkartılması" şart koşulmuştur.

Hukuk, Adalet

Le Proces [*Dava*, *Le procès*, Orson Welles, 1962] (1968/41) adlı filmde ise "adaleti, adalet müessesesinin ve Emniyet teşkilatlarının işleyişini gülünç bir duruma düşürüp halkın adalete karşı olan güvenini yıkıcı mahiyette görüldüğünden *Nizamname*'nin 15. maddesi gereğince bir kere de Merkez Film Kontrol Komisyonunca tetkikine" karar verilmiştir.

Türk Sinematek Derneği

Sinematek Derneği'nin gösterim için getirdiği filmler de sansür kurulunun kontrolünden geçmiştir. Bu filmler arasında *Loş Işıklar Dışına* (*Éclairage intime*) [*Intimní osvetlení*, Ivan Passer, 1965] (1968/36) ve *Gecenin Elmasları* (*Démanty noci*) [Jan Nemec, 1964] (1968/34) adlı filmler için "Fransızca altyazıları olması dolayısıyla" Sinematek Derneği üyelerince gösterilmesinde bir mahzur olmadığına karar verilmiştir. *Brancaleone Ordusu* (*L'armata Brancaleone*) [Mario Monicelli, 1966] (1968/46), *Jessica* (1967/791), *Bir Kır Gezintisi* (*Une Partie de Campagne*) [Jean Renoir, 1946] (1967/830), *Cepteki Yumruklar* (*I Pugni in Tasca*) [Marco Bellocchio, 1965] (1967/871), *Çapayev* [Sergey Vasilev, Georgi Vasilyev, 1934] (1968/4), *Cengiz Han'ın Torunu* (*Potomok Çingiz Hana*) [*Potomok Chingis-Khana*, Vsevolod Pudovkin, 1928] (1968/5), K*endi Kanımız* (*Rodnaya krov*) [Mikhail Yershov, 1964] (1968/6), *Gorki'nin Çocukluğu* (*Detstvo Gorkogo*) [Mark Donskoy,

1938] (1968/7) adlı filmlerin "sadece Sinematek Derneği üyelerine gösterilmesinde" bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

Çocuklar

Öksüzlerin Çilesi [*Incompreso* (*Vita col figlio*), Luigi Comencini, 1966] (976/833) ve *Hayalet Araba* (*Körkarlen*) [Arne Mattsson] (1968/19) adlı filmlerin kararında *nizamname*'nin "13. maddesi gereğince 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 167. maddesine göre terbiyevi bir film olup 6 yaşından yukarı çocukların gündüzün görebileceğine" hükmedilmiştir.

(*Yiğitler Ölmezmiş* , Yön.: Ümit Utku, 1966)

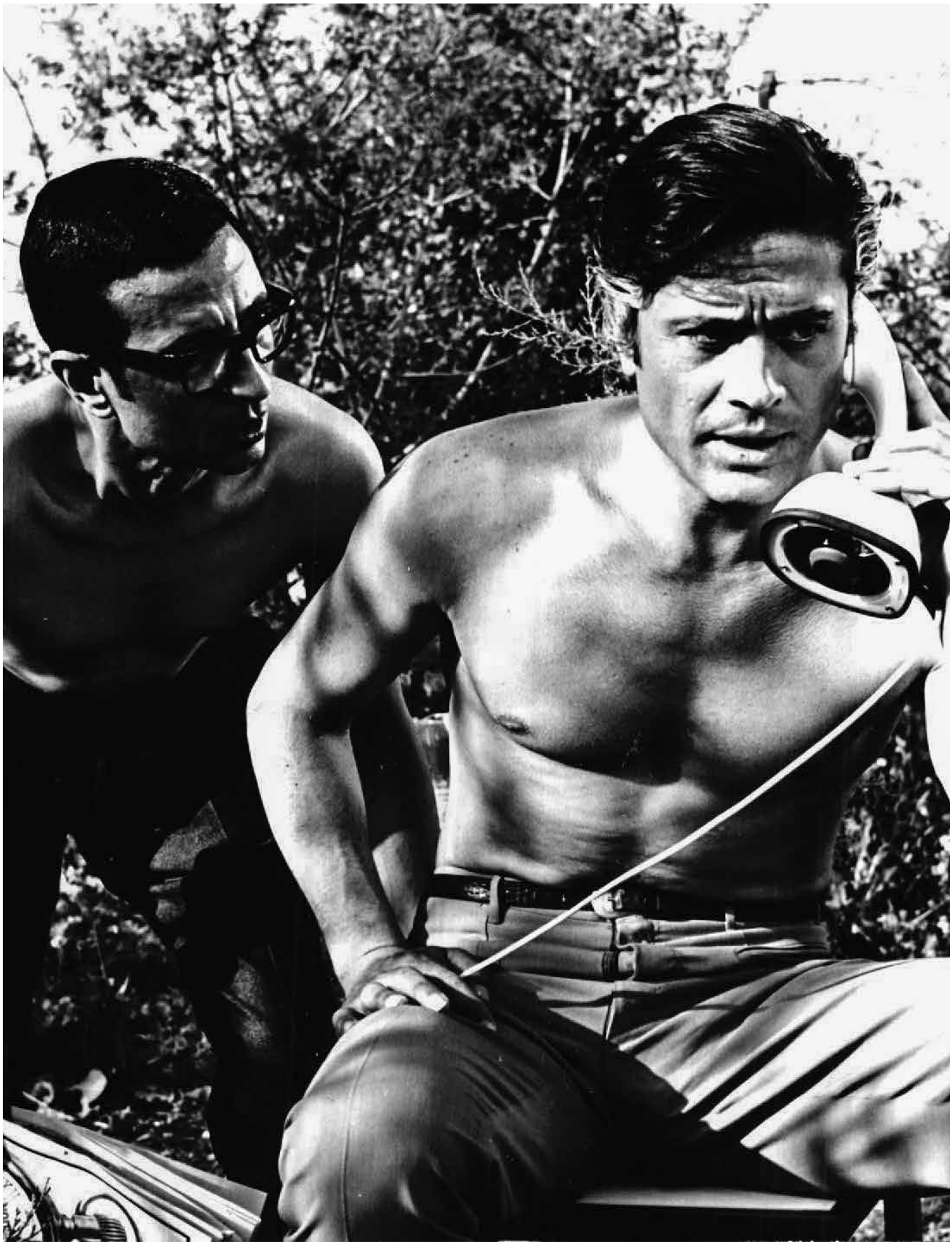

(*Beş Ateşli Kadın*, Yön.: Frank Agrama, 1968)

KARAR DEFTERİ
1968

[Film Karar Defteri 1968 A]

Film Karar Defteri 1968 adlı karar defterinde 1968 yılına ait 53-294 arası kararlar yer almaktadır. Defterde Türk Sinematek Derneği'ne gelen filmlerin kontrol edilmiş, çıplaklıkla ve Rusça yazının bulunduğu bir filmden bu yazının çıkarılmasının istendiği, bir ret kararı ve 15 şartlı kabul kararı bulunmaktadır.

Umumî Terbiye ve Ahlâk: Sevişme, Çıplaklık

Bir Aşk Gecesi (*Käre John*) [*Käre John,* Lars-Magnus Lindgren, 1964] (1968/73) adlı filmin kararında "ağaç altındaki sevişme sahnesinde kızın iki defa söylediği ah seslerinin", "kızın söylediği 'sen hiç doymayacak mısın'" sözlerinin ve 8. Kısımdaki "canım benim gel" sözünü ve "kızın erkekle yatakta yüzükoyun yatarken arkasının göründüğü sahnenin hem dublaj hem de orijinal kopyalarından çıkarılması" şartıyla halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına karar verilmiştir.

Kanlı Vadi (*La Chande Dumonde*) [*Le Chant du monde*, Marcel Camus, 1965] (1968/181) filmine ilişkin kararda filmin 3. kısmındaki "doğum sahnesinde kızın göğüslerinin göründüğü kısım ile, 8. kısımdaki kızın banyodan çıplak olarak çıktığı sahnenin çıkarılması" şartıyla izin verilmiş; *Hayatın Mucizesi* (*Helga*) [*Helga - Vom Werden des menschlichen Lebens*, Erich F. Bender, 1967] (1968/225) filminin kararında ise, "Bir annenin banyoda yıkanırken arka cepheden çıplak olarak göründüğü sahne ile ufak çocuğu tarafından ön cepheden çıplak olarak göründüğü sahnelerin", "Bir kadının önden çıplak olarak göründüğü sahnenin çok az kısmının bırakılması", "Yine bir kadının banyoda arkadan çıplak göründüğü sahnenin", "Hamile kadının çocuğunu doğururken bütün teferruatıyla çıplak olarak doğumu gösterir sahnelerin çıkarılması ve yalnız doğum ile ilgili meslek teşekküllerinin resmi yazı ile bu sahneleri istemeleri halinde filme ilave edilerek gösterilmesine" karar verildiği belirtilir. Ayrıca "filmin tümü itibariyle tamamen 3122 Sayılı Kanun'un şümulüne dair öğretici filmlerden olduğuna her iki komisyonca" karar verildiği ifade edilmiştir. *Suzan'ın Tatlı Günahları* (*I Dolci Vizi Della Casta Sussanna*)

[*Susanne, die Wirtin von der Lahn*, Franz Antel, 1967] (1968/232) adlı filme ilişkin kararda ise, "filmin 3. kısmında kadının, ayakta yıkanırken çıplak olarak göğüslerinin yandan göründüğü sahnenin çıkarılması" şartıyla yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına karar verilmiştir. *Maeamoiselle Strip-tease* [Pierre Foucaud, 1957], *Rendez-Vous Avec Paris* [Bernard Borderie, 1954] (1968/219) adlı filmlerin kontrolü sonucunda *Nizamname*'nin "7. maddesinin 6 fıkrası ["Umumî terbiyeye ve ahlâka ve millî duygularımıza mugayir bulunan"] gereğince reddine" karar verilmiştir.

Çocuklar

Vefakâr Çocuk (*And Now Miguel*) [James B. Clark, 1966] (1968/187) filmi için verilen kararda *Nizamname*'nin "13. maddesine göre 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 167 maddesi gereğince terbiyevi bir film olup 6 yaşından yukarı çocukların gündüzün görebileceğine her iki komisyonca karar verildiği" belirtilmiştir.

Rusça Yazılar

La Prisonniere Caucasienne (*Kidnapping Caucasian Style*) [*Kavkazskaya plennitsa, ili Novye priklyucheniya Shurika*, Leonid Gaidai, 1967] (1968/265) adlı film için "İçişleri Bakanlığı'nın 24.1.961 gün ve 11764 sayılı emri gereğince içindeki bilumum Rusça yazılar çıkarıldıktan sonra yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir mahzur olmadığına" karar verilmiştir.

Türk Sinematek Derneği

Türk Sinematek Derneği'nin göstermek istediği bazı filmler de sansür kontrolünden geçmiştir. Bu kontrol sonrasında, *El Ruka, Melek Cebrail ve Bayan Kız (Archandel Gabriel A pani Husa), Çayırın Türküsü (Arir Prirje), Yaylı Şeytan ve Ses (Perak A. SS), Tutku (Vasen)* (1968/58) filmleriyle, *Prenses Bayaya* (*Bajaja*) (1968/59), *Casus Asker Şvayk* (*Osudy Dobraka Vojaka Svejka*) (1968/64), *Eski Çek Masalları, Bir Azizin Doğum Günü Şenliği* (*Lucka Valka, Posvivemi*) (1968/66), *Küçük İnciler* (*Perlicky Na Dne*) (1968/70), *Bir Yaz Gecesi Rüyası* (*Sen Noci Svatojanske*) (1968/71), *Çin İmparatorunun Bülbülü*, *Sibernatik Büyükanne* (*Cisaruv Slavik, Kyberneticka Babicka*) (1968/74), *Cezayir Savaşı* (*La Battaglia Di Algeri*) (1968/76) adlı filmler için alınan kararlarda sadece Türk Sinematek Derneği üyelerine gösterilmelerinde bir sakınca olmadığı belirtilmiştir. *Zavallı Aşıklar Öyküsü* (*Cronache di Poveri Amanti*) (1968/85) adlı filmin ise "koloniye ve Dernek üyelerine" gösterilmesinde bir mahzur olmadığına karar verilmiştir.

KARAR DEFTERİ
1968

[Film Karar Defteri 1968 B]

Bu karar defterinin kapağında 1968, sırtında ise 1974-1975-1976 yazmaktadır; ancak defterde 1968 yılına ait 295 ile 544 arası kararlar yer almaktadır. 5 Film ret, 9 film de şartlı kabul almıştır. *Eski ile Yeni* (*Staroye i Novoye*) (1968/295), *Bejin Çayırı* (*Bejin Lug*) (1968/296), *Un Quest d'heuse a Tabanin*, *Un Quast D'house a St. Germain*, *Rendez Vous Avec Paris* (1968/342) filmlerinin olduğu paket, *Aile Filim ve Japonya'da Yapılan Dünya Gazete Sahipleri Kongresi* (1968/456) filmi ve *Tatlı Dudaklar* (*The Sweet Body of Deborah*) (1968/499) filmleri ret kararı alan filmlerdir. *Nizamname*'nin maddelerine atıf yapılarak sansür kararı verilmiş filmler ise, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5 ve 6. fıkraları gereği sansürlenmişlerdir. Bu filmlerden Sergey M. Eisenstein'ın *Eski İle Yeni* (*Staroye i Novoye*) (1968/295) filmi ile *Bejin Çayırı* (*Bejin Lug*) (1968/296) adlı film *Nizamname*'nin "7. maddesinin 5. fıkrası gereğince" reddedilmiş; *Un Quest d'heuse a Tabanin*, *Un Quast D'house a St. Germain*, *Rendez Vous Avec Paris* (1968/342) adlı filmler için verilen kararda ise, filmlerin *Nizamname*'nin "7. maddesinin 6. fıkrası gereğince reddine" karar verildiği belirtilmiştir.

Umumî Terbiye ve Ahlâk: Çıplaklık, Cinsellik

Aile Filim ve Japonya'da Yapılan Dünya Gazete Sahipleri Kongresi (1968/456) olarak kayıtlı kararda "filmlerden 7643 ve 7645 nolu filmlerin, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname'nin* "7. maddesinin 6. fıkrası gereğince ["Umumî terbiyeye ve ahlâka ve millî duygularımıza mugayir bulunan"] yurda girmesi ve halka gösterilmesi mahzurlu görüldüğünden reddin"e karar verildiği belirtilir.

Bu defterde de çıplaklık ve cinsellik içeren filmler sansüre uğramıştır. Bunlardan *Boni ve Klay* (*Bonnie and Clyde*) (1968/413) filminin kararında "baş artistle kızın kendi aralarında konuştukları cinsi münasebetlerin iyi olup olmadığı hakkındaki konuşmaların dublaj ve sutitrede [Fr. sous-titré - altyazı] çıkarılması" şartıyla izin verilmiş; *Hırçın Mücadele* (*Yous Turu To Die*) (1968/385)

filminin "2. ve 10. kısmındaki çıplak sahnelerin çıkarılması" şart koşulmuş; *Summer on the Lion* (1968/465) filmindeki "kadının göğüslerinin çıplak olarak görüldüğü sahnelerin çıkarılması" istenmiş; *The Swimmer* (1968/483) filminde ise "bu bulut çok güzel bir barbar limanından gelen yelkenli gibi yani İstanbul'dan" sözü ile "[...] arkadan çıplak olarak göründüğü sahnenin çıkarılması" şart koşulmuş; *Tatlı Dudaklar* (*The Sweet Body of Deborah*) (1968/499) adlı filmin kararında ise, "filmin muhtelif yerlerinde geçen ve çıplak olarak görülen sevişme sahnelerinin umumî terbiye ve ahlâka mugayir bulunmasından dolayı filmlere dair *Nizamname*'nin 2. maddesi 6. fıkrası gereğince, filmin en sonunda kızın erkek artistin öldürülmesinden sonra arabada ressam ile buluşup aralarında geçen konuşmada, bu cinayeti birlikte işlediklerini belirten konuşmalar ile yaptıkları suçun da cezasız kalması adaleti zedeleyici görüldüğünden aynı nizamnamenin 7. maddesinin 9. fıkrası uyarınca reddine" karar verilmiştir.

Dublaj

Bu defterde bazı filmler için dublaj yapıldıktan sonra "tekrar görülmek üzere yurda girmesine izin" verildiği belirtilmiştir. *Arafat Yolu* (*Hadj al 6 taule ila Arafat*) (1968/304) "İçişleri Bakanlığı'nın 17.2.1948 gün ve 9894 sayılı emirleri gereğince"; *Zaloğlu Rüstem* (*Al Kahison*) (1968/320) "İçişleri Bakanlığı'nın 17.2.1948 gün ve 9894 sayılı emirleri gereğince söz ve şarkıların dublajının yapılması ve Türkçe adının da değiştirilmesi" şartıyla; *Cemile Çöl Sultanı* (*Sultana*) (1968/321) "İçişleri Bakanlığı'nın 17.2.1948 gün ve 9844 sayılı emri gereğince söz ve şarkıların dublajı yapıldıktan sonra tekrar görülmek üzere" yurda girmesine izin verilmiştir. *Ölüm Treni* (*A Train for Durango*) (1968/430) 968/183) adlı film için alınan kararda ise, "filmin Türkçe dublajı yapıldıktan sonra görülmesinde bir mahzur olmadığına" karar verilmiş ve *Kaplan Aşkı* (*Love of Tigers*) (1968/462) adlı film için ise, "sadece İngilizce kopyasının halka gösterilmesinde bir mahzur olmadığına" karar verilmiştir.

KARAR DEFTERİ
1969

[Film Karar Defteri 1969]

Karar Defteri 1969 adlı defterde 5 ret kararı 18 de şartlı kabul kararı vardır. Kararlar arasında umumî terbiye ve ahlâk ilişkili olarak cinsellik, cinsel saldırı, çıplaklık, sapkınlık, dans, striptiz, uyuşturucu gibi konular hakkında kararlar alınmıştır.

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Bir Haydut Sevdim (*Lamiel*) [Jean Aurel, 1967] (1969/530) adlı film için verilen kararda, "Toplum ve kişilerin kutsal bildikleri düşünce ve inançları hafife alan güya aşkı öğrenmek gibi bir sebeple posta dağıtıcısından kontlara kadar önüne gelenle yatan nihayet bir haydutta aşkı bulan bir kadının gayri ahlaki bir hikayesi (Bir Ahlaksızlık hikayesi) olan, haydudu bir kahraman, bir yosmayı aşk tanrıçası gibi gösteren işbu filmin; *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince reddine" karar verildiği belirtilmiş; *Genciz Yaşamak İstiyoruz* (*La Battaglia Dei ello de*) (1969/649) adlı filmde ise, "asi gençlerin kolu olan Mod'ların hayatını kendi açılarından cazip bir şekilde aksettiren ve adeta onların davalarını savunan ve haklı olduklarını reklam eden, gençlik üzerinde zararlı etkiler uyandıracağı kanaati hasıl olduğundan *Filimlerin ve Filim Senaryoları'nın Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince reddine"; *İhtiras Fırtınası* (*Asthagal*) [*L'astragale*, Guy Casaril, 1967] (1969/401) adlı filmin kararında ise, "filmin baştan sona kadar cinsi sapıklık ve ahlaksızlıkları ele aldığından *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince reddine" karar verilmiştir. *Katrin (Aşka Doymayan Kadın)* (*Catherine, il suffit d'un Amour*) [Bernard Borderie, 1969] (1969/544) adlı filmde "1418'lerde Fransa'da sınıf ve zümreler arasında mücadele, saray mensupları arasındaki safahat ve lüks, halkın açlık ve sefaleti içinde anarşist ayaklanma hareketleri, hapishaneden kaçan mahkûmlarla öğrenci işbirliği, bu ortam içinde filmin kahramanı Caterine'in kız arkadaşı ile ve çeşitli erkeklerle olan münasebetlerini belirten işbu filmin, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kont-*

rolüne Dair Nizamname'nin 7. maddesinin 5. ve 6. fıkrası gereğince reddine karar verildi. *İnsanlık Uğruna* (*The Bastards*) (1969/422) adlı filmin kararında, filmin "1. kısmında kadının ve erkeğin arkadan çıplak olarak göründükleri" sahnelerle "9. kısımda haydudun elini kadının göğsüne soktuğu sahnelerin çıkarılması" şartıyla izin verilmiştir. Filmde aynı zamanda cinsel saldırı içeren "5. kısımda haydutun kadına tecavüz etmek için kilotunu sıyırdığı sahneler"in de çıkarılması istenmiştir. *Milyoner Serseri* (*I'll Never Forget What's is Name*) (1969/442) adlı filmin kararında ise, "7-8. Kısımda erkeğin kadının göğsünü avuçlayarak sıktığı ve seslerin duyulduğu parçaların sahnesinin kesilmesi şartıyla" izin verilmiştir. *Kanlı Şato* (*Appoinment With Lust*) (1969/591) filmine ilişkin kararda ise, "filmin tümü itibariyle halk üzerinde olumsuz etkiler uyandıracak müstehcen sahneleri ihtiva ettiği, kesilmek suretiyle de düzeltilmesi mümkün olmadığından *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamneme*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince reddine" karar verildiği belirtilmiştir. *Asi Ruhlar* (*Twisted Nerves*) (1969/417) adlı filmin kararında ise, "kadınla erkek dans ederken erkeğin kadının kalçasını tuttuğu sahnelerin çıkarılması" şart koşulmuştur.

Çıplaklık

Bir Yabancı (*Sun with a Stranger*) (1969/645) adlı filmin kararında "kadın ile erkek sevişirken kadının göğüslerinin çıplak olarak göründüğü sahnelerin"; *Cennette Bile Affetmem* (*Heaven With a Gun*) (1969/462) adlı filmin kararında "4-5. kısımda kadının yatakta iken çırılçıplak oluşu ile ayakta iken göğüslerinin çıplak oluşu sahnesinin"; *Çalınan Buseler* (*Baisees Vales*) (1969/534) adlı filmin kararında filmin "2. kısmında yedi ayrı yerde geçen yataktaki kadın artistin göğüslerinin çıplak olarak göründüğü sahnelerin"; *Dokunulmazlar* (*Intouchables*) (1969/509) adlı filmin kararında ise, filmin "9. kısmında 2 ayrı yerde geçen ve kadın artistin göğüslerini çıplak olarak gösteren sahnelerin"; *Dost Olan Düşman* (*Epitaph For Friend and Enemies*) (1969/481) adlı filmin kararında filmin "3. kısmında kadının çıplak olarak göğüs uçlarının göründüğü sahne ile 5. kısımda yine göğüs uçlarının göründüğü sahnelerin"; *Enayiler Kralı* (*What's Good For The Goose*) (1969/636) adlı filmin kararında flimin "7-8. kısmında kadınla erkek denize koşarken çıplak olarak arkadan göründükleri sahnelerin"; *Ertesi Günün Gecesi* (*The Night of the Following Day*) (1969/453) adlı filmin kararında "kızın kaçmaya teşebbüs ederken merdivenden inerken merdivende uyuyan erkeğin uyanıp bacağından tuttuğu sırada bacaklarının görünüşü" sahnesinin; *Ertesi Günün Gecesi* (*The Night of the Following Day*) (1969/453) adlı filmin kararında "9-10. kısımda da kızın bağlı olduğu sahnenin erkeğin gelip kurtardığı zaman kızın göğsünün olduğu sahnelerin"; *İnsanlık Uğruna* (*The Bastards*) (1969/422) adlı filmin kararında filmin "1. kısmında kadının ve erkeğin arkadan çıplak olarak göründükleri sahneler"in; "9. kısımda haydutun elini kadının göğsüne soktuğu sahnelerin" *Kanunsuz Yaşayanlar* (*They Paid with Bullets*) (1969/646) Adı geçen filmin 5. kısmında kadının yatakta belden yukarısının çıplak olarak göründüğü sahnelerin"; *Maskeli Gangsterler* (*Mise a Sac*) (1969/455) adlı filmin kararında filmin "7. kısımda trenin sesine erkekle kadının uyanışı sırasında kadının yataktan kalktığı sırada arkadan çıplak olarak görüldüğü sahnenin"; *Lukreş Borjiya* (*Lukrejca*) (1969/523) adlı filmin kararında "4. Kısımda Arap kadının kadın […] üstünü kurularken yüzünün aldığı şekli gösteren sahneler ve kadının göğüslerinin çıplak olarak göründüğü sahneler ile 9. kısımda kadının erkekle çıplak olarak

seviştiği sahnelerin"; *Oduncunun Kızı* (*Mittsommernacht*) (1969/518) adlı filmin kararında "8. Kısımda 2 ayrı yerde kadın gölde çıplak olarak yıkanırken belden yukarısının göründüğü sahnelerin"; *Sahtekarlar* (*Teaguemanolo*) (1969/589) adlı filmin kararında "4. Kısmında yatakta kadın ile erkeğin çıplak olarak (çıkarılması şartı ile) seviştiği sahnelerin"; çıkarılması şartıyla izin verilmiştir.

Cinsel Kimlikler

Lady Hamilton'un Sıcak Geceleri (*La Calde Notti di Lady Hamilton*) [Christian-Jaque, 1968] (1969/629) adlı filmde "Kraliçe ile Lady Hamilton arasındaki sevicilikle ilgili sahnelerin tamamının ve çeşitli açık sahnelerin çıkarılması" şartıyla izin verilmiştir.

Dans, Striptiz

002 *Çıplaklar Arasında* (*Scandalı Nudi*) (1969/618) adlı filmin kararında ise, "gece kulüplerinde muayyen bir kitleye gösterilen striptease numaralarının beyaz perdede umuma gösterilmesinin mahzurlu olduğu kanaati hasıl olduğundan adı geçen filmin bir kere de *Nizamname*'nin 15. maddesi gereğince Merkez Film Kontrol Komisyonunca tetkikine" karar verilmiştir.

Uyuşturucu Madde

Ertesi Günün Gecesi (*The Night of the Following Day*) (1969/453) adlı filmin kararında filmin "3-4. kısımda parayı kıvırıp eroyini burnuna çekme" sahnesinin çıkarılması istenmiştir.

13. Madde

Harika Otomobil (*Chitty Chitty Bang Bang*) (1969/603) adlı film için ise, "*Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 13. maddesi gereğince terbiyevi bir film olup 6 yaşından yukarı çocukların gündüzün görebileceğine" karar verilmiştir.

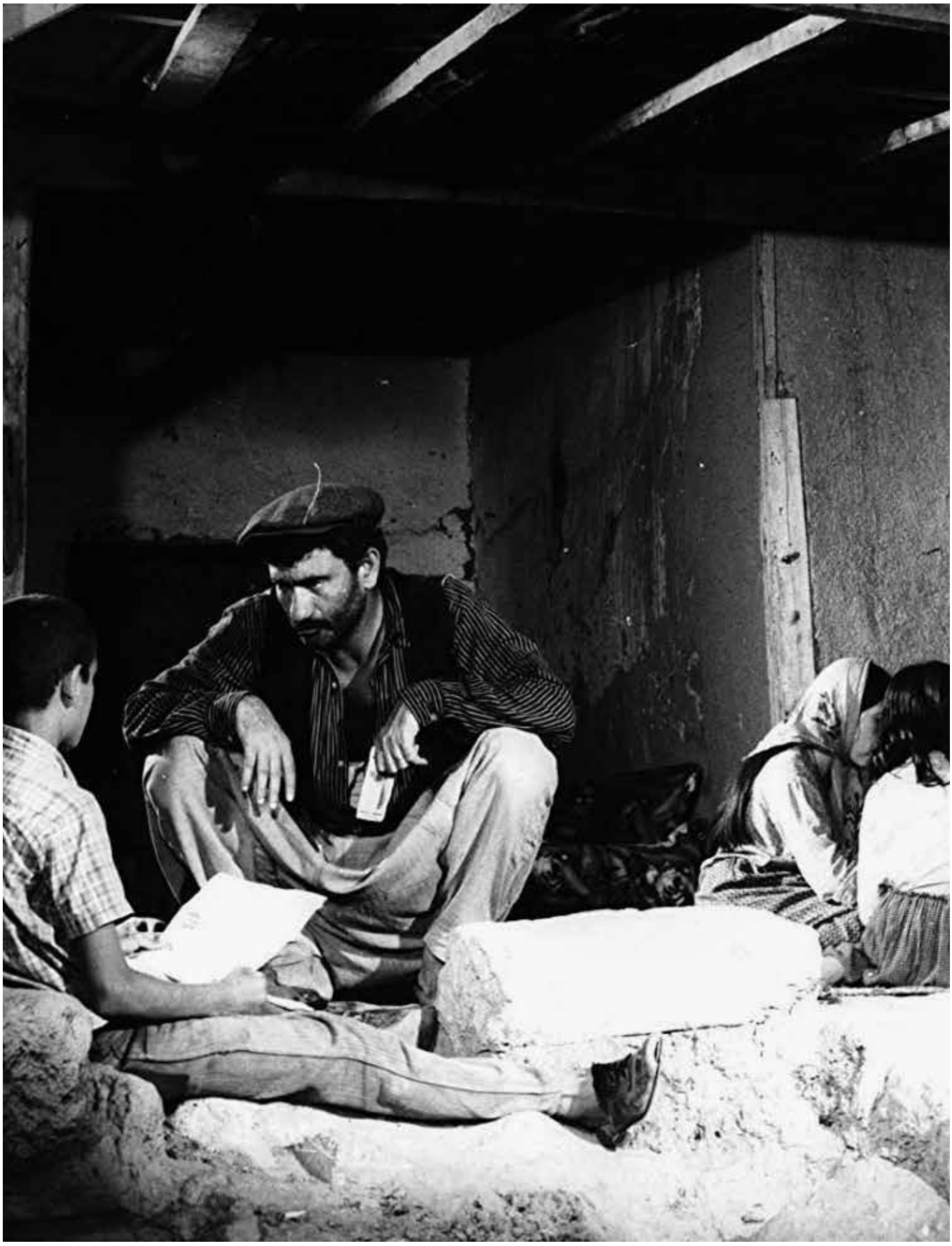

(*Umut*, Yön.: Yılmaz Güney, 1970)

"Köylünün, yağmur duası dışında kuraklıktan sefalet çektiğini gösteren sahnelere yer verilmemesi, köy kadınlarının erzak temini için Meryem'e saldırmaları şeklindeki sahnelere yer verilmeyip, komşusu bir kadın tarafından ekmek temini için Meryem'i kazaen itelemesi sonucu ölümüne sebep olduğu şeklinde belirtilmesi şartı ile filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir" (Açlık, Bilge Olgaç, 1974/184, Merkez Film Kontrol Komisyonu Kararı)

1970'li Yıllar Senaryo ve Film Sansür Kararları

(*Allahın Arslanı Hz. Ali*, Yön.: Tunç Başaran, 1969)

KARAR DEFTERİ
1969-1970

[Film Karar Defteri Sahife Sureti 1969-1970 – İstanbul İl Komisyonu]

Karar Defteri 1969-1970 adlı defterde kabul edilen filmler arasında Robert Bresson'dan *Bir İdam Mahkûmu Kaçtı*, Eric Rohmer'den *Yeşil Işık* ve Francesco Rosi'den *Salvatore Giuliano* filmleri de yer almaktadır. Millî Eğitim temsilcisi Fevzi Köprülü bu defterde çok sayıda karara şerh düşmüş ve tercihini büyük bir oranda ret kararları yönünde kullanmıştır. Örneğin *Pierre et Paul* filmiyle ilgili kabul kararında, adının üstüne 7/5, 6 Red yazılmıştır. Yugoslavya'dan gelen yedi adet dokümanter film içinden ikisi (*Hasat* ve *Günler Geçiyor*) Fevzi Körüklü tarafından *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrasına dayanılarak reddedilmiş ancak diğer tüm üyeler filmleri kabul etmiştir; bu durum kararın içine yazılarak tespit edilmiştir (1970/124). Haber filmleri/belgesellerinden *Kaybolan Barış* (*The Lost Peace*) adlı film grubuna ait filmlerden birçoğu reddedilmiş, nadiren bazıları için kabul kararı verilmiştir (5 makaradan oluşan *Kaybolan Barış* (1970/128) gibi). Bu defterdeki ilginç kararlardan biri ise *Dövme* (*Tatowierung*) (1969/414) adlı Alman filmiyle ilgilidir: Kararda filmin İl Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü, Komisyon Başkanı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisinin *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince red; İçişleri Bakanlığı, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı ve Emniyet Müdürlüğü temsilcileri için ise "son kısımda çocuğun havuza çıplak olarak girişi ve polislerin gelişine kadar olan kısım çıkarılmak şartıyla kabul etmişlerdir" denir. Alman Kütüphanesinin getirttiği üç film içinde yer alan *Asi Gençlerin Sonbaharı* (*Herbst der Gammler*) (1970/187) (diğer iki film sonraki kararlarda tek tek reddedilmiş) adlı filmi "İl film kontrol komisyonu tarafından tetkik edilmiş olup 1. film (*Asi Gençlerin Sonbaharı*) yurda girmesi ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna karar verilmiştir" denilerek, *Nizamname*'nin madde ve fıkralarına atıf yapılmadan ret kararı verilmiştir.

Karar Defteri 1969-1970 adlı defterde *Nizamname*'nin madde ve fıkralarına dayanılarak 29 film reddedilmiştir, bunlardan biri 8. maddeye, ikisi başka maddelerle birlikte 9. maddeye atıf yapılarak reddedilmiştir. 28

filme ait kararlarda ise doğrudan 7. maddenin bir ya da birden çok fıkrasına atıf yapılmıştır. Buna göre 7. maddenin 1. fıkrasına iki kez, 3. fıkrasına üç kez, 5 ve 8. fıkralara on bir kez, 6. fıkraya on yedi kez ve 7. fıkraya bir kez gönderme yapılmıştır. Böylece gerekçe olarak en çok 6. fıkra, daha sonra da 5 ve 8. fıkralar, çokça başvurulan fıkralar olmuştur. *Nizamname*'nin 8. maddesi gerekçe gösterilen *Expo 70 Moda Gösterisi* adlı film "iyi çekilmemiş göz yorucu olduğundan" reddedilmiş, diğer filmler kabul edilmiştir (Kabul edilen filmler şunlardır: *Yavru Fil*, *Romanya'da Sel Felaketi*, *Fabrika*, *Gandi Dershan*) (1970/119). *Nizamname*'nin 9. maddesi ile 7. maddenin 5. fıkrası gerekçe gösterilen Nelson Pereira dos Santos'un filmi *Kuru Hayatlar* (*Vidas Secas*) (1970/224); *Nizamname*'nin 9. maddesi ile 7. maddenin 3 ve 8. fıkraları gerekçe gösterilen Kaneto Shindo'nun filmi *Hiroşima Çocukları* için de (*Genbaku no ko*) (1970/223) ret kararı verilmiştir. 7. maddenin 1 ve 3. fıkralarına dayanan *Kırmızı Zemin Üzerine Beyaz Haç* (*White Cross on Red Ground*) ve *İsrail ve Yunanistan Tanıtma Mahiyetli Film* (dokümanter, 1969/145) adlı filmlerden "İsrail ve Yunanistan Tanıtıcı Mahiyette olan film *Nizamname*'nin 7. maddesinin 3 ve 1. fıkralarına istinaden reddedilmiş olup diğer film, *Kırmızı Zemin Üzerine Beyaz Haç*'ın yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca görülmüştür" (yanlışlıkla görülmüştür yazılmış!). Diğer karar Ürdün'den gelen *Göç* (*Exodus 67*) adlı filme ilişkindir. Bu filme ait kararda (1969/134) "film, İlimiz Film Kontrol Komisyonunca görülmüş, bir oya karşılık (Millî Eğitim hariç) *Nizamname*'nin 7. maddesinin 1. ve 3. maddelerine uygun bulunduğundan" red edildiği belirtilmiştir.

Defterde sadece 5. fıkraya dayanan üç karar bulunmaktadır. Polonya'dan gelen Fransızca müzikli filmler arasından "Szaki'nin Cannes Film Festivali'ndeki kokulu sanat filmi ret edilerek, diğerlerinin kabulüne karar verilmiştir". Bu kararda geçen tüm filmlerin adları şunlardır: 1) *Kibrit Kutuları* 2) *Kuklalar* 3) *Amazon Karıncalarının Hayatı* 4) *Szaki Kokulu Sanat Filmi* 5) *Bir Çakı* (1969/105). Bu fıkrayı gerekçe gösteren bir diğer karar Japon Kihachi Okamoto'nun *Öldür* (*Kiru*) (1970/20) filmidir. Son film Yugoslavya'dan Antun Vrdoljak'ın filmi *Çanları İşittiğim Zaman*'dır (*Kad Cujes Zvona*) (1970/109). Bu kararda tüm üyeler isimlerinin altına tekrar 7/5 Ret yazmışlardır.

Morgan: A Suitable Case for Treatment (Karel Reisz, 1969/48); *Sefil Mahalleler* (*Les Bas-Fonds*, Jean-Paul Sassy) (1970/11) ve *Silahşörler* (*Les Carabiniers*, Jean-Luc Godard) (1970/183) adlı filmler Nizamname'nin 7. maddesinin 5 ve 6. fıkrasına birlikte atıf yapılarak; *Şafakta Gelen 4 Kişi* (*I Quattro dell'Ave Maria'*, Giuseppe Colizzi) (1969/121) *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 6 ve 8. fıkrasına birlikte atıf yapılarak; *Onbaşı ve Ötekiler* (1970/42) adlı film Nizamname'nin 7. maddesinin 5 ve 7. fıkrası gerekçe gösterilerek sakıncalı bulunmuştur. Nizamname'nin 7. maddesinin 5 ve 8. fıkrasına birlikte atıf yapan iki film bulunmaktadır. Bunlardan *Kaybolan Barış* adı altında Avustralya'dan gelen dokümanter filmler olarak kaydedilen, TRT Ankara Televizyonu'nun getirttiği filmlerin 5 makara olduğu belirtilmiştir: *Ne Doğru Ne de Yanlış Yönet, Bu Böyle Bir Zaman, Savaş Gene Sahnede, Şimdi Ölebilir mi, Uçurumun Kenarına Geldik* (1970/118). Bu filmlerin beşi de sakıncalı bulunmuş, tüm üyeler adlarının altına tekrar "Ret N7/5-8" notu düşmüştür. Bu iki fıkraya dayanan diğer film ise *Tekerlek Yapıcısı ve Karısı* (1970/189) adlı filmdir; filmin Almanya'da geldiği belirtilmiş "*Nizamname*'nin 7/5 ve 8. fıkraları gereğince sakıncalı olduğuna ittifakla karar verildi" denmiş

ama Komisyon başkanı "Ret 7/6" yazmış diğer dört üye ise 7/5 ve 8 diyerek ret kararı işlemişlerdir.

Sadece 6. fıkraya dayanılarak reddedilen film sayısı ise 7'dir: Yugoslavya'dan gelen dokümanter cinsinden 12 film içinden iki film için 1969/119 tarih ve sayıyla karar yazılmıştır. *Freskler* ve *Krsto Hegedusic* filmlerinin "yurda sokulması ve halka gösterilmesi sakıncalı bulunduğuna" karar verilmiştir. Batı Almanya yapımı bir belgesel olan *Cellat Tom* (1970/188) için yazılan kararda önce "gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" dair karar yazılmış ama üstü çizilmiş ve sonraki paragrafta "İl Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilmiş olup *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre" sakıncalı olmadığına karar verildiği belirtilmiştir. *Genç Törless* (*Der Junge Törless*, Volker Schlöndorff) (1970/176) filminin kararında ise "ekseriyetle" reddine karar verildiği belirtilmiştir.

Mavi Melek (*Der Blaue Engel*, Josef von Sternberg) (1970/178) filmi de çoğunlukla reddedilen filmler arasında yer almaktadır. Fransız Kültür Merkezi tarafından getirtilen *Aşkım Aşkım* (*Mon Amour, Mon Amour*) (1970/70) adlı film de "ekseriyetle sakıncalı görülmüş"; Turizm ve Tanıtma bakanlığı temsilcisi "çıplak sahnelerin çıkması şartı ile" diye şerh düşmüştür. Bu fıkraya göre reddedilen diğer filmler *Mavi Gauloiseslar* (*Les Gauloises Bleues*, Michel Cournot) (1969/68); *Yakan Kurşun* (*Colpo Rovente*, Piero Zuffi) (1970/207). *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6 ve 8. fıkralarına göre *Hepimiz Birer Katiliz* (*Nous Sommes tous des Assassins*, André Cayatte) (1970/2) filminin "reddine ekseriyet ile" karar verilmiştir. Bu fıkraya dayanarak *Vietnam Halkı ve Savaşı* (Avustralya'dan dokümanter, 1970/122) adlı film de sakıncalı bulunmuştur. TRT Ankara Televizyonu tarafından getirtilen *Kaybolan Barış* (*The Lost Peace*) adlı filmler 6 ve 8'e dayanarak dört kez reddedilmiştir: *Kaybolan Barış* (4 Makara, 1970/127); *Kaybolan Barış* (6 Makara, 1970/126); *Kaybolan Barış* (2 film, 1970/133) ve *Kaybolan Barış* (4 film, 1970/132). Sadece 8. fıkranın gerekçe gösterildiği film ise 13 aktüalite sınıfından film arasından "1. Amerika'da (Vaşington) Vietnam Aleyhtarı Gösteriler", "3. İngiltere, Fransa ve İtalya'da Yapılan Savaş Aleyhtarı Gösteriler", "5. Amerika'da Savaş Aleyhtarı Gösteriler" (1969/120) adlı filmlerdir.

Merkez Film Kontrol Komisyonu

Komiser X İstanbul'da (*Komiser X No4*) [*Kommissar X – Drei Grüne Hunde*] (1969/72) için "filmin Türkiye'de çekilmiş olması hasebiyle Merkez Film Kontrol komisyonunca görülmesine ittifakla" karar verilmiştir. *Soyun Bebeğim* [*Zieh Dich aus, Puppe,* Ákos Ráthonyi, 1968] (1970/48) adlı film oyçokluğu ile geçmiş olmakla birlikte bir de not düşülmüştür: "*Nizamname*'nin 15. maddesi gereğince komisyon başkanı Sabri Meriç filmin Merkez Film Komisyonunca görülmesini ayrıca talep etmiştir".

Beş filmden oluşan bir paket için verilen kararda (1- *Modern Türkiye* 2- *İran'da Endüstrileşme* 3- *Orta Doğu Su İhtiyacı* 4- İsviçre *ve Avusturya* 5- *Fransa*) (1969/75) paketteki *Modern Türkiye* adlı film için "Türkiye'de çekilmiş olduğundan Merkez Film Kontrol Komisyonu'nca görülmesi icap eder" kararı alınmış, diğer filmler kabul edilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise 7. maddenin 10. fıkrasına göre ret kararı vermiştir.

Umumî Terbiye ve Ahlâk: Müstehcenlik, Sevişme, Göğüs Uçları

Soyun Bebeğim [*Zieh Dich aus, Puppe,* Ákos Ráthonyi, 1968] (1970/48) adlı film "İl Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilmiş olup tercüme yazılarında müstehcen kelimeler bulunmamak şartıyla yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığı 2 oya karşı 3 oyla" karar verilmiş; Alain Robbe-Grillet'nin filmi *Avrupa Expresi*'nde (*Trans-Europ-Expres*) (1970/81) "Stiriptiz yapan kadın ile", "Otelde kayroda [karyola] erkekle kadının sevişme sahnelerinin çıkması şartı ile ekseriyetle yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde sakıncalı olmadığına" hükmedilmiştir. *Büyük Suratlar* (*Les Grandes Gueules*) (1970/104) adlı filmin kararında "kadınla erkeğin yataktaki sevişme sahnesinin" ve *Güle Güle Barbara* (*Bye bye, Barbara*) [*Esrarlı Güzel, Michel Deville,* 1969] (1970/67) [defterde bu karar numarasıyla iki ayrı film kayıtlıdır, 183. sayfada kayıtlı *Gece Yaşantısı* adlı film kabul edilmiştir. 182. sayfada ise *Güle Güle Barbara* filmi yer almaktadır] filminde "kadının göğüs uçlarının ve erkeğin kadını kucağına aldığı sahnelerin" çıkarılması talep edilmiştir. *Cardillac* (1970/198) filminde "kadının göğüs uçlarının görünen sahnelerin çıkarılması" şart koşulmuş ama çoğunlukla karar alınmıştır. Bu kararda sadece Millî Eğitim temsilcisi Fevzi Körüklü "Ret 7/6" yazarak şerh düşmüştür. Marcel Carne'ye ait *Genç Kurtlar* (*Les Jeunes Loups*) (1969/59) filminde "Yataktaki sevişme sahnesi", "Çıplak fotoğraf çekilen sahne", "Havuzda mayo ve külotların çıkarıldıktan sonra görünen sahnelerin çıkarılması şartıyla adı geçen filmin yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına" karar verilmiştir. *Yaz Tomurcukları - Melek Yüzlü Gangsterler* (*Sommersprossen*) (1970/35) adlı filme ait kararda "a) kadınlı erkekli grubun gölde çıplak yıkanırlarken sahnelerinin ve iki çıplak erkeğin arabanın arkasından koştukları b) kadınla erkeğin küvete çıplak olarak girdikleri sahnelerin c) kadının aynadaki siluetini seyreder kısmının çıkarılması şartı ile yurda girmelerinde ve halka gösterilmelerinde" sakınca görülmediği belirtilmiştir.

SENARYO KARAR DEFTERİ
1971

[Merkez Film Kontrol Komisyonu Senaryo Tetkik Defteri 1971]

Senaryo Karar Defteri 1971 adlı defterde ret verilen senaryo sayısı 30, şartlı kabul edilen senaryo sayısı ise 62'dir. *Nizamname*'nin 7. maddesinin fıkralarına atıf yapılarak verilen kararlarda yoğun olarak şu fıkralar öne çıkmıştır: Örneğin *Afyon-Immediate Action* (Duilio Coletti, 1971/164) adlı senaryo *Nizamname*'nin 7. maddesinin 2, 3, 6 ve 10. fıkralarına dayanılarak reddedilmiştir. Ferdinando Baldi'nin 1972'de yönettiği özgün adı *Afyon Oppio* (*The Sicilian Connection*) olan bu filmin mekanları arasında IMDB'ye göre Üçhisar ve İstanbul da yer almaktadır, Türkiye'de ise film *Aşk ve Afyon* adıyla gösterilmiştir. Senaryo komisyonun önüne ikinci kez geldiğinde, bu sefer 10. fıkraya ["İçinde Türkiye aleyhinde propaganda vasıtası olacak sahne bulunan"] dayanarak reddedilmiştir. *Afyon* (Duilio Coletti, 1971/280, Dosya No: 91122/5151) için yazılan kararı filmin dosyasından yararlanarak geniş bir biçimde yazmakta yarar vardır: [paragraflar birleştirilmiştir] "Evvelce 28.6.1971 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunca tetkik edilerek *Nizamname*'nin 7. maddesinin 2-3-6-10 fıkralarına göre, filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna (971/164) sayıyla karar verilen Sinevizyon Film Kurumuna ait *Afyon* adlı senaryo hakkında bu kere sahibinin verdiği dilekçede gerekli düzeltmenin yapıldığından bahisle yeniden tetkikinin talep edilmesi üzerine adı geçen senaryo komisyonumuzca ikinci defa tetkik edilmiştir. Senaryodaki diğer mahzurlu hususlar kaldırılmakla beraber, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 10. fıkrasına göre adı geçen senaryonun bu hali ile filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna ekseriyetle karar verilmiştir". Bu kararda Emniyet ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri birlikte "Eroin alım satımının Türkiye'de yapılışının", "Senaryoda adı geçen Kilis kelimesinin çıkartılması şartıyla kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüşlerdir. 1971/319 tarih ve sayılı kararla komisyonun önüne son defa gelen senaryonun kararında "Mevzuu bahis olan kaçak afyonun Türkiye'den çıktığının belli olmaması şartıyla son tadilleri ile kabul" edildiği yazılmıştır. Yabancı filmlerden *Büyük Bir Aşkın Hikayesi* (K. Strancalis, 1971/227) adlı

senaryo ise 10. fıkraya dayanarak çoğunluk kararıyla reddedilmiştir.

Yerli senaryolar arasında 4. fıkraya bir, 7. fıkraya bir, 6, 8 ve 9. fıkralara göre ise ikişer, 10. fıkraya dayanılarak ise iki senaryo reddedilmiştir. *Taş Bebek* (Hidayet Pelit, 1971/293) adlı senaryo 4. fıkraya göre reddedilirken Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Hurafeye kaçılmamak şartıyla kabul" diyerek şerh düşmüştür. *Şeref Madalyası-Korkusuz Adam* (Filiz [soyadı belirtilmemiştir], 1971/180) adlı senaryo 7. fıkraya göre reddedilmiş; ancak bu kararda Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi senaryonun ek olarak 5. fıkraya göre de reddedilmesi gerektiğini ifade etmiş ve şerh düşmüştür. Filiz'in yazdığı belirtilen *Hey Amigo* (1971/181) ve *Cango-Pançe Villanın Altınları* (1971/182) adlı senaryolar da çoğunlukla kabul edilmiş, her iki senaryo için Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7. maddenin 9. fıkrasına göre "sakıncalı" bulduklarını belirtmişlerdir. *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre *Ateş ve Barut-Sokak Kızları* (Semih Evin, 1971/196) ve *Şatırfilli Şaziye* (Osman F. Seden, 1971/314) adlı eserler reddedilmiştir. *Şatırfilli Şaziye* için İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri "Bazı kısımların çıkarılması şartıyla kabulü reyindeyiz" diyerek şerh düşmüşlerdir.

Kanlı Topraklar-Bırakın Yaşayalım (Mümtaz Alparslan, 1971/144, Dosya No: 91122/5131) adlı senaryonun kararında "Mümtaz Alparslan'ın yazdığı ve filmi alınacağını beyan ettiği *Kanlı Topraklar - Bırakın Yaşayalım* adlı senaryo 21.6.971 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilmiş ve senaryo genel havası itibariyle memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı bir durum arz ettiğinden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre adı geçen senaryonun filme alınmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Karara Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "Bazı şartlarla kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. *Ölüm Benden Korksun* (Osman F. Seden, 1971/155, Dosya No: 91122/5142) adlı senaryo "umumi havası itibarıyla memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı bir [durum] arz ettiğinden, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre adı geçen senaryonun filme alınmasında sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği ifade edilmiştir. *Nizamname*'nin 7. maddesinin 9. fıkrasına göre reddedilen iki senaryodan biri *Kin, Silah ve Namus* (Yavuz Figenli, 1971/303) diğeri ise *Yosmalar Tuzağı*'dır (Safa Önal, 1971/220), *Yosmalar Tuzağı*'nın kararında "suç işlemeye teşvik edici mahiyette görüldüğünden" reddedildiği belirtilmiştir. *Nizamname*'nin 7. maddesinin hem 4 hem de 8. fıkrasına göre reddedilen *Aydınların Kaderi* (Reşat Türkeş, 1971/200, Dosya No: 91122/5098) adlı senaryo için Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "Bazı kısımlarının çıkarılması şartıyla bir sakınca görmüyo-

(*Yosmalar Tuzağı*, Yön.: Cevat Okçugil, 1971)

rum" diyerek şerh düşmüş; hem 6 hem de 9. fıkralara dayanılarak reddedilen *Dört Dolandırıcı Kadın* (Cengiz Kırtan, 1971/247) adlı senaryo için ise İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri "Suç işlemeyi cazip göstermemek şartıyla senaryonun kabulü reyindeyiz" diyerek şerh düşmüşlerdir.

Defterde 8 ve 9. fıkralara dayanan 11 ret kararı yer almaktadır: *Çan* (Uveyis Molu, 1971) adlı senaryo 232 ve 278 numaralı kararlarla; *Kurşun Mehmet* (Semih Servidal, 1971/277) de ismi değiştirilerek ve *İnce Mehmet* (Semih Servidal, 1971/288) adıyla ikinci kez aynı fıkralara göre reddedilmiş; *Şahinim Mehmet-Temino* (Sabah Duru, 1971/268), *Ölümünü Kendin Seç* (Yavuz Figenli, 1971/270), *Asi ve Cesur* (Savaş Eşici, 1971/272) ve *Kanlı Hudut* (Hasan Ulucan, 1971/321) hem 8. hem de 9. fıkraya dayanarak reddedilen diğer senaryolardır. *Kanlı Hudut* adlı senaryonun kararında Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri senaryonun ek olarak 7. maddenin 6. fıkrasına göre de reddedilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. *Aşk Türküsü-Gölgem de Benden Korkar* (Mümtaz Alparslan, 1971/332) adlı senaryo da 8 ve 9. fıkralara göre reddedilmiş; ancak Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "Kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. *Gölgen Bile Benden Korkar-İzzeto* (Hayri Caner, 1971/230) adlı senaryonun kararında 7. maddenin 8 ve 9. fıkrasına göre tetkik olunan senaryonun "bir yandan suç işlemeye teşvik, diğer yönden de yurtta hiç asayiş kuvveti bulunmadığı intibaını uyandırdığından" reddine karar verilmiştir. *Dadaloğlu* (Melih Gülgen, 1971/269) adlı senaryo 7. maddenin 8 ve 9. fıkralarına göre reddedilmeden önce 6, 8 ve 9. fıkralara göre 1971'de iki kez (1971/168 ve 1971/207) reddedilmiştir. Toplamda 6, 8 ve 9. fıkralara dayanarak yazılan ret kararı sayısı dörttür ve diğer ikisi *Hınç-Kardeş Kini* (Ali Yaylacı, 1971/206) ve *Allı Turnam*'dır (Şevki Tosunoğlu, 1971/333). *Kaderimle Başbaşa* (Hasan Rıfat, 1971/208) adlı senaryo ise 5, 6 ve 9. fıkralara dayanarak reddedilmiştir. Defterde yer alan *İnsanlar Birleştikçe-Orman Köylü Hasan* (Nihat Uslay, 1971/261) adlı senaryo kararında sadece "Haftaya ret" yazmaktadır.

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Bu başlık altındaki kararlar başka başlıklar altında da rahatlıkla değerlendirilebilecek nitelikte olup; müstehcenlik, cinsel saldırılar, çıplaklık, öpüşme, sevişme, yalama, argo, küfür gibi durumları içeren senaryolara ilişkin kararlar alınmıştır. Aile ilişkileri de bu başlık altında iki kararla yer bulmuştur. Burada bu konular bir arada değerlendirilmiş aynı başlık altında yazılmıştır. Karar defterinde müstehcen bulunarak sansüre uğrayan senaryolar arasında şunları saymak mümkündür: *Çıplaklar* (Ahmet Salih Sencer, 1971/150) ve *Kara Panter* (Kadir Kök, 1971/326) adlı senaryoların kararında "Müstehcenliğe kaçılmaması" şart olarak yazılmış; *Çıplaklar* için Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 6. fıkraya göre ret için şerh düşmüştür. *Mağlup Edilmeyenler* (T. Fikret Uçak, 1971/161) adlı senaryoda ise "Sarkıntılık sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmamak şartıyla ekseriyetle" kabul edildiği belirtilmiş, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri karara şerh düşüp 8. fıkraya göre ret kararı vermişlerdir. *Silahlar Affetmez*'de (Semih Evin, 1971/234) "Irza geçme sahnesinin sadistik ve müstehcen" olmaması şart koşulmuş; *Macerasız Yaşayamam* (Cengiz Kırtan, 1971/263) adlı filmin kararında "Haydutların Selma'yı yakaladıklarında bacaklarını yalamaları sahnesinin ve o sıradaki konuşmaların çıkarılması" istenmiş; *Kaderimin Oyunu*'nda (Osman F. Seden, 1971/273) "öpüşme ile sevişme sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmamak" koşul olarak yazılmış-

tır. *Asker Ahmet* (Semih Evin, 1971/179) adlı eserde ise "Asker Ahmet'in karısının ırzına geçme sahnesinin kaldırılması"; *Silahlar Affetmez*'de (Semih Evin, 1971/234) "Irza geçme sahnesinin sadistik ve müstehcen bir hâl olmaması"; *Kara Panter*'de (Kadir Kök, 1971/326) "Ömer'in karısının ırzına geçildiği kısmın çıkarılması" talepler arasında yer almıştır. *İdamlık*'ta (Semih Evin, 1971/209) "Kadının (Suzan'ın) dostuyla seviştiği sahnelerin çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 6. fıkraya göre ret diyerek şerh düşmüştür); *Kaderimin Oyunu*'nda (Osman F. Seden, 1971/273) "öpüşme ile sevişme sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmama[sı]"; *Çapkın ve Cesur*'da (Yücel Uçanoğlu, 1971/354) "Orhan'ın 25 bin lira alması ile şantajcının evinde kadınlarla sevişmesi sahnelerinin çıkarılması" istenmiştir. *İnsanlar Birleştikçe-Orman Köylü Hasan*'da (Nihat Uslay, 1971/276) "kadının çocuğuna süt temin için Şakir'e teslim olması" ile ilgili kısımların düzeltilmesi istenmiştir; ancak bu karara Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7 maddenin 5 ve 6. fıkrasına göre "ret" diyerek şerh düşmüştür.

Gülüm Dalım Çiçeğim (Osman F. Seden, 1971/318) adlı senaryonun kararında "Ahlaka ve adaba aykırı argoların çıkarıldığı görüldüğünden bu hal ile kabul" edildiği belirtilmiş; *Beyoğlu Güzeli*'nde (Sadık Şendil, 1971/334) "bok kelimesinin" ve "Alev'in söylediği 'Bir tarafına kurbalar kaçmasın' sözlerinin çıkarılması" şartıyla karar verilmiştir. *Namlular Bana Döndü* (Yücel Uçanoğlu, 1971/241) adlı senaryoda "Kenan'ın Mine'nin üvey babası olmaması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 6, 8 ve 9. fıkralara göre ret diyerek şerh düşmüştür); *Kaderimin Pençesinde* (Çetin İnanç, 1971/249) adlı senaryoda ise "Mine'nin Kazım'ın üvey kızı olmaması" şart olarak ileri sürülmüştür. Umumî terbiye ve ahlâk konusunda dikkate alınarak karar yazılan bir başka konu ise uyuşturucu konusudur. *Afyon* (Duilio Coletti, 1971/319) adlı senaryoda "kaçak afyonun Türkiye'den çıktığının belli olmaması" şart koşulmuştur.

Suç, Şiddet, Hukuk, Mahkemeler, Adalet

Sürgünden Geliyorum-Bütün İstanbul Bilsin'de (Fikret Hakan, 1971/259) "Yeşilköy havaalanında Murat'ın 3 kişiyi öldürmesi üzerine meşru müdafaadan dolayı beraat ettiğinin belirtilmesi" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 6, 8 ve 9. fıkralara göre ret diyerek şerh düşmüştür); *Kaderimin Oyunu*'nda (Osman F. Seden, 1971/273) "Sahne 14'deki haritada kaçakçılık yolunu gösteren ve açıklayan sözlerin çıkarılması"; *Kader*'de (Şerif Gören, 1971/275) "Çetelerin faaliyeti sırasında polisin takip ettiğinin gösterilmesi ve Fırat'ı vuranların yakalanması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 8, 9. fıkralara göre ret); *İnsanlar Birleştikçe-Orman Köylü Hasan*'da (Nihat Uslay, 1971/276) "Şakir Ağa'nın Nuri'yi öldürtmesi sonunda cezasız kalması"nın düzeltilmesi (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 5 ve 6. fıkraya göre ret) ve *Ölmeyen Adam-Kaderin Çemberi*'nde (Ali Fuat Kalkan, 1971/287) "Fikret'in işlediği suçtan dolayı adli mercilere tevdi edildiğinin" belirtilmesi istenmiştir. *Kanunun Pençesinde* (Safa Önal, 1971/302) adlı eserde "Fikret'in adalete intikal ettirildiğinin" (İçişleri Bakanlığı temsilcisi 9. fıkraya göre ret kararı vermiştir); *Kötüler Affedilmez*'de (Günay Kosova, 1971/314) "Kadir'in de adalete intikal ettiğinin" belirtilmesi koşullar arasında yer almış; *Beş Hergele* (İrfan Atasoy, 1971/173, Dosya No: 91122-5159) adlı senaryoda ise, "Polis memuru Aygün'ün cezaevinden, cezaevi idarecileriyle anlaşarak iki tutukluyu kaçırması ve Çeto'yu polise yardım ettiği için affetmesi kanunca mümkün olmadığından ve bu işin

yargı organlarına ait olduğundan bu şekilde düzeltilmesi" istenmiştir.

İdeoloji ve Siyaset

Bir Talebenin Hatıraları (Fahri Sadedil, 1971/177) adlı senaryonun kararında "Boykot kelimesinin tatil olarak belirtilmesi"; *Aramızdan Biri* (Ömer Faruk Karadağ, 1971/195) adlı senaryo için "Ekrem'in arkadaşlarına söylediği 'Düşün bir kere anlayış kabiliyeti sıfıra inmiş bir toplumda yaşıyoruz' sözünün çıkarılması" (Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi şartsız kabul diyerek şerh düşmüş; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "Mekansız" sözünün de çıkarılmasını istemiştir).

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)

İpi Boynunda Bil (Ferdi Merter, 1971/219) adlı senaryoda "Filmin sonunda Ringo'nun atıyla zabıtaya teslim olmaya gittiğinin"; *Kazanova Niyazi*'de (Erol Erdoğan, 1971/329) "Kenan'ın da polis tarafından yakalandığının" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 8 ve 9. fıkralara göre ret kararı vermiştir); *El Pistole* (Bülent Oran, 1971/338, Dosya no: 91122/5510) adlı senaryoda "El Pistole ve Meg'in Şerif'e teslim olmak üzere kasabaya doğru gittiklerinin" belirtilmesi şartıyla senaryoların filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. *El Pistole* adlı senaryonun kararda Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 8-9. fıkralarına göre reddi reyindeyim" diyerek şerh yazmıştır. *Mağlup Edilmeyenler* (T. Fikret Uçak, 1971/161) için "Jandarmanın gücünün yetmediği için değil de Mehmet'in gönüllü yardım etmek istemesi şeklinde düzeltilmesi" istenmiş (Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri 8. fıkraya göre ret diyerek şerh düşmüşlerdir); *Killing Ölüm Saçıyor* (Tarık Gün, 1971/307) adlı senaryoda "Polisin vak'aları anında takip ettiğinin gösterilmesi" talep edilmiştir.

Acı (Üveyis Molu, 1971/204), *Ağıt* (Engin Karabağ, 1971/260), *Kanlı Define*'de (Hidayet Pelit, 1971/299), *Ecelin Gölgesi*'nde (1971/317), *Kara Mehmet* (İbrahim Tekin, 1971/297), *Kötüler Affedilmez* (Günay Kosova, 1971/314) adlı filmlerde "zabıtanın daha aktif", "jandarmanın faal" gösterilmesi şartları ileri sürülmüştür; *Önce Vazife Sonra Sevişme-Aşka Vakit Yok* (Ömer Özçelik, 1971/184, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 8-9. fıkralara göre ret), *Sürgünden Geliyorum-Bütün İstanbul Bilsin* (Fikret Hakan, 1971/259, Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 6, 8 ve 9. fıkralara göre ret); *Feryat* (Cevdet Gerçek, 1971/264), *Kızıl Maskenin İntikamı* (Feridun Kete, 1971/266), *Yumruk Yumruğa* (Melih Gülgen, 1971/313), *Kızıl Maske* (Volkan Kayhan, 1971/322, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 8. fıkraya göre ret) gibi filmlerde ise "Polisin faal gösterilmesi" koşulu ileri sürülmüştür. *İstanbul'un Beş Anahtarı* (Frank Thomas, 1971/218) adlı senaryoda "Türk polisinin faal gösterilmesi" istenmiş; *İstanbul Macerası* (Bülent Oran, 1971/163), adlı filmde "Nuri'nin polislik vakarına yakışır şekilde hareket etmesi ve polisin faal gösterilmesi şartıyla kabul" edildiği belirtilmiş; *Cehenneme Hoş Geldin*'de (Abdurrahman Keskiner, 1971/331) "Yılmaz'ın polis tarafından yakalandığının belirtilmesi" ve "Polisin faal gösterilmesi" koşulu şart olarak yazılmış, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7. maddenin 6. ve 8. fıkrasına göre ret diyerek şerh düşmüştür.

Hedefte İmzam Var (Kamil Erşahin, 1971/190) adlı senaryoda "Polisin faal olması" ve "Murat ve Erol'un senaryoda olduğu gibi ölmesi ile değil polis tarafından yakalanmasının gösterilmesiyle" gerçekleşmesi

istenmiş (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 8 ve 9. fıkralara göre ret kararı vermiştir); *Asrın Kadını*'nda (1971/239) "Tarık'ın Türkan'a kumar oynamasına, öğrenmesine ön ayak olması sahnesinin çıkarılması ve Tarık'ın polis şerefine yakışacak şekilde hareket etmesi"; *Kanundan Kaçılmaz* (Muzaffer Hiçdurmaz, 1971/250) için "Murat'ın polise yakışır şekilde hareket etmesi"; *Macerasız Yaşayamam* (Cengiz Kırtan, 1971/263) adlı eserde "Cengiz ve Selma'nın hareketlerinin polis vekar ve ciddiyetine yakışır şekilde olması"; *Geldi Sevdi Vurdu* (Yücel Uçanoğlu, 1971/282) için "Sivil polis memuru Orhan'ın hareketlerinin polise yakışır şekilde olması"; *Bin Bela Bir Kurşun*'da (Ömer Özçelik, 1971/286) "Yeşim'in hareketlerinin polise yakışır şekilde olması"; *Ölüm Korkusu*'nda (Vecdi Uygun, 1971/353) "Metin'in hareketlerinin polise yakışır şekilde olması" talepler arasında yer almıştır. *Beş Hergele* (İrfan Atasoy, 1971/173, Dosya No: 91122-5159) adlı senaryonun kararında "Polis memuru Aygün'ün cezaevinden, cezaevi idarecileriyle anlaşarak iki tutukluyu kaçırması ve Çeto'yu polise yardım ettiği için affetmesi kanunca mümkün olmadığından ve bu işin yargı organlarına ait olduğundan bu şekilde düzeltilmesi" ve "Aygün'ün hareketlerinin polise yaraşır şekilde olması" şart olarak ileri sürülmüş; *Kader*'de (Şerif Gören, 1971/275) "Çetelerin faaliyeti sırasında polisin takip ettiğinin gösterilmesi ve Fırat'ı vuranların yakalanması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 8 ve 9. fıkralara göre ret); *Tatlı Nameler*'de (1971/229) "Engin'in subaylıkla ilgisinin kesilmesi" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 6 ve 7. fıkralara göre ret diyerek şerh yazmışlardır); *Tokyo Aşıkları*'nda (Osman F. Seden, 1971/257) ve *Uçan Adam Feza Kartalı*'nda (Volkan Kayhan, 1971/267) erkek karakterlerin "askerlikle ilgisinin" ve *Aşk Gemisi*'nde (Vecdi Uygun, 1971/348) "Senaryonun MİT ile ilgisinin" kesilmesi istenmiştir. *Fedailer Mangası*'nda (Natuk Baytan, 1971/166) "Lejyon tabirinin çıkarılması" istenmiş, Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "Türk Arap düşmanlığını körükler şekilde olmamak şartıyla" diyerek 3. fıkrayı gerekçe göstererek şerh düşmüşlerdir.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Sürgünden Geliyorum-Bütün İstanbul Bilsin (Fikret Hakan, 1971/259) adlı senaryonun kararında "Cebimdeki paralar vicdanımı yakmıyor baba... diye başlayan cümlenin tamamının" çıkarılması (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 6, 8 ve 9. fıkralara göre ret şerhi düşmüştür) istenmiş; *İnsanlar Birleştikçe-Orman Köylü Hasan* (Nihat Uslay, 1971/276) adlı eserde "köylünün Ağa tarafından fazla ezilir bir şekilde gösterilen kısımlarının düzeltildikten

(*Turist Ömer Boğa Güreşçisi*, Yön.: Hulki Saner, 1971)

sonra yeniden tetkikine" karar verildiği belirtilmiş; *Çapkın ve Cesur*'da (Yücel Uçanoğlu, 1971/354) "Orhan'ın 25 bin lira alması" sahnesinin de senaryodan çıkarılması şart koşulmuştur.

Başka Milletler ve Devletler

Turist Ömer Boğa Güreşçisi (Hulki Saner, 1971/285) adlı senaryoda "Boğaya söylenen Papadopulos isminin değiştirilmesi" istenmiştir.

Millî Hisler ve Tarih: Vatan

Sürgünden Geliyorum-Bütün İstanbul Bilsin (Fikret Hakan, 1971/259) adlı senaryonun içinde "Sen bu vatan için şehit oldun" sözünün çıkarılması istenmiştir, karara Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 6, 8 ve 9. fıkralara dayanarak şerh düşmüşlerdir.

Eğitim

Afacan Küçük Serseri'de (1971/279, Dosya No: 91122/5459) "Afacan'ın okulda arkadaşlarına öğretmenin sınıfta olmadığı zaman şakalaşması ve öğretmenine şaka yapmaması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 6. fıkraya göre ret diye şerh düşmüştür) ve *Ölümden de Acı* (Suat Yusuf, 1971/339) adlı senaryoda "Mektepli tabirinin değiştirilmesi" istenmiştir.

Dinlere İlişkin Konular

Keloğlan ve Yedi Cüceler (Nurettin İrişen, 1971/236) adlı senaryo "Cücelerin cadının evinde 'Elimizde Kur'an' sözüyle başlayan sahnenin çıkarılması şartıyla kabul" edilmiş; *Rabia* (Erdoğan Tünaş, 1971/217) adlı senaryo için "Diyanet işlerinin" görüşünün alınması istenmiş, (Genelkurmay başkanlığı temsilcisi 4. fıkraya göre ret diye şerh düşmüştür); aynı eser (*Rabia*, 1971/294, Dosya No: 91122/5200) komisyon önüne tekrar gelmiş, kararda Erdoğan Tünaş'ın yazdığı ve Murat Film Kurumunca filme alınmak istenilen *Rabia* adlı senaryonun 11.10.1971 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edildiği belirtilmiş, "Sayfa 34'de geçen 'Semavi' kelimesinin 'Sema' olarak düzeltilmesi", "Sayfa 23'de geçen 'Sizin rabbınızın şerefine içelim' cümlesinin çıkarılması", "Sayfa 25'de geçen 'Hiç üzülme, ahiret günü bütün insanlar senden şefaat dileyecekler' cümlesinin çıkarılması", "Rabia'nın gösterdiği mucize ve kerametlerin çıkarılması" şartıyla senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir. Söz konusu karara Genelkurmay temsilcisi "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 4. fıkrasına göre senaryonun filme çekilmesini sakıncalı görüyorum" diyerek şerh düşmüştür.

Büyü

Yavru ile Katip (Ahmet Üstel, 1971/344) "Yol bulma büyü ile mümkün olamayacağından bu kısmın çıkarılması şartıyla" kabul edilmiştir.

Meslekler

İnsanlar Birleştikçe-Orman Köylü Hasan (Nihat Uslay, 1971/276) adlı senaryonun "birinci kısmındaki depo memurunun Şakir Ağa'ya alet olup görevini suiistimal etmesi" ile ilgili kısımların düzeltilmesi istenmiş (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 5 ve 6. fıkralar. gereğince ret diyerek şerh düşmüştür); *Beyoğlu Güzeli*'nde (Sadık Şendil, 1971/334) ise "Alev'in profesöre gidip kocasına erken doğum bahsinin sorulmasını söylediği sahnelerin" çıkarılması talep edilmiştir.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Kağnı-Ecel Tarlası (Alev Akarar, 1971/328) adlı senaryonun "son kısmında 'Hasta olan Zara'yı tedavi ettirmek için sınırı geçmeleri' sebebi anlaşılamamıştır. Senaryonun daha vazıh ve mufassal tanzim edilerek gönderilmesine" karar verildiği belirtilmiş; bu karara Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 6, 8 ve 9. fıkrayı gerekçe göstererek şerh yazmıştır.

Gerçek - Kurmaca İlişkisi

Azrailin Beş Atlısı'nda (T. Fikret Uçak, 1971/222) "Filmin başında hayal mahsulü olduğunun ve hakikatle ilgisi bulunmadığının belirtilmesi şartıyla" diye karar yazılmıştır.

Uzman Görüşüne Başvuru

Rabia (Erdoğan Tünaş, 1971/217) adlı senaryo için "Diyanet işlerinin" görüşüne ve *Yunus Emre* (1971/251) adlı senaryo için de "Kültür Bakanlığının mütalaasının alınmasına" karar verilmiştir.

Diğer

Yumurcağın Tatlı Rüyaları (Ali Fuat Özlüer, 1971/252) için "Köpeğin adının değiştirilmesi" (Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi şartsız kabul kararı vermiştir) istenmiş ve *Beyoğlu Güzeli* (Sadık Şendil, 1971/334) için "Abdi'nin söylediği 'Küçül Küçül de' sözünün" çıkarılması koşul olarak ileri sürülmüştür.

SENARYO KARAR DEFTERİ
1971-1972

[Senaryo Tetkik Defteri 1971-1972]

Senaryo Karar Defteri 1971-1972 adlı defterde reddedilen 30, şartlı kabul edilen 66 senaryo vardır. Şartlı kabullerdeki maddeler çoğunlukla güvenlik güçleri ile ilgilidir. Kurum temsilcileri arasında Emniyet Genel Müdürlüğünü büyük çoğunlukla 9. Şube Müdürü olan Feriha Sanerk temsil etmiş ve gözlendiği kadarıyla reddedilen ya da şartlı kabul edilen birçok senaryo kararında muhalif olmuş, açıkça senaryoları kabul etme eğilimi göstermiştir. Bu defterde de Millî Eğitim Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcileri ağırlıklı olarak senaryoların reddedilmesi ya da şartlı kabul edilmesine taraftar olmuşlardır.

Ret Kararları

Senaryo Karar Defteri 1971-1972 adlı defterde herhangi bir fikraya atıf yapılmadan reddedilen üç senaryo vardır. *Ya Sev Ya Öldür* (Nuran Esici, 1972/138), adlı senaryonun kararında "Mevzu tümü itibariyle ahlak ve adaba aykırı olduğundan" reddedildiği belirtilmiştir. Karara Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi karşı çıkmış ve "Osman'ın ve şantajcıların yatak sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması ve Osman'ın Altan'ın karısı Seher ile sevişme sahnelerinin de çıkarılması şartıyla kabul" diyerek şerh düşmüştür. İçişleri Bakanlığı temsilcisi Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi ile aynı görüşte olduğunu not düşmüştür. *İnsanlar Birleştikçe-Orman Köylü Hasan* (Nihat Uslay, 1972/139) için verilen kararda, eski kararda belirtilen değişikliklerin hepsi yerine getirilmediği, yeni senaryoda sayfa atlamaları olduğu, senaryonun 23. sayfadan başladığı belirtilmiş ve bu haliyle reddedildiği ifade edilmiştir. *Gaddarlar* (İdris Türer, 1972/143) adlı senaryo da "Zaptiyenin faal olmadığı anlaşılmakla şartlar yerine getirilmediğinden" reddedilmiştir. Hem Genelkurmay Başkanlığı hem de Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi üç fikraya (6, 8 ve 9. fikralar) dayanarak *Gaddarlar*'ın reddedilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. *Şehrin Ortasında Bir Gün* (Hilmi Etikan, 1972/95) adlı senaryo ise, başka herhangi bir gerekçe ya da ayrıntı belirtilmeden reddedilmiştir.

Defterde ret gerekçeleri arasında 6. fikraya 13 kez atıf yapılmıştır. Oybirliği ile 6.

fıkraya göre şu senaryolar reddedilmiştir: *Kara Gün* (Yavuz Özkan, 1971/357), *Alabacak* (Sabri Kara, 1972/22), *Talihsiz Gelin* (1972/157), "Konu, tümü itibariyle ahlak ve adaba aykırı görüldüğünden" denilerek karar yazılan *Hayal Uçurumu* (Oğuz Gözen, 1972/123) ve aynı filme ait bir sonraki kararda "Mahiyet itibariyle eski senaryodan önemli bir fark olmadığı cihetle" denilerek yine *Hayal Uçurumu* (Oğuz Gözen, 1972/147) ve "Bir muhitin ve bazı meslek mensuplarının sadece kötü taraflarını aksettirdiğinden" denilerek karar yazılan *Gecekondu* (Ahmet Ündağ, 1972/121) adlı senaryolar 6. fıkraya göre oybirliğiyle reddedilmiştir.

6. fıkra gerekçe gösterilerek oyçokluğuyla reddedilen filmler arasında ise şunlar yer almaktadır: *Gençlik Günahları* (Acar Tuncer, 1972/13) adlı senaryoya ilişkin ret kararına İçişleri Bakanlığı temsilcisi "Evli bir adamın karısını para mukabili satması" ve "Bir gencin sevdiği kızı randevu evine düşürmesinin gayri ahlaki olduğunu" belirterek 6. fıkraya göre ret kararına katıldığı belirtmiş, ancak karara "İçişleri Bakanlığı temsilcisinin redde konu olan kısımlarının düzeltilmesi şartıyla kabul" yazılmıştır. *Yatık Emine* (Duran Tantekin, 1972/137) için yazılan kararda "Konu tümü itibariyle ahlak ve adap kaidelerine aykırı düşmekte ve güveni sarsıcı olduğundan" yazılmış ama Emniyet ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Şartlı kabul" diye şerh düşmüştür. *Bayan Şehvet Her Yerde Dehşet - Sevişerek Öldürenler* (Yaşar Kıraç, 1972/149) kararında İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri "Sevişme sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmamak şartıyla" yazarak 6. fıkraya göre reddedilmemesini şerh düşmüşlerdir. *Seferden Sonra* (Savaş Eşici, 1972/153) için "Mahiyet bakımından daha evvel komisyonumuzca gelen 'ya sev ya öldür' adlı senaryo ile aynı olduğu görüldüğünden" 6. fıkraya göre ret kararı yazılırken bir kez daha İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri "şartlı kabul" yazmıştır. *Kara Haber* (Aykut Düz, 1972/154) ve *Kadınlar Cehennemi* (Bülent Oran, 1972/166) adlı senaryolar da oyçokluğu ile 6. fıkraya göre reddedilmiştir (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi şartlı kabul yönünde şerh düşmüşlerdir). *Macera Peşinde* (Atacan Boran, 1972/178) için "Daha evvel komisyonumuzca reddedilen 'Sıfırdan Sonra' adlı senaryo ile mahiyet bakımından aynı olduğundan" denilerek 6. fıkraya göre ret kararı verilmiştir (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi şartlı kabul için şerh düşmüşlerdir).

Defterde 8. fıkraya ise üç kez atıf yapılmıştır. Bu fıkrayla ilgili olarak *Bayan Bacak-Aşktan da Üstün* (Kayahan Arıkan, 1971/372, Dosya No: 91122/5543) adlı senaryonun kararında "Komiser Kenan'ın uyuşturucu madde şebekesini yakalamak için de olsa bir polisin ve korumaya mükellef olduğu Emir Tara'nın ölümüne sebebiyet vermesi ve görevini Serpil'in yanında açıklaması ve amiriyle vazifeyi kabul etmeyecek gibi konuşması, polislikle bağdaşmayacak hususlar olduğundan adı geçen senaryonun *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre filme alınmasının sakıncalı bulunduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir" denir. *Gaddar* (İdris Türer Sarı, 1972/87) adlı senaryoda "zabıta kuvvetlerine yer verilmediğinden 7/8 ret" yazılırken Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri ek maddelere göre de reddedilmesi için şerh düşmüşlerdir (6, 8 ve 9. fıkralar). *Dağlar Benimdir* (T. Fikret Uçak, 1972/168) adlı senaryo ise oybirliği ile 8. fıkraya dayanarak reddedilmiştir.

Nizamname'nin 7. maddesinin 6 ve 8. fıkrasına dayanan iki karar, 6 ve 9'a dayanan bir karar, 8 ve 9'a dayanan beş karar ve son olarak 6-8-9'a dayanan iki karar bulunmaktadır. Bu kararlardan *Kuduzlar* (Recep Filiz, 1972/144) adlı senaryo oybirliği ile 6. ve 8. fıkralara dayanarak; *Belalıların Belalısı* (Natuk Baytan, 1972/187) adlı senaryo da aynı iki fıkraya göre reddedilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ek olarak "7/9'a göre de ret" kararından yana olduğunu belirtmiştir); Lütfi Akad'ın yazdığı *Irmak* (1972/142) için ise 6. ve 9. fıkraya göre ret kararı verilmiştir; Emniyet Genel Müdürlüğü ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Polisin faal gösterilmesi" şartıyla kabul edilmesini savunmuşlardır. *Nizamname*'nin 7. maddesinin hem 8 hem de 9. fıkralarına dayanarak *Gölgem Bile Benden Korkar* (Mümtaz Alpaslan, 1972/7); *Altın Peşinde* (T. Fikret Uçak, 1972/151); *Hedefte Beş Adam* (Birsen Kaya, 1972/152) adlı senaryolar reddedilmiştir. *Ölümünü Kendin Seç* (1972/114) adlı senaryonun kararında "Aynı isimle 27.9.1971 tarih 971/270 numara ile reddedilen senaryo ile bu yeni senaryonun mahiyet itibariyle bariz farklar olmayıp hemen hemen aynı olduğundan 7/8-9'a göre reddine" yazılmış; *Balkan Serserileri*'nde (T. Fikret Uçak, 1972/174) senaryosunun kararında ise "Mahiyet bakımından daha evvel komisyonumuzca reddedilen *Altın Peşinde* adlı senaryonun aynı olduğundan 7/8-9"a göre reddedildiği belirtilmiştir. *Dağların Kiralı* (Çetin İzzet Özkaya, 1972/104) ve *Allı Turnam* (Şevki Tosunoğlu,1972/5) adlı senaryolar *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8 ve 9. fıkralarına göre reddedilmiş, *Allı Turnam* (1972/23) için daha sonraki kararda, "Bedia'nın Hasan ve adamları tarafından dağa kaçırılıp, iğfal edilerek öldürüldüğü, Cabbar'ın adamlarının Murat'ın tarlasındaki fideleri söktüğü sahnelerin, yeni senaryoda çıkarıldığı ve senaryonun sonuna jandarma sahnesi ilave edildiği görüldüğünden adı geçen senaryonun iş bu tadilli şekliyle bir sakınca görülmediğine oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Şartlı Kabul Kararları

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Aile, Evlilik, Nikah

Yalnızlar (İlhan Engin, 1972/94) adlı senaryo "Murat'ın kardeşi olan Belma'ya olan ilgisinin platonik olması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6'ya göre reddedilmesini savunmuştur); *Vahşi Arzu* (Nazmi Özer, 1972/171) ise "Destan ile Sultan'ın nikahlandıklarının belirtilmesi" şartıyla kabul edilmiştir (Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi ise muhalif kalmış ve "şartsız kabul" diyerek şerh yazmıştır). *İşte Hendek İşte Deve* (1972/21) adlı senaryoda ise "Veli'nin söylediği 'neden analar doğurur diyorsun da babalar doğurtur demiyorsun' sözünün" çıkarılması istenmiştir.

Müstehcenlik

"Müstehcenliğe kaçılmamak" şartı yazılan senaryolar arasında ise şunlar vardır: *Aşka Susayanlar-Seks ve Cinayet* (Hüseyin Cendere, 1972/63; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi: Ret 7/6); *Fırtına Kemal* (Erdoğan Tokatlı, 1972/97; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi: 7/6-8-9 Ret); *Şehvet-Dehşet-Vahşet* (Erhan Konuralp, 1972/103; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi: 7/6-8 Ret); *Acı Kader* (Yücel Uçanoğlu, 1972/111; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi: 7/6-8 Ret) ve *Namus Kurşunu* (Semih Evin, 1972/181; Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi: 7/6 Ret). Ayrıca "sevişme sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması" da *Çamur Şevket* (Erol Erdoğan, 1971/356); *Karda*

Kan-Kan (Vecdi Uygun, 1972/65); *Vahşi ve Güzel* (Yavuz Figenli, 1972/125; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi: 7/6 Ret) ve *Vur Gardaş Vur* (Yavuz Figenli, 1972/129) gibi senaryoların kararına koşul olarak yazılmıştır. Müstehcenlikle ilgili bir diğer karar ise *Öpme Öldür - Bilardo Kazım* (Natuk Baytan, 1972/34) adlı senaryonun kararına yazılan "Müstehcen argoların çıkarılması" şartıdır.

Cinsel Saldırı

Cinsel saldırı içeren sahneler de sansür kurulları tarafından sansür için gerekçe olarak ileri sürülmüştür. *Kaçaklar*'da (1971/375) "Elif'in kirletilmesi olayının çıkarılması" talep edilmiş (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi: 7/6 Ret); *Vahşi ve Güzel*'de (Yavuz Figenli, 1972/125) "Oya'ya tecavüz edilmemesi" istenmiş (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi: 7/6 Ret); *Akrep Mustafa*'da (Semih Evin, 1972/131) "Emine'ye ve doktora yapılan tecavüz ve sarkıntılık sahnelerinin çıkarılması"na karar verilmiş ve *Kara Bela*'da (Feridun Kete, 1972/172) "Ali Ağa'nın adamları tarafından kıza tecavüz edildiğinin gösterilmemesi" koşullar arasında yer almış; *Çığlık* (Necati Er, 1972/108) adlı senaryoda "Sadizme kaçan aşırı hareketlerden kaçınılması" istenmiştir.

Çıplaklık, Öpüşme, Sevişme Sahneleri

Oğlum (Aram Gülyüz, 1972/150) için adlı filmin senaryosuna ilişkin kararda "Bakanın Semra ile olan sevişme sahnelerinin gösterilmemesi" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi: 7/6 Ret) istenmiştir. Ayrıca "sevişme sahnelerinde" müstehcenliğe kaçılmaması konusunda da *Çamur Şevket* (Erol Erdoğan, 1971/356); *Karda Kan-Kan* (Vecdi Uygun, 1972/65); *Vahşi ve Güzel* (Yavuz Figenli, 1972/125; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi: 7/6 Ret) ve *Vur Gardaş Vur* (Yavuz Figenli, 1972/129) gibi senaryolar için şart koşulmuştur.

Argo, Küfür, Kötü Söz

Ver Allahım Ver'den (Semih Evin, 1972/20) "Veli'nin söylediği 'ben ölüsü kandilli yatır mıyım' sözünün" ve *Öpme Öldür-Bilardo Kazım*'dan (Natuk Baytan, 1972/34) "Müstehcen argoların" *Güneş Tekrar Doğacak*'ta (Cevdet Yavuzdoğan, 1972/18) "Orospu sözünün"; *Ölüme Yaklaşma*'da (Semih Evin, 1972/70) "Bok kelimesinin"; *Aşk ve Tabanca*'da (Mehmet Arslan, 1972/160) "'Beş para etmez adamlar' sözünün" çıkarılması istenmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Kasadan para alınması, polisin faal gösterilmesi şartıyla kabul" diye şerh düşmüştür. *İşte Hendek İşte Deve* (Defterde *İşte Deve İşte Hendek*, 1972/21, Dosya No: 91122/5566) için "Veli'nin söylediği 'Pipimi' sözünün", "Nuri'nin söylediği 'amanın ellerim titriyor, gözlerim süzülüyor, bir yerlerim büzülüyor' sözünün" ve "Ali'nin söylediği 'Müneccim ne bokmuş' sözleriyle buna benzeyen müstehcen argoların çıkarılması" koşulu ile senaryo kabul edilmiştir.

Suç, Şiddet, Hukuk, Mahkeme, Adalet, Ölüm, Cenaze Merasimi

Bağlamını bilmemekle beraber bu başlık altında değerlendirilebileceğini düşündüğümüz *Çığlık* (Necati Er, 1972/108) adlı senaryoda "Sadizme kaçan aşırı hareketlerden kaçınılması"; *Ölmesi Lazımdı - Çark* (Nurettin İrişen, 1971/373) için "Ali'nin komisere faili meçhul cinayetleri kendisinin yaptığını söylemesinin çıkartılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi: Ret 7/8-9); *Emine* (Sadık Şendil,

Hesapta Bu Yoktu (Abdurrahman Palay, 1972)

1972/1) için "Hasan babayı öldüren şahsın cezasını çektiğinin belirtilmesi"; *Kahreden Darbe* (Feridun Kete, 1972/16) için "Suç işleyenlerin cezasız kalmaması"; *Hesapta Bu Yoktu* (Abdurrahman Palay, 1972/140) için "Suç işleyenlerin cezasız bırakılmaması" ve *Kapanmamış Hesap* (Engin Temizler, 1972/192) için "Kadının suç işlememesi ve adamı öldürmemesi" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi: 7/8 Ret) koşulu karar defterine yazılmıştır. *Kızgın Güneş* (Erol Erdoğan, 1972/6, Dosya no: 91122/5554) adlı senaryoda "Emniyet Müdürü Ali'nin Behçet'i boğması sahnesinin çıkarılması ve çantadaki bombanın öldürülmek için değil panik yaratmak için attığının gösterilmesi"; *Biz Belayı Severiz* (Erdoğan Tokatlı, 1972/52) adlı senaryoda "Komiserin suçluyu suçluya kırdırması mahiyetindeki söz ve hareketlerinin çıkarılması" da istenmiştir. *İştar* (Refik Erduran, 1972/145) için "Eski eserlerin Türkiye'den kaçırıldığının belirtilmemesi" ve "Uyuşturucu madde kullanıldığının gösterilmemesi" şartıyla kabul edilmiş; *Seni Ölüm Kurtarır-Seni Ölüm Temizler* (Faruk Panter, 1971/365) adlı senaryoda "Doğan ile Kemal['in] meşru müdafaa da olsa adamı öldürdükleri için adalete intikal ettiklerinin belirtilmesi" istenmiş; *Satılık Kadın* (Ahmet Üstel, 1972/102) adlı senaryoda "Oya'nın intihar etmesi üzerine Nevin'in 5 yıla mahkûm olmasının ceza kanununa göre mümkün olmadığından senaryonun bu kısmının tashih edildikten sonra filme alın-

masına karar verildi[ği]" belirtilmiştir. *Gözler Yalan Söylemez* (Aram Gülyüz, 1972/29) adlı senaryoda "Tarık'ın öldüğü şayiasının cezaevi yetkililerince karısına iletilmemesi" ve *Mezarını Kaz Beni Bekle* (Günay Kosova, 1972/122) adlı senaryoda "Kazada ölen Cemil'e yapılan cenaze merasiminin çıkarılması" istenmiştir.

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)

Bu defterde daha çok polislerle ilişkili olmak üzere diğer güvenlik güçleri ile ilgili şartlı kabul kararları yer almaktadır. Daha önce reddedilen senaryolar içerisinde bahsettiğimiz *Yatık Emine* (Duran Tantekin, 1972/167, Dosya No: 91122/5676) adlı senaryoya ilişkin başka bir kararı geniş bir biçimde buraya almakta yarar vardır. [Yazım düzeltilmiştir] "Evvelce 8.5.1972 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilerek; konu tümü itibariyle ahlak ve adap kaidelerine aykırı düşmekte ve güveni sarsıcı olduğundan *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince filme alınmasının sakıncalı bulunduğuna karar verilen Dursun [Duran] Tantekin'in yazdığı *Yatık Emine* adlı senaryo sahibinin müracaatı ve gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle 29.5.1972 tarihinde" Komisyonca ikinci defa tetkik edildiği belirtilmiş; "Teğmenin Yatık Emine'ye karşı duyduğu cinsel alakanın tamamen çıkarılması", "Rıza'yı sırf kıskançlık saikası ile başka ilçeye sürdürmesinin çıkarılması ve Yatık Emine'nin feci akıbetine resmi makamlarının sebebiyet verdiği intibaın uyandırılmaması", "Yatık Emine'nin kocasının askerlikle ilgisinin kesilmesi", "Teğmenin söylediği 'ye iç keyfini getir' sözünün çıkarılması", "Yatık Emine'nin yaşının, olayın tarihi ile ayarlanması şartıyla adı geçen senaryonun filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle" karar verilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi bu karara itiraz etmiş ve "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince senaryonun reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. Aynı biçimde *Bayan Bacak-Aşktan da Üstün* (Kayahan Arıkan, 1972/10, Dosya No: 91122/5543) adlı senaryo için [yazım düzeltilmiştir]: "Evvelce 20.12.971 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunca tetkik edilerek, Komiser Kenan'ın uyuşturucu madde şebekesini yakalamak için de olsa bir polisin ve korumaya mükellef olduğu Emir Tara'nın ölümüne sebebiyet vermesi ve görevini Serpil'in yanında açıklaması ve amiriyle vazifeyi kabul etmeyecek gibi konuşması, polislikle bağdaşmayacak hususlar olduğundan adı geçen senaryonun *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre reddine (971/372) sayıyla karar verilen *Bayan Bacak–Aşktan da Üstün* adlı senaryo yeniden yazılı gönderilmiştir. Evvelki şartlar yerine getirilmiş. Ayrıca Sayfa 8 Kenan- 'Ben izinliyim dostum sonra işin daha güzeli var biliyorsun bizim o zalim şefin elinden kurtuldum artık sizin büronuzda çalışmıyorum bundan sonra siyasi kısım memuruyum lütfen bunu şefe hatırlat ve selam söyle'. Sayfa 23 Şef-'Olamaz bu alçak hain şimdi de hapisten kaçmış Kenan denilen serseri teşkilatımızın yüz karası ne pahasına olursa olsun onu bulduğum yerde kendi ellerimle vuracağım haydi dağılın' sözlerinin çıkarılması şartıyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verilmiştir. *Gölgem Bile Benden Korkar-Aşkın En Acısı* (Mümtaz Alpaslan, 1972/50, Dosya No: 91122/5212) adlı senaryo kararını da benzer biçimde aktaralım: "Evvelce 10.1.972 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunca tetkik edilerek *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8-9 fıkralarına

göre filme çekilmesinin sakıncalı olduğunu (972/7) sayı ile karar verilen Dost film kurumuna ait *Gölgem Bile Benden Korkar – Aşkın En Acısı* adlı senaryo sahibinin müracaatı ve gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle 21.2.972 tarihinde yeniden tetkik edilmiştir. 1) Yeni senaryoda Seyit ve adamlarının, köylüye zulüm ve işkence yaptıklarını belirten sahnelerin 2) Köyde asayiş kalmadığından, köylünün tarla ve evlerini terk ederek başka yerlere gittiği ve Seyit'in bunları ucuz fiyatla kapatmak istediği hususların çıkarıldığı görüldüğünden, ayrıca 3) Zabıtayı faal göstermek şartıyla adı geçen senaryonun iş bu tadilli şekliyle filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle karar verilmiştir.

Kendini Tanıyan Adam (Sezai Başcan, 1972/14) adlı eserde "Naci'nin polislikle alakasının kesilmesi"; *Süper Adam Kadınlar Arasında* (Volkan Kayahan, 1972/119) adlı senaryoda "Süper adamın polisle işbirliği yapması"; *Vur Gardaş Vur*'da (Yavuz Figenli, 1972/129) "Polislerin yanında Kemal'in adam öldürmemesi" ve *Kahpe Kurşun* (Sevim Tosunoğlu, 1972/155) adlı senaryoda "Polisi küçük düşürücü sahnelere yer verilmemesi" istenmiştir. *Ölüm Kanunu* (Semih Evin, 1972/182) adlı senaryoda "Amirinin yanında polis Ahmet'in avukata söylediği 'Bana yalancı diyen adamın çenesini kırarım' sözünün çıkarılması" da (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/8-9 Ret) talepler arasında yer almış; *Taşralı Beşler- Vuran Vurana- Kanun Adına* (Şeref Işık, 1972/189) adlı eserde "polis mesleğinden çıkarılan 5 kişinin tekrar mesleğe alınması mümkün olmadığından bu kısmın düzeltilmesi" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 8. fıkraya göre ret kararı vererek şerh düşmüştür) istenmiştir.

Öpme Öldür-Bilardo Kazım'da (Natuk Baytan, 1972/34) "Polisin işin başından beri hadiseleri bildiğinin belirtilmesi"; *Yuvamız Yıkılmayacak*'ta (Alp Zeki [Heper], 1972/92, Dosya No: 91122/5633) "Polisin elinden tüfeğinin alındığını belirtilen kısmın çıkarılması"; *Ölüme Son Adım* (Suat Yusuf, 1972/133) adlı senaryoda "Yılmaz ve karısının durumunun polislik vakarına yakışır şekilde olması"; *Sarı Öküz Parası* (Nişan Hançer, 1972/165) adlı senaryoda "Yunus ve Necla'nın hareketlerinin polise yakışır şekilde olması"; *Kirli Eller*'de (Birsen Kaya, 1972/179) "Ahmet'in hareketlerinin polise yakışır şekilde olması"; *Kader Kurşunu*'nda (Osman F. Seden, 1972/186) "Polis Kemal'in hareketlerinin polise yakışır şekilde olması"; *Darbe*'de (1972/194) "Murat'ın polise yakışan şekilde hareket etmesi" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, 7/6 Ret); *Kinova-Demir Yumruk*'ta (Nevzat Altındal, 1972/45) "Tayfun'un hareketlerinin polise yakışır şekilde olması" ve "Kinova isminin Polis Tayfun'a söylenmemesi" (Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "şartsız kabul" diye şerh düşmüştür) istenmiş; *Kızgın Güneş* (Erol Erdoğan, 1972/6, Dosya No: 91122/5554) için "Emniyet Müdürü Ali'nin Behçet'i boğması sahnesinin çıkarılması ve çantadaki bombanın öldürülmek için değil panik yaratmak için attığının gösterilmesi" ve "Ali, Oya ve Leyla'nın polisliğe yakışır şekilde hareket etmeleri" koşul olarak yazılmıştır.

Senaryoda "polisin faal olarak gösterilmesi" isteği birçok filme koşul olarak eklenmiştir. Bunlar arasında *Hayat Cehennemi* (İhsan Yüce, 1971/367) (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi: 7/6 Ret); *Kaçaklar* (1971/375) (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi: 7/6 Ret); *Ölümde Buluşalım* (Aykut, 1971/376) (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi: 7/8-9 Ret); *Silahlar Susacak* (Feridun Kete, 1972/66); *Kalleşlere Af Yok-Korkusuz Kardeşler* (Kemal

Erşahin, 1972/77) (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi: 7/8 Ret); *Parçala Mehmet* (Melih Gülgen, 1972/81); *Fırtına Kemal* (Erdoğan Tokatlı, 1972/97) gibi filmleri sayabiliriz. *Biz Belayı Severiz* (Erdoğan Tokatlı, 1972/52) adlı senaryoda ise hem "Polisin faal gösterilmesi" hem de "Komiserin suçluyu suçluya kırdırması mahiyetindeki söz ve hareketlerinin çıkarılması" koşul olarak yazılmıştır.

Yuvamız Yıkılmayacak (Alp Zeki [Heper], 1972/92, Dosya No: 91122/5633) adlı senaryoda "Murat'ın hareketinin askerliğe yakışır şekilde olması"; *Feza Kartalı*'nda (Volkan Kayahan, 1972/105) "Helikopterde kamyonun soyulmamasına yardım eden askerlerin jandarma erleri olması"; *Cesurlar*'da (Tunç Başaran, 1972/73) "Jandarmayı faal göstermek"; *Kara Bela*'da (Feridun Kete, 1972/172) "Jandarmaların faal gösterilmesi" ve *Ölüm Peşimizde* (Melih Gülgen, 1972/90) adlı senaryoda ise "Zabıtayı faal göstermek" koşul olarak yazılmıştır.

Yiğitlerin Kaderi-Yılların İntikamı'nda (Ali Fuat Kalkan, 1971/366) "Hayri Bey'in savcılık ile ilgisinin kesilmesi"; *Kızgın Güneş*'te (Erol Erdoğan, 1972/6, Dosya No: 91122/5554) "Leyla'nın Millî Emniyet ile alakasının kesilmesi"; *Ölüme Yaklaşma*'da (Semih Evin, 1972/70) "Ahmet'in savcılıkla ilgisinin kesilmesi"; *Casus Avcıları*'nda (Yavuz Heper, 1972/100) "Senaryonun MİT ile ilgisinin kesilmesi" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi: 7/8 Ret) ve *Örümcek Adam*'da (Taner Oğuz, 1972/107) "Örümcek adamın emniyet mensubu olmayıp emniyet ajanı olması" koşullar arasına yazılmıştır.

Dokuzuncu Akın'da (Seyfi Havaeri, 1972/136) "Ast ve üst münasebetlerinin askeri disiplin dahilinde olması" istenirken Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "hava üssünde film çekmek için Silahlı Kuvvetlerden yararlanmak Gn. Kur.ın iznine bağlı olduğundan senaryo içinde böyle bir kayıt bulunması yersizdir" diye not düşmüştür.

(*Yiğitlerin Kaderi*, Yön.: Hüseyin Peyda, 1972)

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Ver Allahım Ver (Semih Evin, 1972/20) için "Yine Veli'nin söylediği 'fakir çocuk tutanağı' sözlerinin çıkarılması" ve *Ana* (Kadri Yurdatap, 1972/78) için "Murat'ın 'eşkıya olması ve zenginden alıp fakire vermesinin' çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi: 7/5 Ret, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi: 7/5-8-9 Ret) koşullar arasında yer alır.

İdeoloji ve Siyaset: Başka Milletler ve Devletler, Etnik Kimlikler

Alp Zeki Heper'e ait *Yuvamız Yıkılmayacak* (1972/92, Dosya No: 91122/5633)

adlı senaryo 3.4.1972 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilmiş; başka koşulların yanı sıra [yazım düzeltilmiştir] "İkisi de devrimci ben bunların felsefelerinde doğru taraflar buluyorum. Tam gerçek Anadolu insanına benziyor. Halk insanı gerçek Anadolu insanı", Avrupalılara bak nasıl yaşıyorlar. Gerçek halk adamı" sözlerinin de çıkarılması istenmiştir. *Fırtına Kemal*'de (Erdoğan Tokatlı, 1972/97) "Arnavut kelimesinin çıkarılması" istenmiş; Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "2. maddeye muhalifim" diyerek buna karşı çıkmış, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Arap kelimesinin de çıkarılması reyindeyim" diyerek, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6.8.9. fıkralarına göre reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. *Kahpe Kurşun* (Sevim Tosunoğlu, 1972/155) adlı senaryodan "Laz kelimesinin"; *Acı Kader - Çerkez Kızı* (Yılmaz Tümtürk, Metin Erksan, 1972/162) adlı senaryodan ise "Çerkez kızı isminin"; *Mert, Yiğit ve Aşık* (Aykut Düz, 1971/364) adlı senaryoda "Komiserin söylediği (Dürzü) sözünün çıkarılması" koşullar arasında yer almıştır.

Paşa, Kıbrıs

Taşralı Beşler-Vuran Vurana-Kanun Adına (Şeref Işık, 1972/189) adlı senaryodan "Paşa isminin çıkarılması" istenmiş Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi senaryonun 7/8'e göre reddedilmesi gerektiğini şerh olarak düşmüştür. *Casus Avcıları* (Yavuz Heper, 1972/100) adlı eserin "Kıbrıs ile ilgisinin kesilmesi" istenmiş, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7. maddenin 8. fıkrasına göre ret kararı için şerh düşmüştür.

Meslekler

Çığlık (Necati Er, 1972/108) için "Doktor hanımın kulübeye kapatılmakla iktifa edilip önüne yemek koyup, hastanede de bize böyle yediriyorlardı denen kısmın çıkarılması"; *Akrep Mustafa* (Semih Evin, 1972/131) adlı senaryo için "Emine'ye ve doktora yapılan tecavüz ve sarkıntılık sahnelerinin çıkarılması" koşul olarak yazılmıştır.

Gerçek-Kurmaca İlişkisi

Yatık Emine (Duran Tantekin, 1972/167, Dosya No: 91122/5676) adlı senaryoda "Yatık Emine'nin yaşının, olayın tarihi ile ayarlanması" da diğer koşulların arasında yer almıştır. *Dokuzuncu Akın* (Seyfi Havaeri, 1972/136) adlı senaryoda "Yakın tarihi ilgilendiren olayların doğruluğu bakımından vesikalandırılması" istenmiş İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri bu maddeye katılmadıklarını belirtmiş, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise "hava üssünde film çekmek için Silahlı Kuvvetlerden yararlanmak Genelkurmay'ın iznine bağlı olduğundan senaryo içinde böyle bir kayıt bulunması yersizdir" diye şerh düşmüştür.

(*Asiye Nası Kurtulur*, Yön.: Nejat Saydam, 1973)

SENARYO KARAR DEFTERİ
1972

[Senaryo Tetkik Defteri 1972]

Senaryo Karar Defteri 1972 adlı defterde 23 ret ve 85 şartlı kabul kararı bulunmaktadır. Bu kararların büyük bir kısmı yerli filmlere ait olup, az olmakla birlikte yabancı filmlere ilişkin kararlar da mevcuttur. Defterdeki 23 ret kararında *Nizamname*'nin 7. maddesinin 7. fıkrasına 10 kez, 6, 8, 9. fıkralara birlikte 4 kez, 8 ve 9. fıkralara birlikte 4 kez, 6. ve 8. fıkralara birlikte 2 kez, 8. fıkraya 2 kez ve 5. fıkraya 1 kez atıf yapılmıştır. Birçok senaryo için tekrar tekrar ret kararları çıkmıştır. Ret kararları zaman zaman oybirliğiyle zaman zaman da oyçokluğuyla alınmıştır. Şerh düşülen kararlarda gerekçe belirtilmişse kararlar içerisine yazılmış, şayet gerekçe sadece fıkralara atıf mahiyetinde kalmışsa belirtilmemiştir.

Ret Kararları

Komünizm Propagandası

Nizamname'nin 7. maddesinin 5. fıkrasına göre komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle *Yolculuk* (Toni de Gregorio, 1972/332) adlı senaryo reddedilmiştir. Kararda "Her ne kadar Stalin idaresindeki Rusya'da kendi elemanlarına dahi mahkûm ve işkence edilmeleri, komünizm aleyhinde ve Komünizmi tenkit eder mahiyette görülmekte ise de senaryodaki iyi kahramanlar komünist olup komünist partisine kayıtlı kişiler olması, Stalin evveli ve sonrası devrinin özlemini çektiği mahiyette görüldüğünden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrasına göre, filme alınmasının sakıncalı bulunduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

En fazla göndermenin yapıldığı 6. fıkraya istinaden; *Kanundan Kaçılmaz* (Tarık Tibet, 1972/234) adlı senaryo için "Reddedilen *Irz Düşmanları*, *Talihsiz Gelin* senaryoları ile aynı mahiyette olduğundan reddedilmiş; *Azgınlar-Arabacı Mustafa* (Enis Rıza Olcayto, 1972/273) adlı senaryo iki kez gelmiş (*Azgınlar-Arabacı Mustafa*, Enis Rıza Olcayto, 1972/310), ikinci kararda "mahiyet itibariyle eski senaryo ile aynı olduğundan" reddedilmiştir. *Umutsuz Şafaklar* (Vedat Türkali, 1972/351) adlı senaryo da iki kez reddedilmiştir. *Umutsuz Şafaklar - Ya Sev Ya Öldür* (Fik-

ret Tınaz, 1972/238), *Gömülen Aşk* (Hasan Fırat, 1972/322), *Tatlı Dillim* (Sadık Şendil, 1972/324), *Bana Gönül Bağlama* (Aykut Düz, 1972/364), *Ilgazlı Cemile* (Sadık Şendil, 1972/392) gibi filmler de 6. fikraya göre reddedilmiştir.

İstanbul'daki Evraklar (Inge Dorsky & Werner Schneyder, 1972/211) adlı senaryo 8. fikraya dayanılarak reddedilmiştir; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Polisin faal olması şartıyla kabul" diyerek, Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri ise 8 ve 10. fikralara göre red diyerek şerhe yazmışlardır. Bu senaryo daha sonra 1972/236 sayılı kararla kabul edilmiş; ancak bu kararda da Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 8 ve 10. fikralara göre reddetmiştir. *Yedi Kişi Ölecek* (Cevdet Yavuzdoğan, 1972/277) adlı senaryonun kararında da Emniyet ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri itiraz etmişler ve senaryonun kabul edilmesi gerektiğine dair şerh düşmüşlerdir. 6 ve 8. fikraya dayanılarak reddedilen eserlerden biri de *Sandıkta Uyuyan Drakula* (1972/409) adlı senaryodur. Benzer biçimde şekilde *Talihsiz Gelin* (Ali Fuat Kalkan, 1972/386) adlı senaryo da "Jandarmaların faaliyetlerinde bir değişiklik olmadığı ve Zeynep'e Halil'in tecavüz ettiği belirtilmiş olduğundan" denilerek aynı fikralara dayanılarak reddedilmiştir.

Kanlı Öç adlı film üç kez 8 ve 9. fikralara birlikte atıf yapılarak reddedilmiştir; ilk kararda (Nazmi Özer, 1972/231) Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri ek olarak senaryonun, 6. fikraya göre de reddedilmesini savunmuştur. İkinci kez komisyonun önüne gelen *Kanlı Öç* (Nazmi Özer, 1972/346) senaryosunun kararında "Eski senaryo ile mahiyet bakımından bir değişiklik olmadığından" reddedildiği yazılır. *Kanlı Öç* (Nazmi Özer, 1972/396) üçüncü kez kurala sunulduğunda yine 8 ve 9. fikralara göre reddedilir. 8 ve 9. fikralara atıf yapılarak reddedilen bir diğer senaryo ise *Kanunsuzlar*'dır (Volkan Kayhan, 1972/256). Bu karara Emniyet ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Şartlı kabul" şerhi düşerken Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 5 ve 6. fikraya göre de ret diyerek şerh yazmışlardır. *Kısmet-Tophaneli Murat* (Nuri Kırgeç, 1972/337) adlı senaryo komisyon tarafından 6, 8 ve 9. fikralara göre reddedilmiş, senaryo daha sonra tekrar *Tophaneli Murat* (Nuri Kırgeç, 1972/398) adıyla komisyona yeniden sunulmuş ve aynı biçimde reddedilmiştir. *Acı Pirinç* (Sabah Duru, 1972/201) ve *Hakikat* (Erdoğan Tokatlı, 1972/323) adlı senaryolar da aynı fikralara dayanılarak reddedilmiştir.

Şartlı Kabul Kararları

Şartlı kabul kararlarını kategorilere ayırmadan önce bir şartlı kabul kararını aktarmakta yarar vardır. *Hayal Uçurumu* (Cevdet Akgül, 1972/299, Dosya No: 91122/5662) adlı bu senaryo için yazılan karar şöyledir [paragraflar birleştirilmiştir]: "İlk senaryoda Ersel havai idi, bu senaryoda ise iyi kalpli bir genç", "İlk senaryoda Ersel birisini yaralayarak hapse giriyordu, bu senaryoda ise bir tertibe kurban gitmekte", "İlk senaryoda Ersel hapisten çıkınca kadınlara bir kin duyuyordu, bu senaryoda ise böyle bir şey yok", "İlk senaryoda Nurcan randevu evine düşüyor ve randevu evi sahnelerine yer veriliyordu, bu senaryoda ise Nurcan bir pavyonda konsimatris [konsomatris] olarak çalışmakta ve randevu evi sahnelerine yer verilmediği sahibinin müracaatı ve Komisyonun tekrar tetkiki neticesinden" anlaşıldığı belirtilmiş ve "bu haliyle adı geçen senaryonun filme alınmasında da bir sakınca

bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir."

Ya Sev Ya Öldür (Nuran Eşici, 1972/278, Dosya No: 91122/5677) adlı senaryonun kararında "Eski senaryolarda bulunan Astranot [Astronot] Osman'ın jigololuk yaptığı ve kadınlardan aldığı paraları yetimlere dağıttığı, Osman Altan'ın evinde Altan'ın karısı Seher'le sevişiği ve Altan'ın eve gelip Osman'ın saklandığı ve Altan tarafından görülmesi sahnelerine bu senaryoda yer verilmediği görüldüğünden kabul" kararı verildiği belirtilmiş; *Tuzak-Macera Yolcuları* (Bülent Oran, 1972/237, Dosya No: 91122/5700) adlı senaryo için yazılan kararda "Örnek film kurumunca filme alınmak istenilen *Kadınlar Cehennemi* adlı senaryo sahibinin müracaatı ve gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle tetkik edilmiş olup isminin *Tuzak-Macera Yolcuları* olarak değiştirilmesinde, adı geçen senaryonun bu haliyle filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle" karar verildiği ifade edilmiştir. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri senaryonun *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6 ve 8. fıkrasına göre reddedilmesini savunmuş ve şerh düşmüştür.

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Aile, Evlilik, Nikah, Kadın-Erkek İlişkileri

Lütfi Akad'ın yazdığı *Irmak* (1972/206) adlı senaryoda "Zeynebin umumi kadın olarak gösterildiği sahnelerin çıkarılması" şart koşulurken Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi bu koşula muhalif kalmış, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise tersine senaryonun reddedilmesinden yana görüş bildirmiştir (7. maddenin 5, 6 ve 8. fıkralarına göre). *Alın Yazımsın* (Semih Evin, 1972/334) adlı eserde "Ali ve Mahmut'un kızı kaçırmayıp, kızın kendi arzusuyla kaçtığının belirtilmesi" istenmiş; *Sürmeli Bey* (Oksal Pekmezoğlu, 1972/338) için "Sürmeli'nin yengesine aşık olduğunda aralarında hiçbir münasebet olmaması" da (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri tarafından 7. maddenin 8. fıkrasına göre reddedilerek şerh düşülmüştür) koşul olarak ileri sürülmüştür. *İbiş ile Memiş Rüyalar Ülkesinde* (Murat Akovalıgil, 1972/340) adlı senaryodan "Doğan'ın Gül'e söylediği, evlenmemiz bu mükafata bağlı sözünün" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7. maddenin 8. fıkrasına göre reddetmiş); *Akılsızlar* (1972/387) adlı senaryodan "Kemal'in eniştesinin kendi evine kadın getirmesinin çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7. maddenin 6. fıkrasına göre reddetmiş) koşullar arasında yer almıştır.

Azgınlar (Enis Rıza Olcayto, 1972/328, Dosya No: 91122/5791) adlı senaryo da doğum kontrol hapı istenmesi nedeniyle şartlı kabul edilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi şerh düşmüş ve 7. maddenin 6, 8 ve 9. fıkralarına göre senaryoyu reddetmiştir). İlgili kararı uzun olarak aktaracak olursak [yazım düzeltilmiştir]: "Evvelce 14.8.1972 ve 4.9.1972 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilerek, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince filme çekilmesinin sakıncalı bulunduğuna karar verilen Enis Rıza Olcayto'nun yazdığı Venüs Film Kurumuna ait filme alınmak istenilen *Azgınlar-Arabacı Mustafa* adlı senaryo 18.9.1972 tarihinde, sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle 3ncü defa tetkik" edildiği belirtilmiş, "Polisin faal gösterildiği", "Naciye ve Kudret arasındaki ilişkinin çıkarıldığı", "Daha önceki senaryoda ahlaksız bir kimse olan Kudret'in bu senaryoda iyiliksever bir kim-

se olduğu"; "Daha önceki senaryoda Naciye kocası öldükten sonra, Kudret'le metres hayatı yaşamaya devam ediyordu, bu senaryoda ise öldüğü", "Önceki senaryoda Kadriye hamile kalıyordu, bu senaryoda ise Yalçın'la nişanlandığı anlaşıldığından, ayrıca, Naciye'nin Haydar'dan doğum kontrol hapı istediği sahnenin de çıkarılması şartıyla" adı geçen senaryonun filme alınmasında bir sakınca bulunmadığını ekseriyetle karar verildiği belirtilmiştir.

Müstehcenlik

Hırs Aşk ve İntikam (Yakup Serbest, 1972/208, Dosya No: 91122/5737) adlı senaryoda "Müstehcenliğe kaçılmaması" (Millî Eğitim Bakanlığı, Madde 7 / Fıkra 6-8-9 Ret); *Yirmi Yıl Sonra* (Osman F. Seden, 1972/215) adlı senaryoda "Sevişme sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması" (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret); *Karate* (Vasıf Okçugil, 1972/218) adlı senaryoda "Müstehcenliğe kaçılmaması" (Genelkurmay Başkanlığı, "Karateyi suça teşvik eder nitelikte göstermemek şartı ile kabul", Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret); *Dokunma Ölürsün* (Semih Evin, 1972/224) adlı senaryoda "Müstehcenliğe kaçılmamak" (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret); *Asi Gençlik* (Ali Fuat Özlüer, 1972/327) adlı senaryoda "Müstehcenliğe kaçılmamak" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı M7/F6 Ret) ve *Silahların Kanı* (Mahmut Kemaz, 1972/339) adlı senaryoda "Müstehcenliğe kaçılmaması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret) koşul olarak yazılmıştır. *Aşk, Kan ve Kin* (Emin Konur, 1972/404) adlı senaryodan "Deli Memiş'in Güllü'ye söylediği 'şu suyu eve getir de beraber yıkanalım' sözünün çıkarılması" (Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8) istenmiş; *Ve Onu Vurdular* (İhsan Yüce, 1972/362) adlı senaryoda da "Müstehcenliğe kaçılmaması" gerektiği belirtilirken Nihat adlı karakterin söylediği "'Haydi git şimdi, Sami'ye anlatırsın erkeğin tadını' sözünün" de çıkarılması talep edilmiştir.

Cinsel Saldırı

Bedrana (İhsan Yüce, 1972/262) adlı senaryo için "Evli kadınların ırzına geçiliş sahnelerinin çıkarılması" şart olarak yazılmıştır (Genelkurmay Başkanlığı, "Davut'un leğende yıkanma sahnesinin çıkarılması"nı istemiş ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret). Bu senaryonun kabul edilmiş haline ilişkin kararı da aktarmakta yarar vardır: Kararda *Bedrana* (İhsan Yüce, 1972/401, Dosya No: 91122/5780) [Paragraflar birleştirilmiştir] "Hamza'nın eşeği çalıların arasına sokması sahnesinin", "Evli kadınların ırzına geçiliş sahnelerinin çıkarılması şartıyla filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına (972/262) sayı ile karar verilen İhsan Yüce'nin yazdığı, Murat Film

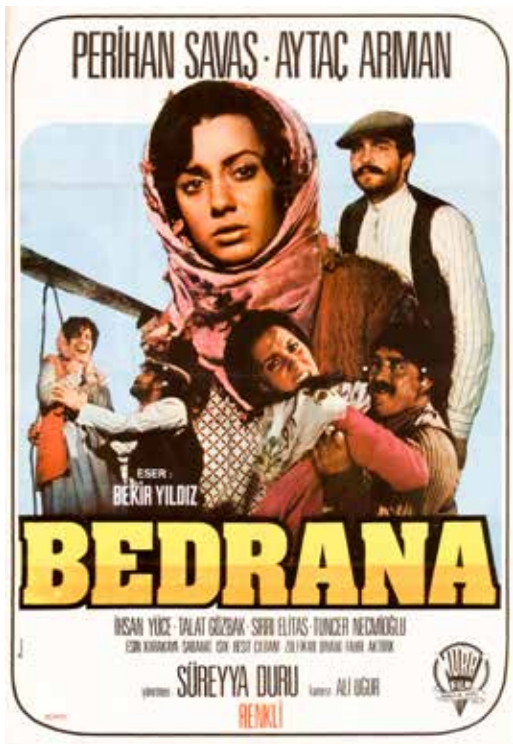

(*Bedrana*, Yön.: Süreyya Duru, 1972)

Kurumunca filme alınmak istenilen *Bedrana* adlı senaryoda; sahibi tarafından gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra tetkik edilmek üzere yeniden gönderilmiştir. Yukarda belirtilen şartlar yerine getirildiğinden adı geçen senaryonun filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi M7/F6-8 Ret). *Belalıların Belalısı* (Natuk Baytan, 1972/260) adlı senaryoda "Manyak'ın Necla'yı iğfal ettiği sahnenin çıkarılması şartıyla kabul" edilmiş (Millî Eğitim Bakanlığı M7/F6-8-9 Ret); *Ahmet Çavuş* (Semih Evin, 1972/326) adlı senaryonun kararında ise "Çocukların iğfal edildiğini gösteren sahnelere yer verilmemesi" istenmiştir.

Çıplaklık, Öpüşme, Sevişme Sahneleri

Yirmi Yıl Sonra (Osman F. Seden, 1972/215), *Cehennemin Kapıları* (Feyzi Tuna, 1972/274) adlı senaryolarda "Sevişme sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması" istenmiş, *Büyük İhanet*'te (Ben Adam, 1972/342) "Selçuk ve Fatma'nın sevişmelerinin gösterilmemesi" şart koşulmuş (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret), *Sabotaj*'da (Sami Uzer, 1972/381) "Sami ile Leyla'nın sevişme sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması" (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret) talep edilmiştir. *Engerek* (Gündüz Yıldırımgenç, 1972/321) adlı senaryoda "Ali ile Lale'nin seviştiklerini kocası Sami'nin seyrettiği sahne" ve "Lale ile Sami'nin, Ali ile sevişme konusunda konuştuğu" sahnelerin de çıkarılması istenmiş (bu karara Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri şerh düşerek, M7/F6-8-9'a göre ret kararı vermişlerdir).

Argo, Küfür, Kötü Söz

Ahmet Çavuş'da (Semih Evin, 1972/326) "Tahsin'in söylediği 'eşşek gibiyim' sözünün" ve *Tatlı Dillim*'de (Sadık Şendil, 1972/350) "Basketbolcuların müstehcen argo konuşmalarının ve öğretmen hakkındaki adaba aykırı sözlerinin" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6 Ret); *Haydut Avcısı* (Melih Gülgen, 1972/376, Dosya No: 91122/5886) adlı senaryoda "geçen 'sus lan hamile' 'senin sütün emzirmekle bitmez, tıpkı bir Hollanda ineği gibi' sözlerin çıkarılması" istenmiştir. ("Tıpkı bir Hollanda ineği gibi" sözü filmin dosyasındaki karar suretinde yer almakta olup, bu senaryoya da Millî Eğitim Bakanlığı üyesi itiraz etmiş, M7/F6'ya göre ret şerhi düşmüştür).

Suç, Şiddet

Son Izdırap (Bayram Hacımustafaoğlu, 1972/325, Dosya No: 91122/5840) adlı senaryoda "Mehmet'in öldürülme sahnesinin çıkarılması" ve "Serap'ı öldürenlerin yakalanması" (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8-9 Ret); *İbiş ile Memiş Rüyalar Ülkesinde* (Murat Akovalıgil, 1972/340) adlı senaryoda "Doğan'ın çete mensuplarını meşru müdafaa şeklinde vurduğunun belirtilmesi", "Doğan'ın Jale'ye saplanan bıçağı alarak 'onu öyle değil böyle atarlar' sözünün çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret); *Aslanların Ölümü-Polis Her Şeyi Bilir*'de (Osman F. Seden, 1972/372) "Ali'nin yanında adam öldürülmemesi" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret), *Aşk, Kan ve Kin* (Emin Konur, 1972/404) adlı senaryoda "Sami'yi, Murat'ın boğarak öldürmemesi" (Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8) istenmiştir.

Ölüm Yolları Kesti (Burhan Akçik, 1972/207) adlı senaryo "Muzaffer'in, kiralık katil olarak tuttuğu Yılmaz'la yaptığı pazarlığa ait konuşmaların çıkarılması" şartı ile kabul edilmiş (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8-9 Ret); *Silahların Kanı* (Mahmut Kemaz, 1972/339) adlı senaryo "Ali ve Murat'ın yankesiciyi serbest bıraktıkları" sahnenin ve "Murat'ın Niyazi'nin boynuna ip takıp halka teşhir etmesi" sahnesinin çıkarılması istenmiştir. (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri M7/F6-8 Ret); *Çakırcalının İntikamı* (Recep Filiz, 1972/297) adlı senaryoda ise "suç işlemeye teşvik edici söz ve sahnelerden kaçınılmak" koşulu karara yazılmıştır. *Esrarengiz Otomobil* (Aram Gülyüz, 1972/198) adlı senaryoda ise "Murat'un oğlu Metin'in ölmemesi" şart olarak yazılmıştır (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı M7/F6-8-9 Ret). Hayvanlara şiddet de zaman zaman sansür kurulları için sansür gerekçesi olmuştur. Örneğin *Bedrana*'da (İhsan Yüce, 1972/262) "Hamza'nın eşeği çalılar arasına sokması sahnesinin" çıkarılması istenmiştir.

Uyuşturucu Madde

Hırs Aşk ve İntikam (Yakup Serbest, 1972/208, Dosya No: 91122/5737) adlı senaryoda "Esrar içme sahnelerinin tamamının çıkarılması" istenmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8-9 Ret).

İntikam

Aslanların Ölümü-Polis Her Şeyi Bilir (Osman F. Seden, 1972/372) adlı senaryoda "Kemal'in babasının intikamından ve intikamdan bahsetmesi sözlerinin tümü"nün çıkarılması talep edilmiş (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret); *Tövbekar* (Osman F. Seden, 1972/384) adlı senaryoda "Mahkemede Kadir'in hakime 'beni beraat ettirirseniz insanlardan intikam alırım' sözünün" çıkarılması istenmiş (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret); *Aşk, Kan ve Kin* (Emin Konur, 1972/404) adlı senaryoda da "Murat'ın köye döndükten sonra, Emel'in pusulasını alarak, intikam için Sami'ye pusula yazmaması" talep edilmiştir (Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8).

Kan Davası

Doğru Yol'da (Feridun Kete, 1972/212) "Kan davasını teşvik edici mahiyette olmaması" şartı getirilmiş (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F8-9 Ret); *Fatma Bacı*'da (Safa Önal, 1972/333) "Fatma Bacı'nın, kocasının katili Mahmut'u öldürmeyip yaraladığı ve Yusuf'un güttüğü kan davasından, sonunda pişmanlık duyduğunun belirtilmesi" istenmiş (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F5-6); *Aşk, Kan ve Kin*'de (Emin Konur, 1972/404) "Murat'ın ölmeden önce tabancayı alarak, intikamını almaya teşebbüs etmemesi ve ölmeden önce de kan davasının kötülüğünü, bundan pişmanlık duyduğunu belirtmesi" talep edilmiştir (Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8).

Hukuk, Mahkemeler, Adalet

Vur (Tunç Başaran, 1972/196) adlı eserde "Delifişek'in adalete teslim edileceğinin belirtilmesi" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F8 Ret); *Güller Gene Açacak* (Nejat Saydam, 1972/222) adlı eserde "Murat ile Leyla'nın handa yakalanarak tevkiflerini icap ettirmediğinden bu kısmın düzeltilmesi"; *İtham Ediyorum* (Ali Fuat Özlüer, 1972/315) adlı eserde "Mahkeme safahatının mevzuata ve usule uygun olması" ve *Tövbekar* (Osman F. Seden, 1972/384)

adlı eserde "Mahkemede Kadir'in hakime 'beni beraat ettirirseniz insanlardan intikam alırım' sözünün" de çıkarılması (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret) koşullar arasında yer almıştır. *Nankör Kadın* (Sami Uzun, 1972/287) adlı eserde "Mahkeme sahnelerinin kanun ve usullere uygun olması" istenmiştir (İçişleri Bakanlığı temsilcisi "Senaryonun sonundaki mahkeme safahatı kanun ve usullere aykırı cereyan etmektedir. Kanuna uygun olarak düzeltilmesi gerekir" diyerek şerh düşmüştür).

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)

"Polisin faal gösterilmesi" veya "polisin faal olması" ifadeleri şu senaryolara ilişkin kararlarda koşul olarak yazılmıştır: *Yirmi Yıl Sonra* (Osman F. Seden, 1972/215) (Millî Eğitim Bakanlığı: M7/F6-8 Ret); *Ölür müsün Öldürür müsün* (1972/216) (Genelkurmay Başkanlığı, M7/F9-10 ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F10); *Ölüm Saçtılar* (Müjdat Saylav, 1972/220) (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F8-9); *Kan İzleri Örttü* (Müjdat Saylav, 1972/226) (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8-9 Ret); *Kadersizler* (Işık Toraman, 1972/266) (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6); *Vicdansızlar* (Zafer Davutoğlu, 1972/307); *Valizdeki Ceset* (Hüseyin Peyda, 1972/308); *Ve Onu Vurdular* (İhsan Yüce, 1972/362); *Her Adımım Bela* (Ziya Uğur Tekin, 1972/199) (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6 Ret) ve *Vur Kır Geç* (Birsen Kaya, 1972/292) (Genelkurmay Başkanlığı, M7/F8-9 Ret). *Ben Böyle Doğdum*'da (Tunç Başaran, 1972/221) "Polisin faal gösterilmesi ve Kemal'in polislere kendiliğinden teslim olması" koşulu ileri sürülmüş, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Müstehcenliğe kaçılmaması", Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "7/6-8-9 Ret" diye şerh düşmüş; *Babamın Arkadaşı* (A. Piccoli, 1972/320) adlı senaryoda "Polisin İnterpolle iş birliği yaptığının belirtilmesi ve polisin faal gösterilmesi" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F8 Ret) istenmiştir. *Öldüren Şarkı* (Oğuz Gözen, 1972/348) adlı senaryoda ise "Polisin hadiseleri filmin başından itibaren takip ettiğinin ve faal olduğunun gösterilmesi" ve "senaryonun sonunda olduğu gibi çete mensuplarının çoğunun ölmeyip polis tarafından yakalandığının gösterilmesi" şartıyla kabul" edilmiştir (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret).

Ölüm Benden Korksun'da (Sungur Esen, 1972/258) "Nihat'ın polis olduğunun belirtilmesi" (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret); *Yılmayan Şeytan*'da (Yılmaz Atadeniz, 1972/275) "Polis müdürünün hapsedilmesi sahnesinin kaldırılması" ve "Profesörün icat ettiği aleti görüp ve beğenen albay sahnesinin çıkarılması"; *Bitirim Kemal*'de (Birsen Kaya, 1972/281) "Polisin gazeteci ile ilişki kurması" ve *İbiş ile Memiş Rüyalar Ülkesinde* (Murat Akovalıgil, 1972/340) adlı senaryoda "Polise söylenen 'canavar' sözünün çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret) talep edilmiştir.

Ölüm Nöbet Bekliyor'da (Sırrı Gültekin, 1972/210) "Polislerin meslek vakarına uymaları"; *Budha Operasyonu*'nda (Ahmet Salih Sencer, 1972/336) "Türk polisini küçük düşürücü hususlardan kaçınılması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F8); *Silahların Kanı* (Mahmut Kemaz, 1972/339) adlı senaryoda "Ali ve Murat'ın amirleriyle olan konuşmaların[ın] Amir-memur münasebetlerine yakışır şekilde olması" ve "Murat'ın Ali'nin polislik

vakarına yakışır şekilde hareket etmeleri" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret); *İki Ateş Arasında* (Sırrı Gültekin, 1972/344) adlı eserde "İhsan ve Murat'ın hareketlerinin polise yakışır şekilde olması"; *Cehenneme Bir İki*'de (Safa Önal, 1972/365) "Murat ve Şevket'in hareketlerinin polise yakışır şekilde olması" ve *Çapkın Hafiye*'de (Nuri Kırgeç, 1972/391) "Yılmaz'ın hareketlerinin polise yakışır şekilde olması" istenmiş (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F8); *Aslanların Ölümü-Polis Her Şeyi Bilir*'de (Osman F. Seden, 1972/372) "Ali'nin yanında adam öldürülmemesi ve hareketlerinin meslek vakarına uygun olması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret) koşul olarak yazılmıştır.

Oldukça önemli sayıda kararda ise "Zabıtanın faal gösterilmesi" istenmiştir. *Serseri Kral* (Recep Filiz, 1972/317) (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret); *Suçlu* (Engin Asyalı, 1972/318) (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret); *Sürmeli Bey* (Oksal Pekmezoğlu, 1972/338) (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F8 Ret); *Aşk, Kan ve Kin* (Emin Konur, 1972/404) (Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret) gibi senaryolara ilişkin kararları bunlar arasında sayabiliriz. *Irmak* (Lütfi Akad, 1972/206) adlı senaryoda da "Zabıtanın faal gösterilmesi" koşul olarak yazılmış, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi bu maddeye muhalif olduğunu ifade etmiş, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise M7/F5-6-8'e göre reddedilmesi gerektiğini belirtmiştir. *Savulun Geliyorum, İstanbul Benden Sorulur*'da (Engin Asyalı, 1972/209) "Zabıtanın faal olarak ve hadiselerin başından beri takipçisi olduğunun belirtilmesi" (Genelkurmay Başkanlığı, M7/F8-9 ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8-9); *Kaybolan Umutlar*'da (Sabah Duru, 1972/240) "Zabıta kuvvetlerinin daha faal gösterilmesi" (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F5-6-8-9 Ret); *Çakırcalının İntikamı* (Recep Filiz, 1972/297) adlı eserden "Zabıtayı küçük düşürücü" sahnelerden kaçınılması; *Kamalının İntikamı*'nda (Nuri Akıncı, 1972/331) "Zaptiyenin küçük düşürülmemesi" (Genelkurmay Başkanlığı, M7/F6-8 ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8-9 Ret) ve *Kurbanlık Sevdalılar*'da (Ali Rıza Tuncer, 1972/395) "Zabıta kuvvetlerinin hadiselere müdahale edip faal gösterilmeleri" (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8) istenmiştir. *Hedefte Beş Adam*'da (Selahaddin Koca, 1972/244) "Zabıtanın olayları hadisenin başından beri izlediği ve gerekli tedbirleri aldığının belirtilmesi" (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F8-9 Ret); *Kolsuz Kahraman*'da (Hasan Turtul, 1972/302) "Orhan'ın suçluların birer birer tutup jandarmaya teslimiyle iktifa edilmeyip zabıta ile işbirliği yaptığının ve zabıtanın faal gösterilmesi"; *Gökçe Çiçek*'te (Erol Hilmi, 1972/343) "Zaptiyeler[in] köye gelip kızı götürmeğe kalkması ve oba başının da burada oba kanunu hakimdir, götüremezsiniz sözünün çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F5-6-8 Ret); *Haydut Avcısı*'nda (Melih Gülgen, 1972/376, Dosya No: 91122/5886) "Senaryonun sonunda Tesiyo kardeşlerin öldürülmeyip zabıtaya teslim edildiğinin belirtilmesi" (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6 Ret) koşullar arasında yer almış; *Sarı Zeybek* (Yılmaz Duru, 1972/230) adlı senaryoda "Sarı Zeybek'in (Mehmet) zaptiyeleri itekleyip kaçması sahnesinin çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı, M7/F5-6 Ret ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F5-6-8 Ret) istenmiştir.

Amansız Takip (Ahmet Üstel, 1972/373) adlı senaryo "Jandarmayı küçük düşürücü mahiyette olmaması şartıyla kabul" edilmiş (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6 Ret); *Köye Dönen Genç Kahraman* (Reşat Türkeş, 1972/219) adlı senaryoda "Şevket'in parkta bekçi ile münakaşa ve kavga edip tabancasını aldığı kısmın" çıkarılması koşul olarak yazılmıştır (Genelkurmay Başkanlığı, M7/F5 Ret, Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F5-8-10 Ret). *Dağlar Kralı*'nda (Yavuz Figenli, 1972/204) "Murat'ın filmin sonunda jandarmalar tarafından yakalandığının gösterilmesi" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8-9 Ret); *Vurgun*'da (Alev Akakar, 1972/361) "Haydar Ağanın zabıta kuvvetlerince yakalandığının belirtilmesi" ve *Erkeksen Çık Karşıma*'da (Yılmaz Korkut, 1972/374) "Filmin sonunda Doğan'ı öldüren İtalyanların polis tarafından yakalandığının belirtilmesi" (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret) koşullar arasında yer almıştır.

Ölümsüzler'de *(*Ali Fuat Kalkan, 1972/371) "Tarık'ın İstanbul'da Emniyet müdürü olmaması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8 Ret); *Bombala Oski Bombala* (Sungur Esen, 1972/253) adlı senaryoda "MİT'le alakasının kesilmesi" (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F8); *Belalım Benim-Ölüme Mücadele-Cesetler*'de (Şeref Işık, 1972/295) "Vedat ile Ali'nin MİT'le ilgisinin kesilmesi" istenmiş; *Hırs Aşk ve İntikam*'da (Yakup Serbest, 1972/208, Dosya No: 91122/5737) "Komiserin adı olan 'Küllüm' isminin değiştirilmesi" (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8-9); *Ölüm Allahın Emri* (Sevim Tosunoğlu, 1972/276) adlı senaryoda "Yıldıray'ın yakın arkadaşı komiserin onu görmemezlikten gelmesi ve başka tarafa ateş etmesi sahnelerinin çıkarılması" ve *Bu Vatan Bizimdir*'de (Alev Akakar, 1972/353) "'General' tabirinin 'kumandan' olarak değiştirilmesi" koşulu kararlara yazılmıştır.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar, Ağa ve Ağalık

Belki Yıllar Sonra (Süleyman Bolat, 1972/341), "Ferit'in meşru yollardan zengin olması şartıyla" kabul edilmiş; *Köye Dönen Genç Kahraman*'da (Reşat Türkeş, 1972/219) "Köyün bütün topraklarının Zorluoğlu'na aitmiş gibi gösterilmesi ve bu nedenle köylülerin gerek Zorluoğlu'ndan ve gerekse aralarında sınıf mücadelesini tevlit edeceği zehabını veren konuşmalarının çıkarılması" istenmiştir; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi senaryonun M7/F5'e göre reddedilmesini savunurken Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi F5-8-10'a göre reddedilmesi için şerh düşmüştür. *Irmak*'ta (Lütfi Akad, 1972/206) "Köylü ağa münasebetlerinin, sınıf mücadelesini aksettirmemesi" istenirken Emniyet temsilcisi bu maddeye muhalif olduğunu şerh düşmüş, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi M7/F5-6-8'ya göre ret kararı için şerh düşmüştür. *Çileli Dünya* (Işık Toraman, 1972/263, Dosya No: 91122/5781) adlı senaryo ise "ağa-köylü münasebetinin sınıf mücadelesi haline sokulmaması" şartıyla kabul edilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F5-6-8).

Siyaset ve İdeoloji: Komünizm Propagandası, Başka Milletler ve Devletler

Bu gerekçeyle reddedilen bir senaryoyu daha önce ret kararları içerisinde belirtmiştik. *Yoluculuk* (Toni de Gregorio, 1972/332) adlı film M7/F5'e göre "komünizm propa-

gandası yaptığı gerekçesiyle" reddedilmiştir. Tekrar etmek pahasına kararı bir kez daha hazırlatacak olursa, kararda "Her ne kadar Stalin idaresindeki Rusya'da kendi elemanlarına dahi mahkûm ve işkence edilmeleri, komünizm aleyhinde ve komünizmi tenkit eder mahiyette görülmekte ise de, senaryodaki iyi kahramanlar komünist olup komünist partisine kayıtlı kişiler olması, Stalin evveli ve sonrası devrinin özlemini çektiği mahiyette görüldüğünden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrasına göre, filme alınmasının sakıncalı bulunduğuna" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir.

Belalım Benim-Ölüme Mücadele-Cesetler (Şeref Işık, 1972/295) adlı senaryodan "İngiliz ajanının faaliyetlerinin tamamen çıkarılması"; *Darağacı* (Feridun Kete, 1972/313) adlı senaryodan "Suriye'ye kaçtıkları sahneden 'Suriye' kelimesinin çıkması" (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F8-9 Ret) ve *Budha Operasyonu* (Ahmet Salih Sencer, 1972/336) adlı senaryoda "Suzan'ın 'Amerikalı' diyerek J. Cardel-

(*Ve Onu Vurdular*, Yön.: Ahmet Ündağ, 1973)

le'yi küçümseyici hareketlere yer verilmemesi" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F8 Ret) istenmiştir.

Kürt

Ve Onu Vurdular (İhsan Yüce, 1972/362) adlı eserde "'Kürt Neco' isminden 'Kürt' tabirinin" çıkarılması istenmiştir.

Milli Hisler ve Tarih, Devlet Görevlileri

Babamın Arkadaşı (A. Piccoli, 1972/320) adlı senaryoda "Uçak takibinin Türk sınırları dışında olması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F8); *İki Taraflı Pencere*'de (Gian Franco Mingozzi, 1972/345) "Barbara'nın Mark'ı Türk kara suları dışında öldürdüğünün belirtilmesi" ve *Bu Vatan Bizimdir*'de (Alev Akakar, 1972/353) "Filmin İstiklal Harbimizde Millî mücadelenin vakarına yakışır şekilde olması" koşullar arasında yer almıştır. *Gökçe Çiçek* (Erol Hilmi, 1972/343) adlı eserden "Paşa ile olan sahne ve konuşmaların" çıkarılması istenirken Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri senaryonun tümden reddedilmesi M7/F5-6-8'e göre ret için şerh yazmışlardır. *Köye Dönen Genç Kahraman* (Reşat Türkeş, 1972/219) adlı senaryoda "Garipler köylüsünün vilayete gidip valiye 'yalnız uyuyan biz miyiz hiçbir vali köyümüze gelmedi' sözünün" çıkarılması istenmiş Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi M7/F5'e göre, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise F5-8-10'a göre ret kararı için şerh düşmüştür.

Kıyafet Kanunu

Çileli Dünya (Işık Toraman, 1972/263, Dosya No: 91122/5781) adlı senaryoda "Kıyafet kanununa aykırı hareket edilme-

mesi" (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F5-6-8) istenir.

Eğitim

Son Izdırap (Bayram Hacımustafaoğlu, 1972/325, Dosya No: 91122/5840) adlı senaryo "Serap'la Muzaffer'in arkadaşlığının talebelik vakarına yakışır şekilde olması şartıyla kabul" edilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6-8-9 Ret).

Dinlere İlişkin Konular

Tatlı Dillim (Sadık Şendil, 1972/350) adlı senaryodan "Basketbolcuların (imamın evinde misafiriz) sözünün çıkarılması" istenmiştir (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı M7/F6 Ret). *Erkeksen Çık Karşıma* (Yılmaz Korkut, 1972/374) adlı senaryonun kararında ise "Doğan'ın ringe çıkmadan evvel dua etmesi üzerine alay edilmesinin çıkarılması" istenmiş; Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi bu "şarta muhalif" olduğunu belirtmiş, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise M7/F6-8'e göre ret diyerek şerh düşmüştür.

Meslekler

Tövbekar (Osman F. Seden, 1972/384) adlı senaryo için "Doktor'un Emel'in fabrikadaki işine yetişmesi zamanı geldiğini söylediğinde 'ben doktorum ne güne duruyorum sana rapor veririm' sözünün çıkarılması" koşullar arasında yer almış; bu karara Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi şerh düşerek, 7. maddenin 6 ve 8. fıkralarına göre ret kararından yana olduğunu belirtmiştir.

Hastalık

Babamın Arkadaşı (A. Piccoli, 1972/320, Dosya No: 91122/5835) adlı senaryoda "Gavoni'nin kalp sektesinden öldüğünü belirten raporun" çıkarılması istenmiş, Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri reddedilmesi yönünde not düşmüşlerdir.

Çocuklar

Ahmet Çavuş'ta (Semih Evin, 1972/326) "Çocukların iğfal edildiğini gösteren sahnelere yer verilmemesi" istenmiştir.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Şampiyonun Izdırabı (Ekrem Nemlioğlu, 1972/383) adlı eser "Hamurabi'nin firavun olmadığı ve Dikilitaş'taki yazıların Hamurabi kanunları olmadığı cihetle bu kısımların düzeltilmesi şartıyla kabul" edilmiş, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi aksine şartsız kabul edilmesini gerektiği konusunda şerh düşmüştür.

İsim Değişikliği

Yoksul Mutluluk-Kuma (Fehmi Tengiz, 1972/291) adlı senaryo için "Gerek isminden ve gerekse senaryo metnindeki 'Kuma' tabirinin çıkarılması" ve *Nallı Fatma* (Ali Avaz, 1972/357) adlı senaryodan da "Konu ile hiçbir ilgisi olmadığından ve uygun görülmeyen 'Nallı Fatma' isminin değiştirilmesi" istenmiştir. *Nallı Fatma* kararına Emniyet temsilcisi "şartsız kabul" diye şerh düşmüştür.

Zamanın ve Mekânın Belirginleştirilmesi

Sarı Zeybek (Yılmaz Duru, 1972/230) adlı senaryoda "Senaryonun başındaki (bu hikaye Osmanlı İmp. Çöküşü ve İstiklal Savaşının başlangıcı zamanında geçer) sözünün yazılması" istenmiştir (Genelkurmay Baş-

kanlığı, M7/F5-6 Ret ve Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F5-6-8 Ret).

Uzman Görüşüne Başvuru

Aynı Yolun Yolcusu (Turgut N. Demirağ, 1972/388) için "Diyanet İşlerinin mütalaası alınacak" diye karar yazılmıştır.

Diğer

Köye Dönen Genç Kahraman (Reşat Türkeş, 1972/219) için torpille ilgili bir karar yazılmış; "İmtihana geç kaldığında özel imtihan olmayacağından bu kısmın düzeltilmesi şartı ile kabul" denmiştir. Bu karara Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi M7/F5'e göre ret, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise F5-8-10'a göre ret diye şerh düşmüşlerdir. *Ölüm Allahın Emri*'nde (Sevim Tosunoğlu, 1972/276) "Suzi'ye kelimesinin çıkarılması" istenirken Emniyet temsilcisi bu koşula karşı çıktığını şerh düşmüş; *İbiş ile Memiş Rüyalar Ülkesinde* (Murat Akovalıgil, 1972/340) adlı senaryoda "Mücevheri bulana kuyumcu tarafından mükafat verilmesinin belirtilmesi" istenirken Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri senaryonun reddedilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. *Aslanların Ölümü-Polis Her Şeyi Bilir* (Osman F. Seden, 1972/372) adlı eserden de ise "Sahife 2'deki altı çizili sözlerin çıkarılması" istenmiş, Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7. maddenin 6 ve 8. fıkralarına göre ret diyerek şerh düşmüşlerdir.

KARAR DEFTERİ
1971-1972

[Film Karar Defteri Sahife Sureti 1971-1972 A]

Bu defterde *Nizamname* maddelerine, özellikle de 7. madde ve fıkralarına atıf yapılarak reddedilen filmler arasında şu filmleri sayabiliriz: *Nizamname*'nin 7. maddesinin 1 ve 5. fıkralarına göre reddedilen Arnavutluk'tan gelen "1) *Yenileştiricilerin İzlerinde* 2) *Kolay İşler Arkadaşlar / Ne Gjurmate Novatoreve* 3) *Puna Embare Shoke*" (1971/102); *Nizamname*'nin 7. maddesinin 3 ve 5. fıkralarına göre reddedilen belgesel *Kara Panterler / Black Panthers* (1971/81); 5 ve 6. fıkralara göre reddedilen Fransız Kültür Merkezi'nin getirdiği *Zita Teyze / Tante Zita* (1971/21); 5, 8, 9. fıkralara dayanılarak reddedilen *Ümid / Espoir* (1971/166). Bu kararda her bir üye farklı maddeye atıf yapmıştır. *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrasına ve *Nizamname*'nin 8. maddesine dayanılarak Romanya'dan gelen *Anılar Feneri / Lanterna cu Amintiri* (1971/46). *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına dayanılarak reddedilen karar sayısı ise 5'tir: *Arslanların Aşkı / Lions Love* (1971/78); *Coni ile Yatıyorum / Ich Schlafe mit meinen Mörder* (1971/83); *Gençlik ve Film* (4 Kısım) / *Plato in America* (1971/132) (bu kararda ilk üç film oybirliğiyle kabul edilmiş ama son film sakıncalı bulunmuştur). *7 Günlük Ayrılık / 7 Jours Ailleurs* (1971/57) adlı filme ilişkin kararda ise film 7. maddenin 6. fıkrasına göre reddedilmiş, ancak İçişleri ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcileri bu kararı katılmamışlardır). *Maria'ya Günaydın de / Dit Bonjour Maria* (1971/115) adlı film çoğunlukla sakıncalı bulunmuş, karara Millî Savunma Bakanlığı temsilcisi şartlı kabul kararı vermiş ve şerh düştüğü sahneleri şöyle belirtmiştir: "1. Son kısımdaki çıplak kadın sahnesi ile, 2. Lenin'e ait kitaplar istiyoruz sözlerinin, 3. Eyleme ideoloji birleştirilmelidir sözlerinin çıkarılması şartı ile". *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6 ve 7. fıkralarına göre *Helena ve Erkekler / Helena et les homme* (1971/29); 6 ve 8. fıkralara dayanılarak ise *La Rocca / Un Homme La Rocca* (1971/95) ve *Yalan Söyleyen Adam / L'homme qui ment* (1971/25) adlı filmler reddedilmiştir. *Nizamname*'nin 7. maddesinin 7 ve 9. fıkralarına göre *Yağma / Mise a sac* (1971/82); sadece 9. fıkraya göre *Serseri / Le voyou* (1971/150) adlı film reddedilmiştir.

Defterde bir de tam olarak anlaşılmayan bir karar mevcuttur. *Balçıktan Duvarlar / Remparts D'argiles* (1971/62) adlı film için verilen kararda "film kontrol komisyonunca tetkik edilmiş olup yurda girmesi ve halka gösterilmesi *Nizamname*'nin 7. maddelerinin fıkralarınca 9. ve 10. maddeleri gereğince ittifakla sakıncalı olduğuna karar verildi" denmiştir; ancak burada kastedilenin 7. maddenin 9 ve 10. fıkraları olduğu kanaatindeyiz.

TRT Ankara Televizyonunca getirilen dokümanter nitelikli sessiz 8 film (1971/76) için "belirtilen film, film kontrol komisyonunca tetkik edilmiş olup bu hali ile (seslendirilmemek kaydı ile) yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına karar verildi" şeklinde kayda geçmiştir. *Borsalina* (1971/67) adlı "belirtilen film, film kontrol komisyonunca tetkik edilmiş olup, bazı sahnelerin yıkıcı menfi faaliyetlere örnek teşkil edeceği cihetle Komisyonumuzca Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisinin de iştiraki ile yapılacak yeni bir toplantıda görülüp bir karara bağlanmak üzere bir başka güne tayinine" karar verildiği belirtilmiştir.

Millet ve Devlete İlişkin Konular

TRT Ankara Televizyonu tarafından getirilen belgesel *Benim Yerimde Olsaydınız / If you Were Me* (1971/24). "İl film kontrol komisyonu tarafından tetkik edilmiş olup; a) Basın yayın temsilcisi okulda İstiklal Marşı okunurken çocuklardan bazılarının gülmesi sahnesinin çıkarılması şartı ile, b) Millî Eğitim temsilcisinin *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. ve 6. fıkraları gereğince filmlerin tümünün reddine, c) Başkan, İçişleri temsilcisi ve Emniyet Müdürlüğü temsilcisi okulda İstiklal Marşı okunurken bazı çocukların gülmeleri sahnelerinin çıkarılması şartı ile yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiş, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 5 ve 6. fıkralara göre ret ettiğini şerh olarak düşmüştür.

Çıplaklık, Göğüs Uçları, Sevişme

Bir Genç Çift / Un Jeune Couple (1972/14) filminde "sevişme sahnelerindeki kadının göğüs uçlarının çıkarılması şartı ile" kabul edilmiş; *Mathieu / M. Comme Mathieu* (1971/44) filminde "kadınla erkeğin yatakta çıplak olarak seviştikleri sahnelerin çıkarılması şartı ile yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına ekseriyetle" karar verilmiştir. Bu kararda Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7. maddenin 6. fıkrası gereğince ret yazarken, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcisi "tüm kabul" yazmıştır. *Vurgun / La Horse* (1971/12) filminde de "kadının göğüs uçlarının gözüktüğü sahnenin çıkarılması" istenmiştir.

İdeoloji ve Siyaset

Bir Genç Çift / Un Jeune Couple (1972/14) filminde "vergi idarehanesinin duvarında gözüken çerçeveli Che Guavera'nın resimlerinin çıkarılması şartıyla kabul kararı verilmiştir.

KARAR DEFTERİ
1971-1972

[Film Karar Defteri 1971-1972 B]

Karar Defteri 1971-1972 adlı deftere çoğunlukla denetlenen yabancı filmler kaydedilmiş olmakla birlikte, reklamlar, belgeseller ve bazı filmlerin öğretici olup olmadığına ilişkin tespit kararları da yer almaktadır. Az sayıda olmakla birlikte yerli filmlere ilişkin kararların bulunduğu defterde 25 ret, 41 de şartlı kabul kararı yazılıdır. Ret kararlarının büyük bir kısmı kadınlara ilişkin cinsellikle, çıplaklıkla, sevişme sahneleriyle önemli bir kısmı da politik olaylarla ve ideolojik olarak propaganda yaptığı düşünülen ve "içinde bulunulan dönemde" zararlı olabileceği iddia edilen filmlere ilişkindir.

Ret Kararları

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Kardeşler Çetesi (*Ned Kelly*) (1971/303) [yazım düzeltilmiştir] için "İrlandalılarla [yugiler] arasındaki [ezeli] düşmanlığı İrlanda açısından işleyen ve [yugililerin] ahlak ve insanlık dışı davranışlarını belirterek milli hislerini rencide eden polisi küçültücü hatta nefret uyandırıcı mahiyet taşıyan adı geçen filmin kesilmekle ıslahı mümkün görülmediğinden *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. mad.nin 3. fıkrası gereğince reddine karar" verilmiştir. 12 film *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname'nin* 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince reddedilmiştir. Umumî terbiye ve ahlâka aykırı olarak değerlendirilen bu filmlerde homoseksüel ilişkiler, "aile müessesesini küçültücü", "temelinden sarsıcı", "kadınlık his ve gururunu çiğneyen", "serbest aşk batağında"ki kadınları gösteren, müstehcenlik taşıyan, "çiftleşme" içerdiği belirtilen, "aşırı sevici" olduğu ifade edilen, "hayvani sevişme" barındırdığı belirtilen birçok film sansüre uğramıştır. [Yazım düzeltilmiştir] *Gruptaki Oğlanlar* (*The Boys in the Band*) (1971/297) "Bir doğum günü partisinde bir araya gelen homoseksüel kimselerin yaşantı, his ve fikirlerini konuşma ve hareketleri"yle yansıttığı için; *Çılgın Aşık'ta (I Love You Alice B. Toklas*) (1971/347) "Hippi felsefesini cazip bir şekilde işleyerek sonunda hippiliği de beğenmeyen bir avukatın 2 defa evlenme töre-

ninden kaçtıktan sonra başka bir mutluluk arayarak evlenme müessesini de zedeleyen adı geçen film çeşitli kültür [seviyesindeki] seyirciler üzerinde olumsuz etkiler yapacağından"; *How Did a Nice Girl Like You Get into this Business*'ta [*Mir hat es immer Spass gemacht*, Will Tremper, 1970] (1971/348) "Evden kaçan ve önüne gelenle yatan bir küçük kızın sonunda bir jigolo ile evlenerek iki taraflı çalışmak sureti ile mutluluklarını ifade eden ve tümü itibari ile aile müessesesini küçült[tüğünden]" dolayı; *Delicesine*'de (*Madly*) (1971/353) "Hıristiyanlığın katı kurallarının kaldırılmasıyla beyaz ve siyah ırkların bir arada yaşayabilecekleri tezinin sarışın karısı zenci sevgilisi ile üçlü bir aşk ve İsa'nın heykeline ateş etmek suretiyle sapık fikri ve davranışlarla ispatlamaya çalışan"; *Bir Aşk Hikayesi*'nde (*A Love Story*) (1971/461) "evli bir kadının şantaj yapan bir fotoğrafçı gencin sevişme hikayesini teşkil eden gencin bütün adiliğine rağmen ailesini ve çocuklarını reddedecek kadar düşen kadınlık his ve gururunu çiğneyen, aile müessesine aykırı mahiyet taşıdığı görüldüğünden"; *Yaramaz Kız*'da (*Virgin on the Verge*) (1971/532) "Kolejli bir kızın annesi gibi serbest aşk batağında profesyonel bir fahişe ayarında yaşantısını cazip bir şekilde gösteren ve bu yaşantı sonucu türlü oyunlarla asil ve zengin bir kocaya kavuşturan adı geçen filmin birkaç müstehcen sahnesi dışında 27.8.1970 tarihinde 970/389 sayılı kararla reddedilen film olduğu umumi ahlak ve adaba aykırı görüldüğünden"; *Benimle Sevişir misin*'de (*Making It*) (1971/559) "17 yaşında bir öğrencinin profesyonel jigolo gibi evli kadınlar ve genç kızlarla düşüp kalkmakla geçen hayatını cazip bir şekilde aksettiren, annesinin gayrimeşru çocuğunun kürtajında bulunan değişik çağ ve kültür seviyesindeki seyirciler üzerinde olumsuz ve zararlı etkiler yapacak olan ve müstehcen sahnelerle dolu" olduğundan; *How [Sand] on Sult* (1971/582) için "Baştan sona kadar müstehcen açıklıklarla dolu, çiftleşme ve aşırı seviciliğe kadar ahlak ve adaba aykırı tam bir seks filmi" olduğundan; *Sevgili Bebek*'te (*Baby Love*) (1971/652) "Annesi intihar eden güzel bir kızın kendisini himayesine alan aile, içinde baba, anne ve oğullarıyla ayrı ayrı cinsel ilgisini ve anormal yaşantısını aksettiren ve aile müessesini kökünden sarsıcı mahiyette görülen ve tümüyle umumi ahlak ve adaba aykırı" olduğundan; *Female Bunch* (1972/41) adlı film "Aşk hayatında terkedilmiş kadınlardan kurulu bir grubun bir çiftlikteki anormal yaşantısını aksettiren, erkek düşmanlığı 'buna rağmen' şehvetlerini tatmin için toplu seks alemleri, kendi kendini tatmin, sevicilik ile eroin ve morfin iptilası, korkunç sadizm ve müstehcen, hayvani sevişme sahneleriyle umumi ahlak ve adaba aykırı" görüldüğünden; *Zeta One*'da (Michael Cort, 1969) (1972/49) "filmin başından sonuna kadar çok, çıplak ve müstehcen sahnelerle dolu bulunduğundan" ve *Aşk Kadını*'nda (*La Controfigura*) (1972/64) "Akılcı ve muhafazakar görünen, buna rağmen de kaynanasına tutkun ve onunla yatan bir koca ile, yabancı erkeklerle ilgilenen ve bu yüzden kendisini kıskanan kocasını ayıplayan karısı ile, homoseksüel kişiye aşık onunla yaşayan bir profesörün yaşantılarını aksettiren adı geçen film tümü ile ahlak ve adaba aykırı görüldüğünden *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince reddine" karar verildiği belirtilmiştir.

Güvenlik

Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname'nin 7. maddesinin "Memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı olan" filmlere ilişkin düzenleme yapan 8.

fıkrasına dayanarak 4 film reddedilmiştir. Bu filmlerde genellikle Türkiye'nin 1970'lerdeki durumu göz önüne alınarak bu koşulları "olumsuz etkileyeceği" gerekçesiyle sansüre uğramıştır. Bu kararlarda "gizli örgüt mensuplarının eylemlerini bugünkü ortamda Türk Halk-Kurtuluş ordusu mensuplarınınkine tıpatıp benzemesi", "Üniversiteli ihtilalcilerin fakülteyi işgalleri", "İdeolojik öğrenci hareketlerini" kapsayan "İhtilalci fikirlere sahip gençlerin kapitalizme karşı protesto ve mücadelesi" gibi durumları ele alan filmlerin "değişik çağ ve kültür seviyesindeki" izleyiciler üzerinde "olumsuz etki" yapacağı belirtilerek sansüre uğramış ve 8. fıkraya doğrudan atıf yapılarak kararlar verilmiştir. Bu filmleri belirtmeden önce *Sovyetler Birliğinde* (1971/326) adlı filmin kararına bakmakta yarar vardır. 5. fıkraya göre denetlenen filmin kararında [yazım düzeltilmiştir]: "9 Mayıs meçhul asker bayramının kutlama dönemleri münasebeti, bir ideolojinin temsilcileri olan partizanların kahramanlıklarını [gösteren] ve bu ideolojinin Lenin vs. kahramanlığı övücü mahiyet taşıyan adı geçen film"in 5. fıkraya dayanarak reddedildiği belirtilmiştir. 8. fıkraya atıf yapılarak karar verilen filmlerden *Corbari* (1971/328) adlı film için "Her ne kadar bir yeraltı örgütünün işgal ordusuna karşı mücadelesini göstermekte ise de bu harekatın faşizme karşı yapıldığı hususu belirtilmekte ve gizli örgüt mensuplarının eylemlerin bugünkü ortamda Türk Halk Kurtuluş ordusu mensuplarınınkine tıpatıp uyduğundan, değişik seviyedeki seyirciler üzerinde olumsuz etki yapacağı hususu ile"; *Zalimler* (*The Liberation of L. B Jones*) (1971/427) adlı film için "Siyah ırk davasında beyazların inançları ve zencilere karşı kötü davranışlarının önemini belirtirken evli ve çocuklu polis memurunun, evli bir zenci kadın ile kocasının önünde münasebetini devam ettirmesi ve zenci kocayı öldürmesi, başka bir zenci kadına, kocasını kurtarma karşılığında polis arabasında tecavüz etmesi gibi durumlardan başka, düzen uğruna savcının suçlu polisi koruması, halkın polise karşı beslemesi gereken güven ve saygısını kırıcı polise nefret uyandırıcı mahiyet taşıdığından"; *Bunalım* (*R.P.M*) (1971/560) adlı film "Üniversiteli bir grup ihtilalci gencin kendi isteklerinin yerine getirilmesi uğruna fakülteyi işgal etmeleri ve rektörün bütün gayretlerine rağmen işgalde ısrar edip polisle korkunç çatışmaların ve asi gençlerin durumlarını aksettiren bu filmin yurdumuzun içinde bulunduğu koşullar karşısında olumsuz etki yapacağından"; *Öldür Yoksa Öldürürler*'de (*Figures in a Landscape*) (1971/603) "havadan bir helikopter karadan bir müfrezeyle takip edilen iki kaçağın (ne kaçağı oldukları belirsiz) arazide tabiatla ve kendilerini takip edenlerle mücadelesini gösteren bu filmin yurdumuzun bugün içinde bulunduğu durumda çeşitli yaş, kültür seviyesi ve farklı inanç sahipleri üzerinde olumsuz etki yapacağından" 8. fıkra gereğince reddine karar verilmiştir.

İtalyan Usulü Kıskançlık (*Jealousy Italian Style*) (1971/399) için "Adı geçen filmin İtalyan Komünist Partisi'ne mensup bir genç kız ile iki eski arkadaşın serbest aşkını ve ideolojik fikir ve gösterileri yermek maksadı ile olsa bile [……] tarzda takdim eden ve umumi ahlak ve [terbiyeye] aykırı sahneler ihtiva eden bu filmin değişik çağ ve kültür seviyesindeki seyirciler üzerinde sapık ve olumsuz etkiler yapabileceği kanaati ile *Nizamname*'nin 7.mad. 5 ve 6. fıkraları gereğince reddine" karar verildiği belirtilmiş; *Soruşturma* (*Investigation of a Pr. Citizen*) (1971/639) [*Investigation of a Citizen Above Suspicion / Indagine su un cittadino al di sopra di ogni sospetto*, Elio Petri, *1970*] adlı film "Polis müessesesindeki bürokratik zihniyeti kötülemek maksadıy-

la çevrilen ancak bu tezi ispatlarken polisi, kanunları, küçültücü örnekler veren ayrıca ideolojik öğrenci hareketlerini içine alan adı geçen filmin değişik yaş ve seviyedeki seyirciler üzerinde özellikle bugünkü ortamda olumsuz etkiler yapacağı kanısıyla" 5. ve 8. fıkralara dayanarak reddedilmiş; *Tatlı Su Çiçekleri* (*Ohrfeigen / Slap in the Face*) (1971/661) filmi "İhtilalci fikirlere sahip gençlerin kapitalizme karşı protesto ve mücadelesini komedi havası içinde işleyen ve olumlu bir sonuca bağlamayan bu filmin çeşitli yaş ve kültür seviyesindeki seyirciler üzerinde ve özellikle bugünkü ortam içinde olumsuz ve zararlı etkiler yapacağı kanısıyla *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 5 ve 8. fıkraları gereğince" reddine karar verildiği ifade edilmiştir. *İsyancılar* (*Riot*) (1972/101) adlı film ise, "En konforlu bir devlet cezaevinde idare ve gardiyanları zalim, mahkûmları mazlum olarak gösteren bu yüzden yedi rehineyi koz olarak kullanıp tünel açmak suretiyle yapılan firari ve ayrıca cezaevindeki bir grup homoseksüelin iğrenç hareketlerini aksettiren bu filmlerin (özellikle bugünkü ortam karşısında) *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 8 ve 6. fıkraları gereğince" reddedilmiştir.

Vamos a Matar Companeros (1971/601) filmi için [yazım düzeltilmiştir] "Meksika ihtilalini konu olarak işleyen, zalim, idarenin resmi ordusu ve ihtilal şartlarından faydalanan eşkıyalar ile başlarında profesörleri bulunan silahlı talebelerin eylem ve mücadelelerini gösteren ve yurdumuzun bulunduğu ortamda gösterilmesi mahzurlu" görüldüğü belirtilmiş ve 7. ve 8. fıkralara göre reddine; *Katilim ve Ben* (*Dead Sexy*) [*Ich schlafe mit meinem mörder*, Wolfgang Becker, 1970] (1972/125) filminin kararında ise "Birçok tahrik edici açık ve müstehcen sahneleri içine alan, ayrıca bu kabil sahnelerin evvelce çıkarılarak gönderildiği anlaşılan ve özellikle katil ile karısının cezasız bırakılmalarıyla sonlanan adı geçen filmin seyirciler üzerinde olumsuz ve zararlı etkiler yapacağı kanısına varıldığından", 6, 8 ve 9. fıkralar gereğince reddedildiği belirtilmiştir. Bu defterde *Sahte Kahramanlar* (*You Can't win'em all*) (1972/79) [*Paralı Askerler, You Can't Win 'Em All*, Peter Collinson, 1970] isimli filme ait karar hem Kurtuluş Savaşı hem de Mustafa Kemal Atatürk'le ilişkili olarak ele alınmış ve kararda "Kurtuluş Savaşımızı köylülerin bir ayaklanması, Mustafa Kemal'i basit bir ihtilalci olarak göstererek Mustafa Kayyam diye adlandıran gerçeğe ve tarihe aykırı olaylarla dolu, milli hislerimizi rencide eden ve tamamen memleketimizin aleyhine" olduğu ifade edilerek, filmin 6, 7 ve 8. fıkralara dayanılarak reddine karar verildiği belirtilmiştir.

Şartlı Kabul Kararları

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Dans, Öpüşme, Sevişme, Çıplaklık

Yılan Ruhlu Kadın (*Lo Strano Vizio Della Signora Wardh*) (1971/284) adlı "filmin 2. kısmında kadın göğüslerinin çıplak göründüğü sahne ile 4. kısmında müstehcen, çıplak sevişme sahnesinin çıkarılması"; *Korkunç Cinayet* (*Red Light Hotel*) (1971/380) adlı filmin "30.4.1971 tarih ve 971/208 sayı ile reddine karar verilen filmdeki müstehcen sahnelerin hiç birini ihtiva etmediği, sadece fragmanda kadının çıplak olarak göründüğü sahnenin çıkarılması"; *Seks Şeytanları* (*Le quai du Désir*) (1971/407) adlı "filmin 2. kısmında kadının çıplak olarak dans ettiği sahne ile 3 ve 4. kısımda çıplak, müstehcen sevişme sahnelerinin ayrıca 5. kısımda üç kadının çıplak olarak dans ettiği sahnelerin

çıkarılması"; *Bir Yaz Hatırası* (*One Brief Summer*) (1971/410) adlı "filmin 5. kısmında kadının çıplak olarak göründüğü sahneyle 9. kısmında çıplak ve müstehcen sevişme sahnesinin çıkarılması"; *Sonsuz Çöl* (*Walkabout*) (1971/472) adlı "filmin 7. kısmında kadının yüzerken çıplak olarak göründüğü sahneyle 11. kısımda kadınla erkeğin çıplak olarak göründüğü sahnenin çıkarılması"; *Esrar Bitti* (*The Panic in Needle Park)* (1971/484) adlı "filmin 5. kısmında kadının göğüslerinin çıplak olarak göründüğü sahnelerin çıkarılması"; *Hayat Aşk Ölüm* (*La Vie L'amour et la Mort*) (1971/548) adlı filmde "3. kısımda müstehcen sevişme sahnesi ile 10. kısımda kadının göğüslerinin göründüğü sahnelerin çıkarılması"; *Temas* (*The Touch*) (1971/584) adlı "filmin 5. kısmında kadının kilodunu çıkardığı sahne ile müstehcen sevişme sahnesinin ve 6. kısımda kadının göğüslerinin çıplak olarak göründüğü sahnelerin çıkarılması"; *Yalnız Kalpler* (*The Music Lovers*) (1971/602) adlı "filmin 7. kısmında kadının çıplak olarak göründüğü sahneler ile 10. kısımda kadının göğüslerinin çıplak olduğu ve müstehcen sevişme sahnelerinin çıkarılması"; *Günahkar Dilber* (*A Quiet Place to Kill*) [Umberto Lenzi, 1970] (1971/605) adlı "filmin, 4. ve 6. kısımlarında kadının arkadan çıplak göründüğü sahneler ile 7. kısımdaki müstehcen sevişme sahnelerinin çıkarılması"; *Üç Belalı Kardeşler* (*Three Brothers Three Machine Guns*) (1971/616) adlı "filmin 4, 5, 6, 7 ve 10. kısımlarındaki bütün çıplak, müstehcen sevişme sahnelerinin çıkarılması"; *Hamburg Kabadayıları - Seks Sokağı Cinayeti* (*Angel of Saint Pauli / Die Engel Von St. Pauli*) (1971/631) adlı "filmin 9. kısmında kadının göğüslerinin çıplak olarak göründüğü sahnenin çıkarılması"; *L'Iguana Dalla Lingua di Fuoco* (1971/640) adlı "filmin 4. ve 9. kısımlarında kadının göğüslerinin çıplak olarak göründüğü sahnelerin çıkarılması"; *Çılgınlar Adası – İnfilak* (*L'Explosion*) (1972/1) adlı "filmin 1., 3., 6. kısmında […] göğüslerinin çıplak olarak göründüğü sahneler ile müstehcen sevişme sahnelerinin ve 8. kısımda müstehcen sevişme sahnesinin çıkarılması"; *İki Aşk Arasında* (*Un Peu, Beaucoup, Passionnément*) (1972/32) adlı filmde "müstehcen sevişme sahnesinin çıkarılması"; *Şehvetten Çıldıranlar-Aşk Kulesi* (*Der Turm Der Verbotenen Liebe / Tower of Sin*) (1972/48) adlı "27.8.1971 tarihinde görülen filmin 971/401 sayılı kararda düşünülerek belirtildiği gibi açık olarak çevrilmiş bir kopyası olduğuna, fragmanda ve filmin 2, 3, 4, 5, 6, 9 ile 10. kısımlarındaki çıplak ve müstehcen sevişme sahnelerin çıkarılması"; *Zevklerin En Güzeli* (*La Vittima Designata*) (1972/58) adlı "filmin 1. kısmından kadının göğüslerinin çıplak olarak göründüğü sahnelerin çıkarılması" şart olarak ileri sürülmüştür. Ayrıca *Tatlı Günler-Bırakınız Sevişelim* (*Il Sole Sulla Pelle*) [*Le soleil dans l'oeil*, Jacques Bourdon, 1962] (1972/51) adlı filmin kararında "çıplak olarak görülen kadın ve erkeklerin bulunduğu sahnelerin çıkarılması"; *Köpekler* (*Straw Dogs*) (1972/73) filminin "4. kısmında kadının göğüslerinin göründüğü sahne ile 7. kısımda müstehcen tecavüz sahnelerinin çıkarılması"; *Şeytanın Elması* (*The Devil Came from Akasava*) [*Der Teufel kam aus Akasava*] (1972/74) adlı "filmin 3. kısmında kadının banyoda çıplak olarak ve 5. kısmında sitriptiz yaparken göğüslerinin göründüğü sahnelerin çıkarılması"; *Damdaki Cinayet* (*Homicide on the top Hood*) (1972/78) adlı "filmin 1, 6, 8 kısmındaki müstehcen sevişme sahnelerinin çıkarılması ve kopyalarının tekrar görülmesi"; *Madam Bovary* (1972/104) adlı "filmin 5, 6, 8, 9 ve 10. kısımlarındaki açık ve müstehcen sevişme sahnelerinin çıkarılması"; *Contempt* (*Le Mépris*) (1972/120) adlı "filmin 6. kısmında kadının arkadan çıplak olarak göründüğü sahnenin çıkarılması"; *Evelinin Mezardan Çıktığı*

Gece - Yılanların Gecesi (*La Notte Che Evelyn Usci Dalla Tomba*) (1972/123) adlı "filmin 1. ve 5. kısmında kadının göğüslerinin çıplak olarak göründüğü sahnelerle 3. kısımda striptiz sahnesinin, ayrıca 5 ve 6. kısımlardaki müstehcen sevişme sahnelerinin çıkarılması"; *Şehvetten Çıldıranlar* (*Der Turm Der Verbotenen Liebe / Tower* of *Sin*) (1972/127) adlı "filmin fragmanı ile 1. ve 9. kısımlarında kadının göğüslerinin çıplak olarak göründüğü sahnelerin çıkarılması" ve aynı filmin 1972/132 sayılı kararında "filmin fragmanı ile 1. ve 9. kısımlarında kadının göğüslerinin çıplak olarak görüldüğü sahnelerin çıkarılması" koşul olarak öne sürülmüştür.

Cinsel Kimlikler

Homoseksüel ilişkiler retlere gerekçe oluşturduğu gibi bazı filmler için şartlı kabul koşulu olarak da ileri sürülmüştür. *Şehvet Okulu* (*Lust for a Vampire*) (1971/574) adlı filmdeki "müteaddit sevicilik sahnelerinin çıkarılması" ve *Dişi Örümceğin Pençesinde* (*Nella Stretta Morsa Del Ragno*) (1972/86) adlı filmin "5, 8, 9. kısımlarındaki sevicilikle ilgili sahnelerin çıkarılması" talep edilmiştir.

Güvenlik, İşkence

Cezanı Çekeceksin'de (*There was a Crooked Man*) (1971/344) "Şerifin paralarla Meksika'ya gidişini gösteren sahnelerin çıkarılması"; *Doktor Şaka Ediyorsun*'da (*Doctor You've got to be Kidding*) (1972/24) "kadın polisin otomobilden indiği sırada adamın söylediği polisle ilgili konuşmanın çıkarılması" ve *Kara Bela*'da (Brother John) (1972/89) "polisin dövülerek alay ve küçük düşürüldüğü sahnelerin çıkarılması" istenmiştir. *Sartana'nın Acı İntikamı* (*Una Nuvola di Polvere... Un Grido di Morte… Arriva Sartana*) (1972/44) adlı filmde "polisle ilgili konuşmaların geçtiği sahneler ile" "cezaevindeki işkence sahnelerinin çıkarılması" koşulu getirilmiştir.

İdeoloji ve Siyaset: Komünizm Propagandası

Topaz (1972/57) adlı filmin kararında [yazım düzeltilmiştir] "fragmanında ve 1. kısmında Lenin ile diğer komünist liderlerin resimlerinin önünde yapılan geçit resmiyle orak çekiçli bayrakların bulunduğu sahnelerin çıkarılması" koşul olarak yazılmıştır.

Tüm Kopyaların Tekrar Görülmesi

Yachting in Greece'in (1971/307) "35 mmliği geldiği takdirde görülmesine"; *Ben Bir Erkektim*'de (*Percy*) (1971/398) "adı geçen filmin dublajının tekrar görülmesi koşuluyla gösterilmesine"; *Aşk Kulesi-Şehvetten Çıldıranlar* (*Der Turm Der Verbotenen Liebe*) (1971/401) ve *Aşk ve Ecel* (*How Short is the Time for Love*) [*Wie kurz ist die zeit zu lieben*] (1971/672) adlı filmlerin "filmin yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir mahzur olmadığına, ancak diğer kopyaların da açık ve müstehcen sahnelerin bulunabileceği kuvvetle muhtemel görüldüğünden bütün kopyalarının da görülmesine" karar verildiği belirtilmiş; *Mutlu Günler-Ateşli Bakire* (*Hilfe, Mich Liebt Eine Jungfrau*) (1972/139) için "Adı geçen filmin 1. kısmında kadının çıplak olarak görüldüğü iki yer, yine 1. kısımda çıplak olarak görüldüğü, 6. kısımda suya girerken ve ağaca çıkarken arkadan çıplak olarak göründüğü 3. sahnenin çıkarılmasına; ayrıca fragmandaki açık sahneler, bu kopyada görülmediğinden, gelecek diğer kopyaların da daha açık ve müstehcen sahneler bulunabileceği kanısına varıldığından, gelecek her kopyanın ayrı ayrı görülmesi" şartı ileri sürülmüştür.

Gösterimin Sınırlanması

Yaş Sınırı

Yaş sınırını koşul olarak ileri süren üç film bulunmaktadır: *Kuğu Gölü Balesi* (*Swan Lake*) (1972/39), *Bir Yıldız Doğuyor* (*The Golden Voiced Orphan*) (1971/279) ve *Bitmeyen Yarış* (*The Games*) (1971/394). Her üç filmde de *Nizamname*'nin 13. maddesine dayanarak 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 167. maddesine göre altı yaşından büyük çocukların gündüz görebileceği koşulu karar altına alınmıştır.

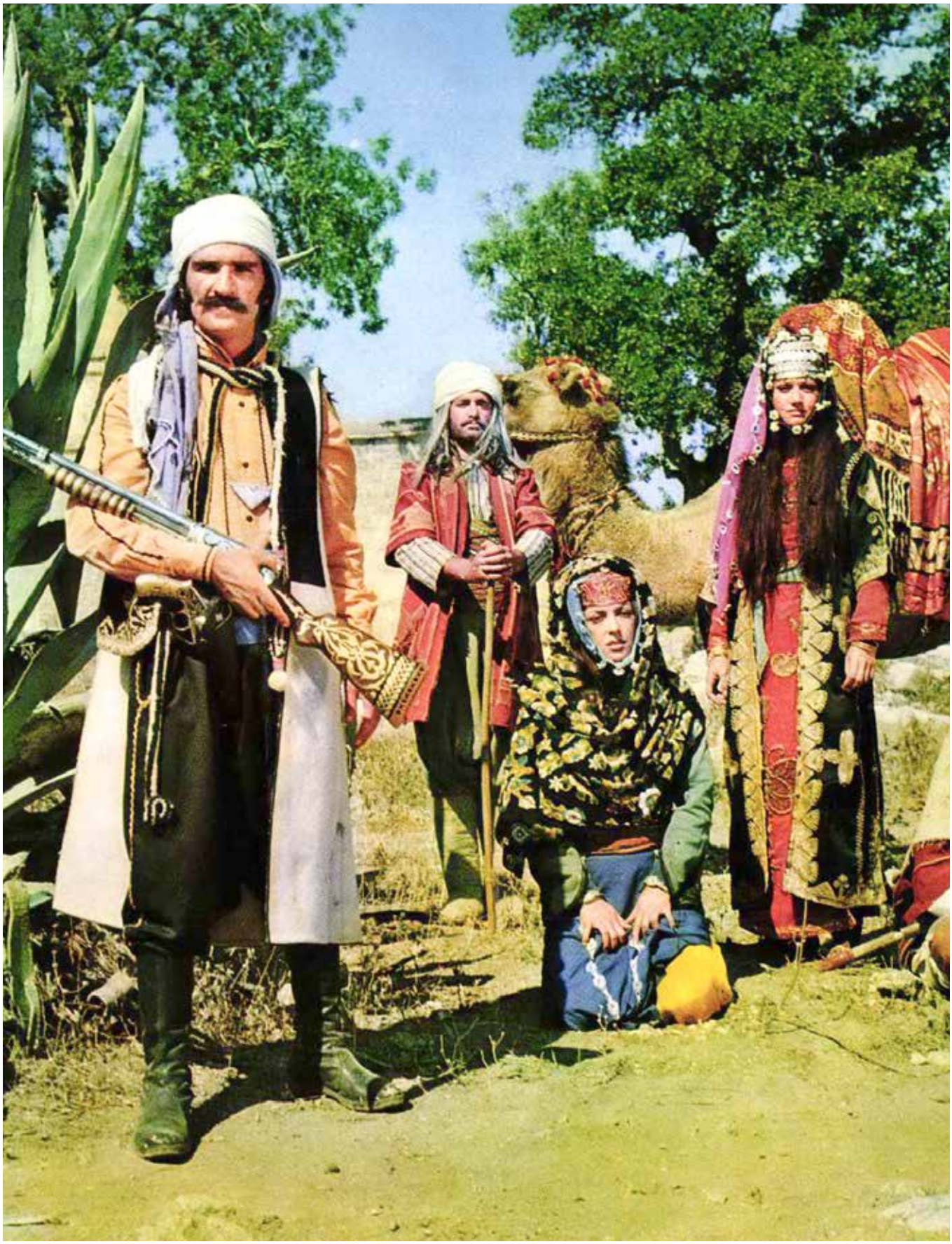

(*Duvak*, Yön.: Remzi Jöntürk, 1974)

KARAR DEFTERİ
1971-1972

[Merkez Film Kontrol Komisyonu Film Kontrolüne Dair Karar Defteri 1971-1972 C]

Karar Defteri 1971-1972 adlı defterde yerli filmlerin yanı sıra az sayıda yabancı film ve bazı filmlerin öğretici film olup olmadığına dair kararlar yer almaktadır. Toplamda 19 red 88'de şartlı kabul 105'te kabul kararı deftere işlenmiştir.

Bu defterdeki bazı kabul kararlarına bakarak değerlendirmeye başlayacak olursak, bu kabul kararlarında daha önce kesilmesi talep edilen sahneler sıralanmış ve bu isteklerin yerine getirildiği belirtilerek kabul kararı verilmiştir. Örneğin *Kızım Sana Emanet* (1971/152) filmi için verilen kararda daha önceki kararda filmin yerine getirmesi talep edilen istekler sıralanmış, sahibinin başvurusu üzerine filmin 23.6.971 günü komisyon tarafından ikinci defa görülerek karar verildiği belirtilmiştir. Bu kararda "Orospu kelimesinin", "Mahkeme sahnesinde Avukatın (Kendisi saf bir adamdı, zaptı zorla imzalattılar, 3 ayda bu hale geldi 6 ayda ne hale gelecek!) dediği mahkeme sahnesinin", "Hâkimin kendisini methettiği sözlerin", "Babanın ağabeye (Kız kardeşini öldür benim namusum kurtulsun senin de şanın artar) sözlerinin", "Kucağında çocukla düğün yerine gelen Cemal'in kardeşi Gülbeyaz'ı Hamit ağanın döğme sahnesinin çıkarıldığı ve senaryosuna da uyduğu görüldüğünden" ekseriyetle kabul edildiği belirtilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcilerine göre film Nizamname'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına dayanarak reddedilmelidir. Bu defterde kabul alan filmlerden bir diğeri ise 13. maddenin uygulanması istenen Lütfi Akad'ın *Anneler ve Kızları* (1971/220) filmidir. *Nizamname*'nin "Kontrol komisyonunun kontrol ettiği filimler arasında terbiyevi veya hususi mahiyette filim bulunduğu takdirde 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 167nci maddesine göre altı yaşından yukarı çocukların gündüzün görebileceklerini de kararlarında göstermeleri lazımdır" diyen 13. maddesinin uygulanmasını gerektirmektedir. Kabul alan birçok film için ise filmde yer almayan sahneler sayılarak, bunlar gösterilmediği için kabul kararı verildiği belirtilmiştir; örneğin *Ateşli Kadınlar Çetesi* (1971/240) filmi "Leyla ile Ayhan'ın Leyla'nın odasında ya-

takta gösterilmediğinden kabul" edilmiş; *Nasrettin Hoca* (1971/242) filmi için ise İçişleri Bakanlığı Bakanlığı temsilcisi "Kadına namussuz denmesinin çıkarılması şartıyla" kabul demiştir.

(*Umutsuzlar*, Yön.: Yılmaz Güney, 1972)

Yılmaz Güney'in yönettiği *Umutsuzlar* (1971/268, Dosya No: 91122/5225, yazışmalarda 5455) için karar şöyle yazılmıştır: "Akün Film Kurumuna ait *Kader* adlı film 9.11.1971 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülmüştür. Senaryo kararında belirtildiği üzere, Fırat'ı vuranların polis tarafından yakalandığı görüldüğünden adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında, yapılan müracaata göre isminin de *Umutsuzlar* olarak değiştirilmesinde bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir". Bu filme Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. ve 9. fıkraları gereğince filmin reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. Belgesel/haber film olan *Kongre Çalışmaları*, Türkiye Teksif Örme ve Giyim Sanayii İşçileri Sendikası tarafından yapılmış ve komisyon tarafından kabul edilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi karara şerh düşerek şöyle yazmıştır: "Ret. Politik ortama uygun olmadığından, çekim gözü yoracak şekilde olduğundan".

Bu defterde bazı kabul kararlarını "şartlı kabul" olarak değerlendirerek yazdık, bunun nedeni de çıkarılması beklenen sahnelerin kesilmiş olmasının belirtilmesi ama özellikle "bu haliyle" yani kesilmiş olduğu haliyle kabul edildiğinin şart koşulmuş gibi yazılmış olmasıdır: *Dehşet-Gülüm Nuri* (1971/196) adlı film için yazılan kararda "11.5.1971 tarih ve 971/113 sayılı Merkez Film Kontrol Komisyonu kararındaki şartlara uydurulmuş olduğu görüldüğünden bu hali ile kabul. Not: Film 1 saat 10 dakika sürmüştür. Ve içerisinde müstehcen sahnelere rastlanmamıştır"; *Azrailin Beş Atlısı*'nda (1971/207) "Eski karardaki şartlar yerine getirildiğinden bu hal ile kabul"; *Hedefte İmzam Var*'da (1971/248, Dosya No: 91122/5176) "Bu kere filmde suçluların öldürülmeyip polisçe yakalandığı ve Gülgün Erdem'in striptiz sahnesinin çıkarıldığı görüldüğünden adı geçen filmin bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir"; *Silahlar Affetmez*'de (1971/320) "Senaryo kararında belirtildiği gibi Sumru'nun Osman'ın tecavüz sahnesi bulunmadığından bu halile kabul" edildiği yazılmıştır.

Adını Anmıyacağım (1971/224, Dosya No: 91122/5130) filmi için ise, "Evvelce verilen senaryo kararında Engin'in askerlikle ilgisinin kesilmesi belirtilmişse de, filmde yedek subay olarak görülmesinde bir sakınca bulunmadığı filmin incelenmesinden anlaşıl-

dığından filmin bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiş; karara Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Engin'in filmde yedek subay olarak görülmesinin bir mahzur görülmediği filmin incelenmesinden sonra anlaşıldığından kabulüne" diyerek şerh düşmüş; *Üç Belalı Kardeş* (*Three Brothers Three Machine Guns*) (1972/2) filmi için daha önceki yıllarda bazı sahnelerin çıkarılması koşul olarak öne sürülmüş, film komisyon önüne geldiğinde "İstanbul Komisyonu kararı yerindedir" diye karar verilmiş, dolayısıyla şartlı kabul kararı tekrar edilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "Filmin reddi reyindeyim" diye şerh düşmüştür.

Laugter in the Dark / Karanlık Dünya (1971/213, Dosya No: 91123/981) ile ilgili karar şöyle yazılmış [yazım düzeltilmiştir] "Evvelce 16.9.1970 tarihinde İstanbul İl Kontrol Komisyonu tarafından görülerek, 4. kısmında yatakta müstehcen sevişme sahnesi, 5 kısmında kadın külotunu çıkarırken, 6. kısmında kadın yatarken arkadan çıplak görüldüğü, 7. kısımda yatakta sevişirken kadının çıkardığı seslerin, 11. kısımda erkeğin arkadan çıplak görüldüğü sahnelerin çıkarılması şartıyla yurda girmesine ve halka gösterilmesine karar verilen (*Laughter in the Dark – Karanlık Dünya*) adlı film hakkında sahibi bulunan Ulus Film kurumunun müracaatı ile bir kerede Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülmesini istemesi ve 15. madde gereğince adı geçen film 10.9.1971 tarihinde Komisyonumuzca görülmüştür. Mezkûr karar gereğince filmden çıkarılması gereken 5 inci kısmında kadının külotunu çıkarttığı sahnenin külot değil eteklik olduğundan filmde kalmasına, diğer kısımlar hakkında ise İl Komisyonunun verdiği karar yerinde olduğundan filmden çıkarılmasına ekseriyetle karar verilmiştir". Millî Eğitim Bakanlığı üyesi "İl komisyonu kararının yerinde olduğu kararındayım" diye not düşmüştür.

Ret Kararları

19 ret kararının yer aldığı defterde bu kararlarda öne çıkan gerekçeler arasında şunlar yer almaktadır. Birçok film senaryo kararına uymadığı gerekçe gösterilerek reddedilmiştir. *Kartallar-Allah'ın Çocukları* (1971/189) "Senaryosuna uymadığından"; *Ecelin Gölgesinde* (1971/317) için "Görülen film senaryosuna uymadığı gibi 50 dk film kopuk kopuk hadiselerden ve birbiriyle irtibatı tespit edilemeyen parçalardan ibaret olan filmin bu halile"; *Kiling Ölüm Saçıyor*'da (1971/308) "senaryo kararındaki 'polisin olayları anında takip ettiğinin gösterilmesi' şartı yerine getirilmediğinden" retlerine karar verildiği belirtilmiştir. *Kiling Ölüm Saçıyor* filminin verilen kararında Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi filmin kabul edilmesini savunmuş, film daha sonra 1971/319 sayılı kararla kabul edilmiş ve karara "Polisin olayları anında takip ettiğini bildiren sahneler eklenerek senaryo kararındaki şartlar yerine getirilmiş olduğundan kabul" yazılmıştır.

Sürgünden Geliyorum-Bütün İstanbul Bilsin (1971/206, Dosya No: 91122/5082) [filmin adı defterde "Duysa" dosyasındaki yazışmalarda ise "Bilsin" olarak görünmektedir; ancak yazışmalara bakıldığında filmin daha önceki adının *Bütün İstanbul Bilsin-Suskun Murat* olduğu ve *Bütün İstanbul Bilsin* adının kullanıldığı görülmektedir] adlı filme ait kararda "İsim değişikliği kabul. Senaryosuna uymadığından reddine karar verildi" yazılan karar Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "Aynı zamanda

(*Hayatımı Mahfeden Kadın*, Yön.: Nişan Hançer, 1971)

7/6-8-9 Ret" diye şerh düşmüş, film daha sonra 1971/219 sayı ile kabul edilmiştir. Bu defterdeki en ilginç karar ise *Hayatımı Mahveden Kadın* (1971/187) adlı film için alınmış olandır. Senaryosu 1954 tarihli olan film 17 yıl sonra başvurmuş ve film reddedilmiştir, kararda "1954 yılında tanzim edilen senaryosuna hiçbir şekilde uymadığından Reddine" denmiştir.

Corbari (1971/210) için "İstanbul Komisyonu kararının yerinde olduğuna karar verildi"ği belirtilmiş, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "Bazı kısımların çıkarılması şartıyla kabul" ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "7/5'e göre de ret" diyerek iki farklı şerh kayda geçirilmiştir. *Kiralık Katil*'de (1971/314) "Filme yeni iki sahne eklenmiş ise de bu halile filmin halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna dair verilen 10.11.1971 tarih ve (971/269) sayılı kararın değiştirilmesine imkân görülmediğine oybirliğiyle"; daha önce reddedilen bir film olan *Making It / Benimle Sevişir misin?* (1971/291) için de "İstanbul Komisyonu kararı yerinde olduğundan itirazın reddine" karar verilmiştir.

Diğer ret kararları ise doğrudan *Nizamname*'nin 7. maddesine atıf yaparak verilmiştir. 8. fıkraya göre iki film reddedilmiştir. Bunlardan *Hedefte İmzam Var* (1971/199) için "Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisinin muhalefetine karşılık Tüzüğün 7/8 fıkrasına göre ekseriyetle reddine" ve "Tümü itibariyle senaryosuna uymadığından" denilerek karar yazılmış; *Yosmalar Tuzağı-Kanunun Pençesinde* (1971/284) filmi ise 8. fıkraya göre reddedilirken Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "Polis şefinin filmin son kısmındaki sözlerinin çıkarılması ve [Fikret'in] polis tarafından götürüldüğünün gösterilmesi şartıyla kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi ile "aynı reydeyim" demiş, Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri ise aksine "Ret 7/8-9" diye şerh düşmüştür.

Claude Lelouch'a ait olan *Le Voyou / Serseri* (1971/281) adlı film 9. fıkraya göre reddedilirken Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "şartlı kabul", Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "7/8-9'a göre ret" ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "7/8'e göre ret" kararı vermiştir. Bu fıkraya göre ret kararı verilen bir diğer film ise, *Yazı mı Tura mı* (1971/142) adlı filmdir. Filmin kararında "film senaryosuna uymadığından ve bu halile suç işlemeye teşvik edici durum taşıdığından *Nizamname*'nin 7. maddesinin 9. fıkrası gereğince halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. *Yosmalar Tuzağı* (1971/172) için "senaryosuna uymadığı gibi film bu halile suça teşvik edici mahiyette olduğundan ret 7/9" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eği-

tim Bakanlığı temsilcileri 7/8-9 ret kararı vermişlerdir).

5 ve 6. fıkralara göre: *İki Cesur Adam* (1971/153, Dosya No: 91122/4591) için "Adı geçen filmin isminin *İki Cesur Adam* olarak değiştirilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle; halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. ve 6. fıkraları gereğince ekseriyetle karar verilmiştir". İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü: "Filmin kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. 6 ve 8. fıkralara göre üç film reddedilmiştir: *Suçsuz Firari* (1971/184) için "Ret. 7/6-8 ve senaryosuna uymadığından" diye karar verilmiş, İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri "Piraye Uzun'u polis emniyete götürürken iki gangsterin çıkıp kızı kaçırma sahnesinin çıkarılması şartıyla kabul. Polisin, gangsterin birine yaralandığı halde ateş ederek öldürdüğü sahnenin çıkarılması şartıyla kabul" yazmışlardır. *Tehlikeyi Severim* (1971/194) adlı film için verilen kararda "senaryosuna uymadığından ve *Nizamname*'nin 7/6-8 maddeleri gereğince ret" ve *İki Yosmaya Bir Kurşun* (1971/227) için verilen kararda "İsim değişikliği kabul. Murat'ın hareketleri bir polis şefine yakışacak şekilde olmadığı ve filmde ayıklanamayacak kadar ahlaka aykırı sahneler bulunduğundan 7/6-8'e göre reddine" denilmiştir. 8 ve 9. fıkralara göre reddedilen *İki Belalı Adam* (1971/154) filmi için "Ayhan ve Kemal'in hal ve hareketlerinin polise yakışır şekilde olmadığı görüldüğünden (Polis olan bu kişilerin bolca adam öldürmeleri ve kadınlarla münasebetleri) bu halile senaryo kararına uymadığından *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8-9 numaralı bendi gereğince reddine" karar verildiği belirtilmiştir.

6, 8 ve 9. fıkralara göre *Sıra Sende Yosmam* (1971/157, Dosya No: 91122/5094) adlı film için verilen kararda "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. 8. ve 9. fıkraları gereğince adı geçen filmin halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri "Melek Görgün'ün striptiz sahnesinin", "Melek Görgün'ün Tanju Korel ile yatakta sevişme sahnesinin", "Tanju bodrumda bağlı iken Melek Görgün'ün 'göğüslerim dipdiri' demesinin", "Melek Görgün'ün dediği orospu sözünün çıkarılması ve sonunda verilen cezanın daha hafif olması icap ettiğinden idam cezası verilmemesi şartıyla filmin kabulü reyindeyiz" diye şerh düşmüşlerdir.

Şartlı Kabul Kararları

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Aile, Evlilik, Nikah, Kadın-Erkek İlişkileri, Müstehcenlik

Afacan Küçük Serseri (1971/263, Dosya No: 91122/5459) filminde "Sadri'nin Afacan'ın annesine söylediği 'Biz de bir çocuk yapalım' sözünün çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verilmiş; *Zehir Hafiye*'de (1971/174) "Zehir Hafiyenin Melek Görgün'e söylediği 'Sana Kazım mı lazım benim gibi koç mu lazım' sözünün" (Genelkurmay Başkanlığı, 7. maddenin 6. fıkrasına göre ret); *Sürgün-Aşk Sürgünü*'nde (1971/182) "Kahvecinin Ali'ye (Uğur Güçlü'ye) pansiyondaki kızdan bahsederken 'O kızla münasebetin kalp yarasından değil pantolon yanığındandır' cümlesinin" ve *Batakhaneler Kralı*'nda (1971/223, Dosya No: 91122/5121) "Tamer Yiğit ile Kudret Şan-

dıra'nın (Rıfkı) yazıhanesindeki konuşmaları sırasında Tamer Yiğit'in Seher'e söylediği 'Sen de verdin mi?' ve Kudret Şandıra'nın söylediği 'Ben ne diyorum sen nereni düşünüyorsun' sözlerinin" de (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7. maddenin 9. fıkrasına göre ret) çıkarılması istenmiştir. *Kiralık Katil* (1972/30) adlı filmde "Zeynep'in babasının seviştiği metresi olan kadının Murat'ın kızkardeşi olduğunun belirtilmesi" talep edilmiştir.

Cinsiyetçi İfadeler, Cinsel İmalar ve Ayrımcı İfadeler

Namlunun Ucundasın (1971/151) filmi için daha önce senaryosuna uymadığından 1971/131 sayılı kararla reddedilen filmin "sahibinin verdiği dilekçede; adı geçen filmin senaryosunun isminin yanlış olduğu, aslında *Aldatılan Adam* adlı senaryonun ismi değiştirilerek *Namlunun Ucundasın* adı altında filme çekildiğinden bahisle yeniden kontrolünün talep edilmesi üzerine adı geçen film 16/6/1971 günü" Komisyonca yeniden görüldüğü belirtilmiş ve "Evvelce görülen filmden; Şişman striptizcinin görüldüğü sahnelerin tamamının" çıkmış olduğu ifade edilmiş ve argo bir sözcüğün çıkarılması istenmiştir (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7. maddenin 8. fıkrasına göre ret).

Dört Ateşli Yosma'da (1971/179) "Cihangir Gaffari'nin Melek Görgün'ü evinde dekolte kıyafetle gördüğünde söylediği 'Ben ateşliyimdir sulamadan duramam' sözünün"; *Zagor* (1971/225) için "Haydutun söylediği 'Bu kızın meyvaları olmuş' sözünün" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7. maddenin 8. fıkrasına göre ret); *Kanunsuz Yaşayanlar* (1971/304) için "Yıldırım Gencer'in (Orhan) söylediği 'Bütün deliklerin anahtarı bendedir' sözünün" çıkarılması" istenmiş ve "Yıldırım Gencer'in Meltem Mete'nin evinde sevişme sahnesi ile adamlarla dövüşme sahnesinin olmadığı görüldüğünden bu halile kabul" kararı verilmiştir. *Geldi Sevdi Vurdu* (1971/273) filmi için verilen kararda ise "Dişi Bond'un Murat Soydan'a dolar için nerde demesi üzerine Murat'ın 'Burada göstereyim mi' sözünün çıkarılması" ve *Batakhaneler Kralı* (1971/223) filminde (yazımı aynen korunarak) "Tamer Yiğit'in tüfekle ateş eden jiklet Necla'ya söylediği 'Elinde çabuk patlamayacak bir şey olmalı' sözünün" de çıkarılması istenmiştir.

Cinsel Saldırı

Büyük Acı-Aşkımı Kanla Yazdım (1971/215) adlı "Filmde 2 defa görülen kızın, 3 kişinin ırzına geçiş sahnelerinin tamamının çıkarılması"; *Zagor*'da (1971/225) "Haydutlardan birinin Yılmaz Köksal'ın evinde kıza tecavüz eden sahnelerinin tamamının" çıkarılması; *İpini Boynunda Bil* (1971/275) adlı filmde "Jenerikte iki haydutun Kazım Kartal'ın nişanlısına saldırdıkları sahnenin çıkarılması" ve *Dadaloğlu-Kara Panter*'de (1971/295) "Ömer'in karısının Halil Ağa'nın kardeşleri ve adamları tarafından ırzına geçildiğini gösteren sahnelerle bu fiilin işlendiğini ifade eden bütün konuşmaların çıkarılması" talepler arasında yer almıştır.

Çıplaklık, Öpüşme, Sevişme, İç Çamaşırları, Gözetleme

İki Yosmaya Bir Kurşun (1971/237) filminde "Murat'ın Melek Görgün'le olan sevişme sahnesinin" ve "Melek Görgün'ün striptiz sahnesinin" çıkarılmış olduğu görülmüş ve kayda geçmiştir. *Kanunsuzların Sonu* (1971/170) filminde "Striptizcinin göğüs uçlarının çıplak görüldüğü sahnelerin"; *Battal Gazi Destanı*'nda (1971/255) "Ahmet Turani'nin 40 Rahibeler Kilisesi'nde seviştiği kızın çıplak göğüs uçlarının görüldüğü sah-

nelerin"; *Allah Benimle* (1971/277) filminde "Baki Tamer'in yatakta göğüslerinin uçları görünen kadınla seviştiği sahnenin" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7. maddenin 6. 8 ve 9. fıkrasına göre ret); *Bir Varmış Bir Yokmuş-Balıkçı Güzeli*'nde (1971/288) "Saraydaki banyo sahnesinde kadınların 2 defa göğüs uçlarının çıplak görüldüğü sahnelerin"; *Donkişot*'ta (1971/306) "Donkişot'un ilk yola çıktığında konuştuğu derede yıkanan kadının göğüsleri tamamen çıplak olduğu için tamamının"; *Malkoçoğlu Ölüm Fedaileri*'nde (1971/310) "Prenses'in denizden çıktıktan sonra Malkoçoğlu'na sarıldığı zaman çıplak göğüs uçlarının görüldüğü sahnenin" (Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi şartsız kabul); *Kaplan Tuzağı*'nda (1972/9) "Filmde Yıldırım Gencer'in muhtelif kadınlarla sevişirken kadınların göğüs uçlarının çıplak görüldüğü kısımların"; *Kaçaklar*'da (1972/24) "Bektaş'ın ve Yılmaz'ın seviştikleri bar kadınlarının göğüs uçlarının çıplak görüldüğü sahneler ile Bektaş'ın kızın göğsüne para yapıştırma sahnesinin" çıkarılması da koşullar arasında yer almıştır.

Süper Adam (1971/217) filminde "Filmin jenerik öncesinde elinde bebek ile öldürülen kızın çıplak göğüslerinin görüldüğü sahnelerin çıkarılması" istenirken "Mine Soley'in Striptiz sahnesinde ancak sütyen ve kilot ile görüldüğünden (çıplak görülmediği) kabulüne" karar verilmiştir. *Jilet Kazım*'la (1972/11) ilgili kararda "Barda Erol Taş'ın iri yarı tipli kadının arkasını ve kaba etlerini sıvazladığı sahnenin", "Erol Taş'ın sevgilisi Aynur'un elbise üzerinden göğsünü sıktığı sahnenin" çıkarılması istenirken "Dansöz Yeşim'in balonlu dans sahnesinde ve diğer dans sahnesinde göğüs uçlarının çıplak görüldüğü sahnelerin çıkarılması şart ile kabul" yazılmıştır. *Dadaloğlu-Kara Panter*'de (1971/295) "Saliha'nın çıplak göründüğü bütün sahnelerin çıkarılması" istenmiş; *Baba* (1971/313) filminde "Hamamda göğüsleri çıplak olarak görülen kadının görüldüğü sahnelerin" ve "Kuzey Vargın'ın (Koray) yalıda bir kadınla seviştiği sahnenin çıkarılması" da koşullar arasında yer almış ve karara Genelkurmay temsilcisi "Senaryosuna uymadığından ret" diye şerh düşmüştür.

Zagor'da (1971/225) "Zagor'un Karlo'nun karısı ile yatak odasında karşılaştığı bütün sahnelerin çıkarılması (Kadının yataktan kalktığı aynada arkasının görüldüğü vs.)" istenmiş, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7. madenin 8. fıkrasına dayanarak ret, ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "Şerifin görüldüğü sahnelerin çıkarılması"na dair şerh yazmıştır. *Dört Ateşli Yosma*'da (1971/179) "Cihangir Gaffari'nin Melek Görgün'ü evinde dekolte kıyafetle gördüğünde söylediği 'Ben ateşliyimdir sulamadan duramam' sözünün çıkarılması" istenirken karara ayrıca "Cihangir Gaffari'nin Melek Görgün, Mine Soley ve Avukat Reşat'ın karısı ile yatak sahneleri olmadığı görüldüğünden kabul" yazılmıştır; kararda yer alan diğer maddelerle birlikte Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise 7. madenin 6. fıkrasına dayanarak reddettiğini şerh düşmüştür. *Ölüm Bana Vız Gelir* (1971/156) filminde "Gerek Gülgün Erdem gerek Figen Han ile Tanju Korel'in yatakta sevişme sahnesinin olmadığı görüldüğünden" ve "Sokakta siyah bikinili kızın (Tanju'nun sokak serserilerinden kurtardığı) görüldüğü sahnelerin tamamının çıkarılması şartıyla kabul" yazılmış (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7. madenin 6 ve 8. fıkrasına dayanarak ret); *Kupa Ası Maça Kızı-Eyüplü Reşat* (1971/180) filminde "Hizmetçi ve Tanju'nun bornozlu iken sevişme sahnesinin tamamının", "Striptiz yapan genç kı-

zın göğüs uçlarının görüldüğü sahne"nin, "Striptizci kız ile Tanju'nun seviştikleri sırada kızın 'Bir oğlum bir kızım oldu' demesi ile Tanju'nun 'Bu kadar çabuk mu' ve kızın 'Oldu bile' demesi sözlerinin çıkması" şartı ileri sürülmüş, İçişleri Bakanlığı temsilcisi "bornozlu kesilme sahnesine de muhalif" olduğunu yazmıştır. *A Love Story / Aşk Hikayesi*'nde (1971/239) "Fotoğrafçı ile kadının gerek kadının gerekse fotoğrafçının evlerinde ve yatakta seviştikleri sahnelerin çıkarılması" istenmiş, söz konusu film 1971/266 sayı ile kabul edilmiştir (Genelkurmay Başkanlığı İstanbul Kontrol Komisyonu kararına uyuyorum diyerek şerh düşmüştür). *Asker Ahmet* (1971/209) filminin kararında "Asker Ahmet'in karısının ırzına geçildiği görülmediğinden", "Despina ile Erol Taş'ın yatakta sevişme sahnesinin kesilmesi şartıyla kabul" yazılmış; *Batakhaneler Kralı*'nda (1971/223) "Garden partide (gece bahçede yapılan danslı ve içkili eğlence) arka planda görülen kadınların ve adamların sevişme sahnelerinin tamamının" çıkarılması istenmiştir; başka koşulların da yer aldığı kararda "Melek Görgün ile Tamer Yiğit'in yatakta sevişme sahneleri olmadığından" film şartlı kabul edilmiştir (Genelkurmay Başkanlığı, M7/F9 Ret).

Zapata'da (1971/303) "Cihangir Gaffari'nin yatakta Çikita ile sevişme sahnesinin tamamının çıkarılması"; *Tehlikeyi Severim*'de (1971/285) "Gerek Behçet Nacar'ın gerekse Cihangir Gaffari'nin öpüşme ve sevişme sahnelerinin çıkarıldığı görüldüğü", "Ancak Cihangir Gaffari'nin Yaprak ile sevişme sahnesi de adaba mugayir olduğundan çıkarılması" talep edilmiş; *Katiller*'de (1971/205) "Haluk'un Sevinç Pekin'le sevişme sahnesinin tamamının", "Bilal İnci ile sevişen siyah külotlu kadının vücudu ve göğüslerinin aynadan çıplak olarak görüldüğü sahnenin", "Seher Şeniz ile İzzet Günay'ın arkadaşının evinde çıplak olarak seviştikleri 2 sahnenin de tamamının", "Seher Şeniz ile İzzet Günay'ın samanlıkta seviştiği sahnenin tamamının", "Seher Şeniz'in banyoda aynada göğüslerinin görüldüğü sahnenin, İzzet Günay yaralı iken hayalinde Seher Şeniz'in göğüslerini gördüğü sahnenin" çıkarılması kararda yer almıştır. *Sürgün-Aşk Sürgünü* (1971/182) filminde "Pansiyondaki kızın Ali'yi sevişmeye zorladığı sahne ile kendisi odadan çıktıktan sonra kapı önünde kahveci ile seviştiği ve bilahare şehvet hırsıyla kapıyı dişlediği sahnenin" çıkarılması da istenmiş; *Önce Sev Sonra Vur* (1971/188) filminde başka bir koşulun yanı sıra yazılan karar "Profesörün kızı ile Yılmaz Köksal'ın kısa ve müstehcen olmayan bir sevişme sahnesi görüldüğü filmde bundan başka sevişme sahneleri bulunmadığı görüldüğünden kabul" kararı verilmiştir.

Zehir Hafiye'nin (1971/174) kararında "Zehir Hafiyenin Melek Görgün'le seviştiği ve Melek Görgün'ün göğüs uçlarının görüldüğü sahnelerin tamamının", "Melek Görgün'ün banyoda çıplak görüldüğü sahnenin", "Zehir Hafiyenin afişteki kızın göğüs ucunu elleği sahnenin", "Zehir Hafiyenin pantolonu yırtıldıktan sonra evli bir kadının yatak odasına girdiği ve seviştikleri sahnelerin tamamının", "Zehir Hafiyenin Feri Cansel'le ilk karşılaştığında öpüştüğü sahnenin çıkarılması şartıyla kabul" kararı verilmiş (Genelkurmay Başkanlığı, M7/F6 Ret); *Geldi Sevdi Vurdu* (1971/273) filminde "Murat Soydan'ın Piraye Uzun'un üzerine içki döktürtüp soyduğu ve seviştiği sahnelerin" çıkarılması; *Biricik İş Peşinde* (1972/21) filminde "Figen Han'ın çete reisi Kayhanla sevişme sahnesinde çıkardığı seksi seslerin kaybettirilmesi" koşulu karar defterine yazılmıştır.

Madly / Delicesine (1971/229) filminde "Adamın karısını elbiseli iken ayakta edep yerini öpme sahnesi"nin çıkarılması koşullar arasında sayılmış (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri İstanbul Komisyonu kararına uyduklarını belirtmişlerdir). *Telli Turnam*'da (1972/19) "Danyal Topatan'ın dansöz kadının elbise üzerinden önünü öptüğü sahnenin" çıkarılması istenirken Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7. maddenin 5 ve 9. fıkralarına göre reddedilmesini istemişler ama Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi (yazımı olduğu gibi korursak) "Şapka iktisası hakkındaki kanuna aykırı olduğundan, Mehmet ve Sabah'ın fesle görülen sahnelerinin de çıkarılması şartıyla kabulü reyindeyim" diye şerh düşmüştür.

Sıra Sende Yosmam'da (1971/258) "Melek Görgün'ün striptiz sahnesi", "Melek Görgün'ün Tanju Korel ile yatakta sevişme sahnesinin", "Tanju bodrumda bağlı iken Melek Görgün'ün 'göğüslerim dipdiri' demesinin" çıkarılması talepler arasında yer almış, bu kararda Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "Ret", Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "Çocuğun kaçırılma sahnesinin de çıkarılması şartıyla kabul" diye şerh düşmüşlerdir. *Aslanlar Kükreyince-Mağlup Edilmiyenler*'de (1971/235) adlı filmde "Gavur Sadık'ın Asiye ile seviştiği ve Sadık'ın pantolonlarını toplayarak kalktığı sahnelerin tamamının çıkarılması" talep edilmiş (Millî Eğitim Bakanlığı, M7/F6 Ret); *Azrailin Beş Atlısı* (1971/203) adlı "Filmin başlarında Fransızlara ait bir kervanın basılması sırasında ölü ile cima sahnesinin ve handa döğüş sahnesinden sonra Kartal'ın Meri ile sevişme sahnesinin tüzüğün 7/6 fıkrası gereğince çıkarıldıktan sonra yeniden görülmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir. Bu kararla sevişme sahneleriyle ilgili kararlarda ölü seviciliğe (nekrofiliye) dair bir koşul da eklenmiş olur.*Süper Adam* (1971/217) filminde farklı koşulların dışında "Mine Soley'in Striptiz sahnesinde ancak sütyen ve kilot ile görüldüğünden (çıplak görülmediği) kabulüne" ifadeleri yer almıştır.

Kupa Asi Maça Kızı-Eyüplü Reşat (1971/180) filminde "Tanju'yu hizmetçinin banyoda gözetlediği sahnenin tamamının" çıkarılması istenirken İçişleri Bakanlığı temsilcisi buna muhalif olduğunu şerh düşmüştür.

Argo, Küfür, Kötü Söz

İki Esir-Hürriyet Fedaileri'nde (1971/169) "Mıstığın vezire (Necdet Tosun'a) söylediği 'Sen de benim başka şeyimi yersin' sözünün çıkarılması"; *Dört Ateşli Yosma* (1971/179) filminde "Cihangir Gaffari'nin kafa seslerinde geçen argo kelime ve cümlelerin çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7. madenin 6. fıkrası gereğince ret); *Ah Bir Zengin Olsam*'da (1971/261) "Kızın (Zeynep'in) satıcılara 'Ananızı eşekler kovalasın' cümlesinin çıkarılması"; *Afacan Küçük Serseri* (1971/263, Dosya No: 91122/5459) filminde "Sadri Alışık'ın söylediği 'Ben senin önüne de arkana da bakarım' sözlerinin" ve "Güzin Özipek'in söylediği 'Dilinizi bir yerinize soktunuz değil mi?' dediği sözlerin" ve *Öksüz Gülnaz* (1972/5) filminde "Demir Ali'nin Hacı Melek'e söylediği 'Anam avradım olsun' sözünün çıkarılması" istenmiştir. *Ayıp Ettin Şemsettin* (1971/243) filminin kararında şöyle yazılmıştır: "Sadri'nin sardalya kutusunu Suna Pekuysal'a verirken 'Al bir tarafına sok' sözünün", "Sadri'nin söylediği 'Boku bokuna' lafının" ve "Sadri'nin Suna Pekuysal'a söylediği 'Önünü öpeyim' sözünün çıkarılması şartıyla kabul."

Bebek Gibi Maşallah'da (1971/155) "Hülya Koçyiğit'in söylediği Bok sözünün çıkarılması"; *Güzel Şoför-Günahsız Aşıklar*'da (1971/185) "Mehmet'in Fahri'nin Hanımı'nın bayılması üzerine söylediği 'Acuze bokladı' cümlesinin çıkarılması"; *Yarın Son Gündür*'de (1971/208) "'Bok' kelimesinin çıkarılması"; *Turist Ömer Boğa Güreşçisi*'nde (1971/272) "Bok kelimesinin çıkarılması"; *Belanın Kralı*'nda (1971/230) "Bok kelimesinin çıkarılması" ve "Cafer'in söylediği Cart kelimelerinin tümünün çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7. maddenin 8 ve 9. fıkralarına göre ret); *İntikam Kartalları-5 Çirkin Adam*'da (1971/256) "Orospu ve bok sözlerinin çıkarılması"; *Beyoğlu Güzeli* (1972/12) filminde "Senaryo kararı yerine getirilmiş ancak Münir Özkul'un söylediği Bok kelimesinin de çıkarılması"; *Yırtık Niyazi-Cımbız Ali*'de (1972/13) "Bok sözünün çıkarılması"; *Ölümden Korkmuyorum*'da (1972/17) "Bok kelimesinin çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7. maddenin 6. fıkrasına göre ret, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "Hipi sahnelerinin de çıkarılması şartıyla kabul" demiştir) talepler arasında yer almıştır.

Güllü (1972/29) filminde "Bok ve bok oğlu bok kelimelerinin çıkarılması" istenmiş Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "şartsız kabul" etmiş, İçişleri Bakanlığı temsilcisi bu maddeye katılmamıştır, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise 7. maddenin 4, 6 ve 8. fıkrasına göre ret yazmıştır. *Büyük Acı-Aşkımı Kanla Yazdım* (1971/215) filminde "Turgut Özatay'ın Fatma'ya söylediği 'Elalemin çocuğuna uçkurunu açarsın' sözünün", "Murat Soydan'ın söylediği 'Bir orospu bulup altına çekerdim' sözünün" çıkarılması istenmiştir. Ayrıca *Namlunun Ucundasın*'da (1971/151) "Filmde geçen orospu sözünün çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrası gereğince reddi reyindeyim diyerek şerh düşmüştür); *Sıra Sende Yosmam* (1971/258) filminde "Melek Görgün'ün dediği orospu sözünün çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri ret demiş, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Çocuğun kaçırılma sahnesinin de çıkarılması şartıyla" kabul kararı vermiştir); *Malkoçoğlu Ölüm Fedaileri* (1971/310) filminde ise "Orospu sözünün çıkarılması" (Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "şartsız kabul" kararı vermiştir) koşul olarak yazılmıştır.

Cinsel Kimlikler

Bugün Bende Yarın Sende (1971/143) filminde "Tanju'nun arabasını çaldığı efemine tipli adama, motosiklet sahibinin 'Artık senin yakanı bırakmaz' demesi karşısında adamın 'Nerede o günler' demesinin çıkarılması" ve *Yavru ile Katip* (1972/8) filminde "Yavrunun nişanlısı kızın kadın kıyafetine giren Yavru'nun şişirilmiş göğüslerini elleyerek 'Senin memelerin ne kadar iri bak benim ne kadar küçük' dediği sahnelerin çıkarılması" koşul olarak yazılmıştır.

Suç, Şiddet

Namlunun Ucundasın (1971/151) filminde "Nihat'ın Kenan'ın evine geldiğinde Kenan'ın adamlarından birisini parmaklıklar önünde boğması sahneleri çıkmış olduğu görüldüğü" kayda geçmiş; *Bir Genç Kızın Romanı* (1971/177) filminde "Ediz Hun'un söylediği 'avda kaza kurşunu ile yaralandı deriz' sözünün çıkarılması", "Kardeş katili Ömer'in (Mümtaz Ener) senaryoda olduğu gibi filmin sonunda jandarmalar tarafından götürüldüğünün belirtilmesi" istenmiş; *İki Yosmaya Bir Kurşun* (1971/237) filminde "Murat'ın sokakta yapmış olduğu düello sahnesi ve Polis Recep baba ile karşılaşması ve Recep babanın kendisini yere atması sah-

nelerinin tamamının", "Toplantı salonunda Murat'ın Çağanozu bıçakla vurma sahnesinin tamamının", "Melek Görgün'le Seher Şeniz'in yapmış oldukları kavga sahnesindeki gayri ahlaki kısımlarının" çıkarılmış olduğu kayıtlara geçmiş, "Ayrıca Murat'ın filmin sonunda Yakup Reis'e tabanca atıp Yakup Reis'in elinden tabancası düştükten sonra Murat'ın tekrar tekrar ateş ettiği kısmın da çıkarılması şartı ile" film kabul edilmiştir. *Suçsuz Firari*'de (1971/214) "Piraye Uzun'u polis emniyete götürürken 2 gangsterin çıkıp kızı kaçırma sahnesinin, gangsterin birisine yaralandığı halde polisin ateş ederek öldürdüğü sahnelerin çıkarıldığı", "Ayrıca Ali'nin 2 gangster tarafından sokak ortasında ateş edilerek öldürülmesi sahnelerinin çıkarılması şartıyla" film kabul edilmiştir (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, 7. maddenin 6 ve 8. fıkralarına göre ret). *İki Belalı Adam*'da (1971/164) "Kemal ve Ayhan'ın filmdeki kızlarla yatak ve sevişme sahnelerinin çıkarıldığı", "Kemal ve Ayhan'ın filmin sonunda Florya'da vapura binmek üzere giden 5 hayduttan 4ünü meşru müdafaa halinde öldürdükleri ve bundan başka da kimseyi öldürmedikleri görüldüğünden", "Kemal ve Ayhan'ın filmin sonunda şefi arkadan vurması sahnesinin de çıkarılması" istenmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7. maddenin 8. fıkrasına göre ret kararı vermiştir).

İntikam Saati-Yabanın Kızları (1971/178) filminde "Sürgün saatinin bitiminden sonra rakip lokantayı tahrip etmeleri ve elemanlarını döğmeleri sahnelerinin tamamının çıkarılması" *Sürgün-Aşk Sürgünü* (1971/182) filminde "Baki Tamer'in Ali ile birlikte olan Nazan Şoray'ı uzaktan karısı Gül sanarak yaraladığı sahnenin çıkarılması"; *Önce Sev Sonra Vur*'da (1971/188) "Çeteye mensup bir haydutun Yılmaz Köksal tarafından telefon kordonu ile boğularak öldürülmesi sahnesinin çıkarılması"; *Katiller* (1971/205) filminde "Bilal ile Tunç'un sokakta ateş ettikleri sahnelerin çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7. maddenin 6 ve 9. fıkralarına göre ret); *Zagor* (1971/225) filminde "Şerifi bulmak için Zagor'un kasabaya gelip kasaba halkını öldürdüğü sahnelerin tümünün çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7. maddenin 8. fıkrasına göre ret, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Şerifin görüldüğü sahnelerin çıkarılması şartıyla"); *Tehlikeyi Severim*'de (1971/285) "Cihangir'in Behçet'in adamlarından 2sini boğarak öldürdüğü sahnelerin çıkarılması"; *Dadaloğlu-Kara Panter*'de (1971/295) "Ömer'in, Halil Ağa'nın kardeşi Selim'i vurup iple bağlayarak hayvan arkasında sürüklediği sahnenin çıkarılması"; *Asi Kabadayı*'da (1971/298) "Avukatın Kemo'yu vurduğu sahnenin çıkarılması" istenmiştir. *Aşk Uğruna* (1971/167) filminde "Efenin Paşanın konağına girerken bütün zaptiye erlerini döğme sahnelerinin", "Efenin duvar ilanını okumaya gelen zaptiyeyi efe ve adamlarının silahla kovalama sahnesi", "Paşanın öldürülmesi sahnesinin" çıkarılması talep edilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7. maddenin 6. fıkrasına göre ret); *Sokakların Meleği Fatoş* (1971/226) filminde "Turgut Özatay'ın çocuklarını hırsızlığa ve yankesiciliğe teşvik eden sözlerinin tamamının" ve "Fatoş'un cüzdan çalma sahnesinin senaryoda olmadığı için çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Kazaço şarkısının çıkarılması"nı istemiş, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7. maddenin 6. fıkrasına göre ret demiştir) koşul olarak yazılmış; *Sıra Sende Yosmam*'da (1971/258) "Filmin sonunda hava meydanındaki düello sahnesi" de, çıkarılması talep edilen sahneler arasında yer almıştır (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ret, Basın Yayın Genel

Müdürlüğü "Çocuğun kaçırılma sahnesinin de çıkarılması şartıyla" kabul demiştir).

İdam, Ölüm

Zehir Hafiye'de (1971/174) "Melek Görgün'ün giyotinle başının uçurulma sahnesinin tamamının" çıkarılması istenmiş; *Sıra Sende Yosmam* (1971/258, Dosya No: 91122/5094) filminde "İdam sahnesinin kaldırılması" talep edilmiş Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "Ret" demiş, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "Çocuğun kaçırılma sahnesinin de çıkarılması" koşuluyla kabul edeceğini belirtmiştir. *Aslanlar Kükreyince-Mağlup Edilmiyenler*'de (1971/235) "Mehmet ve arkadaşlarının divanı harp kurduğu ve gavur Sadık'ın adamlarından birini mahkeme edip asılmasına karar verip asılmak üzere ağaca doğru götürülmesi sahnesinin çıkarılması" istenmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7. maddenin 6. fıkrasına göre ret). *Dört Ateşli Yosma* (1971/179) filminde ise "Cihangir Gaffari'nin deniz motorundan çıktıktan sonra Polis şefine söylediği 'Gemide morkluk [morg] adam var' sözünün çıkarılması" istenmiştir (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7. maddenin 6. fıkrasına göre ret).

Alkol, Kumar, Uyuşturucu Madde, Uyutucu İlaç vb.

Zehir Hafiye'de (1971/174) "Barmen rolündeki Ergun Köknar'ın görüldüğü sahnelerin tamamının" çıkarılması; *Ölüm Bana Vız Gelir*'de (1971/156) "Polis şefinin Tanju Korel'e söylediği 'Bir kumarhane işletmekle kötü adam olunmaz' sözünün" çıkarılması (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7. maddenin 6 ve 8. fıkralarına göre ret) ve *İdamlık* (1971/221) filminde "Vasfi Uçaroğlu'nun bateri çaldığı sırada arkaplanda merdivendeki mayolu kızların esrarlı sigara içtiği sahnelerin tamamının", "Vasfi Uçaroğlu'nun bateri çalarken esrarlı sigara içme sahnesinin tamamının çıkarılması" da koşullar arasında yer almıştır.

Hukuk, Mahkemeler, Adalet

Sevgilim-Mazurka'da (1971/175) "Feride'nin Murad'ı yaralaması dolayısıyla mahkemece beraat ettirilmeyip münasip bir cezanın verilmesi şartıyla" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7. maddenin 6 ve 7. fıkrasına göre ret); *İntikam Saati-Yabanın Kızları* (1971/178) filminde "Nebahat ve Sebahat'ın, Hakimin kızların lehine karar vermesi üzerine hakime göz kırpıp öpücük göndermesi sahnelerinin çıkarılması" ve *Asi Kabadayı* (1971/298) filminde "Avukatın Kemo'yu vurduğu sahnenin çıkarılması şartıyla" kabul kararları verilmiştir.

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis vb.)

Bir Avuç Kan (1971/141) filminde "Adı geçen filmin Muhtarın (Nubar Terziyan) muhtarlıkla alakasının kesilmesi şartıyla ve Ahmet Mekin'in birinci karısına samanlıkta tecavüz edildiğinin gösterilmediği görüldüğünden halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca görülmediğine ekseriyetle karar verilmiştir" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7. maddenin 5, 6, 9. fıkrasına göre ret). *İki Yosmaya Bir Kurşun* (1971/237) filminde "Polislerin toplantı salonunda Başkomiserine 'Bizi uyuyor zannediyorlar' dediği sahnelerin çıkarılmış olduğu" kayda geçmiştir. *Yumurcağın Tatlı Rüyaları* (1971/276) filminde "Yumurcağın mahalleli halkına Filiz Akın'ın köşkünde verdiği ziyafette Komiserin elma ve pasta yeme sahnesinin çıkarılması" ve *Şerefimle Yaşarım*'da (1972/6) "Savcı ile komi-

serin konuşma sahnesinde 'Bunun gibi faili meçhul bir hadise vardı böyle kapandı gitti' dediğinin, Ayhan Işık'ın karakolda ifade verdiği sahnenin çıkarılması" istenmiştir.

Kaplan Tuzağı'nda (1972/9) "Filmin Yıldırım Gencer ve Baki Tamer'in polisler arasında vapurun merdiveninden inerken son bulması ve Yıldırım'ın polislerden ayrıldığı sahnenin çıkarılması şart ile kabul" ifadesi yer almış; *Sürgün-Aşk Sürgünü*'nde (1971/182) "Kadir Çavuş'un don gömlek polis karakoluna girdiği ve karakolda geçen sahnelerin" çıkarılması; *Belanın Kralı*'nda (1971/230) "İşe el koyan polislerin 'Biz de şaştık kaldık' demesinin çıkarılması" ve "Polisin bu işi yapanı bildiği ve durumu takip ettiğinin belirtilmesi" şart koşulmuştur (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7. maddenin 8 ve 9. fıkralarına göre ret). *Zehir Hafiye* (1971/174) filminde "Zehir Hafiyenin en sonunda 'Polis boy gösterir' sözünün" ve *Jilet Kazım*'da (1972/11) "Jilet Kazım'ın iki polisin elinden onları itip kaçtığı sahnenin" çıkarılması da talepler arasında yer almış; *Gurur ve Kin*'de (1971/271) "Cihangir Gaffari'nin 'Dağ evini koruyan polisi dövüp bayıltması' sahnesinin", "Aynı polisin evi acemi acemi koruma sahnesinin", "Uğur Güçlü'nün komisere 'Polis önleyici zabıta vazifesini yapmıyor' sözünün çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7. maddenin 6. fıkrasına göre ret) istenmiştir.

Bir Kere Sevdim Diye-Kurşun Memet (1972/31) filminde "Her ne kadar Polis şefinin Yılmaz'a kardeşinin katillerini bulması için dürbünlü otomatik silahı verme sahnesi çıkarılmış ise de 1) Jenerikteki Polis şefinin dürbünlü tüfek çantasını Yılmaz'a vermek üzere götürdüğü sahnenin çıkarılması, 2) Yılmaz'ın Polis şefine müteaddit defalar söylediği 'Yine geç kaldın' sözünün çıkarılması" istenmiştir. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Filmin, daha önce reddedilen Kurşun Mehmet senaryolarına uyup, kabul edilen senaryoya uymadığından ve isim değişikliği yapılarak reddedilen Kurşun Mehmet olarak gösterilmek istendiğinden ve zabıtayı küçük düşürdüğünden ret" ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi de Nizamname'nin 7. maddesinin 6 ve 8. fıkralarına göre ret kararı vermiştir. *Kurşun Memet-Bir Kere Sevdim Diye* (1972/7) filminde "Polis şefinin Yılmaz'a kardeşinin katillerini bulması için dürbünlü otomatik silahını verme sahnesinin çıkarılması" istenmiştir (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Filim daha önce reddedilen *Kurşun Mehmet* ve *İnce Mehmet* senaryolarına uyup kabul edilen senaryoya uymadığından ve isim değişikliği yapılarak reddedilen *Kurşun Mehmet* olarak gösterilmek istendiğinden ve zabıtayı küçük düşürdüğünden ret kararı için şerh düşmüştür).

Sevimli Serseri (1971/144) filminde "Baloda dans pistinde subayın görüldüğü sahnelerin çıkarılması şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında, isminin de *Sevimli Serseri* olarak değiştirilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir" biçiminde karar yazılmış; *Bir Genç Kızın Romanı* (1971/177) filminde "Kardeş katili Ömer'in (Mümtaz Ener) senaryoda olduğu gibi filmin sonunda jandarmalar tarafından götürüldüğünün belirtilmesi" istenmiş; *İntikam Saati-Yabanın Kızları* (1971/178) filmindeki "Askeri merasim sahnesinin çıkarılması" (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri bu koşula muhalif olduklarını yazmışlardır); *Aslanlar Kükreyince-Mağlup Edilmeyenler*'de (1971/235) "Zaptiyenin görüldüğü sahnelerin çıkarılması (Zaptiye küçük düşürüldüğü için)" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7. maddenin 6. fıkrası gereğince ret) koşullar arasında

yer almış; *Aşk Uğruna* (1971/167) filminde "Efe'nin Paşa'nın konağına girerken bütün zaptiye erlerini döğme sahnelerinin" ve "Efe'nin duvar ilanını okumaya gelen zaptiyeyi efe ve adamlarının silahla kovalama sahnesi"nin de çıkarılması istenmiştir. *İdamlık* (1971/221) filminde ise "Mahkemede görülen Jandarma erinin favorili görüldüğü kısmın çıkarılması" istenmiştir.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal İlişkiler

Keloğlan (1971/165) filminde "Padişahın soğan ve tarhana çorbasını tanımadığını ifade eden sözlerin", "Keloğlan'ın Padişah'a 'Beni vezir yapma eski veziri getir affet nasıl olsa o toktur, yeni bir adam daha fazla çalar' dediği sözlerin çıkarılması" istenmiş (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7. maddenin 5. fıkrası gereğince ret şerhi düşmüştür); *Telli Turnam* (1972/19) filminde "Mehmet ve Sabah'ın Kamber Ağa'nın kervanını soyup fakir köylülere dağıttığı sahnenin çıkarılması" da koşul olarak ileri sürülmüştür. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 5 ve 9. fıkralarına göre filmin reddi reyindeyim" diyerek şerh düşerken, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi de "Şapka iktisası hakkındaki kanuna aykırı olduğundan, Mehmet ve Sabah'ın fesle görülen sahnelerinin de çıkarılması şartıyla kabulü reyindeyim" diye şerh yazmıştır.

Başka Milletler ve Devletler

Beş Hergele (1971/232) filminde "Hapishanenin Yunanistan'da olduğunu bildiren 'Yunanistan' kelimesinin çıkarılması" koşullar arasında yer almış, kararda Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "şartsız kabul" diye şerh düşmüştür.

Hakkâri

İntikam Saati-Yabanın Kızları (1971/178) filminde "Hakkari" sözlerinin tamamının çıkarılması istenmiştir.

Malül Gaziler

Sevgilim-Mazurka (1971/175) filminde "Malül gaziler" kelimesinin çıkarılması istenmiş, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7. maddenin 6 ve 7. fıkrasına göre ret kararı vermiştir.

Osmanlı İmparatorluğu, Padişah, Paşa

Keloğlan (1971/165) filminde "Padişahın soğan ve tarhana çorbasını tanımadığını ifade eden sözlerin", "Keloğlan'ın Padişah'a 'Beni vezir yapma eski veziri getir affet nasıl olsa o toktur, yeni bir adam daha fazla çalar' dediği sözlerin çıkarılması şartıyla" ve "Keloğlan'ın söylediği 'Padişah olmak yükselmek için eğriye doğru doğruya eğri demeli' sözünün çıkarılması şartıyla kabul" ifadeleri yer alır. Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7. maddenin 5. fıkrasına göre ret için şerh düşmüştür. *Aşk Uğruna* (1971/167) filmine ait kararda ise "Efe'nin Paşa'nın konağına girerken bütün zaptiye erlerini döğme sahnelerinin", "Efenin duvar ilanını okumaya gelen zaptiyeyi efe ve adamlarının silahla kovalama sahnesi", "Paşanın öldürülmesi sahnesinin", "Efe'nin Osmanlı Paşasına 'kul mu olacağım' sözünün çıkarılması şartıyla" kabul kararı verilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7. maddenin 6. fıkrasına göre ret şerhi düşmüştür).

Eğitim

Afacan Küçük Serseri (1971/263, Dosya No: 91122/5459) filminde "Öğretmenin sandalyesine Afacan'ın iğne koyup öğretmene batması sahnesinin", "Öğretmenin bulunduğu sınıfta Afacan'ın arkadaşının pantolonuna su doldurması sahnesi ve 'Ben onun yerine işeyemem' dediği sözünün çıkarılması", "Suna Pekuysal'ın öğretmenler toplantısında 'Ben eşeğim' yazılı bir kağıt asılı sözünün ve diğer öğretmenlere söylediği alaylı ve şaka kabilinden söylediği sözlerin çıkarılması", "Islahhanedeki Afacan ceza için konduğu odanın kapısında asılı olan 'ceza odası' yazılı levhanın görüldüğü sahnenin" çıkarılması da koşullar arasında yer almıştır.

Dinlere İlişkin Konular

Çirkin ve Cesur (1971/176) filminde "'Güneşin oğlu yeryüzünün Allahıdır' sözünün çıkması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7. maddenin 6. fıkrası gereğince ret), *Beş Hergele* (1971/232) filminde "Erol Taş'ın sahte hoca olduğunda başındaki sarığı yere attığı kısmın çıkarılması" (Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi şartsız kabul kararı vermiştir) kayıtlara geçmiş; *Keloğlan ve Yedi Cüceler* (1971/204) filminde (yazımı aynen koruyarak) "Tüzüğün 18. maddesine göre filmin senaryosunun tetkikinden sonra çekilmesi gerektiği halde bu lazimiye riayet edil[me]diği, aynı sebepten film ve senaryosunun birlikte görülüp incelendiğinde; 1. Cücelerin 35. sahnede cadının evinde geçen 'elinizde Kur'an' sözüyle başlayan kısmın çıkarılması şartıyla kabul edilmiştir". *Telli Turnam* (1972/19) filminde "Dini nikah kıyılma sahnesinin" çıkarılması istenirken Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7. maddenin 5 ve 9. fıkrasına göre "ret" yazmış, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "Şapka iktisası hakkındaki kanuna aykırı olduğundan, Mehmet ve Sabah'ın fesle görülen sahnelerinin de çıkarılması şartıyla kabulü reyindeyim" demiştir. *Güllü* (1972/29) filminde "Güllü'nün Fikret'le köyde evlenmesinde yapılan imam nikahının tamamen çıkarılması", "Güllü'den köye mektup geldiğinde Ali Şen ile diğer nikah şahidinin imam nikahı sonunda Güllü'nün [Şer'en] temiz hukuken kirlidir' şeklindeki münakaşaların tümünün çıkarılması" koşul olarak yazılmıştır (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7. maddenin 4, 6 ve 8. maddesine göre ret, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "şartsız kabul" yazmış, İçişleri Bakanlığı temsilcisi ise başka bir koşula imzasını atarken yukarda sözü geçen koşullara katılmadığını belirtmiştir).

Meslekler

Güllü'de (1972/29) "3 gazeteciden birinin Süleyman Turan'a Ediz Hun'dan bahisle 'Sakın senin de ırzına geçmesin sözünün" çıkarılması istenmiştir. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi reddedilmesi, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi kabul edilmesi gerektiğini şerh düşerken İçişleri Bakanlığı temsilcisi diğer maddelere katılmadığını belirtmiş ama "sadece 4. maddeye iştirak ediyorum" diyerek bu koşula katılmıştır.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Kurşun Memet-Bir Kere Sevdim Diye (1972/7) filminde "Film sonunun senaryoya göre düzeltildikten sonra yeniden görülmesi" karar olarak yazılmış, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Filim daha önce reddedilen *Kurşun Mehmet* ve *İnce Mehmet* senaryolarına uyup kabul edilen senaryoya uymadığından ve isim değişikliği yapılarak reddedilen *Kurşun Mehmet* olarak gösterilmek istendi-

ğinden ve zabıtayı küçük düşürdüğünden reddi reyindeyim" yazarak şerh düşmüştür. Aynı film, isimler yer değiştirilerek bir kez daha gelmiş, *Bir Kere Sevdim Diye-Kurşun Memet* (1972/31) filminde "Filmin sonunun senaryoya uydurulmasından sonra tekrar görülmesine karar verildi" yazılmıştır. Bu kararda da Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi yine "Filmin, daha önce reddedilen *Kurşun Mehmet* senaryolarına uyup, kabul edilen senaryoya uymadığından ve isim değişikliği yapılarak reddedilen *Kurşun Mehmet* olarak gösterilmek istendiğinden ve zabıtayı küçük düşürdüğünden reddi reyindeyim" yazmış, bu kez Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi de *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6 ve 8. fıkralarına göre reddi reyindeyim" şerh düşmüştür.

Tehlikeyi Severim (1971/285) filminde "Son kısmının senaryoya uydurularak yeniden görülmesine karar verildi"ği ve *Şerefimle Yaşarım* (1972/6) filminde "Filmin sonunun senaryoya göre düzeltildikten sonra yeniden görülmesine karar verildi"ği belirtilmiş; *Sana Allah Acısın-Üç Yabancı* (1971/302) filminde isim değişikliği kabul edilirken "Filmin jenerik ve sonunun olmadığından tamamı geldikten sonra karar verilmesine" diye yazılmıştır.

Gerçek - Kurmaca İlişkisi

Azrailin Beş Atlısı (1971/203) filminde "Senaryo kararında belirtilen ve filmin hayal mahsulü olduğunu belirten bir yazı veya spiker konuşması konulması" istenmiştir.

Müzik, Şarkı

Ağıt (1971/254) filminde "Doktor Hanım'ın Yılmaz Güney'in vücudundan kurşunu çıkarırken hep bir ağızdan şarkı söylenme sahnesinin çıkarılması" istenmiş, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Y. Güney'in söylediği bizi adamdan saymayanlar sözlerinin de çıkarılması şartıyla" diye şerh düşmüştür. *Sokakların Meleği Fatoş* (1971/226) filminde "Doğum gününde söylenen 'hapy birday thou you' ["Happy birthday to you"] şarkısının çıkarılması" istenmiş, bu kararda İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri bu maddeye karşı olmuşlar, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Kazaço şarkısının çıkarılması" ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi de Nizamname'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre "ret" diyerek şerh düşmüştür.

Diğer

*Topaneli Ahmet-Bir Aşk H*ikayesi (1971/173) filminde "Melek Görgün'ün vurulduktan sonra yere düştüğünde arkadan görülen sahnenin kesilmesi" (Genelkurmay Başkanlığı "Merasim sahnesinin de çıkarılması şartıyla kabul"); *Zehir Hafiye*'de (1971/174) "Zehir Hafiyenin hostese söylediği 'Mal gönülden daha önemlidir' sözünün" çıkarılması ve *Madly/Delicesine* (1971/229) filminde "Adamın zenci sevgilisini tayyare ile aramaya gittiğinden itibaren (Hayalinde ikisini gördüğü tarlada, banyoda, bahçede ve at üstündeki kısımlar kalmak şartıyla) kesilmesi" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı "İstanbul Komisyonu kararına uyuyorum") kayda geçmiştir. Belki hem şiddetle ilgili başlık içinde hem de cinselliği gösteren bir başlık altında değerlendirilebilecek bir film *Kaçaklar*'dır (1972/24): "Fatma Karanfil'in ağaçta bağlı iken bacaklarında kan izlerinin görüldüğü sahnenin çıkarılması" koşullar arasında yer almış; *Nemli Gözler* (1971/321) filmi "Posta müezzinin bahşiş aldığı sahnenin çıkarılması şart ile kabul" edilmiştir.

KARAR DEFTERİ
1972

[Film Kontrol Defteri 1972]

Karar Defteri 1972 adıyla kaydedilen defterde 31 ret, 112 şartlı kabul kararı yer almaktadır. Çoğu kabul kararında negatif ifadeler bulunmaktadır; bazı sahneler tarif edilerek bu sahnelerin "görülmediğinden" ya da "bulunmadığından" dolayı filmin halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının kabul edildiği yazılmıştır, zaman zaman başka gerekçeler ve koşullar ileri sürülmüş ama sık sık durum tespiti yapılmıştır. Çoğu zaman kararlarda Genelkurmay Başkanlığı ya da Millî Eğitim Bakanlığı temsilcilerinin karşı görüş yazdığı gözlenmiştir. Bu defterde aynı zamanda bazı kısa filmlerin ve belgesellerin öğretici olup olmadığına dair de kararlar alınmıştır.

Kabul edilen bazı filmlerin kararlarındaki şerhler şunlardır: *Vahşi Çiçek* (1972/65) için Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "13üncü maddenin tatbikini uygun buluyorum"; *Şeytan Kan Kusturacak-Ölüm Yaklaşıyor* (1972/67) için Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, 7/8 ret; *Köpuk* (1972/74) için Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, 7/7 ret ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6 ret; *Adaletin Bu mu Dünya* (1972/75) için Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "İdam ve tabut sahnesinin de çıkarılması şartı ile kabul"; *Rüyalar Gerçek Olsa* (1972/80) için Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Zeynep'e söylenen tahkiramiz [hakaret içeren] sözlerin çıkarılması" şartıyla kabul; *Dişi Hedef* (1972/197) için Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Seri halinde cinayetlerin mevcut olduğu ve Özcan Tekgül'ün dans sahnesindeki hareketlerinde müstehcenliğe kaçış mevcut olduğundan bu sahnelerin düzeltilmesi şartı ile"; *Evlat* (1972/239) için Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Sabıkalının uçurumun kenarında sarf ettiği 'Burada Allah benim' cümlesinin çıkarılması reyindeyim"; *Yalan Dünya* (1972/244) için İçişleri Bakanlığı temsilcisi "Kartal Tibet'in kardeşimin kanını [yerde] koymayacağım sözünün çıkarılması şartı ile kabul"; *İstanbul Anadolu* (1972/157) adlı 20 dakikalık Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'na ait bir film için Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi [yazımı aynı şekilde koruyarak]: "Anadolu filmini reddediyorum Helenistik

ve Roma kalıntılarına propaganda ettiğinden ve Anadolu medeniyetini bir bütün halinde olmadığından" diyerek şerh düşmüşlerdir.

Örneğin kabul edilmiş şu kararlarda cinselliğin, sevişme sahnelerinin, çıplaklığın ne kadar önemli bir yer tuttuğu rahatlıkla görülebilir, hatta film adlarına bakmak bile bu konuların sansür kurulu için dikkat edilen en önemli konular olduğunu göz önüne serer. *Dişi Akrep* (1972/153) için "Filmde hiçbir sevişme sahnesi ve açık saçık sahne görülmediğinden kabul" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret); *Kırbaçlı Yosma* (1972/154) için "Yusuf'un sevgilisi ile sevişme sahnesinin ve yine Yusuf'un sevgilisinin ölü olarak görülmediğinden" ve "Filmde başka bir sevişme sahnesi olmadığından kabul" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret); *Ölüme Yaklaşma* (1979/178) için "Melek Görgün ile Cihangir Gaffari'nin yatakta sevişme sahnesi olmadığı görüldüğünden kabul"; *Öfke* (1972/179) için "Nuray'ın striptiz sahnesinde beyaz bikini ve sütyenle görülüp tamamen soyunmadığı görüldüğünden kabul"; *Kara Bela* (1972/184) için "Ali Ağa'nın adamlarının Safiye'ye tecavüz ettiği görülmediğinden kabul" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret); *Süper Kadın Dehşet Saçtı* (1972/212) için "Filmde hiçbir sevişme sahnesi olmadığından kabul" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/8-10 Ret); *Ölüm Yolları Kesti* (1972/219) için "Filmde sevişme sahnesi ve Muzaffer'in Yılmaz ile adam öldürmek için pazarlık ettikleri sahne olmadığından kabul" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi7/6-8-9) kararı verilmiştir. Bazen de *İşte Deve İşte Hendek* (1972/163) adlı filmin kararında olduğu gibi "Senaryo kararındaki şartlara uyulmuş olduğundan kabul" denmiştir.

Ret Kararları

Reddedilen filmler ağırlıklı olarak yerli yapımlardan oluşmaktadır, defterde reddedilen az sayıda yabancı film vardır, toplam beş filmin itirazı da reddedilmiştir: *Virgin on the Verge* (1972/42) için "İstanbul komisyon kararının yerinde olduğundan itirazın reddine"; *How When and With Whom* (1972/56) için "İstanbul komisyon kararının yerinde olduğundan itirazın reddine"; *Zalimler* (*The Liberation of H.B. James*,1972/57) için "İstanbul komisyonu kararı yerinde görülerek itirazın reddine"; *Female Bunch* (Raphael Amiel, 1972/68) için "İtirazın reddi ile İstanbul komisyon kararının yerinde olduğuna" ve *Salina Yolu* (*La Route De Salina*, 1972/246) için "İstanbul komisyon kararının yerinde olduğundan itirazın reddine" karar verildiği belirtilmiştir.

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Nizamname'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre *Talihsiz Gelin-Irz Düşmanları* (1972/48) "Senaryosuna uymadığından" dolayı reddedilmiştir. Ekte deftere iğnelenmiş küçük bir kâğıtta şunlar yazılıdır: "1) Kahya'nın ahırda yere yatarak çıplak bir kadının bacaklarının arasından bakıp havlaması sahnesi 2) Zeynebin hapsedildiği evde 3 erkek tarafından tecavüz edildiğini belirten sahne ve sözlerin tümünün çıkarılması 3) Film boyunca Zeynebin ırzına geçildiğini bildiren sözlerin tamamının çıkarılması". Kontrol için tekrar *Talihsiz Gelin* (1972/192) adıyla gelen film "Senaryoda Ömer'in karısı Zeynep'e amcasının oğlu ve diğer arkadaşlarının ırzına geçtiği intibaını veren 'Ben sana layık değilim' sözünün çıkarılmasına karar verildiği halde bu kere filmde de Zeynebin ırzına geçildiğini belirten söz ve sahneler yer aldığından senaryosuna uymadığı cihetle reddine karar verilmiştir" denilerek bir kez

daha reddedilmiştir. Bu kez Genelkurmay Başkanlığından gelen temsilci "Jandarmanın kılık kıyafeti ve sözleri de", Millî Eğitim Bakanlığı'ndan gelen temsilci ise "Çocuğun durumu da mahzurlu" diye ayrıca şerh düşmüştür.

Daha önce 106 sayı ile şartlı kabul edilen *Kızgın Yabancı* adlı film bir daha incelendiğinde 6. fıkraya dayanarak reddedilmiştir. *Kızgın Yabancı* (1972/156) için "Eski film kararındaki 1, 3, 4. maddelerin yerine getirilmiş, (2) getirilmemiş ve filmin sonu da senaryoya uydurulmamış olup; Ayrıca Tamer Yiğit'in çocukluğunu hatırladığı zaman annesine ve kız kardeşine tecavüz edildiği sahne daha evvelki filmde olmadığı ve bu kısmın da ahlaka aykırı olduğu görüldüğü cihetle [dosyasında *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince yazılmış] reddine" karar verilmiştir. Yerine getirilmediği belirtilen 2. madde "Behçet Nacar'ın iki arkadaşının Melek Görgün'e tecavüz ettikleri ve kadının çırılçıplak baygın olarak yattığını gösteren sahnenin tamamını" şeklinde yazılan gerekçedir.

Umumî Terbiye ve Ahlâk, Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı, Cürüm İşlemeğe Tahrik

Nizamname'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre reddedilen *Silahlar Susacak* (1972/97) için İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri "şartlı kabulü reyindeyim" diyerek, şerh düşmüşlerdir. Filme ait 1972/160 sayılı kararda ise "Film tekrar görüldüğünde iki yeni sahnede polisin faaliyetini gösterilmekle iktifa edilmiş olup, filmde herhangi bir değişiklik bulunmadığı görüldüğünden" *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre reddi istenmiş, İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri yine "filmin şartlı kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüşlerdir.

Nizamname'nin 7. maddesinin 6 ve 8. fıkralarına göre reddedilen *Ölümden de Acı* (1972/129) için gerekçe olarak cinsel saldırı, şiddet ve güvenlik güçlerinin durumu gösterilmiş, "Yıldırım Gencer seyahate çıktıktan sonra eşkıyaların evi basıp evli kadının çocuğunun yanında ırzına geçilmesi ve asılmasına sebep olması, Emniyet ve asayiş kuvvetlerinin faal olmadığı ve kendi hakkını kendisinin yerine" getirmesi nedeniyle film reddedilmiştir. Bu kararda İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü üyeleri "şartlı kabul" yazarak şerh düşmüşler, ancak film için daha sonra 232 sayıyla şartlı kabul kararı verilmiştir.

Nizamname'nin 7. maddesinin 6 ve 9. fıkralarına göre reddedilen *Kamçılı Kadın* (1972/136) için [yazım düzeltilmiştir] "Filmin birçok yerinde müstehcen sahne ve ırza tecavüz sahneleri mevcut olup polisin görev verdiği Hüseyin Zan'ın hareketlerinin ciddiyetle kabili telif olmadığı ve senaryoda olmayan sahneler ilave edilmiş olduğundan bu hal ile reddine" karar verilmiştir.

Nizamname'nin 7. maddesinin 8 ve 9. fıkralarına göre reddedilen altı karar arasında yer alan *Kin Silah ve Namus* (1972/164) için "Senaryosuna uygun olmadığı ve bu haliyle *Nizamname*'nin 7/8-9 maddesi kapsamına girdiğinden reddine" yazılmıştır. *Kin Silah ve Namus* (1972/230) tekrar komisyon önüne geldiğinde "Bazı kısımları çıkarılmakla iktifa edilmiş olup bu haliyle de senaryosuna uymadığı" için *Nizamname*'nin 8 ve 9. fıkralarına dayanarak reddedilmiştir. *Yiğitlerin Dönüşü*'nde (1972/112) "Filmin başından sonuna kadar adam öldürüldüğü ve kanunsuzluklar yapıldığı halde kanunun teminatı

(*5 İdamlık Adam*, Yön.: Alev Akakar, 1971)

olan zabıta kuvvetlerine, senaryosunda şart koşulduğu halde, yer verilmemiş ve filmin sonu da senaryosuna uymadığından"; *Örümcek Adam*'da (1972/158) "Emniyet mensubu Erol'un hareketlerinin meşru olmadığı ve filmin konu itibari ile suç işlemeğe teşvik eder mahiyette olup aynı zamanda İnzibat ve Emniyet kuvvetleri aleyhinde görüldüğünden"; *Kader Kurşunu*'nda (1972/238) "Kemal'in hareketleri polis vakarına yakışır şekilde olması senaryoda şart koşulmasına rağmen filmde sebepsiz tabanca ve bıçakla adam vurmakta bu haliyle polisten ziyade bir katil hüviyetine bürünmekte olması sebebiyle" 8 ve 9. fıkralara dayanarak reddedilmiştir. *Beş İdamlık Adam* (1972/215) da aynı fıkralar gereğince reddedilir; bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi" 7/5 (9 yok)" diye yazmış Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "7/6 da var" diyerek ek yapıp şerh düşmüştür.

Nizamname'nin 7. maddesinin 6, 8 ve 9. fıkralarını dayanak yapılarak yedi film reddedilmiştir: *Üç Öfkeli Adam* (1972/60) adlı film "umumi terbiye ve adaba aykırı, memleketin inzibatı ve emniyeti bakımından zararlı, suç işlemeye teşvik edici bir mahiyet taşıdığından" adı geçen fıkralar gereğince sakıncalı bulunmuş, İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri "Filmin şartlı kabulü reyindeyiz" diye şerh düşmüşlerdir. Daha sonra 83 numaralı kararla film şartlı kabul edilmiştir. *Üçünüze Bir Mezar* (1972/131) için "Filmin başından sonuna kadar köyler basılmakta, adamlar öldürülmekte, ırza tecavüz edilmekte, haraç alınmakta ve oturak alemleri yapılmakta, köylüler eşkıyanın şerrinden köylerini terk etmekte olup hiçbir yerinde devlet kuvvetine zabıtaya rastlanmamıştır". Bu nedenle filmin "yurt dışına çıkması ve halka gösterilmesi" aynı fıkralara dayanarak sakıncalı bulunmuştur. Daha sonra 1972/199 numaralı kararla şartlı kabul edilecek olan *Hesabı Kim Ödeyecek* (1972/160) adlı film de 6, 8 ve 9. fıkralara göre reddedilirken İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri şartlı kabul yazmıştır. *Dağların Kiralı* (1972/205) "Reddedilen senaryoya göre çekilmiş" olduğundan dolayı aynı şekilde reddedilmiştir (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/5-6-7-8-9, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/5-6-7-8-9-10). *Kalleşlere Af Yok* (1972/191) için "Filmde baştan sona kadar suç işlendiği halde hiçbir şekilde polis kuvvetlerinin görülmediği ve bu şekilde senaryo kararına uyulmadığı gibi filmin kahramanlarının devamlı suç işlemeleri ve bu suçu müşkül durumlarından değil de sırf kin için işledikleri, filmin bu hal ile suça teşvik mahiyetinde görüldüğünden ve filmde pek çok ahlaka mugayir sahneler bulunduğundan" ret kararı çıkmıştır. Bu karara Genelkurmay temsilcisi "Anarşik eylemleri teşvik ve tahrik edici, Anarşik eylemlerde kullanılan malzemeyi tanıtıcı" diye ayrıca açıklama

(*Hesabı Kim Ödeyecek?*, Yön.: Aykut Düz, 1972)

düşmüştür. *Hesapta Bu Yoktu* (1972/218) adlı film de "Senaryoya uymuyor. Bu hal ile suç işlemeye teşvik edici, adap ve ahlaka aykırı ve emniyet ve asayiş kuvvetleri aleyhinde olduğundan" diğer filmler gibi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8 ve 9. fıkralarına dayanarak reddedilmiştir. Kararın yazıldığı sayfaya el yazısıyla notlar iliştirilmiştir. Bu notlarda el yazısı okunamayan yerleri köşeli parantezde belirttik: "[Şahitlerin] Soyadı (Dinibütün, Özüdoğru)", "Savcı'nın hareketleri ve [ölü] demesi", "Polisin durumu (korkak ve küçültücü, karikatürize)", "Çocukların evden alınıp kulübeye götürülüp sakat edilmesi", "Kadir'in adamın başını taşla ezmesi", "Kadir'in damdaki adamı tabanca ile öldürmesi".

Parçala Behçet (1972/116) adlı film için "Esrar, sigara ve viski kaçakçılığı ve kadın ticareti yapmak sureti ile icrai san'at etmeleri, güvenlik kuvvetlerinin görevlerini yapmadığı, ayrıca yurtdışından kaçıp gelen Behçet ve arkadaşlarının hareketlerinin zamanında takip edilemeyişi ve çocuğunun bulunamaması yüzünden Behçet'in tekrar kötü yola sevkedilmesi, ustura ile adam öldürmenin adet haline gelmesi filmin tümü ile halk üzerinde ve kamu düzeninde olumsuz etkiler yapacağı ve senaryo kararındaki güvenlik kuvvetlerinin faal gösterilme şartının yerine getirilmediği ve çocuğun durumu çocuk psikolojisine tesir edeceği cihetle *Nizamname*'nin 7. maddenin 6, 8. fıkraları gereğince halka gösterilmesi ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna karar verilmiştir" (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri şartlı kabul ettiklerine dair şerh düşmüşlerdir). Film daha sonra 140 sayılı kararla şartlı kabul edilmiştir.

Senaryosuna Uymadığından

Senaryo kararları ile uyumsuz olduğundan, kararlara uymadığından reddedilen filmler bulunmaktadır: *Şerefimle Yaşarım* (1972/35) için "Filmin son kısmının senaryoya uydurulması icap ederken bu yapılma-

yıp filmin son kısmının kesilmesi ile iktifa edildiği görüldüğünden evvelki kararımız yerine getirilmediğinden reddine"; *Kurşun Mehmet* (1972/44) için "Sonu düzelmediğinden, bu haliyle ret" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Eski karardaki sebepten reddi" demiş, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ret 7/6-8 yazmış, ayrıca film 76 sayı ile kabul edilmiştir). *Hesabı Görelim* (1972/62) adlı film için kararda "50 dakika süren filmde gerek mevzuda ve gerekse hadiseler arasında kopukluklar mevcut olup, film anlaşılamaz bir hale geldiğinden bu şekilde karara bağlanması Komisyonumuzca mümkün olmamıştır" denmiş ve film bir anlamda reddedilmiş; ancak aynı yıl içinde 77 sayı ile şartlı kabul edilmiştir. *Yazı mı Tura mı* (1972/85) için "Tekrar görüldüğünde her ne kadar eski filmden bir iki sahne çıkarılmış ve 3 tane de komiser ile konuşma sahnesi konmuşsa da bu hali ile de senaryosuna uymadığı gibi suç işlemeye tahrik eder mahiyette görüldüğünden reddine" yazılmıştır. *Kötüler Affedilmez* (1972/226) için "Senaryo kararındaki şartların yerine getirilmediği görüldüğünden" reddedilmiştir; bu kararda Millî Eğitim Bakanlığı üyesi düşündüğü maddeleri de şerh gibi yazmıştır: 7/6-8-9 ret.

Ölümünü Kendin Seç-Yılların Ardından (1972/86) adlı filmin kararında "Murat Film Kurumuna ait *Yılların Ardından* adlı film 28.3.1972 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülmüştür. Adı geçen film senaryosuna uymadığından halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna; ancak isminin *Ölümünü Kendin Seç* olarak değiştirilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir". [Bu film için defterde "Senaryosuna uymadığından reddine" yazılmış, sayfaya iğnelenerek eklenmiş kağıtta iki ret gerekçesi not edilmiştir: "1) Çocuğun babasını öldürmesi, 2) Tamer Yiğit'in karısına intikamımı alıp yarın akşama gideceğim sözü".]

Şartlı Kabul Kararları

Şartlı kabul kararlarını değerlendirmeden önce 13. maddeye atıf yapan birkaç karardan söz etmek gerek. *Kaf Dağını Terkedenler* (1972/132) filmi için "13üncü maddenin tatbiki gerek" diye yazılmış (İçişleri Bakanlığı temsilcisi vurgulamak için "13. maddeye uygun değil" yazmıştır); *Oku Beşikten Mezara Kadar* (1972/245) için ise "13üncü maddenin tatbiki uygundur" yazılmıştır.

Parçala Behçet (1972/116) filminin yeniden incelenmesi (1972/140) üzerine yazılan kararda önce Merkez Film Kontrol Komisyonunca görülerek 116 sayılı kararla filmin reddedilmesi özetlenmiş, sahibinin yeniden kontrolünü talep etmesi ve başvurusu üzerine film ikince kez denetlendiği belirtilmiştir. Kararda "1) Filmin baş tarafında 4 çetecinin 'Ben beyaz zehir ticaretine bakıyorum, sen kumarhanelere..' şeklindeki konuşmalarının, 2) Usturalı adamla Behçet'in damdaki kavga sahnelerinde, aşağıdan inzibat erlerinin görüldüğü sahnenin 3) Danyal'ın dinamit atmasından sonra, topala tekrar ateş ettiği sahnenin, 4) Behçet'in köprüde çocuğun başına tabanca tuttuğu sahnenin, 5) Kulüp işleten Melek'in Behçet'le sevişme sahnesinin, 6) Cinsi sapık adamın görüldüğü sahnelerin tamamının, 7) Tijen'in 'Parçala Behçet beni' diyerek Behçet'le seviştiği sahnenin, 8) Nuray ile Behçet'in sevişme sahnesinin, 9) Nuray'ın öldürüldükten sonra tamamen çıplak görüldüğü sahnenin, 10) Behçet'in Melek'in edep yerine dinamit koyduğunu gösteren sahnenin, filmden çıkarıldığı görülmüş olup ayrıca: a) Nuray'ın arkadan çıplak görüldüğü sahnenin, b) Behçet'in çocukla beraber asılı olarak

görüldüğü sahnenin çıkarılması; c) Varilin içinden Danyal'ın dinamit vermesinden sonra, dinamitin bir tanesinin atıldığının gösterilip diğer dinamitlerin atılmasının gösterilmemesi şartıyla" ve bu yeni düzenlenmiş haliyle filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında" oyçokluğuyla bir sakınca bulunmadığı belirtilmiştir. Karara Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

Öpme Öldür-Bilardo Kazım (1972/70) adlı film için "Bilardo Kazım filmin sonunda meşru da olsa adam öldürdüğünden adalete teslim edildiğinin belirtilmesinden sonra filmin yeniden görülmesine" karar verilmiş. Film 73 sayılı kararla tekrar şartlı kabul edilmiştir. Hatta bu kabul kararında bile vurgulamak için nelerin çıkarıldığı kaydedilmiştir. *Öpme Öldür* (1972/73) filminin kararında "Senaryo kararında belirtilen; 1) Müstehcen argoların çıkarılması, 2) Kadınlar yatakta daima soyunuk olmalı, bu lafa şapka değil pantolon çıkmalı 3) Bir daha yatağa girdiğin erkeklere kalçandaki beni gösterme, 4) Yoksa dinamiti nereye sokup patlatacağımı biliyorsun sözlerinin tümünün çıkarıldığı. Ayrıca a) Melek Görgün ile Tamer Yiğit'in sevişme sahnesi olmadığından b) Filmin sonunda Bilardo Kazım'ın adalete teslim edileceği belirtildiğinden; adı geçen filmin işbu tadilli şekliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, "Doktorun evinde Tamer Yiğit 'Anladım şimdi, eğer ayılmasaydım polisin eline düşer ayvayı hatır hatır yerdim' sözünün de çıkarılması şartıyla filmin kabulü reyindeyim" diye şerh düşerler). "İşbu tadilli şekliyle" dendiği için bu karar da şartlı kabul olarak değerlendirilmiştir.

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Aşkla Sev Kinle Vur-Karanlık Yollar'da (1972/55) "Genel evde geçen sahnelerin (Hülya Darcan'ın görüldüğü sahneler hariç) tümünün çıkarılması" talep edilmiş; *Vefasız*'da (1972/84) "Zeynebin randevu evine düştüğü ve Halil'e o adamların resimlerini gösterdiği sahnelerin (senaryosunda bulunmadığından) çıkarılması" istenmiş; *İkisi de Zımba*'da (1972/108) "Belgin'in sokakta palabıyıklı cinsi sapık adamla konuştuğu sahnelerin tamamının" çıkarılması"; *Beyaz Tabakta Siyah Üzüm* (1972/141) adlı filmde "Gerek Ahmet Mekin'in ve gerekse Şoförü Recep'in eşlerinin bekaretlerini ispat etmek için kanlı bezlerin kadınlara verilmesi ve Recep'in elini bunun için kesip bezi kana bulaması dadının kapı önünde bekaret haberi beklemesi sahnelerinin çıkarılması" ve *Mustafam*'da (1972/231) "Reha'nın söylediği 'kanlı çarşafı kapıya bıraktı mı' sözünün çıkarılması" istenmiştir.

Müstehcenlik, Cinsiyetçi İfadeler

Çamur Şevket'te (1972/54) "Şirket müdürünün fedailerinden kısa boylunun Çamur Şevket'i getirmek üzere gitmesi ve Yeşim ile Şevket'in yatakta iken yanına girmesi kısmı filmde görülmediğinden" bu durum olumlu olarak değerlendirilmiş "Çamur Şevket'in dansöz Yeşim'in gazinoda göğüslerini okşadığı ve 4 kilo süt verir dediği sahne ile Yeşim'in ona sen de benim öküzüm ol demesi ve Şevket'in de ona 'altıma yatarsan dayanamazsın' demesi" ve "Gerek Erol Taş'ın ve gerekse Çamur Şevket'in söylediği ve kadınlarla yatmayı ifade eden müstehcen argoların çıkarılması" şart olarak ileri sürülmüştür.

Konuşan Katır At Yarışlarında'da (1972/144) "Katırın hamamda yıkanması esnasında katırın söylediği 'oralarımla oynamayın huylanıyorum' sözü üzerine Şaban'ın söylediği 'Apo'nun teferruatına dokunmayın, Apo'nun garnetürüne dokunmayın' sözlerinin" çıkarılması istenir. *Mustafam*'da (1972/231) "Ali'ye dayısının söylediği 'bir kızı becereceksin' sözünün" ve *Kurban*'da (1972/236) "Nuray'ın Yıldıray'dan aldığı ve definenin yerini gösterdiğini zannettiği kâğıdı çete reisinin açtığında kâğıtta müstehcen sıkılmış bir yumruk görüldüğü sahnelerin çıkarılması" istenmiştir.

Vur Gardaş Vur'da (1972/174) "Komiser'in Tamer Yiğit'e, Tamer Yiğit'in de Seyyal Taner'e tıraş için para vermesi ve 'al bunu tıraş ol' dedikleri sahneler", "Kızın T. Yiğit'e pis demesi üzerine T. Yiğit'in söylediği 'senin şeyin pis' sözünün", "T. Yiğit'in fener altında konuştuğu kadına söylediği 'senin yumuşak yerin var mı' sözünün çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6 ve "Senaryo kararına uymadığından" diye şerh düşmüş) talep edilir. *Ocak Söndürenler* (1972/200) için "Jale'nin Cengiz'e söylediği 'onun ayaklarını kıracağına benim kuluçlarımı kır' sözünün" ve "Sakallı adamın söylediği '3 aydan beri kadın yüzü görmedim' sözünün" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6 Ret diyerek şerh düşmüş) ve *Ölür müsün Öldürür müsün*'de (1972/240) "Garsonun İrfan'a 'kokulu sabun getireyim mi' sözüne karşı İrfan'ın söylediği 'ben sabunsuz da hallederim' sözünün" çıkarılması istenmiştir.

Cinsel Saldırı

Hayat Cehennemi'nde (1972/61) "Şevval'in annesi ve annesinin dostu vasıtası ile cinsi sapık ve diğer kimselere satıldığı sahnelerin filmde görülmediği" dikkati çekmiş, *Üç Kabadayı*'da (1972/92) "Kaymak Feride'nin randevu evindeki cinsi sapık adamı gösteren bütün sahnelerin" ve *Ölüm Peşimizde*'de (1972/111) de ise "İrfan Atasoy'un Anadolu'dan İstanbul'a geldiğinde cinsi sapık adamla görüldüğü sahnelerin tamamı"nın çıkarılması istenmiştir.

Bu başlık altında cinsel saldırı ya da tecavüz sahnelerinin çıkarılması istendiği gibi bazı kararlarda "çıkarıldığı görüldüğünden" denilerek daha önceki kararlarda istenen gerekçelerin yerine getirildiği vurgulanmış ve bu sahnelerin olmayışı olumlu olarak vurgulanmıştır. *Allı Turnam* (1972/38) için "Senaryo kararında olduğu gibi 'Bedia'nın Hasan ve adamları tarafından dağa kaçırılıp iğfal edilerek öldürüldüğü, Cabbar'ın adamlarının Murat'ın tarlasındaki fideleri söktükleri sahnelerin gösterilmediği"; *Aşkla Sev Kinle Vur-Karanlık Yollar* (1972/55) için "Hülya Darcan'a genel evde tecavüz edildiği sahnenin olmadığı görüldüğünden"; *Üç Öfkeli Adam*'da (1972/83) "Bilal'in evinde kıza tecavüz etme" ve "Aynı kızın kilot ayağında koltukta yatarken görüldüğü sahnelerin çıkarıldığı" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8-9 ret diye belirtmiş); *Fırtına Kemal* (1972/124) için "Tamer Yiğit'in kız kardeşi, Aysel'i Hikmet ve arkadaşları tarafından iğfal edildiği sahnelerin görülmediği"; *Vahşi ve Güzel* (1972/177) için "Senaryo kararında olduğu gibi 4 kişinin Oya'ya tecavüz ettiği sahnenin filmde olmadığı"; *Ölümden de Acı*'da (1972/232) "Tekrar görülen filmde, kadının çocuğunun yanında ırzına geçildiği ve çocuğun öldürülmesi sahnelerinin çıkarıldığı" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/8 Ret diye şerh düşmüş) anlaşılmış ve bu konuda bir şart ileri sürülmemiştir.

İbret'te (1972/63) "Kadir'in gözü önünde karısına sarkıntılık yapılan sahnelerin tama-

(*İbret*, Yön.: Yılmaz Güney, 1972)

mının çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, Ret 7/6-8-9); *Kızgın Yabancı*'da (1972/106) "Melek Görgün'e Behçet Nacar ve 2 arkadaşının tecavüz ettiği ve çırılçıplak baygın olarak yattığı sahnelerin tamamının" çıkarılması (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8-9 Ret); *Aşka Susayanlar-Seks ve Cinayet*'te (1972/147) "Mine'nin evlenmeden evvel Yıldırım Gencer tarafından ormanda ırzına geçildiği sahnenin tamamı" ve "Yıldırım Gencer'in arabasına aldığı kadının ırzına geçtiği sahnelerin" de (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6 Ret) çıkarılması istenir. *Kanlı Define*'de (1972/182) "Ahmet Mekin'in eşi Elif ile iki çocuğunun ve babasının öldürüldüğü ve Elif ile beraber bulunan diğer kadına tecavüz edildiği ve ırzına geçildiği sahnelerin tümünün çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret) ve *Akrep Mustafa*'da (1972/190) "Senaryo kararında olduğu gibi Erol Taş'ın dağdaki kulübede işçi karısının ırzına geçtiği sahnenin" ve "Erol Taş'ın kulübede Doktor Hanım'a elle sarkıntılık ettiği sahnenin çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Senaryo kararına uymadığından ret") koşullar arasında yer alır. *Öldüren Takip-Doğru Yol* (1972/234) adlı filmde dosyadaki karar suretinde yazıldığı gibi "Ahmet'in Ali'nin annesinin dere kenarında ırzına geçtiği sahne ile Zeynebin bu durumu tepeden gördüğü sahne ile Ali'nin ölmüş annesinin başına geldiğinde tecavüz sahnelerini gösteren çeşitli fotoğrafların (hayali) tümünün çıkarılması" istenmiştir (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8-9 ret diye şerh düşmüştür).

Dans, Çıplaklık, Öpüşme, Sevişme, İç Çamaşırları

Bu başlık altında dans sahneleri fazla bulunmamakla birlikte çok sayıda çıplaklık, sevişme gibi sahneler ayrıntılı bir biçimde betimlenmiştir. Bu arada neredeyse tüm yıllar boyunca çoğu kararda olduğu gibi karakter adı değil oyuncu adı anılmıştır. *Ay Bu Gece Doğacak*'ta (1972/40) "Sonradan âmâ olan Osman ve Fikret Hakan'ın Melek Görgün ile sevişme sahnesi olmadığı görüldüğünden"; *Çapkın ve İnsafsız-Çapkın ve Cesur*'da (1972/51) "Senaryo kararında belirtilen Orhan'ın şantajcının evinde kadınlarla seviştiği sahnelerin gösterilmediği"; *Kazanova Niyazi*'de (1972/66) "Melek Görgün'ün Tamer Yiğit ile ilk tanışıp Cevdet'in evine gittiğinde ikisinin sevişme sahnesinin bulunmadığından" "Dansöz Yeşim ile Tamer Yiğit'in sevişme sahnesi olmadığından" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/8 Ret); *Kinova Demir Yumruk*'ta (1972/117) "Melek Görgün'ün sevişme sahnelerinde çıplak olarak görülmediği görüldüğünden"; *Katerina 72*'de (1972/137) "Katerina ile Suphi

Tekniker'in yatakta sevişme sahnesi olmadığından" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6 Ret); *Hızlı Hızır*'da (1972/208) "Yılmaz Köksal'ın sevişme sahnesi olmadığından"; *Şeytana Uyduk Bir Kere*'de (1972/213) "Melek Görgün ile Yıldırım Gencer'in sevişme sahnesi olmadığı görüldüğünden"; *Ölümden de Acı* (1972/232) için "Filmde müstehcen sevişme sahnelerinin görülmediği anlaşıldığından" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/8 Ret); *Tam İsabet*'te (1972/241) "Sibel'in iğfal sahnesi ile Cudi'nin gerek Ayşe ile ve gerekse Yeşim ile sevişme sahneleri görülmediğinden"; *Vahşi ve Güzel*'de (1972/177) "Ali ile Oya'nın eve ilk geldiklerinde Oya'nın banyodan çıktıktan ve havluyu yere atmasından sonra Ali ile sevişme sahnesinin olmadığı görüldüğünden" ve bu şekilde koşul öne sürülmeden kararlara bu tür ifadeler yazılmıştır.

Şehvet ve İhtiras (1972/130) için "Tamer Yiğit'in Fatma Belgen ile olan sevişme sahnelerinin tümünün çıkarılması" istenirken "Tamer Yiğit ile Figen Han'ın yatakta seviştiği sahnede göğüslerinin açık görüldüğü sahnelerin", "Figen Han'ın yerde sürünürken göğüs ucunun çıplak göründüğü sahnenin", "Figen Han'ın ağaç dibinde otururken bacaklarının ve kaba etlerinin görüldüğü sahne"nin, "Tamer Yiğit'in karısına tecavüz sahnesi ile T. Yiğit'in karısını öldürdüğü sahneler görülmediğinden kabul" kararı yazılmıştır. Bu karara Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6-8-9 açısından ret yazmıştır.

İbret'te (1972/63) "Filmin başlangıcında piknik yapan bir çiftin sevişme sahnesindeki erkeğin kadının göğsünü öptüğü sahnenin" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi Ret 7/6-8-9); *Şafakta Vuruşanlar-Her Şafakta Ölürüm*'de (1972/95) "Erol Taş'ın dostu ile öpüşüp ve seviştiği sahnelerin tümünün" ve "Erol Taş'ın dostu olan dansözün oynarken bacaklarının altından ve arasından çekilen sahnenin" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret); *Kızgın Yabancı*'da (1972/106) "Behçet Nacar ile Gönül Hancı'nın sevişme sahnesinin"; *Parçala Behçet* (1972/140) için "Nuray'ın arkadan çıplak görüldüğü sahnenin" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6); *Kara Şeytan*'da (1972/159) "Ayşe'nin yatak üzerinde siyah bikinili iken kıvranarak gösteri yaptığı sahnenin", "Hüseyin Zan'ın 2 kızla (Ayşe ve Nesrin) birlikte seviştiği sahnenin tamamının", "Jenerikte Kara Şeytan'ın Figen Han'ın göğsünü açıp öptüğü sahnenin"; *Azrail Peşimizde*'de (1972/187) "Erol Taş'ın siyah sütyenli kızla sevişme sahnesinin tamamının", "İrfan Atasoy'un Eva Bender ile (Oya) seviştiği sahneler"in; *Kara Gün*'de (1972/235) "Muhterem Nur'un görünmeyen sevişme sahnesinde kızının da duyduğu 'acıtıyorsun' cümlesinin" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9) çıkarılması istenmiştir.

Hayat Cehennemi'nde (1972/61) "Filmde geçen striptiz sahnesinin tümünün çıkarılması"; *Maskeli Üçler*'de (1972/91) "Tuncer Necmioğlu'nun hostes ile seviştiği sahneler ile hostesin çıplak göğüslerinin görüldüğü sahnelerin çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6 Ret); *Fırtına Kemal*'de (1972/124) "Tamer Yiğit'le Ülkü Özen'in sevişme sahnesindeki kızın göğüslerini okşadığı ve öptüğü sahnelerinin çıkarılması"; *Katerina 72*'de (1972/137) "Ali Şen'in (doktor) sevişme sahnesi" ve "Katerina ile Hüseyin Zan'ın samanlıktaki sevişme sahnesi ve Katerina'nın göğüslerinin çıplak görüldüğü sahnelerin çıkması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6 Ret); *Biz Belayı Severiz*'de (1972/143) "Gaffar'ın karısı ile Bilal İnci'nin sevişme sahnesi" ve "Ahmet Mekin'in sevgilisinin merdivende otururken

çıplak göğüs ucunun görüldüğü sahnelerin çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6-8-9); *Çılgın Bakireler*'de (1972/148) "Fotoğrafhanede Müjdat'a çıplak resminin çekilmesinin teklif edildiği sahnenin tümünün" ve "Yatın kaptanının denize giren kızların kilotunu alıp kokladığı ve boynuna geçirdiği sahnelerin tümü çıkarılmak şartı" karar altına alınmıştır. *Sarı Öküz Parası*'nda (1972/186) "Striptiz yapan kızın görüldüğü sahnelerin tamamının", "Ali kaçarken girdiği locada pavyon sahibi ile bir konsomatrisin seviştiği sahnenin çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Lorke şarkısının çıkarılması şartı ile"); *İffet Sokağı*'nda (1972/214) "İğneci Çiroz Ali'nin mahalleye gelip gidişinde mahalledeki kadınların konuşmalarının tümü ve iğnecinin bir eve girdiğinde kadının kilotunu açtığı ve iğnecinin boynuna sarıldığı seviştiği sahneler" ile "Reha Yurdakul'un Dansöz Zümrüt'le sevişme sahnesinin tamamının çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6 Ret); *Şeytan Pençesi*'nde (1972/227) "Ahmet (Tugay Toksöz) ile Aysel'in ocak başında sevişmeleri sırasında, Aysel'in göğüs uçlarının görüldüğü ve sevişme esnasında çıplak bacak hareketlerini gösteren sahnelerin çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret) talepler arasında yer alır.

Aşkla Sev Kinle Vur-Karanlık Yollar'da (1972/55) "Muzaffer Tema ile Sevda Nur'un sevişme sahnesinin tamamının"; *Hesabı Görelim*'de (1972/77) "Gülgün Erdem ile Selim'in yatakta seviştikleri sahnenin" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Striptiz sahnesinin de çıkarılması şartıyla kabul"); *Ölmesi Lazımdı-Çark*'ta (1972/105) "Hüseyin Zan'ın (Oski) sevgilisi ile sevişme sahnesinin tamamının"; *Yumruk Yumruğa*'da (1972/109) "Kazım Kartal'ın şarkıcı kız ile sevişme sahnesinin" (İçişleri Bakanlığı temsilcisi "Arnavut tabirinin de çıkarılması şartıyla kabul ediyorum", Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8-9]; *Deli Oğlan*'da (1972/138) "Simon ve sevgilisinin yatakta seviştiği sahnede kızın çıplak göğüslerinin görüldüğü kısım"ın, "Dansözün oynarken arkadan kaba etlerinin görüldüğü sahne"nin [Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9]; *Şeytana Uyduk Bir Kere*'de (1972/213) "Hayati Hamzaoğlu'nun sevişme sahnesinin" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 ret]; *Bir Aşk Bir Ölüm*'de (1972/220) "Yakışıklı ile Figen'in plajda seviştikleri sahnenin" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Kuyumcu Simon'un bayıldığı sahnenin çıkarılması", Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 ret]; *Ölür müsün Öldürür müsün* (1972/240) "İrfan Atasoy'la gerek Gül'ün ve gerekse Leyla'nın sevişme sahnelerinin" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6-8-9 red, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-10 ret] çıkarılması koşul olarak yazılmıştır.

Yıldırım Ajan'da (1972/99) "Behçet Nacar ile Yeşim'in sevişme sahnesinde Behçet'in Yeşim'in kaba etlerini sıkıp okşadığı sahnenin" ve "Tamer Yiğit ile Feri Cansel'in sevişme sahnesinde Tamer'in Feri'nin şortundan elini sokup kaba etini sıktığı sahnenin çıkarılması"; *Hızlı Hızır*'da (1972/208) dosyadaki karar suretinde yazıldığı gibi "1) Sevinç Pekin'e Yılmaz Köksal'ın tabanca ile ateş ettiği sahnenin 2) Yılmaz Köksal'ın sevişme sahnesinin olmadığı, 3) Otomobili bozulan kızın otomobile abanmış vaziyette iken kilodunun görüldüğü sahnenin çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Paşa isminin çıkarılması şartı ile kabul" ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret]; *Ölüm Kanunu*'nda (1972/210) "Filmde geçen

gerek Osman'ın ve gerekse adamlarının sevişme sahnelerinin hepsi müstechen olduğu"ndan ve "Nuray'ın sabahlıklı sahnesinde göğüs uçlarının çıplak görüldüğü kısımlar ile Murat'ın bıçağı Nuray'ın göğüs ucuna bıçak dayadığı sahnelerin" çıkarılması (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Genelev tipi sevişme sahneleri ihtiva ettiğinden ret 7/6" ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9 ret] koşullar arasında yer alır. *Ölüm Peşimizde*'de (1972/111) başka koşullarla birlikte "Behçet Nacar'ın Tijen Doray ile sevişme sahnelerinde Behçet'in kızın göbeğini öptüğü sahnenin çıkarılması"na, "Hamam alemi sözü geçtiği halde bu sahnenin Tijen ve Behçet ile olan sevişme sahnesinden başka sevişme sahnesi görülmediğinden çıkacak sahnelerden sonra yeniden görülmesine" karar verilmiştir.

Kızıl Maske (1972/37) için "Bakireler kulübünde Barbara'nın şerefine verilen partide bir adamın bir kadının çıplak arkasını ve kaba etlerini öptüğü sevişme sahnesinin tümünün 3. Kontes'in banyodan çıkan Barbara'yı gayrıtabii şekilde okşamak istemesi ve Barbara'nın 'önce iş o sonra' demesinin" çıkarılması istenir. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6-8-9. fikralara ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi de 7/8'e atıf yaparak filmin reddedilmesini istemiştir.

Şahinler Diyarı'nda (1972/33) "Düşman kumandanı ile dansöz Elen'in sevişme sahnesi ve sonrasında göğüs uçlarının çıplak görüldüğü sahnenin" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Meme kelimelerinin çıkarılması şartıyla kabul"); *Şehzade Sinbad*'da (1972/133) "Fikret Hakan'ın kurtardığı esir kıza saldırıldığı sırada kızın göğüslerinin çıplak olarak görüldüğü sahnenin" *Aşka Susayanlar-Seks ve Cinayet*'te (1972/147) "Filmdeki kadınların gerek diri ve gerekse öldükten sonra göğüs uçlarının çıplak görüldüğü sahnelerin tümü", "Banyoda öldürülen kadının arkadan çıplak görüldüğü sahne" ve "Mine'nin rüyasında gördüğü Kadir İnanır'la sevişme sahnesinin" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6 ret); *Satılık Kadın*'da (1972/152) "Feri Cansel'in randevu evine düştüğü, senaryoda olmadığından, randevu evi sahnelerinin ve randevu evi sahibi İsmet isimli kadının tanıştırdığı adamla Feri Cansel'in seviştiği ve para aldığı sahnelerin"; *Ölmek Var Dönmek Yok*'ta (1972/171) "Kadınların sevişirken veya diğer hallerde çıplak olarak göğüs uçlarının göründüğü sahnelerin tümünün", "Kadınlarla sevişen askerleri önden ve arkadan çıplak gösteren sahnelerin"; *Vahşi ve Güzel*'de (1972/177) "Banyoda Oya'nın göğsünün çıplak olarak görüldüğü ve arkadan kaba etlerinin görüldüğü sahneler", "Oya'nın Ali sargılı iken kız da üzerindeki çarşafı açıp Ali'nin kucağına sevişmek için oturduğu sahnelerin"; *Akrep Mustafa*'da (1972/190) "Erol Taş'ın kadınlarla sevişme sahnelerinde göğüs uçlarının çıplak görüldüğü ve göğüslerini sıktığı sahnelerin" de çıkarılması istenmiştir (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi senaryo kararına uymadığı ve 7/6'ya dayanarak ret, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret).

İkisi de Zımba'da (1972/108) "Polis Selma'nın Feridun Çölgeçen ile bir odada dansöz elbisesi ile görüldüğü sahnenin tamamı", "Beyaz bikinili kadının yatakta Ahmedigo diye kıvrandığı ve Ahmedigo ile seviştiği ve müstehcen sesler çıkardığı sahnenin tamamının", "Nihat'ın adamları tarafından soyulan ve minibüsten indirilen siyah kilot ve sütyenli kadının göğsüne elini sokması ve kadının 'çek elini, elalemin tapulu malına dokunma' sözlerinin çıkarılması" da koşul olarak kayda geçmiştir. *Ocak Söndürenler*'de (1972/200) "Ayhan'ın ve Yeşim Yükselen'in

sevişme sahnesi ve ondan sonra birbirleri ile konuştukları ('yıkanmayacak mısın, yıkanmadan yola çıkacak mısın, ben senden ayrıldıktan sonra bir hayır sahibi bulup onun kollarında olacağım ve yine aynı akıbet başıma gelecek' gibi sözlerin) çıkarılması" istenirken Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı üyeleri 7/6 yazmışlardır.

Süper Adam Kadınlar Arasında (1972/135) için "1. Gümrük muayene odasında kadının çıplak göğsü görülen sahnenin", "Dişçi kızın dişçi Jak ile sevişme sahnesinin", "Striptizci kızın sahnelerinin tamamının", "Dişçi kız kaçarken otomobilin önüne çıkıp otomobili durdurduğu sırada mantosunu açıp çıplak görüldüğü sahnelerin", "Otelde Süper adamla dişçi kızın sevişme sahnesinin", "Striptizci kızın oyuncak yılanla dans ettiği sahnenin tamamı", "Süha Doğan'ın sevişme sahnesi ve odasındaki göğüsleri açık görülen kızın sahnelerinin tamamının çıkarılması" koşulu ileri sürülmüş; bu karara Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı üyeleri 7/6 diye şerh düşmüşlerdir.

Vur Gardaş Vur (1972/174) için "Tamer Yiğit'in oto ile kaçarken yanındaki kızın otonun ön tarafına geçtiği sırada kaba etini ısırdığı sahne", "Tamer Yiğit ile Seyyal Taner'in yatakta sevişme sahnelerinin tamamı"nın çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6 ve "Senaryo kararına uymadığından"); *Ustura Behçet* (1972/203) adlı filmde "Nuray'ın göğüs uçlarının çıplak görüldüğü sahnelerin", "Kazım Kartal'ın kadın oynatıp dansözün göbeğini öptüğü ve bu arada masadaki diğer çiftin sevişme sahnelerinin tümü" ve "Nuray ile Kazım Kartal'ın sevişme sahnesinin tümünün çıkması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Paşanın kızı ile Behçet'in sevişme sahnesinin de çıkması şartı ile" ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret) istenmiştir.

Katilim ve Ben'de (*Dead Sexy* [*Ich schlafe mit meinem mörder*], 1972/225) "Herold'un, filmin başında, arabada sevgilisi ve Veronik'in apış arasına elini soktuğu sahnenin", "Filmde gerek Veronik'in ve gerekse zenci ve sarışın kızın göğüs uçlarının çıplak görüldüğü sahneler"in, "Filmin sonunda polisin Herold'un evinden çıktıktan sonraki Herold ve karısının sevişme sahnesinde 'sen benim esirim olacaksın' sözünden sonraki sevişme sahnelerinin" çıkarılması da koşullar arasında yer alır (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret).

Argo, Küfür, Kötü Söz

Zorbanın Aşkı - Mert Yiğit ve Aşık'ta (1972/34) "Bok kelimesinin"; *Ölümde Buluşalım - Cehenneme Hoş Geldin*'de (1972/50) "Bok kelimesinin"; *Çamur Şevket*'te (1972/54) "Canına sıçayım sözünün"; *Avare Kalbi*'nde (1972/58) "Polislere söylediği aynasız sözlerinin"; *Kazanova Niyazi*'de (1972/66) "Sondaki 'Bok yoluna gitti Niyazi' sözünün"; *Sev Kardeşim*'de (1972/100) "Pezevenk ve Bok kelimelerinin"; *Ölmesi Lazımdı-Çark*'ta (1972/105) "Ali'nin söylediği 'ulan İstanbul, ulan büyük şehir' sözlerinin"; *Şimdi Silahlar Konuşacak*'ta (1972/107) "Necip Tekçe'nin söylediği 'Bok' ve o benim aç karnına bilmem neremi yesin sözünün"; *Kara Bomba*'da (1972/114) "Orospu sözünün"; *Azad Kuşu-Siyah Lale Siyah Gelinlik*'te (1972/122) "Orospu kelimesinin"; *Seks ve Silah-Öldüren Yumruk*'ta (1972/127) "Ahmedin söylediği 'Kalçalara bak anam, nerde ise dingili kopmuş teker gibi fırlayacak' sözünün", "Filmde geçen bütün Bebek ve babalık sözlerinin"; *Beyaz Tabakta Siyah Üzüm* (1972/141) "Ahmet Mekin'in söylediği orospu sözünün"; *Biz Belayı Severiz*'de (1972/143) "Bok kelimelerinin"; *Konuşan Katır At Yarışlarında*'da (1972/144) "Bok kelimesinin"; *Kırk Yalan Memiş*'te (1972/149) "Bok kelimesi-

nin"; *Ver Allahım Ver*'de (1972/165) "Merkebin 'medeniyeti eşekler kurdu' cümlesinin"; *Arzu ile Kanber*'de (1972/169) "Gavat" kelimesinin; *Kartallar*'da (1972/180) "Eşref'in küçükken top oynadıkları sırada arkadaşının söylediği 'dayılık mı ediyorsun ulan' sözü ile Eşref'in ona karşı söylediği 'dayılık etsem ne olur' sözünün"; *Hayatımın En Güzel Yılları*'nda (1972/183) "Bok kelimesinin"; *Azrail Peşimizde*'de (1972/187) "Pezevenk karı sözünün"; *Günahsızlar*'da (1972/206) "Orospu, orospu çocuğu sözlerinin"; *Bir Aşk Bir Ölüm*'de (1972/220) "Orospu sözünün"; *Mustafam*'da (1972/231) "Ali'ye dayısının söylediği 'bir kızı becereceksin' sözünün" çıkarılması koşullar arasında yer almıştır.

Cinsel Kimlikler

Kara Bomba (1972/114) için "Gece kulübünde dans eden kadın kıyafetine girmiş 2 erkeğin masada oturan erkeklerle konsomasyon yaptıkları sahnelerin çıkarılması"; *Süper Adam Kadınlar Arasında* (1972/135) için "Otel odasında Süper Adam'ı bir erkeğin yatağında gösterdiği sahnelerin tamamının" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6) çıkarılması istenir. *Kurban*'da (1972/236) "Gazinoda 2 kızın öpüşme sahnesi (kızın birisi erkek kılığına girmiş)" itiraz edilen sahneler arasında yer almaktadır.

Gözetleme, Röntgencilik

Ölüme Köprü (1972/146) için "Konyakçı'nın anahtar deliğinden Fikret Hakan ve Gülgün Erdem [Eldem yazılmıştır] gözetlediği sahne ile yüzünün değiştiğini gösteren sahnelerin tamamını" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Polisin daha faal gösterilmesi şartıyla", Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9) ve *Süper Adam Kadınlar Arasında* (1972/135) için "Röntgenci komi-nin anahtar deliğinden çıplak kadını gördüğü sahnenin" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6) çıkarılması talepler arasında yer alır.

İçki

İbret'te (1972/63) "Küçük çocuğun Yılmaz'ı gördüğü bir sırada kanyak içtiği sahnenin" (ya da karar suretindeki şekliyle "Yılmaz'ın gördüğü bir sırada küçük çocuğun kanyak içtiği sahnenin") çıkarılması ve *Üç Kabadayı*'da (1972/92) "Ahmet ve Turan'ın Atmaca komiserin gelip gelmeyeceğini öğrenmek için zar atma sahnesinin de çıkarılması" istenir.

Suç, Şiddet

Burada da çıkarılan ya da görülmeyen sahneler olumlu anlamda sıralanmıştır: *Ölümde Birleştiler-Anası ve Oğulları*'nda (1972/79) "Senaryoda bulunan Fatma Karanfil ile Yusuf'un tanışması, onu ailesinden istediği, Demir'in ağabeyi ile dövüştüğü, ağabeyi tarafından dövdürüldüğü Basri'nin kardeşi tarafından öldürüldüğü ve Yusuf'un annesi ile Fatma'yı trene bindirip kendisinin polise teslim olduğu sahneler filmde olmadığı görülmüş olup" film de bu hali ile kabul edilmiştir. *Üç Öfkeli Adam*'da (1972/83) "İhtiyar çapkının kızgın demirle hadım edilmesi sahnesinin (ihtiyarın pantolonunu astığı yer dahil)" ve "Bilal İnci'nin ihtiyarı vurduğu" sahnenin çıkarıldığı görüldüğünden (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9); *İstanbul Kabadayısı Kara Murat*'ta (1972/139) "Vatandaş Bekir'in öldüğü veya öldürüldüğü sahnenin görülmediğinden"; *Yosmalar Tuzağı*'nda (1972/189) "Fikret'i kaçıran iki eşkıyanın, Fikret tarafından öldürülüp gömülme sahnesi"nin ve "Sahte polislerin Fikret'in anne ve babasını öldürme ve kız kardeşine teca-

vüz etme sahnesi"nin çıkarıldığının görüldüğüne dair ifadeler de bulunur.

Parçala Behçet (1972/140) için "Behçet'in çocukla beraber asılı olarak görüldüğü sahnenin" ve "Varilin içinden Danyal'ın dinamit vermesinden sonra, dinamitin bir tanesinin atıldığının gösterilip diğer dinamitlerin atılmasının gösterilmemesi" de şartlar arasında yazılmış, bu kararda Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre reddini istemiştir.

Kızgın Güneş'te (1972/53) "Ali'nin Behçet Nacar'ı odunla boğup öldürdüğü sahnenin gösterilmeme şartı" (Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "Eva'nın çimenler üzerinde yaptığı dans sahnesinin de çıkarılması şartıyla kabul") ve *Bela Mustafa*'da (1972/217) "Filmin sonunda Tamer Yiğit'in Selma'nın muhafızını otomobil yanında boğduğunu gösteren sahnenin çıkarılması şartı" getirilmiştir.

Sana Allah Acısın'da (1972/211) "Yılmaz Köksal ve arkadaşlarının kasaba kenarında karşılaşıp konuştukları yaşlı kadın ve adamı gösteren sahnelerle 'Kasabada Karadağlı kasıp kavuruyor onun şerrinden kasabayı terkettik' sözlerinin çıkarılması" istenirken Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Kıza gölde tecavüze yeltenme sahnesinin de çıkarılması şartı ile kabul" yazmış, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise 7/6-8-9 ret diye şerh düşmüştür.

İkisi de Zımba'da (1972/108) "Barbut Osman'ın benzin istasyonunu soyup 2 adamı öldürdüğü sahnenin tamamı" ve "Ahmedigo ve Nihat'ın adamlarının gündüz şehir içinde içi para dolu çantayı almaları ve elde taşıdıkları bütün sahnelerin"; *Ölüme Köprü*'de (1972/146) "Gülgün Erdem [Eldem yazılmıştır] çantayı gazinodan kapıp kaçtıktan sonra silahlı çatışma sahnesinin çıkarılması"; *Hızlı Hızır*'da (1972/208) "Sevinç Pekin'e Yılmaz Köksal'ın tabanca ile ateş ettiği sahnenin" çıkarılması (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Paşa isminin çıkarılması şartı ile kabul" ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret); *İstanbul Kabadayısı Kara Murat*'ta (1972/139) "Kadri Savun'un Kara Murat'la beraber çete mensuplarının boyunlarına astığı sahnelerin tümünün", "Kara Murat'ın Fantoma Kamil'in bileklerini kılıçla ellerini kestiği sahnelerle elsiz görüldüğü sahnelerin" çıkarılması istenmiştir (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Kara Murat'ın içki içtiği sahnenin kısa gösterilmesi, Tarar [Tatar] ve arap [Arap] sözlerinin çıkarılmasını teklif ederim", Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8 ve 9. fıkraları gereğince filmin reddi reyindeyim).

Kara Mehmet'te (1972/185) "Kızın, Kara Mehmet'in [...] gözüne bıçak sapladığı sahnenin" ve "Kara Mehmet'in çocuğunun Erol Taş tarafından kaçırıldığı ve kumun üzerine attığı sahnenin tamamının" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Senaryoya göre düzeltilmek şartı ile kabul") ve *Yiğitlerin Kaderi*'nde (1972/216) "Tilki Kenan'ın filmin sonunda Şahin ile dövüştükten sonra Şahin'in Kenan'ı omzuna alıp pencereden atması sahnesinin" çıkarılması (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret) şart olarak kaydedilmiştir.

Gölgem Bile Benden Korkar'da (1972/126) "Senaryo kararındaki şartlardan gayrı filmin sonunda Jandarma geldikten sonra tekrar birilerini vurma sahnelerinin gösterilmemesi şartı" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 28/9, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/8-9 Ret); *Kırık Merdiven*'de (1972/161) "Ayhan Işık'ın tabancayı alıp babasının resmine

(*Gölgem Bile Benden Korkar*, Yön.: Mümtaz Alpaslan, 1971)

bakıp kulüpleri basıp adamları yaradığı [yaraladığı] kısmın çıkarılması şartı"; *Kan ve Kurşun*'da (1972/162) "Yılmaz Güney'in senaryoda olduğu gibi kaçan gazeteciyi vurduğunun gösterilmemesi şartı"; *Kanlı Define*'de (1972/182) "Ahmet Mekin'in eşi Elif ile iki çocuğunun ve babasının öldürüldüğü" sahnenin çıkarılması (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret) şartı; *Namus Kurşunu*'nda (1972/201) "Tugay Toksöz'ün (Murat) filmin sonunda polise teslim olduğunun veya yakalandığının belirtilmesi şartı" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret); *Bir Garip Adam*'da (1972/209) "Tarık'ın sevgilisi Beti'yi öldürdüğü sahnede bir defa tabanca atmasının kafi olduğundan diğer atışlarını gösteren sahnelerin çıkarılması şartı" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/8 Ret) ve *Ölümden de Acı*'da (1972/232) "Radyonun, banka soyguncuları hakkında verdiği anons esnasında şoförün 'Bu memlekette eli silahlılar kol geziyor' cümlesinin çıkarılması şartı" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/8 Ret) kararlarda yer almıştır.

Ölmesi Lazımdı-Çark'ta (1972/105) "Senaryo kararında Ali'nin komisere telefonda söylediği 'faili meçhul cinayetlerin kendisi tarafından yapıldığını söylemesi'nin çıkarılması istenmiş ise de filmde görüldüğünden bu sözlerin de çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/8-9 Ret); *Seks ve Silah-Öldüren Yumruk*'ta (1972/127) "Ahmedin dükkân kepengine sıkıştırıp adam öldürdüğü sahne ile bilahare gelen polislerin öldüğünü söylediği sahnelerin çıkarılması";

Kızgın Yabancı'da (1972/106) "Tamer Yiğit'in Behçet Nacar'ı yaba ile öldürdükten sonra 'anam için bacım için vs.' diyerek yabayı tekrar tekrar batırması sahnesinin" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8-9 Ret); *Biz Belayı Severiz*'de (1972/143) "Ahmet Mekin'in Bekir'i yaraladıktan sonra tekrar ateş ettiği sahnenin" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6-8-9) ve *Tam İsabet*'te (1972/241) "Değiştirilen cesedin üzerinden kamyonetin birden fazla geçmesi sahnelerinin çıkarılması" ve "Çakalı tabanca ile vurup öldürdükten sonra müteaddit defalar 'bu şunun için bu bunun için' gibi sözler söyleyerek ateş etmesi sahnesinin çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8-9 Ret) talepler arasında yer alır.

Avare Kalbi'nde (1972/58) "Yılmaz Köksal'dan polislerin saat sorması ve Yılmaz'ın da onlara çaldığı saati gösterdiği sahnenin" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret); *Sahtekar*'da (1972/82) "Yılmaz Güney'in yapılan soygun konusunda Hülya'ya söylediği 'Belki de alıp götürdükleri de alın teri ile kazanılmış değildi' sözünün"; *Ölüm Peşimizde*'de (1972/111) "Gerek Erol Taş'ın idare ettiği ve gerekse İrfan Atasoy'un mahkeme

ve mahkeme kararı olarak boks sahnelerinin"; *Kınova Demir Yumruk*'ta (1972/117) "Melek Görgün'ün suçlu olduğu halde karakolda Tayfun'u omzundan tutup sarıldığı sahnenin"; *Cesurlar*'da (1972/120) "Karabela'nın Tilki'yi öldürdüğü sahnenin" ve "Ali'nin Karabelayı vurduğu sahnenin" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/8-9); *Mustafam*'da (1972/231) "Erol Taş'ın kolunun kesildikten sonra kesilmiş kanlı kolu gösteren sahnenin" çıkarılması istenmiştir.

Kızıl Maske (1972/37) için "Kontes'in bir kadını öperek öldürmesi sahnesinin çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi Ret 7/6-8-9 ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi Ret 7/8) istenmiştir.

İşkence

Şafakta Silah Sesleri'nde (1972/89) "Yıldırım Gencer'e işkence yaparken edep yerini tutup bağırttığı sahnenin çıkarılması" ve *Kurban*'da (1972/236) "Hasan'a çete reisinin definenin yerini söyletmek için hayalarını sıkarak işkence ettiği sahnenin" de çıkarılması koşullar arasında yer bulmuştur.

Ölüm, Cenaze

Kurban (1972/236) için "Yıldıray'ın morgda ölülerin kefenlerini açarak kendi kendine söylendiği sahnelerin çıkarılması" şartı ileri sürülmüştür.

Uyuşturucu Madde

Kızıl Maske'de (1972/37) "Bakireler kulübüne zorla giren kıza morfin yapılan sahne"nin çıkarılması (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi Ret 7/6-8-9 ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi Ret 7/8); *Çapkın ve İnsafsız-Çapkın ve Cesur*'da (1972/51) "Eroin imal edildiğini gösteren sahnelerin çıkarılması"; *Kızgın Güneş*'de (1972/53) "Eva Bender'in şark dansı yaptığı salonda esrarlı sigara içenleri gösteren sahnelerin tümünün çıkarılması" (Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "Eva Bender'in çimenler üzerinde yaptığı dans sahnesinin de çıkarılması şartıyla kabul") istenmiş; *Yosmalar Tuzağı*'nda (1972/189) ise "Hippi kızın esrar içme sahnesinin çıkarıldığı"nın görülüğü karara yazılmış ve başka koşullar ileri sürülmüştür.

Adalet ve Hukuk

Ay Bu Gece Doğacak'ta (1972/40) "Fikret Hakan'ın Altan Günbay'a ilk ateş etmesi meşru müdafaaya girmediğinden bu sahnenin çıkarılması"; *Aşkla Sev Kinle Vur*'da (1972/55) "Hakim mahkemede Güney için 'suçlu olduğu anlaşılmakla beraber delil noksanlığından başka bir güne talik edildiğini' [ertelendiğini] cümlesinden suçlu olduğu kelimesinin çıkarılması"; *Ölüm Peşimizde*'nin (1972/111) içinde yer alan "Gerek Erol Taş'ın idare ettiği ve gerekse İrfan Atasoy'un mahkeme ve mahkeme kararı olarak boks sahnelerinin" çıkarılması; *Cesurlar*'da (1972/120) "Gerek kahvede oturanların ve gerekse Murat'ın annesinin katilinin bulunmaması üzerine Jandarma ve kanun aleyhindeki sözlerin çıkarılması" koşullar arasında yer almıştır.

Ölüm Kanunu (1972/210) için "Murat'ın ikinci defa gazinoda meşru müdafaa ile adam vurması, hapse düşmesi ve karakolda amirle avukatın ve yine avukatla polis Ahmet'in konuşmalarının tamamı", "Ahmet Mekin'in nezarette kabadayıları dövüp 'kanun benim' demesi[nin] çıkarılması" istenmiştir (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Genelev tipi sevişme sahneleri ihtiva ettiğinden ret 7/6", Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret).

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis vb.)

Şerefimle Yaşarım'da (1972/45) filmine ait kararı uzunca aktaralım [yazımı kısmen düzeltilmiştir]: "Evvelce 6.1.1972 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek, a) Savcı ile Komiserin konuşma sahnesinde 'Bunun gibi faili meçhul bir hadise vardı, böyle kapandı gitti' dediğinin, b) Ayhan Işık'ın karakolda ifade verdiği sahnenin çıkarılması ve filmin sonunun senaryoya göre düzeltildikten sonra yeniden görülmesine (972/6) sayı ile karar verilen Osmanlı Film Kurumu'na ait *Şerefimle Yaşarım* adlı film, sahibinin müracaatı ve gereken düzeltmeleri yaptığından bahisle 9.2.1972 tarihinde ikinci defa görülmüş ve filmin son kısmının senaryoya uydurulması icap ederken bu lazımeye riayet edilmemiş, son kısmının kesilmesi ile iktifa edildiği anlaşıldığından evvelki kararın yerine getirilmediği nedeniyle halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna karar verilmişti. Film sahibin üçüncü defa müracaatı üzerine adı geçen film 18.2.972 tarihinde Komisyonumuzca üçüncü defa görülmüştür. Yukarıda belirtilen şartların yerine getirildiği; ayrıca filmin sonunda komiser Erol Taş'ın Turgut Özatay'ı yakaladığı görüldüğünden" denilerek güvenlik güçlerine pozitif bir vurgu yapılmış ve başka bir koşul ileri sürülerek karar tamamlanmıştır. *Kurşun Memed-Bir Kere Sevdim Diye* (1972/76) adlı filmin kararında "Filmin sonunda Yılmaz Köksal'ın polisler tarafından yakalandığı ve fakat o sırada öldürüldüğü görüldüğünden bu haliyle kabulüne" denilmiştir.

Yosmalar Tuzağı'nda (1972/189) "Sahte polislerin Fikret'in anne ve babasını öldürme ve kız kardeşine tecavüz etme sahnesi"nin ve "Fikret'in sahte polis kıyafetindeki haydutlar tarafından yakalandığı sahne"nin çıkarıldığı ve "Filmin sonunda Tugay'ın yakalanıp jandarmalar tarafından götürülme sahnesinin ilave edildiği görüldüğünden" gibi ifadeler de kayıtlara geçmiştir. Yine aynı kararda "filmin sonundaki Nihat ile Fikret'in çarpışması ve Nihat'ın ölmesinden sonra Polis Şefinin 'esas suçlular cezalarını buldular' sözünün çıkarılması" istenmiştir. Bu kararda İçişleri Bakanlığı temsilcisi, "Fikret'in öldüreceği 4 adamın […] bıçak atması sahnelerinin tümünün de çıkarılması" diye yazmıştır.

Avare Kalbi'nde (1972/58) "Yılmaz Köksal'dan polislerin saat sorması ve Yılmaz'ın da onlara çaldığı saati gösterdiği sahnenin" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret); *İbret*'te (1972/63) "Yılmaz Güney arabaya benzin alırken polisler tarafından görülmesi üzerine polisin Yılmaz'ın arabasını takip ettiği sahnenin tamamı"nın çıkarılması (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri Ret 7/6-8-9); *Mehmetçik Altın Çocuk*'ta (1972/93) "Komiser Metin'in polislikle alakasının tamamen kesilmesi" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6 Ret); *Şafakta Vuruşanlar-Her Şafakta Ölürüm*'de (1972/95) "Filmin sonunda Cihangir'in ateş etmesi üzerine polislerin de ona ateş etmesinden sonra arkası dönük ve yaralı olan Cihangir'e yeniden ateş ettiği sahnenin çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret); *Yumruk Yumruğa*'da (1972/109) "Tanju'nun söylediği 'Polis babamın katillerini bulamadı' sözünün çıkarılması" (İçişleri Bakanlığı: "Arnavut tabirinin de çıkarılması şartıyla kabul ediyorum", Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8-9); *Dead Sexy/Katilim ve Ben*'de (1972/117) "Sivil polisin evi terkettikten sonra Herold'un suçlu olduğunu bildiği ve gerekeni

yapacağı şeklinde sözleri söyleyerek belirtilmesi" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret); *Süper Adam Kadınlar Arasında*'da (1972/135) "Gazetecinin (süper adamın) polisleri iterek ellerinden kaçtığı sahnenin" çıkarılması; *Deli Oğlan*'da (1972/138) "Yılmaz'ın polise 'Ceymis Bond' demesi ile Yılmaz'ın polise 'Tazı gibisin, ben adamlara meşru müdafaada vuruyorum' gibi sözlerin çıkarılması", "Sonunda Yılmaz'ın polis tarafından yakalandığının gösterilmesi" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9); *Biz Belayı Severiz*'de (1972/143) "Kumarhanede sivil polisin görüldüğü sahnelerin tümünün" ve "Gaffar'ın karısının polise 'ben kendi işimi kendim görürüm' demesi"nin çıkarılması (Genelkurmay Başkanlığı temsilcileri 7/6-8-9); *Ölüme Köprü*'de (1972/146) "Orhan Günşiray'ın şoförünün polis olduğunu telefonla söylediği sahne"nin çıkarılması (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Polisin daha faal gösterilmesi şartıyla", Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9); *Vur Gardaş Vur*'da (1972/174) "Komiserin Tamer Yiğit'e söylediği 'paraları sen onlara ver de ben onların üzerinde yakalayayım' sözlerinin" ve "Filmin sonunda Uzun ile Kara Belanın (iki çete elebaşı) T. Yiğit tarafından vurulduğunun gösterilmeyip polis tarafından tutulduklarının belirtilmesi" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcileri "7/6 ve Senaryo kararına uymadığından"); *Kartallar*'da (1972/180) "Çete mensupları ile polis mücadele ederken polislerin birinin bostan kuyusuna ve diğer birinin de çamurlara düşmesi sahnelerinin çıkarılması" şart olarak ileri sürülmüştür.

Üç Kabadayı'da (1972/92) "Atmaca komiserin Turan ve Ahmet'e söylediği 'Siz olmasaydınız ben bu işi başaramazdım' sözünün", "Süleyman Turan'ın kavga yerine geldiğinde söylediği 'ben de Atmaca komiserin durumuna düştüm' sözünün", "Atmaca komiserin dayak yemiş yarı baygın suçluların yüzlerini okşadığı sahnelerin çıkarılması şartı" ve "Ahmet ve Turan'ın Atmaca komiserin gelip gelmeyeceğini öğrenmek için zar atma sahnesinin de çıkarılması"; *Ölüm Kanunu*'nda (1972/210) ise "Murat'ın ikinci defa gazinoda meşru müdafaa ile adam vurması, hapse düşmesi ve karakolda amirle avukatın ve yine avukatla polis Ahmet'in konuşmalarının tamamı"nın, "Ahmet Mekin'in nezarette kabadayıları dövüp 'kanun benim' demesi"nin, "Murat'ın Polis Ahmet'e 'artık silah kullanabilir miyim' demesi ve el sıkışmaları sahnelerinin çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Genelev tipi sevişme sahneleri ihtiva ettiğinden Ret 7/6, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret) koşullar arasında yer almıştır.

Cesurlar'da (1972/120) "Gerek kahvede oturanların ve gerekse Murat'ın annesinin katilinin bulunmaması üzerine Jandarma ve kanun aleyhindeki sözlerin çıkarılması", "Senaryo kararında olduğu gibi Jandarmanın faal gösterilmesi" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/8-9) istenmiş; yine *Cesurlar*'da (1972/142) "Yukarda belirtilen şartlar yerine getirilmiş ancak, Jandarmanın film boyunca hadiseleri takip ettiğinin belirtilmesi şartıyla adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret). *Gölgem Bile Benden Korkar*'da (1972/126) "Senaryo kararındaki şartlardan gayrı filmin sonunda Jandarma geldikten sonra tekrar birilerini vurma sahnelerinin gösterilmemesi şartı" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 28/9, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/8-9 Ret); *Acı Kader*'de (1972/168) "Köy kahvesinde döğüşü bastırmak için gelen jandarmaların saçlarının uzun olarak gösterilen sahnenin tamamen çıkarılması" (Basın Yayın Genel Müdürlüğü

temsilcisi, "Jandarma Başgediklisi rolündekinin Jandarma üniforması ile gösterilmesi şartı ile kabul", Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi Ret 7-6/8); *Hesabı Kim Ödeyecek*'te (1972/199) "Jandarma astsubayı ve erlerin favorili görüldüğü kısımların çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8-9); *Mustafam*'da (1972/231) "Filmin sonunda senaryoda olduğu gibi jandarmanın gelip suçluları yakaladığının belirtildikten sonra tekrar görülmesi" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret); *Kara Gün*'de (1972/235) "Davut, Ali, Ayşe'nin jandarmalarla karşılaşmalarında, Davut ağanın yaralanması üzerine Ali'nin Davut ağaya 'silahını bana ver ben onları oyalarım' demesi ve jandarmalara ateş ettiği sahnenin" ve "Davut Ağa'nın Ali'ye 'sana muhtardan bir silah temin edelim' cümlesinin çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9) talepler arasında yer almıştır.

Kızgın Güneş'te (1972/53) "Ali'nin Millî İstihbarat memuru değil de emniyet mensubu olduğunun belirtilmesi"; *Yıldırım Ajan*'da (1972/99) "Tamer Yiğit'in Millî istihbarat ajanlığı ile ilgisinin kesilmesi"; *Casus Avcıları*'nda (1972/193) "Millî Emniyetle alakasının kesilmesi"; *Kinova Demir Yumruk*'ta (1972/117) "Gerek Tayfun'un ve gerekse Nesrin'in polis olmayıp ajan olduğunun belirtilmesi"; *Konuşan Katır At Yarışlarında*'da (1972/144) "Bekçi Murtaza'nın görüldüğü sahnelerin çıkarılması" istenmiş; *Azrail Peşimizde*'de (1972/187) "Haydutların evi yakması sonunda itfaiyenin geldiğinin gösterilmesi şartı" ileri sürülmüş; *Sabu Hırsızlar Prensi*'nde (1972/202) "Sultan Şinasi'nin muhafızlarına askerler denmemesi şartı" (Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi şartsız kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret) karara yazılmıştır.

Siyaset ve İdeoloji: Bolşevik

Maskeli Üçler (1972/91) için "Tuncer Necmioğlu'nun Ivan'dan bahsederken 'kendisini Petersburg'dan tanırım kendisi Bolşeviklerin başı idi gözü pek 5 lisan bilir bir kimsedir'" sözlerinin çıkarılması (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6 Ret) ve *Ölüm Peşimizde*'de (1972/111) "Erol Taş'ın söylediği Bolşevik sözünün" de çıkarılması kayıtlara geçer.

Millî Hisler, Başka Milletler, Başka Devletler, Etnik Kimlikler

Karagöz / Pehlivan / Türkiye'de Çalışma ve Oyun / Hitit Güneşi (1972/222) adlı Turizm ve Tanıtma Bakanlığının toplam üç saatlik filmleri için yazılan kararda *Pehlivan*'dan "Moğol kelimesinin çıkarılması" istenmiş, Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcilerinin "yurt dışında gösterilemez" cümlesi de karar içinde geçmiştir. Bu kararda şerh olarak Emniyet Genel Müdürlüğü ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, "Pehlivan şartsız kabul" yazarlar. Aynı kararda *Hitit Güneşi* adlı filmden "Hititler zalimdir" sözünün çıkarılması" istenirken Emniyet Genel Müdürlüğü ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri bu film için şartsız kabul demiştir. Bir diğer film olan ve kararın içinde başlıktan farklı olarak *Türkiye'de Çalışma ve Folklör* diye geçen film kabul edilmiş ancak Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Yurt dışında gösterilemez" ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "(USA) nın çıkarılması şartı ile kabul" yazmıştır. *Karagöz* ise herhangi bir şerh düşülmeden kabul edilmiştir.

II. Elizabeth'in Türkiye'yi Ziyareti - Türkiye I ve II (1972/224) adlı filmler içinde yer alan *II. Elizabeth'in Türkiye'yi Ziyareti* kabul edil-

miş; *Türkiye I ve II* için ise "Orta Doğu Üniversitesi'nin dış ve içinde çekilen sahnelerin tümünün çıkarılması şartı" getirilmiştir. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi Ret 7/10 yazarken Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi Küba'yı kastederek "Cuba'dan bahseden derginin ve Rus şilebinin görüldüğü sahnelerin de çıkarılması şartı ile kabul" diye şerh düşmüştür.

Kızgın Yabancı'da (1972/106) "Trende görülen 'TCDD' harflerinin görüldüğü sahnenin çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8-9 Ret); *Beyaz Tabakta Siyah Üzüm*'de (1972/141) "Zenci avukatın Türk vatandaşı olduğunun belirtilmesi" istenmiş; *Yeni Ufuklar-Türkiye*'de (1972/176) "Türkiye'nin ve İstanbul'un nüfusundan bahsedilen kısımların tashih edilmesinden sonra" filmin kabul edileceği belirtilmiştir (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Hilton'daki Amerikan bayrağının gösterilmemesi şartı ile kabul"). *Siyah Kalem, Aktamar, Anadolu'da Roma Mozaikleri* ve çok sayıda filmin içinde yer alan (1972/121) *Renk Duvarları* adlı filmden "Harran'ı gösteren kısımların tamamı"nın çıkması istenmiştir.

Yıldırım Ajan'dan (1972/99) "Pakistan ve Hindistan kelimelerinin çıkarılması"; *Zorbanın Aşkı - Mert Yiğit ve Aşık*'tan (1972/34) "Çingene kelimelerinin" çıkarılması (Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi şartsız kabul ederken İçişleri Bakanlığı temsilcisi de bu maddeye katılmamıştır); *Fırtına Kemal*'den (1972/124) "Arnavut kelimesinin çıkarılması" talep edilmiştir.

Kürt

Bu kararların içinde en dikkat çekeni *Üç Öfkeli Adam*'da (1972/83) "Şarkıdaki kürdoğlu sözünün çıkarılması"nın istenmiş olmasıdır. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7. maddenin 6, 8 ve 9. fıkraları gereğince filmin reddini savunmuşlardır.

Van

Bir de *Kara Şeytan*'dan (1972/159) "Dövüşürken, Antepli ve Maraşlı'nın 'nerelisin' diye sorup 'Vanlı' olduğunu söylemesi üzerine dövmeleri sahnesinden (Vanlı) sözünün çıkarılması" şart olarak ileri sürülmüştür.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Şerefimle Yaşarım'da (1972/45) "Ayhan Işık'ın sorgusu yapılırken mesleği sorulduğunda 'zenginim' diye verdiği cevabın çıkarılması"; *Sahtekar*'da (1972/82) "Yılmaz Güney'in yapılan soygun konusunda Hülya'ya söylediği 'Belki de alıp götürdükleri de alın teri ile kazanılmış değildi' sözünün çıkarılması"; *Ver Allahım Ver*'de (1972/165) "Senaryo kararında çıkarılması istenen 'fakir çocuk tutanağı' cümlesinin mevcut olduğu görüldüğünden bu cümlenin de çıkarılması"; *Azrail Peşimizde*'de (1972/187) "Erol Taş'ın söylediği 'memleketin yüzde 80i fakirdir bunların arasında zengin olmamak enayiliktir' sözü"nün çıkarılması ve *Kara Gün*'de (1972/235) "Dağdaki oduncunun ve avcının Davut Ağa hakkında (eşkıyadır ama bizleri ağalardan kurtardı; ağa belasından bizi o kurtardı) ve köyleri ve kasabaları kasıp kavuruyor cümlelerinin" çıkarılması (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9) koşullar arasında yer almıştır.

Dinlere İlişkin Konular

Vefasız'da (1972/84) "Aynur'un babasının söylediği 'ben dini bütün adamım beş vakit namazımdayım ben seni bana benzeyen bir

adama vereceğim' sözlerinin" çıkarılması (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret); *Çile*'de (1972/90) "Dağ evinde depremden evvel Türkan Şoray'ın başı örtülü olarak 'Allahtan ikisinin de beraber ölmelerini' yalvardığı sahnenin çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/4 Ret); *İstanbul Kabadayısı Kara Murat*'ta (1972/139) "Kara Murat'ın diri diri konduğu tabutun önünde ve arkasında görülen ve tabut açılınca cüppesini toplayıp kaçmağa başlayan hocayı gösteren sahnelerin tümünün" çıkarılması (şerhleri daha önce aktarmıştık); *Azrail Peşimizde*'de (1972/187) "İrfan Atasoy'un söylediği 'halkın kuvveti hakkın kuvvetidir' sözünün" çıkarılması; *Casus Avcıları*'nda (1972/193) "Baş psikopos sözünün çıkarılması"; *Ocak Söndürenler*'de (1972/200) "Melek'e takılan şişman adamın Cami duvarı dibinde görüldüğü sahnenin çıkması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6 Ret) ve *Oku Beşikten Mezara Kadar*'da (1972/245) "Hocanın din kursunda talebelerine ders verdiği sahnelerin çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret) talepler arasında yer alır.

Batıl İnanç

Siyah Kalem, Aktamar, Anadolu'da Roma Mozaikleri ve çok sayıda filmin içinde yer aldığı (1972/121) *Yaşamak İçin*'in kararında "[Şıpşıp] dede ve orada yapılan bir […], Helvacı dede, kurşun dökme, Balta ile adam tedavi etme, öküz üzerine bağlama sahneleri"nin çıkarılması (Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "*Yaşamak İçin*'i de kabul ediyorum, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi *Yaşamak İçin* ve *Renk Duvarları* tamamen kabul") ve *Kırk Yalan Memiş*'te (1972/149) de "Büyücü kadının Fadime ile arkadaşının yanında Memiş'i bulmak için kazana öteberi atarak büyü yaptığı sahnenin" çıkarılması istenmiştir.

Meslekler

Mehmetçik Altın Çocuk (1972/93) için "Mehmetçiğin, öğretmenin kulağını çekmesi üzerine söylediği 'sen öğretmen misin bekçi misin' sözleri"nin çıkarılması (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6 Ret) karara yazılan koşullar arasında yer almaktadır.

Eğitim

Gümüş Gerdanlık (1972/110) için "Bir kere kaçmakla mektepten çıkarılamayacağından disiplin kurulu sahnesinin çıkarılması (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/5-6 Ret ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret) ve *Ölümden de Acı* (1972/232) için "'Mektepli' tabirinin, senaryo kararında belirtildiği gibi çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/8 Ret) istenmiştir.

Çocuklar

İbret (1972/63) için "Küçük çocuğun Yılmaz'ı gördüğü bir sırada kanyak içtiği sahnenin" ya da daktilo edilmiş kayıtlarda geçtiği gibi "Yılmaz'ın gördüğü bir sırada küçük çocuğun kanyak içtiği sahnenin" çıkarılması koşullar arasında yer almaktadır. *Ölümden de Acı* (1972/232) için "Tekrar görülen filmde, kadının çocuğunun yanında ırzına geçildiği ve çocuğun öldürülmesi sahnelerinin çıkarıldığı" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/8 Ret) görülmüştür ifadeleri bulunmaktadır.

Trafik Kuralları

Ölür müsün Öldürür müsün'de (1972/240) "İrfan Atasoy'un 'şoför ehliyetini para ile almadım' sözünün" çıkarılması (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-10 Ret) koşul olarak kayıtlara geçmiştir.

Şarkı

Kırallar Kıralı Hüdaverdi'de (1972/78) "Feri Cansel'in gazinoda söylediği şarkıdaki 'Nikahsız diyorlar, günahsız diyorlar' sözünün çıkması" (Emniyet Genel Müdürlüğü ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri şartsız kabul); *Üç Öfkeli Adam*'da (1972/83) "Şarkıdaki Kürdoğlu sözünün çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8-9) ve *Ver Allahım Ver*'de (1972/165) "Feri Cansel'in söylediği şarkının" da çıkarılması koşul olarak yazılmıştır.

Takma İsim, Lakap

Sana Allah Acısın'da (1972/211) "Kanunsuz adının çıkarılması (Yılmaz Köksal'ın filmdeki lakabı)" istenmiş, bu kararda Genelkurmay temsilcisi, "Kıza gölde tecavüze yeltenme sahnesinin de çıkarılması şartı ile kabul" ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "7/6-8-9 Ret" yazmıştır.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Allı Turnam'da (1972/38) "Murat'ın Hasan'ın boğazını kestiği sahne 'senaryoya uymadığından' çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Kızın babası Osman'ın yılan Cabbar'ın evine zorla götürülmesi sahnesinin de çıkarılması şartıyla kabul" ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi Ret 7/8-9); *Kızgın Yabancı*'da (1972/106) "Filmin sonunun senaryoya uydurulduktan sonra yeniden görülmesine" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8-9 Ret); *Cesurlar*'da (1972/120) "Filmin sonunun senaryoya uydurulduktan sonra nihai bir karar verilmek üzere yeniden görülmesine" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6-8-9) ve *Tam İsabet*'te (1972/241) "Sonunun senaryoya göre değiştirildikten sonra yeniden görülmesine" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret) karar verilmiştir.

Diğer

Zorbanın Aşkı - Mert Yiğit ve Aşık (1972/34) için "Ömer'in hapishaneden çıktıktan sonra çamurlu yollarda sulara basarak evine gidişi"nin ve "Nikah dairesinden kızı kaçırmak üzere gidenlerin kamyonla caddelerden geçiş sahnesinin çıkarılması" (Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi şartsız kabul; İçişleri Bakanlığı temsilcisi de bu maddelere katılmamış); *İbret* (1972/63) için "Çocuğun babasının omuzunda asılı gibi dururken Erol Taş ve adamlarının kahkaha ile gülmelerinin gösterilmemesi" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri Ret 7/6-8-9); *Kurşun Memed-Bir Kere Sevdim Diye* (1972/76) için "Eski şartlar aynen alınacak"; *Konuşan Katır At Yarışlarında* (1972/144) için "Katırın adı Abdullahtır sözünün çıkarılması"; *Çılgın Bakireler* (1972/148) için "Müjdat'a yolda bıyık burarak saat soran adamın görüldüğü sahnelerin tümü"nün çıkarılması; *Örümcek* (1972/188) için "Tashihler yazılmak şartı ile" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/8-9 Ret); *Ölür müsün Öldürür müsün* (1972/240) için "İrfan otele gelen 3 hayduta söylediği 'benim o taraktа bezim yok' sözünün" ve "İrfan'ın eli ile işaret ederek ayıptır sözünün çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-10 Ret); *Oku Beşikten Mezara Kadar* (1972/245) için "Güçlü İbrahim'in Mustafa'nın arsasının Recep'e verdiği sahnenin çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret) şeklinde kararlar yazılmıştır. *Yumruk Yumruğa*'da (1972/109) "Kahvecinin Tanju'ya söylediği 'yaşa be evlat Allah senden razı olsun tam istediğim gibi oldun' sözünün" de çıkarılması istenmiştir.

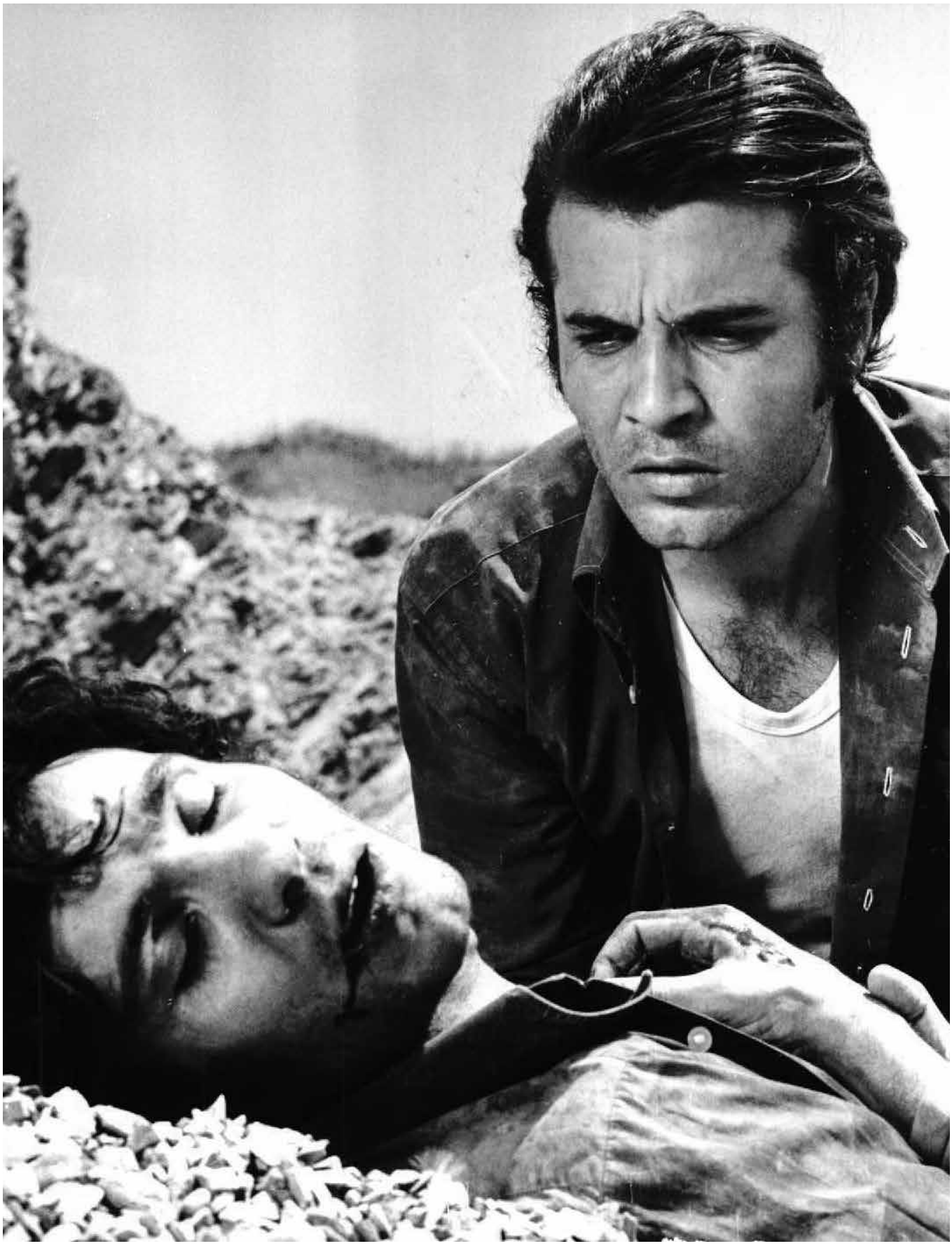

(*Tam İsabet*, Yön.: Güney Kosova, 1972)

KARAR DEFTERİ
1972-1973

[Film Karar Defteri Sahife Sureti 1972-1973
A – İstanbul İl Komisyonu]

Karar Defteri 1972-1973 adlı defterde çok sayıda kabul almış film yer almaktadır; ancak kabul alan bu filmlere de üyeler tarafından birçok şerh düşülmüştür. Örneğin 1972/36 tarih ve sayıyla kayıtlı kararda altı belgesel film yer almaktadır, filmlerin yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmamış; ancak Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "4. film, *İhtilal Devam Ediyor* filmine muhalif" diyerek şerh düşmüştür. Defterde ayrıca Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nin (ODTÜ) getirttiği belgesel filmler (1973/96) de yer almaktadır.

Aşağıda kabul almış, bir başka deyişle yurda girmesi ya da halka gösterilmesi komisyonun geneli tarafından sakıncalı bulunmamış filmlere temsilcilerin düştükleri şerhleri göreceksiniz. Bu şerhlerde bazen dinsel nedenlerle bazen ulusal duyguları gerekçe göstererek, çoğunlukla da çıplaklık içeren, kadın vücudunun beden parçalarını tanımlayan, müstehcen bulunan sahnelerin kesilmesi şart koşulmuştur. Belgesel olarak kaydedilmiş şu 5 filmin (1- *Şamın Görünüşü*, 2- *Eski Eser Yerleri*, 3- *Irk Ayrımı*, 4- *Suriye'den Manzaralar*, 5- *Şam Fuarı*) yer aldığı sayfadaki kararda filmler kabul almış (1972/55); ancak İçişleri Bakanlığı adına Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcisi aynı şerhi düşerek "Suriye haritasında Hatay'ın Suriye hudutları içine alındığı sahnenin çıkarılması şartı ile 5 No'lu film" demişlerdir. Yine beş adet *Almanya'dan Haber* (1973/40) adlı filmde herhangi bir sakınca görülmemiş ama Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "220. No'lu filmde Türk işçilerinin göründüğü sahnelerdeki Haç işaretinin çıkarılması şartı ile" diyerek şerh düşmüştür. *Ölümsüz Elmaslar James Bond 007 / Diamonds are Forever* (1972/86) adlı filmin sakıncalı olmadığı karar olarak yazılmış ama çoğunlukla alınan karara Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Filmin başındaki kadının göğüs uçlarının çıkarılması şartı ile" diye not düşmüştür. *Zenci Polis / Top of the Heap (*1973/36) adıyla kayıtlara geçen film onaylanmış ama Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Polis'in eroin kokladığı sahne", "Diyalogdaki küfürler", "Genç kızın kilo-

dundaki bayrağın", "Ormanda dolaşan çıplak kadın ve erkeklerin", "Genç bir erkeğin esrar dağıttığı sahne", "Polisin rüşvet alma sahnesi", "Dans sahnesinden polisin eli ile tenasül uzvunu tutma sahnelerinin çıkarılması şartı ile kabul" yazarak şerh düşmüştür. Millî Prodüktivite Genel Merkezi'nin getirmiş olduğu ve kabul edilen dört film hakkında da şerh yazılmıştır: 1- *İki Dünya - Yeni Yıl*, 2- *Deniz Hakimiyeti*, 3- *Roketlerin Tarihçesi*, 4- *Akdeniz* (1972/66) olarak belirtilen filmlere ilişkin şerhte Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Malta Adası için Padişahın Haberleşemiyoruz diye oradaki masum insanları topa tutması", "Rodos adası için, Halifenin Askerleri saldırtmış ve Rodos Şövalyelerini Malta denizine sürdürtmüş sözlerinin çıkarılması" şartı koşulmuştur. Çok sayıdaki film arasından şu filmlere de şerh düşen Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi (sözü edilen filmler 7- *Yeni Amaçlar / New Golais* ve 9- *Büyük Deney / Great Experiment*) (1972/98), "7. No'lu filmde 1) Seçim propagandasındaki Komünist Partisinin filmdeki söz, yazı ve resimlerinin çıkarılması 2) 9. No'lu filmdeki yine aynı şartlar çıktıktan sonra" demiştir. *Atatürk Modern Türkiyenin Babası / Atatürk Father of Modern Turkey,* Türk Tarih Kurumu tarafından Amerika'dan getirilmiş dokümanter film (1972/108) çoğunlukla onay almış ama Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcisi tarafından "Filmin başındaki Asya kıyafetli insanların dolaştığı sahnelerin çıkarılması şart ile" denilerek şerh yazılmıştır. *İnsan Yiyenler* (1972/15) adlı film için de kabul kararı çıkmış ama Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcisi 7. maddenin 6. fıkrasına göre ret yazarak, altına da "Sauna sahnesi ile çıplak olarak koşma sahnelerinin çıkarılması şartı ile" notunu düşmüştür. Milli Eğitim Bakanlığı üyesi ise "ret 7" yazmıştır. *Baviyera'dan Av Sahneleri* (1973/18) filmi de çoğunlukla onaylanmış ve ne demek istediği tam olarak anlaşılmayan şöyle bir not düşülmüştür: "Film sahibi Alman Kütüphanesi filmin evvelce İstanbul Sansür Komisyonundan geçtiğini bildirmesine rağmen film Komisyonumuza geldiği için Başkan [görüp] olup olmamasını […] arz etti bir karar [ittihazına] ekseriyetle karar verildi" denmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcileri 7. maddenin 6 ve 4. fıkralarına göre ret diyerek şerh düşmüşlerdir.

Bu defterde Nizamname'nin maddelerine atıf yapılarak reddedilmiş filmler ise şöyledir: *Nizamname*'nin 7. maddesinin 1 ve 2. fıkrasına dayanılarak 11 film arasından iki film reddedilmiş: "*Hayali Kolonlar* adlı film tercüman kifayetsizliğinden; *Kerempuh* (1972/147) filmi ise *Nizamname*'nin 7. maddesinin 1 ve 2. fıkraları gereğince" reddedilmiştir. *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrasına dayanılarak iki film için ret kararı verilmiştir: *Maletesta* (1972/113) ve Yugoslavya'dan dokümanter film *Tito* (1972/50). *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 6, 7 ve 8. fıkralarına dayanılarak *Aşk Adası Gato* (1972/41) çoğunlukla sakıncalı bulunmuş; Komisyon Başkanı ve Emniyet Müdürlüğü temsilcisi "Çıplak sahnelerin çıkması şartı ile" diye not düşmüştür. Defterde *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına dayanılarak tam olarak reddedilip reddedilmediği anlaşılmayan bir film mevcuttur: *Doktor ve Genç Kızlar / Madchen Beim Frauenartz* (1972/17) adlı film, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası uyarınca umumi yerlerde gösterilmesi mahzurlu görülmüş", Başkan ve Emniyet Müdürlüğü temsilcisi "Film ilmi araştırma ve eğitim maksadı ile ilmi otoriteler tarafından bu şekilde problemi olan çalışan ve okuyan bu yaştaki genç kızlara gösterilmesi bakımından faydalıdır" diyerek ek şerhle karara katılmışlardır.

Umumî Terbiye ve Ahlâk: Müstehcenlik, Çıplaklık, Göğüs Uçları

Bu defterde çoğu şartlı kabul müstehcenlik ve çıplaklıkla ilgili sahneler için verilmiştir. *Arzu Erkeği / L'homme de Desir* (1973/13) filmine ait kararda "kadınla erkeğin sevişme sahnesi ile erkeğin yaralanarak ölen erkeğin kanını emdiği sahnenin çıkarılması şartı ile yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına ekseriyetle karar verildi"ği belirtilmiş, Millî Eğitim ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcileri "Ret 7/6" yazmıştır. *Çırılçıplak / Degenarates* (1972/123) filmi için "Genelevde ve filmin bütün sahnelerinde kadınların çıplak olarak görüldüğü sahneler (göğüs uçları dahil)", "Filozofun çocuğu çıplak olarak soyduğu ve seyir ettiği sahne", "Büyücü kadının çıplak olarak çocuğu tedavi yaptığı sahnelerin çıkması şartı ile ekseriyetle kabul edildi"ği belirtilmiştir. Millî Eğitim ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcileri "Ret 7/6" diyerek şerh düşmüştür. *Görünmeyen Delil / Sans Mobile Apparent* (1972/124) adlı "filmin başında banyodan çıkan kadının görülen göğüs uçlarının çıkarılması şartı ile yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına"; *Katil Kim (Şahidin Hilesi) / Terja İpotezi* (1973/6) adlı "film çevrilirken sevişme sahnesindeki göğüs uçlarının görülen sahnelerinin çıkarılması şartı ile yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına ekseriyetle" (Milli Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Ret 7/6" yazmıştır); *Kısrak / La Cavals* (1973/47) filmine ait kararda "Filmdeki görülen bütün göğüs uçlarının görüldüğü sahneler", "İki kadının üç ayrı sevişme sahneleri", "Yemekhanede tertiplenen içkili toplantı sırasında görülen ahlaka aykırı hususlar ile masa üzerindeki kadının çıplak görüldüğü sahne", "Bahçede buhran geçiren kadının göğüs uçlarının görüldüğü sahnelerin çıkarılmaları şartı ile" yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına; *Kombach'lı Fakir Halkın Birden Bire Zengin Oluşu / Der Plötzliche Reichtum der Armen Leute Von Kombach* (1973/17) adlı filmde "Kadının çıplak olarak görüldüğü sahne ile sevişme sahnesinin çıkarılması"; *Mira* (1972/135) filminde "kadının göğüs uçlarının ve çıplak olarak cepheden kadının görüldüğü sahnelerin çıkarılmaları" ve *Kutsal Ateş / Le feu sacré* (1972/19) filminde de "göğüslerin görüldüğü ve de hisleri tahrik edici iki sevişme sahnesinin çıkarılması şartı" ileri sürülmüştür.

Hızlı Sevişmeler / The Hard Ride (1972/88) filminde "göğüs uçlarının görülen sahnelerinin çıkarılması şartı" getirilmiş, karar "ekseriyetle" alınmış, İçişleri Bakanlığı temsilcisi "şartsız kabulü reyindeyim", Turizm ve Tanıtmadan Bakanlığı temsilcisi ise "esrar içme sahnesinin çıkarılması şartı ile" diyerek şerh düşmüştür. *Sosyetik Roma / Roma Bene* (1973/5) filmindeki "kadının göğüs uçlarının görüldüğü sahnelerin çıkarılmaları şartı ile ekseriyetle" kabul edilmiş, Millî Eğitim ve Turizm ve Tanıtma temsilcileri "Ret 7/6" yazmıştır. *Şato / Das Schloss* ve *Bir Şehir Davet Ediyor / Eine Stadt Ladt Ein* filmleriyle ilgili kararda "*Şato* filminde kadının göğüs uçlarının çıkarılması şartı ile yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde sakınca olmadığına" karar verilmiştir. *Üç Bakire / The Curious Female* (1973/37) filminde "Filmin başlangıcındaki çıplak sahnelerin", "Zenci kızın sevişme sahnesi", "Profesyonel orosbu sözünün", "Filmdeki bütün göğüs uçlarının görüldüğü sahneler", "1969 yılındaki kızların birbirleri ile sevişmesi yasaklanmıştı sözlerinin", "Filmin sonundaki yatakta sevişme sahnelerinin çıkarılmaları şartı ile yurda

girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına ittifakla" karar verilmiştir. *Vahşi Motosikletliler / Cycle Savage* (1972/90) filminde "ressam çocuğun yatakta sevişirken kadının göğüs uçlarının görülen sahnelerinin" ve "Mahzende geçen sahnelerinin kadına tecavüz sahnelerinin tümünün çıkarılması" istenmiş Turizm ve Tanıtma Bakanlığı ve Emniyet Müdürlüğü temsilcileri "7/6'dan Ret" kararı vermiştir. *Blanche* (1972/120) filminde "jenerikteki çıplak kadının görüldüğü sahnenin çıkarılması şartı ile ekseriyetle" karar verilmiş, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7. maddenin 6. fıkrasına göre ret şerhi düşmüştür. *Decameron Aşk Hikayeleri* (1972/122) için "Kulübede rahibelerle fuhuş sahnesi", "Erkeklik organlarının görüldüğü sahneler ve kadınların olan", "Erkeklik organının emzirme sahneleri", "Fıçının yanından kadını kıçından kullanma sahnesi" "Kadrona-Ricardo'nun temas ve evlenme sahneleri", "İdrar etmeler", "Sihirbazın Kadını arkadan kullanma sahnesi", "Çıplak görülen sahneler", "Cehennemden dönen sahnelerin çıkarılmaları şartı ile yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına ayrıca filmin dublaj veya altyazı yapıldıktan sonra bir kere görülmesi şartı ile" karar verilmiştir.

İdeoloji ve Siyaset: Komünizm ve Orak-Çekiç

Defterde siyaset ve ideoloji konularıyla ilişkili olarak şartlı kabul alan tek karar *Hindistan Seçime Gidiyor* (1972/72) adlı film için-dir. 11 film arasında yer alan bu film için "komünist bayrağı ile orak çekiç armasının göründüğü sahnelerin çıkarılması şartı" getirilmiştir.

Türk - Moğol

Beş dokümanter arasından *Moğol Saltanatı / Moghul Glory* (1973/54) adlı "5. filmin isminin Türk Moğol Saltanatı olarak değiştirilmesi şartı ile diğer filmlerin de yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" ekseriyetle karar verildiği belirtilmiştir.

Gösterimin Sınırlanması

Sınırlı Gösterim

Karl Ludwid Sand (1972/103) filmi için "Yalnız Alman Kütüphanesinde Alman Kolonisine gösterilmesinde bir sakınca olmadığına karar verildi".

Yaş Sınırı

Madmazel / Mademoiselle (1973/3) filmi kabul edilirken "18 yaşından aşağı kimselere gösterilemez" notu düşülmüş, Milli Eğitim ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcileri 7. maddenin 6. fıkrasını gerekçe göstererek şerh düşmüştür. Fransız Kültür Merkezi'nin getirdiği *Yabancılar / Les Etrangers* (1972/130) için "Film yalnız Kültür Merkezinde göstermek ve küçük çocuklara göstermemek şartı ile yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına karar" verilmiştir.

KARAR DEFTERİ
1972-1973

[Film Kontrol Defteri 1972-1973 B]

Karar Defteri 1972-1973 (B) adını taşıyan defterde 24 ret, 110 da şartlı kabul kararı yer almaktadır. Bazı kabul kararlarında daha önce de görüldüğü gibi önceki şartlar ve ilgili sahneler anlatılarak "görülmediğinden" ya da "bulunmadığından" dolayı filmin halka gösterilmesi ve yurt dışına çıkarılması konusunda kabul kararı verilmiştir. Genel bir gözlem olarak şerhleri bu defterde çoğu zaman Millî Eğitim Bakanlığı üyesinin yazdığını, onun dışında Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin de benzer bir biçimde filmleri reddetme eğiliminde olduğunu ifade edebiliriz. Aynı kararları az da olsa bazen farklı başlıklar altında ele alacağız. Bu defterde aynı zamanda bazı kısa filmlerin ve belgesellerin öğretici olup olmadığına dair de denetlemeler yapılmıştır. Ayrıca ağırlıklı olarak yerli yapımlar bulunmakla birlikte az sayıda yabancı film de mevcuttur.

Önce kabul edilmiş bazı kararlara ya da bu kararlardaki bazı dikkat çekici şerhlere örnek verelim: *Kaderimin Oyunu* (1972/262) adlı film kabul edilirken Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin yazdığı ilginç şerhte "Laiklik ilkesine aykırıdır. Dedelik müessesesini empoze etmektedir. Mevzuatlarına aykırı ve dinin yanlış anlaşmasına yol açan fikirleri propaganda eder niteliktedir. Ret" demiştir. Aynı kararla Safa Önal tarafından yazılmış olan filmin *Bir Yemin Uğruna* olan ismi de *Kaderimin Oyunu* olarak değiştirilmiştir. Safa Önal'ın yazıp Halit Refiğ'in yönettiği *Fatma Bacı* (1972/300) filmi kabul edilirken Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "Nizamname'nin 7. maddesinin 5. 6. fıkraları gereğince reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüşlerdir. *Tehlikeyi Severim* (1972/258) için "Senaryo ve Film kararındaki şartlar yerine getirildiği ve filmin sonunda da Behçet Nacar ile Cihangir Gaffari'nin polis tarafından yakalandığının gösterildiğinden kabul" edildiği karar defterine yazılmıştır. *Belki Yıllar Sonra* (1972/382) adlı filmin kararında "Ferit'in gayrımeşru yollardan zengin olduğu -senaryo kararına uyularak- görülmediğinden kabul" yazılmış (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6 yazarak şerh düşmüştür);

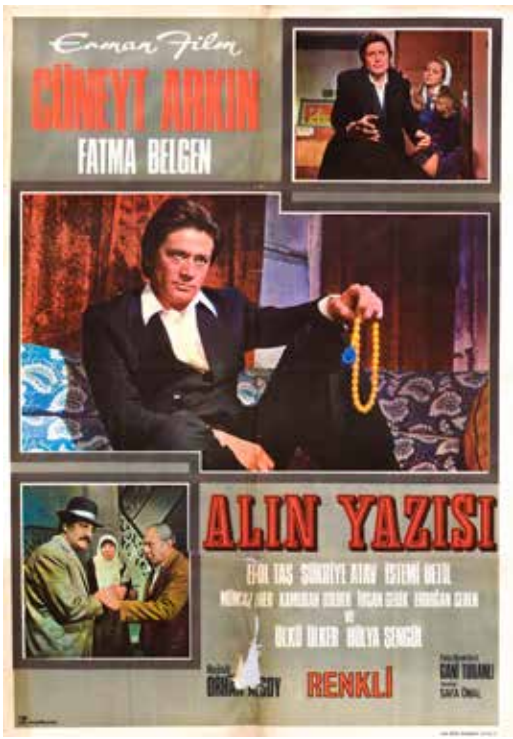

(*Alın Yazısı*, Yön.: Orhan Aksoy, 1972)

Alın Yazısı (1973/15) adlı filmin kararında "Senaryosunda olduğu gibi filmin sonunda Şehmuz ve Haydar'ın polis tarafından yakalandıkları görüldüğünden kabul" denmiş (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8-9); *Öldüren Şarkı* (1973/29) adlı film ise karara göre "Senaryo kararında olduğu gibi polisin hadiseleri başından beri takip ettiği sahnelerin", "Filmin sonunda da haydutların bir kısmının polis tarafından tutulduğunu gösteren kısımların ilave edilerek senaryo kararına uydurulduğu görülerek kabul" edilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8). *Behçet Cezayir'de* (1973/27) adlı kararda uzun uzun şöyle yazılmıştır: "Filmin evvelki kontrolünde mevcut olan: 1) Behçet'in gemide bulunan mayolu kızın 'Biz bu şekilde aç kalacağız' demesi üzerine 'Gel ben seni aşağıda doyurayım' cümlesinin 2) Behçet'in altınları alıp Reşit ve adamlarına teslim ettiği zaman 'Biz çalandan çalıyoruz, masumdan çalmıyoruz' cümlelerinin çıkarılmış olduğu anlaşıldığından 3) Nuray'ın ve Yeşim'in sevişme sahneleri görülmediğinden, kabul. Ayrıca senaryo kararındaki şartlar yerine getirildiği görüldüğünden kabul. İsim değişikliği kabul". Görüldüğü gibi *Behçet Cezayir'de* filmi için müstehcen olduğu düşünülen, sevişme sahnesi ve cinsel ima içeren sözler dahil bazı söz ve sahnelerin çıkarılması istenirken sınıfsal/ekonomik açıdan da şartlar ileri sürülmüş ve tüm bu şartlar yerine getirildiği için bu kararla film kabul edilmiş ama yine de Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6'ya dayanarak reddedilmesi konusunda karara şerh düşmüştür.

Ret gerekçelerine ya da fıkralarına geçmeden önce *Doktor ve Genç Kızlar* (*Mädchen Beim Frauenarzt,* 1972/385) adlı filmin kararında "Ankara Komisyonu kararının tasdikine karar verildi" yazıldığını not düşebiliriz. Bu karar 110 şartlı kabul ve 24 ret kararının dışında değerlendirilmiştir. Bu kararda Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi şartlı kabul yazmıştır.

Ret Kararları

Umumî Terbiye ve Ahlâk, Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı, Millî Rejime Aykırı, Cürüm İşlemeğe Tahrik

Filimlerin ve Film Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına dayanarak reddedilen iki film ve üç karar bulunmaktadır: *Sevgili Hocam* (1973/32) için İçişleri Bakanlığı temsilcisi, "Öğretmenlik mesleğinin öğretmen olmayıp kendisine öğretmen süsü verdiğinin belirtilmesi şartıyla kabul" yazmıştır. Yine aynı film denetlendiğinde aynı temsilci bu kez kabul kararı vermiştir (*Sevgili Hocam,* 1973/55). Ret alan diğer film ise *Kolsuz*

Kahraman (1973/57) adlı filmdir, İçişleri Bakanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Şartlı kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüşlerdir.

Nizamname'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına dayanılarak reddedilen üç filmden ilki *7 Vahşi Motosikletli* (*The Savage Seven*) (1972/352) adlı filmdir. Film için verilen kararda Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Filmin kabulü reyindeyim" yazmış, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise 7/6-8 Ret diyerek şerh düşmüştür. İkinci film olan *Gaddarlar* (1972/371) filminin kararına Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "7/6-9 da var" yazmış; ancak filme ilişkin dosyada bulunan karar suretinde Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7. maddenin 6-8-9. fıkraları gereğince reddi reyindeyim" diyerek, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise şartlı kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür). 8. fıkraya dayanılarak reddedilen son film ise *Öldüren Şarkı*'dır (1972/372), filmin kararında "Senaryo kararına uymadığından 7/8 Ret" yazılmıştır, bu film için Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Senaryo kararına uyması şartıyla kabul" diye şerh düşmüştür.

Ohrfeigen özgün adlı film defterde "Ohreigen" şeklinde kaydedilen ve Türkçe adı *Tatlı Su Çiçekleri* (*Slap in the Face*, 1973/63) olan film, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5 ve 8. fıkralarına göre reddedilirken "İstanbul İl Film Kontrol Komisyonu'nun 971/661 sayılı ret kararı yerinde görülmüştür" şeklinde bir ifade kullanılmıştır. *Nizamname*'nin 7. maddesinin hem 6 hem de 8. fıkralarına dayanarak reddedilen beş film bulunmaktadır: *Çığlık* (1972/292) filmi bunlardan biridir, bu kararda İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri, "Şartlı kabulü reyindeyiz" diye şerh düşmüştür. *Her Adımım Bela* (1972/337) için "Senaryosuna ve polis faal gösterilmediğinden senaryo kararına uymamakta ve bu halile ahlaka da aykırı olduğu görüldüğünden 7/6-8 ret" şeklinde yazılmıştır. *Baskın* (1973/1) filmi 6 ve 8. fıkralara göre reddedilirken İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri, şartlı kabul, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "Sadece 7/6'ya göre ret" yazmıştır. *Şahinin Türküsü* (1973/39) reddedilirken İçişleri Bakanlığı temsilcisi "Şartlı kabulü reyindeyim" diye şerh düşmüştür. *Asiler Kampı*'nın (1973/51) kararında ise İçişleri Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcileri, "Şartlı kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

Seks Manyakları (*The Penthouse*) (1973/30) ise 7. maddenin 6 ve 9. fıkralarına göre reddedilirken İçişleri Bakanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri muhalif olmuşlar ve "Şartlı kabulü reyindeyim" diye muhalefet şerhi yazmışlardır. *Nizamname*'nin 7. maddesinin hem 8 hem de 9. fıkralarına dayanarak reddedilen bir film ve iki karar bulunmaktadır. *Acı Zafer* (1973/53) için 1973/2 sayılı karar ile "kabul edilen senaryoya uymadığı anlaşıldığından ayrıca bu haliyle de *Nizamname*'nin 7/8-9. maddelerine göre ret" yazılmıştır. Tekrar komisyon önüne geldiğinde *Acı Zafer* (1973/59) yine aynı fıkralara dayanarak reddedilmiş; İçişleri ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Şartlı kabulü" yönünde oy kullanmışlardır. *Nizamname*'nin aynı maddesinin 6, 8 ve 9. fıkralarına göre reddedilen iki film bulunmaktadır: *Fırtına Adam* (1972/386) için düşülen şerh İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcilerine aittir ve "Şartlar yerine getirildiğinde kabul" diye yazmışlardır. *Deli* (1973/44) için de aynı üyeler "Şartlı kabulü reyindeyim" diye şerh düşmüşlerdir.

Senaryosuna Uymadığından

Yukarıda kabul edildiğini belirttiğimiz *Behçet Cezayir'de* filminin önceki kararında (1972/397) film, "Senaryosuna uymadığından" reddedilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı üyesi reddedilme gerekçesi için kendi şerhini düşmüş ve "Nizamname'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince reddi reyindeyim" demiştir. "Senaryosuna uymadığından" dolayı reddedilen filmler ise şunlardır: *Yıllar Sonra* (1972/297) (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8 Ret yazmışlar), *Vur Dersem Vurur* (1972/333) (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "İsim değişikliği kabul" ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret) ve *Deli* (1972/377) (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret). *Hayal Uçurumu* (1973/54) için de "Senaryosuna uymadığından ret" yönünde karar yazılmış; Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "7/6'ya göre de reddi reyindeyim" diye şerh düşmüştür. *Cehennemin Beş Delisi* (1972/308) için "Filmin sonu senaryoya uymadığı ve bu sefer de uydurulmadığı görüldüğünden bu haliyle reddine karar verildi" yazılmıştır. *Ahmet Çavuş* (1972/357) adlı filmin kararında ise "Senaryo kararına uyulmadığından filmin bu hal ile reddine karar verildi" denmiş; aynı film için daha sonraki bir kararda (*Ahmet Çavuş,* 1973/24) *Ahmet Çavuş*'un senaryosunun komisyonca incelenip bazı şartlarla kabul edildiği hatırlatılmış, "Film görüldüğünde şartlar yerine getirilmediğinden bu haliyle komisyonca reddedilmişti. *Ahmet Çavuş*'a ait senaryo tekrar komisyonca incelenmiş, evvelce senaryo kararında ileri sürülen şartlar yerine geldiğinde kabul edilmişti. Bu kere komisyonca görülen filmin eskiyle tamamen aynı olduğu, evvelce ileri sürülen şartların da yerine getirilmediği görüldüğünden ret" kararı verilmiştir.

Şartlı Kabul Kararları

Defterde yer alan 110 şartlı kabul kararı için ise şunları belirtmek mümkündür. *Kızgın Yabancı* (1972/305, Dosya No: 91122/5527) adlı film için dosyasında yer alan ve 3 Ekim 1972'de yazılan kararda "Evvelce 30.5.972 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince halka gösterilmesinin ve yurtdışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna 972/156 sayı ile karar verilen Tarih film kurumuna ait *Kızgın Yabancı* adlı film, sahibinin 28.9.972 tarihinde gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle vermiş olduğu dilekçe üzerine 3.10.972 tarihinde tekrar görülmüştür. 1) Behçet Nacar ile Gönül Hancı'nın sevişme sahnesinin, 2) Behçet Nacar'ın iki arkadaşının Melek Görgün'e tecavüz ettikleri ve kadının çırılçıplak baygın olarak yattığını gösteren sahnenin tamamının, 3) Tamer Yiğit'in Behçet Nacar'ı yaba ile öldürdükten sonra, 'Anam için, bacım için vs' diyerek yabayı tekrar tekrar batırdığı sahnenin, 4) Trende görülen 'TCDD' harflerinin görüldüğü sahnenin, çıkarıldığı ve filmin sonunda Tamer Yiğit, Behçet Nacar'ı yaba ile öldürmeyip Şerif'in 'Teslim olun' demesi üzerine ikisinin de teslim olup şerif tarafından at üzerinde götür[ül]dükleri görüldüğünden, adı geçen filmin bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" dair karar yazılmıştır. Kardaki "bu haliyle" ifadesi onu bir şartlı kabul olarak yorumlamamızı sağlamıştır.

Bazı kararlarda da daha önce belirtilen koşullar yerine getirildiği ifade edilerek pozitif kararlar yazılmıştır. Örneğin *Dağlar*

Kralı (1972/369, Dosya No: 91122/5645) için dosyasında yer alan karar suretinde senaryo kararındaki "Rüstem ve adamlarının köylüden haraç toplaması sahnesi", "Hancının atlara su verirken habersizce öldürülme sahnesi", "Murat'ın kızkardeşi Nazlı'nın mezarı başında intikam duygusu ile söylediği sözler ve adamlarının Murat'ın atlara bağlayarak sürükleme sahneleri", "Murat'ın Rüstem'den, köylüden zorla aldığı paraları alıp, köylüye dağıtma sahneleri çıkarılmış ve sonunda, senaryoda olduğu gibi Murat'ın jandarmalar tarafından yakalandığı belirtilmiştir" dendikten sonra sahnelerin çıkarılmasına ilişkin diğer gerekçeler sıralanmıştır.

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Aile, Evlilik, Kadın-Erkek İlişkileri

Bu kapsamdaki tek yabancı film olan *3 Tavuk 1 Horoz* (*Venga a Prendere il Caffe… da noi*) (1972/351) için kararda "Adamın 3 kız kardeşten biri ile sadece nişanlanması" koşulu ileri sürülmüştür. *Ya Sev Ya Öldür* (1972/278) adlı filmde "Altan'ın eve gelip, karısı Seher'in Osman'la seviştiği ve Osman'ın dolaptan çıktığı" sahnenin çıkarılması talep edilmiş; *Ölüm Korkusu* (1972/295) adlı filmde "Mümtaz Ener'in karısına söylediği 'Valinin kızına seni tercih ettim' şeklindeki sözlerinin çıkarılması" koşulu ileri sürülmüş (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı üyeleri Ret 7/6-8 yazmıştır); *Utanç* (1972/344) filminde de "Beyoğlu'nda bir muhabbet tellalı kadının para ile bir kızı bir adama sattığı sahnenin çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret) istenmiştir. *Vahşi Arzu* (1972/303) adlı filmde [yazım düzeltilmiştir] "Tamer Yiğit'in gerek Meyhaneci'ye (Arap Celal) ve gerekse Tilki'ye (Danyal Topatan) 'Bana karı bulun ve bana karı lazım' şeklinde sarf ettiği cümlelerin", "Tamer Yiğit'in 'Kilosu hafif verdiğim para kadar etmez' sözünün" ve "Para ile kadın alınacağına dair olan sözlerin çıkarılmasına" karar verilmiş, Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcilerinin 7. maddenin 6 ve 8. fıkralarına ilişkin şerhleri kayıtlara geçmiştir.

Öldüren Şehir'de (1972/261) "Randevu evi sahneleri, senaryoda olmadığından tümünün çıkarılması" ve *Bitirim Kemal* (1972/311) adlı filmde "Randevu evinde görülen sahnelerin tamamının çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8 Ret); *Kabadayılar Kralı*'nda (1972/319) "Randevuevinde geçen sahnelerin, İrfan Atasoy'un randevuevine giriş sahnelerinin tümünün çıkarılması"; *Vur Kır Geç*'te (1972/365) "Murat'ın randevu evinde görüldüğü sahnelerin tümünün çıkartılması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret); *Gecekondu Rüzgarı* (1973/11) adlı filmde "Randevu evinde bir çiftin odalarından birinden çıktığı sahne ile randevucu kadının odadan çabuk çıkmaları için söylediği sözler"in çıkarılması ve *Baskın*'da (1973/49) "Polisin randevuevinde yaptığı baskında bir cinsi sapığı gösteren sahnenin tümü"nün çıkarılması istenmiş; *Hacı Murat'ın İntikamı* (1973/19) adlı filmde karara "Şeyh Şamil'e ihanet eden yakınının, oğlu olmadığının belirtilmesi şartı ile kabul" yazılmış; *Asi Delikanlı*'dan *Üç Mahküm*'a (1973/65) adının değiştirilmesi de kabul edilen kararda "3 mahkûmun küçük abdest bozdukları sahnenin çıkarılması" şart koşulmuştur (Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı üyeleri 7/6-8 diye şerh düşmüştür).

Müstehcenlik, Cinsiyetçi İfadeler

3 Tavuk 1 Horoz (*Venga a Prendere il Caffe… da noi,* 1972/351) adlı filmde "Tavuk ile horozun birleşmesinin kesilmesi" talepler arasında yer alımış; *Üç Kağıtçılar* (1972/355) adlı filmde "Apo'nun balığı şalvarına koyup denize götürdüğü ve orada çıkardığını gösteren sahnelerin çıkarılması" talep edilmiş (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret); *Yazık Oldu Ali'ye* (1972/392) adlı filmde "Ali Avaz'ın söylediği 'Benim annem kabak yapar, annemin kabağına herkes bayılır' sözlerinin çıkartılması" istenmiş (Emniyet ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6 Ret); *Haydut Avcısı*'nda (1973/9) "Seyyal Taner ile Tersiyo kardeşlerin kız kardeşinin çıplak olarak görülmedikleri ve tecavüz sahnelerinin görülmediği" olumlu olarak vurgulanmış ama yine de şu sahnelerin çıkarılması istenmiştir: "Tersiyo kardeşlerin babasının söylediği senin sütün emzirmekle bitmez sözünün" ve "Danyal Topatan'ın Tersiyo kardeşlerden sarışının ayakları ile hayalarını ezdiğini gösteren sahnelerin çıkarılması".

Atmaca Mehmet (1972/279) adlı filmde "Nejat'ın Mehmet'in sevgilisi Aysel'e Zeynep için 'Öğleyin bu yatakta kızlığını bıraktı' sözünün çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı, Ret 7/6-8-9) ve *İyi Döverim Kötü Severim*'de (1972/251) "Şeyhin kendisine takdim edilen kızı reddedip 'Ben kız oğlan kız isterim isterim' sözünün" çıkarılması istenmiştir. *Irmak* (1972/256) adlı filmde "Nuri'nin Cemşit Ağa'nın oğlunu vurduktan sonra söylediği 'Ben namusumu temizledim' sözünün çıkarılması" istenmiştir; *Irmak*'la ilgili kararda Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi özellikle bu maddeye uymadığını şerh düşmüş, ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı üyesi de filmin 7/5-6-8'e göre reddedilmesini not düşmüştür. *Ölüme Son Adım*'da (1972/315) "Yılmaz'ın söylediği 'Karnında yarım kalan bebeği tamamlamağa geldim' ve 'bir daha sefere tamamlarım' sözlerinin çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8 Ret) ve *Cevriye'nin Kızları* (1973/22) adlı filmde "Feri Cansel'in söylediği 'Benim memelerim çok güzel, memelerimi herkes beğenir' sözü"nün (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, Ret 7/6) çıkarılması koşullar arasında yer almıştır.

Çılgınlar Ordusu'nda (1972/277) "Kayıkta Anjelik'in 'Türkler inatçı olur' sözüne karşılık Bahadır'ın 'Nerden biliyorsun' demesinin kızın seviştiklerini ima ederek güldüğü" sahnenin; *Ya Sev Ya Öldür*'de (1972/278) "Osman'ın F. Cansel'in söylediği 'Gel seni içerde imzalayım' sözünün"; *Aşk ve Tabanca*'da (1972/339) "Hamzaoğlu'nun çete arkadaşı şişman adamı mecmuadaki çıplak kadına bakarak eli ile resmi okşayıp 'Aman aman ye beni' dediği sahnenin" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/8 Ret); *Adanalı Kardeşler*'de (1972/341) "4 serserinin Gülbahar'a sarkıntılık ederken 'Pas ver de anam kaleye gol atayım' sözlerinin"; *Serseri Kral*'da (1972/349) "İdris Ağa'nın oğluna 'Niçin Ayşe'nin yanından çıktın' demesi üzerine oğlu Cafer'in söylediği 'Yeni doğum yapmış biraz beklemek lazım' sözünün"; *Üç Kağıtçılar*'da (1972/355) "İrfan Atasoy'un söylediği 'Hangi bacağımı kırarsın orta bacağımı mı' sözünün" ve *Batıda Ölüm Var*'da (1972/361) "Kızı kaçıran 4 kişiden birinin söylediği 'Hem paraları alırız hem de kızı kullanırız' sözünün" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/8 Ret) de çıkarılması istenmiştir. *Asılana Kadar Yaşayacaksın* (1973/2) adlı filmde "Yılmaz Köksal'ın söylediği 'Çomaklama şeyini' sözünün", "Şu sarışın gelsin neremi isterse yoklasın" sözlerinin, "Yılmaz Köksal'ın Arzu Okay'a söylediği 'iki gece boşum sana teslimim tepe tepe kullan' sözünün" çıkarılması ta-

lepler arasında yer almış; ayrıca "Filmde sevişme sahnesi olmadığından adı geçen filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkartılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir" diye yazılmıştır. (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri "Yılmaz Köksal'ın Arzu Okay'a söylediği 'iki gece boşum sana teslimim tepe tepe kullan' sözünün" çıkarılması istenen 3. maddeye muhalif olduklarına dair şerh düşmüşlerdir).

Vahşi Arzu (1972/268) filminde "Tijen Doray'ın kanto söylerken 'yangın nerde?' sözüne orkestra şefinin Tijen Doray'ın önünü göstererek söylediği 'önünde' cümlesinin"; *Yazık Oldu Ali'ye* (1972/392) filminde "Ali Şen'in hizmetçi kızın eteklerinin altından bakarak söylediği 'İyi temizledin mi?' demesi üzerine kızın 'Görüyorsun ben her gün temizlerim' sözlerinin" ve "Ali Şen'in temizlik yapan kadına eli ile sarkıntılık ederken söylediği 'Kadın buduna salçayı ben katayım' sözlerinin" de çıkarılması koşul olarak yazılmıştır (Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6 Ret). *Asi Gençler*'de (1972/314) "Kadir İnanır'ın kız hakkında söylediği geçen geceyi telmihen '2-0 galibim, ağları parçaladım' sözünün" ve "Kadir İnanır'ın Meral'in sütyenini getirip bilardo masasına koyduğu ve o konuda sarf ettiği sözler"in; *Ölümle Dudak Dudağa*'da (1972/327) "Sakallı patronun Fikret'e yanındaki çete mensuplarını göstererek söylediği 'bunlar aynı zamanda Zeynep ve dadının üzerinden teker teker geçecekler' sözünün" ve "Filmin başında arabası bozulan kızın arkadan görünüşüne bakarak Sami'nin söylediği 'Bu kadının gerisi bize çok kârlı işler sağlayacak' sözünün" çıkarılması istenmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret).

Cinsel Saldırı

Kirli Eller'de (1972/259, Dosya No: 91122/5713) dosyasındaki karardan anlaşıldığı üzere başka maddelerde bazı sahnelerin çıkarılması istenirken olumlu vurguyla kararda şu ifadeler de kullanılmıştır: "Gülgün Erdem'in Baki Tamer tarafından iğfal edildiği sahnenin" ve "Baki Tamer'in sevgilisi ile sevişme sahnelerinin olmadığı görüldüğünden filmin bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8 Ret).

Çapulcular'da (1972/267) "Tijen Doray'ın kendisine tecavüz edildiğini Binoya anlatırken eteğini kaldırıp ön tarafını kanlı olarak gösterdiği sahnenin"; *Korkusuz Beşler*'de (1972/273) "Düşman subayının Y[ıldırım] Gencer'in (Ali) sevgilisi hemşireye sapıkça tecavüz ettiği" ve "Tarzan'ın Rada'ya tasallut ettiği" sahnelerin; *Vur* (1972/274) adlı filmde "Başbelası (Seyyal Taner'e) samanlıkta tecavüz edildiği sahnenin tümünün" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri Ret 7/8); *Çılgınlar Ordusu*'nda (1972/277) "Anjelik'in üvey babasının kızı peşkeş çektiği ve iki kişi tarafından tecavüze uğradığı sahnenin"; *Ölüm Saçtılar*'da (1972/317) "Çetecilerin Fikret'in karısına tecavüz ettiklerini gösteren sahne ile aynı sahneyi Fikret'in zihninde canlandırdığını gösteren sahneler"in (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8 Ret); *Ve Güneşe Kan Sıçradı*'da (1972/335) "Delgado'nun sevgilisi olan ihtiyar çiftçinin küçük kızına tecavüze yeltenenleri gösteren sahnelerin" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8); *Utanç*'ta (1972/344) "Filiz Akın 'Bahar'a tecavüz eden adamın söylediği kanlı külodu göstererek 'Bu bez nikahımızın şahidi ola-

cak götürüp kafasına atacağım' sözlerinin" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret); *Kan İzleri Örttü*'de (1972/347) "Çetecilerin Fikret'in karısına tecavüz ettiğini gösteren sahnenin"; *Kan ve Kin*'de (1972/375) "Yılmaz Köksal'ın karısına 5 çetecinin tecavüz etmesi ve müteakiben tecavüz eden adamlardan birinin pantolonunu iliklediğini gösteren sahneler"in çıkarılması koşul olarak yazılmıştır.

Kabadayılar Kralı'nda (1972/319) "İrfan'ın kızkardeşine ağaçta bağlı iken birkaç kişinin saldırması sahnesi ile Necip'e bu sırada söylediği 'Yalnız değil yalnızken şu bir şeye benzemez birkaç kişiye vereceğim' gibi sözlerinin çıkartılması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri Ret 7/6-8) koşul olarak yazılmıştır. *Serseri Kral*'da (1972/349) "Ayşe'ye Cafer'in tecavüz ettiği günü İdris'in söylediği 'İyileşmiştir artık zamanı gelmiştir' sözünün" ve "Cafer'in Ayşe'nin yanına girdikten sonra Ayşe'ye hücum edip tecavüze yeltendiği sahneler ile tecavüzden sonra kapıdan çıktığında babası ile karşılaştığı sahnelerin" ve *Dağlar Kralı*'nda (1972/369) "Hancı'nın kızına 2 kere Rüstem'in adamlarının saldırma sahnesi" ile "Filmin başında 2 kadına Rüstem'in adamlarının saldırma sahneleri"nin de çıkarılması istenmiştir (Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi 7/6-8 Ret ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret).

Profesyoneller / Kan Kir Silah'ın (1972/393) kararında "Papaz'ın yanındaki Meksikalı kıyafetli kızın Prensin 2 adamı tarafından kendisine tecavüze tasaddi edildiğini gösteren sahnenin tümünün çıkarılması. Diğer öldürülen kızlara başka bir tecavüz sahnesi görülmediğinden kabul" yazılmış (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret); *İnsafsız* (1972/405) adlı filmde "Tanju'nun Selim'in (Renan Fosforoğlu) kız kardeşinin intikamını almak için eve gidip gırtlağına sarıldıktan ve çakıyı çıkarttıktan sonra erkeklik uzvunu kestiğini ima eden kısmın çıkarılması" istenmiş (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/8 Ret ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret); Önceki adı *Aptallar* olan *Kartal Tepe* (1973/26) adlı film "Ayşıl (Filiz)'e su kenarında Kudret Karadağ'ın tecavüz etmesi sahnelerinin tümünün çıkarılması şartıyla kabul" edilmiş (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı üyeleri 7/6 ret); *Adanalı Kardeşler*'de (1972/341) "4 serserinin Gülbahar'a sarkıntılık ederken 'Pas ver de anam kaleye gol atayım' sözlerinin" ve *Baskın*'da (1973/49) "Polisin randevuevinde yaptığı baskında bir cinsi sapığı gösteren sahnenin tümü"nün çıkarılması istenmiştir.

Dans Sahneleri, Çıplaklık, Öpüşme, Sevişme Sahneleri

Dokunma Ölürsün (1972/272) filminde "Çete mensuplarının çıplak kadın oynatarak alem yaptıkları" sahnenin (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8 ret) ve *Balıkçı Kız*'da (1972/368) "Çete reisi Altan Günbay'ın evinin salonunda kadın oynatıp kadınlı kızlı alem yapanları gösteren sahnelerin" çıkarılması talep edilmiştir.

Ölüm Bebekleri'nde (1972/316) "Otel odasında Yıldırım Gencer ile Funda adlı kızın seviştiğini gösteren ve Funda'nın ölü olarak çıplak görüldüğü sahnelerin tamamının", "Fotoğrafhanede tamamen çıplak model kızları gösteren sahnelerin tümünün", "Fotoğrafçı ile dansöz (striptizci) kızın sevişme sahnelerinin tamamı"nın ve "Fotoğrafçı ile model kızların sevişme sahnelerinin tamamının çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6) talep edilmiştir. *Suya Düşen Hayal* (1972/252) filminde "Model Kız'ın fotoğraflarında modellik yaparken ve bilahare sevişirken kaba etinin görüldüğü sah-

nelerin çıkarılması" şartı yazılırken Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Şartsız kabulü reyindeyim", Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "Çocuğun asılma sahnesinin çıkarılması şartıyla" diye şerh düşmüştür. *Parola Yıldırım* (1972/263) filminde "Sevim'in (Yeşim Yükselen) banyoda arkadan kaba etlerinin tamamen çıplak, göğüs uçlarının göründüğü sahnelerin", "Yeşim'in patron Şakir ile yatakta sevişme sahnelerinin tümünün", "Y. Gencer'in Yeşim'le yatakta sevişme sahnesi ile sevişmeden evvel Yeşim'in göğüs uçlarının göründüğü sahnelerin" çıkarılması talepler arasında yer almış; *Çılgınlar Ordusu*'nda (1972/277) "Anjelik'le Bahadır'ın seviştikleri" sahneden "Anjelik'in çıplak göğsünü Bahadır'a yasladığı" sahnenin çıkarılması istenmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Nizamname'nin 7. maddesinin 6.7.8.9. fıkraları gereğince, umumi ahlaka ve adaba aykırı ve bütünüyle müstehcen, Askerlik kasıtlı olarak küçük düşürülmektedir" diyerek, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi Nizamname'nin 7. maddesinin 6.7.8.9. fıkraları gereğince reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

Ölüm Benden Korksun (1972/265) filminde "Filmdeki kadınların göğüs uçlarının çıplak olarak görüldüğü sahnelerin tümünün"; *Süper Adam İstanbul'da* (1972/307) filminde "Nuray'ın göğüs uçlarının çıplak görüldüğü sahneler ile yine yarı çıplak olarak zenci ile seviştiği sahne"nin; *Üç Silahşörler* (1972/309) filminde "Hancı'nın kızına Kardinal'in adamları sarkıntılık ettiği zaman, kızın göğüs uçlarının göründüğü sahnenin"; *Ayrılık* (1972/312) filminde "Yeşim'in Ediz Hun ile sevişirken göğüs uçlarının görüldüğü sahnelerin"; *Asi Gençler* (1972/314) filminde "Bir partide çıplak kadın heykelini seven adamın görüldüğü sahneler"; *Üç Silahşörlerin İntikamı* (1972/331) filminde "Kadınların göğüs uçlarının çıplak görüldüğü sahnelerin"; *Kan İzleri Örttü* (1972/347) filminde "Diskoda göğüsleri açık olarak görülen dansöz ayrıca dans eden kızların çıplak göğüslerini gösteren sahnelerin"; *Bombala Oski Bombala* (1972/402) filminde "Mihrace ile striptizci kızın yatakta sevişmeleri sırasında çıplak göğüs uçlarının görüldüğü sahnelerin" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/8); *Estergon Kalesi* (1973/12) filminde "Prenses'in Hasan'la sevişme sahnelerinde Prenses'in göğüs uçlarının çıplak görüldüğü sahnelerin" çıkarılması istenmiştir.

Çapulcular'da (1972/267) "Melej'in, kendi çiftliğinde samanlıkta genç kızla seviştiği" ve *Ölüm Saçtılar*'da (1972/317) "Sansar'ın yatakta metresi olan kadınla seviştiğini gösteren" sahnelerin çıkarılması; *Kan İzleri Örttü* (1972/347, Dosya No: 91122/5755) filminde "Sansar'ın, bilahare öldürülen, kızla seviştiği sahnenin" ve "Fikret'in karısı ile sevişme sahnesinin çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret) koşul olarak getirilmiştir. *Vur Kır Geç* (1972/365) filminde "Ekrem'in (Necdet Çağlar) ortağı Yusuf'un karısı Suzan ile yatakta sevişme sahnelerinin tümünün" ve *Balıkçı Kız*'da (1972/368) "Çete reisi Altan Günbay'ın bir kadınla seviştiği sahnelerin çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret) istenmiştir. *Cosa Avete Fatto a Solange?* (1972/401) filminde "Öğretmenle Elizabeth'in garsoniyerde sevişme sahnesinin", "2 defa okul hamamında kızların önden ve arkadan çıplak olarak görüldüğü sahnelerin tamamının", "Deniz evinde kadının zenciye çıplak olarak poz verdiği sahnenin" ve "Solange'ın arkadaşı olan sarışın kızın göğüs uçlarının çıplak görüldüğü sahnelerin" çıkarılması istenmiş, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "İtirazın reddine karar veriyorum" diyerek şerh düşmüştür. *İyi Döverim Kötü Severim* (1972/251)

filminde "Kanlı kuyu köşkünde geçen bütün sevişme sahnelerinin çıkarılması"; *Öldüren Şehir*'de (1972/261) "Altan Günbay'ın Neriman'la sevişirken göğsünü avuçladığı sahnenin"; *Ölüme Son Adım*'da (1972/315) "Gerek jenerikte gerekse filmde bulunan Atilla Ergün ile sarışın çıplak kızın sevişme sahnesi" ile "Hacı ile Atilla'nın konuştuğu yerde masada oynayan kadını ve orada sevişenleri gösteren sahnelerin tamamının" çıkarılması istenmiştir.

Sandıktaki Ceset (1972/283) filminde ise güvenlikle ilgili bazı sahnelerin çıkarılması istenirken "Randevu evinde hiçbir sevişme sahnesi görülmediğinden kabul" diye yazılmıştır (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8 Ret). *Darbe* (1972/325) filminde "Kazım Kartal'ın söylediği 'Ben kaymağa değil ayranına razıyım' sözünün", "Gerek Komser Nevzat'ın ve gerekse Kazım Kartal ve adamlarının kadınlarla sevişme sahneleri görülmediğinden bu haliyle kabul" denilen karara Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6 Ret ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret yazmıştır. Film ilgili sahnelerin çıkarıldığı görüldüğü için film "bu haliyle" kabul edilmiştir. *Adanalı Kardeşler* (1972/341) için "Tijen Doray'ın Bilal İnci ile yatakta sevişme sahnesi olmadığından" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8) ve *Vur Dersem Vurun* (1972/363) için "Behçet ile Nuray'ın sevişme sahneleri görülmediğinden" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret) ifadeleri de kararlarda yer alır. Sevişme sahnesinin olmaması artı bir özellik olarak kayda geçmiştir. *Ve Onu Vurdular* (1973/61) filminde "Aytaç Arman'ın seviştiği kadının göğüs uçlarının göründüğü sahnenin çıkartılması" istenirken pozitif bir vurguyla "Melek Görgün'ün yatakta çıplak olarak Ali Osman ile seviştiği sahne görülmediğinden kabul" diye de yazılmıştır. Bu kararda Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "Ayrıca polisin daha faal olması şartıyla kabul" yazarken Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcilerine göre film 7/8'e göre reddedilmelidir.

Kıyafet, Uzun Saç, Favori

Kara Osman'da (1973/45) "Polislerin uzun saç ve favorili göründükleri sahnelerin" ve *Acı Yudum*'da (1973/58) "Resmi polislerin uzun saçlı ve favorili görüldükleri sahnelerin" çıkarılması talepler arasında yer almış; *Acı Sevda* (1972/380) filminde Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "Ali Şen'in polis elbiseli olarak görüldüğü kısımlarının çıkarılması"nı istemiştir.

Argo, Küfür, Kötü Söz

Ya Sev Ya Öldür'de (1972/278) "'Bok' sözünün"; *Yılmayan Şeytan*'da (1972/328) "Bok kelimesinin"; *Acı Sevda*'da (1972/380) "Boktan kelimesinin", *Kaderin Esiriyiz*'de (1973/6) "'Bok' kelimesinin" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6 Ret) ve *Para* (1973/41) filminde de aynı şekilde "'Bok' kelimesinin" çıkarılması koşullar arasında yer almıştır. *Yirmi Yıl Sonra*'da (1972/280) "Cüneyt'in söylediği 'Baba hikayesi, boku çıktı onun da hem de lağım' cümlesi"nin ve *Dişi Tarzan Luana Roket*'te (1972/285) "Ada'da Ateşçi Hasan'ın def'i hacet zımnında 'Benim tepkili motor bozuldu' sözü ile 'oh rahatladım' sözünün" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret) çıkarılması da koşullar arasında yer alır.

Öldüren Şehir'de (1972/261) "Orospu sözlerinin" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret); *Acı Pirinç*'te (1972/264) "Filmde geçen 'Orospu' ve 'Pezevenk' kelimeleri"nin; *Atmaca Mehmet*'te (1972/279) "Filmde geçen 'Orospu' kelimelerinin tümünün";

Oğlum'da (1972/299) "Orospu sözünün"; *İtham Ediyorum*'da (1972/310) "Savcının tanık Yeşim'e karşı sarf ettiği 'fahişe' kelimesinin"; *Ayrılık*'ta (1972/312) "Pezevenk kelimesinin"; *Aslanların Ölümü*'nde (1972/374) "Orospu sözünün"; *Cevriye'nin Kızları*'nda (1973/22) "İki kadının söylediği 'Orospu' sözünün" ve *Baskın*'da (1973/49) "Filmde geçen 'Pezevenk' sözlerinin" (Emniyet Genel Müdürlüğü ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6-8) hepsinin çıkarılması istenmiştir.

Ölüme Son Adım'da (1972/315) "Yılmaz'ın söylediği 'Karnında yarım kalan bebeği tamamlamağa geldim' ve 'bir daha sefere tamamlarım' sözlerinin çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret) ve *Ölümle Dudak Dudağa*'da (1972/327) çocukların "argo konuştukları sahnelerin tümünün" ve "Yine filmde geçen Ulan hergele seni çıktığın yere geri tıkarım sözünün çıkarılması" da (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret) istenmiştir. *Aşka Selam Kavgaya Devam* (1972/284) filminde "Necati'nin Murtaza'ya söylediği 'Elinize verilecek daha üç şeyim var' sözünün" ve *Asılana Kadar Yaşayacaksın*'da (1973/2) "Yılmaz Köksal'ın söylediği 'Çomaklama şeyini' sözünün" çıkarılması talepler arasındadır. *Alçaklar Cehenneme Gider*'de (1972/353) "Filmde geçen 'Aynasızlar' sözü"ne de itiraz edilmiştir.

Cinsel Kimlikler

Süper Adam İstanbul'da (1972/307) filminde "Kadın kılığında Erdo Vatan'ın yanına giren 2 erkeğin görüldüğü sahne" ile *Cevriye'nin Kızları* (1973/22) filminde "Reşat'ın randevu evine ilk geldiğinde onu karşılayan efemine tipli genci gösteren sahnelerin tümünün" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6 Ret) çıkarılması istenmiştir.

Kürtaj

Cosa Avete Fatto a Solange? (1972/401) filminde "Solange'ın bir kadın tarafından kürtaj edildiği sahnenin" çıkarılması talep edilmiştir.

Suç, Şiddet

Belalıların Belalısı (1972/281) filminde "Komiser Rıfat'ın bağdaki depoya geldiğinde Nuri'nin adamlarının silahını alıp başına vurarak devirdikleri ve tekmeledikleri sahnelerin" maddesinde başka bir şey yazılmamış ancak büyük olasılıkla bu sahnelerin "çıkarılması" beklenmiştir, bununla birlikte "Necla'nın iğfal edildiği ve Nuray'ın sevişme sahnelerinin yer verilmediği görüldüğünden kabul" diye de ikinci madde yazılmıştır. *Batıda Ölüm Var*'da (1972/361) "Kızı kaçıran 4 kişiden birinin söylediği 'Hem paraları alırız hem de kızı kullanırız' sözünün çıkarılması" koşul olarak yazılmıştır, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisine göre film 7/8'e göre reddedilmelidir.

Aşka Selam Kavgaya Devam'da (1972/284) "(T. Yiğit) Necati'nin hapisten kaçarken gardiyana silahın kabzasıyla vurduğu" sahnenin ve "Necati'nin, filmin sonunda Murtaza'ya 'Bu ihtiyar için, bu Suphi için, bu da benim için' deyip üç el ateş ettiği" sahnelerin çıkarılması karara yazılmıştır. *Ölüme Son Adım*'da (1972/315) "Cezayir'den gelen Ferit ve 4 çetecinin şehir içinde ve diğer otomobiller arasında birbirlerine ateş ettikleri sahneler" ile "Yılmaz'ı 4 çetecinin cadde ortasında dövdüğü sahneler" kararda not edilmiştir. *Çöl Kartalı* (1972/320) filmi [yazım düzeltilmiştir] "Süleyman Turan'ın direğe bağlı olduğunda söyletmek için Araplar

tarafından dövüldüğü sahneler" ile "Paşa kızına Arapların saldırısı sahnesinin kısa bir an gösterilmesi şartıyla kabul" edilmiştir. *Çığlık* (1972/360) filminde bazı sahnelerin çıkarılması istenirken bir yandan da kararda "Yemek olarak kıza fare getirdiği", hastanede "delinin hastabakıcılar tarafından dövüldüğü sahnelerin olmadığı görüldüğünden kabul" ifadeleri yer alır.

Kadersizler'de (1972/275) "Ferhat'ın annesinin üzerine gaz döküldüğünü gösteren" sahnelerin (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 ret); *Yirmi Yıl Sonra*'da (1972/280) "Mal alış-verişine gidildiğinde çıkan müsademede A. Işık'ın adamı vurduğu sahnenin" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi Ret 7/6-8); *Ölüm Saçtılar*'da (1972/317) "Fikret'in kırda Sansar'ın adamlarından birisini boğarak öldürdüğü sahnenin" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret); *Kabadayılar Kralı*'nda (1972/319, Dosya No: 91122/5783) "İrfan'ın kendisini karakola ifade için götürmek isteyen komisere yumruk vurarak yere yıkması sahnesinin"; *Büyük Bela/Mutlu Gece*'de (1972/378) "Sekreter kızın evinde bulunan Kazım Kartal'ın adamını Ayhan Işık'ın tabanca ile öldürdüğü sahnenin" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret); *Kalleşler*'de (1973/42) "Tamer Yiğit'in Ferit zannıyla Mecit'i vurduğu sahnenin"; *Ve Onu Vurdular*'da (1973/61) "Ayşen'in yol ortasında vurulmasına sebep olan silahlı çatışmayı gösteren sahnenin tamamının" (Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "Ayrıca polisin daha faal olması şartıyla kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/8) çıkarılması istenmiştir.

Aşka Selam Kavgaya Devam (1972/284) filminde "(T. Yiğit) Necati'nin hapisten kaçarken gardiyana silahın kabzasıyla vurduğu" ve "Necati'nin, filmin sonunda Murtaza'ya 'Bu ihtiyar için, bu Suphi için, bu da benim için' deyip üç el ateş ettiği" sahnelerin çıkarılması istenmiştir; ancak Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri filmin 7/6-8'e dayanarak reddedilmesi gerektiğini şerh düşmüşlerdir. *Kötüler Affedilmez*'de (1972/306) "Sami Tunç'un öldüreceği adamların yanında çalışan kimselerin öldürüldüklerini gösteren sahnelerin çıkarılması" ve *Alçaklar Cehenneme Gider*'de (1972/353) "Komiser Murat'ın film sonunda çete başı Memduh'u (Reha Yurdakul) otomobille kovaladığı ve ezerek öldürdüğü sahnelerin tümünün ve yine Murat'ın çeteden bir adamı kolunu uzatıp boğazına basıp boğması sahnesinin çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8-9) istenmiştir. *Ölüm Elçileri* (1972/367) filminde "Köşkte düşman subaylarının kadınlarla eğlendikleri odaya Ahmet ve arkadaşlarının girip düşman askerlerini öldürürken kadınları da öldürdüğünü gösteren sahnelerin çıkarılması" istenmiştir. *Aslanların Ölümü*'nde (1972/374) "Depoda Hayati Hamzaoğlu'nun oğlu Kemal'in yanına geldikten sonra gerek çetecilerin gerekse Ahmet Mekin'in birbirlerine ateş etme ve resmi polislerin görüldüğünden sonra ateş etme sahnelerinin tümünün" çıkarılması istenirken Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret yazmıştır. *Kan ve Kin* (1972/375) filminde "Yılmaz Köksal'ın Şerife yumruk attığı sahnenin 'şimdi eline dökeceğim bir şey var' sözünün", "Yılmaz Köksal ve çetecilerden birinin kayıkla kaçarken kendilerini takip eden 2 muhafızın köprü üstünde vurulmaları ve nehire düşmeleri sahnelerinin çıkarılması" karara yazılmıştır. *Beyoğlu Kan Kokuyor*'da (1972/391) "Atilla Ergün ile Hüseyin Zan'ın firarlarında karşılarında

görülen ve askeri konvoy olan arabalara bakarak 'Azrailler peşimizde, ah bir silahımız olsa ben onlara gösteririm'" kısmının da çıkarılması istenmiş (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9'a göre reddedilmesini not etmiştir); *Kaderin Esiriyiz*'de (1973/6) "Ahmet'in Ömer'e ateş ettiğini bir defadan fazla gösteren sahnelerin çıkarılması" talep edilmiştir (Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi bu yazılan ifadeye karşı olduğunu belirtmiş, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise 7/6 Ret yazmıştır).

Dadaloğlu'nun İntikamı (1972/272) filminde "Cabbar'ın gavur Ali'nin kapatması Pembe'yi bıçakladıktan sonra kanlı bıçağı yaladığı" sahnelerin çıkarılması istenmiş, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi Ret 7/6 yazmıştır. *Serseri Kral*'da (1972/349) "Murat'ın Cafer'in adamlarını bıçaklayıp bıçağın kanını cesetlerin üzerlerine sürdüğü sahnelerin" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Jandarmaların kıyafetleri bakımsız görüldükleri sahnelerin çıkarılması", Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret) ve *Cosa Avete Fatto a Solange?* (1972/401) filminde "Ormanda ikinci olarak öldürülen kızın katil tarafından sürüklendikten sonra elbiselerinin yırtılıp önüne bıçak saplandığı sahnenin" çıkarılması koşullar arasında yer almıştır. *Vur Dersem Vurun*'da (1972/363) "Hastanede Behçet'i öldürmeye gelen karşı taraf adamlarından 2 kişi ile yaptığı kavgada silahsız olanı bıçakladığı sahnenin çıkarılması" ve "Arap Celal'in kulübesini uçurup yaktığı sahne ile buna ait sözlerin çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret) kayıtlara geçmiştir.

Vahşi Aşk (1972/399, Dosya No: 91122/5705) filminin kararında [yazım düzeltilmiştir] "Evvelce 3/10/972 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek: 1) Tamer Yiğit'in gerek meyhaneciye (Arap Celal) ve gerekse Tilkiye (Danyal Topatan'a) söylediği 'Bana karı bulun', 'Bana karı lazım' şeklindeki sözlerin, 2) Tamer Yiğit'in 'Kilosu hafif verdiğim para kadar etmez' sözünün, 3) Tamer Yiğit'in para ile kadın alınacağına dair olan sözlerin çıkarıldıktan sonra yeniden görülmesine karar verilen Star Film Kurumuna ait *Vahşi Aşk* adlı film 25/12/972 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından sahibinin müracaatı üzerine görülmüştür. Yukarıda belirtilen şartların yerine getirildiği, filmin sonunda jandarmaların geldiği görüldüğünden ve ayrıca: Sonunda Tamer Yiğit'in kız kucağında giderken Çopur tarafından tabanca ile vurulduktan sonra çopura bıçak atıp boynuna saplama sahnesinin de çıkarılması şartı ile" filmin gösterimi ve yurt dışına çıkarılması onaylanmıştır. Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcilerine göre film 7. maddenin 6 ve 8. fıkralarına dayanılarak reddedilmelidir.

İntikam

İnsafsız'da (1972/405) "Tanju'nun Selim'in (Renan Fosforoğlu) kız kardeşinin intikamını almak için eve gidip gırtlağına sarıldıktan ve çakıyı çıkarttıktan sonra erkeklik uzvunu kestiğini ima eden kısmın çıkarılması" istenmiştir (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/8 Ret ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret). *Ve Silahını Çekti*'de (1973/7) "Nadya'nın öldürülmesi üzerine Yılmaz Köksal'ın söylediği 'Nadya'nın intikamını kanla alacağız' sözleri ile müteakiben söylediği intikam alacağına dair sözler", "Yılmaz Köksal'ın bayılttığı adamlardan birinin üstüne yerden aldığı tabancayı koyması ve 'Bunu al da öteki dünyada

(*İnsafsız*, Yön.: Semih Evin, 1972)

solucanlara yem olma' sözünün", "Kuzey Vargın'ın öldürülmesi karşısında bunun intikamını kanla alacağını ima eden sözlerin çıkartılması", "Bilardo salonunda Yılmaz Köksal'ın çetecilerden birini iple boğduğu sahnenin", "Filmin sonunda kotrayı bomba ile havaya uçurduğu ve yandığını gösteren sahnelerin tümünün çıkarılması" koşullar arasında yer almıştır.

İşkence

Baskın (1973/49) filminde "Hapishanede Kadir İnanır'ın babasının katili olduğunu ileri süren adama zorla idrar içirdiği sahnenin" çıkarılması talep edilmiştir (Emniyet Genel Müdürlüğü ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcileri 7/6-8 ret).

Ölüm, İdam, Mezarlık Sahneleri

Cosa Avete Fatto a Solange? (1972/401) filminde "Önlerine bıçak saplı olarak ölülerin görüldüğü sahnelerin çıkarıldıktan sonra sutitre [Fr. sous-titré - altyazı] veya dublajı yapılmasına ve tekrar görülmesine karar verildi" yazılmış Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "İtirazın reddine karar veriyorum" diye not düşmüştür. *Uçan Kız* (1973/64) filminde "Mezarlıkta, mezar taşı üzerinde ekmek yenilen sahnenin" de çıkarılması koşullar arasında yer almış; *Kamalının İntikamı* (1972/389) filminde "Kamalı'nın söylediği 'Namertler hakkında idam fermanı çıkartmışlar' sözünün çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret) istenmiş; *Acı Yudum*'da (1973/58) "Reha Yurdakul'un darağacına çıkarılıp cellatın sandalyeye tekme vurduğu sahnenin çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8-9) kararları da kayda geçmiştir.

Kumar, Uyuşturucu, Esrar

Savulun Geliyorum'da (1972/322) "Ekrem (İrfan Atasoy'un) kendi işlettiği kumarhane için söylediği 'Burası ruhsatlı kumarhane' sözünün çıkarılması" istenmiş (Genelkur-

may Başkanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise 7/6-8-9 Ret); *Ölümle Dudak Dudağa*'da (1972/327) "Çocukların sokakta (Harabelikte) kumar oynadıkları" sahnelerin tümünün çıkarılması talep edilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7. maddenin 6, 8 ve 9. fıkraları gereğince reddedilmesini savunmuştur).

Kirli Eller'de (1972/259) "Adnan'ın morfin kullandığı sahnelerin" ve "Abbas'ın batakhanesinde esrar içme sahnelerinin tümünün çıkarılması" ve *Vukuat Var*'da (1972/260) "Suphi Tekniker'in (Ramazan) esrar sigarası içtiği sahnenin çıkarılması" koşulu yazılmış Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi karara "Çocuğu kucakta Türkan Şoray'ın taşıdığı sahnenin çıkarılmasını da teklif ediyorum" yazmıştır. *Parola Yıldırım*'da (1972/263) "Yeşim'in banyodan sonra eroin çektiği sahnenin" ve "Ecnebi alıcı ile birlikte barda esrar içilen (kabakla) sahnelerin çıkarılması" talep edilmiştir. *Yirmi Yıl Sonra* (1972/280) filminde "Esrar içildiğini gösteren sahnelerin tümünün"; *Süper Adam İstanbul'da* (1972/307) filminde "Esrar sigarasının içildiğinin görüldüğü bütün sahnelerin" ve "Erdo Vatan'ın söylediği 'İstanbul'a haşhaş bulmağa geldim' sözünün"; *Asi Gençler*'de (1972/314) "Gerek açık havada gerekse salonlarda partilerde görülen esrar sigarasının içilmesi ve sarılması sahnelerinin"; *Tövbekar* (1972/373) filminde "Feri Cansel ile Hayati Hamzaoğlu'nun yatakta nöbetleşe esrar sigarası içtikleri sahne"nin; *Beyoğlu Kan Kokuyor*'da (1972/391) "Cinsi sapık rolünde olan şahsın esrarlı sigara içtiği sahnenin" (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8-9 Ret); *Afacan Harika Çocuk*'ta (1972/398) "Zeynep Aksu'nun kendisine morfin yaptığı sahnenin" (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6 Ret) ve *Gecekondu Rüzgarı*'nda (1973/11) "Fikret Hakan ile Belgin Doruk'un nöbetleşe esrar sigarası içtikleri sahne"nin çıkarılması talepler arasında yer almıştır.

Adalet ve Hukuk

Vur (1972/274) adlı filmde "Delifişek'in Maria'ya oğlunu öldürenlerin mahkemece suçları sabit olmadığından serbest bırakılmaları üzerine kaatil avcısı olduğunu belirten sözlerin" çıkarılması; *İtham Ediyorum*'da (1972/310) "Tanıklara hakim tarafından tevcih edilen yeminin mevzuata uygun şekilde değiştirilmesi"; *Dağlar Kralı*'nda (1972/369) "Murat'ın Hancının kızına söylediği 'Bu benim davamdır. Yakalarlarsa bir sürü ifade filan kendi ellerimle öldüreceğim' sözünün" ve *İnsafsız* (1972/405) filminde "Savcının keşif sırasında Tanju'ya söylediği 'Reşit biz zorla söyletemeyiz ama sen söyletebilirsin' sözünün çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/8 Ret ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret) kayıt altına alınmıştır.

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)

Aşka Selam Kavgaya Devam'da (1972/284) "(T. Yiğit) Necati'nin hapisten kaçarken gardiyana silahın kabzasıyla vurduğu" sahnelerin çıkarılması istenmiştir (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8 Ret); *Beyoğlu Kan Kokuyor*'da (1972/391) "Atilla Ergün ile Hüseyin Zan'ın firarlarında karşılarında görülen ve askeri konvoy olan arabalara bakarak 'Azrailler peşimizde, ah bir silahımız olsa ben onlara gösteririm'" sözünün ve *Korkusuz Beşler*'de (1972/273) "Düşman askerlerinin Y. Gencer'e sınırı geçtiği halde ateş ettikleri

sahnenin" çıkarılması koşulları da kayıt altına alınmıştır.

Kozalı Gelin'de (1972/291) "Komiserin, Yılmaz'la Arzu'yu görmemezlikten [görmezlikten] geldiği sahnenin" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8), *Kabadayılar Kralı*'nda (1972/319, Dosya No: 91122/5783) "İrfan'ın kendisini karakola ifade için götürmek isteyen komisere yumruk vurarak yere yıkması sahnesinin" ve *Alçaklar Cehenneme Gider*'de (1972/353) "Filmde geçen 'Aynasızlar' sözü ile" "Komiser Murat'ın film sonunda çete başı Memduh'u (Reha Yurdakul) otomobille kovaladığı ve ezerek öldürdüğü sahnelerin tümünün ve yine Murat'ın çeteden bir adamı kolunu uzatıp boğazına basıp boğması sahnesinin çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9) istenmiştir. *İbişle Memiş Gangsterlere Karşı*'da (1972/348) "Ayşe'nin Polis'e Aynasız" dediği sözün çıkarılması; *Kahpe Tuzağı*'nda (1972/395) "Polislerin köşkün bahçesine gelip, Kanun namına teslim olun dedikten sonra buna rağmen Murat Soydan'ın Altan Günbay'a odun ile vurması sahnelerinin çıkarılması" ve *Aynı Yolun Yolcusu* (1973/48) filminde "Senaryo kararındaki şartlara uyulduğu görüldüğünden ve" "Tavuk hırsızı çocukların polis tarafından Aydın hocaya teslim edilme sahnesinin" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6) çıkarılması talep edilmiştir.

Ya Sev Ya Öldür'de (1972/278) "Filmin sonunda Osman polisler tarafından yakalandığında F. Cansel'e söylediği 'Herkes aya biz Sağmalcılara yaya' sözünün" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6 Ret); *Sandıktaki Ceset*'te (1972/283) "Kemal'in evinde kendini tutmaya gelen 4 gangsteri arkadan vurduğu ve polis geldiği halde yaralı bir haydutu sorguya çekmeye devam ettiği sahnenin" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8 Ret); *Kan İzleri Örttü* (1972/347, Dosya No: 91122/5755) filminde "Polis'in bir katil hadisesi üzerine söylediği 'İşte faili meçhul bir cinayet daha' sözünün" ve "Polis Murat'ın motosiklet çalıp arkasından sahiplerini koşturduğu sahnelerin" (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8-9 Ret) çıkarılması da koşullar arasında yer almıştır. *Çığlık* (1972/360) filminde "Kızın ağabeyinin söylediği 'Ben askerde komandoydum savaşta vazifem adam öldürmektir' sözünün" ve "Polisin boy kıyafetinin görüldüğü ve otobüsü durdurup bisiklete yol verdiği sahnelerin çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret) istenmiştir. *Aslanların Ölümü*'nde (1972/374) "Depoda Hayati Hamzaoğlu'nun oğlu Kemal'in yanına geldikten sonra gerek çetecilerin gerekse Ahmet Mekin'in birbirlerine ateş etme ve resmi polislerin görüldüğünden [görülmesinden] sonra ateş etme sahnelerinin tümünün" çıkarılması istenirken Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret yazmıştır. *Ekmekçi Kadın*'da (1972/383) "Emniyet Amirinin Mahkeme salonunda Kenan'ın koluna kelepçeyi taktığı ve bu sırada seni tevkif ediyorum dediği sahnenin ve sözlerin" ve *Baskın*'da (1973/49) "Emniyet Müdürünü öldürmek için çete elebaşlarının toplantı yaptıkları sahnenin", "Emniyet Müdürünün, oğlu Kadir İnanır'dan bahsederken 'Eğer o bu şehre gelirse vazife yapamam' sözlerinin" (Emniyet Genel Müdürlüğü ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcileri 7/6-8) çıkarılması kayda geçmiştir.

Çileli Dünya'da (1972/313) "Jandarmanın icra memurunu tarlaya getirdiği sahne ile yine jandarmanın damda evi tahliye ederken görüldüğü sahnelerin" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı

temsilcileri 7/5-6-8 Ret); *Dağlar Kralı*'nda (1972/369, Dosya No: 91122/5645) "Jandarmaların Rüstem Ağa ve oğullarının yanına geldiğinde onların fişeklik ve silah ile görüldüğü sahnelerin" (Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi 7/6-8 Ret, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret) ve *Kalleşler*'de (1973/42) "Tamer Yiğit ile arkadaşının jandarmaları yere düşürerek kaçma sahnesinin" çıkarılması koşullar arasında bulunur.

Kara Osman'da (1973/45) polisin hastanede ifade alırken "Osman'dan bahisle söylediği 'Bunlar mikrop hepsinin kökünü kazımak lazım' sözünün", "Polislerin uzun saç ve favorili göründükleri sahnelerin", "Komiser Enver'in evini gösteren sahnenin çıkarılması"; *Acı Yudum*'da (1973/58) "Serdar Gökhan'ın evine gelen polislerin Tijen Doray'ın cesedini buldukları zaman, Serdar'ın polislere yumruk atarak kaçtığı sahnenin" ve "Resmi polislerin uzun saçlı ve favorili görüldükleri sahnelerin" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9) çıkarılması talepler arasında yer almıştır.

İyi Döverim Kötü Severim (1972/251) için "Behçet Nacar'ın Ajan olduğunun belirtilmesi" ve *Ölüm Benden Korksun* (1972/265) filminde "Nataşa'nın (Kudret Şandra) polis olmayıp ajan olduğunun belirtilmesi" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, Ret 7/6-8) istenmiştir. *Afacan Harika Çocuk* (1972/398) filminde "Sadri Alışık'ın söylediği 'Kore Gazisi' sözünün" de çıkarılması istenmiş, İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri bu maddeye karşı olmuş, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise filmin 7/6'ya göre reddedilmesi için şerh düşmüştür. *Bombala Oski Bombala* (1972/402) filminde "Millî Emniyet sözünün çıkarılması" talep edilmiştir. *Irmak* (1972/256, Dosya No: 91122/5680) filminde "Zabıtanın faal gösterilmesi" istenmiş; *Dadaloğlu'nun İntikamı*'nda (1972/272) "Zaptiye kumandanının Dadaloğlu'nun köyünde 'Kendisi buraya gelirse teslim olsun'dan sonra söylediği 'Padişahın fermanı var' sözünün"; *Karadoğan*'da (1972/294) "Mehmet'in direğe bağlandığında, Ağa'nın zaptiye çavuşuna 'Sen gel bi yol' diyerek çağırdığı", "Mehmet'in zaptiyeye kuyu kovasıyla vurduğu (senaryo kararında olduğu gibi)", "M. Kenter'in Mehmet'i kurtarmak için köprü üzerinden zaptiyenin üzerine atlayıp yıktığı sahnenin" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/5-6 Ret) ve *Kamalının İntikamı*'nda (1972/389) "Kamalının zaptiyeler elinden arkadaşlarını kurtarırken nöbetçi zaptiyeyi tabancasının kabzası ile vurarak yere yıktığı sahnenin" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret) çıkarılması talep edilmiştir. *Belalıların Belalısı* (1972/281) filminde "Komiser Rıfat'ın bağdaki depoya geldiğinde Nuri'nin adamlarının silahını alıp başına vurarak devirdikleri ve tekmeledikleri sahnelerin" maddesinde başka bir şey yazılmamış ancak büyük olasılıkla bu sahnelerin "çıkarılması" beklenmiştir, bununla birlikte "Necla'nın iğfal edildiği ve Nuray'ın sevişme sahnelerinin yer verilmediği görüldüğünden kabul" diye de ikinci madde yazılmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk

Afacan Harika Çocuk (1972/398) filminde "Sadri Alışık'ın söylediği 'Damarlarımızdaki asil kanda mevcuttur' sözünün çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6 Ret) ve *Üç Mahkum* (1973/65) filminde "Tayfun'un, ağaya verdiği paraların, üzerinde Atatürk'ün resminin göründüğü sahnenin"

(*Afacan Harika Çocuk*, Yön.: Ülkü Erakalın, 1973)

(Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8) çıkarılması koşullar arasında yer almıştır.

Etnik Kimlikler, Millî Hisler, Başka Milletler

Türkiye'de Dün ve Bugün (1972/388) filminde "Tarihi harabeler yanında gecekonduların görüldüğü sahnelerin", "Tarihi harabelerde çocukların ip atlaması oyun oynaması sahnelerinin" ve "Atla tarihi harabeler arasından geçme ve çiğneme sahnelerinin çıkarılması"; *Beyaz Kurt* (1972/400) filminde de "Rus subayının bataklığa para atıp iki Türk'ü boğuşturma sahnesinin çıkarılması" istenmiştir. *Uçan Kız*'da (1973/64) başka koşullarla birlikte "'Biz kimleriz, Altay'dan gelen erleriz' sözünün çıkarılması şartı ile kabul" ifadeleri yer almıştır. *Kamalının İntikamı* (1972/389) filminde "Kamalı'nın kardeşinin düğünü hakkında söylediği 'Padişah Efendiyi de çağıralım' sözünün" çıkarılması talep edilmiş, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi bu maddeye muhalif olmuş, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9 Ret yazmıştır. *Ölümle Sevişenler*'de (1972/266) "Gemideki ecnebi bandıranın çıkarılması" da istenmiştir. *Çöl Kartalı* (1972/320) filminde direğe bağlı olan Süleyman Turan'ın Araplar tarafından dövüldüğü sahneler" ile "Paşa kızına Arapların saldırısı sahnesinin kısa bir an gösterilmesi şartıyla kabul" edilmiştir. *Görevimiz Tehlike*'de (1972/403) "Bulgaristan sözünün çıkarılması" istenmiş Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret yazarak şerh düşmüştür. *Adanalı Kardeşler* (1972/341) adlı "Filmde geçen 'Lan fellah' sözünün çıkarılması" koşulu getirilmiştir.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Irmak (1972/256, Dosya No: 91122/5680) filminde "Köylü Ağa münasebetlerinin, sınıf mücadelesini aksettirmemesi" talep edilmiştir. *Kadersizler*'de (1972/275) "Filmin başlarında Deli Ferhat'ın söylediği: 'Allah görür de niye herkese 1000 bin verirken bize bir vermiyor' sözünün"; *Asi Gençlik*'te (1972/314) "Gazetede çıkan kolejli kız yazılarının tamamının"; *Kabadayılar Kralı*'nda (1972/319) "İrfan'ın, Altan Günbay'dan haraç alıp bilahare Köse'ye vererek 'Bunları fakir fukaraya dağıt' sözünün" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, Ret 7/6-8); *Aslanların Ölümü*'nde (1972/374) "Kemal'in söylediği 'Mallarımızı topraklarımızı aldılar, aç yattık aç kalktık' sözünün" (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8 Ret); *Büyük Bela/Mutlu Gece*'de (1972/378) "Danyal'ın Ayhan Işık'a söylediği 'Köylü kafalı' sözünün" ve *Kalleşler*'de (1973/42) "Ali'nin

söylediği 'Para her kapıyı açar' sözünün" çıkarılması istenmiştir. Ayrıca *Türkiye'de Dün ve Bugün* (1972/388) filminde "Sırtında yük taşıyanları (Hamal) gösteren sahnelerin", "Tarihi harabeler yanında gecekonduların görüldüğü sahnelerin" çıkarılması" talepler arasında yer almıştır.

Dinlere İlişkin Konular

Turizm ve Tanıtma Bakanlığının on bir filmi arasında yer alan *Halfway There* (1972/250) adlı "Filmde spikerin söylediği 'İslam dini terakkiye [gelişmeye, ilerlemeye] manidir' sözünün" ve "Namaz kılan adamı (Deniz Motorunda) gösterirken 'Türkiye'nin ilerlemesine mâni bazı tutucu etkenlerden kurtulamadığından bahsedilmesi sahnesinin çıkarılması" koşulu ileri sürülmüş bu kararda Genelkurmay Başkanlığı üyesi 2 başka filmi daha reddettiğini şerh düşmüştür.

Çılgınlar Ordusu'nda (1972/277) "Bahadır'ın kızın 'Tanrı seni gönderdi', sözüne karşı söylediği 'Başka işi kalmamış mı?' cümlesinin"; *Yirmi Yıl Sonra*'da (1972/280) "Cüneyt'in söylediği 'İnsanı Allah değil tabanca korur' cümlesinin"; *Aşkların En Güzeli*'nde (1972/282) "Filmde geçen 'Allahsız' sözünün" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "Kız takas edildiği sahnelerin çıkarılması"); *Alçaklar Cehenneme Gider*'de (1972/353) "Murat'ın söylediği 'Şimdi azrail benim' sözünün" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8-9) ve *Vurgun*'da (1973/52) "'Düşmez kalkmaz bir hacıyatmaz' sözünün" çıkarılması istenmiştir. *Aynı Yolun Yolcusu* (1973/48) filminde "Top ile camı kırılan evin sahibinin, muhtelif sahnelerde dini inançsızlığını belirten konuşmalarının çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, 7/6) da koşullar arasında yer almıştır.

İyi Döverim Kötü Severim'de (1972/251) "Nuray'ın Şeyhe takdim edilecek kıza söylediği 'benim de hoşuma gitti' cümlesi", "Şeyhin kendisine takdim edilen kızı reddedip 'Ben kız oğlan kız isterim sözünün", "Şeyhe takdim edilecek kıza çeteden birisinin söylediği 'Kendini çabuk yedir çabuk kurtulursun' sözünün çıkartılması" karara yazılmıştır (Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi 7/6-8 Ret ve Genelkurmay Başkanlığı, 7/6-8-9 Ret). *Çileli Dünya*'da (1972/313) "İmam'ın nikah kıyma sahnesinin tamamı"nın; *Adanalı Kardeşler*'de (1972/341) "İrfan Atasoy ile Gülbahar'ın caminin şerefesinde görüldükleri sahnenin tümü"nün; *Tövbekar*'da (1972/373) "Münir Özkul ile Feri Cansel'in Hoca önünde oturup dua ettikleri ve hoca nikahı kıyıldığı intibaını veren sahnenin" (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 Ret) ve *Yazık Oldu Ali'ye* (1972/392) filminde "İmamın görüldüğü sahnelerin tümünün" çıkarılması istenmiştir. *Ölümle Sevişenler*'de (1972/266) [yazım düzeltilmiştir] "Lili'nin, papazın söylediği 'yemek yemeyecek misin?' sorusuna karşılık söylediği 'Yedim ve doydum' sözünün" çıkarılması istenmiş, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi tüm karar için "Usule aykırı olduğundan reddi reyindeyim" diye şerh yazmıştır. *Süper Adam İstanbul'da* (1972/307) filminde "Hayati Hamzaoğlu'nun papaz kıyafeti ile umumi mahallerde görüldüğü kısımların çıkarılması" koşullar arasında yer almıştır (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8 Ret).

Batıl İnanç

Tatlı Dillim'de (1972/326) "Öğretmenin adak ağacına bez bağlaması sahnesinin" çıkarılması talep edilmiştir.

Meslekler

Çığlık (1972/360) filminde hastanede "oyuncak arabalarla oynayan deli doktorun görüldüğü sahnelerin" çıkarılması koşullar arasında yer almaktadır.

Eğitim

Çok sayıda başka film arasında yer alan *Halfway There* (1972/250) filminde "Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin duvarlarında afişleri gösteren sahnelerin tamamının" çıkarılması istenmiştir. Batıl inanç kısmında andığımız *Tatlı Dillim*'de (1972/326) "Öğretmenin adak ağacına bez bağlaması sahnesinin" ve "Ferit'in talebeler derste iken sınıfa girip öğretmenle konuştuğu sahnelerin çıkarılması"; *Cosa Avete Fatto a Solange?* (1972/401) filminde "Öğretmenle Elizabeth'in garsoniyerde sevişme sahnesinin", "2 defa okul hamamında kızların önden ve arkadan çıplak olarak görüldüğü sahnelerin tamamının" da çıkarılması talep edilmiştir.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Cehennemin Beş Delisi'nde (1972/301) "Sonunun senaryoya uydurulduktan sonra tekrar görülmesine karar verildi" yazılmış ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8 ve 9. fıkralarına göre reddedilmesi gerektiğini şerh düşmüştür. *Vahşi Arzu*'da (1972/303) "Filmin sonunun senaryoya göre düzeltildikten sonra tekrar görülmesine karar verildi" yazılmış Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6-8 Ret yazmıştır.

Altyazı, Dublaj

Where is Ahmet (1972/257) filminde "(Sutitre) [Fr. sous-titré - altyazı] veya Dublaj yapılması" şartıyla filmin yurda girmesi kabul edilmiş, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Karara muhalif" şeklinde şerh düşmüştür. *3 Tavuk 1 Horoz* (*Venga a Prendere il Caffe… da noi*, 1972/351) filminde de "Dublaj veya Sutitre yapıldıktan sonra yeniden görülmesine karar verildi" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6 Ret) diye yazılmıştır. *Cosa Avete Fatto a Solange?* (1972/401) filminde "Önlerine bıçak saplı olarak ölülerin görüldüğü sahnelerin çıkarıldıktan sonra sutitre veya dublajı yapılmasına ve tekrar görülmesine karar verildi"ği belirtilmiştir.

Diğer

Acı Pirinç'te (1972/264) "Fadik'in söylediği 'Beş beş' ve 'Şimdi artık beş değil 50, 50' sözlerinin çıkarılması" talepler arasında yer almış; *Korkusuz Beşler*'de (1972/273, Dosya No: 91122/5733) "Tarzan'ın Sudan ve Rada'nın elinden ekmek alıp yediği" sahnenin çıkarılması istenmiş (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri bu maddeye katılmadıklarını yazmışlar, Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri ise "Tarzan'ın kümesteki kadına saldırdığı sahnenin çıkarılması şartıyla kabulü reyindeyim" diye şerh düşmüştür); *Kötüler Affedilmez*'de (1972/306) "Tanju Korel ile Muhtar'ın konuşmalarının tamamının" çıkarılması; *Asi Gençler*'de (1972/314, Dosya No: 91122/5842) "Yine o paket ile ilgili olarak, Salih Güney ile konuştuğu sahnelerin tamamının" çıkarılması; *Cevriye'nin Kızları*'nda (1973/22) "Ayşe'nin (F. Cansel) randevu evinden ayrıldıktan sonra randevuevindeki kızların Ayşe hakkında konuşma yaptıkları sahnenin" çıkarılması (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6 Ret); *Vurgun*'da (1973/52) "Prenses Nilüfer'den bahsedilen cümlelerin çıkarılması" istenmiştir. *Irmak* (1972/256, Dosya No: 91122/5680) filminde "Traktörlerin bozulma sahnesinin çıkarılması" talep edilmiştir.

SENARYO KARAR DEFTERİ
1972-1973-1974

[Senaryo Tetkik Defteri 1972-1973-1974]

Senaryo Karar Defteri 1972-1973-1974 adlı defterde 72 ret, 117 şartlı kabul ve 312 de kabul kararı vardır. Toplam 189 olan ret ve şartlı kabul kararlarının ayrıntılı incelenmesine geçmeden önce defterde dikkat çeken bir konudan söz etmekten fayda vardır. 312 Kabul kararının çok büyük çoğunluğuna (dörtte üçünden fazlasına) şerh düşülmüş; en çok şerh yazan üye ise Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi olmuştur, temsilcinin neredeyse her kabul kararında şerhi bulunmaktadır (ayrıca şartlı kabul kararlarında da çok fazla şerh yazmıştır). Daha sonra da Genelkurmay Başkanlığından gelen üye çok fazla şerh yazmıştır. Kabul edilen senaryolar için yazılan şerhlere birkaç örnek vermekte yarar vardır. *Acı Kader*'de (Ali Fuat Özlüer, Senaryo, 1973/109) Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ve Millî Eğitim Bakanlığı üyesi 7/6; *Yol*'da (Sezer Bağcan, Senaryo, 1973/160) Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı 7/6; *Azap*'ta (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1973/180) Millî Eğitim Bakanlığı 7/6; *Asiye Nasıl Kurtulur*'da (Safa Önal, Senaryo, 1973/238) Millî Eğitim Bakanlığı 7/6; *Hırsız*'da (Tunç Başaran, Senaryo, 1973/289) Millî Eğitim Bakanlığı 7/8; *Ali ile Elif*'te (Yücel Uçanoğlu, Senaryo, 1973/310) Millî Eğitim Bakanlığı 7/8-9; *Beddua*'da (Nuri Kırgeç, Senaryo, 1973/316) Genelkurmay Başkanlığı 7/6 ve Millî Eğitim Bakanlığı 7/6-8; *Büyük Soygun*'da (Bülent Oran, Senaryo, 1974/3) Genelkurmay Başkanlığı 7/6 ve Millî Eğitim Bakanlığı 7/6-8; *Sütçünün Rüyası*'nda (Özcan Erol, Senaryo, 1974/4) Genelkurmay Başkanlığı 7/6 ve Millî Eğitim Bakanlığı 7/6-8-9; *Yarış*'ta (Yavuz Özkan, 1974/15) Millî Eğitim Bakanlığı 7/6-8; *Kurt Kanı*'nda (Osman F. Seden, Senaryo, 1974/17) Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı 7/6-8; *Ve Allah Kadını Yarattı*'da (Burhan Bolan, Senaryo, 1974/41) Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı 7/6-8; *Öfkenin Bedeli*'nde (Safa Önal, Senaryo, 1974/45) Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı 7/6-8-9; *El Kapılarında* (Orhan Elmas, Senaryo, 1974/71) için de Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 diye şerh düşmüştür.

Ayrıca kabul edilmiş senaryolarda *Nizamname* maddeleri ve fıkraları dışında itirazlar

da not edilmiştir, bazı örnekler şöyledir: *Erginler Diyarında Bir Gönül Macerası* (Vecdi Uygun, Senaryo, 1973/138) için Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Tarikatçılığı işlememesi şartı ile kabul"; *Şeytanın Kurbanları* (Necat Okçugil, Senaryo, 1973/178) için Millî Eğitim Bakanlığı "Manav Hasan'ın öldürülmemesi şartı ile kabul"; *Seferberlik* (Safa Önal, Senaryo, 1973/197) için Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı "Sahife 13 Sahne 21'in çıkarılması şartı ile"; *Hüsnü Beyler* (Halit Refiğ, Senaryo, 1973/195) için Millî Eğitim Bakanlığı 7/6; *Lambaya Püf De Sütçü* (Cengiz Kurtan, Senaryo, 1973/213) için Millî Eğitim Bakanlığı "İsminin değiştirilmesi şartı ile"; *Hazreti Bilal-i Habeşi* (Erol Deniz, Senaryo, 1973/231) için Genelkurmay Başkanlığı "Laiklik ilkesine aykırı görüntülere yer verilmemesi şartı ile kabulü reyindeyim" ve *Kürk Mantolu Madonna* (Yavuz Özkan, Senaryo, 1974/71) için Millî Eğitim Bakanlığı "şartlı kabul" yazmıştır. İsim değişikliği yapılarak *Eziliş* adının kabul edilmiş olduğu *Doğduğuma Pişmanım* (Birol Işın, Senaryo, 1974/115) adlı senaryoya ilişkin kararda Millî Eğitim Bakanlığı üyesi bu kez de "Red ediyorum" yazmıştır.

Ret Kararları

Ret kararlarının büyük çoğunluğunda herhangi bir gerekçe gösterilmeden *Nizamname*'nin 7. maddesinin fıkralarına atıf yapılmakla yetinilmiş, ayrıca ret kararlarının bazılarında yine şerhler düşülmüş ve birçok karar bu nedenle oyçokluğu ile alınmıştır.

"Umumi terbiyeye ve ahlaka ve milli duygularımıza mugayir bulunan" senaryolara ilişkin düzenleme yapan 6. fıkraya dayanılarak 15 senaryo reddedilmiştir. *Başlık Parası-İntikam Alacağım Eller* (1972/421); *Yol* (Sezer Bağcan, Senaryo, 1973/132); *Hababam Sınıfı* (İhsan Yüce, Senaryo, 1973/186); *Kara Yemin* (Demet Düzgün, Senaryo, 1973/270); *Talihsiz Gelin* (A. Fuat Kalkan, Senaryo, 1973/277); *Kıskanç Kardeş* (Cevdet Arıcı, Senaryo, 1974/16); *Ölümsüz Aşk* (Deniz Çakır, Senaryo, 1974/64); *Beyaz Esirler* (Sabah Duru, Senaryo, 1974/113); *Kuma* (Atıf Yılmaz, Senaryo, 1974/118); *Kasabanın Cellatları* (Vedat Türkali, Senaryo, 1974/123); *Tükeniş* (Birol Işın, Senaryo, 1974/127). Ayrıca hem *Nene Hatun* (Safa Önal, Senaryo, 1973/246) hem de *Yunus Emre Destanı* (Mehmet Köz, Senaryo, 1974/12) senaryolarının kararlarında "Tarihi gerçeklere uymadığından 7/6 red" yazar. *Örnek* (Süleyman Topgül, Senaryo, 1973/99) adlı eserin kararına itiraz eden iki de şerh yer almaktadır: İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri "Şartlı kabulü reyindeyim" demiş; *Son Darbe*'nin (Aburrahman Keskiner, Senaryo, 1973/142) kararda ise "Umumi terbiyeye ve ahlaka ve milli duygularımıza mugayir sahneler ihtiva ettiği görüldüğünden, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontrolu-na Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre red" edildiği belirtilmiştir.

Sadece 8. fıkrayı gerekçe gösteren *Kanatsız Melaikeler* (Ali Yılmaz, Senaryo, 1974/88) adlı senaryoyla ilgili karar oyçokluğu ile alınmış ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ret kararına katılmamış, şartlı kabul diyerek şerh düşmüştür. *Mukaddes Çöl* (Sabah Duru, Senaryo, 1973/209) için "Memlekette mezheb tefrikası yaratır mahiyette görüldüğünden bu haliyle *Nizamname*'nin 7. Mad. 8. fıkrası gereğince filme alınmasının sakıncalı bulunduğu" yazılmış; *Peygamberin Torunu Hz. Hasan* (Muharrem Gürses, Senaryo, 1973/271) adlı senaryonun kararında da yine "Mezhep tefrikası doğuracağı mülahazasıyla *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre red" kararı verilmiştir.

Hem 6 hem de 8. fıkralar gerekçe gösterilerek reddedilen senaryo sayısı 10'dur: *Ölümsüz Günler* (A. Kadir Danışman, Senaryo, 1973/25); *Sultan ile Şirvan* (Feyzi Tuna, Senaryo, 1973/39); *Affedilmeyenler* (Feridun Kete, Senaryo, 1973/63); *Altın Dost* (Çelik Sınal, Senaryo, 1974/82) (İçişleri Bakanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Şartlı kabulü reyindeyim" diye not düşmüştür); *Beş Kişiydiler* (Mahmut Aksoy, Senaryo, 1974/106) (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri "şartlı kabul" yazmıştır); *Kocamın İntikamı* (Halit Boduroğlu, Senaryo, 1973/110); *Talihsiz Gelin* (Muharrem Gürses, Senaryo, 1973/202); *Atmaca* (Hüsamettin Erol, Senaryo, 1973/188) (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri "Şartlı kabul" yazmıştır ancak diğer 3 üye 7/6-8 diye not düşmüştür) ve son olarak önce *Karanlık Yollar* (İlhan Engin, Senaryo, 1973/43) reddedilmiş, sonra *Gecelerin Hakimi* (İlhan Engin, Senaryo, 1973/80) için şunlar yazılmış: "Evvelce komisyonumuzca red edilen 'Karanlık Yollar' adlı senaryo ile mahiyet itibariyle aynı olduğu görüldüğünden 7/6-8 red".

6 ve 9. fıkralara dayanılarak reddedilen iki senaryo da aynıdır: Önce *Allahaısmarladık Katil* (Süleyman Bolat, Senaryo, 1973/28) oyçokluğu ile reddedilmiş; Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "7/6-8-9 Red" diye şerh düşmüş; sonraki bir tarihte *Allahaısmarladık Katil* (Süleyman Bolat, Senaryo, 1973/102) "Önceki senaryo ile mahiyet itibariyle aynı olduğundan" aynı fıkralara dayanarak tekrar reddedilmiştir. Bu kararda da aynı şekilde Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "7/6-8-9" diye şerh düşmüştür.

Kararların önemli bir kısmı hem 8 hem de 9. fıkralara dayanarak alınmıştır, toplam 27 senaryo, bu fıkralara dayanılarak reddedilmiştir: *Vahşi Kin* (Burhan Bolan, Senaryo, 1972/419); *Kurban* (Safa Önal, Senaryo, 1972/415; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "7/6 da var" yazar); *Bir Dedektifin Gözyaşları* (A. Kadir Danışman, Senaryo, 1973/42) (İçişleri Bakanlığı temsilcisi "Senaryonun şartlı kabulü reyindeyim" yazmıştır); *Gangsterler Tokadı* (A. Kadir Danışman, Senaryo, 1973/45); *Tuzak* (Necil Ozon, Senaryo, 1973/66; Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "7/6 da var" diye yazar); *Kurtuluş Yok* (Necati Er, Senaryo, 1973/79); *Kaçakçı Hasan* (Ömer Kavur, Senaryo, 1973/113); *Kanundan Kaçılmaz-Kötülerin Sonu* (Semih Servidal, Senaryo, 1973/130); *Destan* (Kemal As, Senaryo, 1973/150); *Kaderleri Ölümdü* (Nurettin Kaygısız, Senaryo, 1973/210); *Başlık Parası* (Yalçın Günay, Senaryo, 1973/211); *Ali ile Elif* (Recep Filiz, Senaryo, 1973/292); *Canilere Ölüm* (Metin Kartal, Senaryo, 1973/301 (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "7/6'ya göre de reddi reyindeyim" yazmıştır); *Damgalı Adam* (kurum adı İstanbul Ticaret, Senaryo, 1974/9); *Tek Başına* (Ahmet Üstel, Senaryo, 1974/46; Millî Eğitim Bakanlığı üyesi itiraz eder; 7/6-8-9 yazar); *Karaların Ali* (Nuri Kırgeç, Senaryo, 1974/52; Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcilerine göre 7/6'ya göre de reddedilmelidir); *İntikam* (Melih Gülgen, Senaryo, 1974/56); *Bir Fırsatdı* Mahmut Aksoy, Senaryo, 1974/103) (Millî Eğitim Bakanlığı üyesi "7/6'ya göre de reddi reyindeyim" yazmıştır); *Fıratın Cinleri* (İhsan Yüce, Senaryo, 1974/117) (Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi şerhi "7/5"tir); *On Kişi Ölecek* (1974/125). *Tuzak* (Necil Ozon, Senaryo, 1973/108) "Mahiyet itibariyle önceki senaryo ile aynı olduğundan" reddedilmiştir. *Kader Yolu* (Nurettin Erişen, Senaryo, 1973/174) adlı senaryonun kara-

rında "Memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı ve cürüm işlemeye tahrik eden sahneler ihtiva ettiğinden *Filimlerin ve filim Senaryolarının Kontrolüne Dair Nizamname*'nin… 7/8-9 Red" yazarken Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "7/6'ya göre de reddi reyindeyim" diye yazar. *Damgalı Adam* (Necat Okçugil, [karar da Nejat yazılmıştır] Senaryo, 1974/77) adlı senaryonun kararında "Mahiyet itibariyle red olan senaryo ile aynı olduğundan 7/8-9 Red" yazar, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Şartlı kabulü reyindeyim" yazmıştır. *Patron* adlı eser üç kez reddedilir. İlkinde (Nurettin İrişen, Senaryo, 1973/305) Millî Eğitim Bakanlığı üyesi "7/6 ya göre de Red" yazar. İkincisinde *Patron* (Nurettin İrişen, Senaryo, 1974/51) "Önceki senaryo ile mahiyet bakımından aynı olduğundan 7/8-9 red" yazılır; Millî Eğitim Bakanlığı üyesi bir kez daha "7/6'ya göre de red" yazar. Son kez *Patron* (Nurettin İrişen, Senaryo, 1974/68) için "Daha önce reddedilen senaryolar ile mahiyet bakımından aynı olduğu görüldüğünden 7/8-9 red" yazmıştır; düşülen şerh (Millî Eğitim Bakanlığı: "7/6'ya göre de red") aynıdır. *Ölümünü Kendin Seç* (Levent Film, Senaryo, 1973/41) yine diğer senaryolar gibi 8 ve 9. fıkralara göre reddedilmiş, sayfada tamamlanmamış şu cümlenin üstü çizilmiştir: "Türkiye'den yurt dışına daimi olarak uyuşturucu madde".

6, 8 ve 9. fıkralara dayanılarak reddedilen 11 senaryo vardır: *Kömür Gözlüm* (Hüsnü Cantürk, Senaryo, 1972/429; Emniyet Genel Müdürlüğüve Genelkurmay Baş. Temsilcileri "şartlı kabul" yazmışlar); *Genelev* (Semih Servidal, Senaryo, 1972/442); *Koğuş Beş* (Halil Boduroğlu, Senaryo, 1973/24); *Hacıağalar Kralı* (Sun Film, Senaryo, 1973/46); *İhanet* (Aykut Düz, Senaryo, 1973/69); *İhanet* (Aykut Düz, Senaryo, 1973/93); *Tophaneli Murat* (Nuri Kırgeç, senaryo, 1973/98); *Firariler* (Hüsamettin Erol, Senaryo, 1973/190); *Kanlı Ceset* (İsa Altınkaynak, Senaryo, 1973/286); *Kısmetsizler* (Yücel Uçanoğlu, Senaryo, 1973/304; Başkan da olan İçişleri Bakanlığı temsilcisi ile Genelkurmay Baş. temsilcisi bu karara karşı "Kabul" yazmışlar); *Günahın Bedeli* (*Leş*) (Halil Mavi, Senaryo, 1973/315). *Yazı mı Tura mı* (Melih Gülgen, Senaryo, 1973/61) 9; *Abdiel* (Rudolpho Modina, Senaryo, 1974/61) 4 ve 6; *İnanmıştım* (M. Nuri Özşahin, Senaryo, 1973/314) 5, 7 ve 8; *Johny Velvet* (Sam X. Abarbanel, Senaryo, 1973/94) 6, 8, 9 ve 10. fıkralara dayanarak reddedilmiştir.

Şartlı Kabul Kararları

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Deli (Aykut Düz, Senaryo, 1973/7) adlı senaryoda "Kızın ailesi tarafından Atilla'ya 2000 liraya satılması ve 500 lira aylık bağlanması kısmının çıkarılması" şartı kararda yer almaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "7/6-8-9" yazarak ve böylece reddedilmesini isteyerek itirazını not düşmüştür. *Topal*'da (İrfan Atasoy, Senaryo, 1973/239) "İmam nikahı kıyıldığını gösteren sahne ve sözlere yer verilmemesi şartı ile kabul" edilmiş; *Diriliş* (Birol Işın, Senaryo, 1973/295) adlı eserde "Birol ile Şule'nin evlenmelerinin sahte olduğunu ve sahte evlilik esnasında Birol'un Şule'ye karşı davranışlarının da platonik olduğunun belirtilmesi şartı ile kabul" yazılmıştır (bu kararda Millî Eğitim Bakanlığı üyesi "7/6" yazmıştır). *Ver Oğlumu Almanya*'da (Vural Pakel, Senaryo, 1974/85) "Kemal ile Mayer'in evli olmayıp birlikte yaşadıklarının belirtilmesi şartı ile" onay verilmiş, bu karara Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı üyeleri "7/6" yazarak itiraz etmişlerdir. *Canım Kardeşim*'de (Sadık Şendil, Senaryo, 1973/71) "Genelev

sokağı ve genelevde geçen sahnelerin tümünün" çıkarılması; *Her Şey Senin İçin*'de (Sinan Kömür, Senaryo, 1974/81) "Fulya'nın Kaya'ya metreslik yapmasının, İdris ile evlenmeden önce olduğunun belirtilmesi" ve *Kayserili Şaban İstanbul'da* (İbrahim Tekin, Senaryo, 1973/84) adlı eserde "Şaban'ın Belkıs'a söylediği 'çocukken anamla yattım' sözünün" çıkarılması istenmiş; *Tuzak* (Necil Ozon, Senaryo, 1973/125) başka şartların yanı sıra "Rıfat'ın eskiyi bırakıp, namuslu bir hayat yaşadığı, kötü işler yapmayacağına dair yemin ettiğinin belirtildiği görüldüğünden bu haliyle kabul" edilmiştir.

Cinsel Saldırı

Dört Hergele'de (Ali Fuat Kalkan, Senaryo, 1974/23) "Evli kadına kocasının gözü önünde tecavüz edilme sahnesinin"; *Gecelerin Hakimi*'nde (*Karanlık Yollar*) (İlhan Engin, Senaryo, 1973/91) "Sema'ya tecavüz ediliş sahnesinin"; *Tuzak*'ta (Necil Ozon, Senaryo, 1973/125) "Senaryonun sonunda

(*Dört Hergele*, Yön.: Yılmaz Atadeniz, 1974)

Neco'nun Serap'a tecavüz ettiği sahnenin"; *Beni İntikam Bekliyor*'da (Ayhan Baturay, Senaryo, 1973/135) "Şahan'ın Musa'nın karısına tecavüz ettiği sahnenin tümünün" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı üyelerinin şerhi 7/6-8) çıkarılması şartı getirilmiş ya da çıkarılmış olduğu anlaşıldığından filme çekilmesine bu haliyle onay verilmiştir. *Meryem*'de (*Talihin Oyunu*) (Fikret Tınaz, Senaryo, 1973/237) "Hamile olan Meryem'e sarkıntılık edilen sahnelere yer verilmemesi" ve *Beyaz Esirler*'de (Sabah Duru, Senaryo, 1974/129) "Meral'e tecavüz edildiğini gösteren sahneye yer verilmemesi şartı" da (Millî Eğitim Bakanlığı üyesi 7/6 yazarak itiraz eder) kararlara yazılmıştır. *Allahasmarladık Katil* (İzzet Koray, Senaryo, 1973/127) adlı senaryonun kararı için ise "Oya ve Sema'ya tecavüz edilme sahnesinin çıkarılmış olduğu" belirtilmiştir.

Seyretme

Susuz Yaz (Sabah Duru, Senaryo, 1973/208) adlı senaryoda "Bahar ile Osman'ın evlendikten sonra sevişmelerini Hasan'ın gizlice seyrettiği sahnelere yer verilmemesi" istenmiştir.

Müstehcenlik: Dans, Öpüşme, Sevişme, Çıplaklık

İlk Aşk'ta (Osman F. Seden, Senaryo, 1972/443) "Sevişme sahnelerinde müstehcenliğe kaçılmaması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6 diye şerh düşmüştür); *Örnek*'te (Süleyman Topgül, Senaryo, 1973/120) "Çıplak dans etme sahnesinin" çıkarılması; *Sevgili Rabia*'da (Osman F. Seden, Senaryo, 1973/128) "Halil'in içki meclisinde Rabia'nın bulunup raks etmediğinin belirtilmesi"; *Havva'dan Katerina 74'e Kadar Kadın* (Yahya Benekay, Senaryo, 1974/10) Müs-

tehcen sahnelere yer verilmemesi" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri şerh olarak 7/6 yazmıştır); *Her Şey Senin İçin*'de (Sinan Kömür, Senaryo, 1974/81) "Cenk ile Fulya'nın sevişme sahnesinin çıkarılması"; *Beyaz Esirler*'de (Sabah Duru, Senaryo, 1974/129) "Müstehcen sahnelere yer verilmemesi" istenir.

Argo, Küfür, Kötü Söz

Kayserili Şaban İstanbul'da (İbrahim Tekin, Senaryo, 1973/84) adlı senaryo "Şaban'ın Yılmaz'a söylediği 'malak yalamışa döndüm' sözünün çıkarılması" şartıyla kabul edilmiştir. *Örnek* (Süleyman Topgül, Senaryo, 1973/120) adlı senaryodan "Semira'nın Sami'ye hakaret etme sahnesinin çıkarılmış olduğu görüldüğünden bu haliyle kabul" diye yazılmıştır. *Dadaş Rıfat*'taki (Metin Ünsal, Senaryo, 1973/308) "Müstehcen argo ve deyimlerin" de çıkarılması istenmiş; *Gül Ağacı* (M. Savaş Usta, Senaryo, 1973/68) "Suha'nın söylediği 'Bu veledi al' sözünün çıkarılması şartı ile" kabul edilmiş, bu kararda Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Ayrıca 'pis gösteriş budalaları' sözünün de çıkarılması şartı ile kabul" diye şerh düşmüştür.

Geçim Dünyası'nda (Ali Avaz, Senaryo, 1973/8) "Alışmamış kıçta don durmaz sözünün"; *Kızımız Evleniyor*'da (Safa Önal, Senaryo, 1973/78) "Adnan'ın söylediği 'Adana'dan gelen ayı' sözünün"; *Piç Arkadaşım* (Halit Boduroğlu, Senaryo, 1973/114) adlı senaryoda "esasında onlar piçin piçleri" ve "Fatih'in Cem'e yazdığı mektupta imza yerinde kullandığı (piç) tabirinin"; *İstanbul Kabadayıları*'nda (Necmi Onur, Senaryo, 1973/259) "Senaryoda geçen 'pezevenk ve orospu' gibi müstehcen kelimelerin"; *Her Şey Senin İçin*'de (Sinan Kömür, Senaryo, 1974/81) "Bok, orospu" ve "Komiserin İdris'i kastederek Cenk'e söylediği 'boynuzlu'

(*Dadaş Rıfat*, Yön.: Birsen Kaya, 1974)

sözünün"; *Karlı Bir Kış Günü*'nde (Ali Oğuzer, Senaryo, 1974/63) "Orospu" sözcüğünün (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı üyelerine şerhine göre 7/6) ve *Yatık Emine*'de (Turgut Özakman, Senaryo, 1973/212) de aynı şekilde "orospu" sözünün (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı'na göre 7/6) çıkarılması istenmiştir. *Kara Yiğit* (Safa Önal, Senaryo, 1973/22) zabıtanın daha etkin gösterilmesi dışında "gavur lakabının kaldırılması şartı ile kabul edilmiş bu karara Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi 7/8 ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 diye şerh düşmüştür.

Kürtaj

Çocuğumu İstiyorum'da (Arda Uskan, Senaryo, 1973/23) "Kadir'den hamile kalması neticesi Selma'nın cenini kürtaj ile değil düşük yapmak suretiyle zayi etmesinin belirtilmesi şartı ile" eser kabul edilmiş, Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı üyeleri "7/6 Red" diye şerh yazmışlardır.

Akrabalık

Susuz Yaz'da (Sabah Duru, Senaryo, 1973/208) "Osman ile Hasan'ın kardeş olmayıp kardeş çocukları olduklarının film boyunca belirtilmesi" istenmiş ve *İhanet*'te (Aykut Düz, Senaryo, 1973/104) "Oya'nın Galip beyin kızı olmadığının belirtildiği" de kayıtlara geçirilmiştir.

Kişi İsmi, Takma İsim, Lakap: Silo, Zalo, Fello, Reşo, Muro, Dago, Milli

Allahaısmarladık Katil (İzzet Koray, Senaryo, 1973/127) "Kobra ve Sapık isimlerinin değiştirilmiş olduğu görüldüğünden bu haliyle kabul" edilmiştir. *Kaç Kaç Vur Vur*'da (Melih Gülgen, Senaryo, 1972/434) "Ça-

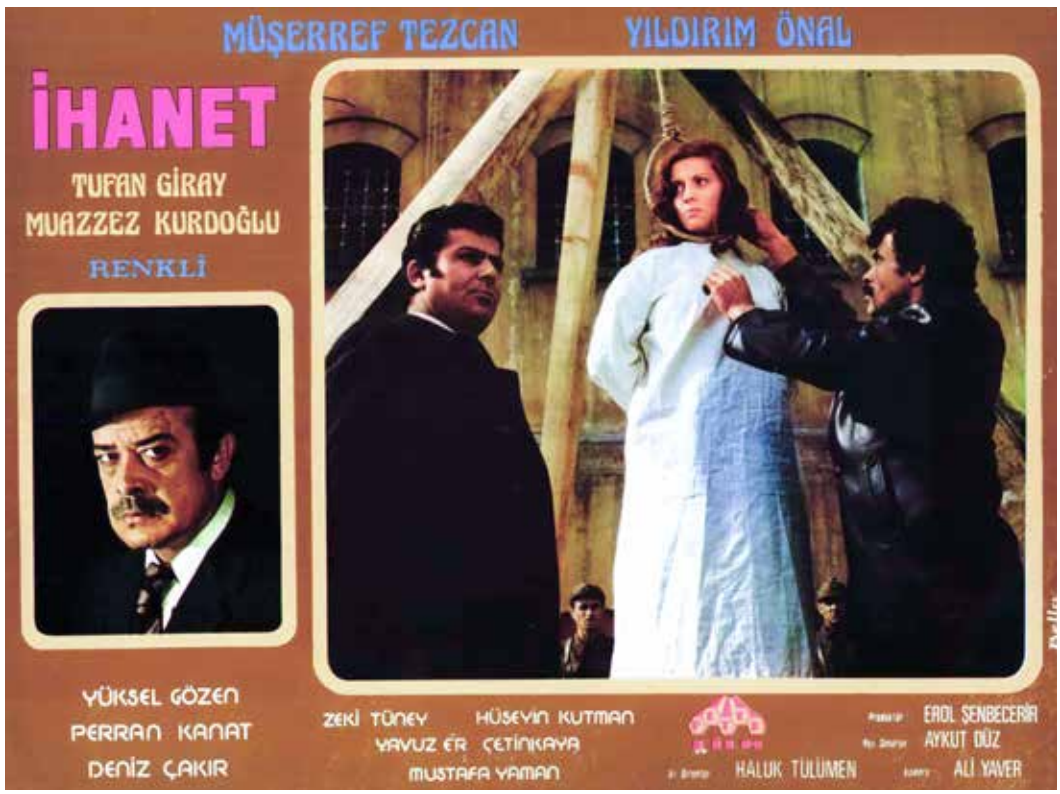

(*İhanet*, Yön.: Aykut Düz, 1973)

kal adının polise verilmemesi" (Millî Eğitim Bakanlığı: 7/6-8 Red); *Duvak*'ta (Remzi Jöntürk, Senaryo, 1974/57) "Filmde Silo, Zalo gibi isimlere yer verilmemesi"; *İntikam Meleği'nde* (Ali Fuat Özlüer, Senaryo, 1973/274) "'fello' isminin çıkarılması" ve *Vur Emri* (Osman F. Seden, Senaryo, 1973/242) adlı eserde "Reşo, Muro, Dago gibi isimlerin değiştirilmesi"; *Canavarın Sevgilileri*'nde (Sergio Garrone, Senaryo, 1973/88) "Senaryoda geçen yabancı isimlerin Türk ismi olarak değiştirilmesi" ve *Dadaş Rıfat*'ta (Metin Ünsal, Senaryo, 1973/308) "Hayriye'ye takılan 'milli' lakabının çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı 7/6-8) şartı getirilmiştir.

Suç, Şiddet

Gerekli düzeltmelerin yapıldığı görüldüğünden bu sahneler özellikle belirtilip "bu haliyle kabul" denilerek yazılan şartlı kabul kararları vardır: *Kısmetsizler* (Yücel Uçanoğlu, Senaryo, 1973/318) için "Tahsin'in Şahin ile Gaffarı öldürmeyip zararsız bir hale getirdiği şekilde düzeltme yapıldığından bu haliyle kabul" (Millî Eğitim Bakanlığı üyesine göre 7/6-8-9) ve *Damgalı Adam* (Necat Okçugil, Senaryo, 1974/87) adlı "Senaryonun sonunda Ahmet'in İhsan tarafından vurulmadığının belirtildiği görüldüğünden bu haliyle kabul" (bu kararda da Millî Eğitim Bakanlığı üyesi 7/8-9 diye şerh yazmıştır) ifadeleri yer alır.

Gecelerin Hakimi'nde (*Karanlık Yollar*) (İlhan Engin, Senaryo, 1973/91) "Osman'ın, Rüstem ve Rıza ile mücadelesi sonucu gözünün kör olduğunun belirtildiği […] görülmüş olup bu haliyle..." denilen kararda arada boşluk bıraktığımız yerde birçok başka koşul yer almıştır ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi itiraz ederek "7/6-8" yazmıştır. *Başlık-Ali ile Ayşe*'de (Osman F. Seden, Senaryo, 1973/244) "Reşit Ağa'nın köylüye toprak yüzünden yaptığı zulümlerin" ve "Reşit Ağa'nın köylüyü kırbaçlama sahnelerinin çıkarılması" istenmiş, bu karara da Millî Eğitim Bakanlığı üyesi "7/5-8-9" yazmıştır. *Gecelerin Ötesi*'nde (Günay Kosova, Senaryo, 1973/152) "Murat'ın Kazım'ın adamlarını öldürmeyip zararsız hale getirdiğinin belirtilmesi şart ile kabul"; *Kara Çalı*'da (Ali Fuat Kalkan, Senaryo, 1973/268) "Suçluların zabıta tarafından yakalanmasının belirtilmesi şartı ile kabul" yazılmıştır. *Her Şey Senin İçin*'de (Sinan Kömür, Senaryo, 1974/81) "Komiserin Cenk'e sebepsiz yumruk vurduğu sahnenin çıkarılması" talepler arasında yer alır. *İnsanlık Suçu*'nda (Melih Gülgen, Senaryo, 1973/92) "Dil kesme sahnesinin" çıkarılması istenir ("çıkarılması" sözcüğü kurşun kalemle eklenmiştir). Bu kararda Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisinin şerhi "El bombası ve Tüfek kaçakçılığının belirtilmemesi şartıyla", ayrıca Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "7/8-9" yazmıştır.

Küskün Adam'da (Natuk Baytan, Senaryo, 1974/79) "Kenan'ın Fatma'ya söylediği 'Dördünü hakladım yirmi yıl verdiler, Beşincisi de bana karşı gelince hakladım' sözünün çıkarılması şartı ile kabul" denilen kararda Genelkurmay Başkanlığı 7/8-9 ve Millî Eğitim Bakanlığı üyeleri 7/6-8-9 fikralarına dayanarak itiraz etmiş, karar bu nedenle oyçokluğu ile geçmiştir. *Affedilmeyenler*'de (Feridun Kete, Senaryo, 1973/87) "Murat'ın annesinin evinin basılıp kız kardeşi ve annesinin öldürülme sahnesinin çıkarıldığı" ve "Filmin sonunda yaralı olarak Murat'ın yakalandığının belirtildiği görüldüğünden" ve "'Dağlar herkesi gizler' sözünün çıkarılması şartı ile" diye karar yazılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı üyesi 7/8 diye bu karara şerh yazmıştır. *Görevimiz Tehlike*'de (Tunç Başaran, Senaryo, 1972/411) "[…] nın öldürülmesinin" ve "Temel'in öldü-

rülmesinin"; *Esirler*'de (Vural Pakel, Senaryo, 1973/49) "Boranın söylediği 'istiyerek adam öldürdüm' sözünün"; *Johny Velvet*'te (Sam X. Abarbanel, Senaryo, 1973/119) "yarış acentasında 1 kişinin öldürüldüğü sahnenin"; *Tuzak* (Necil Ozon, Senaryo, 1973/125) için "Rıfat ile Salih'in evdeki boğuşmaları sırasında aralarında patlayan silahla Salih'in ölmesi üzerine, Rıfat ve Meral'in, cesedi çuvala koyarak denize atma sahnesinin" ve "Gazinoya parayı almaya giden Rıfat'ın buradaki adamları öldürme sahnesinin"; *Ateş*'te (İhsan Yüce, Senaryo, 1973/144) "İran'dan yapılan kaçakçılık olayı sahnelerinin"; *Dadaş Rıfat*'ta (Metin Ünsal, Senaryo, 1973/308) "Rıfat'ın söylediği 'aynalı köprü yaptırıyorum her geçenden vergi alıyorum, ayrıca, günahına göre vergi' sözünün"; *Dört Hergele*'de (Ali Fuat Kalkan, Senaryo, 1974/23) "Küçük çocuğun öldürüldükten sonra pencereden atıldığı sahnenin" (Millî Eğitim Bakanlığı üyesinin şerhi de vardır: 7/6-8-9) ve *Kanun Zinciri*'nde (Yılmaz Paydak, Senaryo, 1974/60) "Yıldırım'ın ceryanla kaplı odaya itilerek öldürülmesi sahnesinin çıkarılması" istenmiştir.

Kaderin Esiriyiz'de (Tufan Film Kurumu, Senaryo, 1972/435) "Ahmet'in Ömer'i meşru müdafaa olarak vurduğunun belirtilmesi" (Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi bu kararda "Şartsız kabul", Millî Eğitim Bakanlığı üyesi ise "7/6-8-9" yazar); *İhtiras Kurbanları*'nda (Bülent Oran, Senaryo, 1973/9)"Altınların bir devlete ait olmadığının belirtilmesi"; *Görevimiz Tehlike*'de (Mustafa Savaş Usta, Senaryo, 1973/61) "Kemal'in haraç almadığının belirtilmesi" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı üyelerinin itirazı: 7/6-8); *Hesapta Bu Yoktu*'da (Abdurrahman Palay, Senaryo, 1973/67) "Suç işleyenlerin cezasız bırakılmaması" (Millî Eğitim Bakanlığı üyesi: 7/6-8-9); *Ölüm Kararı*'nda (Sami Güçlü, Senaryo, 1973/176) "Cüneyt'in para çalmaktan nedamet duyduğunun belirtilmesi"; *O Bir Gangsterdi*'de (Ayfer Bolat, Senaryo, 1973/222) "Zeyneb'in Metin tarafından, Metin'in de Özkan tarafından öldürülmesi sahnelerine yer verilmeyip, Özkan'ın Metini oyalayıp polise teslim ederek senaryonun son bulması"; *Başlık Parası*'nda (Şükrü Kirişçi, Senaryo, 1973/229) "Başlık parasının kaçakçılık yoluyla temin edilmemesi"; *Başlık-Ali ile Ayşe*'de (Osman F. Seden, Senaryo, 1973/244) "Senaryonun sonunda jandarmaların suçluları yakaladığının belirtilmesi" (Millî Eğitim Bakanlığı şerhi 7/5-8-9); *Kaçak*'ta (T. Fikret Uçak, Senaryo, 1973/269) "Sınırda kaçakçılık yapıldığını gösteren sahnelere yer verilmemesi" talepler arasındadır. *Tophaneli Murat* (Nuri Kırgeç, Senaryo, 1973/126) adlı senaryoda "Murat'ın hapisten çıktıktan sonra iyi bir insan olduğu, namusuyla para kazandığının belirtildiği", "Hapisten kaçanlara Murat'ın yardım etme sahnelerinin çıkarıldığı" ve "Fabrika soygunundan elde edilen paranın çete mensupları tarafından aralarında bölüştürülürken ani olarak içeri giren Murat'la çatışmaya başladıklarının belirtildiği görüldüğünden bu haliyle kabul" ifadeleri yer alır.

Patron'la (Nurettin İrişen, Senaryo, 1974/80) ilgili karar şöyledir [yazım düzeltilmiştir] "Behran Ağa'nın Fazlı Cemil'i vurdurmak için Yusuf'u İstanbul'a çağırdığı ve kiraladığı sahnenin", "Senaryonun sonlarına doğru Yusuf'un Behran ağadan para aldığı sahnenin", "Yusuf'un Behran ağayı öldürdüğü sahnenin çıkarılmış olduğu anlaşıldığından ve ayrıca", "Yusuf'un Fazlı Cemil'i vurduğundan ötürü pişmanlık duyduğunu belirten sahnelere yer verilmesi şartı ile kabul" kararı verilmiştir. Bu kararda Millî Eğitim Bakanlığı üyesi 7/6-8-9 yazarak itiraz etmiştir.

Hapishane

Tophaneli Murat (Nuri Kırgeç, Senaryo, 1973/126) adlı eserde "Murat'ın hapisten

(*Tophaneli Murat*, Yön.: Çetin İnanç, 1972)

çıktıktan sonra iyi bir insan olduğu, namusuyla para kazandığının belirtildiği" ve "Hapisten kaçanlara Murat'ın yardım etme sahnelerinin çıkarıldığı" görüldüğünden ve bu haliyle kabul edilir. *Aşk Yolu* (Ahmet Üstel, Senaryo, 1974/69) "Zatürre olanların cezaevlerinde revire kaldırılması gerektiğinden, Arif'in hapishanede 'Zatürre olduğunu' belirten konuşmaların çıkarılması şartı ile kabul" edilir; bu kararda Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "7/6-8-9" diyerek şerh yazmıştır.

İşkence, Ölüm, İntihar, İdam

Hesapta Bu Yoktu (Abdurrahman Palay, Senaryo, 1973/67) adlı senaryoda "Çocukların (kız ve erkek) işkence ile sakat bırakıldıkları sahnelerin" çıkarılması istenmiş; *Canavarın Sevgilileri* (Sergio Garrone, Senaryo, 1973/88) için "Dilencinin idam edilmemesi şartı ile kabul" ve *İpteki Adam-Kahreden Firar* (Çetin İzzet Özkaya, Senaryo, 1973/154) için "Filmin sonunda Kemal'in idam sehpasına doğru yürüdüğü sahnenin çıkarılması şartı ile kabul" ifadeleri yer alır.

Uyuşturucu, Uyku Hapı/İlacı

Keenan Davası (*Leila Boungiorno* [*Leila Buongiorno*], Senaryo, 1973/192) adlı senaryoda "Türkiye'den uyuşturucu maddelerin, Amerika'ya sevk edildiği intibaını uyandıran sahneler ve sözlerden sakınılması"; *Haydi Bastık*'ta (Cengiz Kırtan, Senaryo, 1973/273) "Abdullah'ın cesedi ile uyuşturucu maddenin (İran'a) gönderileceğinin belirtilmemesi" (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/8) ve *Diriliş*'te (Bülent Oran, Senaryo, 1974/36) "Uyuşturucu madde kullanımını gösteren sahnelerin çıkarılması" şartları kararlara yazılmıştır. *Johny Velvet* (Sam X. Abarbanel, Senaryo, 1973/119) adlı senaryoda "eroinin Türk imalatı olduğunu belirten sahnenin", "eroin fabrikasının infilak ettiği sahnenin, dükkânın infilakı şeklinde değiştirildiği görülmüş olup" ifadeleri karara yazılmıştır.

Hukuk ve Adalet

Değirmencinin Kızı'nda (Duygu Sağıroğlu, Senaryo, 1974/105) "Değirmende Kezban'ın, Hamza'yı meşru müdafaa halinde iken vurduğunun ve bu hususun da mahkeme kararında belirtilmesi şartı ile kabul" edildiği yazılmıştır; Millî Eğitim Bakanlığı üyesi 7/6-8 diye şerh yazar.

İki Süngü Arasında (Bülent Oran, Senaryo, 1973/16) adlı senaryoda "Emine ile meşgul olan adliyecinin Savcı olarak belirtilmesi" (Millî Eğitim Bakanlığı: 7/6); *Meyro*'da

(Sabahat Duru, Senaryo, 1973/284) "Köy ihtiyar kurulunun su meselesinden dolayı Kozan'ı yargılayarak para cezasına çarptırıldığı sahnelerin çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı: 7/6-8); *Hesapta Bu Yoktu*'da (Abdurrahman Palay, Senaryo, 1973/67) "Mahkeme sırasında Hakimin söylediği 'şahitler söz sizindir' sözünün" [yarım bırakılmış, "çıkarılması" kastedilmekte] ve "Mahkeme safahatının usule uygun olarak tanzim edilmesi"; *Susuz Yaz*'da (Sabah Duru, Senaryo, 1973/208) "iki köylü arasında geçen konuşmaların (Meclis'in affi çıkardığı) şeklinde düzeltilmesi" (Millî Eğitim Bakanlığı: 7/5-6-8); *Büyük Kin*'de (Nejat Saydam, Senaryo, 1973/205) "Komiserin söylediği 'götürün bu genci' sözünden sonraki (mahkemesi mevkuf olarak devam edecek) sözünün çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı: 7/6) ve *Görevimiz Tehlike*'de (Tunç Başaran, Senaryo, 1972/411) "Akrep hastanede iken savcının komiser ile konuşmasında 'kafi delil olmadığından tutuklanmayacağı' şeklindeki konuşmasının" çıkarılması istenmiştir.

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)

Gecelerin Hakimi'nde (*Karanlık Yollar*) (İlhan Engin, Senaryo, 1973/91) "Polisin faaliyetinin artırıldığı", "Hastane personeli ve doktorun Sema'nın kaçışını emniyete haber verdiğinin belirtildiği", "Sema ile Kemal'in polisler tarafından film sonunda yakalandığının belirtildiği" ve başka bazı koşulların da yerine getirildiği görüldüğünden bu haliyle kabul edilmiştir. *Gardaş Beni Eversene*'de (Nur Film, Senaryo, 1973/40) "Burada paşalar eğlenir" sözünün; *Medine Müdaafası*'nda (Mustafa Kutlu, Senaryo, 1973/206) "Basri Paşa'nın söylediği 'Üç batarya bölüğü' cümlesindeki (bölük) sözünün" çıkarılması şartı getirilmiştir.

Babanın Arkadaşı'nda (A. Piccoli, Senaryo, 1973/31) "Polisin İnterpolle ilgisi dışında, Türkiye'de işlenen cinayetlerde faillerin bir kısmının ele geçirmiş olmasının belirtilmesi"; (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8); *Kara Haydar*'da (Çetin İnanç, Senaryo, 1973/86) "Haydar'ın Komiser Zeki'ye söylediği 'Size katili getireceğim, beni serbest bırakın' sözünün ve bu söz üzerine serbest bırakılmasını gösteren sahnenin çıkarılarak, Rüstem'in polis tarafından yakalandığının belirtilmesi"; *Kısmet*'te (Burhan Bolan, Senaryo, 1973/200) "Şevket'in bulduğu ve sarf ettiği sahte paralardan ötürü zabıtaca tahkikat yapılmakla beraber sahte paralara da zabıtaca el konulduğunun belirtilmesi" (Millî Eğitim Bakanlığı üyesinin şerhi, 7/6-8); *Kara Çalı*'da (Ali Fuat Kalkan, Senaryo, 1973/268) "Suçluların zabıta tarafından yakalanmasının belirtilmesi"; *Acı Son*'da (İsa Azari, Senaryo, 1973/272) "Cevat ve adamlarının zabıta tarafından yakalandıklarının belirtilmesi"; *Aşktan da Üstün*'de (Muzaffer Arslan, Senaryo, 1974/20) "Murat'ın askerlikle ve Millî İstihbarat teşkilatı ile ilişiğinin kesilerek emniyet ajanı olduğunun" belirtilmesi; *Çekirge*'de (Mustafa Sübül, Senaryo, 1974/73) "Senaryoda geçen olayla, Millî İstihbarat Teşkilatının alakasının kesilmesi, Kıbrıs'a gidenlerin polis olmayıp polis ajanı olduğunun belirtilmesi"; *Panter ve Dişi Panter*'de (Faruk Panter, Senaryo, 1973/38) "MİT ile alakasının kesilmesi"; *Beyaz Esirler*'de (Sabah Duru, Senaryo, 1974/129) "Ahlak zabıtasının fuhuşla mücadelede daha faal gösterilerek, bazı hadiseleri vukuundan evvel önlediğini belirten sahnelere yer verilmesi" şartlar arasında yer alır.

Ölüm Yolu'nda (Naki Yurter, Senaryo, 1972/446) "Polisin faal gösterilmesi" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8-9); *Kabadayının Sonu*'nda (Safa Önal, Senaryo, 1973/3) "Polisin faal olması"; *Kanlı Değirmen*'de (Müjdat Saylav, Senaryo, 1973/10) "Zabıtanın faal gösterilmesi"; *Kara Yiğit*'te (Safa Önal, Senaryo, 1973/22) "Zabıtanın faal gösterilmesi"; *Dağ Kanunu*'nda (İhsan Sedat, Senaryo, 1973/34) "Filmde, Zaptiye'nin faaliyetine yer verilmesi ve sonunda olaya el koyduğunun belirtilmesi"; *Başlık Parası*'nda (Şükrü Kirişçi, Senaryo, 1973/229) "zabıtanın faal gösterilmesi"; *İstanbul Kabadayıları*'nda (Necmi Onur, Senaryo, 1973/259) "Zabıtanın faal gösterilmesi ve muhtelif sahnelerde bu faaliyetin belirtilmesi"; *Hırsız*'da (Ali Fuat Özlüer, Senaryo, 1973/312) "Zabıtanın faal gösterilmesi"; *Sayılı Kabadayılar*'da (Mehmet Aydın, Senaryo, 1974/130) "Zabıtanın daha faal gösterilmesi" (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8) istenir. *Ölümle Uğraşanlar* (Vecdi Uygun, Senaryo, 1973/137) için yazılan kararda "Komiser Semih ve diğer zabıta mensubu elemanların, faal gösterilip hadiseleri takip ve faillerin ortaya çıkarılmasında büyük rol oynadıklarını gösteren sahnelere yer verilmesi şartı ile kabul" edildiği belirtilmiştir. Bu kararda Millî Eğitim Bakanlığı üyesi "7/6-8" diye şerh yazmıştır.

Johny Velvet'te (Sam X. Abarbanel, Senaryo, 1973/119) "İstanbul'dan uzakta bulunan villada motosikletli gurubun müsademe sahnesinin sonunda, suçluların hepsinin ölmeyip bir kısmının yaralı ve sağ olarak polis tarafından yakalandıklarının belirtilmesi" ve "Genel olarak, İstanbul'da iki yabancı çetenin silahlı çatışmalarında ve kanunsuz işlerinde Türk zabıtasının bigane kaldığı ve asayişin temin edilemediği intibaını veren bilumum sahnelerden sakınılması" da diğer şartlarla birlikte karara yazılmıştır. *Ölüm Kararı* (Sami Güçlü, Senaryo, 1973/176) için "Filmin sonunda Cüneyt ile Cabbar'ın adamları arasında başlayan müsademede birbirlerini telef etmeden polislerin suçluları yakalamaları şartı ile kabul" denilen kararda da Millî Eğitim Bakanlığı üyesinden şerh gelmiştir, 7/6-8.

Namus Belası (Yücel Uçanoğlu, Senaryo, 1974/72) adlı "Senaryonun sonunda Osman'ın Kenan'ı öldürmeyip polise geldiğinde her iki tarafın da polise mukavemet etmeyip teslim olduğunun gösterilmesi" istenir, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "7/8-9" diye şerh düşer. *Bırakın Yaşayalım*'da (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1974/92) "Filmin sonunda, Osman ile Necla otobüse binmek üzere iken, Hamza ve adamları tarafından vurulmayıp öldürmeye teşebbüs halinde iken suçluların polis tarafından yakalanması şeklinde düzeltilmesi şartı ile kabul" kararı verilmiştir. *Hesapta Bu Yoktu* (Abdurrahman Palay, Senaryo, 1973/67) adlı eserde maddeler arasında yer alan "Davut'un polisin arkasına saklanarak Kazımı vurmak istediği ve polisin yere düştüğü sahnenin" ifadesi tüm maddelerin sonunda bir şekilde tamamlanmamış ama belli ki çıkarılması istenmiştir. *İntikam Meleği*'nde (Ali Fuat Özlüer, Senaryo, 1973/274) "Kaçaklar hakkında vur emri verildiğinin belirtilmemesi" ve "Resmi üniformalı emniyet mensuplarının kıyafetlerinin, Kıyafet Kararnamesine uygun biçimde olması" da şartlar arasında yer alır; Millî Eğitim Bakanlığı üyesi yine şerh düşmüştür, 7/6-8-9.

Keenan Davası'nda (*Leila Boungiorno* [*Leila Buongiorno*], Senaryo, 1973/192) "Komiser Faruk'un 'Arnaud' soyadının değiştirilmesi ve Boğaz köprüsü üzerinde vuruşma sahnelerinin çıkarılması şartı" getirilmiştir (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Ba-

kanlığı temsilcilerin şerhi, 7/6-8-9). *Lambaya Püf De* (*Zımbala Behçet*) (Aykut Düz, Senaryo, 1973/204) "Behçet'in zabıta ile işbirliği yaptığı ve zabıtanın yakından izlediğine ait sahnelere yer verilmesi", "polise haber verin; olmaz; o zaman da profesörü öldürürler, on milyonu yine veririz" cümlesinin de çıkarılması istenir (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8). *Kanun Zinciri*'nde (Yılmaz Paydak, Senaryo, 1974/60) "Polisin silah istimalinin [kullanmasının] mevzuat çerçevesi dahilinde olması şartı ile kabul" edilen kararda Millî Eğitim Bakanlığı üyesi şerh düşmüştür, 7/6-8. *Kiling Kolsuz Kahramana Karşı* (Sadık Büyüksezgin, Senaryo, 1974/134) "'Jandarma karakolu' ifadesinin" ve "Polisin 'demek bilmiyorsunuz siz her şeyi bilirsiniz, karakolda bülbül gibi ötersiniz' sözlerinin" çıkarılması istenmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8). *Korkuya Yolculuk*'ta (*Journey into Fear*) (Trevor Wallace, Senaryo, 1974/ 139) "Albay Hakim'in Subay olmayıp polis şefi olduğunun belirtilmesi", "Kuvvetlinin polis ajanı olduğunun belirtilmesi" şartlar arasında yer alır (Millî Eğitim Bakanlığı: 7/8-10). *Öldüren Gölge*'de (*Karanlıktan Gelen Ses*) (Necdet Arıcı, Senaryo, 1973/298) "Emniyet Müdürünün söylediği 'rezil olduğumuz da caba' sözünün" ve *Her Şey Senin İçin*'de (Sinan Kömür, Senaryo, 1974/81) "Komiserin Cenk'e sebepsiz yumruk vurduğu sahnenin çıkarılması" istenir. *Yaşamak İçin*'de (Tunç Başaran, Senaryo, 1972/420) "Ali ve Ağanın adamlarının jandarma tarafından yakalanmaları" (Millî Eğitim Bakanlığı şerhi: 7/6-8-9) ve *Kaç Kaç Vur Vur*'da (Melih Gülgen, Senaryo, 1972/434) "Çakal adının polise verilmemesi" (Millî Eğitim Bakanlığı: 7/6-8) istenir.

Meryem'de (*Talihin Oyunu*) (Fikret Tınaz, Senaryo, 1973/222) "Jandarmaların kıyafetlerinin, kıyafet kararnamesine uygun şekilde olması"; *Kaçak*'ta (T. Fikret Uçak, Senaryo, 1973/269) "Zabıta kıyafetlerinin, Kıyafet Kararnamesine uygun olması" ve "Salih Çavuşun kaçakçılarla mücadele esnasında ayağından vurulup sakat kalması sahnesinin çıkarılması" şart olarak yazılmıştır. *Küskün Adam*'da (Natuk Baytan, Senaryo, 1974/79) "Emniyet amiri ile Kenan'ın karşılaştıkları sırada aralarında geçen konuşmalarda Kenan'ın söylediği 'Bitti mi ve beni rahat bırak' sözlerinin" çıkarılması ve *Aşık Veysel'in Hayatı-Dostlar Beni Hatırlasın Sadık Yarim Kara Topraktır-Uzun İnce Bir Yoldayım*'da (Bahri Şatıroğlu, Şener Işık, Senaryo, 1974/142) "Sazına tel almasına mani olan polisle geçen konuşmaların bulunduğu sahnelerin tümünün çıkarılması şartı ile kabul" kararları verilmiştir. *Affedilmeyenler*'de (Feridun Kete, Senaryo, 1973/87) ise "'Dağlar herkesi gizler' sözünün çıkarılması" şart olarak yazılmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk

Millî Mücadele ve Atatürk (Doğan Soyumer, Senaryo, 1973/5) adlı senaryoda "Millî Mücadele ve Atatürk'ün şanına layık ve realitelere uygun olması" şart olarak eklenmiştir.

Millî Hisler, Türklük, Osmanlı, Fatih Sultan Mehmet

Babanın Arkadaşı'nda (A. Piccoli, Senaryo, 1973/31) "Leyla'nın Türk kızı olması" ve *Günün Adamı*'nda (*Bin Yüzlü İsa*) (J.J. Thorsen, Senaryo, 1973/288) "Türkiye'ye yerleşerek Fatma ile evlenip evlat sahibi olan Jean'ın, her anlamıyla Türklüğü benimsediğinin belirtilmesi" (Millî Eğitim Bakanlığı şerhi 7/6-8-10) istenmiştir. *Dağlar Kurbanı*'nda (Işık Toraman, Aykut Düz, Senaryo, 1973/104) senaryo "Köylülerin

Mayıncı Hasan'a söylediği 'Kerimi Osmanlı öldürdü' sözünün çıkarılması şartı ile kabul" edilmiştir. *Bayrak-Kahramanlar*'da (Remzi Jöntürk, Senaryo, 1974/93) "Filmin baş tarafında Osmanlı askerlerinin silahlarını düşmana (İngilizlere) teslim ettiği sahnelerin" çıkarılması (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6) ve *Kara Murat Fatih'in Fermanı*'nda (Rahmi Turan Muratoğlu, Senaryo, 1973/155) "Fatih Sultan Mehmet'in vakarını zedeleyici sahnelerden sakınılması" şart olarak yazılmıştır. *Baltacı ile Katerina* (Volkan Yiğit Yazman, Senaryo, 1973/181) adlı senaryoda "bir erin diğer bir askere (Osmanlı) 'Desene, uyanmasan, hamamcı olacaktın' sözünün çıkarılması" şart olarak ileri sürülmüştür.

Devlet Kurumları

Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz (Ergin Orbey, Senaryo, 1974/96) adlı senaryo için şu karar yazılmıştır: [Yazım düzeltilmiştir] "Nüfus memurlarının görevlerini yapmadığı intibaını veren", "Vergi dairesinde memurların vazifeleri dışında özel işleri ile meşgul oldukları sahnelerin", "86. sahifede, ikinci nüfus memurunun söylediği 'hay nüfus kağıdınıza da, hay işinize de, hay hepinize de' sözü gibi Devlet memurlarını küçük düşürücü söz ve hareketleri ihtiva eden ve Devlet dairelerini (sahne 6) perişan durumda gösteren sahnelere yer verilmemesi şartı ile kabul" (Millî Eğitim Bakanlığı: 7/6-8-10).

(*Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz*, Yön.: Ergin Orbey, 1975)

Kürt

Kara Yemin'de (Demet Düzgün, Senaryo, 1973/282) "Kürt lakaplarının çıkarılması" şart koşulmuş, bu karara Genelkurmay Başkanlığı "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince reddi deyindeyim"; Milli Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise Nizamname'nin 7. maddesinin 6-8. fıkraları gereğince reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüşlerdir.

Şapka Kanunu

Aşkın Kanunu'nda (Kadri Yurdatap, Senaryo, 1973/73) "Şapka İktisası hakkındaki kanun hükümlerine uyulması şartı ile kabul" yazılmıştır. *Ateş*'te (İhsan Yüce, Senaryo, 1973/144) "Şapka iktisası hakkındaki kanuna aykırı sahnelere yer verilmemesi" ve *Duvak*'ta (Remzi Jöntürk, Senaryo, 1974/57) "Şapka İktisası hakkındaki kanun hükümlerine riayet edilmesi" (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8) istenmiştir.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Kiling Kolsuz Kahramana Karşı'da (Sadık Büyüksezgin, Senaryo, 1974/134) [yazım düzeltilmiştir] "Murat'ın Davut'a söylediği 600 lira maaşla geçinemiyorum diyerek soyguna razı olduğu sözlerinin çıkarılması";

Öldüren Gölge'de (*Karanlıktan Gelen Ses*) (Necdet Arıcı, Senaryo, 1973/298) "Ayhan'ın söylediği 'paraya kıymet verse idim çoktan milyoner olurdum' sözünün çıkarılması" (Millî Eğitim Bakanlığı üyesi 7/6-8 diye şerh düşmüştür) şart olarak yazılmıştır. *Acı Sevinç*'te (Feryadil Paköz, Senaryo, 1974/119) "Köylülere para mukabili su dağıtan tankerlerin özel sektöre ait olduğunun" belirtilmesi istenmiştir. *Canım Kardeşim* (Sadık Şendil, Senaryo, 1973/71) "İşçi sigortalarının önünde, köylü vatandaş ile idrar değiştirilmesi sahnesinin çıkarılması şartı ile kabul" edilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı: 7/6-8).

Dinlere İlişkin Konular

Hazreti Ömer'in Adaleti (Faik Türkmen, Senaryo, 1973/179) adlı senaryoda maddeleri yan yana yazarsak "1. Ezandan rahatsız olup Ebu Cehl ve adamlarının Bilal-i Habeşiye saldırıp işkence yaptıkları sahnelerin çıkarılması, 2. Hz. Ömer, müslüman olmak için geldiğinde, peygamber ve eshabının camide olmayıp Darül Erkamda olduklarının belirtilmesi, 3. Hz. Ömer ile Abbas arasındaki ihtilafı hallettiği ileri sürülen eshabın ismi Ubub Ka'b değil Übey b. Ka'b dır. Hz. Ömer ile Hz. Abbas arasında değil, Ömer ile Ubey b. Ka'b arasında bir anlaşmazlık çıkmış, bu ihtilaf Kadı Zeyd b. Sabit tarafından giderilmiştir şeklinde düzeltme yapılması 4. Hz. Ömer ile katili Firuzun ilk karşılaşmalarının camide olmayıp çarşıda olduğunun belirtilmesi, 5. Prens Hermezan şeklindeki ismin Hürmüzan olarak düzeltilmesi şartıyla kabul." Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin şerhi şu şekildedir: "Laiklik ilkesine aykırı sahnelere yer verilmemesi ve din propagandası yapılmaması şartı ile kabulü reyindeyim".

Hz. Ömer (Yahya Benekay, Senaryo, 1973/187) adlı senaryoda "Hz. Ömer'in Müslüman olmasında Habbab'tan ziyade, Kuran'ı Kerim'in belagatının başlıca amil olduğunun belirtilmesi", "Hz. Ömer'in, peygamberimizi mescit'de değil Darül Erkan'da bulunduğu sırada görüp, müslüman olduğunun belirtilmesi", "Senaryoda yanlış olarak İbazer diye geçen şahsın, meşhur Ebu Zerr-i Gifari olarak düzeltilmesi", "Senaryoda Hz. Ömer'in karısı olarak gösterilen Lebine, aslında Lübeyne olması ve cariye olarak gösterilmesi şartıyla kabul." Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Laiklik ilkesine aykırı ve din propagandası yapılmaması şartıyla" diyerek şerh düşmüştür. *Hazreti Ömer* (Asaf Tengiz, Senaryo, 973/201) adlı senaryo için de "Diyanet İşleri Başkanlığının belirttiği şartların yerine getirilmesi şartı ile kabul" denilerek şerh yazılmıştır.

Geçim Dünyası'nda (Ali Avaz, Senaryo, 1973/8) "Berber dükkanına gelen sakallı adamın hacca gitme sözü ile Ali'nin söylediği sakalla ilgili alaylı sözlerin" çıkarılması; *Aynı Yolun Yolcusu*'nda (Turgut N. Demirağ, Senaryo, 1973/18) "Diyanet işleri yüksek din kurulunun kararı yerinde olduğundan senaryonun buna göre düzeltilmesi" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6); *Babanın Arkadaşı*'nda (A. Piccoli, Senaryo, 1973/31) "Papadosun, Ramazanda Türk örf ve adeti ile ilgili söylediği sözlerin ve Jeni'nin aynı konudaki cümlesinin çıkarılması"; *Lekeli Kadın*'da (Bülent Oran, Senaryo, 1973/297) "Ferit'in söylediği 'bu kadına secde edilmeğe gidilir' sözünün çıkarılması" talepler arasında yer alır. *Sevgili Rabia* (Osman F. Seden, Senaryo, 1973/128) adlı senaryoda tam karara şöyledir: "Rabia'nın, İsam ile şarap içip alem yaptıkları sahnelerin", "Rabia'yı satın alan Halil'in istifraşı (odalığı) olmadığının belirtilmesi", "Halil'in içki meclisinde Rabia'nın bulunup

raks etmediğinin belirtilmesi", "Mucize yaratılması yalnız Peygamberlere has bir meziyet olduğundan Rabia'nın mucizeler yaratması sahnelerinden sakınılması şartı ile kabul". *Tibet Çanı / La Croisiere Jaune* (Ekta Film Kurumu-Telecip Firması, Senaryo, 1973/124) adlı senaryoda "Rogers'in sarf ettiği Müslümanlığı tezyif eden cümlenin çıkarılması" istenir.

Reddedilen senaryolar kısmında bahsedilen *Mukaddes Çöl* (Sabah Duru, Senaryo, 1973/209) için "Memlekette mezheb tefrikası yaratır mahiyette görüldüğünden bu haliyle *Nizamname*'nin 7. Mad. 8. fıkrası gereğince filme alınmasının sakıncalı bulunduğu" yazılmıştır. Benzer bir gerekçe *Peygamberin Torunu Hz. Hasan* (Muharrem Gürses, Senaryo, 1973/271) için de yazılmıştır: "Mezhep tefrikası doğuracağı mülahazasıyla *Nizamname*'nin 7. Mad. 8. fıkrasına göre red". *Topal* (İrfan Atasoy, Senaryo, 1973/239) adlı senaryoda "İmam nikahı kıyıldığını gösteren sahne ve sözlere yer verilmemesi şartı" getirilir; *Korkuya Yolculuk*'ta (*Journey Into Fear*) (Trevor Wallace, Senaryo, 1974/ 139) "Trende Graham'ı öldürmek için gelen iki kişinin papaz kisvesinde olmaması" istenir.

Meslekler

Yatık Emine (Turgut Özakman, Senaryo, 1973/212) adlı senaryoda "Kaymakam, kazanın en büyük mülki amiri bulunduğuna göre emrindeki memurlarla olan münasebetinin buna göre ayarlanması ve Kaymakamı küçük düşürecek sahnelerden sakınılması gerekir. Ezcümle sf 34 sekans 50 de Emine'nin hastahanede iş istemesi üzerine Kaymakamın Jandarma Kumandanına 'yapma allahaşkına... bir aşifte için huzurumuzu bozmaya değer mi?' gibi konuşma ve sahnelere yer verilmemesi" istenmiştir. *Mahkum*'da

(*Yatık Emine*, Yön.: Ömer Kavur, 1973)

(Osman F. Seden, Senaryo, 1972/445) "Savcının Nihat ile konuşmalarının çıkarılması", "Savcı Metin'in kayınpederinin evrakındaki suçlara göz yumarak onu mahkûm ettirmediği yani Metin'in vazifesini ihmal ettiği ve kötüye kullandığı intibaını veren sözlerin çıkarılması" şart olarak karara yazılmış; iki üye şerh yazmıştır: Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı: 7/6-8 Red. *Acı Sevinç* (Feryadil Paköz, Senaryo, 1974/ 119) adlı senaryonun kararında ise yanlış rapor veren doktorun da "resmi hüviyeti haiz olmadığının belirtilmesi" şartı ile kabul kararı verildiği belirtilmiş, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 6. fıkraya göre şartlı kabul kararı vermiştir. *Yatık Emine*'de (Turgut Özakman, Senaryo, 1973/212) "Hastanede hastabakıcının söylediği 'adam ölmüş be, daha iyi ya ne ısırır ne aksırır' sözünün çıkarılması" ve "Doktorun söylediği 'çuvalla para kazanır'" sözünün de çıkarılması istenmiştir. *İhanet'te* (Aykut Düz, Senaryo, 1973/104) "Doktorun, parayla bir doktordan sahte rapor

aldığı sahnenin çıkarıldığı" anlaşılmış, bu durum da karara yazılmış; *Kayserili Şaban İstanbul'da* (İbrahim Tekin, Senaryo, 1973/84) adlı eserde "Şaban'ın amcası Nami'ye anlattığı doktor fıkrasının" çıkarılması istenmiştir.

Bırakın Yaşayalım'da (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1974/92) "Necla'nın hareketlerinin öğretmenlik vakarına uygun biçimde gösterilmesi"; *Dağ Kanunu*'nda (İhsan Sedat, Senaryo, 1973/134) "Meryem'in öğretmen olmadığının" belirtilmesi; *Yengen*'de (Bülent Oran, Senaryo, 1974/128) "Selma'nın davranışlarının öğretmenlik vakarına uygun biçimde olması şartı ile kabul" ifadeleri yer alır. Son kararda (*Yengen*) Millî Eğitim Bakanlığı üyesi Nuri Özşahin "Selma'nın yüksek öğretmen okulu müzik bölümünden mezun olduğunu belirtilmesi" diye şerh düşmüştür.

Hastalık

Debreli Hasan'da (Yunus Yılmaz, Senaryo, 1973/215) "Ayşe'nin kudurarak öldüğünü gösteren kısımların çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı: 7/6); *Ölümün Ötesi*'nde (Sabah Duru, Senaryo, 1973/76) "Mustafa'nın oğlu Mehmet'in kuduz köpek tarafından ısırıldığı için doktora götürülmek mecburiyetinde kalınmasının yerine Mehmet'in başka bir hastalıktan dolayı doktora götürüldüğünün belirtilmesi şartıyla" senaryolar kabul edilmiştir. *Aşk Yolu*'nda (Ahmet Üstel, Senaryo, 1974/69) "Zatürre olanların cezaevlerinde revire kaldırılması gerektiğinden, Arif'in hapishanede 'Zatürre olduğunu' belirten konuşmaların çıkarılması şartı ile kabul" ifadeleri yer alırken. Millî Eğitim Bakanlığı üyesinin defterde ismi de yer almıştır ve Fevzi Körüklü 7/6-8-9 diye şerh düşmüştür. *Gecelerin Hakimi*'nde (*Karanlık Yollar*) (İlhan Engin, Senaryo, 1973/91) "Sema'nın amcası Mahmut'u, doktorla anlaşma yaparak Sema'yı hastaneye kapatma sahnesinin çıkarıldığı görülmüş olup" diye saptama yapılmış ve bu haliyle kabul edilmiştir ki Millî Eğitim Bakanlığı üyesi yine 7/6-8 diye şerh düşer.

Çocuklar

Susuz Yaz'da (Sabah Duru, Senaryo, 1973/208) "Küçük çocukların kendi aralarında işerlerken Hasan'la ilgili konuşmalarının" ve *Keenan Davası* (*Leila Boungiorno* [*Leila Buongiorno*], Senaryo, 1973/192) adlı senaryoda "Ali'nin İzmir'de Keenan'ı öldürmek için arabayla takip ederken, bir çocuğu ezdiği sahnenin" çıkarılması talepler arasındadır.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Gecelerin Hakimi'nde (*Karanlık Yollar*) (İlhan Engin, Senaryo, 1973/91) "Sema'nın hastaneden kaçış sahnesinin kısaltıldığı", "Tonozoğlu ve Danyalzade ile ilgili pasajların çıkarıldığı" görülmüş olup bu ve başka koşullar sıralanarak bu haliyle filme alınması kayıtlara geçmiştir. *Korkusuz Adam*'da (Recep Filiz, Senaryo, 1973/167) "Senaryonun sonunda Recebin el sallayarak uğurlama sahnesinin çıkarılması şartı ile kabul" ifadeleri yer alır. Bu kararda üç şerh vardır: Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Hamile kadının karnına tekme atıldığı sahnenin de çıkarılması reyindeyim", Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri ise "7/6-9" yazmışlardır.

Gerçek-Kurmaca

Frankeştayn İstanbul'da (Kültür Film Kurumu, senaryo, 1973/34) adlı senaryoda "Gerçekle ilişiği olmadığının belirtilmesi şartı ile kabul"; *Aşktan da Üstün*'de (Muzaffer Arslan,

Senaryo, 1974/20) başka bir koşulla birlikte "Filmin baş tarafında hikayenin hayali olduğunun belirtilmesi şartı ile kabul"; *Çakal*'da (Bülent Oran, Senaryo, 1973/287) "Gerçekle ilgisi olmayıp hayal mahsulü olduğunun yalnız baş tarafta belirtilmekle iktifa edilmeyip, filmin umumi havası ile de bu hissin vermesi şartı ile kabul" (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8-9) edildiğine dair ifadeler yer alır. *Canavarın Sevgilileri*'nde (Sergio Garrone, Senaryo, 1973/88) "Olayın hayali olduğunun belirtilmesi" istenmiş, Ayrıca *Nene Hatun* (Safa Önal, Senaryo, 1973/246) ve *Yunus Emre Destanı* (Mehmet Köz, Senaryo, 1974/12) senaryolarının kararlarında "Tarihi gerçeklere uymadığından 7/6 red" yazılmıştır.

Kıyafet

Meryem'de (*Talihin Oyunu*) (Fikret Tınaz, Senaryo, 1973/222) "Jandarmaların kıyafetlerinin, kıyafet kararnamesine uygun şekilde olması"; *Kaçak*'ta (T. Fikret Uçak, Senaryo, 1973/269) "Zabıta kıyafetlerinin, Kıyafet Kararnamesine uygun olması" ve *İntikam Meleği*'nde (Ali Fuat Özlüer, Senaryo, 1973/274) "Resmi üniformalı emniyet mensuplarının kıyafetlerinin, Kıyafet Kararnamesine uygun biçimde olması" (Millî Eğitim Bakanlığı: 7/6-8-9) şartları kararlara geçmiştir.

İsim Değişikliği

Çocuğumu İstiyorum'da (Arda Uskan, Senaryo, 1973/23) "Müracaat sahibinin isteği ve komisyonun gördüğü lüzum üzerine filmin ismi olan Kürtaj isminin kaldırılması" ve *Piç Arkadaşım* (Halit Boduroğlu, Senaryo, 1973/114) adlı "Senaryonun isminin müstehcen olmayacak şekilde değiştirilmesi" talep edilir.

Diğer

Şeytan (Metin Erksan, Senaryo, 1974/101) adlı eser "Seyirci üzerinde tiksindirici ve tevahhuş uyandıran sahnelere yer verilmemesi şartı ile kabul" edilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı: 7/6). *Dert Bende* (Bülent Oran, Burhan Bolan, Arda Uskan, Senaryo, 1972/425) "Murat'ın hislerinde samimi olduğunun belirtilmesi şartıyla kabul" edilir (Millî Eğitim Bakanlığı: 7/6). *Görevimiz Tehlike* (Tunç Başaran, Senaryo, 1972/411) "Akrebin jet uçağı istemesinin çıkarılması şartıyla kabul" edilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı: 7/8 Red). *Her Şey Senin İçin* (Sinan Kömür, Senaryo, 1974/81) "Cenk'in söylediği (sf 38) 'dibi çıkıklar' sözünün çıkarılması şartı ile kabul" edilir (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı: 7/6). *İhanet* (Aykut Düz, Senaryo, 1973/104) adlı senaryoda başka koşullarla birlikte "Galip'in, suçunu, vicdan azabı ve insani bir hata yaptığını kabul ederek, itiraf ettiğinin belirtildiği anlaşılmış olup bu haliyle kabul" edilmiştir. *Küskün Adam*'da (Natuk Baytan, Senaryo, 1974/79) "Dükkan sahiplerinin haraç mevzuunda kendi aralarında yaptıkları konuşmaların tümünün"; *Plevne Kahramanları-Gazi Osman Paşa*'da (Hüsamettin Erol, Senaryo, 1974/42) "Dayıbey'in söylediği (su testisi su yolunda kırılır) sözünün" çıkarılması şart olarak yazılmıştır.

KARAR DEFTERİ
1973-1974

[Film Kontrol Defteri 1973-1974]

Karar Defteri 1973-1974 adlı defterde sansür kurulu umumî terbiye ve ahlâk, argo, güvenlik, adalet, eğitim, din ve ekonomik konuları göz önüne alarak kararlar vermiştir. Kararların büyük bir kısmı umumî terbiye ve ahlâk ve güvenlikle ilgili konulardan oluşmaktadır.

Umumî Terbiye ve Ahlâk: Cinsellik, Çıplaklık

Bu kategoride genellikle cinsellikle ilgili her türlü diyalog ve görüntü üzerinden kararlar verilmiştir. Kararlarda en göze çarpan başlıklar ise çıplaklık, sevişme ve seks sahneleri, öpüşme, dikizleme, evlilik sorunları, homoseksüel ilişkiler, iç çamaşırları, tecavüz, namus, striptiz, cinsel organların görünmesi, yatak sahneleri, nikah, bekaret gibi durumlara ilişkin olanlardır. Cinsellik konusu alt kategorileriyle birlikte, başvurulan en geniş alandır. Örneğin *Harp mi Aşk mı?* Türkçe adlı *Ding-Dong* [*When Men Carried Clubs and Women Played Ding-Dong*, Bruno Corbucci, 1971] adlı film için verilen kararda (1973/318) daha önce 1972/761 sayılı kararla reddedildiği belirtilen filmin, yeniden incelenerek yedi maddede belirtilen sahnelerin çıkarılması gerektiği ifade edilmiş, "sutitre" [Fr. sous-titré - altyazı] yani altyazısı ve dublajı yapıldıktan sonra yeniden görülmesine 1973/85 sayılı kararla karar verildiği ifade edilmiştir. Bu karara istinaden 13.12.1973 tarihinde yeniden görülerek 1973/85 sayılı kararda belirtilen sahnelerin filmden "çıkarılmış olduğu görülmüş" ve ayrıca "1. Lista'nın Ari ile mağarada sevişirlerken 'Aşk yapmak yemekten iyi imiş' dediği sahnedeki, Lista'nın göğüs uçlarının göründüğü sahnenin; 2. Yaşlı adamla, Got'un karısının konuşurken, yaşlı adamın eliyle kadının önünü tuttuğu sahnenin (İngilizce diyalogdaki 'Ben parmağımla da yaparım' sözünün); 3. Homoseksüel Lolo'nun kendisini telmihen söylediği (İngilizce diyalogda) 'Biraz hayalini kullanırsanız ben de sizi idare ederim' anlamına gelen sözün; 4. Mukaddes dağda Ari'nin iki kadın arasına yattığı sırada kadınlardan birinin söylediği (İngilizce diyalogda) 'Vahşi hayvanlardan korktuğun için mi bu sopayı taşıyorsun'

sözünün; 5. Homoseksüel Lolo'nun mağarada Ari ile bulundukları sırada yaptığı hareketleri gösteren sahnelerin çıkarılması şartı ile" kabul edilmiştir. Bu kararda bu tür konularda sansüre konu olan birçok sahne ve ifadeyi bir arada görmek de mümkündür. Çıplaklık bu tür kararlarda sıkça karşımıza çıkmaktadır; çıplaklıkla birlikte mutlaka sansürlenen sahnelerden biri ise kadın karakterlerin "göğüs uçları"nın göründüğü sahnelerle, birden fazla kadın ve erkeğin birlikte yatakta göründüğü sahnelerdir. *Gaddar* (1974/69) filminde "Handa yatakta çıplak olarak kadının göründüğü sahnenin" çıkarılması; *Cehenneme Uçuş* (1973/143) adlı filmde "Nehirde yıkanan kadının çıplak göğüs uçlarının ve önünün çıplak olarak yakından görüldüğü" sahnenin; *Sevda Yolu* (1974/99) adlı filmde ise, erkek karakterlerden birinin "yatakta iki yanında çıplak kadınlarla yattığını gösteren sahnenin"; *Bir Kadının Dört Yönü / Dört Yönlü Kadın* (1974/14) adlı filmde ise "yatakta bir erkeğin iki kadınla birlikte yattığı sahnenin" çıkarılması şartı ile izin verilmiştir. *Vur Vur Kaç Kaç* (1973/145) filminde kadın karakterin (Yeşim Yükselen) "Streap-tease [striptiz] yaptığı esnada çıplak göğüs uçlarının göründüğü sahnenin çıkarılması" şartıyla; *Çılgın Kız / Üç Süper Adam* (1973/200) filminde "Maskeli baloda yarı belinin üstü tamamen açık olan kadının göğüs uçlarının göründüğü sahnelerin tümünün çıkarılması" şartıyla; *Dağ Kanunu* (1973/185) filminde "Galib ve arkadaşlarının av köşkünde kadınlarla alem yaparlarken ince tül ortasında kadının çırılçıplak görüldüğü" sahnelerin çıkarılması şartıyla ve *Harp mi Aşk mı? (Ding-Dong)* (1973/85) filminde "Mağarada [Lisitra'nın] göğüs uçlarının görüldüğü" sahnenin çıkarılması şartıyla kabul kararları vermiştir. *Sosyete Behçet* (1974/66) filminde doktorun erkek karaktere "Bu oda ne kokuyor" diye sorması üzerine erkek karakterin "Avrat kokuyor" ifadesinin; *Tanrı Sevenleri Korur* (1974/98) filminde deniz kenarında masa başında balıkçının erkek karaktere söylediği "Hatta sen üç karı alabilirsin" sözünün çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir.

Namus

Umumi ahlak konusunda filmlerde dikkat edilen bir diğer konu ise "namus"la ilgili görüntüler ve sözler olmuştur. *Deli* /1973/78) filminde kadın karakterin annesinin söylediği "Namus ne imiş bu zamanda, paran olacak paran" sözünün; *Kara Seyit / Kahpe Felek* (1974/144) filminde ise kadın karakterin uçurumun kenarında kendini aşağı atmadan önce söylediği "Erimin yüzüne bakacak hiçbir yerimi bırakmadılar" sözünün çıkarılması şartı ile; *Dağdan İnme* (1974/32) filminde ise, erkek karakterin kadın karaktere yazdığı mektubun okunması sırasında "Seninle imam nikahı ile evlendim. Bekaretinin karşılığı olarak 100000 lira gönderiyorum" sözünün çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir. Bununla birlikte düşünülecek bir başka konu ise "nikah" meselesidir. *Sultan Gelin* (1974/5) filminde Sultan Gelin'e yengesinin Veli hakkında söylediği "O senin nikahlın" sözünün ve yine Kayınbabasının Veli hakkında söylediği "O senin nikahlın" sözünün çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir.

Cinsel İma

Çıplaklığın yanında müstehcen ve müstehcen ima barındıran sahneler ve sözler de sansürlenmiştir. *Sabu Korsanlar Savaşı / Kahraman Korsan* (1973/174) adlı film "Çengel Peter'in Sabu ile kavga ettiği esnada Sabu'nun adamlarından birinin Çengel Peter için 'Donu bana kalsın, kaç zamandır pantolonu donsuz giyiyorum'" dediği sahnenin; *Anasının Gözü* (1974/201) filminde er-

kek karakterin "kendisini götürmeye gelen adama bozulan arabayı iterlerken söylediği 'Kıçınızı elinizle kapayın nefes çıkmasın' sözünün"; *Elif ile Seydo* (1973/93) filminde ise erkek karakterin dansöze söylediği "gel seninle emişelim" sözünün ve *Bas Parayı Bul Karayı* (1974/51) filminde ise "Kudret Şandra'nın Sami Hazinses'e sırtını ovdururken Leyla'nın söylediği 'Ben buradayım ona ne lüzum var' sözünün" çıkarılması şartıyla kabul edilmiştir. *Kara Duvak* (1973/112) filminde daha önceki ret kararında yer alan "Kızın rüyasındaki tahrik edici diyalogların çıkarıldığı" için bu haliyle kabul edildiği ifade edilmiş; *Karamanın Koyunu*'nda (1973/134) "Cünübüm, şeytan aldattı beni" cümlesinin çıkarılması şartı ile kabul kararı verilmiş; *Maceraya Bayılırım* (1973/171) adlı filmde erkek karakterlerin "yanlarındaki kızlarla geceleyin kaçar defa seviştiklerini parmak işaretleriyle birbirlerine gösterdikleri sahnenin" ve aynı filmde erkek karakterin yanında bulunan kıza muz yedirirken "Fazla ısırma acıtıyorsun" sözünün çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir. *Sayılı Kabadayılar* (974/140) filminde ise "Gazino'da Horoz Nuri'nin kucağına oturan şişman kadının eteklerinin arasına horozu soktuğu ve bilahare kadının horozun peşinden koştuğu sahnelerin tümünün" çıkarılması istenmiştir.

Cinsel ima içeren her türlü görüntü ve söz de filmlerde sansürlenmiştir. *Çapkın Hafiye* (1973/67) filminde erkek karakterin plajda söylediği "Yalarım" sözünün; *Erkek Dediğin Böyle Olur* (1974/97) filminde erkek karakterin (Öztürk Serengil) erkek güzeli seçildiği zaman jürideki kadına söylediği "Bu kupayı senin kupalarınla beraber alırım" sözünün ve aynı filmde erkek karakterin nikahtan sonra kadın karakterin kulağına söylediği "Berbere gider tamirat, tadilat yaptırır, gene gelirim" sözünün; *Kader Çıkmazı* (1974/52) filminde erkek karaktere (Aytaç Arman) üvey annesinin söylediği "Asıl malın iyisi bende" sözünün; *Zaloğlu Rüstem* (1974/20) filminde "kadın kıyafetiyle kaleye giren Zaloğlu'nun adamlarının askerlerle konuşmaları esnasında askerlerden birinin söylediği 'Senden bir çocuk isterim' demesi üzerine Ayı lakaplı olanın 'Doğurtabilir misin' sözlerinin"; yine aynı filmde "Zaloğlu'nun adamlarının kaleye girip Zaloğlu'nu kurtarmak için çare aradıkları sırada Ayı lakaplı olanın arkadaşına söylediği 'Bu sefer de kaleye kadın kıyafeti ile girersek bir şey yaparlar' sözlerinin" ve Ayı lakaplı karakterin söylediği "Rasputin'in kaburga kemiklerini kırar kıçına sokarım" sözlerinin; *Sosyete Behçet* (1974/66) filminde erkek karakterlerden birinin muhafızına söylediği "Arkamdan huylanıyorum, gel önüme otur" sözünün ve yine aynı filmde "Gani'nin hizmetçi kızın eteğinin altını elediği sahne ile bu arada söylediği 'Maşallah koç gibi' sözünün" çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir.

Öpme, Öpüşme, Sevişme

Öpüşme ve öpme sahneleri de müstehcen bulunarak sansürlenen sahneler arasındadır. *Çoban* (1973/238) adlı filmde samanlıkta, erkek karakterin kadın karakterin "vücudunun muhtelif yerlerini" "öptüğü sahnelerin" çıkarılması şartıyla kabul edilmiştir. *Anasının Gözü* (1974/201) adlı filmde ise, jeneriğin fonunda kullanılan "seks sesinin" ve kadın karakterin (Figen Han) erkek karaktere (İrfan Atasoy) söylediği "Eyvah kocam geldi" sözünün çıkarılması istenmiş; yine aynı filmde randevu evinde erkek karakter ile "sermaye kızın sevişme" sahneleriyle "randevu evi patronunun gözlüklü şahsa saldırarak sevişmeye zorladığı sahnenin" çıkarılması şartı konmuştur. Kararda ayrıca, Kadın karakter (Figen Han)

ile erkek karakterin (İrfan Atasoy) "elleri ayakları bağlı olduğu sırada sevişme sahnesi görülmediğinden" bu haliyle kabul edildiği belirtilmiştir. *Beş Tavuk Bir Horoz* (1974/74) adlı filmde ise, "muhtelif yerlerdeki sevişme sahnelerinin tümünün" ve kocasının kadın karakteri "dürbünle" seyrettiği sahnelerin, "yataktaki sevişme sahnelerinin tümünün", erkek karakterin "çıplak olarak doktor tarafından muayene edildiği sahnelerin tümünün", muayene sonrasında doktorun söylediği "Boğa gibisin, sende müthiş bir seks gücü var" sözünün çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir. *Sosyete Behçet* (1974/66) filminde erkek karakterlerden birinin diğerinin "karısı ile yattığı ve seviştiği sahnelerin"; *Dağ Kanunu* (1973/185) filminde kadın karakterin erkek karakterle "dere kenarında seviştiği" sahnenin; *Cennetin Kapısı* (1973/281) filminde "plajda çıplak olarak sevişen iki kişinin göründüğü sahnenin"; *Büyük Soygun* (1974/44) filminde erkek hippi karakterin "otomobilde kızın üstünde olarak görül[düğü] sevişme sahnesinin ve bunu takiben söylenen 'tamam yavrum' sözünün"; *Büyük Vurgun* (1973/66) filminde ise, kardeş olan erkek karakterlerin evde "iki kadınla seviştiklerini gösteren sahnenin tümünün"; *Deli* /1973/78) filminde erkek karakterin 2 defa kadın karakterle sevişme sahnesinin; *Dört Hergele* (1974/77) filminde ise, erkek karakterin "seviştiği çıplak kadının kalçalarını ve kaba etini okşadığı sahnelerin"; *Kanun Pençesi / Çılgınlar* (1973/153) filminde, kadın karakterin erkek karaktere filmin sonunda "Seni Seviyorum" diyerek "boynuna sarıldığı sahnenin" çıkarılması şartıyla; *Kaplan Kadın / Dehşet Adası* (1974/17) filminde ise dans hocası olan karakterin "adada kumlar üzerinde kadını altına alarak ve üzerine çıkarak dans ettiği sahnelerin"; *Ölüm Tarlası*'nda (1974/54) "samanlıkta sevişmek için yere çöktükleri sahnenin"; *Zalim* (1973/204) filminde erkek karakterlerden birinin karısının diğer erkek karakterle seviştiği sahnelerin çıkarılması istenmiş ya da çıkarılması şartıyla izin verilmiştir. Sadece kadın ve erkek arasındaki sevişme sahneleri ya da cinsel ilişkiler değil aynı zamanda hayvanların "cinsel ilişkileri" de sansürlenmiştir. *Harp mi Aşk mı? (Ding Dong)* (1973/85) adlı filmde "tavuk ile horozun cinsi münasebette bulundukları sahnelerin çıkarılması" istenmiştir.

Sevişme sahnelerine ilişkin olarak alınan kararlar içerisinde dikkate değer olan birkaç karar ise sevişme sahnesinin "olmadığı" ya da "görülmediği" belirtilerek kabul kararları verilmesidir. Örneğin *Bırakın Yaşayalım* (1974/127) adlı filmde erkek karakterin bir kadınla çıplak olarak yatakta sevişme sahnelerinin olmadığı görüldüğünden bu haliyle kabul"; *Deli Ferhat* (1974/174) filminde ise, Deli Ferhat'ı dert edinen pavyon kızı ile ve Kazım Kartal'ın sevgilisi ile çıplak sevişme sahneleri görülmediğinden bu haliyle kabul"; *Korku Çemberi* (1973/79) filminde Nuray ile Kenan'ın yatakta çıplak olarak sevişme sahnelerinin görülmediğinden" ve *Mağlup Edilmeyenler* (1974/192) filminde "Melek Görgün'ün, Kazım Kartal ve Hamit Yıldırım'la çıplak müstehcen sevişme sahneleri görülmediğinden bu haliyle" kabul edilmesine karar verilmiştir denir bu kararlarda.

Cinsel Saldırı

Bu kategoride sansürlenen bir başka konu ise "tecavüz" sahneleri olmuştur. *Büyük Soygun* (1974/44) filminde erkek karakterin "Kilyos yolunda rastladığı kızı yere yatırarak tecavüz ettiği sahnenin"; *Elif İle Seydo* (1973/93) filminde Seydo'nun "Kanlı divanenin kızının ırzına geçtiği sahne ile bu tecavüzü açıklayan konuşmaların tümünün" ve aynı filmde Divane'nin kızına

mağarada Elif'in yardımıyla iki çapulcunun tecavüz ettikleri sahnenin"; *Atlı Han / Canbey* (1973/177) filminde filmin başında obadan kaçırılan "kızlardan birine iki kişinin birden tecavüz ettiği sahnenin tümünün çıkarılması"; *Belalılar Şehri / Haydutlar Şehri* (1973/120) filminde ise, "kızın çıplak olarak haydutlar tarafından sudan çıkarıldığı ve bilahare tecavüz edilme ve çıplak göğüs uçlarının görüldüğü sahnenin çıkarılması"; *Deli* (1973/78 filminde "tecavüz sahnesi ve jiklet çiğneyenin ayağına basma sahnesinin"; *Dört Hergele* (1974/77) filminde, erkek karakterin "gözü önünde karısına tecavüz edildiği ve bunu ifade eden (pantolon çıkarma, kemer çözme ve pantolon ilikleme) sahnelerinin" çıkarılması; *Kader* (1974/112) filminde ise "Gergedan Osman'ın Hülya'ya (Neriman Köksal) tecavüz ettiğini gösteren sahne"nin çıkarılması şart koşulmuş ya da bu gerekçelerle reddedilmişlerdir. *Ölüm Yolcusu* (1974/123) filminde ise "evli kadına kulübede tecavüz edilme ve tecavüz edildiğini belirten konuşmaların ve *Siyah Eldivenli Adam* (1974/37) filminde de kadın karakter erkek karakterlerden birinin "yere yatırdıktan sonra tecavüz ettiği sahnenin" çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir. *Aşkın Zaferi* (1974/15) filminde ise "Jandarma Onbaşısının içki içerek bayan öğretmenin evine girişi ve öğretmene tecavüze yeltendiği sahnelerin tümünün" çıkarılması istenmiştir

Bu konudaki kararlardan biri de *Kızgın Toprak* (1973/323) filmi için alınmış olan karardır. Bu kararda; "Evvelce 13.12.1973 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek, senaryosuna uymadığından halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna 973/319 sayı ile karar verilen Kadri Film Kurumu'na ait *Aşkın Kanunu* adlı film, 14.12.1973 tarihinde yeniden görülmüştür. Sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine, 1) Çello Ağa'nın adamlarının Sultan'ı kaçırıp teker teker tecavüz ettiklerini gösteren sahnelerin, 2) Sultan'ın kanlı donunun Çello'ya gösterildiği, evin kapısına asıldığı sahnelerin, 3) Köy kadınlarının söylediği 'dağa kaldırmışlar üç gün eğlenmişler' sözünün çıkarıldığı, 4) Sultan'ın Şirvan tarafından öldürülmeyip, Şirvan'ın Jandarmalar tarafından yakalandığının belirtildiği görüldüğünden, ayrıca 5) Sultan'ın, Çello'nun adamları ile evden kaçırıldıktan sonraki boğuşma sahnelerinin, 6) Köylü kadınının söylediği 'gelen geçmiş, giden geçmiş' sözünün, 7) Evin sundurmasında asılı görülen ilmikli iplerin göründüğü sahnelerin, 8) Sultan'ın Şirvan'a söylediği 'Kirlettiler beni, boğazıma orak takıp sıradan geçtiler' sözünün, 9) Şirvan'ın, Çello'yu öldürmeye giderken at üzerinde düşündüğü ve perdede siyah beyaz görünen tecavüz sahnelerinin çıkarılması şartıyla, isminin *Kızgın Toprak* olarak değiştirilmesinde bir sakınca olmadığına karar verildi" denir.

Bu konuda diğer filmlerde de şu kararlar alınmıştır. *Kara Duvak* (1973/112) filminde "Eşkıya'nın Şakir'in ablasına tecavüz ettiği sahnenin çıkarıldığı"; *Kara Seyit / Kahpe Felek* (1974/144) filminde "Seyit'in annesi ile karısı Binnaz'a tecavüz edilme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden bu haliyle kabul" edilmesine karar verilmiş; *Kuduzlar / Kolay Kahraman* (1973/88) filminde kadın karaktere "tecavüz edilen sahnenin tamamının çıkarıldığı" belirtilerek kabul kararları verilmiştir.

Bunların dışında "umumî terbiye ve ahlâka aykırı" görülen genel ahlak ilkeleri diye kategorize ettiğimiz kategoriye giren birçok karar vardır. Örneğin *Bas Parayı Bul Karayı* (1974/51) filminde erkek karakterin "korkudan pantolonunu kirlettiğini" gösteren

sahnenin; *Deli* (1973/78) filminde "Anne ve babanın kızlarını satma sahnesinin" çıkarılması şartıyla izin verilmiştir. *Erkek Dediğin 4 Karılı Olur* (1974/61) filminde ise "dilekçeye ekli Türkçe diyaloglarının, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre Umumî terbiye ve ahlâka aykırı olduğu görüldüğünden İstanbul İl Film Kontrol Komisyonu'nun vermiş olduğu mezkûr kararın yerinde olduğuna" çoğunlukla karar verilmiştir. *Kader* (1974/112) filminde kadın karakterle erkek karakterin "korulukta alt alta üst üste yuvarlandıkları sahnenin çıkarılması şartıyla"; *Korku Çemberi* (1973/79) filminde erkek karakterin kadın karakteri kurtarmaya geldiği zaman "söylediği 'Anan beni iyi tanır', 'Anana beni sor' sözlerinin" çıkarılması şartıyla; *Meryem* (1974/55) filminde "Hatice'nin Meryem'e ağabeylerinden bahsederken söylediği 'Onlara bir avratlık yapmadığım kaldı' sözünün" ve "Hatice'nin ağabeyleri ile münakaşa ederken söylediği 'Ben sizin avradınız mıyım' sözünün çıkarılması şartıyla; *Topal* (1973/308) filminde, "Zühre'nin söylediği 'Bana Müslüm'den başkası uçkur çözemez' sözünün çıkarılması şartıyla; *Üç Balıkçı Kız* (1974/41) filminde "balıkçı kızlardan Deniz'in sevgilisi Boncuk'un söylediği 'Kaldır eteğini' sözünün çıkarılması şartıyla"; *Yatık Emine* (1974/182) filmi ise, "filmin sonunda Atilla Ergün'ün yeni güvey ile beraber Yatık Emine'nin evine gittiklerinde ölen Yatık Emine'ye 'Henüz daha sıcak' deyip omuzlarını ve ellerini ovuşturarak üzerine kapandığı sahne ile kapıdan çıkarken söylediği 'Daha hala sıcak be' sözünün çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir.

Cinsel Organların Görünmesi

Filmlerde cinsel organların görülmesi ya da onların ima edilmesine ilişkin görüntü ve sözler de sansür konusu olmuştur. *Harp mi Aşk mı?* (1973/85) Türkçe adlı *Ding-Dong* [*When Men Carried Clubs and Women Played Ding-Dong*, Bruno Corbucci, 1971] filmine "Kamışla, sakallı adamın belden aşağı kısmının ölçüldüğünü gösteren" ve yine aynı filmde "başparmak ve işaret parmağı ile tenasül uzvunun ölçüldüğünü belirten" sahnenin çıkarılması şartıyla izin verilmiştir.

Cinsel Kimlikler, Dikizleme, Ayrımcılık, İç Çamaşırları

Ek olarak "taciz", "dikizleme" ve homoseksüel ilişkilerin bulunduğu sahnelere ilişkin de sansür kararları verilmiştir. *Kurt Yemini* (1973/297) filmi erkek karakteri bulup intikamlarını almak için gazinoya gelen "iki garip kıyafetli adamın, konsomatrislerle özel eğlence yaptıkları sırada birisinin, kızın ayaklarına eğilerek mini eteğinin altını seyrettiği sahnenin tümünün çıkarılması şartıyla" kabul edilmiştir. *Cehenneme Uçuş* (1973/143) filmi kadın karakterle çete reisinin metresi olan kadının "sevişme sahnesinin tümünün" çıkarılması istenmiştir. Aynı şekilde homoseksüel ilişkiyi ima eden hareketler de sansüre uğramıştır. *Bir Baltaya Sap Olamadım* (1973/189) filminde erkek karakterin "Simit satarken münakaşa ettiği gence parmaklarını halka şekline sokarak 'Sensin simit' dediği sahnelerin çıkarılması şartıyla kabul edilmiştir. *Harp mi Aşk mı?* (Ding-Dong) (1973/85) filmindeki Lolo karakter için "Homoseksüel Lolo'nun mağarada cinsi sapıklıklarını gösteren" sahnelerin çıkarılması istenmiştir.

İç Çamaşırları

Filmlerde görülen hem erkek hem de kadın iç çamaşırları da sansür için gerekçe oluşturmuştur. *Sevgili Hocam* (1973/68) filminde erkek karakterin "yamalı iç çamaşırı ile göründüğü sahnelerin" çıkartıldığı belirtilmiş; *Çirkin Dünya* (1974/191) filminde

Kedi adlı karakterin "başına kadın külotu taktığını gösteren sahnenin çıkarılması şartı ile kabul" edilmiştir.

Fuhuş

Fuhuşa "teşvik" ettiği kanısı oluşan konularda da sansür kurulları kararlar vermiştir. *Arka Sokak* (*Back Street*) (1974/59 filminde "Sakallı Fu'nun batakhanesine gelen Lulu'yu fuhuşa teşvik eden mahiyetteki konuşmaları ve Lulu'nun loca aralığından sevişen çıplak kadın ile erkeği seyrettiği sahnenin çıkarılması şartı ile ayrıca "sutitre" [Fr. sous-titré - altyazı] veya dublajı yapıldıktan sonra tekrar görülmesine ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Filmlerde striptiz sahneleriyle "genelevler" ve "randevu evlerinde" geçen sahneler de sansürlenmiştir. *Deli* /1973/78) filminde kadın karakterin "streaptease sahnesinin"; *Canım Kardeşim* (1973/90) filminde "genelev sokağı ve genelevde geçen sahnelerin tümünün" çıkarılması istenmiştir.

Argo, Küfür, Hakaret, Müstehcen Konuşmalar

Sansür kurulları argo ifadeleri de çoğunlukla sansürlemiştir. Filmlerde "orospu", "kahpe" gibi kelimeler sansür kurulları tarafından sıkça kararlarda zikredilen kelimeler olmuştur. Bu defter özelinde çok sayıda filmde "bok" kelimesinin çıkarılması istenmiştir. *Afyon* (1974/129) filminde erkek karakterin "yatakta kızla seviştiği sırada telefon çalması üzerine söylediği 'Bok' sözünün ve *Bedrana* (1974/78), *Belalılar* (1974/126), *Büyük Şamata* (1974/58), *Derya Gülü* (1974/11), *Erkeksen Kaçma* (1974/137), *Gecelerin Hakimi* (1973/116), *Kalleş* (1974/53), *Köyden İndim Şehire* (1974/180), *Tehlikeli Görev / Görevimiz Tehlike* (1973/97) adlı filmlerde geçen "bok" kelimesinin çıkarılması istenmiştir. *Çapkınım Hovardayım* (1974/153) filminde erkek karakterin (Yalçın Gülhan) söylediği "Sünnet ettiririm, çorbasını içtiririm" sözüyle "Bok" kelimesinin çıkarılması; *Huma Kuşu / Alman Gelin* (1974/125) filminde söylenen "Zeytin değilmiş, keçi bokuymuş" sözünün çıkarılması ve *Karanlık Yıllar* (1974/177) filminde geçen "Tersim boktur" sözünün çıkarılması şartı konmuştur.

Bir Baltaya Sap Olamadım (1973/189) filminde "Alışmamış kıçta don durmaz" sözünün; *Bitirim Kardeşler* (1973/125) filmine oğullarının, babaları (Hulusi Kentmen) için sarf ettikleri "Moruk" kelimesinin; *Cennetin Kapısı* (1973/281) filminde "Sanki ayılara kaval çalıyorum" sözünün çıkarılması şartı koşulmuştur. *Çapkın Hafiye* (1973/67) filminde "argo kelimelerin çıkartıldığı" vurgulanmış; *Kara Seyit / Kahpe Felek* (1974/144) adlı filmde, erkek karakterin elleri bağlı diğer erkek karaktere söylediği "Avradın, avradım oldu" sözünün; *Kısmet* (1974/193) filminde erkek karakterin (Öztürk Serengil) söylediği "Büzük" kelimesinin; *Köpekler* (1973/123) filminde "Pezevenk" sözünün çıkarılması şartı ile kabul kararı verilmiştir. Filmlerde bir yandan argo olan ama bir yandan da "anneliğe", "babalığa" ve kadına ilişkin aşağılayıcı ifadeler de ayıklanmıştır. *Mahkum* (1973/82) filmi erkek karakterin mahkemede babasına "Serseri" dediği sahnenin; *Sokaklardan Bir Kız* (1974/138) filmi erkek karakterin (Orçun Sonat) söylediği "Anam avradım olsun" sözünün; *Tehlikeli Görev / Görevimiz Tehlike* (1973/97) filmi "Eşoğlueşşek", "Orospu çocuğu" gibi ifadelerin çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir. Filmlerde sıkça sansürlenen kelimelerin başında ise "orospu" ve "kahpe" kelimeleri gelmektedir. *Karanlık Yıllar* (1974/177), *Dört Hergele* (1974/77), *Kardeşim* (1974/181), *Zalim* (1973/204) gibi filmlerde kullanılan "Orospu" kelimesinin

çıkarılması şartı ile kabul kararları verilmiştir. *Asiye Nasıl Kurtulur* (1973/305) filminde öğretmen karakterinin söylediği "Bunun anası da kahpe kendisi de" sözünün çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir. *Deli* /1973/78) filmi ise, "Kızın (Ceyda Karahan) söylediği 'Orospu' sözü ile 'Muhabbet tellallığının meslek' olduğunu belirten sözünün" çıkarılması şartıyla kabul edilmiştir. *Harp mi Aşk mı?* (*Ding-Dong*) (1973/85 filminde at üzerinde yapılan "çirkin kol hareketi"nin ve "Sazdan kulübenin önünde Got'un diz çökerek yaptığı hareketleri gösteren" sahnelerin çıkarılması istenmiştir.

Uzun Saç, Favori, Kıyafet

Namus Belası (1974/132) filminde asker olan erkek karakterlerin "uzun saçlı ve favorili resmi elbise ile göründüğü" sahnenin ve *Sevda Yolu* (1974/99) filminde "savaş alanında Teğmen Tarık'ın uzun saçlarının göründüğü" sahnenin çıkarılması istenmiş. *Affedilmeyenler* (1973/118) filminde ise "Jandarma kuvvetlerinin faal görülmediği gibi evlerine saçları ve favorilerinin, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin İç Hizmet Kanunu'na aykırı ve Jandarmaların sakil bir durumda olduğu görüldüğünden bu haliyle Red" edilmiştir. *Ezo Gelin* (1973/181) filmi "Ezo Gelin'in Kore'den dönen askerlere, Ali'nin resmini gösterdiğinde, uzun saçlı ve favorili eri gösteren" kısımların çıkarılması şartı ile kabul edilmiş; *Kader Yolcuları / Amansız Takip* (1073/92) filmi ise "Jandarmaların uzun saçlı ve favorili olarak göründükleri sahnelerin çıkarılması" şartı ile kabul edilmiş; *Pınarcık / Kanlı Değirmen* (1973/168) filmi "Jandarma astsubayının Kıyafet Kararnamesi'ne aykırı uzun saçlarla görüldüğü gibi şapkasının astsubay şapkası olmayan subay şapkası olduğu görüldüğünden *Nizamname*'nin 7/7'ye göre red" kararı verilmiştir. *Damgalı Adam* (1974/86) filmi Emniyet Amiri'nin kapısında duran "resmi üniformalı uzun saçlı polis memurunun göründüğü sahnenin" çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir; *Sevgili Hocam* (1973/68) filmi için ise "favori ve uzun saçlı polis memurunun görüldüğü sahnelerin" çıkartıldığı görüldüğü için kabul kararı verilmiştir. *Ezo Gelin* (1973/181), *Ölüm Tarlası* (1974/54), *Vahşet* (1974/93), *Yanaşma* (1973/337), *Zalim* (1973/204) gibi filmlerde de uzun saçlı ve favorili karakterlerin bulunduğu sahnelerin çıkarılması konusunda kararlar verilmiştir. *Balıkçı Osman* (1973/201) filmi ise, "Muzaffer Tema ve adamlarını yakalamaya gelen, polis arabasından ilk çıkan ve Muzaffer Tema'dan teslim olmasını isteyen, Kıyafet Tüzüğüne aykırı giyimli zabıta memurunu gösteren sahnenin çıkarılması şartı ile kabul" edilmiştir. *Çapkın Hafiye* (1973/67)" filmi için "silah ısmarlayan çetenin mümessilinin yakasında eski muharipler rozeti taşıdığını gösteren sahnenin" çıkarılması şartı konmuştur. *Kaderimiz* (1973/218) filminde ise "çarpışma mahalline gelen üniformalı polisin kırmızı gömleğinin görüldüğü sahnenin çıkarılması şartı ile kabul" kararı verilmiştir.

Güvenlikle İlgili Konular

Güvenlik ve güvenlik kuvvetleriyle ilişkili olarak asker ve askerlikle, silah kullanımıyla, eşkıyalıkla, zabitlerle, jandarmayla, polisle, mahkemeyle, Osmanlı'yla, Kıbrıs ve Kore Savaşı'yla ilgili konularda kararlar alınmıştır. Bu kararlar içerisinde bazı kararlar asker ve polislerin saçlarının uzun ve favorili olmasıyla ilgilidir.

Asker, Askerlik, Jandarma

Askerliğe ilişkin konularda alınmış diğer kararlar içerisinde ise şunlar vardır. *Ölüm Meydanı* (1973/152) filminde karakterlerin "profesörü hudut köprüsünden geçirmek

için yabancı nöbetçi erlerini öldürdükleri sahnenin tamamının çıkarılması şartı ile kabul" edilmiş; *Aşkın Zaferi* (1974/15) filminde ise Fatma'nın öğretmene söylediği "Onbaşıyı suya düşmüş it enciğine döndürdü" sözünün çıkarılması şartı ile kabul edilmiş; *Ezom / Bir Dost Bulamadım* (1973/180) filminde erkek karakterlerden birinin söylediği "Askerin karısı dul sayılır" sözünün çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir. Jandarmaların yer aldığı birçok film de sansüre uğramıştır. *Aşkın Zaferi* (1974/15) filminde "Jandarma Onbaşısının içki içerek bayan öğretmenin evine girişi ve öğretmene tecavüze yeltendiği sahnelerin tümünün" çıkarılması istenmiş; *Bedrana*'da (1974/78) "Jandarma Onbaşısının Şahin'e jeepte giderken söylediği 'terhise 3 gün kaldı, neredeyse postu deldirecek" sözünün çıkarılması kararı verilmiştir. *Aşkın Zaferi* (1974/15) filminde "Jandarma onbaşısının okula girişi ve bayan öğretmen tarafından kovulduğu" sahnenin çıkarılması istenmiş; *Kuşçu* (1973/277) filminde "Murat'ın mahkeme salonunda karısının ve çocuğunun katillerini tabanca ile vurduğu esnada salonda bulunan Jandarma erlerini gösteren sahnenin çıkarılması" istenmiştir.

Polis

Bir Baltaya Sap Olamadım (1973/189) filminde sinema karaborsacılığı yaparken polis tarafından tutularak karakola getirilen karakterin komiserin odasında geçen sahnelerin tümünün çıkarılması istenmiş; *Bir Damla Kan Uğruna* (1974/88) filminde Emniyet amirinin Salih'e söylediği "Bu bıçak hakikaten senin mi? Seni şimdilik serbest bırakıyorum" sözünün çıkarılması şartı ile kabul edilmiş; *Boşver Arkadaş* (1974/71) filmi karakterin kaçarken "baskın yapan polislerden birini vurduğu sahnenin" çıkarılması istenmiş; *Deli Ferhat* (1974/174) filminde Deli Ferhat kasayı soyduğu için suçlu bulunması hasebiyle, komiserin Deli Ferhat ile kızını aynı kelepçe ile kelepçeleyip 'Sizi müebbetten evlenmeye mahkûm ediyorum' dediği ve kızını gösteren sahnenin tümünün çıkarılması şartıyla izin verilmiş; *Gel Gardaş Gel* (1974/176) filminde erkek karakterin "Karakolda Başkomiserle laubali bir şekilde konuştuğu sahnelerin" ve filmin sonunda erkek karakterin "polis şefine söylediği 'Sen ona bakma, sustuğu zaman mangalda kül bırakmaz' sözünün çıkarılması şartıyla izin verilmiştir.

Görevimiz Tehlike (1973/121) filmi polis müdürünün karakterler arasındaki kavgaya "bataklık içinde seyirci olarak baktığı sahnenin çıkarılması şartı ile kabul" edilmiş; *Gurbetçiler* (1973/187) filmi Emniyet şefinin "zorla ve silah tehdidiyle babasının rakiplerinden, babası lehine senet imzalattırdığı sahnelerin çıkarılması" şartı konmuş; *Kabadayının Sonu* (1973/89) filmi filmin sonunda Polis Şefinin erkek karaktere söylediği "Serbestsin" sözünün çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir. *Kuduz / Kolay Kahraman* (1973/88) daha önceki kararda belirtilen "Suçluların Jandarma tarafından teslim alındığının" belirtilmesinin eklendiği için kabul kararı verilmiş; *Tam İsabet* (1973/224) filminde filmin sonunda "Cudi ve diğerlerinin polis tarafından yakalandığının belirtildiği görüldüğünden bu haliyle kabul" edildiği belirtilmiştir. *Ölüm Satanlar* (1973/270) filminde "Murat'ın hareketlerinin meslek nizamına uygun olmadığı ve bu haliyle memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı ve cürüm işlemeye tahrik eden sahneler ihtiva ettiğinden" *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8 ve 9. fıkralarına göre ret kararı verilmiştir; *Taşralı Kız* (1974/209) filminde bavulunu çaldıran kadın karakterin karakola gittikten sonra komiserle aralarında geçen konuşmalardan Komiserin söylediği "Her

Tophaneli Murat (Çetin İnanç, 1972)

parasını çaldıran bize gelirse yandık" sözü ile "Komiserin elini masaya vurarak 'Ben müneccim değilim, komiserim komiser" dediği sahnenin çıkarılması şartı ile kabul kararı verilmiştir. *Tehlikeli Görev / Görevimiz Tehlike* (1973/97) filminde "Müdüriyette bir sivil polis tarafından esrarkeş çocuğun tokatlanması sahnesinin" çıkarılması ve yine aynı filmde, filmin sonunda söylenen "Tabancamda kurşun kalmadı, istersen beni vurabilirsin" sözlerinin çıkarılması şartıyla; *Tophaneli Murat* (1973/160) filminde erkek karakterin kendisini yakalamak isteyen iki polise "omuz vurarak kaçtığı" sahnenin ve aynı karakterin "polis tarafından vurulduktan sonra ateş edildiğinin görüldüğü" sahnenin çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir. *Vur Vur Kaç Kaç* (1973/145) filminde "Komiser Yılmaz Ali'nin, boğa güreşi yapar şekilde dövüştüğü hayduta tekrar yumruk vurduğu" sahnenin ve aynı filmde ormanlık alanda haydutlarla boğuşma sonucunda iki kişinin ölmesi üzerine kadın karakterin "İki kişi öldü" demesi ve bunun üzerine ise Komiser Yılmaz Ali'nin söylediği "Boşver, zaten belalarını arıyordu" sözünün çıkarılması ve Yılmaz Ali'nin kavga ettiği gangsterin "boynunu iki ağaç arasına sıkıştırarak kırdığı ve bu şekilde öldürdüğü sahnenin" çıkarılması şartıyla kabul edilmiştir.

Yankesici (1974/196) filminde "Komiser Ateş ile kardeşi İrfan'ın komiseri vurmaya gelen iki kişiyi ateş ederek vurdukları sahnenin çıkarılması şartı ile kabul" edilmiş; *Yedi Kişi Ölecek* (1973/94) filmi için "Polis Yaşar'ın, Kazım'ın meyhanesinin merdivenlerinde üç kişiyi tabanca ile öldürdüğü sahnenin çıkarılması şartı ile kabul" karar verilmiş; *Mağlup Edilmeyenler* (1974/192) filmine polis şefinin iki arkadaşıyla beraber "depodan eski eserleri alıp kaçarlarken depo bekçilerine ateş ederek onları yaraladıkları sahnenin çıkarılması şartıyla" izin verilmiş; *Namus Belası* (1974/132) filminde kadın ka-

rakterin erkek karakteri sakladığı odaya Komiserin girdiği sahne ile komiserin söylediği "Bütün evleri arayın" sözünün çıkarılması istenmiştir. *Kara Haydar* (1973/162) filminde "Haydar'ın kardeşinin katilini bulmak için çeteye mensup bir şahsı ve kadını at arabasına bağlayıp konuşturmak isterken Komiser Zeki'nin vaka mahalline gelişi ve aralarında geçen konuşmaları gösteren sahnelerin tümünün çıkarılması" şartıyla kabul edilmiştir.

Zabıta, Zaptiye

Üçümüze Bir Mezar (1973/166) adlı film için verilen kararda "Dilekçede belirtilen birçok sahne çıkarılmış olmakla beraber umumi mahiyeti itibariyle çetenin birçok köyleri bastığı adamları öldürdüğü halde zabıtanın ancak filmin sonunda göstermelik gibi ortaya çıktığı görüldüğünden" *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrası gereğince reddedilmiş; *Dağ Kanunu* (1973/185) filmi için "Arslan Bey'in tevkife gelen zaptiyelerin etrafının Arslan Bey'in adamları tarafından sarılıp naçar kalıp zaptiyelerin orayı terk ettikleri sahnenin çıkarılması" şartı konmuş; *Sarsılmış Kuvvet* (1974/87) filminde ise "Ömer'in dört zaptiye erini öldürdüğü sahnenin", "Ömer'in dağda Kara Efe'ye söylediği 'Dört zaptiye öldürdüm de ondan sana sığındım' sözünün çıkarılması" şartı ile kabul edilmiştir. *Elif ile Seydo* (1973/93) filmi ise "Kesik kolun Zaptiye erlerini öldürdüğü sahnenin" çıkarılması şartıyla kabul almıştır.

Mayın, Sınır, Eşkıya

Bu defterde kaçakçılıkla ve sınırlardaki mayınlı alanlarla ilgili bazı konular da sansüre uğramıştır. *Pembe Dünya* (1974/29) filminde "Sınırdaki mayınlı sahadaki patlamalar ve buna ait konuşmaların bulunduğu sahnelerin" *Ölüm Tarlası* (1974/54) filminde "jenerikten sonra Kartal Tibet ve kaçakçı arkadaşlarının, mayın tarlasından geçiş sahnesinin"; *Salako* (1974/219) filmi ise, "Salako'nun gazetede resminin çıktığı ve köylülerin bu gazeteyi okuduğu sahnelerin çıkarılması" şartı ile kabul edilmiştir.

Yabancı Subay

Kahramanlar / Bayrak (1974/151) filminde "Yılmaz Köksal'ın yabancı subayla leblebi satarken yaptığı kavga sahnelerinin tümünün" çıkarılması istenmiştir.

Kıbrıs

Kıbrıs'la ilgili konular da sansüre konu olmuştur. *Kıbrıs* (1974/218) filminde "Tahrip edilmiş Rum araçlarının yanında bulunan yanmış ve kömürleşmiş cesetleri gösteren sahnelerin çıkarılması" istenmiş ve "Lefke'den bahis edilirken, Adanın Batısı'nda olduğu şeklinde düzeltilmesi" şartı konmuştur. *Kıbrıs Zaferi / Barış İçin Savaşanlar* (1974/183) filmi ise, "İkinci Cihan Harbi'nde geçmiş muharebe sahnelerinden, Türk askeri intibaını veren ve bu meyanda bunların öldürülmelerini gösteren sahnelerin" çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir. Film için Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin talebi üzerine Genelkurmay Başkanlığı tarafından gerekli inceleme yapıldıktan sonra gereğinin yapılmasına karar verilmiştir. *Türk Aslanları* (*İstiklal Harbinden Kıbrıs'a*) (1974/199) adlı filmde "1. 1964 Kıbrıs harekâtı sırasında, aslında ecnebi kaynaklı, hava hücumunu gösteren sahnelerin, 2. Taş ocağında pranga mahkûmlarının zaptiyelerle yaptıkları çatışma sahnelerinin tümünün, 3. İstiklal Savaşı'nda düşman cephane kolu olarak gösterilen REO kamyon konvoyunun göründüğü sahnenin çıkarılması şartı ile halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında herhangi bir sakınca bulun-

madığına ekseriyetle" karar verilmiştir. *Zafer Kartalları Kıbrıs'ta* (1974/186) filmi ise, "Kıbrıs harekâtı sırasında piyadenin hücumunu gösteren sahnelerden, erlerin piyade tüfeği ile görüldüğü sahnelerin çıkarılması" şartı ile kabul edilmiştir.

Osmanlı, Bizans

Dağlar Kurbanı (1973/127) filmi için ise "18.4.1973 gün ve 973/104 sayılı Senaryo Kararında belirtilen, köylünün mayıncı Hasan'a söylediği "Kerim'i Osmanlı öldürdü" sözünün çıkarılmış olduğu görüldüğünden kabul kararı verilmiş; *Elif İle Seydo* (1973/93) filminde "Divane'nin eski Osmanlı Zabiti olduğunu belirten konuşmalarının tümünün" çıkarılması istenmiştir. *Gardaş Beni Eversene* (1973/96) filminde ise gazinoda söylenen "Burada paşalar eğlenir. Biz de paşa olduk" cümlelerinin çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir. *Sivas, Yozgat, Manisa-Salihli, Konya, Afyon, Aydın, Denizli, Kırşehir, Nevşehir-Ürgüp* (1974/161) adlı filmlerden *Sivas* filmi "ihtiyar adamın söylediği marşın mısralarında geçen 'Osmanlılar dönmez geri' sözlerinin, yeni nesil üzerinde yanlış anlaşılmalara meydan vermesi bakımından çıkarılması" şartı ile kabul edilmiştir. *Köyden İndim Şehire* (1974/180) filmi ise "Sahaf Ali Rıza'nın 4 kardeşin verdiği altını aldıktan sonra tezgahtara söylediği 'Bu Bizans altını' sözünün çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir.

Gazi Kadın (Nene Hatun)

Gazi Kadın (1974/47) filmi için verilen kararda ise, "Aziziye Tabyalarının düşman tarafından baskınla alındıktan sonra, halkın Aziziye Tabyalarını aldığını gösteren sahnelerin bulunmadığı görüldüğünden, bu haliyle, halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verildi" denir. Karara Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi Albay Rıza Özergen, şerh düşerek, "Nene Hatun senaryosunun pek çok görüntülerini ihtiva" ettiğini, "Zamanın Türk ordusunu sefil ve perişan görüntüler içinde" aksettirdiğini, "Bazı sahneleri ile Gazilik vasfına uygun olmayan gayri ahlaki görüntüleri ihtiva" ettiğini, "Kısmen de olsa din propogandası aksettirmekte" olduğunu belirterek, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 4 ve 7. fıkraları gereğince ret kararı vermiştir. Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince reddi reyinde ve tarihi gerçeğe Gazi Kadın unvanı verilmesinin uygun olmadığı kanaatindeyim" diyerek karşı oy vermiştir.

Suç, Şiddet ve Adalet

Adalet, mahkeme, avukatlık gibi konularda da sansür kurulları kararlar vermiştir. Hukuk sisteminin doğru işlemediği ya da işleyişine ilişkin sorunları görünür kılan çeşitli söz ve görüntüler sansüre maruz kalmıştır. Adalet ve hukuk sistemine güvensizliği ifade eden söz ve eylemlerle görüntüler sansürlenmiştir. *Beklenmeyen Adam* (1973/184) filmindeki "Kanunun nasırına basmasın" ve "Yoksa imam başımızda gazel okurdu" cümlelerinin çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir. *Destan* (1973/336) filminde "Muhtarın, Jandarmalar geldiği vakit bir köylünün kendisine doğruyu söyle demesi üzerine 'Ben canımı sokakta bulmadım' sözünün; *Deli* /1973/78) filmindeki "mahkeme sahnesinin"; *Hesapta Bu Yoktu* (1973/131) filminde "mahkemede hakimin söylediği 'Şahitler söz sizindir' sözünün çıkarıldığı ve "mahkeme safahatının usulüne uygun şekle getirildiği görüldüğünden ve savcının mahkemede son söz olarak söylediği "Suçluya Ölüm" sözünün de çıkarılması şartı ile kabul kararı verilmiştir. *Kaderim Kanla Yazıldı* (1973/191)

filminde "Kemal'in 'Mahkemenin vereceği cezaya razı idim, çünkü kaçacaktım' cümlesinin çıkarılması" şartıyla kabul kararı verilmiş; *Mahkum* (1973/82) filminde daha önce istenen "Savcı Metin ile Nihat arasında geçen konuşmaların tümünün" ve "Savcı Metin'in kayınpederinin etrafındaki suçlara göz yumarak onu mahkûm ettirmediği, yani Metin'in vazifesini ihmal ettiği ve kötüye kullandığı intibaını veren sözlerin çıkartılmış olduğu" görüldüğünden kabul kararı verilmiştir. *Yemin* (1973/330) filminin kararında ise, "Yakınlarım var fazla mahkûm olmazsın seni kurtarırım" sözünün; *Zalim* (1973/204) filminde "Cumali'nin berbere söylediği "Seni hakim karşısında öldürürüm" ve "Mustafa'nın söylediği 'Cumali, beni kanunun bile öldürmesine müsaade etmez' sözüyle", "Cumali'nin Avukata gidip konuştuğu ve tartakladığı sahnelerin tümünün" ve "Ayşe'nin Cumali'ye Avukatın trafik kazasında öldüğünü söylediği" sahnenin çıkarılması istenmiştir. *Vahşet* (1974/93) filminde ise "Ali'nin (Yalçın Gülhan) köylünün haklarını aramak için kasabaya giderken Turgut Özatay ve adamlarının yolunu kesmesi üzerine meydana gelen silahlı çatışma sahnelerinin" çıkarılması istenmiştir.

Filmlerde öldürme, vurma, dayak gibi birçok şiddet eylemini içeren görüntüler de sansüre uğramıştır. *Irgat* (1974/24) filminde karakterin "kendi çocuğuna vurduğu sahnenin çıkarılmış olduğu görüldüğü" için kabul kararı verilmiş; *Bahriyeli Kemal* (1974/167) filminde "Bahriyeli Kemal'in annesinin dayısının ağabeyi Ali'nin öldürüldüğü sahnelerin çıkarılması şartı ile" kabul edilmiş; *Kaderim Kanla Yazıldı* (1973/191) filminde "Kemal'in Atila'yı boynuna ip geçirdikten sonra öldürdüğü sahnenin" çıkarılması istenmiş; *Yaban* (1973/285) filminde "Murat'ın kardeşi Gaffar'ın ve karısının Kazım Kartal ve adamları tarafından vurulduğu sahnenin çıkarılması şartıyla" kabul edilmiş; *Beklenmeyen Adam* (1973/184) filmi "Çırçır fabrikasında kendisini bekleyen Nuri'nin adamları ile Ali'nin silahlı müsademe yapıp adam öldürdüğü sahnelerin" çıkarılması şartı ile kabul edilmiş; *Cesur ve Mağrur* (1973/110) filminde erkek karakterin kadın karakteri bıçakladıktan sonra "elinde bıçakla görüldüğü sahnenin çıkarılması şartı ile kabul" edilmiş; *Çapkın Hafiye* (1973/67) filmi "Yılmaz Köksal'ı dürbünlü tüfekle gösteren ve damın üzerinden ateş ederek çete mensuplarını tamamıyla vurduğu sahnelerin çıkarılması şartıyla kabul" edilmiş; *Çocuğumu İstiyorum* /1973/87) filmi "Dam üzerinde dürbünlü tüfekle Kadir'e nişan alan polisin ikinci defa görüldüğü sahnenin çıkarılması şartıyla kabul" almış; *Destan* (1973/336) filmi "Gaffar'ın Şah'ın kardeşlerini öldürdüğü sahnelerin tümünün" ve "Şah'ın meyhanede Kudret'i öldürdüğü sahnenin ve filmin sonunda "Şah'ın, Ömer'in kafasını taşla ezerek öldürdüğü sahnenin" çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir. *Erkekler Ağlamaz* (1974/68) filmi "Kartal Tibet'in oğlu ve gelininin öldürülmesi üzerine Bilal İnci'nin saklandığı yere giderek onun adamlarından a. Çekiçle başına vurarak, b. İple boğazını sıkarak, c. Başını makine dişlisinin arasına sokarak öldürdüğü sahnelerin tümünün çıkarılması" şartı ile kabul edilmiştir. *Fedai* (1974/70) filmi "Tamer Yiğit'in Rüstemi vurduğu sahnenin", "Tamer Yiğit'in Yıldırım Önal'ı araba içinde vurduğu sahne ile damat Rahmi'ye söylediği (Necdet beyi vurmak zorunda kaldım) sözünün çıkarılması şartıyla" kabul edilmiş; *Felek* (1973/255) filmi ise, filmdeki karakterlerin "kalabalık sokaklarda tabanca ellerinde olarak kovalandıkları sahnenin çıkarılması şartıyla" kabul edilmiştir. *Gaddar* (1974/69) filmi için "Handa yapılan müsademe sahnelerinin tümünün çıkarılması" istenmiş ve filmin sonunda mağara önündeki müsademeye ye-

tişen Kartal Tibet'in Kadir Ağa'nın adamlarından bazılarını vurduğu sahnelerin çıkarılması şartı ile kabul" edilmiştir. *Görevimiz Tehlike* (1973/121) filminde "Erdo Vatan'ın, Oski'nin arkadaşını balta ile öldürdüğü ve kazdığı çukura attığı sahnenin" çıkarılması ve filmin sonunda polis müdürünün yakınındaki kavga sahnesine "seyirci olarak baktığı sahnenin çıkarılması" şartıyla izin verilmiştir.

Harman Sonu (1973/183) filminde ise "Ali'nin Cafer ve adamlarını öldürdüğü sahnelerin" ve "Muhtarın Hamdi Ağa'ya Ali'yi öldürmesi için silahı verdiği sahnenin çıkarılması" şartı ile kabul edilmiştir; *Irgat* (1974/24) filminde "Kazım ve adamlarının, Tahsin'in anne ve babasına ateş ettikleri sahnelerle, "Tahsin ile Kazım ve adamlarının tarladaki vuruşma sahnelerinin" çıkarılması istenmiş; *İblis* (1973/105) filminde "İrfan Atasoy'un, Zühtü'yü ucuna bıçak bağlı sopa ile öldürdüğü sahnede, bıçaklı sopayı tek sefer sapladığının gösterilmesi, tekrar edilişi sahnelerinin" ve "Çocuğun kudurduğu, babasına saldırdığı, babasının da çocuğu tüfekle öldürdüğü sahnenin tümünün ve filmin sonunda İrfan Atasoy'un Jandarmalar arasında götürüldüğü sırada çocuğunun kudurduğunu hayalinden geçirdiği sahnenin" çıkarılması şartı ile kabul edilmiş; *Kader Çıkmazı* (1974/52) filminde ise "Aytaç Arman'ın eniştesi tarafından bıçaklanıp sakat kalmasına sebep olan sahnede birinci bıçak darbesini müteakip diğer darbeleri gösteren sahnelerin çıkarılması" şartı ile kabul edilmiş; *Kin* (1974/81) filminde "Cüneyt Arkın'ın Yıldırım Gencer'i yakaladıktan sonra tabanca ile bir defa ateş ettikten sonraki diğer ateş ettiği sahnelerin" çıkarılması istenmiştir.

Korku Çemberi (1973/79) filminde "Gazeteci Serdar ile Kenan'ın çete mensupları ile yaptığı müsademede adam öldürdükleri sahnelerin tümünün çıkarılması şartıyla" kabul edilmiş; *Korkusuzlar* (1974/30) filminde "Tarık ve diğerleri arasında geçen silahlı çatışmanın tamamının çıkarılması (Fatma'nın da dolayısıyla vurulduğu ve öldüğü sahnenin) çıkarılması" şartı ile kabul edilmiş; *Kurt Dölü* (1974/80) filmi "Tarabya'daki köşke gelen Murat ile Ahmet Mekin'in prensesin adamlarına ateş ederek onları öldürdükleri sahnelerin tümünün çıkarılması" şartıyla; *Pusu* (1974/179) filmi "Tamer Yiğit ile Erol Taş'ın adamları arasında geçen müsademe sırasında Tamer Yiğit'in vurduğu şahıslara, ikinci ve müteaddit atışlarını gösteren sahnelerin çıkarılması" şartı ile kabul edilmiş; *Sayılı Kabadayılar* (974/140) filmi "dört kabadayının, Paşa ve maiyeti tarafından kurşuna dizilerek öldürüldüğü sahnenin tümünün çıkarılması" şartı ile kabul edilmiş; *Siyah Eldivenli Adam* (1974/37) filmi "garajda karatecileri öldürdükleri sahnelerin" çıkarılması istenmiş; *Tam İsabet* (1973/224) filminde "değiştirilen cesedin üzerinden kamyonetin birden fazla geçme sahnesinin" çıkarılması istenmiştir. *Tipsiz* (1974/103) filmi "Uçakla araba kovalandığı ve bomba atıldığı sahnenin çıkarılması" şartı ile kabul edilmiş; *Tophaneli Murat* (1973/160) filminden "Küçük Murat'ın sünnet düğününde ameliyattan sonra beyaz çanak içinde akan ve birikmiş halde kan görülen sahnenin" çıkarılması istenmiş; *Yalnız Adam* (1974/67) filmi "Cüneyt Arkın'ın Atilla Ergün'ün evinde adamlardan birinin boğazına elini sokarak öldürdüğü ve kanlı elinin görüldüğü sahnenin çıkarılması" şartı ile kabul edilmiş; *Yarasa Adam* (*Betmen*) (1973/140) filmi "Betmen'in Altan'ı boğarak öldürdüğü sahnenin çıkarılması" şartıyla; *Yemin* (1973/330) filmi "Kazım Kartal'ın evde Leman Akçatepe'yi öldürdükten sonra, küçük oğlunu kovalayıp çelme takıp, yan düşürdüğü sahnenin çıkarılması şartı ile" kabul edilmiştir. *Maskeli Canavar* (1973/335) filmi "Maskeli Cana-

var'ın, Maskeli adamlarının Atıf Kaptan'ın adamlarını balta ve bıçaklarla öldürdükleri" sahnelerle "Mine Soley'in sokakta vurulduktan sonra, katillerinin arabasının halkın arasından geçip kayboldukları sahnenin çıkarılması" şartı ile kabul edilmiş; *Yaban* (1973/285) filmi erkek karakterin "annesini ve babasını öldürenlerden öcünü alacağına dair spikerin konuşmasının" çıkarılması şartıyla kabul edilmiştir. *Soğukkanlılar / İnsanlık Suçu* (1973/158) filmi ise "Fabrikada Kazım Kartal ile Serdar Gökhan'ın boğuştukları esnada Ahmet Mekin'in Eşref Kolçak ile beraber gülerek döğüşü seyrettikleri ve her üçünün birden Kazım Kartal'ı dövdükleri sahnenin tamamının çıkarılması şartıyla" kabul edilmiştir.

Uyuşturucu Madde

Afyon, esrar, eroin gibi uyuşturucu maddeler, alkol, kumar gibi zararlı görülen alışkanlıklar da sansür kurulunda ret ya da şartlı kararlar vermek için gerekçe oluşturmuştur. Örneğin *Afyon* (1974/129) adlı filmde "Kilyos'ta ham afyonun kamyonlara yüklendiği ve morfin haline getirilmesi için mağaradaki imalathane sahneleri ile buradaki vuruşma sahnelerinin tümünün" ve filmde yer alan "Türkiye'deki uyuşturucu maddeler, Japonya'dan gelen balıkların içine yerleştirilir" sözüyle, "Don Carletto'nun söylediği 'İlk dörtte biri, Türkiye'deki dostumuzun" sözünün çıkarılması istenmiş, bunlardan ve altyazı yapıldıktan sonra tekrar görülmesine karar verilmiştir. Aynı filme ilişkin kararda afyonun Türkiye'den çıktığını belirten söz ve sahnelerden; "Jandarma komutanının söylediği 'Don Voncello Viçenzo'ya ait İstanbul'dan gelen ceset mi?' cümlesindeki 'İstanbul'dan gelen' sözünün; "Ceset sahibinin Jandarma çavuşuna söylediği 'Türkiye'de otopsi yapılmıştır' sözünün; Hilton Oteli'nin arka bahçesinde Coppola'nın İbrahim'e söylediği '50 kg baz morfin istiyorum' sözünün; "İbrahim ile Coppola'nın otomobil ile yola çıktıktan sonra görülen Afyon vilayetinin yol levhası ile haşhaş tarlaları ve bu tarlalarda çalışan işçileri gösteren sahnelerin tümünün"; "Büyük patron Abdüsselam ile Coppola'nın Ürgüp'te yaptıkları pazarlığa dair konuşmalar" ve Coppola'nın parayı teslim ederken İbrahim'le yaptığı konuşmaların çıkarılması istenmiştir. *Deli* /1973/78) filminde "eroin içme sahnesinin"; *Büyük Soygun*'da (1974/44) "iki hippy'nin arabada esrar içtikleri sahnenin" ve "Cenneti buldum dumanında, fayda buldum" sözünün çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir. *Kurt Dölü* (1974/80) filminde ise "Lale'ye enjektörle morfin zerk edildiği" sahneyle, "morfin imalathanelerini gösteren" sahnelerin çıkarılması istenmiştir. Bunların yanında alkol ve sigara gibi alışkanlıklar küçük çocuklara yönelik olarak gerçekleştirildiğinde sansüre uğramıştır. *Öksüzler* (1973/302) filminde "bebeğin ağzına rakı döküldüğü sahnenin" ve dilenci çocuğun sigarayı zorla Öksüz'ün ağzına soktuğu sahnenin çıkarılması şart koşulmuştur.

Silah ve Patlama

Silah kullanımına ilişkin söz ve görüntüler de zaman zaman sansüre uğramıştır. *Dadaş Rıfat* (1974/216) filmi sonunda söylenen "Ruhsatsız tabanca taşımaktan altı ay ceza verildi" sözünün; *Kaderimiz* (1973/218) filmi ise "Silah kullanmama izin verir misin?" sözünün çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir. *Zalim* (1973/204) filminde ise, "Cumali ve Ayşe'ye gündüz vakti yol ortasında arabadan ateş edildiği sahnenin" çıkarılması istenmiştir. *Sosyete Behçet* (1974/66) filminde "karşılıklı çatışmalar esnasında dinamit patlama sahnelerinin" ve "Şemsettin'in evinde, Gani'yi öldürmek için konulan dinamitin patladığı sahnenin" çıkarılması istenmiştir.

Cezaevi

Zalim (1973/204) filminde "Cezaevi'nde müdürün odasında Emniyet müdürünün yanında Mustafa ile Cumali'nin konuştuğu sahnelerin tümünün"; *Babalık* (1974/42) filminde ise "Cüneyt Arkın'ın kaçarken gardiyanı yumrukladığı sahnenin" çıkarılması istenmiştir.

Mezar ve Mezarlık

Filmlerdeki ölü, mezar ve mezarlık sahneleriyle idam sahneleri de sansürlenmiştir. *İhanet* (1973/141) filmi kadın karakterin "idam sehpasına çıkarıldığı sırada boynuna ip geçirildiği ve boynunda iple görüldüğü sahnenin" çıkarılması şartıyla; *Kahramanlar / Bayrak* (1974/151) filmi erkek karakterin (Fikret Hakan) "askerlere komut vererek kendisini kurşuna dizdirdiği sahnenin tümünün çıkarılması" şartıyla; *Kin* (1974/81) filmi ise, "Cüneyt Arkın'ın Yıldırım Gencer'in cesedini kendi kazdığı mezara fırlatıp attığı sahnenin çıkarılması" şartıyla kabul edilmiştir. *Yemin* (1973/330) filmi "Komiserin, Emniyet Müdürü'nün mezarına yan olarak oturduğu sahnenin" çıkarılması; *Irgat* (1974/24) filmi "Tahsin'in anne ve babasının ölüsünün göründüğü sahnelerin" de çıkarılması"; *Pembe Dünya* (1974/29) filmi "Osman'ın cesedinin ağaçta asılı vaziyette kısmen göründüğü sahnelerin" çıkarılması; *Kolsuz Kahraman* (1973/236) filmi ise, "Metin'in söylediği 'Ölüm beni affeder ben ölümü affetmem' sözünün çıkarılması şartıyla kabul edilmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk ve Kemalizm

50. Yıl (1974/85) filmi filmin "baş tarafında bulunan Atatürk'ün sözlerinin (Türk, Öğün, Güven, Çalış) şeklinde olan yanlış

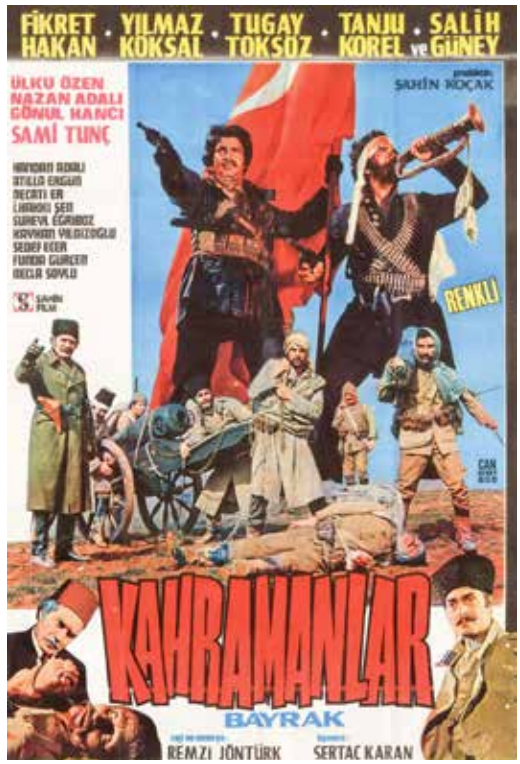

(*Kahramanlar*, Yön.: Remzi Jöntürk, 1974)

şeklinin (Türk, Öğün, Çalış, Güven) şeklinde düzeltilmesi" şartı ile kabul edilmiştir. *Kahramanlar / Bayrak* (1974/93) adlı filmin 15.5.1974 tarihli kararında "filmin baş tarafında Osmanlı askerlerinin silahlarını düşmana (İngilizlere) teslim ettiği sahnelerin, çıkarılması şartı ile filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle" karar verilmiş; aynı filmin 9.9.1974 tarihli 1974/151 sayılı kararında ise, "Tanju Korel'in nezarethanede Kemalisti konuşturmak isterken tokatla öldürdüğü sahnenin" çıkarılması istenmiştir.

Eğitim

Sevgili Hocam (1973/68) filmi için "Edebiyat hocası ve öğretmen kelimelerinin tamamen diyalogdan çıkarıldığı" belirtilerek, "jenerikte Sadri Alışık'ın sınıfta talebelerle beraber görüldüğü sahnenin" ve Sadri Alışık'ın söylediği, "Bırakalım Ahmetleri, Mehmetleri" sözünün çıkarılması şartıyla

kabul kararı verilmiştir. *Destan* (1973/336) filminde "Şah ile Ömer'in kavga ettiği esnada ilkokul talebelerinin toplu bir halde kavgayı seyrettiğini gösteren sahnelerin" çıkarılmasına karar verilmiştir.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Ekonomiyle, parayla, yoksullukla ilgili söz ve görüntülerle bunlar aracılığıyla sınıfsal farklılıkları ima eden her türlü şey de sansürlenmiştir. *Destan* (1973/336) filminde "Şah'ın öğretmene söylediği 'Paran, arazin varsa söz senin, hak senin' sözünün" çıkarılması; *İlk Aşk* (1973/104) filminde "Zenginin kızı düşerse hanımefendi olur, fakirin kızı düşerse orospu olur" sözünün çıkarılması; *Babalık* (1974/42) filminde bir çanta parayı veren karakterin "bu para benim kanımla ve canımla kazandığım paradır" sözünün çıkarılması istenmiştir. *Uğraş / Ölümden Ötesi Yok* (1973/220) filmine ilişkin kararda ise, "Aşık Mecnuni'ye para verme sahnesi"nin ve "Sabri Bey sizin gibi züğürtlerin ayağına gelmez" sözünün ve "Ayten'in fakirlik üzerine söylediği türkü"nün ve "Ayten'in karakolda polise söylediği 'ben çocuklarımın derdindeyim, siz bana Mustafa'yı soruyorsunuz" sözünün filmden çıkarılmış olduğu görüldüğünden bu haliyle halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına, yurtdışına çıkarılmasının ise sakıncalı olduğuna ekseriyetle karar verilmiştir" denir. *Dertli* (1973/227) filmi ise "Annenin kızına söylediği 'Bana benzeyeceksin sen de benim gibi çekeceksin… bulamadın zengin birini' sözünün" çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir. Burada belirtilecek bir diğer film ise *Namus Belası* (1974/132) filmidir. Filmde "Tamer Yiğit'in babasına ait olan gecekondunun greyderle yıkıldığı sahnenin" çıkarılması istenmiştir.

Dinlerle İlgili Konular

İçerisinde dinin alanına giren konuların olduğu söz ve görüntülere ilişkin olarak da zaman zaman dini propaganda gerekçesiyle zaman zaman da dini kural ve kaidelerin yanlış aksettirildiği gerekçesiyle reddedilmiş ya da şartlı kabul kararları verilmiştir. İmam nikahı konusu filmlerde çıkarılması istenen konulardan biri olmuştur. *Ezo Gelin* (1973/181) filminde "Yusuf'la Ezo Gelin'in imam nikahlarının kıyıldığı sahnenin" çıkarılması şartıyla; *Hacı Ağalar Kralı* (1973/192) filmi ise, "Ali Avaz'ın çete mensuplarını topladığı randevu mahallinde (Ali Avaz) Azrail'i korumak için ateş edecek çete mensuplarını kollarından bileklerinden vurduğunu gösteren sahnelerin çıkarılması şartıyla"; *Hasret* (1974/48) filmi ise, Emel Sayın'ın kendisini iyi ettiği çocuktan muskayı alıp boynuna taktığı sahnenin çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir. *Hasret* filmi için Genelkurmay Başkanlığı Temsilcisi "Batıl ve hurafeyi empoze eden görüntülerin çıkarılması şartı ile kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

Hazreti Ömer filmi için verilen (1973/199) nolu 2.8. 1973 tarihli kararda "Diyanet İşleri Başkanlığı Temsilcileri ile birlikte görülen Hz. Ömer filmi hakkında Diyanet İşleri Başkanlığı'nın vereceği karara göre gereğinin yapılmasına karar verildiği belirtilir. 1973/201 nolu ve 1.8.1973 tarihli kararda ise filmin Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü, Diyanet İşleri Başkanlığının 30.7.1973 gün ve 2853 sayılı yazılarına ek raporlarda belirtilen bazı yanlış isimlerin, ayeti kerime mealindeki hataların, hatalı rivayetlerin düzeltilmesi ve kaynak gösterilmesi şartı ile adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir. 1973/203

tarihli kararda ise, "Süreyya'nın ruhunu teslim ederken söylediği kelime-i şahadette yanlışlık olduğundan bu sözün"; "Bir yerde cemaatle namaz kılınırken rükudan kalkışta 'Semiallahü limen hamideh' denileceği yerde 'Allahü Ekber' denilerek yanlışlık yapıldığından bu kısmın"; "Başka bir yerde yine cemaatle namaz kılarken imam, selamı cehren değil içinden söyleyerek yanlışlık yapıldığından bu sahnenin"; "Hz. Ömer'in söylediği 'Düsturumuz, mülkün temeli adalettir, hadisidir' cümlesi, hadis olmayıp, Hz. Ömer'e ait olduğundan cümlede geçem "hadisidir' kelimesinin"; "Hz. Ömer tarafından söylenilen 'ulemalar' sözü yanlış olduğundan 'ulema' şeklinde olabilmesi 'lar' ekinin çıkarılması şartı ile" adı geçen filmin "halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkartılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile" karar verilmiştir. *Hazreti Ömer'in Adaleti* (1973/234) filmi için verilen kararda "senaryo kararında belirtilen şartların yerine getirilmiş olduğu görüldüğünden ayrıca, Hicret kararı alındıktan sonra Hz. Ebubekir'in söylediği 'Hz. Muhammed ile ben Medine'yi en son terk edeceğiz' sözünün çıkarılması şartıyla kabul" edilmiş ve ismine "İslamın Kılıcı"nın ilave edilmesine karar verilmiştir. *Rabia / İlk Kadın Evliya / İslamın Nuru* (1973/211) filmi için ise "Hatiften gelen sesin 'Senin kızın Rabia benim ümmetimden yetmiş bin kişiye şefaat edecek' sözünün çıkarılması şartı ile kabul kararı verilmiş; *Savulun Battal Gazi Geliyor* (1973/274) filminde "Battal Gazi'nin söylediği 'Tanrıların en büyüğü' sözünün çıkarılması" şartı koşulmuştur. *Ali'ye Gönül Verdik* (*Ali İle Gül*) (1973/309) adlı filmin ise Diyanet işleri Başkanlığı tarafından görülmesine oybirliği ile karar verilmiş; *Oğlum Osman* (1973/266) filmi için ise, Diyanet İşleri Başkanlığı yetkililerince görülerek gerekli mütalaa alındıktan sonra nihai bir karar verilmesine ekseriyetle karar verilmiştir"; *Sarı Kız / Kız Evliya* (1974/31) filmi için de "Diyanet İşleri Başkanlığınca tetkik edildikten sonra nihai bir karar verilecek" denmiştir. Bu konuda belirtilecek bir diğer konu ise *Çoban* (1973/238) filmindeki beddua sahnesidir. Film "Aliye Rona'nın Yıldıray Çınar'a söylediği 'Sana verdiğim süt haram olsun' cümlesinin çıkarılması" şartıyla kabul edilmiştir. *Hz. Yusuf* (1973/198) filmi ise, "Hz. Yusuf'un gözlerini açtırmak için Hz. Yakub'a gönderdiği (Hil'at'in) "Hilkat" şeklinde söylendiğinden, düzeltilmesi şartı ile kabul edilmiştir.

Alevi ve Alevilik

Ali'ye Gönül Verdik / Ali İle Gül (1973/309) filmi hakkında verilen kararda filmin Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülmüş olduğu ve Diyanet İşleri Başkanlığınca görülmesine oybirliği ile karar verildiği belirtilir. 1973/322 nolu kararda ise filmin komisyonca görüldüğü, "şarkılarda geçen 'Gül Muhammed Ali midir?", "12 İmamın başı idim ben", "rehberim Muhammed mürşidim Ali" sözlerinin çıkarılması şartı ile halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ancak isminin "Aliye Gönül Verdik" olarak değiştirilmesinin ise reddine oybirliği ile karar verildiği belirtilir.

Pir Sultan Abdal (1973/225) filmi ise, filmin başındaki üst sesin söylediği "Şah dedik diye astılar bizi" sözünün, "Rüstem'in Hızır'a söylediği 'Ne bok arıyorsun' sözünün, "Hızır Paşa'nın Pir Sultan Abdal'ı divana çağırıp 'Şah sözünün geçmediği üç deyiş söyle' demesi üzerine Pir Sultan'ın söylediği şahla ilgili üç deyişi gösteren sahnelerin tümünün, "Mezhep tefrikası meydana gelebileceği mülahazasıyla, gerek konuşmalarda gerekse türkülerde geçen Şah, Kızılbaş, Hazreti Ali, Hu ve Gidi Yezit" kelimelerinin, "Dergahın odasında, divan-

da asılı Zülfikar resminin göründüğü" sahnelerin, "Askerin köyleri yaktığı ve insanları öldürdüğü sahnelerin", "filmin sonunda Pir Sultan'ın söylediği 'Vur, vur ki, biz ölelim, biz dirilelim' sözünün" çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 4. 8. fıkraları gereğince reddi reyinde olduğunu belirtmiştir. Filmin sahibinin "üç deyişin" söylendiği sahnelerin tamamen çıkarılması yerine "sadece deyişlerde geçen şah sözlerinin çıkarılmasının" kabulünü talep etmesi üzerine 15.11.1973 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından yeniden görülmüş, 1973/291 sayılı kararla "Sizde şah diyeni öldürürlerse ben de bu yayladan şaha giderim" beytinin çıkarılması ve filmin sonuna doğru "Pir Sultan'ın söylediği Hz. Ali sözünün de çıkarılması" şartıyla, "işbu tadilli" haliyle halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi bu karara ret oyu vermiştir.

Arnavut

Tatlım (1973/207) filmi ise "Sadri Alışık'ın Melahat hakkında Alev'e söylediği 'O Arnavuttur' sözünün çıkarılması" şartı ile kabul edilmiştir.

Arnavut Gibi Çorumlu

Bırakın Yaşayalım (1974/127) filmi karakterin çeşitli "defalar söylediği 'Ben Çorumluyum, anlamam' sözünün çıkarılması" şartı ile kabul edilmiştir.

Kürt

Kürt kelimesi de filmlerde sansüre uğramıştır. *Felek* (1973/255) filminde "Reha'nın lakabı olan Kürt kelimelerinin hepsinin" çıkarılması şartıyla gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Sansür kurulu birçok filmi için de daha önce tetkikten geçirdikleri senaryolara uymadıkları ya da senaryonun yapısında sorun buldukları gerekçesiyle ret etmiş ya da şartlı olarak kabul kararları vermiştir. *Kara Toprak* (1973/245) filmi için verilen kararda filmin "senaryosuna uymadığı gibi bu haliyle cürüm işlemeğe teşvik eden mahiyette ve memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı sahneler ihtiva ettiğinden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. ve 9. fıkraları gereğince" reddedildiği belirtilir. *El Kapısı* (1974/121) filmi ise, Senaryoda bulunan Reşo ve Mansur'un bir jip kazasında öldükleri belirtildiği halde filmde bu sahne mevcut olmadığından bu haliyle red" edilmesine karar verilmiştir. *Afyon* (1974/111) filmi, 1.11.1971 gün ve 971/319 sayılı "senaryo kararındaki şartların yerine getirilmediği görüldüğünden bu haliyle red" edilmiş; *Ali ile Elif* (1974/50) adlı film "son kabul edilen senaryoya uymadığı gibi" bu yeni haliyle de *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8. fıkraları gereğince reddedilmiştir. *Aşkın Kanunu* (1973/319), *Dağlar Kurbanı* (1973/113), *Erkeksen Kaçma* (1974/128), *Pembe Dünya* (1974/1), *Yaban* (1973/275) adlı filmler senaryosuna uymadığından; *Kayserili Şaban İstanbulda* (1973/156), *Mahkum* (1973/77), *Namus Belası* (1974/107), *O Bir Gangsterdi* (1973/249), *Soğukkanlılar / İnsanlık Suçu* (1973/158) gibi filmler ise senaryo kararında belirtilen şartların yerine getirilmediği görüldüğünden reddedilmiştir. *Bir Kadının Dört Yönü / Dört Yönlü Kadın* (1974/14) ve *Arka*

Sokak (*Back Street*) (1974/59), *Cehenneme Uçuş* (1973/143), *Şehirde İki Adam* (1972/321), *Harp mi Aşk mı?* (*Ding-Dong*) (1973/85) adlı filmlerin ise "sutitre [Fr. sous-titré - altyazı] ve dublajı yapıldıktan sonra tekrar görülmesine karar verilmiştir. *Elif ile Seydo* (1073/93) filminin jeneriğinin sadece "filimin adı ve imal eden firmanın" isminden ibaret olduğu belirtilmiştir. *Far in the West* (1973/244) adlı film için verilen kararda ise, "beyannamesinde filmin uzunluğu 3040 metre olarak belirtilmiş" olduğu halde filmin "65 dakika" içinde sona erdiği belirtilerek İstanbul İl Film Kontrol Komisyonunun 970/343 sayılı Ret kararının uygun olduğu ve bu nedenle de yapılan "itirazın reddine oybirliğiyle" karar verildiği ifade edilmiştir.

İsim Değişiklikleri

Sansür kurulları birçok filmin isim değişikliği talebini de karşılamış, değişikliğe izin vermiştir. Ancak bazı filmlerin isimlerinin değişikliği reddedilmiş ya da değişim talebi olmayan bazı noktalarda da değiştirilmesi istenmiştir. *Ali ile Gül* filminin isminin *Aliye Gönül Verdik* (1973/322) olarak değiştirilmesi talebinin ve *Türk Aslanları* (*İstiklal Harbinden Kıbrıs'a*) (1974/199) filminin isminin "Türk Arslanları Kıbrıs'ta" biçimindeki değişiklik talebinin "reddine oybirliğiyle" karar verilmiştir. İsim değişikliği konusundaki ilginç noktalardan biri ise *Canım Kardeşim* (1973/90) filmindeki "eşeğin 'Abdullah' olan isminin çıkarılması"nın istenmesidir.

Zamanın ve Mekânın Belirsizleştirilmesi

Çakal (1973/324) filmi "jenerikte geçen (Avlonya) yazısının mevhum bir isimle değiştirilmesi" şartıyla; *Vatan İçin* (1974/164) filmi baş tarafında spikerin konuşmasında geçen "Olay 1917 senesinde geçer" sözünün çıkarılması şartıyla kabul edilmiştir.

Devlet, Devlet Kurumları, Yabancı Devletler ve Milletlere İlişkin Konular

Devlete ve devlet kurumlarına ilişkin konular da kurulları tarafından sansürlenmiştir. *Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz* (1974/208) filmi için verilen kararda bu konu öne çıkmıştır. Kararda "Münir Özkul'un Nüfus Müdürü ile münakaşa ettikten sonra 'get be' deyip çocuğunu alıp odadan çıktığı ve müdürün bu olayı gülerek karşıladığını gösteren sahnenin"; "Vergi dairesinde örgü ören kadın memurlarla Yaşar'ı gösteren sahnelerin tümünün"; "Yaşar'ın çocuğuna nüfus çıkarmak için gittiği nüfus müdürlüğünde münakaşa esnasında müdürün elini vurduğunda nüfus defterinden çıkan tozları ve Yaşar'ın bu tozlardan sakınmak için elini salladığı ve hapşırdığı sahnenin" ve "Yaşar'ın nüfus defterini müdür ve memurların kafasına ve yere attığını gösteren küfür sahnelerinin çıkarılması şartı ile kabul" edilmiştir. Devlete ilişkin konular zaman zaman geçmiş dönemin siyasetiyle ilişkili olduğunda da sansüre uğramıştır. *Susuz Yaz* (1973/215) (Yönetmen: Yılmaz Duru, Senaryo: Sabah Duru) filminin senaryo kararının (1973/208) 4. maddesinde belirtildiği gibi, köylülerin kır kahvesinde, Demokrat Parti'nin icraatlarından ve aftan bahsettikleri sahnenin tümünün çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir. Filmin 8.8.1973 tarihli 1973/208 nolu senaryo kararında "Osman ile Hasan'ın kardeş olmayıp, kardeş çocukları olduklarının film boyunca belirtilmesi"; "Bahar ile Osman'ın evlendikten sonra sevişmelerini, Hasan'ın gizlice seyrettiği sahnelere yer verilmemesi"; küçük çocukların kendi aralarında işerlerken söyledikleri Hasan'la

ilgili konuşmaların", "30. sahifede, iki köylü arasında geçen konuşmaların (Meclis'in affı çıkardığı) şeklinde düzeltilmesi şartı ile" filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına çoğunlukla karar verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 6, 8. fıkraları gereğince reddi reyinde" olduğunu belirtmiştir. *Köy İşleri Bakanlığı Çalışmaları* (1973/289) adlı film ise, "Kaymakamın söylediği 'Doğduğum ilçeye atandım' sözünün çıkarılması şartıyla kabul edilmiştir.

Zaman zaman yabancı devletlere ve milletlere ilişkin konular da kurullar tarafından sansürlenmiştir. *Ölüme Bir Adım Daha* (1973/137) filminin bu kararında "Dışişleri Bakanlığı'nın mütalaası alındıktan sonra nihai karara varılacağı" belirtilmiştir. Filmin daha sonraki 1973/155 nolu kararında ise, filmde "Amerikan Büyükelçiliği önünde yapılan gösterileri yakından alan sahnelerin"; "Büyükelçiliğe sığınan Rus ile Amerikalı zenci diplomat arasında geçen Rusya'daki aydınların durumu ile ilgili konuşmanın"; "Büyükelçiliğe sahte kimlik altında giren Rus ajanı ile Büyükelçilik güvenlik görevlisi arasında geçen Vietnam savaşı ile ilgili konuşmanın" çıkarılması, altyazı ve dublajı yapıldıktan sonra tekrar görülmesi şartıyla çoğunlukla karar verilmiştir. *Sen Alın Yazımsın* (1973/69) filmi ise "Mahmut'un söylediği 'Siz İngilizler en verilmez şeyi verirsiniz' sözünün çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir.

Meslekler

Doktorlara ve doktorluk mesleğine ilişkin konular da sıkça sansürlenen konulardan olmuştur. *Düşmanlarım Çatlasın* (1974/104) filminde "Damatların, deli raporu alabilmek için doktora para verdikleri sahnenin", "Yıldırım Önal'ın çiçekçi dükkanından eter koklatılarak kaçırılışı esnasında doktoru gösteren sahnenin", "Yıldırım Önal'ın doktorları telmihen söylediği 'Teneşir horozları!" tabirinin çıkarılması şartı ile kabul edilmiştir. *Erkek Dediğin Böyle Olur* (1974/97) adlı filmde ise, "Ecnebi kadın doktor ile Öztürk Serengil'in muayenehanede birlikte görüldükleri sahnenin tümünün" çıkarılması istenmiş; *Korku Çemberi* (1973/79) filminde "Komiser'in gazeteci Serdar'a söylediği 'Sapık tıp mensupları dulları kız yapar' sözünün çıkarılması istenmiştir.

Şarkıcılar ve Şarkıcılık

Haydi Bastır (1974/21) filmi için ise "jenerik fon müziği olan 'Haydi Bastır' şarkısının tümünün filmden çıkarılması" istenmiştir. *Büyük Şamata* (1974/58) filminde "Lambaya püf de" şarkısının filmden çıkarılması şartı ile kabul kararı verilmiştir. *Çapkın Hafiye* (1973/67) filminde ise "Leyla'nın şarkıcı olmak istediğinin belirtildiği" sahnelerin çıkarılması istenmiştir.

Diğer

Sansür kurulları kategorize edilemeyen birçok konuda kararlar almıştır. Bunlar arasında şunları saymak mümkündür. *Asiye Nasıl Kurtulur* (1973/305) filminde "Randevu evinde, Asiye ile Ali Şen'in aynalı odaya girdikleri sırada, Asiye'nin annesinin elinde olan ve bilahare yatağın üzerine koyduğu bezlerin göründüğü sahnelerin"; *Düşmanlarım Çatlasın* (1974/104) adlı filmde "Yıldırım Önal'ın şoförünün günlük raporunu okuduğu sırada sarf ettiği 'Dilenciler derneğine yardım' sözünün çıkarılması istenmiştir.

Adana-Antalya-Mersin İzlenimleri (1973/84) adlı filmde "Seyhan ve Ceyhan nehirlerinden bahsedilirken "Seyhun ve Ceyhun" şeklinde belirtildiği, bu kısmın düzeltilmesi şartı ile kabul edildiği belirtilmiştir. *Kahra-*

manlar / Bayrak (1974/151) adlı filmde ise, "filmin kahramanlarının ıhlamur yolundaki evde buluştukları esnada birbirlerine bakıp yüksek sesle güldükleri sahnenin" çıkarılması şartıyla izin verilmiştir. *Korkusuz Adam* (1973/263) filminde ise "cadde üzerinde İdris'in oğlunun otomobilden ateş edilerek öldürüldüğü sahnede halkın bu olayı seyrettiği sahnenin çıkarılması şartıyla kabul" edilmiştir. *Kolsuz Kahraman* (1973/236) filmi "500 yıllık Artemis heykeli" tabirinin çıkarılması şartıyla kabul edilmiştir. *Cennetin Kapısı* (1973/281) filmi için verilen kararda "diskotekte Arzu Okay'la Hippy'lerin eğlendikleri esnada iki Hippy kadının Arzu Okay'a sataştıkları sahnenin çıkarılması şart koşulmuştur.

Parasızlar (1974/205) filmi "Afacan'ın (Menderes Utku) çocuk Islah evinde olduğunu gösteren sahnelerin çıkarılması şartı ile kabul" edilmiştir. *Cennetin Kapısı* (1973/281) filmindeki "Karımın bedelini istiyorum" sözünün çıkarılması istenmiştir. *Kahramanlar / Bayrak* (1974/151) filminde "Salih Güney'in Nazan Adalı'ya söylediği 'Türk İngiliz insan salatası' şeklindeki tekerlemenin" çıkarılması istenmiştir. *Irgat* (1974/24) filminde Tahsin'in karısı Ümmühan'ın doğum için çektiği sancı sahnelerinin bir kısmının; *Erkek Dediğin Böyle Olur* (1974/97) filminde ise "Öztürk Serengil'in sünnet olduğu sahnelerin tümünün" ve "Öztürk Serengil'in sünnetçi dükkanında sünnetçi ile konuştuğu sahnelerin tümünün" çıkarılması istenmiştir. *Dikiz Aynası* (1973/196) filminde "Kusura sünnetçi bakar" sözünün çıkarılması şartıyla kabul kararı verilmiş; *Erkek Dediğin Böyle Olur* (1974/97) filminde "Öztürk Serengil'in bahçede söylediği şarkının son mısraları olan 'Gidelim ya Fatih'e ya Remzi'ye sözlerinin" çıkarılması şart koşulmuş; *Sosyete Behçet* (1974/66) filminde "Doktorun Şemsettin'e söylediği 'Karınızla durumumuz salıdan salıya' sözünün çıkarılması şartıyla izin verilmiştir.

SENARYO KARAR DEFTERİ
1974-1975-1976

[Senaryo Tetkik Defteri 1974-1975-1976]

Senaryo Karar Defteri 1974-1975-1976 adlı bu defterde 53 ret, 127 şartlı kabul kararı yazılmıştır. Defterde 1976 yılına geçerken 1975 yılı için genel bir sayım yapılmış ve deftere şu rakamlar yazılmıştır: "75 senesine ait doküman"; buna göre 1976 yılına kadar kabul edilen 200 karardan 87'si şartlı kabul edilmiş, 34 karar ise reddedilmiştir ve toplamda 321 karar yazılmıştır. Aslında "kabul" edilen ama karar yazılırken daha önceki koşullara atıf yapılıp gerekli düzeltmelerin yapıldığı belirtildikten sonra senaryonun "bu haliyle" kabul edildiği yazılan yedi karar da koşul içerdiğini düşündüğümüz için şartlı kabul kararlarının içinde değerlendirilmiştir. Defterde az sayıda da olsa yabancı film bulunmaktadır. Farklı bir örnek olarak *Korkma Sönmez Bu Şafaklarda* (Zafer Sülek, Senaryo, 1975/280) adlı eserin değerlendirilmesi ertelenmiştir.

Önce bu defterde kabul edilmiş kararlara düşülmüş şerhlerin izi sürülmüştür. Kararlarda çoğunlukla Genelkurmay temsilcisinin şerhinin bulunduğu gözlenmiştir. Kabul edilmiş şu senaryolara bazı temsilciler sadece ret gerekçesi olarak ilgili *Nizamname*'nin maddelerini yazmıştır: *Ateşli Yosma* (Hidayet Pelit, Senaryo, 1975/277, Genelkurmay Başkanlığı, 7/6 Ret); *Hasan Almaz Basan Alır* (Aram Gülyüz, Senaryo, 1975/279, Genelkurmay Başkanlığı, 7/6 Ret); *Elmanın Alına Bak* (Ali Fuat Kalkan, Senaryo, 1975/307, Genelkurmay Başkanlığı, 7/8-9 Ret); *Ördek Çıkacak Kaz Çıkacak* (Hasip Yenik, Senaryo, 1975/310, Genelkurmay Başkanlığı, 7/6 Ret); *Kimin Eli Kimin Cebinde-Beş Kadın Bir Erkek* (Oksal Pekmezoğlu, Senaryo, 1975/312, Genelkurmay Başkanlığı, 7/6 Ret); *Ölüm Çemberi* (Duygu Sağıroğlu, Senaryo, 1976/7, Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/8); *Turhanoğlu* (Turgut Özakman, Senaryo, 1976/19, Genelkurmay Başkanlığı, 7/10 Ret); *Suçlu Kim* (Bülent Oran, Senaryo, 1976/34, Genelkurmay Başkanlığı, "7/6'yı ihlal etmemek kaydı ile"). *Endişe*'nin (Ali Özgentürk, Senaryo, 1975/2) senaryosu kabul edilirken Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Senaryo, *Nizamname*'nin öngördüğü lazimeye uygun olagelmediğinden reddi cihetinde karar verilmesi lehindeyim" diye yazar. *Mavi Boncuk* (Sadık Şendil, Senaryo, 1975/14) için

Genelkurmay Başkanlığı üyesi "Senaryo kararı alınmadan çekildiği gazete haberlerinden öğrenilmiştir" ve "Senaryo kararı alınmadan çekim mevzuata aykırı olduğundan ret" yazmıştır. Genelkurmay temsilcisine göre *Tatlı Cadı* (Volkan Kayhan, Senaryo, 1975/49) ve *Osman Babadan Ne Hakem* (Oksal Pekmezoğlu, Senaryo, 1975/50) adlı senaryolar "Senaryo kararından önce çekildiği için" reddedilmelidir. *Tarkan-Kafirlere Karşı* (Mehmet Aslan, Senaryo, 1975/217) ve Andréa (Henri Glaeser, Senaryo, 1975/225) adlı senaryolar "Türkiye aleyhinde olabilecek görüntülere yer verilmemesi şartı ile kabul" edilmelidir. Adı geçen tüm senaryoların zaten kabul edildiğini bir kez daha hatırlatmış olalım.

Aşağıda Komisyon tarafından kabul edilmiş diğer eserlere Genelkurmay temsilcisi şu şerhleri düşmüştür: *Kanlı Savaş* (Murat Akovalıgil, Senaryo, 1974/224) için "Tarihi gerçekleri tahrif etmemek", "Silahlı kuvvetleri istismar etmemek" ve "Kıbrıs ile bağlantı yapmamak şartı ile kabul"; *Kefenin Cebi Yok* (Erol Solak, Senaryo, 1974/240) için "8. Sayfadaki cami ve köy meydanındaki görüntülerin laiklik ilkesi bakımından istismar edilmemesi şartı ile"; *Silah Kardeş Elinde* (Yılmaz Duru, Senaryo, 1975/16) için "Paşa kelimesinin çıkarılması şartı ile"; *Kıbrıs'ta Savaş ve Barış* (İlhan Engin, Senaryo, 1975/106) için "Silahlı kuvvetlerle ilgili görüntülerde silahlı kuvvetleri rencide edici ve istismar edici görüntülere yer verilmemek" ve "Birlik, kişi, rütbe adları verilmemek şartları ile"; *Mezar Taşı* (Ekrem Nemlioğlu, Senaryo, 1975/235) için "Askeri yaşantıyla ilgili görüntülere yer verilmemesi şartı ile"; *Aşkın En Uzun Yolu* [*Najdolgiot Pat*], Petre M. Andreevski, Senaryo, 1975/238) için "Dini konuların istismar edilmemesi şartı ile kabulü reyindeyim"); *Rejisörün Yatak Odası* (Ali Fuat Kalkan, Senaryo, 1975/248) için "Önceki filmle bağlantı konulmaması şartı ile kabul"; *Darbe* (Fikret Uçak, Senaryo, 1975/286) için "Cürme teşvik görüldüğünden 7/9'a göre Ret" ve *Telefondaki Ses* (Memduh Ün, Senaryo, 1976/49) için "Kişilerin özel hayatlarına taluk eden konuşmaların çıkarılması şartıyla". Ayrıca *Oy Emine* (Mahmut Üçüncüoğlu, 1975/97) için Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, "Esrar konduğunun görülmemesi şartı ile" ve *Toy Kızlar-Tavşan Kızlar* (Yılmaz Tümtürk, Senaryo, 1976/52) için Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, "Müstehcen sahnelere yer verilmemesi şartı ile kabul" diye yazmıştır. *Sokak Kadını* (Semih Servidal, Senaryo, 1976/43) için Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi usul yönünden talebin reddedilmesini not düşmüştür.

Ret Kararları

Şimdi 53 ret kararını kategorize edelim. Herhangi bir fıkraya atıf yapmayan üç karar şöyledir: *Şevket Biraz Beni Gevşet* (Nuri Kırgeç, Senaryo, 1975/281) adlı senaryo "Filmin isminin müstehcen görüldüğünden" dolayı reddedilir; ama Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi bu kez tersini düşünmektedir: "Müstehcenliğe kaçmamak şartıyla kabul" diye yazar. *Beş Kadın Bir Erkek* (Oksal Pekmezoğlu, Senaryo, 1976/21) için 1975/312 sayılı kararla oyçokluğu ile kabul edildiği ancak film şirketinin başvurusu üzerine "*Beş Kadın Bir Erkek-Kimin Eli Kimin Cebinde* isminin *Gerdek Gecesi* olarak değiştirilmesi talebinin; kararın değiştirileceği anlamına geleceğinden usul yönünden reddine oybirliğiyle karar verilmiştir. Benzer bir karar *Kazanova 76* (Fikret Uçak, Senaryo, 1976/23) için kaleme alınır; eser 1975/243 sayılı kararla "'Nuro' ve 'Huso' isimlerinin değiştirilmesi şartı ile filme alınması kararlaştırılmış", daha sonra isminin Zampara olması film şirketi tarafından talep edilmiş,

"kararın değiştirileceği anlamına geleceğinden talebin usul yönünden reddine oybirliğiyle karar verilmiştir".

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Nizamname'nin 7. maddesinin 6. fıkrası en fazla atıf yapılan fıkradır ve 20 senaryo kararında yer almaktadır: Bunlardan biri yukarda herhangi bir fıkraya atıf yapmadan reddedilen filmler arasında yazılan *Şevket Biraz Beni Gevşet*'tir (Nuri Kırgeç, Senaryo, 1976/10) ve defterde "Hamamcı Şevket adı ile" diye not düşülmüş, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi yine "Müstehcenliğe kaçmamak şartı ile" diyerek not düşmüştür. *Kıbrıs Fatihleri* (Yılmaz Tümtürk, Senaryo, 1974/164, İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü: "Kabulü reyindeyim"); *Garibin Çilesi* (Şevket Akıntunç, Senaryo, 1974/253, Genelkurmay Başkanlığı, "7/4'e göre de reddi reyindeyim"); *Kurt Kanunu* (1974/258); *Semer* (Vural Pakel, Senaryo, 1975/36); *Tantana Kemal* (Recep Filiz, Senaryo, 1975/46); *Tokmak Nuri* (Aykut Düz, Senaryo, 1975/64); *Mum Söndü* (İhsan Yüce, Senaryo, 1975/96, Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "İsim değişikliği ile kabulü reyindeyim"); *Dişi Köpek* (İlhan Engin, Senaryo, 1975/102); *İt Adası* (Mehmet Bozdoğan, Senaryo, 1975/114); *Erkeksiz Kadınlar* (Nurhan Soybakış, Senaryo, 1975/147); *Milyonluk Horoz* (Ülkü Erakalın, Senaryo, 1975/160); *Sefer Seferde* (Kemal Dağlar, Senaryo, 1975/269, Genelkurmay Başkanlığı, "Müstehcenliğe kaçmamak şartıyla kabul"); *Şeftalisi Bala Benziyor* (Ziya Doğanalp, Senaryo, 1976/17, Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "Şartlı kabulü reyindeyim"); *Uygarlığın Başlangıcı Tekerlek* (Oğuz Gözen, Senaryo, 1976/20). *Sevişerek Ölenler* (Yavuz Figenli, Senaryo, 1976/16) için Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi tarafından bazı sahnelerin ve "Darüşşafaka'ya yardım ile ilgili sahnenin çıkarılması" istenip şartlı kabul yazılmış ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi de "Müstehcen söz ve sahnelere yer verilmemesi şartı ile" diye şerh düşmüştür. *Sevişerek Ölenler* (Yavuz Figenli, Senaryo, 1976/35) bir kez daha incelenmiş ve "bu haliyle de filme alınmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre sakıncalı olduğuna ekseriyetle karar verilmiştir"; karara Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi şartlı kabul yazarak şerh düşmüştür. *Sarı Necmiye* (Erol Avcı, Senaryo, 1975/209) için karar şöyle yazılır: "7.5.1975 tarihinde tetkik edilerek filme çekilmesi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre sakıncalı olduğuna 975/114 sayı ile karar verilen (İt Adası) adlı senaryo ile aynı mahiyette olduğu görüldüğünden bu haliyle yine *Nizamname*'nin 7. Mad. 6. fıkrasına göre ret". *Enseye Tokat-Masal Masal Matitas* (Alpay İzer, Senaryo, 1975/212) için "Senaryonun her iki isminin de müstehcenlik arz etmesi sebebi ile *Nizamname*'nin 7. Mad. 6. fıkrasına göre ret" ve *Fırlamalar* (İrfan Atasoy, Senaryo, 1975/265) için "Filmin adının müstehcen olduğu görülmekle 7/6'ya göre Ret" yazılmıştır. Adı geçen son senaryo için Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi şartsız kabul yazmıştır.

Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı Olan, Cürüm İşlemeğe Tahrik Eden, Türkiye Aleyhinde Propaganda, Umumî Terbiye ve Ahlâk

Nizamname'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına üç kez, 9. fıkrasına altı kez ve 10. fıkrasına da üç kez atıf yapılmıştır. *Yılmayan Komser*, (Celal Atağ, Senaryo, 1975/90), *Damlalar* (Seyfi Havaeri, Senaryo, 1975/145) ve *Sazlar Kimin İçin Çalıyor* (M. Seyfi Havaeri,

Senaryo, 1975/251) 8. fıkraya dayanarak reddedilmiştir. *Nizamname*'nin 9. fıkrasına göre *Öldürdüğüm Adam* (Vural Pakel, Senaryo, 1974/205) reddedilmiştir. Aynı fıkraya göre aynı eserin üç kez reddedildiği görülür: *Silahımda Altı Okka* (Murat Ersan, Senaryo, 1975/116), *Soyun Geliyorum-Silahım Altı Okka* (Murat Arsan, Senaryo, 1975/172, Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "Şartlı kabulü reyindeyim") ve üçüncüsünde *Soyun Geliyorum-Silahımda Altı Okka* (Murat Arsan, Senaryo, 1975/184) için "Evvelce tetkik edilen senaryo ile arasında muhteviyatı bakımından fark olmadığından 7/9 Ret" yazılır, bu kararda Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "İsminden dolayı reddi reyindeyim" diye not düşmüştür. *Silahımda Altı Kurşun* (Murat Ersan, Senaryo, 1975/252) adıyla gelen senaryo için "Ret 7/9. Önceki senaryolarla mahiyet bakımından aynı olduğundan" diye karar verilmiştir, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi şartlı kabul yazmıştır. *Silahımda Altı Kurşun* (Murat Ersan, Senaryo, 1975/270) bir kez daha gelir ve "Bundan önce tetkik edilen senaryodan farksız olduğundan" *Nizamname*'nin 7. maddesinin 9. fıkrasına dayanarak reddedilmiştir. *Nizamname*'nin 7. maddesinin 10. fıkrasına göre *Beyto-Döğüşe Döğüşe Öldüler* (Sabah Duru, Senaryo, 1974/151) reddedilmiştir. Bu senaryo 1974/186 ile kabul edilir, ismi sadece *Döğüşe Döğüşe Öldüler* olmuştur. *Şehitler* (Çetin İnanç, Senaryo, 1974/269) adlı eser de 10. fıkraya dayanarak reddedilirken İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri azınlıkta kalarak "Kabulü reyindeyim" diye şerh düşmüşlerdir. *Magosa Yanıyor* (Celal Atağ, Senaryo, 1975/66) da bu fıkra kapsamında geri çevrilmiştir.

Nizamname'nin 7. maddesinin 6 ve 8. fıkralarına dayanarak *Fırtına Ali* (Ahmet Sert, Senaryo, 1975/120) ve *Haykırış* (Birol Işın, Senaryo, 1975/58), 6 ve 9. fıkralara dayanarak *Adak* (Feyzi Tuna, Senaryo, 1975/186) ve *Kazım'a Bak Kazım'a* (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1975/207) adlı senaryolar reddedilmiştir. Üç kez de 6 ve 10. fıkralara gönderme yapılmıştır: *Göç* (Mehmet Aydın, Senaryo, 1974/145) için "Ve ayrıca adalarda yaşayan soydaşlarımızı göçe teşvik ettirici nitelikte sahnelere yer verildiğinden bu haliyle ret" yazılmıştır. Diğer iki senaryo *Kametçi* (Ali Rıza Sara, Senaryo, 1975/121) ve *Bir Türk Kızı-Şirin'in Evliliği*'dir (Volker Canaris, Senaryo, 1975/203).

Dokuz kez *Nizamname*'nin 7. maddesinin hem 8 hem de 9. fıkralarına göre senaryolar reddedilmiştir. Bunlardan biri olan *İster Darıl İster Sarıl* (Günay Kosova, Senaryo, 1975/115) reddedildikten kısa bir süre sonra tekrar gelir (1975/127); bu kez karara "Eski senaryo ile mahiyet itibariyle aynı olduğundan 7/8-9 Ret" yazılır. *Öldüren Yumruk* (Selahattin Kalebaş, Senaryo, 1974/181), *Altın Yumruk-İstanbullu Koreli* (İsmail Konca, Senaryo, 1974/191), *İstanbul Batakhaneleri* (Kaya Arıkan, Senaryo, 1974/231), *Garip Ali* (1974/247), *İdam* (Ülkü Erakalın, Senaryo, 1975/32), *Kötü Yol* (Hayrettin Demirbaş, Senaryo, 1975/171) ve *Siyah Şapkalı Adam* (Ali Fuat Kalkan, Senaryo, 1975/183) da aynı fıkralara göre (8 ve 9) reddedilmiştir. *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8, 9 ve 10. fıkralarına göre Vedat Türkali'nin yazdığı *Kara Çarşaflı Gelin* (1974/211) ve 6, 8, 9 ve 10. fıkralara göre de Orhan Elmas'ın yazdığı *Bekaret* (1975/139) adlı senaryolar reddedilmiştir.

Şartlı Kabul Kararları

Şartlı kabul kararlarını kategorize etmeden önce aslında kabul edilmiş olan ama bir yanıyla da "bu haliyle" kabul edildiği özellikle vurgulandığı için şartlı kabuller

arasında değerlendirilebilecek olan yedi kararı yazalım: Atıf Yılmaz'ın senaryosunu yazdığı *Çoban Kızı*'nda (Senaryo, 1974/180) "Ali'nin Ayşe'yi boşadıktan sonra âmâ kız Aynur'la evlendiği şeklinde değişiklik yapıldığı görüldüğünden bu haliyle filme alınmasında bir sakınca yoktur" diye karar yazılmıştır. *Gırgır Kamil* (İhsan Yüce, Senaryo, 1975/136) için "Evveliyatından bahsedilmek suretiyle bu haliyle kabul. (*Mum Söndü*)" yazılmış, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6 ret yazmıştır. Yukarda da reddedilenler arasında adını andığımız *İster Darıl İster Sarıl* (Günay Kosova, 1975/149) "(Evveliyatından bahisle) Bu haliyle kabul" edilmiştir, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi yine reddedilmesi gerektiğini düşünmektedir (7/8-9). *Kazım'a Bak Kazım'a* (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1975/229) da "Eski senaryo ile farkları belirtilecek" denilerek "bu haliyle" kabul edilir, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi Ret 7/6 yazmıştır. *Sarı Necmiye* (Erol Avcı, Senaryo, 1975/132) için şunlar yazılmıştır: "Evvelce 7.5.1975 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından 975/114 reddedilen (*İt Adası*) adlı senaryo bu kere (Sarı Necmiye) adı altında yeniden gönderilmesi üzerine tekrar tetkik edilmiştir. Adı geçen senaryonun bu haliyle filme çekilmesinde bir sakınca" bulunmamıştır. Defterde *Gönül Yolu* (Aykut Düz, Senaryo, 1975/118) olarak yazılan senaryo için *Tokmak Nuri* adının üzeri çizilmiştir; kararda şöyle yazar: "a) Tokmak Nuri senaryosunda, sahife 3'teki Yükselin Nuri'yi kılıçla kovalama sahnesi ile karnından acayip seslerin çıktığı sahnenin, b) Tokmak Nuri senaryosunda sahife 3 sahne 13'deki homoseksüellerin bulunduğu sahnenin, c) Tokmak Nuri senaryosunda sahife 6'daki motosikletle denize düşme sahnesinin, d) Aynı senaryoda sahife 6'daki hemşire ile sevişme sahnesinin çıkarıldığı, ayrıca e) Senaryonun sonunda gelinin doğum için hastaneye götürüldüğü Tokmak Nuri'nin de doğumu herkesin arasında yaptırdığı, değişiklik yapıldığı görüldüğünden bu haliyle kabul". Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6 Ret yazmıştır. *Sefer Seferde* (Kemal Dağlar, Senaryo, 1975/301) filmi ise "Müstehcen sahnelerin çıkarıldığı görüldüğünden bu haliyle kabul" edilmiştir. Burada iki kararı daha belirtmekte yarar vardır. Defterde senaristi olarak Sabri Kuşlan, dosyasında Sabri Kuşlar yazılan *Yaman Gazeteci*'de (Senaryo, 1975/89, Dosya No: 91122/6580) "'Bereket Tanrısı'nın 'Bereket tanrıçası' olarak düzeltilmesi" istenmiştir. *Dört Köşeli Üçgen*'de (Feryadil Paköz, Senaryo, 1975/23) "Seyit Battal Gazi'nin türbesinde duvara taş yapıştırılması sahnelerinin çıkarılması" koşullar arasında yer almıştır.

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Doğrudan genel ahlaka gönderme yapan kararlar bulunmaktadır: *Sarı Necmiye* (Erol Avcı, Senaryo, 1975/249) için "Genel ahlak ve adaba aykırı sahne ve sözlere yer verilmemesi şartı ile kabul" yazılırken Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "*İt Adası-Sarı Necmiye* adlı filmle bağlantı kurulmaması şartı ile kabulü reyindeyim" diye şerh düşer. *Kime Niyet Kime Kısmet* (Ahmet Üstel, Senaryo, 1976/26) için "Umumi ahlak ve adaba aykırı sahnelere yer verilmemek kaydı ile filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir". *O Kız da Kadın Oldu* (Semih Servidal, Senaryo, 1976/30) adlı senaryo için "İsminin değiştirilmesi" ve "Umumi ahlak ve adaba aykırı görüntülere yer verilmemesi" istenmiştir. *Sokak Kadını* (Semih Servidal, Senaryo, 1976/43) için de aynı iki koşul yazılmış ve buna ek olarak se-

naryonun yeni adının *Sokak Kadını* olmasına oyçokluğu ile karar verildiği yazılmıştır. Bu karara Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "Usul yönünden talep ret" diye not düşmüştür.

Derece 37 (Erol Erdoğan, Senaryo, 1976/37) için "Genel ahlak ve adaba aykırı sahnelere yer verilmemesi şartı ile filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle", *Namus Belası* (Alpay İzer, Senaryo, 1976/46) ve *Profesyonel* (Aram Gülyüz, Senaryo, 1976/48) için de "Genel ahlak ve adaba aykırı görüntülere yer verilmemesi şartıyla filme alınmasında bir sakınca olmadığına" dair karar yazılmıştır. *Cafer'in Çilesi* (Ahmet Üstel, Senaryo, 1976/31) için "Umumi ahlak ve adaba mugayir sahnelere yer verilmemesi şartı ile filme alınmasında bir sakınca" bulunmamıştır. *Kuvvet Macunu* (Nuri Kırgeç, Senaryo, 1975/319, Genelkurmay Başkanlığı, 7/6) için de "Genel ahlak ve adaba uyulmalı" uyarısı yapılmıştır.

Aile, Evlilik, Kadın-Erkek İlişkileri

Bahtı Karalı Yarim (Nuri Kırgeç, Senaryo, 1975/194) için "evlendirme memurunun belediye başkanının verdiği yetkiyle nikah kıydığı şeklinde düzeltilme yapılması şartı"; *Sevdalı Gelin* (1975/233) için "Medeni nikahın önden yapıldığının belirtilmesi şartı" ve *Yok Devenin Başı* (Yücel Uçanoğlu, Senaryo, 1975/321) adlı senaryo için "Nazan'ın evli olduğunu belirten söz ve sahnelere yer verilmemesi şartı" getirilmiştir, sözü edilen son senaryo kararına Genelkurmay Başkanlığı üyesi 7/10 yazmıştır. *Davul Dengi Dengine* (Turgut Özakman, Senaryo, 1975/262) için sayfa ve sahne tarifi yapılarak "otelde sevişen çiftten erkeğin, Osman'ın odaya girmesi üzerine kocan mı diye kadına sorduğu sahnenin çıkarılması" istenmiştir.

Müstehcenlik, Cinsiyetçi İfadeler

Bu defterde müstehcenliğe atıf yapan çok sayıda karar yer almaktadır. *Hayat Güzeldir*'de (1974/172) "Müstehcen görünüşlü sahne ve sözlere yer verilmemesi şartı"; *Koca Bebekler*'de (İhsan Yüce, Senaryo, 1975/164) ve *Kokla Beni Melahat* (Bülent Oran, Senaryo, 1975/168) adlı senaryolarda "Müstehcen sahne ve sözlere yer verilmemesi şartı" ileri sürülmüştür. *Aldatmaca*'da (Coşan Ekiz, Senaryo, 1975/174) "Müstehcen sahnelere yer verilmemesi" istenirken Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "Senaryo tekniğine uymadığından reddi reyindeyim" diye şerh düşer.

"Müstehcen sahnelere yer verilmemesi şartı ile" *Kazım'a Bak Kazım'a* (Tanju Gürsu, Senaryo, 1975/128); *Tatlı Hayat* (İhsan Yüce, Senaryo, 1975/129); *Tatlı Kaçıklar* (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1975/130); *Ah Bu Kadınlar* (Ülkü Erakalın, Senaryo, 1975/133); *Röntgenci* (Safa Önal, Senaryo, 1975/311, [*Rontgenci* yazılmış]); *Anahtar Deliği* (Nuran Eşici, Senaryo, 1976/1, Genelkurmay Başkanlığı, 7/6-8-9) ve *Mualla Oh Ne Ala* (Recep Filiz, Senaryo, 1976/4) adlı senaryolar kabul edilmiştir. "Müstehcen sahnelere yer verilmemesi" istenen diğer senaryolar şunlardır: *Soğuk Oluk* (İhsan Yüce, Senaryo, 1974/260); *Yıllardan Sonra-Garip Baba* (Ferda Okandan, Senaryo, 1975/190, "Genelkurmay Başkanlığı, 7/6-8-10 ret"); *Uyanık Şoför-Ayıkla Beni Hüsnü* (Tanju Gürsu, Senaryo, 1975/272); *Kaatil Üçün Biri* (Çetin İnanç, Senaryo, 1975/309, Genelkurmay Başkanlığı, 7/8-9 ve Millî Eğitim Bakanlığı, 7/8-6); *Sevimli Gangster* (Nuri Kırgeç, Senaryo, 1976/27) ve *Kucaktan Kucağa* (Safa Önal, Senaryo, 1976/41). Farklı ifadeler kullanarak ("Müstehcen söz ve sahnelere yer verilmemesi") *Hayret 17* (Ali Fuat Öz-

lüer, Senaryo, 1975/179), *Para ile Değil, Sıra ile* (Okan Kunteroğlu, Senaryo, 1975/291) ve *Kuvvet Macunu* (Nuri Kırgeç, Senaryo, 1975/319, Genelkurmay Başkanlığı, 7/6) adlı senaryolar şartlı kabul edilmiştir. *Bal Kutusu Şeftalisi Bala Benziyor* (Alpay İzer, Senaryo, 1975/260), *Erkek Kazım* (Tanju Gürsu, Senaryo, 1975/264) ve *Hakkımı Ver Hakkı* (Aykut Düz, Senaryo, 1975/289) için "Müstehcen sahne ve sözlere yer verilmemesi" istenmiş; *Vay Anasını Gene 17* (Yücel Uçanoğlu, Senaryo, 1975/283) de "Müstehcenliğe kaçmamak şartıyla kabul" edilmiştir. *Kiralık Serseri* (Rauf Ozangil, Senaryo, 1974/200) için "Argoda müstehcenliğe kaçılmaması şartı" getirilmiştir. *İki Dost* (İrfan Atasoy, Senaryo, 1975/300) adlı senaryoda "sevişme sahnesinde müstehcenliğe kaçılmaması" ve *Ölüm Terapisi* (*Deadly Therapy,* 1974/188) için "Sara ile Patrikin sevişme sahnesi ile buna benzer müstehcen görüntülü sahnelere yer verilmemesi" koşul olarak yazılmıştır.

Vur Davula Tokmağı (Suavi Süalp, Senaryo, 1975/108) adlı "Senaryonun sonunda Şaban'ın söylediği 'Tokmağı bizden, davulu karılardan' sözünün çıkarılması şartı" getirilmiştir. *Sen ve Ben-Şeftali* (Recep Filiz, Senaryo, 1975/258) adlı senaryoda "Mıstığın Ali'ye söylediği 'Popon tavana vurur, Bütün gece zaten popon tavana vurdu, durdu, sen nereye vurdun biliyorum. Elizabet yengemize değil mi?' sözünün çıkarılması" koşul olarak ileri sürülmüş ve senaryo kabul edilmiş, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "(Şeftali) isminin çıkarılması şartı ile kabul" yazmıştır. *İsyan*'da (Remzi Aydın Jöntürk [Remzi Jöntürk], Senaryo, 1975/234) karara "Feleğin söylediği 'Bir erkek senin gibi milli tornavida dahi olsa seksin bazı kuralları vardır' sözünün", "Feleğin Rıfat'a söylediği 'Çarşafı kirletmiş miydin' sözlerinin çıkarılması şartı ile kabul" yazılmıştır. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Ayrıca 15.9.1975 tarihinde komisyonca reddedilen *İsyan* adlı filmle ilişki kurulmaması şartı ile kabul ediyorum" diye şerh düşmüştür. Ayrıca senaryo adını ilgilendirmekle birlikte burada da anabileceğimiz bir diğer karar *Şeftali-Kız mı Çıkacak Dul mu Çıkacak* (Nuri Akıncı, Senaryo, 1975/282) adlı senaryodur. Kararda "İkinci ismi olan (Kız mı çıkacak dul mu çıkacak) sözünün filmden çıkarılması" koşul olarak ileri sürülmüş Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6'ya göre reddedilmesini savunmuştur.

Cinsel Saldırı

Suç ve Ceza (Safa Önal, Senaryo, 1974/148) için "Orhan'ın karısı Selma'ya, akrep ve arkadaşlarının tecavüz ettiklerini ima eden veya belirten sahnelere yer verilmemesi" koşulu ile eser kabul edilmiş; *Hayat Güzeldir* (1974/172, Dosya No: 91122/6395) için "Cunegande'nin ırzına geçilmesine ait bütün sahne ve konuşmaların" çıkarılması istenmiştir. *Önce Vatan* (Duygu Sağıroğlu, Senaryo, 1974/193) adlı eser, "Fatma'nın Rumlar tarafından ırzına geçildiğini belirten söz ve sahnelerin çıkarılması şartı ile kabul" edilmiş Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Yavuz'un Türk silahlı kuvvetleri ile ilişkisi olmaması şartı ile kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Şartsız kabulü reyindeyim" diye şerh düşmüştür. *Bu Toprağın Kızları* (Aka Gündüz, Senaryo, 1975/261) için "Toplu tecavüz sahnesi"nin tamamen çıkarılması istenmiştir, bu kararda Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi 7/8'e göre Ret ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi şartsız kabul yazmıştır. *Beşine de Vur* (Recep Filiz, Senaryo, 1975/305) adlı senaryo için karara "Meleğe tecavüz edilme sahnesinin gösterilmemesi şartı ile kabul" yazılmıştır.

Çıplaklık, Sevişme

Tatlı Evlilik'te (Oksal Pekmezoğlu, Senaryo, 1975/55) "Gerta'nın Hüsnü ile evlendikten sonra Kamuran'la sevişme sahnelerine yer verilmemesi" ve *İki Dost* (İrfan Atasoy, Senaryo, 1975/300) adlı senaryoda "sevişme sahnesinde müstehcenliğe kaçılmaması" koşul olarak yazılmıştır. *Hayat Güzeldir*'de (1974/172) "Candide'yi çıplak gösteren sahnelerin" çıkarılması ve *Ölüm Terapisi* (*Deadly Therapy*, 1974/188) için "Sara ile Patrikin sevişme sahnesi ile buna benzer müstehcen görüntülü sahnelere yer verilmemesi" istenmiştir.

Argo, Küfür, Kötü Söz

Yılmaz Güney'in yazdığı *Arkadaş*'ın (1974/167) senaryosunda geçen "pezevenk" sözcüğünün ve *Kiralık Serseri*'de (Rauf Ozangil, Senaryo, 1974/200) "Ayşe'nin Aslı'ya söylediği 'Bu sefer kıçı yanıyormuş' sözünün" çıkarılması istenmiştir. *Konuşma* (Recep Filiz, Senaryo, 1975/255) için "Senaryonun isminden 'Lan' tabirinin çıkarılması şartı ile kabul" yazılmıştır. Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi şartsız kabul yazmıştır. Buna göre senaryo "Konuşma Lan" adıyla gelmiştir. *İki Dost* (İrfan Atasoy, Senaryo, 1975/300) için "Cengiz'in söylediği 'Osurtamazsın' sözünün", "Adanalının söylediği 'pezevenk' sözünün" ve "'Orospuluk' sözünün çıkarılması" koşullar arasında yer almıştır.

Suç, Şiddet

Lütfi Akad'ın yazdığı *Diyet* (1974/217), "Senaryonun sonunda Hacer'in balyozla makinaya vurduğu sahnenin çıkarılması şartı ile kabul" edilmiş, Başkan olan İçişleri Bakanlığı temsilcisi bu senaryo için 7/5 Ret diye şerh düşmüştür. Yavuz Özkan'ın yazdığı *Yarış* (1975/273) için karara "Vur emri çıkan sahnelerin çıkarılması" koşul olarak yazılmıştır.

Gerçekler (Feryadi Paköz, Senaryo, 1974/204) için "Tuncer'in dilsiz kızı öldürdüğü sahnenin", "Çete mensuplarından birisini, Tuncer'in arabada yaktığı sahnenin", "Öldürdüğü çete mensuplarının cesetlerini Tuncer'in suya attığı sahnenin" çıkarılması istenirken "Tuncer'in silah kullanmasının ve çete mensupları ile mücadelelerinin mevcut mevzuat hükümlerine aykırı olmaması şartı" ileri sürülmüştür. *Yavaş Yavaş Soy* (İrfan Atasoy, Senaryo, 1975/117) için "Soygundan sonra baronun bıçaklanarak öldürüldüğü sahne ile bununla ilgili olarak polis şefi ve İrfan arasında geçen" konuşmaların tamamen çıkarılması koşulu öne sürülmüştür. *Kuşku*'da (Hüsnü Cantürk, Senaryo, 1975/151) "Behçet'in adamı öldürmemesi" istenmiştir. *İsveç Kedisi-Kızgın Kumsal* (Günay Kosova, Senaryo, 1974/178) için "Inge'nin ölümünün, Satılmış'ın sıkmasından dolayı değil de bir kazadan mütevellit olduğu şeklinde değiştirilmesi"; *Yarın Elbet Bizimdir* (Salih Diriklik, Senaryo, 1975/161) için "Abdullah'ın, öğretmen Fikret'i iterek düşürdüğü sahneye" yer verilmemesi ve *Bal Kutusu Şeftalisi Bala Benziyor* (Alpay İzer, Senaryo, 1975/260) için "karaborsacının mallarının yağma edilmesi sahnesinin tümünün çıkarılması" talep edilmiştir. "Breakers Payers" şeklinde yazılan *Kiranlar Öder* ([*Antonio e Placido - Attenti Ragazzi… Chi Rompe Paga*], 1975/84) için "Rıhtımda geçen kavga sahnesinin gemide veya kapalı bir yerde geçtiği şeklinde belirtilmesi" koşullar arasında yer almıştır.

Hapishane

Kiranlar Öder ([*Antonio e Placido- Attenti Ragazzi… Chi Rompe Paga*], 1975/84) için

"hapishanede ayaklanma olduğunun belirtilmesi ile iktifa edilmesi" istenmiştir.

İdam

Tanrım Beni Baştan Yarat (Mehmet Arslan, Senaryo, 1974/246) için "Sahnede Hakimin Cabbar'a söylediği 'Bir daha karşıma çıkarsan idam cezasına kadar veririm' ve 'sözünü tut bana kalemi kırdı[r]tma' sözlerinin çıkarılması şartı ile kabul" yazılmıştır. Türkan Şoray'ın senaryosunu yazdığı *Bodrum Hakimi Masalı*'nda (1975/68) "Hakim Mefaret'in asılma sahnesine yer verilmeyip, sanıkların mahkemesinde, Hakim ve savcı tarafından yalnızca öldürüldüğünün 'öldürüldü' denmesi şeklinde belirtilmesi" istenmiştir.

Uyuşturucu, Kaçakçılık

Gerçekler'de (Feryadi Paköz, Senaryo, 1974/204) "Kahvehanede aleni esrar içildiği sahnelerin" ve "Tuncer'in Komisere söylediği 'Esrar kolayca Türkiye üzerinden sevk ediliyor' sözünün çıkarılması" istenmiştir. *Haşhaş*'ta (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1975/20) "Vapur ile dışarıya afyon kaçırıldığını belirten söz ve sahnelere yer verilmemesi", "Afyon ve bölgesinde haşhaş ekimini gösteren sahnelere yer verilmemesi şartı" ileri sürülmüş, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Şartsız kabulü reyindeyim" diye not düşmüştür. *Gizli Örgüt*'te (Duygu Sağıroğlu, Senaryo, 1975/315) "Kaçak haşhaş ekimini ve ambargoyu belirten söz ve sahnelerin" çıkarılması istenirken Genelkurmay Başkanlığı üyesi "Türkiye aleyhine görüntülere yer verileceğinden Ret 7/10", Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi ise "Çerkes tabirinin çıkarılması şartı ile kabulü reyindeyim" diye şerh düşmüştür. *Hudud*'ta (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1975/180) "Sınırda kaçakçılık olaylarının gösterilmemesi"; *İt Dalaşı*'nda (İhsan Yüce, Senaryo, 1975/254) "Kaçakçılığın konusunun haşhaş ve eroin olduğunun belirtilmemesi" koşul olarak yazılmıştır.

Adalet ve Hukuk

Unutulan Günler (İlhan Engin, Senaryo, 1974/195) için "Doktorun İrfan'a söylediği 'Senin hüviyetin belli değil, hukukçulara danıştım böyle bir evlilik olamaz' sözünün çıkarılması"; *Tanrım Beni Baştan Yarat* (Mehmet Arslan, Senaryo, 1974/246) için "Sahnede Hakimin Cabbar'a söylediği 'Bir daha karşıma çıkarsan idam cezasına kadar veririm' ve 'sözünü tut bana kalemi kırdı[r]tma" sözlerinin çıkarılması ve *Soğuk Oluk* (İhsan Yüce, Senaryo, 1974/260) adlı senaryodan "Soğuk Oluk cehenneminden kurtulan kız beraat etti" sözünün çıkarılması talep edilmiştir. *Genç Kızlar* (Yücel Uçanoğlu, Senaryo, 1975/26) için "Mahkeme safahatının usul kanunlarına uygun biçimde yürütülmesi ve mahkemenin mehabetine [saygınlığına, yüceliğine] gölge düşürücü söz ve sahnelere yer verilmemesi" ve *Aldatmaca* (Coşan Ekiz, Senaryo, 1975/174) için "Mahkeme safhasında kanun ve usullerine uyulması" koşullar arasındadır, sözü edilen son senaryo için Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6 yazmış ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Senaryo tekniğine uymadığından reddi reyindeyim" diye şerh düşmüştür. *Acele Koca Aranıyor* (Fikret Arıt, Senaryo, 1975/47) için "Seher davacı durumunda olamayacağından, davanın taraflar tarafından açıldığının belirtilmesi"; *Tatlı Evlilik* (Oksal Pekmezoğlu, Senaryo, 1975/55) için "Ölen Kamuran'ın kanuni mirasçısı olan karısı Melahat'ın mirastan mahfuz hissesinin ayrıldığının belirtilmesi" istenmiştir. *O Kız da Kadın Oldu* (Semih Servidal, Senaryo, 1976/30) için "Verilen hapis cezasının

mahkeme taktirine bırakılarak zaman gösterilmemesi şartı" ileri sürülmüştür.

İki senaryoda yer alan kadın hakimler için de koşullar yazılmıştır: *Bodrum Hakimi Masalı*'nda (Türkan Şoray, Senaryo, 1975/68) eser, "Hakim Mefaret'in asılma sahnesine yer verilmeyip, sanıkların mahkemesinde, Hakim ve savcı tarafından yalnızca öldürüldüğünün 'öldürüldü' denmesi şeklinde belirtilmesi" istenmiş, "Filmde, mahkeme safahatlarının mahkeme ve kanuna uygun olarak düzenlenmesi şartı ile kabul" edilmiştir. *Kelebekler Ağlamaz*'da (Ümit Efekan, Senaryo, 1975/170) "Hakim Gönül'ün özel hayatında da, hakimlik vakarına yaraşır bir şekilde hareket etmesi, Ali ile olan hissi münasebetinin platonik olarak kalması" ve "Mahkeme sahnesinin kanun ve usulüne uygun biçimde olması şartı ile kabul" yazılmıştır (Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "Ayrıca senaryonun isminin değiştirilmesi şartı ile kabulü reyindeyim").

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)

Bu defterde güvenlik görevlilerine dair çok sayıda karar bulunmaktadır. *Hemşerim* (Necmi Onur, Senaryo, 1975/95 [künyede senaristin yanına parantez içinde "Gazeteci" yazılmıştır]) için "Polisin faal gösterilmesi"; *Panik* (Erol Avcı, Senaryo, 1976/8, Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8) için "Polisi daha faal göstermek" ve *Kucaktan Kucağa* (Safa Önal, Senaryo, 1976/41) için de "polisin daha faal gösterilmesi şartı ile" senaryolar uygun görülür.

"Zabıtanın faal gösterilmesi" koşulu şu üç senaryo kararında yer almaktadır: *Toprak ve Aşk* (Şuayıp Adlığ, Senaryo, 1974/196), *Karaların Ali* (Nuri Kırgeç, Senaryo, 1974/197) ve *O Biçim* (Mehmet Aslan, Senaryo, 1975/290). *Kardeş* (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1974/198) adlı senaryo kararı deftere iliştirilmiş bir kağıtta yazmaktadır, son maddede aynı koşul yer almıştır. Bu kararın öncesinde 1974/52 sayı ile *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8 ve 9. fıkralarına dayanarak eserin sakıncalı bulunduğu hatırlatılmış, eser sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığını belirtip başvurması üzerine de senaryo yeniden denetlenmiştir. Özetle "mermer atölyesinde Celal'in, alacağını tahsil etmek için bir adamı döğdükleri sahnenin", "Ali'nin yılanlarla oynadığı ve Murat'ı yılan sokmasına mani olduğu" sahnenin, "Hülya'nın evli olduğu sırada Ali ile seviştiği" sahnenin, "Celal'in bir adamının Ali tarafından öldürülerek çengele takıldığı sahnenin", "Ali'nin Celal'in adamlarından İhsanı mermer atölyesinde öldürdüğü sahnenin çıkarıldığı" görülmüş, bir sahne de eklenmiş, senaryo bu haliyle kabul edilmiş ve son olarak "Zabıtanın faal gösterilmesi" istenmiştir.

Yankesici (İrfan Atasoy, Senaryo, 1974/210) için "Komiser Erol'un maiyetine söylediği 'Devlet size sabıkalıları yakalamanız için para veriyor' sözünün çıkarılması"; *Aramıza Kan Girdi* (Duygu Sağıroğlu, Senaryo, 1974/244) için "Askeri kıyafet kararına ve askeri yaşantıya aykırı görüntülere yer verilmemesi"; *Kaçış-Seni Yaşatacağım* (1974/256) için "Alişan'ın Aliş'e söylediği 'Komutanımız binbaşı iyi insandı. Her hafta izin verirdi bana' sözünün çıkarılması"; *Kükreyen Aslan* (Yılmaz Duru, Senaryo, 1975/17) için "Polisin Cumali'yi öldürmeyip yaralaması ve zararsız bir hale getirmesinin belirtilmesi" talep edilmiştir.

Ah Nerede (Sadık Şendil, Senaryo, 1975/123) için "Komiser ile Hasan arasındaki konuşmalardan, komiserin söylediği 'Bir defa-

ya mahsus olmak üzere affediyorum' sözünün çıkarılması, kefaletle tahliye tabirinin 'ikamete rapten' serbest bırakılması şeklinde düzeltilmesi şartı" getirilmiş; *Dört Köşeli Üçgen* (Feryadil Paköz, Senaryo, 1975/23) için "Kanunen Jandarmaya vur emri verilemeyeceğinden, senaryoda bu hususu belirten söz ve sahnelerin tümünün" çıkarılması; *Kanlı Baltanın Esrarı* (Celal Atağ, Senaryo, 1975/35) için "Murat'ın, Tarakçıoğullarına ait dosyayı Emniyet Müdüründen almayıp sadece bilgi almasıyla iktifa edilmesi" ve *Deli* (İhsan Yüce, Senaryo, 1975/124, Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "Müstehcen sahnelere yer verilmemesi şartı ile kabul") için "Parmak izi incelemesinin, Trafik Bürosu tarafından değil de teknik büro tarafından yapıldığının belirtilmesi" şartı karar defterine yazılmıştır.

Türk Aslanları-İstiklal Harbinden Kıbrıs'a (Kemal Fırat, Senaryo, 1974/219) adlı senaryoda "Taşocağında Zaptiye erlerini prangalı mahkûmların hakladıkları sahnelerin çıkarılması" ve "Silahlı kuvvetleri istismar ve tarihi gerçekleri tahrif etmemek şartı" getirilmiştir. *Kıbrıs Savaşı-Barış Harekatı* (Salih Alpaslan, Senaryo, 1975/91) adlı senaryoda "Albay Karaoğlan'ın şehit olduktan sonra naaşının Türkiye'ye getirildiğinin düzeltilmesi" ve "Zırhlandırılmış Süvari Birliği teriminin çıkarılması" istenmiş, bu kararda Genelkurmay Başkanlığı, "Dokümanter oluşu nedeniyle, askeri görüntüleri bakımından bağlayıcı olabileceği için senaryo olarak kabulü uygun değildir" yazarak senaryonun reddini savunmuştur.

Şiştiniz mi Beyefendi (Osman F. Seden, Senaryo, 1975/31) için "Zeki, kırmızı ceketin kendisine ait olduğunu polise beyan etmesi üzerine ceketin kendisine verildiğinin belirtilmesi şartı ile kabul" yazılmıştır. *Yıllardan Sonra-Garip Baba* (Ferda Okandan, Senaryo, 1975/190, Genelkurmay Başkanlığı, 7/6-8-10 ret) için "Senaryonun sonunda polis şefinin kendisini banka soyguncusu olarak yakalayan polis olduğunu o zaman genç olduğu için hakikatı kavrayamadığı şeklindeki konuşmalarının tümünün çıkarılması"; *Katır İnadı* (Umur Bugay, Senaryo, 1976/33) için "Hasip'le Nasip'in askerlikle ilgili görüntülerinin" ve "Halim'le Selim'in düşman askerlerinden saklanma sahnesinin çıkarılması" şartı ile filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir. *Toprak ve Aşk* (Şuayıp Adlığ, Senaryo, 1974/196) için "Süleyman'ın askerden döndüğünün belirtilmemesi" de koşullar arasında yer almaktadır.

Şehitler (Çetin İnanç, Senaryo, 1975/7, Genelkurmay Başkanlığı, 7/10) için "Generalin söylediği: 'Barışı bütün güçleriyle tehlikeye sokanlara en kısa zamanda gerekli ders verilmelidir' sözü ile", "Kemal ile General arasında geçen konuşmaların bulunduğu sahnelerin çıkarılması"; *Dadaş Hasan* (Tevfik Yener, Senaryo, 1975/93, Genelkurmay Başkanlığı, Ret 7/8) için "Komiserin Hasan'a söylediği 'Tutukla onu' sözünün çıkarılması" ve *Yavaş Yavaş Soy* (İrfan Atasoy, Senaryo, 1975/117) için "Soygundan sonra baronun bıçaklanarak öldürüldüğü sahne ile bununla ilgili olarak polis şefi ve İrfan arasında geçen" konuşmaların tamamen çıkarılması koşullar arasında yer almıştır. *Bu Toprağın Kızları*'nda (Aka Gündüz, Senaryo, 1975/261) "Serkomiser Mahmud'un polislikle ilişkisinin kesilerek saraya bağlı hafiye olduğunun belirtilmesi", Komiser yardımcısının "Nazlı'ya metreslik teklif ettiği sahnenin", "Kaymakamın katıldığı işret alemleri ve diğer memurların katıldığı alemlerin tamamen çıkarılması" istenirken şerh düşen üyeler vardır: Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/8'e göre Ret, Genelkurmay Başkanlığı,

şartsız kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "1. madde hariç diğer şartlara iştirak ediyor". *İki Dost* (İrfan Atasoy, Senaryo, 1975/300) için yazılan koşullardan biri de "Palapos'un Albaylık sıfatının çıkarılması"dır.

İdeoloji ve Siyaset

Gençlik Köprüsü (Salih Diriklik, Senaryo, 1975/267) adlı senaryodan "Sağ-sol mücadelesinin lise seviyesine indirilmesini gösteren sahne söz ve kavgaların çıkarılması" istenmiştir (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi Nizamname'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre reddi reyindeyim", Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "Nizamname'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

Etnik Kimlikler, Millî Hisler, Başka Milletler ve Devletler

Öpme Sev-Fırtına Behçet (Suavi Süalp, Senaryo, 1975/40) adlı senaryo "Türkiye'de yıkıcı faaliyette bulunan ve para kaçıran Rumların Türk vatandaşı olmayıp, yabancı tebaalı kimseler olduğunun belirtilmesi şartı ile kabul" edilmiştir. Duygu Sağıroğlu'nun senaryosunu yazdığı *Gizli Örgüt* (1975/315) adlı senaryoda yer alan "Çerkes tabirinin çıkarılması" istenmiş, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Türkiye aleyhine görüntülere yer verileceğinden ret 7/10" yazmış, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi de "Çerkes tabirinin çıkarılması şartı ile kabulü reyindeyim" diye not düşmüştür.

Gurur ve İhtiras (Taner Oğuz, Senaryo, 1974/147) için "Hadisenin geçtiği adanın Türkiye'ye ait olduğunun belirtilmesi şartı" getirilirken *Gerçekler* (Feryadi Paköz, 1974/204) için "Tuncer'in Komisere söylediği 'Esrar kolayca Türkiye üzerinden sevk ediliyor' sözünün çıkarılması" istenmiştir. *Kara Murat Kara Şövalyeye Karşı*'da (Ali Fuat Özlüer - Edoğan Tünaş, Senaryo, 1975/196) "Türk büyüklerinin şan ve vakarlarına uygun biçimde gösterilmesi" istenmiş, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Ayrıca çağdışı fikirleri empoze eden görüntü ve diyalogların tamamı çıkarılmak şartı ile" diye not düşmüştür.

Sansaros (Turgut Özakman, Senaryo, 1975/250) için "Senaryonun baş tarafında bulunan spiker konuşmasında geçen, 'Sahipsiz şehit çocukları dileniyor' ve 'babayiğit gaziler işgalci askerlerin pabuçlarını boyuyor' sözlerinin" ve "müdürün söylediği 'Şehit çocukları varken' sözünün" çıkarılması istenmiştir. *Olağanüstü İnsanlarla Karşılaşmalar* (1976/5) adlı senaryoda "Senaryoda gösterilen yerlerden ziyade yetkili teşekküllerin gösterecekleri mahallerde çekimin yapılması" talep edilmiş, "Millî gururumuzu rencide edecek görüntülere yer vermemek şartı" da koşullar arasında yer almıştır. Ayrıca "İstasyonda görülen, Osmanlı paşası ile ilgili söz ve sahnelerin tümünün çıkarılması" istenir (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Ret 7/10 Çekim bölgeleri ve görüntülerin Türkiye aleyhinde olabileceği düşüncesiyle" ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/10). *Örgüt* (İlhan Engin, Senaryo, 1975/246) adlı "Senaryonun baş tarafındaki açıklayıcı yazıda geçen 'Yunanistan' yerine 'Türkiye'ye dost olmayan bir ülke' tabirinin konulması şartı" getirilmiş ve eser kabul edilmiştir.

Şapka Kanunu

Hudud (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1975/180) için "Şapka kanununa aykırı görüntülere yer verilmemesi"; *Köprü* (Safa Önal, Senaryo, 1975/201) için "671 sayılı şapka iktisası kanununa aykırı görüntülere yer verilmemesi" ve *Deveci* (Yücel Uçanoğ-

lu, Senaryo, 1975/241) için "Şapka İktisası hakkındaki kanuna aykırı görüntülere yer verilmemesi şartı" karar defterine yazılmıştır.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Senaryosunu Yılmaz Güney'in yazdığı *Arkadaş* (1974/167) için "Semra'nın söylediği 'Sınıf açısından bak olaylara' sözünün" ve "Melike ile Azem arasında geçen konuşmaların tümünün" çıkarılması koşullar arasında yer almaktadır. Senaryosunu Bilge Olgaç'ın yazdığı *Açlık* (1974/184) için "Köylünün yağmur duası dışında kuraklıktan sefalet çektiğini gösteren sahnelere yer verilmemesi", "Köy kadınlarının erzak temini için Meryem'e saldırmaları şeklindeki sahnelere yer verilmeyip, komşusu bir kadın tarafından ekmek temini için Meryem'i kazaen iteklemesi sonucu ölümüne sebep olduğu şeklinde belirtilmesi" koşul olarak yazılmıştır. Aynı zamanda sınıfsal bir karşılığı da olduğu için bu başlıkta da yazacağımız ve Lütfi Akad'ın senaryosunu yazdığı *Diyet* (1974/217) için "Senaryonun sonunda Hacer'in balyozla makinaya vurduğu sahnenin çıkarılması şartı" ileri sürülmüştür (İçişleri Bakanlığı, 5. fıkraya göre senaryonun reddedilmesini savunmuştur).

Dadaş Hasan'da (Tevfik Yener, Senaryo, 1975/93) "Gecekonduların yıkım sahnelerinin gösterilmemesi, sadece belirtilmesi şartı" getirilmiş, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/8'e göre reddini istemiştir. *Silahımda Altı Kurşun*'da (Murat Ersan, Senaryo, 1975/298) "Uygunsuz kişilerden para gasp edip mahallenin fakir halkına dağıtması temasının çıkarılması" da koşul olarak yazılmıştır, bu karar için Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/9'a göre reddi yönünde oy kullanmıştır.

Meslekler

Dört Köşeli Üçgen (Feryadil Paköz, 1975/23) adlı senaryoda "baytar sözünün veteriner olarak düzeltilmesi"; *Evlere Şenlik* (Ahmet Üstel, Senaryo, 1975/227) adlı senaryoda "Teftişe gelen şahsın müsteşar olmayıp müfettiş olduğunun belirtilmesi" ve *Fahişe* (Alev Akakar, Senaryo, 1975/308, Genelkurmay Başkanlığı, 7/6 Ret) adlı senaryoda "Meslek grubunun kötü tanıtılabileceği düşüncesi ile isminin değiştirilmesi" koşul olarak ileri sürülmüştür.

Eğitim

Umur Bugay'ın senaryosunu yazdığı *Hababam Sınıfı* (1975/53) için "Coğrafya öğretmeni Rıza'nın öğrencisi Receb'e yoklama yaptırdığı, 'açın kitaplarınızı ve 147'den 157'ye kadar okuyun' sözü ile Rıza'nın uyukladığı sahnenin çıkarılması", "Müdür Muavini Mahmut'un 'Kel' lakabının öğrenciler tarafından kullanılmaması" ve "Öğretmenlerin davranışlarının, öğretmenlik vakarını zedeleyici nitelikte olmaması şartı ile ekseriyetle" eser kabul edilmiştir. Aynı zamanda başkan olan İçişleri Bakanlığı temsilcisi 7/6'ya göre eserin reddedilmesini savunur. Sadık Şendil'in senaryosunu yazdığı *Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı* (Sadık Şendil, Senaryo, 1975/253) adlı senaryoda "Öğretmenin Tevfik Fikret'in ölüm günü hususunda talebeler tarafından kandırılmasının", "Öğretmen Sema'nın ağzından arkadaşlarının Şaban'a gönderdiği mektupların çıkarılması" ve "Müdür tarafından Akif [Akil] hocanın işine son verilmeyip bunun bir ihtimal olduğunun belirtilmesi şartı ile" eser kabul edilmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilci-

leri "Şartsız kabulü reyindeyim" diye yazarken Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6'ya göre reddi yönünde oy kullanmıştır.

Kızlar Pansiyonu (Aram Gülyüz, Senaryo, 1975/81) adlı senaryo, "Yatılı tiyatro ve bale okulunun, bir pansiyon olarak belirtilmesi şartı ile kabul" edilmiştir. *Ah Nerede* (Sadık Şendil, Senaryo, 1975/123) adlı eserde "Üniversite önünde Ömer'in arkadaşlarına söylediği 'Bütün duvarlara söylediğim yazıyı yazacaksınız tamam mı?' sözü ile bunu gösteren sahnenin çıkarılması ve öğrenci olaylarını gösteren sahnelere yer verilmemesi" istenir. *Gençlik Köprüsü* (Salih Diriklik, Senaryo, 1975/267) adlı senaryo "Sağ-sol mücadelesinin lise seviyesine indirilmesini gösteren sahne söz ve kavgaların çıkarılması", "Müzik hocasının talebesine menajerlik ettiğini gösteren söz ve sahnelerin çıkarılması" ve "Okulun özel okul olduğunun belirtilmesi şartı ile kabul" edilmiştir; Genelkurmay Başkanlığı (7/8) ve Millî Eğitim Bakanlığı (7/6) temsilcilerine göre eser reddedilmelidir.

Yarın Elbet Bizimdir (Salih Diriklik, Senaryo, 1975/161) adlı senaryo "Abdullah'ın, öğretmen Fikret'i iterek düşürdüğü sahneye" ve "Öğretmen-öğrenci münasebetlerinde olumsuz etkiler yaratabilecek söz ve sahnelere yer verilmemesi" koşuluyla kabul edilmiştir. İki senaryo kararında benzer ifadeler yer alır: *Sezercik, Bitirimler Sınıfı* (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1975/198) adlı senaryo "Okul yönetmeliğine aykırı davranış, öğretmen ve öğrencileri küçük düşürücü söz ve sahnelere yer verilmemesi şartıyla kabul" edilmiştir. *Sıralardaki Heyecan* (Ali Fuat Özlüer - Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/28) adlı eserin, "Okul disiplin yönetmeliğine aykırı davranışlara, öğretmen ve öğrencileri küçük düşürücü söz ve sahnelere yer verilmemesi şartı ile filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir". *Tatlı Şeytan* (Berrin Giz, Senaryo, 1975/295) için "Okulun özel okul olarak belirtilmesi" ve "Gerek öğretmen gerekse öğrencilerin birbiriyle olan ilişkilerinde disiplin yönetmeliğinin dışına çıkılıp kötü örnek olabilecek söz ve görüntülere yer verilmemek şartı" ileri sürülmüştür.

Türkçe Olmayan İsimler, Takma İsim, Lakap: Maho, Reşo, Nuro, Huro, Hamo, İbo

Vedat Türkali'nin senaryosunu yazdığı *Aşkın Zaferi-Kara Çarşaflı Gelin* (1974/264, Dosya No: 91122/6488) adlı karara göre eser, daha önce 1974/211 sayılı *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8, 9 ve 10. fıkralarına göre sakıncalı bulunmuş, "Vedat Türkali'nin yazdığı *Kara Çarşaflı Gelin* adlı senaryo sahibinin müracaatı üzerine" incelenmiş ve "Zara kadının iyi kalpli olarak gösterildiği", "Havva'nın kocasının Cello'yu öldürmüş olmasından dolayı evini terk ettiği", "Jandarmanın olaya anında müdahale ettiği ve Haydar ile işbirliği yaptığı belirtildiğinden ayrıca", "Maho isminin Türkçe bir adla değiştirilmesi şartı ile bu haliyle filme alınmasında sakınca bulunmadığına ekseriyetle" karar verilmiştir. Defterde sayfaya ek olarak yazılmış bir kâğıtta yukardaki bilgiler yer almaktadır. Asıl sayfada ise: "Maho isminin Türkçe bir adla değiştirilmesi şartı ile kabul. Not: Ret edilen senaryo ile yeni senaryo arasındaki farklar belirtilecek" yazmaktadır. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/6 yazarak şerh düşmüştür. *Vatan İçin-Reşo* (Engin Temizer, Senaryo, 1974/174) adlı "Senaryonun isminden (Reşo) kelimesinin çıkarılması", *Kazanova 76*'da (Fikret Uçak, Senaryo, 1975/243) "'Nuro' ve 'Huro' isimlerinin de-

ğiştirilmesi" ve *O Biçim* (Mehmet Aslan, Senaryo, 1975/290) adlı senaryoda "Hamo ve İbo gibi isimlerinin Türkçeleştirilmesi" istenmiştir. *Hasan Almaz Basan Alır* (Suavi Süalp, Senaryo, 1975/163) adlı senaryoda "(*Sıkılmış ve Bıkılmış*) adına yer verilmemesi" koşul olarak yazılmıştır. *İkramiye* (Feyzi Tuna, Senaryo, 1974/254) için "Tam Ajansın adının değiştirilmesi", "M. Ali'nin aldığı hediyeleri aşağıya atması ile senaryonun sona ermesi ve *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrasına aykırı sahne ve sözlere yer verilmemesi şartı ile kabul" yazılmıştır.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Arkadaş (Yılmaz Güney, Senaryo, 1974/167) için "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrası kapsamına giren söz ve sahnelere yer verilmemesi şartı" getirilmiş ve bu yönde uyarı yapılmıştır. *Karaların Ali* (Nuri Kırgeç, Senaryo, 1974/197) için "Eski senaryo ile aralarındaki farklar belirtilecek" diye karar yazılmıştır. *Kıbrıs Savaşı-Barış Harekatı* (Salih Alpaslan, Senaryo, 1975/91) için "Yabancı Harp filmlerinden sahnelere yer verilmemesi şartı" getirilmiştir. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Dokümanter oluşu nedeniyle, askeri görüntüleri bakımından bağlayıcı olabileceği için senaryo olarak kabulü uygun değildir" yazarak reddedilmesini istemiştir. *Bil Bakalım Ne Çıkacak* (Arif Erkuş, Senaryo, 1975/306) için "Senaryo dışına çıkılmaması şartı ile" eser kabul edilmiş, Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı üyeleri reddini savunmuş ama azınlıkta kalmıştır (7/6-8), Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "Necla'nın evli olmadığının belirtilmesi" ve "Tecavüz sahnesinin hiçbir şekilde gösterilmemesi şartı ile" diye şerh düşmüştür.

İsim Değişikliği

Plaj Horozu (İlhan Engin, Senaryo, 1975/216, Genelkurmay Başkanlığı, 7/6) için "Senaryonun diğer ismi olan (Enseye Tokat) ibaresinin çıkarılması"; *Şeftali-Kız mı Çıkacak Dul mu Çıkacak* (Nuri Akıncı, Senaryo, 1975/282, Genelkurmay Başkanlığı, 7/6) için "İkinci ismi olan (Kız mı çıkacak dul mu çıkacak) sözünün filmden çıkarılması" ve *Fahişe* (Alev Akakar, Senaryo, 1975/308, Genelkurmay Başkanlığı, 7/6 Ret) adlı senaryoda "Meslek grubunun kötü tanıtılabileceği düşüncesi ile isminin değiştirilmesi" talep edilmiştir.

Firardan Sonra (Bülent Oran, Senaryo, 1975/25) için "Filmin adına (Korkusuz Kemal ve Acı İntikam) isimlerinin ilan edilmesi şartı ile kabul"; *Acıttım mı Cicim-Deli Deli Tepeli* (Safa Önal, Senaryo, 1975/92) için "Filmin ismi olan 'Acıttım mı cicim' adı uygun görülmemiş, filmin diğer ismi olan '*Deli Deli Tepeli*' adı ile kabul edilmiştir" yazmaktadır. *Kaatil Üçün Biri* (Çetin İnanç, Senaryo, 1975/309) için "isminin değiştirilmesi şartı ile kabul" yazarken Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/8-9 ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/8-6 diye şerh düşmüştür, bu senaryo *Sıra Sende Yosma* (Çetin İnanç, Senaryo, 1976/22) adıyla daha sonra kabul edilmiştir. *Vatan İçin-Reşo* (Engin Temizer, Senaryo, 1974/174) adlı "Senaryonun isminden (Reşo) kelimesinin çıkarılması" istenmiştir.

Başta da ifade ettiğimiz gibi bazı senaryolar isminden dolayı reddedilmiştir: *Enseye Tokat-Masal Masal Matitas* (Alpay İzer, Senaryo, 1975/212) "Senaryonun her iki isminin de müstehcenlik arz etmesi" nedeniyle *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre reddedilmiş ve *Fırlamalar* (İrfan Atasoy, Senaryo, 1975/265) da "Filmin adının müstehcen olduğu görülmekle 7/6'ya göre ret" edilmiştir.

Tarihi Gerçeklere Uygunluk

Türk Aslanları-İstiklal Harbinden Kıbrıs'a (Kemal Fırat, Senaryo, 1974/219) adlı senaryo için "Silahlı kuvvetleri istismar ve tarihi gerçekleri tahrif etmemek şartı"; *Kara Murat Kara Şövalyeye Karşı* (Ali Fuat Özlüer - Edoğan Tünaş, Senaryo, 1975/196, Genelkurmay Başkanlığı, "Ayrıca çağdışı fikirleri empoze eden görüntü ve diyalogların tamamı çıkarılmak şartı ile") adlı eserde "tarihi gerçeklere uyulması şartı"; *Avşar Beyi*'nde (Bilgin Sezener, Senaryo, 1975/3) "Filmin baş tarafında Halk Şairi Karacaoğlan ile ilgisi olmadığının belirtilmesi şartı" ve *Erkek Kazım*'da (Tanju Gürsu, Senaryo, 1975/264) "Senaryoda belirtildiği gibi bir hayal mahsulü olduğunun belirtilmesi" şartı talepler arasında yer almaktadır. *Kılıç Aslan* (Duygu Sağıroğlu, Senaryo, 1975/173) için "Filmin baş tarafında, konunun, Selçuk hükümdarları olan Kılıç Aslanlar (I-II-III-IV) ile isim benzerliğinden başka hiçbir müşterek yanı bulunmadığının belirtilmesi şartı ile kabul" yazılmıştır.

Olağanüstü İnsanlarla Karşılaşmalar (1976/5) adlı senaryoda karara "Olayın geçtiği yılların çekilecek filmin jeneriğinde belirtilmesi", "Senaryoda gösterilen yerlerden ziyade yetkili teşekküllerin gösterecekleri mahallerde çekimin yapılması", "Millî gururumuzu rencide edecek görüntülere yer vermemek şartı ile kabul" yazılmıştır. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Çekim bölgeleri ve görüntülerin Türkiye aleyhinde olabileceği düşüncesiyle" 7/10'a göre reddi yönünde oy kullanmış ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi de 7/10 yazarak şerh düşmüştür.

Jenerik, Dublaj, Altyazı, Dil, Çeviri

Şirin'in Evliliği-Bir Türk Kızı (1975/99) olarak kayıtlara geçen eser için defterde ayrıca Volker Canaris senarist olarak anılır, filmin adına da "Die Turkin" eklenmiştir. Bu eser, 1976 tarihli *Şirin'in Düğünü*'dür (*Shirins Hochzeit*); bu filmde Canaris yapımcıdır, senarist yönetmen ise Helma Sanders-Brahms'dır. Kararda "Filmin 2 kısmının da Türkçe olarak senaryo halinde gönderilmesi halinde tetkikinin yapılabileceğine oybirliği ile karar verilmiştir" yazılmaktadır.

Diğer

Bağlamını bilmediğimiz ya da bir fikir vermeyen koşulları yine bu başlık altında yazacağız: *Memnu Meyva*'da (Fahrettin Üstünel, Senaryo, 1974/146) "Melek ile Hakan'ın konuştukları sahnenin çıkarılması"; *Hayat Güzeldir*'de (1974/172) "altı çizili kısımların çıkarılması"; *Analar Affetmez*'de (M. Enis Uğurlugil, Senaryo, 1974/238, Genelkurmay Başkanlığı, "Olayların Kıbrıs politikası bakımından istismar edilmemesi şartı ile") "Muhtarın kızının düğününü gösteren sahnenin çıkarılması"; *Kıranlar Öder*'de (Antonio e Placido-Attenti Ragazzi… Chi Rompe Paga, 1975/84) "Kor diplomatik'e ait arabanın plakasının değiştirilmesi"; *Dadaş Hasan*'da (Tevfik Yener, Senaryo, 1975/93, Genelkurmay Başkanlığı, Ret 7/8) "Sahife 9'da Kayhan'ın söylediği 'yıllarca sürer' sözünün 'uzun sürer' şeklinde değiştirilmesi"; *Ayıkla Beni Hüsnü-Uyanık Hüsnü*'de (Aydemir Akbaş, Senaryo, 1975/204) "Manav dükkanının Rıfat'ın oğullarına ait olduğunun belirtilmesi"; *On İki Çılgın Kız*'da (Savaş Eşici, Senaryo, 1975/247) "(Ya getir ya bitir) ismine yer verilmemesi"; *Önce Oyun*'da (Uğur Duru, Senaryo, 1975/302) "Sahne 9-16 ve 17'nin tamamının çıkarılması" koşul olarak ileri sürülmüştür.

KARAR DEFTERİ
1974-1975-1976

[Merkez Film Kontrol Komisyonu Film Kontrol Defteri 1974-1975-1976]

Karar Defteri 1974-1975-1976 adlı defterde diğer defterlerde olduğu gibi yoğun olarak ahlak ve bununla ilişkili konuların kararların yer aldığı bir defterdir. Ahlak konusuyla ilgili olarak cinsellikle ilişkili her şey ve argo, siyaset, din, eğitim, güvenlik, şiddet, uyuşturucu, tarih gibi konularda bu defterde yer almıştır. Defter 502 sayfa olup, toplamda 492 karar yer almaktadır. Bu kararlardan 113 ret kararı, 13 tespit kararı ve 200'de şartlı kabul kararı alınmıştır.

Nizamname Maddelerine Doğrudan Atıf Yapılarak Verilen Kararlar

Birçok kararda *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin maddelerine, özellikle 7. maddenin 5, 6, 8 ve 9'uncu fıkralarına doğrudan atıf yapılarak birçok karar verilmiştir. En çok atıf yapılan madde diğer defterlerde de olduğu gibi 7. madde ve fıkraları olmuştur. 7. maddenin 5. fıkrasına ["Millî rejime aykırı olan siyasî, iktisadî ve içtimaî ideoloji propagandası yapan"] doğrudan atıf yapılarak sansür kararı verilen filmler içerisinde bazıları sadece bu fıkraya dayanılarak bazıları ise bu fıkranın yanında diğer fıkralara da atıf yapılarak değerlendirilmiştir. *En Büyük Patron* (1976/105) adlı film için verilen kararda, *Filimlerin ve Film Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin "7. maddesinin 5. fıkrasına göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise, "Kirli işlerdeki olaylar serisidir. Müstehcen üç görüntünün çıkarılması şartı ile kabul" diyerek şerh düşmüştür. Filmin dosyasındaki karar örneğinde ise İçişleri Bakanlığı temsilcisi ile Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi *Nizamname*'nin "7. maddesinin 6, 8, 9. fıkralarına göre de reddi yolunda" oy beyan ettiklerini; Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "7. maddenin 5. fıkrasına göre red kararı" verdiğini; Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri ise "üç çıplak kadın görüntüsünün çıkarılması şartı ile kabul" kararı verdiklerini belirtmişlerdir.

Merhaba filmine ait 1976/154 ve 1976/169 sayılı kararlarda ise, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrasına göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği ifade edilmiştir.

Aynı şekilde *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına ["Umumî terbiyeye ve ahlâka ve millî duygularımıza mugayir bulunan"] göre de birçok karar verilmiştir. *Dünden Bugüne* (1976/171) adlı Venüs Film Kurumu'na ait filmin kararında "7. maddesinin 6. fıkrasına göre" ve "senaryosuna uymadığından halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna" oybirliği ile karar verildiği belirtilmiş; *Gönül Yolu* (1975/96), *Ah Ne Adem Dilli Badem* (1975/155), *Keloğlan İş Başında* (1976/6), *O'nun Hikâyes*i (1976/21), adlı filmler "halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna" oybirliğiyle; *Kazanova* 76 (1976/28), *Kime Niyet Kime Kısmet* (1976/102), *Çılgın Ama Tatlı* (1976/111), *Para İle Değil Sıra İle* (1976/112), *O'nun Hikâyesi* (1976/124), *Keloğlan İş Başında* (1976/136), *Keloğlan İş Başında* (1976/183) ve *Hayret 17* (1976/26) adlı filmlere ilişkin kararda ise, filmlerin *Nizamname*'nin "7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. *Hayret 17* (1976/26) filminin kararında Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "şartlı kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

Sarı Necmiye (*İt Adası*) (1975/139) adlı Özdoğan Film Kurumu'na ait film Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülmüş ve filmin 28/5/1975 tarihinde "Sarı Necmiye" adı ile "kabul edilen senaryoya uymadığı" ve *Nizamname*'nin "7. maddesinin 6. fıkrasına göre reddedilen *İt Adası* adlı senaryoya göre" çekildiği ve adının da jenerikte *İt Adası* olarak görüldüğü belirtilerek, "filmin, bu haliyle *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre reddine oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. *Para İle Değil Sıra İle* (1976/191) adlı filme ilişkin kararda ise, daha önce Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek; *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna 976/151 sayı ile karar verildiği belirtilen Kardeş Film Kurumu'na ait filmin bu kez Okan Film adına yeniden görülmesi için müracaatı üzerine 16.8.1976 tarihinde komisyonca yeniden görüldüğü belirtilmiş ve "adı geçen filmin bu haliyle de halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre sakıncalı olduğuna, oyçokluğu ile karar verildiği ifade edilmiştir. Bu karara (1976/191) İçişleri Bakanlığı temsilcisi "filmde gerekli düzenlemelerin yapılmasının da mümkün olamayacağını"nı belirterek "ret" kararı vermiştir. *Erkek Kazım* (1976/16) adlı filmin kararında "sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği ifade edilmiş, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "Usül yönünden reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür; aynı filme ilişkin 1975/249 sayılı kararda ise "oybirliği"yle ret kararı verilmiştir. *On İki Çılgın Kız* (1976/45) filmine ait kararda "sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine" film, komisyonca tekrar görülmüş ve "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesi ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle karar verilmiştir." Karara Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "talebin usül yönünden reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. *Ateşli Dul* (1975/88) filmine ilişkin kararda ise, filmin daha önce "İstanbul İl Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek komedi havası içinde kocasından kalan mirasın artması için bir kadının

öz annesiyle birlikte gayrimeşru bir çocuk yapmak üzere giriştikleri çeşitli tutum ve davranışlarını aksettirdiğinden konu itibari ile umumi ahlak ve adabımıza aykırı olduğu nedeniyle *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince yurda girmesinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna" 974/296 sayı ile karar verildiği belirtilen filmin *Nizamname*'nin 15. maddesi gereğince Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü belirtilmiş ve "İstanbul İl Komisyonu'nun mezkûr kararının yerinde olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. *Beşine De Vur* (1976/19) adlı film 19.1.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülmüş olup; "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verilmiştir; aynı filmin 1976/141 sayılı kararında yine aynı karar verilmiş; ancak İçişleri ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8, 9. fıkralarına göre red, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi 7. maddenin 6. fıkrasına göre red, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri ise, "evvelce reddine gerekçe teşkil eden 7/6 unsurları kaldırıldığından şartsız kabul" ve "kabul" kararı vermişlerdir. Benzer biçimde *Çılgın Ama Tatlı* (1976/111) adlı film de Komisyonca tekrar görülmüş ve "mezkûr *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna karar verilmiştir." Bu karara ilişkin İçişleri Bakanlığı temsilcisi "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 8-9. fıkralarına göre", Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi ise, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 9. fıkrasına göre" reddi yolunda oy kullanmıştır.

Dalgacı Mamut adlı filme ait 1976/98 sayılı kararda filmin "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre yurt dışına çıkmasının ve halka gösterilmesinin sakıncalı bulunduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiş; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, "Cemil'in kardeşinin Cemil'in ailesi ile mutfaktaki olumsuz ilişkisinin" ve "Doktorun Cemil'in tedavisi ile ilgili olarak ilaç tavsiyeleri ile ilgili diyalogları çıkarılması şartı ile kabul" diyerek şerh düşmüştür. Aynı filme ilişkin daha sonraki kararda ise (*Dalgacı Mamut*, 1976/133), "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle karar" verildiği belirtilmiş, kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Mutfakta Cemil'in ailesine kardeşi tarafından yapılan elle sarkıntılık görüntüsünün çıkarılması şartı ile" kabul [Dosyadaki karar suretinde, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, "Mutfak sahnesindeki Cemil'in kardeşinin yengesine yapılan elle sarkıntılık görüntüsünün çıkarılması şartı ile kabul" diyerek şerh düşmüştür]; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise, "Cemil'in kardeşinin Cemil'in ailesi ile mutfaktaki olumsuz ilişkisinin" ve "Doktorun Cemil'in tedavisi ile ilgili olarak ilaç tavsiyeleri ile ilgili diyalogların çıkarılması şartı ile kabul" diyerek şerh düşmüşlerdir. *Gırgır Kamil* (1975/106) adlı filmin kararında ise, filmin isminin "Bekaret Kemeri" olarak değiştirilmesinin talep edildiği belirtilmiş, filmin daha önce 16.4.1975 gün ve 975/96 sayı ile filme alınması sakıncalı olduğuna karar verilen *Mum Söndü* adlı senaryoya göre çekimi yapıldığı belirtilmiş ve filmin "28.5.1975 gün ve 975/136 sayı ile kabul edilen *Gırgır Kamil* adlı senaryoya uymadığı anlaşıldığından" filmin "bu haliyle de halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre sakıncalı ol-

duğuna oybirliği" ile karar verildiği belirtilmiştir.

Sihirli Şamdan (1976/175) adlı film "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre ve senaryosuna uymadığından, halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna, ekseriyetle"; *Kıvrıl Fakat Kırılma* (1976/94) (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "şartsız kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "kabul"; diğer üç üye ise, 7. maddenin 6. fıkrası gereğince ret kararı vermiştir); *Sevişerek Ölenler* (1976/138), *Seveceksen Sev Artık* (1975/230) ve *Tavşan Kızlar* (1976/127) adlı filmlere ilişkin kararlarda ise, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince halka gösterilmesinin ve yurtdışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verilmiştir. Bu filme ilişkin 1976/188 sayılı kararda ise, "film sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine" Komisyonca yeniden görülmüş olup ve "Senaryosuna uymadığından ve *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına aykırı olduğundan halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna, oyçokluğu ile" karar verilmiştir; *Şaşı* (1975/208) ve *Şehvet* (1976/3) filmlerine ilişkin kararlarda ise "oybirliği" ile karar verildiği belirtilmiştir.

Kazanova 76 (1976/42) adlı filme ilişkin kararda ise daha önceki 1976/28 sayılı kararda olduğu gibi "bu haliyle de *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle karar verilmiştir" denir. Bu kararda Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "Usül yönünden talebin reddi reyindeyim" diyerek; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise, "Kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. *Keloğlan İş Başında* (1976/95) filminin kararında ise, daha önceki 1976/6 sayı ile verilen karara istinaden sahibinin "bazı sahneleri çıkarıp, bazı sahneleri ilave ettiğinden bahisle müracaatı üzerine" film komisyonda yeniden görülmüş ve "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının mahzurlu bulunduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "İkinci kontrolünde reddine gerekçe teşkil eden unsurları kaldırdığından" ve "Keloğlan türüne uygun hikayelerin boyutları içinde kaldığından kabul" diyerek şerh düşmüştür.

Kucaktan Kucağa filmine ilişkin alınan 1976/126 sayılı kararda "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna, ayrıca filmde gerekli düzeltmelerin yapılmasının da mümkün olamayacağına ekseriyetle" karar verilmiş; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Barda elle tecavüz sahnesinin çıkarılması şartı ile kabul"; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "Barda müşterinin elle tecavüz sahnesi ile bardaki soyunma sahnesinin tümünün çıkarılması şartı ile kabul"; İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre ret kararı vermişlerdir. Aynı filme ilişkin 1976/193 sayılı kararda ise, "sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle, müracaatı üzerine", Komisyonca tekrar görülmüş ve "filmin bu haliyle de halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna, oyçokluğu ile" karar verilmiştir. *Lüküs Hayat* (1976/195) filmine ilişkin kararda "Gaye Film Kurumu'na ait 61 dakika süreli" filmin Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü "Senaryosuna uymadığından ve "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösteril-

mesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna, ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Aynı şekilde *Panik* (1976/51) adlı film için "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" verilen karara Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Aydın ve Serap'ın ilk sevişmelerinde sırt görüntüsünü veren sahnenin", "Tamirhanede tamircinin sevişme sahnesinin çıkarılması şartı ile" kabulü reyinde olduğunu belirtmiş; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Aydın ve Serap'ın ilk sevişmelerinde sırt görüntüsünü veren sahnenin", "Tamirhanede tamircinin sevişme sahnesinin, "Reha Yurdakul'un morfini hazırladığı sahnenin çıkarılması şartıyla kabul" diyerek şerh düşmüşlerdir. *Para İle Değil Sıra İle* (1976/151) adlı film, "sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine" Komisyonca tekrar görülmüş ve "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna", "filmde gerekli düzeltmelerin yapılmasının da mümkün olamayacağına, ekseriyetle" karar verilmiştir.

Sen ve Ben (1976/44) adlı filme ilişkin kararda *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre, "halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiş ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "Aklın durur popon tavana vurur sözünün çıkarılması ve müstehcen sahnelere yer verilmemesi şartıyla kabul" ettiklerine dair şerh düşmüştür. Filme ilişkin 1976/79 sayılı kararda ise, "sahibinin gerekli düzeltmeleri yapmasından bahisle ve *Bu Balık Başka Balık* şeklinde isim değişikliği talebi ile, müracaatı üzerine" Komisyonun filmi tekrar gördüğü ve "bu haliyle de halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilir. Karara ilişkin şerhlerde ise, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Aklın durur, popon tavana vurur 'sözünün' çıkarılması şartı ile kabulü reyinde olduğunu" belirtmiş; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "ilk kontrolde karara gerekçe teşkil eden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasındaki mahzurları giderildiğinden kabulü reyinde" olduğunu ifade etmiş; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre red" diyerek şerh düşmüştür. *Sen ve Ben* adlı filme ilişkin 1976/130 sayılı kararda ise, filmin adının "Bu Balık Başka Balık" biçiminde değiştirilmesinin talep edilmesi üzerine Komisyonca yeniden görüldüğü ve "bu haliyle de halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği ifade edilmiştir. *Sev Doya Doya* (1976/97) adlı filmin kararında *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre "halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna ekseriyetle" karar verilmiş; ayrıca Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi *Nizamname*'nin "7. maddesinin 5. fıkrasına" ve İçişleri Bakanlığı temsilcisi "7. maddenin 5 ve 9. fıkralarına göre reddi yolunda rey beyan" etmişlerdir. Filmin daha sonraki kararında (*Sev Doya Doya*, 1976/146) "sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine" komisyonca yeniden görülen filmin "bu haliyle de *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. *Soyunsana - Soyunmak İstermisin* (1975/204) [*Le Jouisseur*, Jesús Franco, 1975] adlı filmin kararında daha önce "Ankara İl Film Kont-

rol Komisyonu tarafından görülerek *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince yurda girmesinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna 975/127 sayı ile" karar verildiği belirtilen *Soyunsana - Soyunmak İstermisin* (*L'Homme le plus fort du monde*) adlı filmin, "sahibinin müracaatı üzerine ve *Nizamname*'nin 15. maddesi gereğince Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından" yeniden görüldüğü ve "Ankara İl Film Kontrol Komisyonunun mezkûr kararı yerinde olduğundan *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre yurda girmesinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile" karar verildiği belirtilmiştir.

Trafik Cemal (1975/246) ve *Uyanık Ali* (1976/52) adlı filmlerin kararında, filmlerin "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiş; *Trafik Cemal* filmine ilişkin kararda Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "şartlı kabulü reyindeyim", Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 9. fıkrasına göre de reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. *Uyanık Ali* (1976/52) filminin kararına ise, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Karı koca durumunu belirten sahnelerin tümünün" ve "İçeride B. B ile sevişiyor sözünün çıkarılması şartı ile kabul" diyerek şerh düşmüştür. *Vay Anasını Gene 17* (1975/258) adlı Gaye Film Kurumu'na ait filmin "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verilmiştir. Aynı filmin daha sonraki kararında ise, "sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine" Komisyon tarafından yeniden görülmüş ve daha önce "verilen kararın yerinde olduğuna ekseriyetle" hükmedilmiştir. *Yaş 17* (*Love Play*) (1976/12) filmine ilişkin 1976/12 sayılı kararda; Ankara İl Film Kontrol Komisyonu kararında [1975/156] filmin, "yurda girmesinin ve halka gösterilmesinin *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre sakıncalı olduğuna 975/156 sayı ile" karar verildiği ve Kafkas Film Kurumu'na ait filmin "sahibinin müracaatı üzerine ve *Nizamname*'nin 15. maddesi gereğince Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından" yeniden görüldüğü belirtilmiştir. Kararda "İl Komisyonunun vermiş olduğu kararın yerinde olduğu görüldüğünden, mezkûr talebin reddine ekseriyetle karar" verildiği belirtilmiştir. Bu karara Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Üvey annenin genç çocukla sevişiği sahnenin çıkarılması şartı ile kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. *Yedi Denizin Bakireleri* (1975/65) adlı filmin kararında ise, filmin daha önce "İstanbul Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre yurda girmesinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna 975/82 sayı ile karar verilen Sunar Film Kurumu'na ait *Yedi Denizin Bakireleri* (*Virgins of the Seven Seas*) [*Yang Chi*, Ernst Hofbauer & Chih-Hung Kuei, 1974] adlı filmin sahibinin müracaatı ve *Nizamname*'nin 15. maddesi gereğince 3.4.1975 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tekrar görülmüş olup İstanbul Film Kontrol Komisyonu'nun vermiş olduğu karar yerinde görüldüğünden itirazın reddine ekseriyetle karar verilmiştir" denir. Öz Film Kurumu'na ait *Portakal* (1976/192) adlı film Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldükten sonra "Senaryosuna uymadığından" ve "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna, oyçokluğu ile" karar verilmiştir. *Halime'nin Kızları* filminin kararında 1975/239 ve 1976/1 sayılı kararlarında

filmin "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6-8-9 fıkralarına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir.

Güney Film Kurumu'na ait *Bir Gün Mutlaka* (1976/27) adlı filminin kararında filmin 26.1.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü; "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna" karar verildiği ifade edilmiş ve ayrıca *Nizamname*'nin; "7. maddesinin 8 ve 9. fıkralarının tatbiki" için Millî Eğitim ve İçişleri Bakanlığı temsilcileri, "7. maddenin 5. fıkrasının tatbiki" için Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "reddi yolunda rey beyan" etmişlerdir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise, "Siyasi bütün sloganlar, polisin bütün aramaları, topluca söylenen bütün şarkılar, filmin başlangıcındaki kavgalar - Bağımsız Türkiye - Kahrolsun Amerika - siyasal bütün öğretiler, jandarmaya ait söylenen şarkılar, hava savaşı ile ilgili terimlerin çıkarılmasını" isteyerek, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8, 9. fıkralarına göre 'şartlı kabul' için şerh düşmüştür.

Murat Film Kurumu'na ait *Kara Çarşaflı Gelin - Aşkın Zaferi* (1976/78) adlı filme ilişkin kararda filmin "9.3.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü ve "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 8, 9. fıkralarına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Kararda İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 8, 9. fıkralarına göre red"; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasındaki bütün unsurlar kaldırıldığından kabul"; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 8, 9. fıkralarına göre red" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüş-

(*Kara Çarşaflı Gelin*, Yön.: Süreyya Duru, 1975)

lerdir. *Kara Çarşaflı Gelin - Aşkın Zaferi* adlı filme ait 1976/83 sayılı bir sonraki kararda "sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine" 23.3.1976 tarihinde Komisyonca yeniden görüldüğü belirtilmiş; "bu haliyle de *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 8, 9. fıkralarına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle karar" verildiği ifade edilmiştir. Kararda İçişleri Bakanlığı temsilcisi "senaryosuna uymadığından ve *Nizamname*'nin 5-8-9. fıkralarına göre red"; Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 8, 9. fıkralarına göre red"; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasındaki unsurları ve mahzurları kaldırdığından kabul" kararı vermiş ve şerh düşmüşlerdir. *Kara Çarşaflı Gelin* filmine ilişkin 1976/125 sayılı kararda yine "film sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine 3.5.1976 tarihinde yeniden görülmüş olup bu haliyle de *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 6, 8, 9 fıkralarına göre ve senaryosuna uymadığından halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilir. Bu karardaki şerhlerde (*Kara Çarşaflı Gelin,* 1976/125) Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Bölgesel sorunların eleştirisidir", "şartsız kabul", diyerek; İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri ise, "senaryoya uymadığı gerekçesiyle *Nizamname*'nin 7 maddesinin 5, 6, 8, 9. fıkralarına göre red" kararı vermiştir. Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "kabul" kararı vermiştir.

Aile Şerefi (1976/198) filminin kararında Arzu Film Kurumu'na ait 95 dakika süreli *Aile Şerefi* filminin Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü; "senaryodaki şartlara uymadığından"; "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 6, 8, 9. fıkralarına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna, oyçokluğu ile" karar verildiği belirtilmiştir. Karara düşülen şerhte Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, "yaşantımızdaki gerçek olaylardır" diyerek "şartsız kabul" kararı verdiğini belirtmiştir. *Cıngar* (1976/180) adlı filme ilişkin kararda filmin "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 5-6-8-9 fıkralarına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle karar verilmiş"; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "filmin genel imajı kanunsuz yaşantıyı teşvik değil, sonuçlarını aksettirdiğinden şartsız kabul" diyerek şerh düşmüştür. Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise, "Filmde hamam sahnesi (kadınlarla) ve müstehcen sevişme sahnelerinin çıkartılması şartıyla kabul" kararı vermiştir.

En Büyük Patron (1976/118) adlı filme ilişkin kararda ise "sahibinin düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine tekrar görülmüş" ve "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 6, 8, 9. fıkralarına göre ve senaryosuna uymadığından halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi karara "Kirli olayları kendi yapısındaki boyutları içerisinde sergilediğinden şartsız kabul" diyerek şerh düşmüştür. Yine aynı filme ilişkin 1976/153 sayılı kararda film sahibinin "gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine" Komisyonca tekrar görüldüğü belirtilmiş ve "bu haliyle de adı geçen *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 6, 8, 9. fıkralarına göre ve senaryoya uymadığından halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna, ayrıca filmde gerekli düzeltmelerin yapılmasının

da mümkün olamayacağına, ekseriyetle" karar verildiği ifade edilmiştir. *Seferim Var* (1975/95) adlı filmin kararında diğer konulara ek olarak Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "usule aykırı toplantı yapıldığından ve *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8, 9, 10. fıkralarına göre reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. *Yırt Kazım* (1976/91) adlı filmin kararında *Nizamname*'nin "7. maddesinin 5, 6, 8. fıkralarına göre ekseriyetle reddine"; *Beşine De Vur* (1976/158) adlı filmin kararında ise "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8, 9. fıkralarına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna, ayrıca filmde gerekli düzeltmelerin yapılmasının da mümkün olamayacağına, ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir.

Barlık Film Kurumu'na ait *Ölüme Yalnız Gidilir* (1976/157) adlı filmin kararında "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 8, 9. fıkralarına göre ve senaryoya uymadığından halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna" ekseriyetle karar verildiği ifade edilmiş; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise, "Son planda senaryo dışı gözüken görüntüler filmin genel imasını değiştirmediğinden şartsız kabul" diyerek şerh düşmüştür. Akdağ Film Kurumu'na ait *Beşine De Vur* (1976/197) adlı filmin kararında "sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine Komisyonumuzca 24.8.1976 tarihinde tekrar görülmüş olup; adı geçen 40 dakika süreli filmin bu haliyle de halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8, 9. fıkralarına göre sakıncalı olduğuna, oyçokluğu ile karar verilmiştir" denir. Kararda İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "düzeltilmesinin mümkün olmadığını" belirterek ret kararları vermişlerdir.

Umut Film Kurumu'na ait *Bitirim Hüsnü* (1976/176) adlı filme ilişkin kararda, filmin Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8, 9. fıkralarına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Karara İçişleri Bakanlığı temsilcisi "Senaryoda yer almayan, fakat filmin tem'asında etken olacak konuşmalara yer verilmiş ve olaylar dizisi senaryoda belirtildiğinin dışında değişikliğe uğramıştır" [Dosyadaki karar suretinde bu maddeye "senaryoya aykırılıktan red" olarak ek yer almaktadır]; "bir zümrenin asilane düşünceleri, diğer zümrenin maddeci istismarı altında ve topluma teşmil edilemeyecek bir hava içinde işlenmiştir" [Dosyadaki karar suretinde bu maddeye "7. maddenin 5. fıkrasına göre red" olarak ekleme yapılmıştır]; "Kıstaslarına aykırı düşen diyaloglar ve görüntülere yer verilmiştir" [Dosyadaki karar suretinde bu maddeye "7. maddenin 6, 8, 9. fıkralarına göre red" olarak ek yapılmıştır] diyerek şerh düşmüş; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise, "Senaryoya uymadığından, filmin muhtevasında ve görüntüsünde hayat gerçek yanı ile belirtilmiyor. Genç seyircilere kötü etki yapabilecek bir yapıya sahip eğiticiliği ve sanat değeri yoktur. MEB'in temel kanununda belirtilen amaçlara uymamaktadır. RED" şerhi düşmüştür [Dosyadaki karar suretinde, bu maddeye 7. maddenin 5, 6, 8, 9. fıkralarına göre senaryoya uymadığından…" eki yapılmıştır].

Z - Ölümsüz (1975/15) [*Z*, Costa-Gavras, 1969] adlı filme ilişkin kararda, daha önce "Ankara İl Film Kontrol Komisyonu tarafından görülmüş olup; yurda girmesinin ve halka gösterilmesinin *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 8. fıkraları gereğince sakıncalı olduğuna 1975/7 sayı ile" karar veril-

diği belirtilen TRT'ye ait *Z - Ölümsüz* adlı filmin, "sahibinin müracaatı üzerine ve *Nizamname*'nin 15. maddesi gereğince Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından 28.1.1975 tarihinde yeniden görül[düğü]" ve "Ankara İl Film Komisyonu tarafından verilen mezkûr kararın yerinde olduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "şartlı kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. Özer Film Kurumu'na ait *Merhaba* (1976/194) adlı filmin kararında "sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine" Komisyonca filmin tekrar görüldüğü, "adı geçen filmin 58 dakika sürdüğü ve bu haliyle de halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 6. fıkralarına göre sakıncalı olduğuna, ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir.

O Kadınlar (1976/149) adlı filme ilişkin kararda "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6-8-9. fıkralarına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle karar verilmiş"; ayrıca İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri "senaryoya uymadığından reddi yolunda rey beyan" etmiş; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise, "Bir yaşantıdaki olaylar serisi olup, isim değişikliği dahil şartsız kabul" diyerek şerh düşmüş; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, "isim değişikliği dahil şartsız kabul" kararı vermiştir. *O Kadınlar* (1976/177) filmine ilişkin sonraki kararda "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6-8-9. fıkralarına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiş, karara ilişkin İçişleri Bakanlığı temsilcisi, "Senaryoya uymadığından, 7. maddenin 6, 8, 9. fıkralarına aykırı düştüğünden, düzeltilmesi mümkün görülmediğinden"; Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi ise, "senaryoya uymadığından ve 7. maddenin 6, 8, 9. fıkraya göre" ret kararı verip, şerh düşmüştür. Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri ise, 21.5.1976 tarihindeki karara [1976/149] uyarak, "şartlı kabul" kararı vermiş; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise, "7. maddenin 6, 8, 9. fıkralarına göre" ret kararı verip, şerh düşmüştür. *O Kadınlar* filminin 1976/202 sayılı kararında ise, "sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine" komisyon filmi tekrar görmüş "adı geçen filmin bu haliyle de halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8, 9. fıkralarına göre sakıncalı olduğuna, oyçokluğu ile" karar verildiği belirtilmiştir. *Parçala 75* (1976/134) adlı filmin kararında "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6-8-9. fıkralarına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği ifade edilmiş; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Behçet'in küçükken Kenan Pars ve adamını öldürdüğü sahne ile Behçet'in Erol Taş'ın yeğeni ile seviştiği sahnenin kaldırılması şartı ile" kabul kararı vermiş ve şerh düşmüştür. Aynı filme ilişkin 1976/160 sayılı kararda ise, "sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine" Komisyonca film tekrar görülmüş, "bu haliyle de adı geçen *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8, 9. fıkralarına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna ve isim değişikliği talebinin reddine" çoğunlukla karar verilmiştir. *Parçala 75* filminin 1976/189 sayılı kararında ise, yine "sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine" Komisyon tarafından yeniden görülmüş; "Bu haliyle de halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8, 9. fıkralarına göre sa-

kıncalı olduğuna, oyçokluğu ile" karar verildiği belirtilmiştir. Bu karardan sonra film tekrar kurula başvurmuş ve 1976/207 sayılı kararla bir kez daha "adı geçen (50) dakika süreli filmin bu haliyle de halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği ifade edilmiştir.

Bazı filmler ise, *Nizamname*'nin 6. ve 8. fıkralarına birlikte atıf yapılarak kurul tarafından yasaklanmıştır. *Anahtar Deliği* (1976/66) adlı filme ilişkin kararda "Halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre oybirliği ile 6. fıkrasına oyçokluğu ile karar verilmiştir". Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre ve başka filmden görüntüler bulunduğundan red" diyerek şerh düşmüştür. *Bil Bakalım Ne Çıkacak* (1976/90) adlı filmin kararında ise Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafında görülen filmin "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8. fıkralarına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "senaryonun reddine gerekçe teşkil eden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8. fıkralarının unsurlarını ihtiva etmediğinden ve yaşantımızdaki ekonomik ve sosyal ilişkileri gerçek boyutları içerisinde aksettirdiğinden kabul" diyerek şerh düşmüş; İçişleri Bakanlığı temsilcisi ise, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 9. fıkralarına göre ve senaryosunda değişiklik olduğundan red" kararı vermiştir. *Esmer Tilki - Foxy Brown* (1975/22) [*Foxy Brown*, Jack Hill, 1974] adlı filmin kararında daha önce İstanbul İl Film Kontrol Komisyonu tarafından görülen ve *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 9. fıkralarına göre 974/392 sayı ile karar verilen filmin, "sahibinin müracaatı ve *Nizamname*'nin 15. maddesi gereğince" Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından yeniden görüldüğü ve "İstanbul İl Film Komisyonu'nun mezkûr kararı yerinde olduğundan, itirazın reddine ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. *Kirli Hayat - Dirty O'Neil*, (1975/21) [Leon Capetanos, Lewis Teague, 1974] adlı filmin kararında ise, yine İstanbul İl Film Komisyonu'nun 1974/394 sayılı kararına atıf yapılarak "mezkûr kararının yerinde olduğundan, itirazın reddine oybirliği ile" karar verildiği belirtilir. Gaye Film Kurumu'na ait *Çılgın Ama Tatlı* (1976/82) adlı filmin kararında Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülen filmin, "Senaryosuna uymadığından" ve "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 9. fıkralarına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği ifade edilmiştir.

Nizamname'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına atıf yapılarak, yani "Memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı olan" sahneleri barındıran filmlere ilişkin verilen kararlarda atıf yapılan fıkraya göre de birçok karar verilmiştir. Bunlar içerisinde *İt Dalaşı* (1976/20) adlı filme ilişkin kararda "Senaryo kararına uymadığından ve *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna 975/259 sayı ile" karar verildiği belirtilen filmin, "sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine" Komisyonca yeniden görülerek; adı geçen filmin "bu haliyle de senaryosuna uymadığından, ayrıca *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilir. Aynı biçimde *Yarın Elbet Bizimdir* (1975/197) adlı film de Merkez Film Kont-

rol Komisyonu tarafından görülerek; "senaryosuna uymadığı gibi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre de halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verilmiştir. Bu fıkraya doğrudan atıf yapılarak sansüre uğrayan bir başka film ise, *On İki Çılgın Kız* (1976/17) adlı filmdir. "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verilmiş; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "ayrıca senaryosuna uymadığından da red" diyerek şerh düşmüştür.

Güray Film Kurumu'na ait *Gecelerin Ötesi* (1975/79) adlı filminin kararında, filmin Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü ve "senaryosuna uymadığı gibi senaryo kararında belirtilen şartların da yerine getirilmediği" ifade edilmiş ve "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 8-9. fıkralarına göre halka gösterilmesinin ve yurtdışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. *İki Arkadaş* (Darbe) (1976/104) adlı film ait kararda İçişleri Bakanlığı temsilcisi *Nizamname*'nin "7. maddesinin 8, 9. fıkralarına", "senaryoya aykırı olduğundan" ve "isim değişikliği"-ne ilişkin "ret" kararı vermiş; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 5-8'e göre ve isim değişikliği red"; Emniyet Genel Müdürlüğü ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "şartlı kabul"; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise "Şartsız Kabul" kararı vermiştir. *Kader Fazla Zorlanmaz* (1976/18), *Kral Benim* (1975/116), *İsyan* (1975/161) adlı filmlerin kararlarında "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 8-9. fıkralarına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna" oybirliği ile karar verildiği belirtilmiştir. *Çılgın Ama Tatlı* (1976/165) adlı filme ilişkin kararda "sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine" Komisyonca tekrar görüldüğü ve filmin "*Nizamname*'nin 9. maddesine ve 7. maddesinin 9. fıkrasına göre ve senaryoya uymadığından halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna, ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Aynı filme ilişkin 1976/170 sayılı kararda ise, "film sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine" tekrar görülen filme ilişkin "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 9. fıkralarına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna, ekseriyetle" karar verildiği ifade edilmiştir. *Küçük Mücahit* (1974/246) adlı filme ilişkin kararda, Sezer Film Kurumu'na ait *Vatan İçin* adlı filmin Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü ve "halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında, isminin *Küçük Mücahit* olarak değiştirilmesinde bir sakınca bulunmadığına" ayrıca da "*Nizamname*'nin 13. maddesine göre de terbiyevi bir vasfa haiz olduğuna oy birliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Şerh Düşülmeden Kabul Kararı Verilmiş Filmler ve Şerh Düşülerek Kabul Kararı Verilmiş Filmler

Şerh Düşülmeden Şartsız Kabul Kararı Verilmiş Filmler

Kabul kararı almış bazı filmler için de kabul gerekçeleri yazılmıştır. Bu kabul gerekçelerinde genellikle "çıplak", "müstehcen" ve "sevişme" sahnelerinin filmde yer almadığı belirtilerek gerekçe yazılmıştır. Kabul kararı almış bazı filmlerin kararına ise kurul üyeleri kendi fikirlerini belirgin kılmak için "şerh" düşmüşlerdir. Film her ne kadar oy-

birliği ya da oyçokluğuyla kabul kararı almış da olsa kurul üyeleri karara katılmadıklarını belirtmek için bu yolu seçmişlerdir. *Dayı* (1974/239) filmine ait kararda "Cüneyt Arkın'ın, Yıldırım Gencer'i ve Hasan Ceylan'ı döverek hakladığı sahnelere"; *Hababam Git Hababam Gel* (1975/92) filmine ilişkin kararda "Foto Afişlerinde görüldüğü gibi Nur Ay ve diğer kadın artistlerin, göğüslerinin çıplak olarak gösteren sahnelere" yer verilmediğinden; *Sevişmek Bir Dakika* (1975/104) filminin kararında "Müstehcen ve çıplak sevişme sahneleri görülmediğinden" bu haliyle kabul kararı verilmiştir. *Ah Nerede* (1975/138) filminin kararında Arzu Film Kurumuna ait filmin 5.8.1975 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü ifade edilmiş, senaryo kararında belirtilen; "Üniversite önünde Ömer'in arkadaşlara söylediği 'bütün duvarlara söylediğim yazıyı yazacaksınız. Tamam mı?' sözü ile bunu gösteren sahnenin çıkarılması ve öğrenci olaylarını gösteren sahnelere yer verilmemesi,", "Sahne 78'deki komiser ile Hasan arasındaki konuşmalardan komiserin söylediği 'bir defaya mahsus olmak üzere affediyorum' sözünün çıkarılması", "'kefaletle tahliye' tarihinin 'ikamete rapten' serbest bırakılması şeklinde düzeltilmesi şartlarının yerine getirildiği görüldüğünden" bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *İster Darıl İster Sarıl* (1975/145) filmine ait kararda daha önce *Gecelerin Ötesi* adıyla Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından kontrol edilip, senaryosuna uymadığı ve senaryo kararında belirtilen şartların yerine getirilmediği tespit edilen ve *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. ve 9. fıkralarına göre halka gösterilmesinin ve yurtdışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna 975/79 sayı ile karar verilen *İster Darıl İster Sarıl* adlı film komisyon tarafından yeniden görülmüştür. Yukarıda bahse konu senaryo kararında belirtilen hususlar yerine getirilerek, "Murat'ı izlemek için sivil polisin görevlendirildiği sahnenin, "Fethi'nin vurulduğu sahnenin", "Cabbar'ın Celil'i vurduğu sahnenin", "Davut'un ölmek üzere iken Murat'ı Tarık'ın ihbar ettiği sahnenin çıkarılmış olduğu", ayrıca "filmin sonunda Emniyet kuvvetlerinin olaya el koyduğunun ilave edilmiş olduğu görüldüğünden" adı geçen filmi bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca görülmediğinden oybirliğiyle karar verilmiştir.

Yaşamak Daha Zor (1975/150) filmine ait kararda "Müstehcen ve çıplak sevişme sahneleri görülmediğinden"; *Kara Şahin* (1975/170) filmine ait kararda "Filmin kontrol edilen kopyasında müstehcen ve çıplak sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Teşekkür Ederim Büyükanne* (1975/171) adlı filmin kararında "Filmin kontrol edilen kopyasında müstehcen ve çıplak sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Horoz Gibi Maşallah* (1975/180) filmine ait kararda "Kontrol edilen kopyada, Tamer Yiğit'in, kadın artistler ile hiçbir şekilde çıplak sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Televizyon Çocuğu* (1975/191) filmine ait kararda "Müjdat Gezen'in Ebru ve Müjgan'la çıplak sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Bize Koca Gerek* (1975/218) filmine ilişkin kararda "Müstehcen sevişme ve görüntülere yer verilmediği görüldüğünden"; *Şipşak Basarım* (1975/243) filmine ilişkin kararda "Arzu Okay, Sermet Serdengeçti ve Ceyda Karahan ve diğerlerinin çıplak müstehcen sevişme sahnelerine hiç yer verilmediği görüldüğünden", bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

Yok Devenin Başı (1975/251) filminin kararında daha önce Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek "senaryosuna ve senaryo kararına uymadığından halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna" 975/236 sayı ile karar verilmiş olan *Deveci* adlı filmin sahibi, *Yok Devinin Başı* adlı yeni bir senaryo ile müracaat etmiş ve film komisyon tarafından yeniden görülmüştür. Komisyon kararında "Nazan'ın evli olduğunu belirten göz ve sahnelere yer verilmemesi şartı ile kabul edilen senaryoya göre çekim yapıldığı görüldüğünden, ayrıca; müstehcen sahnelere filmde hiç yer verilmediğinden"; *Sefer Seferde* (1975/254) filminde "Çıplak ve müstehcen sevişme sahne ve sözlere rastlanmadığından" bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. *Trafik Cemal* (1975/255) adlı filmin kararında "Evvelce 19.12.1975 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin yurtdışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna 975/246 sayı ile karar verilen Metin Film Kurumu'na ait *Trafik Cemal* adlı film, sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine 29.12.1975 tarihinde Komisyonunuz tarafından yeniden görülmüştür. "Kumsalda çıplak Sami Hazinses'in kasıklarını ve edep yerlerini tutarak hippi kızla şakalaşması", "Mahzende elleri bağlı Ünsal Emre'yi altınların yerini söyletmek için çıplak Yonca Yücel'in aşk yapma teşebbüsü, Ünsal Emre'ye arkası dönük vaziyette sürtünmesi ve diğer cinsel hareketlerin bulunduğu sahneler", "Mahzende elleri bağlı Ünsal Emre'nin kendisini döven gangstere küfür sahnesi", "Sami Hazinses'in kızla birdirbir oynadığı sahnedeki seks anlamı veren kısmı", "Altan Günbay'ın genel mahzende Figen Han'la zorla seviştiği sahne" çıkarılmış olup ayrıca; "Müstehcen ve çıplak sevişme sahnelerine filmde hiç yer verilmediği görüldüğünden" bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir. *Gelinin Ödü Patladı* (1976/59) filmine ait kararda "Çıplak ve müstehcen sahnelere yer verilmediği görüldüğünden"; *O Kadınlardan Biri* (1976/78) filmine ilişkin kararda Kader Film Kurumu'na ait *Fahişe* adlı filmin 8.3.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü belirtilmiş ve "Müstehcen ve çıplak sevişme sahnelerine rastlanmadığından" bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

Şerh Düşülerek Kabul Kararı Verilmiş Filmler

Kabul edilen *Kartal Yuvası* (1975/41) filminin kararında Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Dini dialogların tümünün çıkarılması şartı ile kabulü reyindeyim"; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "İngiliz kızı ile Rum muhtarın din konusundaki konuşmalarının çıkarılması şartı ile kabulü reyindeyim" diyerek; *Macera Yolu* (1975/40) filmine ait kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Yasak Bölge" levhasının göründüğü sahnenin" çıkarılmasını isteyerek; *Öpme Sev* (1975/42) filminin kararında İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri "Senaryo kararında belirtilen şartlar yerine getirilmediğinden red"; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "'Palikarya' ve 'Hz. İsa' sözlerinin de çıkarılması" şartıyla "kabul" şerhi düşmüştür. *Tatlı Cadı* (1975/55) filmine ait kararda "Salih Kırmızı'nın tanıştığı kızlarla açık sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden" bu haliyle kabul kararı verilmiş, ancak Genel-

kurmay Başkanlığı temsilcisi "Senaryo kararından evvel çekildiği için reddi reyindeyim" diyerek; *Sıralardaki Heyecan* (1976/58) adlı filme ait kararda Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Özel Sanat Koleji adının Özel Kurs olarak değiştirilmesi şartı ile" diyerek şerh düşmüşlerdir. *Dün-Bugün* (1975/63) filminin kararında Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Atatürk'ün hayatını anlatan ilk bölümle 1975 seçimlerinden sonrayı konu alan kısımlar arasında bağlantı olmadığından ilk bölüm çıkarılmak şartıyla" kabul kararı vererek şerh düşmüştür.

İsyan (1975/183) filmine ait kararda "Barlık Film Kurumu'na ait *İsyan* adlı film 3.10 1975 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülmüştür. 24.9.1975 gün ve 975/235 sayılı senaryo kararında belirtilen; "Feleğin söylediği 'Bir erkek senin gibi milli tornavida dahi olsa seksin bazı kuralları vardır' sözünün", "Feleğin Rıfat'a söylediği 'çarşafı kirletmiş miydin' sözlerinin", "Serdar Gökhan'ın Atilla ve adamları ile pazar yerindeki silahlı çatışma sahnesinin tümünün", "Resmi elbise ile gazete okuyarak suçlu arayan polisin göründüğü sahnelerin çıkarılması şartı ile ve filmin kontrol edilen kopyasında, Serdar Gökhan'ın çete mensuplarını öldürdükleri sahnelerin kesilmiş olduğu, filmin sonunda da Emniyet kuvvetlerinin çatışmaya el koyarak çeteyi ve Serdar Gökhan'ı yakaladıklarının belirtilmiş olduğu görüldüğünden" adı geçen filmin bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir. Karara, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "senaryo kararına uymadığından reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

Vay Anasını Gene 17 (1976/24) filminin kararında Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüşlerdir. *Silahımda Altı Kurşun* (1976/68) adlı filmin kararında "Yeni Şafak Film Kurumu'na ait *Silahımda Altı Kurşun* adlı film 1.3.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülmüş olup, halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" çoğunlukla karar verildiği belirtilmiştir. Bu kararda Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Orostopol kelimesinin", "Mankenlerin edep yerlerine vurduğu sahnenin çıkarılması şartı ile kabul"; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "'Orostopol' kelimesinin", "Mankenlerin edep yerlerine vurduğu sahnenin", "Mankenli sahnede ahlaka aykırı görüntülerin çıkarılması şartıyla kabul"; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 9. fıkrasına göre red" şerhi düşmüştür. *Mağlup Edilemeyenler* (1976/84) filminin kararında İçişleri Bakanlığı temsilcisi "Polisin olayı esrar alemine bağladığı cümlenin çıkarılması ile kabul" diyerek; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrasına göre red" diyerek; *Mualla Oh Ne Ala* (1976/86) adlı filme ait kararda "Müstehcen sahnelere yer verilmediği görüldüğünden" bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına çoğunlukla karar verildiği belirtilmiş ancak; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi düştüğü şerhte "Toplumumuzdaki çirkin ilişkilerin açıklanmasında yarar vardır" diyerek "kabul" kararı verdiğini belirtmiştir. Kabul kararı alan *Örgüt* (1976/93) filminin kararına Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Ayhan Işık ile Nazan Adalı'nın yatakta geçen sevişme sahnesinin çıkarılması şartıyla kabul" şerhi düşmüş; *Karım Duymasın* (1976/106) filminin kararında "halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" çoğunlukla

karar verildiği ifade edilmiş, ancak Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "Şuşu'nun Ediz Hun'a söylediği 'Korkma seninle evlenmek isteyen yok, akşama gel yeter'"; "Şuşu'nun Fikret'in nişanlısına 'Bir kadın otururken biraz frikik vermeli' sözlerinin çıkarılması şartı ile kabul" kararı vermiş; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "Korkma seninle evlenmek isteyen yok. Akşama gel yeter", "Hayatın hep saksı gibi evde mi geçecek", "Sayısız kadını uçuruma iten serseri", "Bir kadın otururken biraz frikik vermeli" sözlerinin çıkarılması şartı ile kabul kararı vererek şerh düşmüştür.

Vur Mehmet Vur (1976/142) filmine ilişkin kararda ise Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Görüntü ve diyalogları ile senaryo kararının dışında kaldığından red" kararı vermiş; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise, "İstiklal Savaşı'nın muhtevasına mütenasip görüntü ve dialoglara yer vermediğinden ve senaryosuna uymadığından red" kararı vermiş ve şerh düşmüştür. *Bulunmaz Uşak* (1976/199) filmine ait kararda ise, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "Nikahsız bile gelirim", "a benim eşek kardaşım", "burada bir dakika bile duranın yedi bayram sülalesini" sözlerinin çıkarılması şartı ile kabul kararı vermiştir. Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre ret kararı vermiştir.

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Bu konuda pek çok defterde olduğu gibi aile, nikah, kötü alışkanlıklar, argo söz ve küfürler, ayrımcı ve cinsiyetçi ifadeler, hakaret niteliği taşıyan ifadeler, cinsel ima taşıyan sözler, cinsel saldırı sahneleri, çıplaklık, dans, striptiz sahneleri, müstehcen olduğu düşünülen söz ve sahneler, öpme, öpüşme, sevişme sahneleri, iç çamaşırlarının görün-

düğü sahneler sansür kurullarının kontrol sırasında dikkat ettiği konular olmuşlardır.

Aile, Evlilik, Nikah, Karı-Koca Münasebetleri, Bekaret vb.

Dam Üstüne Çul Serer (1976/40) adlı filmin kararında, Haydar Film Kurumu'na ait *Sevdalı Gelin* adlı film Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafında görülmüş ve "Nikah kişinin doğrudan doğruya kullanması gereken haklarından olup; vekalet mümkün değildir. Bu nedenle buna ait söz ve sahnelerin çıkarılması" gerekir şartı konmuş; *Sevdalı Gelin* isminin de *Dam Üstüne Çul Serer* olarak değiştirilmesi teklifi kabul edilmiştir. *Sokak Kadını* (1976/74) adlı film için verilen kararda ise, Doğu Film Kurumu'na ait filmdeki "Arzu Okay'la Hadi Çaman'ın nikah sahnesinin sarahate kavuşturulması şartı ile" izin verildiği belirtilmiştir. *Kader Yolcuları* (1975/124) adlı filme ilişkin kararda "Serdar Gökhan ile Perihan Savaş'ın imam nikahı ile evlendiklerini gösteren sahnenin tümünün"; *Üç Yaman Bakire* (1975/228) filmine ait kararda "İmam nikahı kıyılan sahne ile", "Baloda Alev Sezer'in 'babasının zoru ile imam nikahı kıyıldığı' sözünün" çıkarılması şartıyla izin verilmiştir.

Alemin Keyfi Yerinde (1975/117) adlı filme ilişkin kararda "Arzu Okay'ın Aydemir Akbaş'a söylediği, kolye çalındığı sırada hazır bulunan karı ve kocaların münasebetleri hakkındaki konuşmaların tümünün" çıkarılması istenmiştir. *Bekaret Kemeri* (1975/119) adlı filmin kararında daha önce *Gırgır Kamil* adıyla, 1975/113 sayı ile karar verilen koşulların yerine getirildiği belirtilerek kabul kararı verilmiştir. Filme ilişkin kararda "Diyaloglarda geçen karıcığım ve kocacığım tabirlerinin", "Ada sakinlerinin, birbirlerinin kadınları ile olan münasebetlerini gösteren sahnelerin", "Ada sakini kadın ve erkeklerin

birbirleri ile evli olmayıp, nişanlı olduklarının diyalog değişikliği yapılarak belirtildiği görüldüğünden", "Erkekler tarafından kadınlara bekaret kemeri takıldığını gösteren sahnelerin, çıkarıldığı" ve "Otel Katibinin, ormanda bir kadınla seviştiği sahnenin kısaltıldığı" görüldüğünden bu haliyle ve isminin de "Bekaret Kemeri" olarak değiştirilerek "halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle" karar verildiği ifade edilmiştir. *Kafes* (1976/132) adlı Mete Film Kurumu adına senaryosu incelenerek filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına karar verilen ve daha sonra Gaye Film adına tetkiki istenen *Kafes* adlı film Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülmüş ve "Aynur Akarsu ve kocasının karı koca olduklarının belirlenmesi için 'Sevgilim' sözü yerine 'Karım' sözünün kullanılması" şartı ile "halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle" karar verilmiştir.

Cemil (1975/253) filminin kararında daha önce 12.12.975 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü ve "senaryosuna uymadığından ve *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna 975/242 sayı ile karar verilen Gülgen Film kurumuna ait *Sokak Melekleri* adlı filmin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle sahibinin müracaatı üzerine" 26.12.1975 tarihinde Komisyon tarafından yeniden görüldüğü belirtilmiş ve "Cüneyt Arkın'ın söylediği 'Küçük kızlar nasıl orospu oluyor' sözünün ve yine "Cüneyt Arkın'ın söylediği 'Kaç kişi düzdü zavallıyı' sözünün çıkarılması" şartıyla izin verilmiştir.

Acar Film Kurumu'na ait *Köçek* (1976/182) adlı filmin kararında "Karısı tarafından aldatılan adamın, erkeği yakalamak için futbol sahasına geldiğinde karısının kendisini teskin ederek götürdüğü sahnenin çıkarılması şartı ile halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "ayrıca son sahnede Boğaziçi Köprüsü ve üzerindeki görüntü çıkarılmak şartı ile kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

Acele Koca Aranıyor (1976/108) adlı filmin kararında "Damadın yeni karısının 'Her şeyimle seninim, kalbimde vücudumla seninim', "yemek değil, seni yemek istiyorum", "Bir adada bir erkekle bir kız bir arada, ne güzel şey" sözlerinin çıkarılması şartıyla izin verilmiş; *Hızlım Benim* (1975/127) adlı filmde ise, "Mete İnselel'in söylediği 'cici mama yoksa helaya giderim' sözünün"; *Kazım'a Bak Kazım'a* (1975/190) adlı filme ait kararda "Tosun'un, Nazım'a Kazım'ı telmihen söylediği 'Kıskandığım

(*Acele Koca Aranıyor*, Yön.: Muzaffer Aslan, 1975)

için takip ettim' sözünün; *Kime Niyet Kime Kısmet* (1976/128) filminin kararında sahibinin daha önceki karardaki düzeltmeleri yaptığı için yaptığı başvuru sonucu Komisyonca yeniden görülmüş "'İnsan hayatta her şeyi bir defa tatmalıdır' cümlesinin çıkarılması, şartıyla halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olmadığına ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. *Namus Belası* (1976/145) filminin kararında "Patronun Sevda'ya söylediği "Salak, bir tutturmuş ahlak diye, başka bir şey bilmiyor" cümlesinin; *Ne Umduk Ne Bulduk* (1976/112) adlı filmin kararında "Abdülrezzak'ın kuyumcudan yüzük alıp dostuna vermesi ile ilgili sahnenin" çıkarılması şartıyla; *O Biçim Miras* (1976/150) adlı filmin kararında "Hakiki mirasçının ortaya çıkması üzerine Aydemir'in notere giderek Notere insanlar hakkında söylediği cümlelerin çıkarılması şartı ile halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunmadığına ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. [Dosyadaki karar suretinde "İnek, hayvan, hıyar gibi kelime ve bu kelimelerin geçtiği cümlelerin çıkarılmasını" ifade eden "ç" maddesi yer almaktadır].

Ördek Çıkacak Kaz Çıkacak adlı filme ilişkin 1976/25 ve 1976/62 sayılı kararlarda "Aydemir Akbaş'ın, kızın evine giderek kızı istediği sahnenin tümünün çıkarılması şartıyla"; *Salak Bacılar* (1975/67) adlı filmin kararında ise, "Avukat Zeki'nin Kenan Pars'la Gülsüm Bacıların değiştirilmesi hususunda yaptıkları pazarlık sahne ve konuşmalarının çıkarılması şartı ile halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. *Sarı Necmiye* (1975/192) filmine ilişkin kararda "Mehdi'nin geceleyin karısı hakkında konuşmak üzere, Gülistan'ın odasına giderek, odada konuştukları sahnenin tümünün" çıkarılması istenmiş; "Necmiye'nin bir aşifte olmayıp dul bir kadın olduğu ve filmin sonunda Necmiye'nin evde baskın sonucu yakalanmayıp trafik kazasında öldüğü şeklinde" daha önceki karara istinaden "değişiklik yapıldığı" görüldüğünden gösterilmesine ve yurt dışına çıkarılmasına şartlı olarak izin verilmiştir.

Sınıfta Şenlik (1976/89) adlı filmin kararında "Necla'nın çeşitli kişilerle gezdiğini gösteren sahneler çıkarılmış olduğundan" bu haliyle kabulüne; *Anasının Kızı* (1975/163) adlı filmin kararında ise, "Tahir ile Tanju'nun kanepede uygunsuz vaziyette oturduklarını gösteren sahnelerin tümünün çıkarılması" şartıyla; *Tok Nuri* (1975/109) filminin kararında Atadeniz Film Kurumu'na ait *Gönül Yolu* adlı filmin isim değişikliği talebi kabul edilerek, filmdeki "Nur Ay'ın, dostunun arkasından söylediği (kocacığım) sözünün" çıkarılması şartıyla halka gösterilmesi ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verildiği belirtilmiştir. *Uçtu Uçtu Kuş Uçtu* (1976/65) adlı filmin kararında filmin daha önce 24.2.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü belirtilmiş ve "Filmin senaryosundaki dialoga uygun duruma getirildikten ve müstehcen ifadelerin çıkarıldıktan sonra tekrar görülmesine 976/61 sayı ile karar" verildiği belirtilmiştir. Filmin "sahibinin müracaatı üzerine 27.2.1976 tarihinde" Komisyonca tekrar görüldüğü ve "Kazım Kartal ile Mine Mutlu'nun otel odasında aralarında geçen genel ahlak ve adaba aykırı konuşmaların çıkarıldığı görüldüğünden" halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına çoğunlukla karar verilmiştir. *Çin İşi Japon İşi - Uyanık Ali* (1976/85) adlı filmin kararında

"biz de evlenince aynı şeyleri yapmayacak mıyız" sözlerinin çıkarılması istenmiştir.

Bakireler Çiftliği (1975/59) filmine ilişkin kararda "Filmin sonunda Yalçın Gülhan'ın hapishaneden çıktıktan sonra 3 kızların babaları ve ağabeyleri ile kucaklarında çocuklarının da görüldüğü sahnenin"; *Kefenin Cebi Yok* (1975/101) filmine ait kararda ise "Kahvede tavla oynayan adamların, gazetede okudukları 'Nişanlısını getirene bir milyon Mark verileceğine dair olan sözlerin'"; *Yatak Hikâyesi* (1975/100) filminin kararında "Kadir İnanır'a inci gerdanlığını veren kızın, kendi babası hakkında kullandığı 'salak' kelimesinin" çıkarılması istenmiştir.

Aile Bireyleri, Baba, Ağabey

Kartal Pendik Gittik Geldik (1976/144) adlı filme ilişkin kararda ise, "Aysun'un babasına hakaret ettiği görüntü ve diyaogların çıkarılması" şartıyla izin verildiği belirtilmiştir. *Çin İşi Japon İşi - Uyanık Ali* (1976/85) adlı filmin kararında "Hüsmen Ağa'yı kandıranın öz ağabeyisi olmaması" şartı ile halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

Namus, Para

Yarınlar Bizim (1975/110) adlı filmin kararında "Tugay Toksöz'ün yeminini bozduktan sonra söylediği 'oh be namuslu yaşamak ne zormuş' sözünün çıkarılması" şartıyla kabul kararı verilmiş; *Bu Baba Başka Baba* (1976/99) adlı Azim Film Kurumu'na ait film Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülmüş ve "Bahçıvanın sulama sahnesinin", "Nikah memuruna söylenen para ile ilgili sözlerin ve sahnelerin çıkarılması şartı ile halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasında sakınca bulunmadığına ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Filmin kararında İçişleri Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "bahçıvan"la ilgili sahneyi "bahçıvanın bahçeyi sularken beliren olumsuz görüntünün çıkarılması" diye ifade etmişlerdir. Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri ise, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 9. fıkralarına göre red" kararı vermiş ve şerh düşmüşlerdir. *Kartal Pendik Gittik Geldik* (1976/144) adlı filme ilişkin kararda ise, "Baba'nın söylediği 'her şeyin başın para' sözünün çıkarılması" şartıyla halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verildiği belirtilmiştir. [Dosyadaki karar suretinde 4. madde olarak "Babanın karısına 'senin kızın fahişedir, anlıyor musun' sözünün çıkarılması şartı ile halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir" diyen son bir madde daha yer almaktadır].

Koku, Koklama, İşeme, Kaşıma

Alemin Keyfi Yerinde (1975/117) filmine ait kararda Umut Film Kurumu'na ait *Tatlı Sert* adlı filmin Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü ve isim değişikliğinin kabul edildiği belirtilmiş "Aydemir Akbaş'ın yatakta, uzun donunun üzerinden kaba etini kaşıdığı sahnenin" çıkarılması istenmiş; *Ye Beni Mahmut* (1975/153) adlı filme ilişkin kararda "Karantinaya alınan hastalardan Tanju'nun, Mahmut'un arkasını kaşıdığı sahnenin tümünün", "Mahmut'un (Mete İnselel) gözlerini kapatıp koklayarak helaya giderken, eğilmiş olan garsonun arkasını kokladığı sahnenin" çıkarılması şartıyla izin verilmiş; *Şehvet Kurbanı Şevket* (1975/37) adlı filme ilişkin kararda "Evden ayrılırken Mete İnselel'in karısına söylediği 'Benim donlarımı kokla da kıymetimi bil' sözünün", "Adile Naşit'in kocasının cebinde bulduğu kırmızı

kadın külotunu koklayıp yüzünü buruşturduğu sahnenin" çıkarılması istenmiş; *Kadınlar* (1975/115) adlı filmin kararında "İlhan Daner'in adaya çıktıkları sırada bulduğu kadın kilotlarını kokladığı ve başına geçirdiği sahneler"in çıkarılması şartıyla gösterilmelerine izin verilmiştir. *Ye Kürküm Ye* (1976/9) adlı filmin kararında "Mete İnselel'in yolda arabadan inerek ağaca işediği sahnenin çıkarılması şartıyla" izin verilmiş; *Ah Ne Adem Dilli Badem* (1975/168) filmine ilişkin kararda ise, "Eşkiya baskısından sonra arkasından yakalanan şoförün poposunun göründüğü sahnenin" ve "Sermet Serdengeçti'nin ayakta bacakları açık şekilde ağacın dibine küçük aptestini yaptığını gösteren sahnelerin" çıkarılması istenmiştir.

Dans, Dansöz

Çifte Kavrulmuş (1976/164) adlı filmin kararında "Filmdeki üç kanto sahnesi ile Perihan Ateş'in dans ettiği sahnelerin çıkarılması"; *Kader Utansın* (1976/208) filmine ait kararda "Diskotekteki dans sahnelerinin süre olarak 1/4'e indirilmesi" ve *Sen ve Ben* (1976/147) filminin kararında "Diskotekteki gençlerin dans ettiği sahnenin çıkarılması" şart koşulmuştur. *Ördek Çıkacak Kaz Çıkacak* (1976/25) filmine ilişkin kararda "Dansözün yatakta dans ettiği sahnenin tümünün" çıkarılması şart koşulmuş; yine aynı filme ilişkin sonraki kararda (*Ördek Çıkacak Kaz Çıkacak*, 1976/62) "Filiz Film Kurumuna ait *Ördek Çıkacak Kaz Çıkacak* isimli filmin, *Nizamname*'nin 17. maddesi gereğince, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisinin, İçişleri Bakanlığına keyfiyeti bildirmesi ve Bakanlığın filmin ikinci defa komisyonca incelenme istemi üzerine 24.2.1976 tarihinde yeniden görülmüş olup" filmdeki "Dansözün yatakta dans ettiği sahnenin tümünün" çıkarılması şart koşulmuştur.

Striptiz

Filmlere ilişkin kararlarda striptizle ilgili sahneler de sansüre uğramıştır. *A'dan Z'ye* (1975/226) adlı filmde "Striptiz sahnesinin çıkarılması"; *Hopla Kalbim Hopla* (1976/50) adlı filmde "Jenerikteki streap-tease [striptiz] sahnelerinin tümü"nün; *Kefenin Cebi Yok* (1975/101) filmine ilişkin kararda ise, "Nur Ay'ın Streap-tease [striptiz] yaptığı sahnenin tümünün" ve *İstek* (1974/224) adlı filmde "Jenerikte ismi yazılan Streap-tease [striptiz] sanatçısının filmde olmadığı görüldüğünden" bu haliyle kabul edildiğine ilişkin karar verilmiştir.

Şarkı

Dalgacı Mahmut (1976/100) adlı filme ilişkin kararda "Serpil Örümcer'in siyah tuvaletle şarkı söylediği çekim planının çıkarılması" şartı ile halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş; *Doktor Civanım* (1975/97) filminin kararında "sekreter kızla birlikte Sermet Serdengeçti'nin muhtelif yerlerde söyledikleri (Doktor Civanım) şarkısının çıkarılması" şart koşulmuş; *Tok Nuri* (1975/109) filminin kararında ise, "Muzaffer Hepgüler'in makamla söylediği 'Benim Kızım Yememiş' sözünün" çıkarılması istenmiştir.

Jigololuk

Kefenin Cebi Yok (1975/101) adlı filmin kararında "Rızanın çağırttığı, Jigololuk yapan adamın, seviştiği kadının söylediği, 'Kocamı ancak bu kadar tırtıkladım' sözünün çıkarılması" şartı ile kabul kararı verilmiştir.

Seyretme (Dikizcilik)

Alemin Keyfi Yerinde (1975/117) filminin kararında "Arzu Okay'ın çalıştığı evde,

küçük erkek çocuğun anahtar deliğinden, soyunan Arzu Okay'ı seyrettiği sahnenin" çıkarılması istenmiştir.

Müstehcenlik

Erkek Dediğin Çapkın Olur (*Il Domestico*) (1975/23) [Luigi Filippo D'Amico, 1974] adlı filme ilişkin kararda "Filmin, müstehcen söz ve argolara yer verilmesinden [dolayı] dublajı yapıldıktan sonra tekrar görülmesine" ekseriyetle karar verildiği belirtilmiş; *Caferin Nargilesi* (1975/28) adlı filmin kararında "Cafer'in Narkan rolünü oynadığı sırada, kılıcını apış arasında kaldırıp indirdiği, elleri ile önünü oynadığı, önünden salatalık çıkardığı sahneler ile, bu sırada Seyyal Taner'in kucağına oturduğu sırada söylediği 'iki tanem' ve 'Narkan nedir önünden sarkan' sözlerinin çıkarılması" şartıyla; *Elma Şekeri* (1975/99) filminin kararında "Tiyatro sahnesinde Aydemir Akbaş'ın, ceketinin önünü kaldırarak kadının arkasına yanaştığı ve yaptığı hareketleri gösteren sahnelerin, çıkarılması" şartıyla; *Kazıma Ne Lazım* (1975/71) adlı filme ilişkin kararda "Kazım'ın ve ustasının çıplak bir resmi yatak üzerine serdikten sonra resmin üzerine abanarak yaptıkları hareketi gösteren sahnelerin çıkarılması şartı ile kabul"; *Kiralık Serseri* (1974/237) filminin kararında "Hayati Hamzaoğlu'nun adamları, Yılmaz Köksal'ı zorla götürmeye kalktıkları sırada, Yılmaz Köksal'ın 'şimdi düşünürüm' deyip yumruğunu müstehcen bir şekilde sıktığı sahnenin"; *Şehvet Kurbanı Şevket* (1975/37) filmine ilişkin kararda "Müstehcen sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden bu haliyle oybirliğiyle kabul" kararı verilmiştir. *Tatlı Sert - Uçtu Uçtu Kuş Uçtu* (1976/61) filmine ilişkin kararda "Filmin senaryosundaki dialoga uygun duruma getirildikten ve müstehcen ifadelerin çıkarıldıktan sonra tekrar görülmesine" ekseriyetle karar verildiği belirtilmiştir. Filme ilişkin düşülen şerhlerde; İçişleri Bakanlığı temsilcisi, "Genel ahlak ve adaba aykırı konuşmaların çıkarılması şartı ile tekrar görülmesine", Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "tekrar görülmesi"ne, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "şartlı kabul, tekrar görülmesine", Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise, "Genel Ahlak ve adaba aykırı konuşmaların çıkarılması şartı ile tekrar görülmesine"; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise, "senaryosuna uymadığından red" diyerek şerh düşmüşlerdir.

Cinsellik

Azgın Bakireler (1975/70) filmine ilişkin kararda "Kazım'ın doktor tarafından erkeklik muayenesi yapıldığı sahnenin tümünün", "Ahmet Usta'nın Kazım'ı odaya alıp nasıl hareket edeceğine dair konuşmalarının ve buna ait sahnenin tümünün" ve *Ah Ne Adem Dilli Badem* (1975/168) adlı filme ilişkin kararda "Kızların Adem'le (Sermet Serdengeçti) yatmalarından mütevellit sancı çektiklerini gösteren sahnelerin" çıkarılması şartıyla; *Ölüme Yalnız Gidilir* (1976/179) adlı filmin kararında "sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine 27.7.1976 tarihinde tekrar görülmüş" ve "Otel barında 'Ben bira isterim gücümü artırsın'", "Ben kızı isterim dialoglarının çıkarılması" şartıyla halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının uygun olduğuna karar verilmiştir.

Erkeğim Benim (1975/211) adlı filminin kararında daha önce 20.10.1975 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü ve "filmde kesintiler müşahede edilerek, lobi ve afişte bulunan sahnelere yer verilmemesi bu kanıyı teyit etmekte ve filmin tamamının görülmesine 1975/193 sayı ile karar verilen Barlık Film Kuru-

mu'na ait *Erkeğim Benim* adlı film sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine 11.11.1975 tarihinde Komisyonumuzca yeniden görülmüş olup", "Plajda yatan Temel'e Kazım'ın ayağı ile önüne bastığı sahnenin" çıkarılması şartıyla; *Erkek Dediğin Çapkın Olur* (*Il Domestico*) (1975/23) [Luigi Filippo D'Amico, 1974] filmine ait kararda "Mühendisin şaşı kızının, yemekte servis yapan Sasa'nın önüne dirseğiyle dokunduğu ve masanın altından da elledi̇ği sahnelerin", "Şaşı kızın yatakta yüzükoyun yattığı sırada, ayağı ile Sasa'nın önüne dokunduğu ve karıştırdığı sahnenin" çıkarılması şartıyla yurda girmesinde bir sakınca olmadığına karar verilmiştir; *Kokla Beni Melahat* (1975/148) filminin kararında çete mensuplarından birine söylenen "kokuyu koklayan kadınlar sebilullah dağıtıyor" sözünün çıkarılması şartıyla; *Kime Niyet Kime Kısmet* (1976/102) filminin kararında Basın Yayın Genel müdürlüğü temsilcisi ise, "Doktorun bir kadınla dans ederken fermuarını çözdüğü sahne"yle "Doktorun kadın arkadaşının 'haydi denize girelim' dediği ve adamın 'ben yüzme bilmem iyi atlarım' dediği sahne ve sözlerin" ve "Seyhan'la öpüştüğü sahnenin tümünün", "Doktorun (Ünsal'ın) Fatma Belgen'e 'seni öpeceğim' deyip de öptüğü sahne ve sözlerin" çıkarılması şartı ile kabul kararı vermiştir.

Yırt Kazım (1976/122) filmine ilişkin kararda "Zeki'ye hizmet eden kızın kalçalarını sallayarak yürüdüğü sahnenin çıkarılması" şartıyla kabul edilmiş, İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 6, 8, 9 fikralarına göre ret kararı vermiştir. *O'nun Hikâyesi* (1976/124) adlı filmin kararında ise, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Genç kızın asansörde gördüğü doktora şehvetli bakışı", "Bahar'ın yatağa çıplak halde düşmesi", "Silüet halindeki cinsel temas sahneleri" ve "Babam çok otoriter bir adamdı" sözünün çıkarılmasını isteyerek şerh düşmüştür. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise, "değişikliklerde filmin reddine gerekçe teşkil eden iması değişmediğinden" 7. maddenin 6. fikrasına göre ret kararı vermiştir. *Sınıfta Şenlik* (1976/89) filmine ait kararda "Yasemin'in geceleri yatakta Aydın'ın kendisine ilgi göstermesi için dua ettiğini gösteren sahne"ne çıkarılmış olduğu için kabul kararı verilmiştir.

Erkeklik Muayenesi

Azgın Bakireler (1975/70) filmine ilişkin kararda "Kazım'ın doktor tarafından erkeklik muayenesi yapıldığı sahnenin tümünün" ve *Kokla Beni Melahat* (1975/148) filmine ilişkin kararda "Ali Poyrazoğlu'nun zührevi hastalığa yakalandığı zannıyla endişelerini arkadaşı Tanju Gürsu'ya açtığı ve doktora muayene olduğunu gösteren söz ve sahnelerin" çıkarılması şartıyla izin verilmiş.

Cinsiyetçi ve Ayrımcı İfadeler

Canım De Bana (1975/142) adlı filme ilişkin kararda "Erol Günaydın'ın söylediği 'İyi bok yedin', 'kadınların dibi yoktur', 'kadınları görünce eline kasaturasını alır dolaşmaya başlar', 'O hale sokacağım ki kadınları görünce işiyecek hali kalmaz' sözlerinin" çıkarılması istenmiş; *Silah Kardeş Elinde* (1975/47), *Üç Kağıtçılar* (1975/199), *Dur Geliyorum* (1976/7), *Eziliş - Doğduğuma Pişmanım* (1975/102), *Elma Şekeri* (1975/99), *Canavar Cafe*r (1975/227) filmlerine ilişkin kararlarda "Orospu" kelimesinin çıkarılması şart koşulmuş; *Oy Emine* (1975/93) filminin kararında ise "Orospuluk yaparsın" sözünün çıkarılması istenmiştir. *Çin İşi Japon İşi - Uyanık Ali* (1976/85) adlı filmin kararında filmde geçen "ağzına verdim", "karı milleti

ile ne yapılır", gibi sözlerinin kaldırılması istenmiştir. İçişleri Bakanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Ağzına verdim, karı milletiyle ne yapılır, sevişmek yemek, içmek kadar tabiidir, biz de evlenince aynı şeyleri yapmayacak mıyız sözlerinin kaldırılması, ölen adamın karısının ihaneti, tapu memurunun şahsında devlet memuru ile alay eden tipin yaratılmaması, Hüsmen Ağayı kandıranın öz ağabeyisi olmaması" şartıyla kabul; Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi 7. maddenin 6. fıkrasına göre red; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "redde gerekçe teşkil eden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası unsurlarını giderdiğinden kabul"; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre red kararı vermiştir. *Esmer Tilki* (1975/205) filminin kararında "En iyi adamlarının 20 seneye mahkûm olmaları sebebi ile tartışırken çete reisi kadının sevgilisine 'Hakime en iyi kızlarımdan ikisini göndermiştim' şeklindeki konuşmaların çıkarılması" istenmiştir.

Cinsel Saldırı, Cinsel Şiddet, Tecavüz, Sapkınlık, Sadizm

Ah Ne Adem Dilli Badem (1975/168) filmine ilişkin kararda "Cinsi sapığın (Tanju) göründüğü bütün sahnelerin" çıkarılması istenmiş; *Namus Belası* (1976/145) adlı filme ilişkin kararda ise, "İki sarhoş adamdan birinin Sevda'nın evine baskın yaptığında söylediği 'Sadece benim gönlümü yap dedim, razı olmadın, şimdi ikimizin de gönlünü yapacaksın' cümlesinin çıkarılması" şartıyla kabul kararı verilmiştir. *Tatlı Tatlı* (1976/148, Tespit Kararı) adlı filme ilişkin Tespit Kararı'nda "Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından çıplak sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden ekseriyetle kabul edilen 65 dakika süreli *Tatlı Tatlı* adlı filmin tamamı gönderilerek Komisyondan geçen film ile halka gösterilen filmin konu, uzunluk, süre, mahiyet itibariyle karşılaştırılması gerekirken, sadece kesilen parçası (3 dakika süreli) gönderilmiş olduğu görülerek gönderilen kısmın mahiyeti incelenmiştir." "Yatakta el ve ayakları bağlı olan Mine Mutlu'nun Özcan Özgür tarafından memeleri emilerek, zorla cinsel temasta bulunulması sahnesi", "Yatakta el ve ayakları bağlı olan Mine Mutlu'ya Kazım Kartal tarafından zorbalıkla cinsel temasta bulunulması sahnesi", "Her iki sahnede de seks ve sadizmin işlenmesi, müstehcen görüldüğü gibi, bu sahnelerin Komisyonumuzun 21.10.1975 tarihinde adı geçen filme ilişkin yaptığı incelemede bulunmadığı ve sonradan ilave edilmiş olduğu oybirliği ile tesbit edilmiştir" denir.

Önce Vatan (1975/35) adlı filmin kararında ise, "Senaryo kararında belirtilen Fatma Girik'in Rumlar tarafından ırzına geçildiğini belirten söz ve sahnelere yer verilmemesi şartının yerine getirildiği görüldüğünden" kabul kararı verilmiştir. *Aklın Durur* (1976/33) adlı filmin kararında filmin *O Biçim* olan adının *Aklın Durur* olarak değiştirilmesi kabul edilmiş "Çiftlikte, babası odun kesmekte olan kıza, oğlanın tecavüz etme sahnesinin" çıkarılması istenmiş; *Cemil* (1975/253) filminin kararında ise "Cüneyt Arkın'ın söylediği 'Kaç kişi düzdü zavallıyı' sözünün çıkarılması" şartı konmuştur. *Eziliş - Doğduğuma Pişmanım* (1975/102) filmine ait kararda "Fatma Belgen'i kazıklara bağladıktan sonra Necip Tekçe'nin pantolonunu indirerek tecavüz ettiği ve adamlarının kendisini seyrettiği sahnenin çıkarılması şartı ile kabul" kararı verilmiş; *Her Gece Bir Bardayım* (1975/69) filminin kararında "Kazım Kartal'ın Asu'ya tecavüz etmeğe tasaddi ettiği sahnenin tümünün çıkarılması" şartı ile

halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Ne Haber (1976/201) filminin ait kararda "Filmde kabul edilen, senaryoda bulunmayan iki kişinin kıza tecavüz etmek istemesi sahnelerinin kaldırılması ve filmin başlangıcının senaryoya uygun olarak düzeltilmesi" şartıyla halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "12.5.1976 tarihinde tetkik edilip, *Nizamname*'nin 7. maddesinin. 6. fıkrasına göre filme alınmasının sakıncalı olduğuna karar verilen senaryoya göre çekim yapıldığından" ret kararı verdiğini şerh düşmüştür. *Ne Umduk Ne Bulduk* (1976/112) filmine ilişkin kararda "Aytaç Arman'ın kızı iğfal edip 'Nasıl olsa evlenecektik' dediği sahnenin"; *Sarı Necmiye* (1975/192) filminin kararında "Değirmende Bekir'in ekin kurutan Necmiye'yi kirlettiği sahnenin"; *Tatlı Tatlı* (1975/195) adlı filme ilişkin kararda ise, "Mine Mutlu'ya üvey babası Turgut Özatay'ın tecavüz ettiği sahnenin" çıkarılması istenmiştir. *Rejisörün Yatak Odası* (1975/194) filmine ait kararda ise "Artist olmak isteyen küçük kıza tecavüz edilme sahnesine yer verilmediği görüldüğünden bu haliyle kabul" kararı verilmiş.

Cinsel Organların Görünmesi

Foxy Brown – Esmer Tilki (1975/39) filmine ilişkin kararda "Hastahanede Foxy'nin, yatakta yatan ameliyatlı sevgilisinin belden aşağı kısmını öptüğünü gösteren sahnenin" ve "Foxy ve kız arkadaşının, hakimin pantolonunu çıkararak yatağa yatırdıktan sonra bacaklarını açarak erkeklik organı ile alay ettikleri sahnenin" çıkarılması istenmiştir. Filme ilişkin 1975/205 tarihli daha sonraki kararda ise, daha önce 21.2.1975 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek "bazı sahnelerin çıkartılması şartıyla ve ayrıca müstehcen söz ve sahnelere yer verilmeden Türkçe dublajı yapıldıktan sonra tekrar görülmesine 975/39 sayı ile karar verilen Kılıç Film Kurumu'na ait *Foxy Brown - Esmer Tilki* adlı film, sahibinin Türkçe dublajını yaptıktan bahisle müracaatı üzerine 4.11.1975 tarihinde yeniden görülmüş" ve "Foxy ve kız arkadaşının, avukatın pantolonunu çıkararak yatağa yatırdıktan sonra bacaklarını açarak erkeklik organı ile alay ettikleri sahnenin" çıkarılması istenmiştir.

Çıplaklık

Karar Defteri'nde "çıplaklık" içeren her türlü sahne ve görüntü sansüre uğramıştır. Çıplak kadın görüntülerinde özellikle memelerin ve meme uçlarının "cepheden" göründüğü her türlü sahne ile cinsel organların göründüğü ("edep yerlerinin göründüğü") ve bütünüyle çıplak oldukları her türlü sahne ve görüntü sansürlenmiştir. Erkekler söz konusu olduğunda cinsel organların ya da cinsel organları ifade edecek şekilde yapılan her türlü hareket ve önden ya da arkadan bütünüyle çıplak olarak görüntülenmeleri de sansürlenmiştir. Hatta filmin içerisinde çıplaklık içeren resim, film afişi, lobi gibi görsel materyaller de dahil olmak kaydıyla her türlü çıplak görüntünün çıkarılması istenmiştir. *Bil Bakalım Ne Çıkacak* (1976/119) adlı filme ilişkin kararda "Dürbünle yatak odasını seyrederken yataktaki çıplak sahnenin düzeltilmesi" ve "Şoförün (Kazım Kartal'ın) zengin iş adamının karısı ile ilgili açık sahnenin bulunduğu lobinin kullanılmaması" şartıyla izin verildiği belirtilmiştir. *Alman Harbi* adlı filme ait 1975/159 sayılı kararda "filmde rol alan kadınların çıplak göğüs uçlarının ve edep yerlerinin göründüğü sahneler ile çıplak müstehcen sevişme sahnelerinin çıkarılması şartı ile yurda girme-

sinde bir sakınca olmadığına, ekseriyetle" karar verilmiştir. Filme ilişkin daha sonraki kararda (*Alman Harbi*, 1976/39) ise, "filmde rol alan kadınların çıplak göğüs uçlarının, edep yerlerinin göründüğü sahneler ile çıplak müstehcen sevişme sahnelerinin çıkarılması" şartıyla yurda girmesinde bir sakınca olmadığına izin verilen; ayrıca "sutitri [Fr. sous-titré - altyazı] veya dublajı yapıldıktan sonra tekrar görülmesine" 975/159 sayı ile karar verildiği belirtilen *Alman Harbi* adlı filmin "sahibinin dublajını yaptığından bahisle müracaatı üzerine" Komisyon tarafından tekrar görüldüğü ifade edilmiş ve "Filmin başında, doktorun muayene ettiği genç kızın cepheden çıplak göründüğü sahnelerin çıkarılması şartı ile halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına" ekseriyetle karar verildiği belirtilmiştir.

Kötüler de Ağlar (1976/159) filminin kararında "Korhan Abay'ın kasayı soyarken duvardaki çıplak kadın resmi olan sahnenin", "Figen Han'ın dans ederken alttan çekilmiş olan sahnelerin"; *Ne Hakem* (1976/10) adlı filme ilişkin kararda "Sadri Alışık'ın sabahleyin karşı pencereden gördüğü kadının cepheden çıplak göründüğü sahnenin"; *O Biçim Miras* (1976/150) adlı filmin kararında "Jenerikte duvardaki çıplak kadın resimlerinin"; *O'nun Hikâyesi* (1976/129) filminin kararında "Bahar'ın aynı yerdeki pardesülü çıplak sahnenin"; *Ördek Çıkacak Kaz Çıkacak* adlı filme ilişkin 1976/25 ve 1976/62 sayılı kararlarda "Aydemir Akbaş'ın Senar Seven'in (kızın annesinin) bacaklarından geçtiği sahne"nin" çıkarılması istenmiştir. Arzu Film Kurumu'na ait *Peki Öyle Olsun* (1976/96) filminin kararında ise, "Duvarda asılı çıplak kadın resminin"; *Yırt Kazım* (1976/122) filmine ilişkin kararda "Muhtelif sahnelerdeki çıplak kadın fotoğraflarının çıkarılması" istenmiş; *Yumurtanın Sarısı* (1976/110) filminin kararında "Benim çıplaklığım utandırmıyor beni, başka türlü yaşamak zor" sözlerinin çıkarılması" şartı koşulmuş; *Tolga* (1975/224) filmine ait kararda "Esir Pazarında kadınların göğüslerinin ön cepheden göründüğü sahnenin çıkarılması" şartıyla izin verilmiştir.

Tatlı Hayat adlı filme ilişkin kararda (1975/127) "Metin'in, banyo yaparken, arkadan çırılçıplak göründüğü sahnenin"; *Dadaş Hasan* (1976/86) adlı filme ilişkin kararda "Jenerik'teki çıplak kadın göğüslerinin cepheden göründüğü sahnenin"; *Fıstıklar* (1975/141) adlı filme ilişkin kararda "Göğüs uçlarının cepheden görüldüğü sahnelerin tümünün"; *Hop Dedik Kazım* (1974/243) adlı filme ilişkin kararda "Arzu Okay'ın banyodaki, Şelale isimli kızın ise nişan kokteyli sırasında pantolonunun yırtılıp, kaba etinin göründüğü sahnelerin" çıkarılması" şartıyla izin verilmiş; *Kadınlar* (1975/115) adlı filme ait kararda "Adada çıplak kadınların göğüs uçlarının görüldüğü bütün sahnelerin", "Deniz kenarında çırılçıplak kadının arkadan göründüğü sahnenin", "Atila Ergün'ün sahilde bağlı olduğu sırada çırılçıplak denizden çıkan kadının görüldüğü sahnenin" çıkarılması şart koşulmuş; *Kazım'a Bak Kazım'a* (1975/190) adlı filme ilişkin kararda "Jenerikte Aynur Akarsu'nun, denizde çırılçıplak göründüğü sahnenin"; *Sansar* (1975/137) filmine ait kararda "Nur Ay'ın cepheden ve yakından göğüs uçlarını gösteren sahnelerin"; *Sarayın Fahişesi* (*Popea Prostituta al Servizio Dell' impro*) (1975/24) [*Poppea... una prostituta al servizio dell'impero*, Alfonso Brescia, 1972] adlı filme ilişkin kararda sahibinin müracaatı üzerine ve *Nizamname*'nin 15. maddesi gereğince yeniden görüldüğü belirtilmiş ve "Hizmetçinin su taşırken eğilip donsuz kaba etlerinin göründüğü sahnenin" çıkarılması istenmiştir.

Seferim Var (1975/95) adlı filme ilişkin kararda "Streap-Tease [striptiz] yapan kadının yakın plandan göğüslerinin cepheden göründüğü sahnenin" çıkarılması istenmiş; *Seks ve Şantaj* (1975/105) adlı filmin kararında "filmin baş tarafında Nur Ay'ın göğüsleri çıplak olarak kamçılanarak program yaptığı sahne görülmediğinden" bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. *Seveceksen Sev Artık* (1975/237) adlı filme ilişkin kararda "Mağazada kızın soyunuk elleri bağlı hali ile kavgayı seyrettiği görüntülerin", "Hizmetçi kızın göğüsleri açık merdivenlerden indirilme sahnesinin filmden çıkarıldığı görüldüğünden" bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir. *Avrupa Macerası - Alo Polis* (1975/98) adlı filme ilişkin kararda "Yalçın Gülhan'ın çanta ile vapurun kamarasına girdiği zaman kendisini bekleyen kadının çıplak göğüslerinin cepheden görüldüğü sahnenin çıkarılması" şartıyla ve ayrıca "çıplak ve müstehcen sevişme sahnelerine filmde yer verilmediği görüldüğünden" adı geçen filmin bu haliyle kabul edildiği belirtilmiştir.

Sezercik Bitirimler Sınıfı (1975/154) filminin kararında "Lunaparktan dönüşte Topaç'ın çıplak kadın resmini gösteren film afişine baktığı ve bu afiş hakkında konuştukları" sahnelerin; *Üç Kağıtçılar* (1975/199) filmine ilişkin kararda "Motel'in banyosunda Franca Gonella'nın çıplak arkadan kaba etlerinin göründüğü sahnenin"; *Vur Tatlım* (1975/178) filminin kararında "Köpeğin yaş günü partisinde, mayolu kadınların yakın plandan alttan, ön ve arkalarını gösteren sahnelerin" ve "Selim'in arkadaşı Ali'nin çırılçıplak önü çiçekle kapatılmış şekilde göründüğü sahnelerin tümünün" çıkarılması istenmiştir. *Yüz Liraya Evlenilmez* (1974/242) adlı filme ilişkin kararda "Hulusi Kentmen'in resim atölyesinde bulunduğu sırada duvarlarda görünen çıplak kadın resimlerinden, önü tamamen çıplak görünen kadın resmi ile Hacı Saffet'in ters çevirerek baktığı çömelmiş vaziyetteki kadının resminin bulunduğu sahnenin çıkarılması" şartı ile kabul kararı verilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise, "Konusu bakımından sakınca yoktur. Usullerine aykırı çekildiğinden red" diyerek şerh düşmüştür. *Erkeğim Benim* (1975/211) adlı filme ait kararda "Nur Ay'ın striptiz yaptığı sahnede göğüs uçlarının cepheden göründüğü sahnenin" çıkarılması istenmiş; *İki Arkadaş* (Darbe) (1976/104) filmine ait kararda ise, "filminin kararında 'Diskotekteki çıplak iki kadın tabloları ahlaka mugayir görüldüğünden' çıkarılması" şart koşulmuş; *Alemin Keyfi Yerinde* (1975/117) filmine ilişkin kararda ise, "Aydemir Akbaş ile Melek Görgün'ün iskambil kağıdı ile kılıç çektikten sonra kadının çırılçıplak soyunduğu sahne görülmediğinden" halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında, bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Cinsel İma

Sansür kararlarında cinsel ima içeren her türlü söz ve görüntü düzenlemesi de sansüre uğramıştır. *Kiralık Serseri* (1974/237) adlı filme ilişkin kararda "Hasan'ın ablasının, Ali'yi Hasan zannederek yıkamaya kalkması üzerine, Ali'nin söylediği (o zaman bütün muslukları açar suların padişahını salıveririm" sözünün; *Silah Kardeş Elinde* (1975/47) adlı filmin kararında "Yılmaz Duru'nun Aysun Güven'e söylediği, 'Sana malzemesini versem bana bunun gibi güzel çocuk yapar mısın' sözü"nün; *Kaygısızlar* (1975/51) filmine ait kararda "Romalı Perihan'ın sarışın kız arkadaşı ile Yalçın Gülhan'ın seviştikleri

esnada Gülhan'ın 'Biraz yan dön fişi takayım' sözünün"; *Ah Bu Kadınlar* (1975/120) adlı filme ilişkin kararda "Feri Cansel'in Sermet Serdengeçti'ye söylediği 'Tozumu al benim' diyerek boynuna sarıldığı ve odaya sürüklediği sahnelerin"; *Alemin Keyfi Yerinde* (1975/117) filminin kararında "Cevat Kurtuluş'un, Arzu Okay'a haplar hakkında söylediği 'bundan 1 defa alınca 7-8 defa...' sözünün"; *Yakalarsam Severim* (1975/126) filmine ait kararda "Kadri Ögelman'ın karısının, kendisine söylediği, 'Sana taktırayım mı?' sözünün"; *Hızlım Benim* (1975/127) adlı filme ilişkin kararda "Evlendikleri gece, odadan kaçan Mete İnselel'in söylediği 'bir kulağımın arkası kaldı' sözünün"; *Hemşerim* (1975/132) adlı filme ilişkin kararda "'Kürt Abdo' lakabı ile Mete İnselel'in söylediği 'Don Çöz domal' sözünün"; *Anahtarı Bendedir* (1975/152) adlı filme ait kararda "Model kadınlardan birinin Sermet Serdengeçti'ye söylediği 'Beni ne zaman yapacaksın?' sözünün", "Aynı kadının diğer modele söylediği, 'Seni de yaptı mı' sözünün"; *Vur Tatlım* (1975/178) filminin kararında "Rum Kızı'nın söylediği 'Kabuksuz çekirdek yiyecektim' sözünün", "Körebe oyunundan önce Tamer Yiğit'in söylediği 'o şey de var mı' sözünün"; *Kazım'a Bak Kazım'a* (1975/190) adlı filme ait kararda "Hazım'ın Nur Ay'la seviştikten sonra Kazım'a söylediği '6 gol ben 6 gol o attı, bir de ofsayttan' sözünün"; *Tatlı Tatlı* (1975/195) filmine ait kararda "Boru döşerim", "Onunki can benimki patlıcan", "Sen de başka bir şey çekersin" sözlerinin, "Kazım Kartal'ın Mine Mutlu hakkında söylediği 'Onunla tanışan erkekler boğaza ikinci köprü olur' sözünün"; *Bir Baba Hindi* (1975/209) filminin kararında "Yeşim'in Selim'e söylediği 'Fıskıyecilik oynayacağız' sözünün; *Uyanık Şoför - Ayıkla Beni Hüsnü* (1975/216) filminin kararında "Hüsnü'nün kayınpederine söylediği 'Düriye'yi ver düreyim' sözünün"; *Tantana Kemal* (1975/257) adlı filme ilişkin kararda "Aydemir Akbaş ile Tevhid Bilge arasında geçen 'Sen nereden çıktın', 'Senin çıktığın yerden' şeklindeki konuşmanın"; *Sevimli Gangster* (1976/55) filmine ilişkin kararda "Filmde geçen bütün 'gevşet' ve bununla ilgili kelimelerin, 'Hamamcı' kelimesinin"; *Uçtu Uçtu Kuş Uçtu* (1976/65) filmine ait kararda "Kazım Kartal'ın otel odasında Mine Mutlu'ya söylediği 'O güzel çukuruna toprak dolacak, oraları ben doldurayım' sözünün", "Mine Mutlu ile Kazım Kartal arasında geçen 'Canımı acıtıyorsun', 'Çok sert de ondan, biraz sonra yumuşar' ifadelerinin"; *Acele Koca Aranıyor* (1976/108) filminin kararında "Yemek değil seni yemek istiyorum" sözünün; *Bil Bakalım Ne Çıkacak* (1976/119) adlı filme ait kararda "Hizmetçinin şoföre 'Ben de isterim ama şimdi olmaz' dediği sahnenin"; *Krallar Eğleniyor* (1976/123) adlı filmin kararında "Yılmaz Köksal'ın sevgilisinin 'Ben senin neyin üstünde olduğunu bilirim' cümlesinin"; *Profesyonel* (1976/139) filminin kararında "Feri Cansel'in barda Oktay'la görüşürken 'Burda olmaz biraz sabret, nasıl olsa eve gideceğiz' cümlesinin"; *Ne Alırsan İki Buçuk* (1976/143) filminin kararında "Hadi'nin Romina'ya 'Sayın Bayan gözlerinizin güzel olduğunu çok kişi söylemiştir, ama ben onlardan farklı olarak Kuzeyden Güneye her tarafının güzel olduğunu söylüyorum' sözleri" ile, "Ali'nin kendisine "Ateşin var mı" diyen Romina'ya "ateş çok başıma vurdu" demesine karşılık, Romina'nın "Ben onu söndürürüm, yarın gece" sözleri ile pavyonda geçen diğer diyalog ve görüntülerinin *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fırkasına aykırı görüldüğünden, pavyonda geçen bilumum söz ve sahnelerin çıkarılması" istenmiştir. *Sen ve Ben* (1976/147) adlı filmin kararında "Demir'in Elif'e söylediği 'Buyrun fıstık' sözünün"; *O Biçim Miras*

(1976/150) adlı filmin kararında "Manavın Aysun'a söylediği 'istersen bir muzumu ye' sözünün çıkarılması; *Oh De Yavrum Oh De* (1975/213) filmine ilişkin kararda "Mesut'un Cevat Kurtuluş'a söylediği 'Yırtık çadırdan çıkar gibi çıktın' ve 'Ulan Kazım ben sana gösteririm' sözlerinin" ve *Keloğlan İş Başında* (1976/209) filmi için verilen kararda "İki yerde geçen 'gönlün çekiyorsa domatlık münhal duruyor' sözünün" çıkarılması şartıyla filmlerin halka gösterilmesi ve yurtdışına çıkarılmasına izin verilmiştir. *Üç Kağıtçılar* (1975/199) filminin kararında "Hulusi Kentmen'in iki elinde salatalıklar olduğu halde, Ateş Böcekleri'ni odaya soktuğu ve bilahare odadan çıktıkları sahnenin tümünün" çıkarılması istenmiştir. *Firardan Sonra - Korkusuz Kemal (Yüzbaşı Kemal) - Acı İntikam* (1975/29) adlı filme ilişkin kararda ise, "Cüneyt Arkın'ın, Emniyet Müdürlüğüne girdiği sırada daktilo kıza söylediği 'Her şeye evet mi dersin, ama benim vaktim yok' sözünün çıkarılması" istenmiştir.

İç Çamaşırları ve Mayo

Alemin Keyfi Yerinde (1975/117) filminin kararında "Aydemir Akbaş'ın, kocasının gelmesi üzerine Melek Görgün'ün eteklerinin altına saklandığı ve bilahare elinde adı geçen kadının kilotunu gösterdiği sahnenin"; *Seveceksen Sev Artık* (1975/237) adlı filme ilişkin kararda "Evde yemek yerken dans eden kadının 'Anam ne sıcak' diye soyunarak sütyen ve külotla dans etme sahnesinin" ve *Tantana Kemal* (1975/257) filmine ait kararda "Aydemir Akbaş'in don ile sokakta koştuğu sahnenin çıkarılması" istenmiştir. *Sen ve Ben* (1976/147) filmine ait kararda "Kumsaldaki Elif'in kız arkadaşına Temel Reisi kastederek 'sana eşlik etsin' sözü ile kumsalda sabahleyin çadırın önündeki Elif'in kız arkadaşının mayolu olduğu sahnenin çıkarılması" şartıyla halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına çoğunlukla karar verilmiştir.

Sevişme

Sarayın Fahişesi (*Popea Prostituta al Servizio Dell'impro*) (1975/24) [*Poppea…una prostituta al servizio dell'impero*, Alfonso Brescia, 1972] adlı filmin kararında "Kraliçe ile Antonyo'nun sarayda çırılçıplak seviştikleri sahnenin", "Antonyo'nun arkadaşı ile Kraliçe sevişirken Kralın perdeyi açıp 'Zavallı annem imparatorluk için fahişelik yapıyor' dediği sahnenin", "Hizmetçi kızla Antonyo'nun sarayda (Kraliçe banyo yaparken) çırılçıplak seviştikleri sahnenin çıkarılması" şartıyla, ayrıca "Antonyo'nun samanlıkta yeşil elbiseli kadınla seviştiği sahne"nin; "Genelevde Antonyo'nun Kraliçe ile çıplak sevişme sahnesi"; "Kapadokya Kraliçesi ile Antonyo'nun yatakta çıplak sevişme sahnesi"; "Kraliçenin perdenin arkasından çağırdığı esmer erkek ile çıplak sevişme sahnesi görülmediğinden bu haliyle adı geçen filmin yurda girmesinde bir sakınca olmadığına, subtitre veya dublajı yapıldıktan sonra tekrar görülmesine" ekseriyetle karar verildiği belirtilmiştir.

Esmer Tilki - Foxy Brown (1975/39) filmine ilişkin kararda "Hastahanede Foxy'in, yatakta yatan ameliyatlı sevgilisinin belden aşağı kısmını öptüğünü gösteren sahnenin"; "Foxy ile sevgilisinin yatakta seviştikleri sırada, erkeğin Foxy'nin göğüslerini sıktığı sahnenin"; "Foxy ve kız arkadaşının otel odasına girdikleri sırada, çıplak kadınlarla kucak kucağa oturan, hakimin arkadaşlarının göründüğü sahnelerin"; "Barda, sapık tipli kadının, Foxy'nin kız arkadaşının önünü okşadığı sahnenin"; *Yolsuzlar - Safi ile Nafi* (1975/44) adlı filme ilişkin verilen kararda "Fantoma Kemal'in sevgilisi Defne Dilek ile Safi'nin yatakta seviştiği sahnenin

tümünün"; *Kefenin Cebi Yok* (1975/101) filmine ilişkin kararda "İzzet Günay ile Melek Görgün'ün sevişmeleri sırasında Melek Görgün'ün yastığı ısırdığı ve İzzet Günay'ın kadının sırtını yaladığı intibaını veren sahnelerin"; *Tok Nuri* (1975/109) filminin kararında "Nur Ay ile Sermet Serdengeçti'nin çarşafa sarınarak dans ettikleri ve seviştikleri sahnenin", "hastahanede, hemşire ile sevişme sahnelerinin tümünün", "Sermet Serdengeçti'nin gelinin ablası ile ikinci defa sevişme sahnesinin tümünün"; *Kadınlar* (1975/115) adlı filme ilişkin kararda "İlhan Daner'in kayalıkların dibinde, sarışın kadınla sevişirken göğüslerini emdiği sahnenin"; *Alemin Keyfi Yerinde* (1975/117) filmine ait "Melek Görgün ile Aydemir Akbaş'ın yatakta çıplak olarak seviştikleri sahnenin"; *Çikolata Sevgilim* (1975/131) filmine ait kararda "Ali Poyrazoğlu'nun, Birsu Birsel ile deniz kenarında çıplak olarak seviştiği sahne"; *Sansar* (1975/137) adlı filmin kararında "Çete'nin mensuplarına hamile rolü yapan kadın ile Behçet Nacar'ın seviştiği sahnelerin tümünün"; *Fıstıklar* (1975/141) adlı filmin kararında "Tamer Yiğit'in Avrupa'dan gelen kızlarla yatakta sevişme sahnelerinin", "Tamer Yiğit'le sevişen kadınların teker teker odadan çıkarak merdivenin başında 'Aman ne erkek' diyerek baygınlık geçindikleri sahnenin"; *Canım De Bana* (1975/142) filminin kararında "Jenerikte, Serdengeçti'nin bir kadın üzerinde gidip geldiği sahnenin", "Kızı ve oğlanı kaçıran şebeke başının Arzu Okay'la seviştiği sahnenin tümünün"; *Bana Beş Avrat Yetmez* (1975/167) adlı filme ilişkin kararda "Reha Yurdakul'un karısı rolündeki Melek Görgün'ün yatakta çıplak sevişme sahnesinin"; *Tatlı Tatlı* (1975/195) adlı filme ait kararda "Kazım Kartal'la Mine Mutlu'nun banyoda sevişme sahnesinin" ve "Tombiş Mehmet'le Mine Mutlu'nun sevişme sahnesinin" tümünün; *Delicesine* (1975/212) adlı filmin kararında "Film seyrederek Feridun Çölgeçen'le Nur Ay'ın çıplak sevişme sahnesinin"; *Tolga* (1975/224) adlı filme ilişkin kararda "Saray'da Eğriboz'un soyduğu kadınla sevişme sahnesinin"; *A'dan Z'ye* (1975/226) adlı filme ilişkin kararda "Mete İnselel'in Nuray'la [Nur Ay] sevişme sahnesinin"; *Evde Kalmış Kızlar* (1975/252) adlı filme ilişkin kararda "Macit Flordun'un kadın ile sevişme sahnesinin" çıkarılması şartıyla izin verilmiştir.

Çin İşi Japon İşi - Uyanık Ali (1976/85) adlı filmin kararında "sevişmek yemek içmek kadar tabiidir", "biz de evlenince aynı şeyleri yapmayacak mıyız" sözlerinin; *Her Yol Helal Zımbala Bilal* (1976/87) filmine ait kararda "Filmde hiçbir çıplak ve müstehcen sevişme sahnesine yer verilmediği görüldüğünden ve ayrıca "Filmin baş tarafındaki, Bilal'in sevgilisi ile karşılaştıkları ve bilahare seviştikleri sahnenin çıkarılması" şartıyla izin verilmiş, İçişleri Bakanlığı temsilcisi "Filmin baş tarafındaki Bilal'in sevgilisi ile karşılaşma ve sevişme sahnesi çıkarılsın" diyerek şerh düşmüştür. *Para İle Değil Sıra İle* (1976/116) adlı filme ait kararda "Masa altındaki görüntülerin" ve "karyoladaki sevişme sahnesinin"; *Namus Belası* (1976/145) filmine ilişkin kararda "Jenerikteki Ali ile Sevda'nın sevişme sahnesinin"; *Şimdi Yavrum Şimdi* (1975/146) adlı filme ilişkin kararda "Sermet Serdengeçti ile Cevat Kurtuluş'un kız arkadaşının çırılçıplak seviştikleri sahnenin", "Sermet Serdengeçti'nin Leyla ile yatakta seviştikleri sırada pencere camının vurulması üzerine Sermet'in 'geldi' sözü üzerine Leyla'nın söylediği 'gelmedi' sözünün", "Sermet Serdengeçti'nin odasına, sayı tablası ile gelen kızın söylediği 'Geçen sefer 8'de kaldık' ve 'sayı saymasını biliyor musun?' sözlerinin"; *Sevişerek Ölenler* (1976/174) adlı filmin kararında "Figen'in kocasına ihanet eden bir

kadın rolünde gösterilmesi ile ilgili olarak 'Karımın sevgilisi var - Sizin durumunuzda birçok erkek var boşayın', 'Mahkemede karım orospu mu diyeyim' sözlerinin, 'O beni, seni tatmin etmek için tutulmadı' sözlerinin, 'Yataktaki yazar Aydın'la Figen'in yatak sahneleri ile diyaloglarının tamamının', 'Rüya görürken Figen'in yataktaki tahrik eder vaziyetteki hareketlerinin' çıkarılması" şartıyla izin verilmiştir.

Sevişme Sahnelerinin "Çıkarılmış Olduğu" ya da "Yer Verilmediği Görüldüğünden"

Zaman zaman sansür kurulları filmde yer almayan görüntü ve sahneleri de tanımlayarak bu sahnelerin daha sonra filme eklenmesinin önüne geçmeye çalışmışlar, zaman zaman da daha önceki kararlarda çıkarılması istenen sahnelerin filmlerde yer alıp almadığına bakarak kararlar vermişlerdir. *Ah Ne Adem Dilli Badem* (1975/168) filminin kararında "Sermet Serdengeçti'nin kızlarla seviştiği bütün sahnelerin çıkarılmış olduğu görüldüğünden"; *Kaygısızlar* (1975/51) filmine ait kararda "Gönül Tansel ile Yalçın Gülhan arasında ayrıca sevişme sahneleri görülmediğinden"; *Sarı Necmiye* (1975/192) adlı filme ilişkin kararda "Mehdi ile Necmiye'nin seviştikleri ve Necmiye'nin kötü yola düştüğünü belirten söz ve sahnelerin çıkarılmış olduğu görüldüğünden" kabul edilmiş; *Seferim Var* (1975/95) filmine ait kararda "Nur Ay ile Behçet'in çıplak sevişme sahneleri görülmediğinden bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" hükmedilmiştir. *Hızlım Benim* (1975/127) adlı filmin kararında kontrol edilen kopyada; "Turgut Özatay'ın metresi ile köşke geldikleri akşam, yatakta sevişme sahnelerine ve bunun köşk sakinleri tarafından seyredilme sahnelerine", "Randevu evindeki kadınlarla gerek Muammer Karaca'nın ve gerekse Mete İnselel'in çıplak, müstehcen sevişme sahnelerine", "Turgut Özatay'ın metresi ile Muammer Karaca'nın yeğeni Metin'in çıplak sevişme sahnelerine hiç yer verilmediği görüldüğünden" adı geçen filmin bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir. *Doktor Civanım* (1975/97) adlı filme ilişkin kararda "Jenerik öncesi, Sermet Serdengeçti'nin muayeneye aldığı kadınlarda birisinin çıplak göbeğini öptüğü sevişme sahnesinin ve muayeneye gelen üçüncü hasta kadının, kadınlık organını göstererek 'burası hasta' dediği sahnenin", "Jenerikte, Sermet Serdengeçti'nin, göğüsleri açık ve çıplak iki kadınla seviştiği sahnenin" ve ayrıca "Sermet Serdengeçti'nin hasta kadınlarla ve 3 sekreter kızla çıplak sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden" adı geçen filmin bu haliyle kabulüne karar verilmiştir. *Profesyonel* (1976/139) adlı filmin kararında "Kapıcının oğlu Oktay'ın aynı apartmanın 9. numarasında oturan Feri'ye sigara almağa gittiğinde, Feri'nin Oktay'ı saat 5'de evine davet edip davetinde buluştukları zaman, Feri'nin daveti üzerine saat 10.30'da Oktay'ın kamptan kaçarak Oktay'ın evine geldiği zaman, Klüp 99'dan sonra Oktay'ın eve geldikleri zaman, Oktay'ın nişanlısı ile buluştukları zaman, öpüşme dışında herhangi bir sevişme sahnesi görülmediğinden bu tip sahnelerin sonra eklenmemesi" şartıyla izin verilmiştir. *A'dan Z'ye Kadar* (1975/226) adlı filmin kararında ise, "Mete İnselel'in Nur Ay'la sevişme sahnesinin", "Bundan başka çıplak hiçbir sevişme sahnesine yer verilmediği görüldüğünden bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir" denir. *Bana Beş*

Avrat Yetmez (1975/167) filmine ait kararda ise "Nur Ay'ın streap-tease [striptiz] gösterisinde soyunduğunu gösteren ve başkaca çıplak sevişme sahnelerine yer verilmediği" ve *Macera* (1975/202) adlı filme ait kararda "Filmde müstehcen sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden" bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verildiği belirtilmiştir. *Şeftali* (1976/43) filminin kararında da "müstehcen sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden" gösterimine izin verildiği belirtilmiştir.

Masaj

Sevimli Gangster (1976/55) filmine ilişkin kararda "Filmde geçen bütün 'gevşet' ve bununla ilgili kelimelerin, 'Hamamcı" kelimesinin", "Banyoda masaj yapıldığı sahnenin" çıkarılması istenmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Filmin baş tarafındaki karyolada geçen sahnenin", "Banyoda masaj yapma sahnesinin çıkarılması şartı ile kabul" kararı vermiş. Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri ise, "Filmde geçen bütün 'gevşet' ve bununla ilgili kelimelerin, 'Hamamcı' kelimesinin, "Banyoda masaj yapma sahnesinin" çıkarılması şartı ile kabul diyerek şerh düşmüştür. Kabul edilen *Gelinin Ödü Patladı* (1976/59) adlı filmin kararına ise Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Hamamda dört bayan'ın erkeğe masaj yaptıkları sahnenin çıkarılması şartı ile kabul" diyerek şerh düşmüştür.

Okşama, Öpme, Öpüşme

Erkek Dediğin Çapkın Olur [*Il Domestico*, Luigi Filippo D'Amico, 1974] (1975/169) adlı filme ait kararda "Sasa'nın denizden çıkan şaşı kızın bornozunun üzerinden kaba etlerini kurularken okşadığı sahnenin"; *O'nun Hikâyesi* (1976/129) adlı filme ait kararda "Ali'nin Bahar'ı ağaç altında öpmek istemesi sahnesinin"; *Sevişerek Ölenler* (1976/174) adlı filme ilişkin kararda "Figen'in başka erkeklerle buluşma ve öpüşme sahnelerinin"; *Kader Utansın* (1976/208) filmine ait kararda "Öpüşme sahnelerinin" çıkarılması istenmiştir.

Hadım Edilme, Sünnet

Esmer Tilki - Foxy Brown adlı filme ilişkin 1975/39 ve 1975/205 sayılı kararlarda "Steve'in zenci çete reisi tarafından hadım edildiği sahnenin çıkarılması şartı ile yurda girmesinde bir sakınca bulunmadığına" karar verilmiştir. *Uyanık Şoför - Ayıkla Beni Hüsnü* (1975/216) filmine ait kararda "Rıfat'ın oğullarının balta ile sünnet edilme sahnesinin" çıkarılması şartıyla izin verilmiştir.

Cinsel Kimlikler

Sansür kurulları eşcinsellikle ilişkili birçok sahne, görüntü ve sözü de sansüre tabi tutmuştur. Bu konuda ayrımcı bir dille kurulan sahneler ve ifadeler filmlerden ayıklanmış gibi görünmekle birlikte, ataerkil toplumsal kodlara uygun olarak bu ayıklama işlemi genellikle toplumun "umumî terbiye ve ahlâkıyla Millî duygulara aykırı" olduğu varsayılan konular üzerinden, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yapılmıştır. *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına uygun olarak "Umumî terbiyeye ve ahlâka ve millî duygularımıza mugayir" bulunduğu düşünülen konular bu uygulamanın temel dayanağı olmuştur. Bu çerçevede Yıldız Film Kurumu'na ait *A'dan Z'ye Kadar* (1975/226) adlı filmin kararında "Jenerikte filmin adının altında (*O Biçim*) kelimesinin çıkarılması" şart koşulmuştur (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasınca red"

diyerek şerh düşmüştür). *Anter* (1975/80) filmine ait kararda "Hacı Baba'nın takunya ölçüsü alırken bir erkeğin entarisinin altına girip yukarıya doğru baktığı ve adamın bıyık burduğu sahnenin çıkarılması şartı ile" halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Caferin Nargilesi (1975/28) adlı filme ilişkin kararda "İçinde homoseksüel ilişkilerin de bulunduğu, Cafer'in hamamda geçen sahnelerinin tümünün"; *Erkek Dediğin Çapkın Olur* (*Il Domestico*) (1975/23) filmine ait kararda "sahibinin müracaatı üzerine ve *Nizamname*'nin 15. maddesi gereğince" Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülen filmde "Homoseksüel karı kocanın bu durumlarını belirten sahnelerin"; yine aynı filme ilişkin 1975/169 sayılı kararda "Saşa odaya girdiği zaman, Mimar patronun yatağında genç erkeğin göründüğü sahnenin"; *Sarayın Fahişesi* (1976/46) adlı filmin kararında "Homoseksüellikle ilgili Neron'un söylediği sözün"; *Üç Kağıtçılar* (1975/199) filminin kararında "Otel odasında homoseksüel adamın göründüğü sahnenin"; *Oh De Yavrum Oh De* (1975/213) filmine ilişkin kararda "Mesut'un yoldan geçen uzun saçlı genci kıza benzeterek eli ile yaptığı işaret ve söylediği 'tekerlek misin' şeklindeki arkasından söylediği söz ve el hareketlerini gösteren sahnenin"; *Yolsuzlar - Safi ile Nafi* (1975/44) adlı filme ilişkin kararda ise, "Hamamda Nafi ile Safi'ye bıyık büken adamın göründüğü sahne ile Nafi'nin söylediği 'Bizi o biçim zannetti' sözünün", "Hamamda Arap Celal'in Nafi ile Safi'nin çıplak önüne hayretle baktığı sahne ile Safi'nin söylediği 'bizim takımlara bakıyor, onun yok galiba' sözünün" çıkarılması şartıyla gösterimlerine ve yurtdışına çıkarılmalarına izin verilmiştir.

Argo

Sansür kurulları argo kullanımını da sansüre tabi tutmuşlardır. Hem argo kullanımı hem cinsel imalar hem de bu ikisinin birleştiği kullanımlar sansür kurulları tarafından filmlerden çıkarılmıştır. Argo kullanımı sansüre uğrayan konular içerisinde en geniş konulardan biri olmuştur. Bu kararlarda sıkça sansüre uğrayan argo ve kötü sözler içerisinde "bok", "bombok", "pezevenk", "kerhane", "kerhaneci", "sıçtığımın", "anam avradım olsun", "karga bokunu yemeden", "orospu" gibi ifadelerin çıkarılması şartıyla izin verilmiştir. Bu çerçevede *Ne Hakem* (1976/10) filminin kararında "İlhan Daner ve Sadri Alışık'ın "Haydi siktir" sözünün; *İşte Kapı İşte Sapı* (1975/122) adlı filme ilişkin kararda "Yalçın Gülhan'ın lokantacıya söylediği "üçün birini benden alırsın"; *Yumurtanın Sarısı* (1976/110) filminin kararında "Meral'in 'arkadan üfleyelim arkadaş'; *İkimiz Bir Fidanız* (1975/151) filminin kararında "Anam avradım olsun" ve "Sen de benimkini tut"; *Bir Baba Hindi* (1975/209), *İntihar* (1975/186), *Seveceksen Sev Artık* (1975/237), *Tantana Kemal* (1975/257), *Zavallılar* (1975/36) adlı filmlerin kararında "anam avradım olsun" sözlerinin çıkarılması istenmiştir.

Adamını Bul (1975/166), *Ah Ne Adem Dilli Badem* (1975/168), *Azgın Bakireler* (1975/70), *Baldız* (1975/173), *Bitmeyen Şarkı* (1976/203), *Çalkala Yavrum Çalkala* (1975/128), *Çirkef* (1975/64), *Hanzo* (1975/188), *Kutu* (1975/111), *Kazım'a Bak Kazım'a* (1975/190), *Kokla Beni Melahat* (1975/148), *Macera* (1975/202), *Tamam mı Devam mı* (1975/87), *Tok Nuri* (1975/109), *Uyanık Şoför - Ayıkla Beni Hüsnü* (1975/216), *Üç Ahbap Çavuşlar* (1975/165), *Vur Davula Tokmağı* (1975/134), *Ye Beni Mahmut* (1975/153), *Eziliş - Doğduğuma Pişmanım*

(1975/102) filmlerinin kararlarında "bok" kelimesinin; *Bunalım* (1975/185), *Çapkın Hırsız* (1975/61), *Pembe Panter* (1975/38) filmlerine ait kararlarda "Bombok" kelimesinin; *Plaj Horozu* (1975/235) filminin kararında "Aydemir Akbaş'ın söylediği 'Ne bok yiyeceğiz' sözünün; *Bana Beş Avrat Yetmez* (1975/167), *Azgın Bakireler* (1975/70), *Macera* (1975/202), *Eziliş - Doğduğuma Pişmanım* (1975/102), *Elma Şekeri* (1975/99), *Yolsuzlar - Safi ile Nafi* (1975/44), *Üç Kağıtçılar* (1975/199), *Yarın Olmaz Şimdi* (1975/83) filmlerinin kararında "orospu" sözünün; *Çirkef* (1975/64), *Vur Davula Tokmağı* (1975/134), *Bana Beş Avrat Yetmez* (1975/167), *Baldız* (1975/173), *Macera* (1975/202) filmlerinin kararında "pezevenk" kelimesinin; *Azgın Bakireler* (1975/70) adlı filmin kararında "kerhaneci"; *Bana Beş Avrat Yetmez* (1975/167) filmine ait kararda "kerhane", "Ankara'nın Dikmeni, üflerim seni" sözlerinin; *Evde Kalmış Kızlar* (1975/252) filminin kararında "tabakhaneye bok yetiştiriyorum"; *Güngörmüşler* (1976/182) filminin kararında "Bir çuval inciri bok ettin", *Kutu* (1975/111) filminin kararında Mete İnselel'in söylediği "Sende mi kutucusun" ve "kutuyu kurtardık paçamız kaldı" sözlerinin; *Muz Severmisiniz* (1975/68) filmine ait kararda Mete İnselel'in sarf ettiği "ödüm bokuma karıştı" cümlesi ile yine aynı şahsın sarf ettiği "şansıma sıçayım" sözlerinin; *Yolsuzlar - Safi ile Nafi* (1975/44) filminin kararında "içine sıçayım" "kıçımı ye" sözlerinin; *Vur Davula Tokmağı* (1975/134) filminin kararında "Ağzına sıçtığımın" sözünün; *Elma Şekeri* (1975/99) filminin kararında "karga bokunu yemeden", *Acele Koca Aranıyor* (1976/108) filmine ait kararda "Bilirsin it gibidir, burnu iyi koku alır", sözlerinin çıkarılması şartıyla halka gösterilmelerine ve yurtdışına çıkarılmalarına izin verilmiştir.

Kılık Kıyafet: Çarşaf, Fes

Hasip İle Nasip (1976/64) filmine ait kararda "Zeki Alasya'nın çarşaflı görüntüsünün çıkarılması şartı ile halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında" bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. *Beş Milyoncuk Borç Verir Misin* (1975/34) filmine ait kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Münir Özkul'un fesli göründüğü sahnenin çıkarılması şartı ile kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

Suç, Şiddet

Dadaş Hasan (1976/86) adlı filme ait kararda, "Dadaş'ın adamlarının Kayhan'ın 3 adamını öldürdükleri sahnelerin" ve "Dadaş'ın kız kardeşinin öldürüldüğü sahnenin"; *Acı Severim Tatlı Döverim* (1975/123) adlı filme ilişkin kararda "Komiser Yusuf'un Mudanya'da çiftlikte, çete mensuplarından birinin boynuna odun ile basarak boğduğu sahnenin"; *Cellat* (1975/48) filminin kararında "Serdar Gökhan'ın, son suçlu olan Manyak Sabri'yi fırında yaktığı sahnenin"; *Firardan Sonra - Korkusuz Kemal (Yüzbaşı Kemal) - Acı İntikam* (1975/29) adlı filme ilişkin kararda "Cüneyt Arkın'ın çete mensuplarından bazılarının boynunu kırarak, zincirle ve kayışla öldürdüğü sahnelerin"; *Macera* (1975/202) adlı filmin kararında "Turgay Toksöz'ün gazinoda yaşlı şişman kadının ağzına hıyarı soktuğu sahne ve bu arada sarf ettiği sözlerin"; *Oh De Yavrum Oh De* (1975/213) adlı filme ait kararda "Harabelikte Ali ile Mesut'un çete reisini vurdukları sahnenin"; *Seferim Var* (1975/95) filmine ilişkin kararda "Behçet'in çeteye mensup şahısları muhtelif şekillerde öldürdüğü sahnelerin"; *Avanta Yok* (1975/11) filminin kararında "Jilet Kazım ve adamları ile Behçet'in, şehir sokaklarında ellerinde tabanca ile müsademeye giriştikleri sahnele-

rin" çıkarılması şartıyla halka gösterilmelerine ve yurtdışına çıkarılmalarına izin verilmiştir. *Çılgın Soyguncular* (1974/245) filmine ait kararda "İki çete mensuplarının Güven Parkında boğuşmaları ve parkın içindeki havuzda adamı boğma sahnelerinin çıkarılması" istenmiştir. *Hayret 17* (1976/32) filmine ait kararda *Hayret 17* adlı filmin "sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle" müracaatı etmesi üzerine komisyonca tekrar görüldüğü belirtilmiş ve "Mafia'ya bağlı kişilerin sarfettikleri 'Kutsal Görev' sözünün" çıkarılması istenmiştir.

İdam

Soysuzlar (1975/136) filminin kararında "İdam mahkûmunun idam sehpasının önüne geldikten sonraki kısımlarının çıkarılması" şartıyla izin verilmiştir.

İntihar

Günah (1976/140) filmine ait kararda "Arzu'nun kendisini köprüden atmadan önceki konuşmalarının"; *İstek* (1974/224) filmine ilişkin kararda ise "Aytaç Arman ile Tülin Örsek'in, filmin sonunda havagazını açıp yatakta birlikte yatarlarken, Tülin Örsek'in söylediği 'Kendinde yeniden başlama gücünü buluyor musun' sözünün çıkarılması" şartıyla izin verilmiştir.

Hukuk, Adalet, Mahkemeler

Asla ve Daima (1976/196) adlı filme ilişkin kararda "Kadir'in kapıyı zorla kırıp Hâkim Türkan'ı alıp götürmesi sahnesinin", "Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'na göre uygun bir mahkeme safahatından sonra sanığın başka bir mahkeme kurularak teziye edilmesinin belirtilmesi şartı ile adı geçen 80 dakika süreli filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına, oyçokluğu ile karar" verildiği belirtilmiştir. Karara Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "İki yerde geçen 'töre' kelimelerinin", "Kadir'in jandarmalar tarafından alınmaya geldiğinde 'Sizin hatırınız için geliyorum' sözünün", "Hakim tarafından yaptırılmasına öncülük edilen bütün işlerin, Türk kültür ve töresinin gereği olduğu ve Millî birlik ve beraberliği halkımızın karşılıklı hukukuna saygılı olması şartı ile mümkün olacağı hususunun Hâkim tarafından Ömer Bey'e empoze edilmesi şartı ile kabul" edilmesine ilişkin karar vermişlerdir.

Bu Osman Başka Osman (1975/260) adlı filme ilişkin kararda "Hâkimin önünde kelepçe takılan sahnesinin çıkarılması"; *Foxy Brown* (1975/39) filminin kararında "Çapkınlık yapan beyaz saçlı şahsın hakimlik sıfatının kaldırılıp nüfuzlu bir kimse olarak belirtilerek" gösterilmesi; *Hemşerim* (1975/132) filmine ilişkin kararda "Atilla Ergün'ün (Çilli) avukatlıkla ilgisinin kesilmesi; *Kader Bu* (1976/172) adlı filme ait kararda "Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan duruşma ile ilgili iki sahnenin, Türk Yargılama usullerine ve Türk Ceza Kanunu hükümlerine uygun hale getirilmesi" (bu filme ilişkin kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Senaryo kararına uyduğundan" ve "Avare ve kader düşüncesine uygun görüntüleri ihtiva ettiğinden şartsız kabul" diyerek şerh düşmüştür); *Tanrım Beni Baştan Yarat* (1974/238) filminin kararında "Senaryo kararında belirtildiği gibi, Hakimin Cabbar'a söylediği, 'Bir daha karşıma çıkarsan sana vereceğim en hafif ceza idamdır, bana kalemi kırdırtma' sözünün" çıkarılması şartıyla halka gösterilmesine ve yurtdışına çıkarılmasına izin verilmiştir.

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)

Soysuzlar (1975/136) filmine ilişkin kararda "[Murat adlı karakterin ve arkadaşlarının] Hapishaneden gardiyanları döverek kaçtıkları sahne"nin; *Erkeğim Benim* (1975/211) filmine ilişkin kararda "Tamer Yiğit'in hapishaneden bahsederken söylediği 'tesbih gibi oluyorduk' sözünün; *Yarış* (1975/215) filmine ait kararda "Gardiyanların mahkûmu dövme sahnesinin"; *Kader Bu (*1976/172) filminin kararında "Yalçın Gülhan'ın hapisten çıktıktan sonraki hırpani kıyafetteki görüntülerinin" çıkarılması istenmiştir. *Ana Kurban Can Kurban* (1975/52) filmine ait kararda "Ahmet Mekin'in Turhan hakkında söylediği 'onun için vur emri çıkmıştı' sözünün", "Sınıra yakın yerde Ahmet Mekin'in Fatma Girik'e söylediği 'benim oğlumun hayatına karşılık senin oğlunun canını bağışladım' sözünün" çıkarılması şartıyla izin verildiği ifade edilmiştir. Karara Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Bir devleti tezyif ettiğinden", "Türkiye aleyhinde görüntüler ihtiva ettiğinden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 3-10 fıkralarına göre reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

Çapkın Hırsız (1975/61) filminin kararında "Necla Nazır'ın nişanlısı polis şefinden ayrılmasının nedeni olarak polisin vatandaşlara işkence yaptığını belirten; otobüste Tarık Akan'ın gazete göstermesi üzerine polisleri ima ederek Necla Nazır'ın söylediği 'onların da kız kardeşleri yok mu' sözünün ve gazetede tefrika halinde çıkıp kesilmiş olan 'ben bir işkenceci idim' eski polis sözü ile gazete kuponlarını gösteren sahnenin, Tarık Akan'ın Necla Nazır'a nişanlısını ima ederek 'sana uzanan elleri kanlı olacaktı' cümlesinin" çıkarılması şartıyla izin verilmiş; *Dadaş Hasan* (1976/86) filmine ait kararda "Polis şefinin söylediği 'iki gün daha bekleyelim' sözünün" ve "Filmin sonunda Dadaş'ın polisler tarafından tutulduğu ve elinden silahının alındığı görüldüğünden bu haliyle" kabul edilmesi istenmiş; *Fırtına Behçet* (1975/57) filminin kararında "polislerin araba ile gelip Nacar ve yanındakilerle buluştukları anda filmin son bulması" şartı konmuştur. *Hanzo* (1975/188) filminde "Komiserin 'vur' emri verdiği sahnenin"; *Hayret 17* (1976/32) filminin kararında "Hastane kapısında polislerin de beklediğini gösteren sahnenin"; *Sıra Sende Yosmam* (1976/53) filmine ilişkin kararda "Komiser İsmet'in Cevahir'in evinde dövülme sahnesinin", "Emniyet Amirinin Komiser İsmet'le odada konuşurlarken, suçlularla berabermiş hissini veren dialogun çıkarılması şartı" konmuş; *Asla ve Daima* (1976/196) adlı filme ilişkin karara Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri tarafından düşülen şerhlerde, "Kadir'in jandarmalar tarafından alınmaya geldiğinde 'Sizin hatırınız için geliyorum' sözünün"; *Zavallılar* (1975/36) filmine ilişkin kararda "Karakolda komiserin iş takibine gelen şahsa söylediği, 'sana ceza olsun, şu adama ver 9,75 kuruşu' sözünün" çıkarılması istenmiştir. *İki Arkadaş* (Darbe) (1976/104) filmine ilişkin kararda "Araba çarparak öldürülen fakir memur çocuğuna çarpan zengin çocuğunun bulunması yönünden Emniyetin ilgisiz kalması sahnelerinin" çıkarılması şartı konmuştur. *Mikrop* (1976/178) adlı filme ilişkin kararda, filmin daha önce Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından kontrol edildiği ve "Polis'in daha etken gösterilmesi ve kanunsuz işler yapan kişilerin mutlak cezalandırılması şartı ile filme alınmasında sakınca bulunmadığına 976/168 sayı ile" karar verildiği belirtilmiştir. Film

sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine film tekrar görülmüş ve alınan kararda "Eşref Kolçak'ın hapse girmesine sebep olan cinayetin filmde aydınlanmadığı görülmüştür. Bu cinayet suçlusunun ortaya çıkartılması şartı ile, halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olmadığına, ekseriyetle karar verilmiştir" denmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise, "yaşantısına uygun olaylar serisidir" diyerek şerh düşmüş ve "kabul" kararı vermiştir.

Tanrım Beni Baştan Yarat (1974/238) filmine ait kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Jandarma erlerinin kıyafet kararnamesine aykırı görüntülerin çıkarılması şartı ile" diyerek şerh düşmüş; *Önce Vatan* (1975/35) filminin kararında "Canan'ın babasının, Teğmen Yavuz'a söylediği 'Sizin de insanca yaşamaya hakkınız var' sözünün" çıkarılması istenmiştir. *Hababam Taburu* (1975/200) filmine ilişkin kararda "Temel Reis ve tayfalarının Umumba Ordusunda asker üniforması ile göründükleri sahneden, Yüzbaşının başına kovayı döktükleri sahneye kadar olan kısmın tümünün"; *Kader Bu (*1976/172) filminin kararında "Hırsızla Subayı yan yana gösteren sahnenin" çıkarılması şartıyla izin verilmiştir. *Hasip İle Nasip* (1976/64) filminin kararında ise "Senaryo kararında belirtilen Hasip ile Nasip'in askerlikle ilgili görüntülerinin", "Halim'le Selim'in düşman askerlerinden saklanma sahnelerinin çıkarılması şartlarının yerine getirildiği görüldüğünden" izin verilmiştir. *Şöhret Budalası* (1975/58) adlı filme ilişkin kararda "Keskinoğlu'nun söylediği 'Ne halk vazifesini biliyor ne polis' sözünün; *Zindan* (1974/229) filminin kararında "Birleşmiş milletler barış gücüne mensup kimlik soran iki askerin göründüğü sahnenin tümünün" çıkarılması şartıyla gösterimlerine izin verilmiştir. *Günah* (1976/140) filmine ilişkin kararda Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Filmde görülen haliyle askeri disiplini zedeleyecek nitelikte değildir" diyerek "şartsız kabul" kararı vermişler, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre red kararı vermiştir. *Sahte Papazlar Şebekesi* (1975/3) adlı filmin kararında "Ani" harabelerini gösteren ve askeri mıntıka olarak bahsedildiği sahnelerin çıkarılması şartı ile halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında" bir sakınca bulunmadığı belirtilmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk

Sansür Karar defterlerinde Gazi Mustafa Kemal Atatürk'le ilgili söz ve sahnelerle diğer siyasi kişilikleri onunla karşılaştıran söz ve sahneler de sansür konusu olmuştur. *Türk Süngüsü Kıbrıs'ta* (1974/223) adlı filmin kararında "Ecevit için söylenen 'İkinci Atatürk' sözünün çıkarılması şartı ile kabul" kararı verilmiştir. *Dün Bugün - Atatürk - Ecevit* (1975/53) adlı İrfan Filme ait 70 dakikalık filme ilişkin kararda "Atatürk'e ait gösterilen sahnelerde takdim ve tehirler bulunduğu gibi, tarihi gerçeklerin tam olarak aksettirilmediğinden genç nesiller üzerinde yanlış bilgiler edinmesine yol açacağı ve *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrası şümulüne giren sahneler ihtiva ettiğinden bu haliyle red" kararı verilmiştir. *Kıbrıs 75 Kurtarıcısı Ecevit'i Kucaklıyor* (1975/54) filmine ait kararda "filmin sonunda Atatürk'ün söylemiş olduğu 'Ne mutlu Türküm diyene' sözünün sarf edildikten sonra yalnız Atatürk'ün posterinin görülmesi şartı ile kabul" edildiği belirtilmiş; *Yarınlar Bizim* (1975/110) adlı filmde "Feridun Çölgeçen'in Kıbrıs'tan

bahsederken 'Ecevit Atatürk gibi' cümlesinin" çıkarılması istenmiştir.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Sansür kurulları çeşitli işlerde çalışanları ve toplumsal bir kesimi aşağılamaya ve küçük düşürmeye yönelik olduğunu düşündükleri konularda da sansür kararları vermişlerdir. *Kader Utansın* (1976/208) filminin kararında "Çadır tiyatrosundaki kadını küçük düşürücü mahiyetteki dansöz kadını gösteren sahnelerin", yine aynı filmde "Köylüyü aptal yerine koyduğu için, lokantada Tamer Yiğit ile bir kadının yemek yeme sahnelerinin tümünün"; *Profesyonel* (1976/139) filminin kararında "Feri Cansel'in kapıcıya 'Sen bir kapıcı parçasısın' dediği cümlenin"; *O Biçim Miras* (1976/150) adlı filmin kararında "Aydemir'e 110 milyon kaldıktan hemen sonra Aydemir'in kahveciye sert davrandığı sahnenin" ve "Aydemir'in Tarabya Oteli katibi ile alay etme sahnesinin"; *Güngörmüşler* (1976/182) filmine ilişkin kararda ise, "Seni ufak bir insan sanmıştım, memur gibi, kapıcı gibi" sözlerin çıkarılması şartıyla izin verilmiştir.

Açlık (1975/10) filmine ilişkin kararda, senaryo kararında belirtilen; "Köylünün, yağmur duası dışında kuraklıktan sefalet çektiğini gösteren sahnelere yer verilmemesi", "Köy kadınlarının erzak temini için Meryem'e saldırmaları şeklindeki sahnelere yer verilmeyip, komşusu bir kadın tarafından ekmek temini için Meryem'i kazaen itilemesi sonucu ölümüne sebep olduğu şeklinde belirtilmesi şartlarının yerine getirildiği görüldüğünden", bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *O Biçim Miras* (1976/150) adlı filmin kararında "Aydemir'in Tarabya odasında arkadaşına söylediği 'buraya peynir ekmek getirip fare toplayacaksın' cümlesinin çıkarılması" istenmiş; *Güngörmüşler* (1976/182) adlı filmin kararında ise, "Yeni zengin olmuş bir züppenin yanında çalışmak hiç hoşuma gitmiyor" dialogunun, çıkartılması şartı ile halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olmadığına karar verildiği belirtilmiştir. Bu karara Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Filim genel imajı bakımından kişi ve toplum yaşantısına katkıda bulunmamakla beraber; zararsız niteliğinden dolayı kabul" diyerek şerh düşmüştür.

İdeoloji ve Siyaset

Siyaset ve ideolojiyle ilgili konular da sansür gerekçeleri arasında yer almıştır. *Endişe* (1975/9) filminin kararında "Patron ile Almanya'dan gelen arkadaşı arasında geçen konuşmalardan 'Bunlar babalarımızın yanına varamazlardı, adam oldular' sözünün çıkarılması şartı ile" filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. *İki Arkadaş* (Darbe) (1976/104) filmine ait kararda "Diskotekte zengin çocuklarının fakir olarak görünen veznedar rolündeki Cüneyt Arkın'la olan alay sahnesi ideolojik görüldüğünden çıkarılması"; *Kadınlar* (1975/115) filminin kararında, "İlhan Daner'in söylediği 'Komprodor, mutlu azınlık ve emekçi' sözlerinin çıkarılması"; *Beş Dakikada Beşiktaş* (1976/92) adlı filme ilişkin kararda "Düzenle ilgili sözlerin", "Düzenle ilgili sağ, sol diyaloğunun" çıkarılması; *Kader Bu* (1976/172) adlı filme ilişkin kararda "Siyasi haber bulunan Günaydın gazetesi ile ilgili görüntünün" çıkarılması; *Ne Haber* (1976/201) filmine ait

kararda "Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin, Türkiye İşçi Partisi'nin ve CHP'ye ait yazının, afiş ve görüntülerin kaldırılması" istenmiştir. *Ne Umduk Ne Bulduk* (1976/112) filminin kararında ise, "Köşkün kapısındaki DGB [Devrimci Gençlik Birliği] yazısının"; *Yırt Kazım* (1976/122) filmine ait kararda "İstanbul Üniversitesi'nin duvarındaki DGB yazısının görüldüğü sahnenin" çıkarılması şart koşulmuştur. DGB yazısının çıkarılmasının istendiği bir başka film ise, *Peki Öyle Olsun* (1976/96) adlı filmdir. Filminin kararında "Duvarda DGB levhası bulunan çekim planının, çıkarılması şartı ile" çoğunlukla kabul edildiği belirtilmiştir. Şerh düşen İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri "DGB levhasının ve çıplak kadın resminin çıkarılması şartı ile kabul", Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "şartsız kabul" ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Faruk'un arkadaşı foto muhabiri Ayşe rolündeki Ayşen Gruda adlı sanatkarla giriştiği pazarlık sahne ve yazılarının çıkarılması şartı ile kabul" kararı verdiklerini beyan etmişlerdir. *Kralar Eğleniyor* (1976/123) filminin kararında "'Uluslararası işçi yardımlaşmasına hoş geldiniz' cümlesinin 'Baloya hoşgeldiniz' olarak değiştirilmesi" şartıyla halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında sakınca bulunmadığına çoğunlukla karar verildiği belirtilmiştir. *Ana Kurban Can Kurban* (1975/52) filmine ait kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Bir devleti tezyif ettiğinden", "Türkiye aleyhinde görüntüler ihtiva ettiğinden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 3-10 fıkralarına göre reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

Bilge Olgaç'ın yönettiği Güney Film Kurumu'na ait *Bir Gün Mutlaka* (1976/27) adlı filminin kararında Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Siyasi bütün sloganlar, polisin bütün aramaları, topluca söylenen bütün şarkılar, filmin başlangıcındaki kavgalar - Bağımsız Türkiye - Kahrolsun Amerika - siyasal bütün öğretiler, jandarmaya ait söylenen şarkılar, hava savaşı ile ilgili terimlerin çıkarılmasını" isteyerek, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8, 9. fıkralarına göre 'şartlı kabul' için şerh düşmüştür.

Yabancı Ülkeler ve Milletlerle İlgili Konular

Endişe (1975/9) filmine ait kararda "İşçilerden, başına Agel (Arapların giydiği cinsten başlık) takmış olanların göründüğü sahnelerin"; *Sen ve Ben* (1976/147) adlı filmin kararında ise, "Balkonda Arap Şeyhine satılan kaçak heykel sahnesinin çıkarılması" istenmiştir. *Çilli Yavrum Çilli* (1975/62) filminin kararında "Mete İnselel'in Arap şeyhine söylediği 'Petrol deliğine musluk takarım' sözünün"; *Pembe Panter* (1975/38) filminin kararında "Müjdat Gezen'in, Altan Günbay'a söylediği, 'İngiltere Kraliçesi Elizabeth tipim değildir' sözünün" çıkarılması istenmiştir. *Bu Osman Başka Osman* (1975/260) filminin kararında Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Arap Osman deyiminin de çıkarılması şartı ile kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

Kıbrıs

Türk Süngüsü Kıbrıs'ta (1974/223) filminin kararında "İmha edilmiş Yunan konvoyunun yanında bulunan yanmış ve kömürleşmiş cesetlerin göründüğü sahnelerin" çıkarılması istenmiştir.

Paşa, Paşazade

Silah Kardeş Elinde (1975/47) adlı filimin kararında Genelkurmay Başkanlığı tem-

silcisi "Paşa lakabının çıkarılması şartı ile kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüş; *Kaygısızlar* (1975/51) filmine ait kararda "Yalçın Gülhan'ın otel resepsiyonunda adını yazdırırken Ali Paşazade şeklinde sarf ettiği sözün" çıkarılması istenmiştir.

Devlet Görevlileri, Devlet Kurumları

Mavi Boncuk (1975/12) filmine ait kararda "Tarık Akan'ın Emel Sayın'a, Kemal Sunal'ı kastederek söylediği 'Yalova da doğduğu için kaymakam diyoruz' sözünün çıkarılması" şartıyla kabul kararı verilmiş; *Firardan Sonra - Korkusuz Kemal (Yüzbaşı Kemal) - Acı İntikam* (1975/29) adlı filme ilişkin kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Dahiliye Vekâleti tabirinin çıkarılması şartıyla kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. *Çin İşi Japon İşi - Uyanık Ali* (1976/85) filminin kararında ise, "ölen adamın karısının ihaneti, tapu memurunun şahsında Devlet memuru ile alay eden tipin yaratılmaması" şartıyla izin alabilmiştir.

Türk Çocukları Marşı, Bayrak

Veda (1974/236) filminin kararında "Jenerikte, 'Türk Çocukları' Marşı'nın fonda kullanılarak yapılan bayrak merasimi sırasında bir yanlış anlayışa sebep olabileceği düşüncesiyle, bayrağın göndere çekildiği sahnenin çıkarılması şartı ile kabul" edildiği belirtilmiştir.

Tarih

Turhanoğlu (*Çal Hasan*) (1976/88) filmine ilişkin kararda "Saltuk Film Kurumu'na ait *Turhanoğlu* (*Çal Hasan*) adlı film[in] 26 Mart 1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından incelenerek tarihi gerçeklere uyup uymaması hususunda Türk Tarih Kurumu Başkanlığının mütalaasının alınmasına" karar verildiği belirtilmiştir. Kararda Türk Tarih Kurumu Genel Müdürlüğü'nün 16.4.1976 tarih ve B.22/6-328 sayılı yazısı ile gönderilen Türk Tarih Kurumu Üyesi Prof. Dr. Neşet Çağatay imzasını taşıyan mütalaa[nın] 16.04.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu'nda görüşüldüğü belirtilmiş ve filmin olay örgüsü aktarıldıktan sonra şöyle denmiştir: "[…] Konusu genel olarak tarihi olaylara uygun olduğu, parlak geçmişimizi, Türlüğün muhtaç durumda olanlara merhamet ve yardım etmek soylu bir yiğitlik gösterme gibi güzel hasletlerimizi yansıtarak Türk gençliğine iyi örnek verme niteliği taşıdığı Türk gelenek, görenek ve ulusal ahlak ölçülerimize aykırı yönü bulunmadığı anlaşıldığından filmin halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına, saniyen film hususi mahiyette bulunduğu anlaşıldığından *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 13. maddesi gereğince 6 yaşından büyük çocukların gündüzün görebilmelerine. Salisen Komisyonumuzca filmin okul çocukları için faydalı olacağı düşünüldüğünden Millî Eğitim Bakanlığı'na tavsiye edilmesine oybirliği ile karar verilmiştir."

Kürt, Türkçe Olmayan Şarkı

Hababam Sınıfı (1975/76) filminin kararında "Kürt Sıtkı" sözünün; *Namı Diğer Çolak* (1975/233) filmine ilişkin kararda "Filmde geçen 'Kürt Kasım' tabirinin"; *Hemşerim* (1975/132) adlı filme ilişkin kararda "'Kürt Abdo' lakabının çıkarılması istenmiş; *Endişe* (1975/9) filmine ait kararda "İşçiler toptan işi terk ettikten sonra kendi aralarında eğ-

(*Hababam Sınıfı*, Yön.: Ertem Eğilmez, 1975)

lenirken söyledikleri Türkçe olmayan şarkının" çıkarılması istenmiştir.

Laz

Küçükbey (1976/4), *Sevgili Halam* (1976/8) filmlerinde geçen "Laz" kelimesinin çıkarılması şartı koşulmuş; *Şeftali* (1976/43) filmine ait kararda ise "filmde geçen (3 kere) Laz kelimelerinin çıkarılması" şartıyla halka gösterilmesi ve yurtdışına çıkarılmasına izin verilmiştir.

Bölgesel Sorunlar

Kara Çarşaflı Gelin (1976/125) filminin kararında Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Bölgesel sorunların eleştirisidir" "şartsız kabul," diyerek şerh düşmüş; İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "senaryoya uymadığı gerekçesiyle *Nizamname*'nin 7 maddesinin 5, 6, 8, 9. fıkralarına göre red kararı" vermiştir. Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise kabul kararı vermiştir.

Eğitim

Tatlı Şeytan (1976/71) adlı filmine ilişkin kararda, Elif Film Kurumu'na ait filmin, 4.3.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü belirtilmiş ve "Senaryosuna uymadığı gibi, halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna" oybirliği ile karar verildiği belirtilmiştir. Kararda ayrıca "Senaryo kararında belirtilen gerek okul gerekse öğrencilerin birbirleriyle olan ilişkilerinde disiplin yönetmeliğinin dışına çıkılıp kötü örnek olabilecek söz ve görüntülere yer verilmemesi şartının yerine getirilmediği" ifade edilerek, "halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna oybirliği ile" karar verildiği belirtilmiştir. Bu karar sonrasında 1976/81 sayılı kararla bir kez daha kontrole gelen film için verilen kararda, sahibinin "gerekli düzeltmeleri yaptığı"nı belirttiği ve filmin isminin de *Sınıfta Şenlik* olarak değiştirilmesini istediği ifade edilerek 22.3.1976 tarihinde yeniden görüldüğü belirtilmiştir. Bu kararda filmin "Türk kültürüne, eğitimine, Türk milletinin Millî ahlakı ve insani değerlerine herhangi bir katkıda bulunmadığı"; "Filmde bulunan sahnelerde bütün sınıf[ın] doğum günü partilerinde erkekli kızlı içki içmekte [olduğu], aralarındaki flörtler[in] sınıfta da cereyan etmekte [olduğu] ve kılık kıyafetleri[nin] öğrenciye yakışır tarzda bulunmadığı"; konunun "tek yanlı işlenmiş" olduğu, "öğretmen, öğrenci, veliler ve Millî Eğitim müessesesini küçük düşürücü nitelikte" olduğu; "Öğretmen ve öğrencilerin çevreyle olan münasebetleri, Türk örf ve adetlerine ve mevcut disiplin yönetmeliklerine" uymadığı; "Herhangi bir sanat değeri olmayan,

biçim ve muhtevası 'Atatürk İnkılaplarına ve Anayasa'nın başlangıcında ifadesini bulan Türk Millîyetçiliğine bağlı, Türk Milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, ailesini vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan milli, demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirilmesi' şeklinde belirtilen Türk Millî Eğitiminin amaçlarına da uymayan, umumi terbiyeye ve ahlaka ve milli duygularımıza mugayir sahneler ihtiva eden" filmin, *Nizamname*'nin 7. maddesi 6. fıkrasına göre "halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. *Sınıfta Şenlik* adıyla tekrar kurula gelen filmin kararında (1976/89) "Doğum gününde talebelerin içki içip sarhoş olduklarını gösteren sahne"ne çıkarılmış olduğu için kabul kararı verilmiştir. Bu karara düşülen şerhlerde (1976/89) İçişleri Bakanlığı temsilcisi "Senaryoya aykırı kısımlar olduğundan" ve "Önceki kararı değiştirecek yenilik olmadığından"; Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre" ret kararı verdiğini belirttiği bir şerh düşmüştür. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 1. ve 2. kontrollerdeki bütün sakıncaları giderdiğinden ve öğrenci ilişkilerini her yerde kabul edilebilir seviyede aksettirdiğinden" kabul kararı verdiğini belirtmiş; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "ikinci kontrolde kararlarımıza esas teşkil eden söz ve sahneler filmden çıkarılmıştır. 3. kontrolde müfettişin bulunduğu sahneyi o sahnede geçen soruların, derste verilen kopyaların aşk mektubunun okunduğu sahnelerin ve beden eğitimi öğretmenini küçük düşüren sahnelerin çıkarılması şartı ile kabul" diyerek şerh düşmüştür.

Gençlik Köprüsü (1975/206) filmine ilişkin kararda daha önce "Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre ve senaryosuna uymadığından halka gösterilmesinin ve yurtdışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna 975/197 sayı ile" karar verildiği belirtilen Elif Film Kurumu'na ait *Yarın Elbet Bizimdir* adlı filmin sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığını ifade ederek "*Gençlik Köprüsü* adıyla yeniden müracaatı üzerine tekrar görülmüş" ve kararda "Jenerik öncesinde ve film içinde okulun 'özel okul' olduğunun belirtilmesi", "Müzik hocasının Necla Nazır'ı gazinoculara götürdüğü ve kol kola gezdiklerini gösteren sahnenin", "Tarih hocasının inzibat komisyonuna verilen Emine'yi dershaneye giderek teselli ettiğini gösteren sahnenin" çıkarılması şartıyla halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına çoğunlukla karar verilmiştir.

Hababam Sınıfı (1975/76) filmine ilişkin kararda ise, Arzu Film Kurumu'na ait filmin 18.4.1975 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü "Senaryo kararında belirtilen, sahife 19-20'deki sahne 24'de Coğrafya öğretmeni Rıza'nın öğrencisi Recep'e yoklama yaptırdığı ve 'açın kitaplarınızı ve 147'den 157'ye kadar okuyun' sözü ile Rıza'nın uyukladığı sahnenin çıkarılması", "Müdür muavini Mahmut'un 'Kel' lakabının öğrenciler tarafından kullanılmaması", "Öğrencilerin davranışlarının öğretmenlik vakarını zedeleyici nitelikte olmaması şartlarının yerine getirildiği görüldüğünden" halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. Aynı filmi ilişkin daha sonraki

kararda ise (1975/240) senaryo kararında belirtilen "Öğretmenin Tevfik Fikret'in ölüm günü konusunda talebeler tarafından kandırılmasının", "Öğretmen Semra'nın ağzından arkadaşlarının Şaban'a gönderdiği mektuplar ile ilgili sahnenin çıkarılması", "Müdür tarafından Akif [Akil] Hoca'nın işine son verilmeyip bunun bir ihtimal olduğunun belirtilmesi şartlarının yerine getirildiği görüldüğünden" bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına çoğunlukla karar verilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre reddi reyindeyim", Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise, "Öğretmen Semra'ya talebelerin söylediği "Nefesinizi yakından duymak istiyoruz" şeklindeki sözlerin çıkarılması şartı ile kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüşlerdir.

Sezercik Bitirimler Sınıfı (1975/154) filminin kararında, 5.9.1975 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülen filmin "Jeneriğinde Müdür odasında bir talebenin annesi ile müdürün konuştuğu sahnenin", "Beden terbiyesi öğretmeninin söylediği 'Beni cambazhaneden istediler hem de çok para verdiler gitmedim" sözünün, "Müdürün bilgi yarışmasında, okulun birinci gelmesi üzerine salonda yaptığı tezahüratını gösteren sahnenin tümünün", "Müdürün okul öğretmenleri ve Zehra anayı cezalandırarak hücreye gönderdiği sahnenin", "Filmin sonunda müdürün topu arkasına vurdurarak futbol kalesi yaptığı sahnenin" çıkarılması şart koşulmuş, ayrıca "Filmin kontrol edilen kopyasında öğretmenleri küçük düşürücü sahnelere yer verilmediği görüldüğünden bu haliyle kabul" kararı verilmiştir. Filmin kararında Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Türk Millî Eğitiminde bir soytarılıktır. 7. maddenin 6. fıkrası ve Millî Eğitim insanlarına aykırı olduğundan reddi reyindeyim" diyerek şerh düşerken, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "şartsız kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

İzin (1975/56) filmine ait kararda "Halil Ergün'ün, Azra Balkan'a hapishane olarak gösterdiği Haydarpaşa Lisesi görüntüsünün çıkarılması" şartıyla kabul edilmiş; *Yarınlar Bizim* (1975/241) adlı filmin kararında "Rıza'nın oğlunu okula kayıt için götürdüğü sahnenin tümünün çıkarılması" şart koşulmuştur.

Dinlerle İlişkili Konular

Hop Dedik Kazım (1974/243) adlı filme ilişkin kararda "Temel Reis'in hasta yatağında yatarken etrafında ağlaşan çarşaflı dört karısının göründüğü sahnenin"; *Yüz Liraya Evlenilmez* (1974/242) filmine ait kararda "Adile Naşit'in Kuran-ı Kerimi öptüğünü gösteren sahnenin"; *Kutu* (1975/111) filminin kararında "Parkta, Kisvesiyle dua eden imamı gösteren sahnenin" çıkarılması şartıyla gösterimlerine izin verilmiş; *Anter* (1975/80) adlı filmin kararında ise, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Anter'in tekrarladığı Allah sözünün çıkarılması şartı ile kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. *Cemil* (1975/253) filminin kararında Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Dini duyguları istismar ettiğinden" *Nizamname*'nin 7. maddesinin 4. fıkrasına göre reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüş; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre reddi reyinde" olduğunu belirtmiştir. Bu filmin Dosyadaki "aslı gibidir" ibareli karar suretinde ise "Cenazenin evde yıkanma sahnesinin", "Mezarlıkta hocanın okuduğu sahnenin", çıkarıldığının görüldüğü belirtilmiş ve bu

haliyle gösteriminde bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

Mezhep

Avşar Beyi (1975/8) filmine ait kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Senaryo kararından evvel çekildiği", "Olayları mezhep açısından işlediği", "Çağdışı görüntülere yer verildiğinden, ayrıca *Nizamname*'nin 7. maddesinin 4. fıkrasına göre reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

Batıl İnançlar, Mum Dikme, Beddua, Hurafe ve Büyücülük, Ruh Çağırma, Fal Baktırma

Sınıfta Şenlik (1976/89) filminin kararında "Kızların mum dikip dua ettiği sahne" çıkarılmış olduğundan gösterimine izin verilmiştir. *Alemin Keyfi Yerinde* (1975/117) filminin kararında "Arzu Okay'ın Aydemir Akbaş'a söylediği, 'inşallah işeyemezsin' sözünün" çıkarılması istenmiştir. *Hakkımı Ver Hakkı* (1976/2) filmine ilişkin kararda "Senaryosuna uymadığından ve filmde Hurafe ve Büyücülüğe yer verildiğinden ayrıca; *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna" çoğunlukla karar verildiği belirtilir. *Kazım'a Bak Kazım'a* (1975/190) filminin kararında "Üç kadın ve bir erkeğin ruh çağırdıkları sahnenin tümünün" çıkarılması istenmiştir. *Sınıfta Şenlik* (1976/89) filminin kararında "Kız talebelerin, Yasemin'in evinde Hala'ya fal baktırdıkları sahne"çıkarılmış olduğu için izin verilmiştir.

Meslekler

Şöhret Budalası (1975/58) filminin kararında "Fahrettin'in gazeteci ile şahitliğini geciktirmesi hususundaki konuşma ve pazarlıkları ile, Fahrettin'in cezaevinde Mehmet Keskinoğlu ile gazeteciden para aldığına dair konuşmalarının"; *Hopla Kalbim Hopla* (1976/50) filmine ilişkin kararda "Muslukçunun tamir maksadıyla girdiği sahnelerin tümünün" çıkarılması istenmiş; *O'nun Hikâyesi* (1976/129) filmine ilişkin kararda "Doktorların Bahar'ı kilotlu iken muayene sahnesinin çıkarılması", "Başka müstehcen sahnelerin eklenmemesi şartı ile halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" çoğunlukla karar verilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise "reddine gerekçe teşkil eden bütün unsurları kaldırdığından ve konuyu; görüntü ve diyalogları bakımından Tıp biliminin ilgi alanına soktuğundan görülen haliyle kabul" kararı vermiştir.

Hastalık

Oğul (1975/26) filmine ilişkin kararda "Kazım Kartal ve adamlarının, kuduz kö-

(*Oğul*, Yön.: Melih Gülgen, 1974)

peğin çocuğu ısırdığı zaman zevkle seyrettikleri sahnenin", "Kahraman Kral'ın kudurmasından ölümüne kadar geçen sahnelerin tümünün çıkarılması" şartıyla filmin halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına hükmedilmiştir.

Çocuklar

Bizim Aile (1976/29) filminin kararında "*Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 13. maddesine göre film, terbiyevi bir mahiyette görüldüğünden 6 yaşından büyük çocukların gündüzün görebileceklerine Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi dışında çoğunlukla" karar verildiği belirtilmiştir. *Çam Sakızı* (1975/5) filminin kararında "Mutfakta, Hulusi Kentmen'in torunu olan çocuğun gizlice rakı içtiğini gösteren sahnenin çıkarılması" talep edilmiştir.

İçki, Kumar, Uyuşturucu Madde, Uyutucu İlaç, Şans Oyunları

Sansür karar defterlerinde alkol, kumar, uyuşturucu madde ve uyutucu ilaçlarla ilişkili birçok karar verilmiştir. Bu defterde daha çok esrar kullanımına ilişkin kararlar öne çıkmıştır. *Beş Milyoncuk Borç Verir Misin* (1975/34) filmine ait kararda "Zeki ve Metin'in aradığı kırmızı ceketi giyen Hippi ile arkadaşının kabakla esrar içtikleri sahnenin"; *Islak Dudaklar* (1976/35) filminin kararında "Esrar tekkesindeki sevişme sahnelerinin"; *Kocam Erkek Mi* (1975/133) filmine ait kararda "Gençlerin esrar sigarası içtiğini gösteren sahnelerin"; *Sarı Necmiye* (1975/192) filminin kararında "Yılığın, Mehdi'ye esrar vermesi sahnesinin" çıkarılması şartıyla filmlerin gösterimlerine izin verilmiştir. *İt Dalaşı* (1975/259) filmine ait kararda ise "senaryo kararında belirtilen kaçakçılık konusunun haşhaş ve eroin olduğunun belirtilmemesi şartının yerine getirilmediği görüldüğünden ve *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurtdışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği ifade edilmiştir. *Kime Niyet Kime Kısmet* (1976/102) filminin kararında Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Esrar içmeyi teşvik eden söz ve görüntünün çıkarılması" şartı ile kabul kararı vermiştir. Esrar kullanımının yanı sıra eroin kullanımı da sansür karar defterlerinde sansüre gerekçe oluşturmuştur. *Foxy Brown* (1975/39) filminin kararında "Foxy'nin erkek kardeşi ile sevgilisinin, burunlarına eroin çektikleri ve sonra da çıplak yüz yüze yattıkları sahnenin", "Eroin nakli sırasında, yolu kesen polislerin Steve'den para aldığı ve zencilerin geçişine mani oldukları sahneler ile polislerin zenciler tarafından tartaklandığı sahnenin" çıkarılması istenmiş; *Kartal Pendik Gittik Geldik* (1976/144) filmine ilişkin kararda ise "Morfinman olduğu anlaşılan Birtane'nin Hadi'ye söylediği 'yakamı bırak, ben özgür bir insanım' sözünün çıkarılması" istenmiştir.

Bunların yanı sıra Karar Defterinde kullanımına ilişkin sahneler de sansüre uğramıştır. *Bitmeyen Şarkı* (1976/203) filmine ilişkin kararda "Meyhane ve içki sahnelerinin"; *O'nun Hikâyesi* (1976/129) filminin kararında ise, "İnsanın en iyi dostu içkidir" sözünün çıkarılması istenmiştir. *Dur Geliyorum* (1976/7) filmine ilişkin kararda ise, "Kumar masasında Tamer Yiğit'le konuşan kadının konuşmalarının tümünün" çıkarılmasına karar verilmiştir. *Güngörmüşler* (1976/182) filmine ilişkin kararda "Spor-Toto, at yarışı, piyango, kupon biriktirmek gibi kader

oyunlarıyla ilgili sahnelerin" çıkarılması şartıyla izin verilmiştir.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Sansür Karar Defterlerinde senaryo ve filmin yapısıyla ilgili konular da sansüre gerekçe oluşturmuştur. *Mirasyediler* (1974/240), *Kral Benim* (1975/116), *Gizli Plan* (1975/129), *Soysuzlar* (1975/136), *Yarış* (1975/175), *Rejisörün Yatak Odası* (1975/181), *Ayıkla Beni Hüsnü* (1975/196), *Gençlik Köprüsü* (1975/206), *Deveci* (1975/236), *Sokak Melekleri* (1975/242), *Kadınım* (1975/243), *Hakkımı Ver Hakkı* (1976/2), *İt Dalaşı* (1976/20), *O'nun Hikayesi* (1976/21), *Tatlı Sert – Uçtu Uçtu Kuş Uçtu* (1976/61), *Çılgın Ama Tatlı* (1976/82), *En Büyük Patron* (1976/118), *Kara Çarşaflı Gelin* (1976/125), *Dünden Bugüne* (1976/171), *Sihirli Şamdan* (1976/176), *Tavşan Kızlar* (1976/188), *Portakal* (1976/192), *Lüküs Hayat* (1976/195) adlı filmler hakkında senaryosuna uymadığından "ret" ya da "halka gösterilmesinin ve yurtdışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna" karar verilmiştir. Senaryo hakkında karar verilirken zaman zaman "senaryosuna" ve "senaryo kararına" uymadığından" denilerek, ayrıca bir gerekçe belirtilmemiş zaman zaman da bazı gerekçeler ileri sürülmüştür. Özellikle şerh düşülen filmlerle ilgili olarak gerekçeler ayrıca belirtilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi *Avanta Yok* (1975/11), *Mavi Boncuk* (1975/12), *Tatlı Cadı* (1975/55), *Çapkın Hırsız* (1975/61), *Çilli Yavrum Çilli* (1975/62), *Deli Deli Tepeli* (1975/84) gibi filmlerde "senaryo kararından evvel çekildiği için reddi reyindeyim" ya da "senaryo kararından evvel çekildiği görüntüsü verdiğinden reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. Senaryo ve filmin yapısıyla ilgili bu defterdeki ilginç kararlardan biri ise, *Günah* (1976/140) adlı filmin kararıdır. Filmin kararında Gaye Film Kurumu'na ait *Günah* adlı film 13.5.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü belirtilmiş ve "Filmin sonunda 3. Haliç köprüsü üzerinde Arzu düştüğü çukurdan ve günahtan bahsetmekte ise de bu hususların ne olduğu filmde görülmemiş olup, sonradan eklenmemesi" şartı konmuştur. *Yarınlar Bizim* (1975/73) filmine ait kararda ise, "senaryonun tetkikinde, kontrol edilen filmde olması lazım gelen sahnelerin görülmediği, bazı parçalarının kesildiği anlaşılmıştır. Filmin 55 dakika sürmesi bu intibaı teyid etmektedir. Bu bakımdan filmin tamamının kontrolünü sağlamak için çıkarılan sahnelerin eklenerek komisyonumuza tevdiine oybirliğiyle karar verilmiştir" denir.

"Yer Verilmediği Görüldüğünden"

Bu Karar Defterinde farklı bir değerlendirme ölçütü olarak bazı sahnelerin filmde "yer almamasına" atıf yapılarak kararlar verilmiştir. *Yatak Hikâyesi* (1975/100) adlı filmin kararında "çıplak, müstehcen sevişme sahnelerine rastlanmadığından bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir. *Kutu* (1975/111) filmine ilişkin kararda "Mete İnselel'in hiçbir kadınla çıplak olarak sevişme sahnesi görülmediğinden"; *Yarınlar Kimin* (1975/114) filmine ait kararda filmin Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü ve "müstehcen sahnelere yer verilmediği görüldüğünden; *Ah Bu Kadınlar* (1975/120) filmine ilişkin kararda "Kontrol edilen kopyada müstehcen söz ve sahnelere yer verilmediği görüldüğünden"; *Yakalarsam Severim* (1975/126) filmine ait kararda "Filmin kontrol edilen kopyasında çıplak ve müstehcen sevişme sahneleri görülmediğinden"; *Çalkala Yavrum Çalkala* (1975/128) filminin kararında "Kontrol edilen kopyada, İlhan Daner'in köyde ve İstanbul'daki ran-

devu evinde kızlarla çıplak, müstehcen sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Kocam Erkek Mi* (1975/133) filminin kararında "Gönül Tansel'in içeriye aldığı adamla çıplak sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Vur Davula Tokmağı* (1975/134) filminin kararında "Müstehcen sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Şimdi Yavrum Şimdi* (1975/146) filmine ait kararda "Plajda Arzu Okay ile Sermet Serdengeçti'nin seviştikleri sahnelerin dışında çıplak ve müstehcen görünüşte başkaca sahne ve konuşmalar görülmediğinden"; *Kokla Beni Melahat* (1975/148) filmine ilişkin kararda "Senaryo kararında belirtildiği gibi, başkaca müstehcen söz ve sahnelere yer verilmediği görüldüğünden"; *İkimiz Bir Fidanız* (1975/151) filminin kararında "filmin kontrol edilen kopyasında Aydemir Akbaş'ın kadın artislerle çıplak sevişme sahnesine yer verilmediği görüldüğünden"; *Anahtarı Bendedir* (1975/152) filmine ilişkin kararda "kontrol edilen filmin kopyasında müstehcen sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Anasının Kızı* (1975/163) filminin kararında "Kontrol edilen filmin kopyasındaki Tamer Yiğit'in kadın artistlerle çıplak sevişme sahneleri ile kadın artistleri çıplak olarak gösteren sahnelere yer verilmediği görüldüğünden"; *Üç Ahbap Çavuşlar* (1975/165) filmine ilişkin kararda "filmin kontrol edilen kopyasında müstehcen sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Adamını Bul* (1975/166) filmine ait kararda "filmin kontrol edilen kopyasında müstehcen sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Civciv Çıkacak Kuş Çıkacak* (1975/179) filmine ilişkin kararda "Kontrol edilen kopyada müstehcen ve çıplak sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Kazım'a Bak Kazım'a* (1975/190) filmine ait kararda "filmin kontrol edilen kopyasında müstehcen sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Gençlik Köprüsü* (1975/206) filminin kararında "Okulun bahçesinde ve içerisinde talebeler arasında çıkan çatışmalara ve bu arada polislerin gelerek olayı yatıştırma sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Erkeğim Benim* (1975/211) filmine ilişkin kararda "Emel Aydan'ın striptiz yaptığı ve Tamer Yiğit'le çıplak sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Delicesine* (1975/212) filminin kararında "Başkaca çıplak sevişme sahnelerine rastlanmadığından"; *Oh De Yavrum Oh De* (1975/213) filminin kararında "Mesut'un Melek Görgün ve Anuşka ile çıplak sevişme sahnelerine rastlanmadığından"; *Uyanık Şoför - Ayıkla Beni Hüsnü* (1975/216) filmine ilişkin kararda "Aydemir Akbaş'ın filmdeki kadın artistlerle müstehcen sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Ben Armudu Dişlerim* (1975/220) filmine ait kararda "çıplak sevişme sahnelerine hiç yer verilmediği görüldüğünden"; *Beş Atış Yirmibeş* (1975/222) filminin kararında "Arif ile İhsan'ın Arzu ve diğer kadın artistlerle çıplak sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Tolga* (1975/224) filmine ilişkin kararda "Aynur Akarsu'nun çıplak sevişme sahnesine yer verilmediği görüldüğünden"; *Hesap Günü* (1975/225) filmine ait kararda "çıplak sevişme sahnelerine ve görüntülerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Namı Diğer Çolak* (1975/233) adlı filme ilişkin kararda "Kontrol edilen filmde hiçbir sevişme sahnesi ve çıplak kadın görüntüsüne yer verilmediği görüldüğünden"; *Plaj Horozu* (1975/235) filmine ait kararda "Çıplak sevişme sahnelerine hiç yer verilmediği görüldüğünden"; *Kadınım* (1975/243) filminin kararında "Çıplak sevişme sahnelerine ve görüntülerine hiç yer verilmediği görüldüğünden"; *Evde Kalmış Kızlar* (1975/252) filmine ait kararda

"Başkaca müstehcen sahnelere rastlanmadığından"; *Cemil* (1975/253) filminin kararında "filmde müstehcen sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden ve müracaatında belirtilen kısımların çıkarılmış olduğu görüldüğünden"; *Tantana Kemal* (1975/257) filmine ilişkin kararda "Aydemir Akbaş ile Aynur Akarsu, Senar Seven ve diğerlerinin çıplak müstehcen sevişme sahnelerine filmde hiç yer verilmediği görüldüğünden"; *Bu Osman Başka Osman* (1975/260) filminin kararında "Müstehcen ve çıplak sevişme sahnelerine hiç yer verilmediği görüldüğünden"; *Ah Deme Oh De* (1975/4) filmine ait kararda "Sermet Serdengeçtinin filmde rol alan kadın oyuncularla çıplak olarak sevişme sahneleri görülmediğinden; *Fırtına Behçet* (1975/57) adlı filme ait kararda "Behçet Nacar'ın filmdeki kadın artistlerin hiçbiri ile sevişme sahnesi bulunmadığı görüldüğünden"; *Bakireler Çiftliği* (1975/59) adlı filme ilişkin kararda "Yalçın Gülhan'ın kızlarla seviştiklerinde müstehcen sahnelere yer verilmediği görüldüğünden"; *Çilli Yavrum Çilli* (1975/62) filminin kararında "Jenerik hilafına filmde açık sevişme sahneleri görülmediği gibi, çıplak olarak kadın artistlerin de görüntülerine yer verilmediği anlaşıldığından"; *Çirkef* (1975/64) filmine ait kararda "Hülya Koçyiğit'in oğlu ile Salih Güney'in kadınlarla müstehcen sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Muz Severmisiniz* (1975/68) filminin kararında "Müstehcen sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Tornavida Yaşar* (1975/74) filminin kararında "Filmde çıplak sevişme sahnelerine hiç yer verilmediği görüldüğünden"; *Dam Budalası* (1975/81) filmine ilişkin kararda "Ali ile Mine'nin çıplak sevişme sahnelerine rastlanmadığından"; *Yarın Olmaz Şimdi* (1975/83) adlı filme ait kararda "Müstehcen sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Doktor Civanım* (1975/97) filminin kararında "Sermet Serdengeçti'nin hasta kadınlarla ve 3 sekreter kızla çıplak sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden; *Elma Şekeri* (1975/99) filminde "Ali Poyrazoğlu'nun, Senar Seven'le ve Sevda Karaca ile sevişme sahneleri görülmediğinden"; *Arzu* (1976/131) filminin kararında "Halil'in nişan töreninde Arzu'nun Halil'i kütüphaneye çağırdıktan sonra hamile kalma sahnesinin filmde mevcut olmadığı görülüp bu sahnenin eklenmemesi şartı ile"; *Kafes* (1976/132) filmine ait kararda "Açık sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden daha sonra da verilmemesi"; *Ne Alırsan İki Buçuk* (1976/143) filminin kararında "Çıplak ve müstehcen sevişme sahnelerinin yer verilmediği görüldüğünden, sonradan ilave edilmemesi şartı ile"; *Çılgın Gençlik* (1976/22) filmine ilişkin kararda "Müstehcen söz ve sahnelere hiç yer verilmediği görüldüğünden"; *Beş Kadın Bir Erkek - Kimin Eli Kimin Cebinde* (1976/34) filmine ait kararda "Müstehcen sahnelere yer verilmediği görüldüğünden"; *Islak Dudaklar* (1976/35) filminin kararında "Müstehcen ve çıplak sevişme sahnelerine hiç yer verilmediği görüldüğünden"; *Çikolata Tarlası* (1976/37) filmine ait kararda "Müstehcen ve çıplak sevişme sahnelerine hiç yer verilmediği görüldüğünden"; *İş Bilenin* (1976/49) filmine ilişkin kararda "Çıplak ve müstehcen sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Hopla Kalbim Hopla* (1976/50) adlı filmde "Çıplak ve müstehcen sevişme sahnelerine rastlanmadığından"; *Hoppala* (1976/54) filmine ait kararda "Müstehcen sahnelere yer verilmediği görüldüğünden"; *Kadınlara Dayanamam* (1976/56) filminin kararında "Müstehcen sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Dur Geliyorum* (1976/7) filmine ilişkin kararda "Müstehcen ve çıplak sevişme sahnelerine hiç yer

verilmediği görüldüğünden"; *Sokak Kadını* (1976/74) filmine ait kararda "Müstehcen sahnelere hiç yer verilmediği görüldüğünden"; *Ye Kürküm Ye* (1976/9) filminde "Müstehcen ve çıplak sevişme sahnelerine filmde hiç rastlanmadığından"; *Sansar* (1975/137) filminin kararında "Başka müstehcen sahnelere rastlanmadığından ve senaryo kararında belirtilen; Behçet'in adam öldürmemesi şartının yerine getirildiği görüldüğünden", "bu haliyle, halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle / oyçokluğuyla karar verilmiştir.

İşte Kapı İşte Sapı (1975/122) filminin kararında "Kontrol edilen kopyada, çıplak ve müstehcen sevişme sahneleri ile", "Yalçın Gülhan'ın parayı çeteye teslim etmek üzere gittiğinde, aralarında karşılıklı ateş ettikleri esnada çete mensuplarının, Yalçın Gülhan tarafından vurularak öldürüldükleri sahnelere yer verilmediği görüldüğünden" bu haliyle kabul kararı verilmiş; *Çikolata Sevgilim* (1975/131) filmine ilişkin kararda "Ali Poyrazoğlu'nun Senar Seven'le yatakta çıplak olarak görüldüğü sahneden başka, filmin kontrol edilen kopyasında erkek artistlerle kadın artistlerin çıplak ve müstehcen sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden"; *Günah* (1976/140) filmine ilişkin kararda "Tugay'ın Arzu'nun kız kardeşini öldürdüğü sahne ile Tugay'ın Arzu'nun Eskişehir'deki evine geldiğinde Arzu'nun masanın üzerinde duran bıçağı kullandığına dair (ki lobilerinde bıçak kanlı ve kullanılmıştır) herhangi bir sahne görülmemiş olup sonradan bu sahnelerin eklenmemesi" ve "filmde açık ırza geçme ve cinsi ilişkilerin görülmediğinden sonradan da eklenmemesi" gerektiği belirtilmiş; *Kötüler De Ağlar* (1976/159) filminin kararında "Hülya ile Doktor Orhan iş adamı rolündeki Korhan'ın evinde ayrıldıktan sonra hizmetçi Korhan'a hitaben 'başarını kutlayalım mı' dedikten sonra herhangi bir sevişme sahnesi görülmemiş olup sonra da eklenmemesi" şartı konmuştur.

İsim Değişikliği

Bir Defa Yetmez isminin *Bir Baba Hindi* (1975/209), *Memnu Meyva* isminin *Bunalım* (1975/185), *O Biçim* isminin *Aklın Durur* (1976/33), *Tatlı Sert* isminin *Alemin Keyfi Yerinde* (1975/117), *Bakireler* isminin *Azgın Bakireler* (1975/70), *Gırgır Kamil* isminin *Bekaret Kemeri* (1975/119), *Şiştiniz mi Beyefendi* isminin *Beş Milyoncuk Borç Verir Misin* (1975/34), *Cafer Efendi* isminin *Caferin Nargilesi* (1975/28), *İşimiz İş* isminin *Canım De Bana* (1975/142), *Kadının Fendi* isminin *Çam Sakızı* (1075/5), *Çılgınlar* isminin *Çılgın Gençlik* (1976/22), *Dalgacı Mamut* isminin *Çifte Kavrulmuş* (1976/164), *İsveç Kedisi-Kızgın Kumsal* isminin *Çikolata Tarlası* (1976/37), *Sevdalı Gelin* isminin *Dam Üstüne Çul Serer* (1976/40), *Katır İnadı* isminin *Hasip İle Nasip* (1976/64), *Tatlı Hayat* isminin *Hızlım Benim* (1975/127), *Hop Dedik Ağabeyler* adının *Hop Dedik Kazım* (1974/243), *Ölüm Çemberi* adının *İnsan Avcısı* (1976/36), *Tehlikeli Arzular* adının *İstek* (1974/224), *Sevişmekten De Tatlı* adının *Kadınlar* (1975/115), *Sen Mevsimler Gibisin* isminin *Küçükbey* (1976/4), *Yabancı* adının *Memleketim* (1974/244), *Tatlı Evlilik* isminin *Muz Severmisiniz* (1975/68), *Gıcık Ali* isminin *Namus Belası* (1976/145), *Neye Niyet Neye Kısmet* isminin *Nereye Bakıyor Bu Adamlar* (1976/113), *Gol Kralı Cafer* isminin *Pembe Panter* (1975/38), *Sahte Papazlar Çetesi* isminin *Sahte Papazlar Şebekesi* (1975/3), *Bu Balık Başka Balık* isminin *Sen ve Ben* (1976/147), *Kızlar Pansiyonu* isminin *Sevişmek Bir Dakika* (1975/104,) *Tatlı Şeytan* isminin *Sınıfta Şenlik* (1976/89), *Gizli Plan* isminin *Soysuzlar* (1975/136), *Nasıl Şöhret Oldum* isminin *Şöhret Budalası* (1975/58),

Yarınlar Bizim isminin *Yarın Olmaz Şimdi* (1975/83), *Soğuk Oluk* isminin *Yarınlar Kimin* (1975/114), *Koca Bebekler* isminin *Ye Beni Mahmut* (1975/153), *İşimiz İş* adının *Canım De Bana* (1975/142), *Osman Babadan Ne Hakem* isminin *Ne Hakem* (1976/10), *Nikahlımsın* isminin *Fıstıklar* (1975/141), *Sevişmekten De Tatlı* isminin *Kadınlar* (1975/115), *Kuşku* isminin *Sansar* (1975/137), *Ecelsiz Ölenler* adının *Seks ve Şantaj* (1975/105), *Kerim'in Kardeşi* isminin *Vur Tatlım* (1975/178), *Kader Fazla Zorlanmaz* isminin *Her Yol Helal Zımbala Bilal* (1976/87), *Hasan Almaz Basan Alır* isminin *Baldız* (1975/173), *Ava Giden Avlanır* isminin *Çapkın Hırsız* (1975/61), *Son Darbe* isminin *Acı Severim Tatlı Döverim* (1975/123), *Kurşundan Kaçılmaz* isminin *Cellat* (1975/48), *Fedakar Ana* isminin *Ana Kurban Can Kurban* (1975/52), *Deli* isminin *Kocam Erkek Mi?* (1975/133), *Tarkan Kafirlere Karşı* isminin *Tolga* (1975/224), *Konuşma* isminin *Tantana Kemal* (1975/257), *Çılgınlar* isminin *Çılgın Gençlik* (1976/22), *Haydi Canım Sen De* isminin *Hopla Kalbim Hopla* (1976/50), *Sevimli Hırsız* isminin *Kadınlara Dayanamam* (1976/56), *Genç Kızlar* isminin *Bakireler Çiftliği* (1975/59), *Belalı Serseri* isminin *Ohh Çilli* (1975/85), *Kaçış – Seni Yaşatacağım* isminin *Oğul* (1975/26), *Gülbahar* isminin *Ağrı Dağı Efsanesi* (1975/201), *İşte Deve İşte Hendek* isminin *Baba Bizi Eversene* (1975/234), *Büyüdüğünü Görmeyeceğim* isminin *Belalı Tatil* (1975/231), *Evlere Şenlik* isminin *Gülermisin Ağlarmısın* (1975/223), *Fahişe* isminin *O Kadınlardan Biri* (1976/78), *İt Dalaşı* isminin *Parçala 76* (1976/38), *Dolu Dizgin* isminin *Pisi Pisi* (1976/67), *Aşk Dalgaları* isminin de *Bize Koca Gerek* (1976/218), *Baba Ocağı* isminin *Babaların Babası* (1975/108), *Civciv* isminin *Nereden Çıktı Bu Velet* (1976/77), *Analar Affetmez* isminin *Kartal Yuvası* (1975/41), *Sapık* isminin *Macera Yolu* (1975/40) *Gazeteci* isminin *Mağlup Edilemeyenler* (1976/84), *Yaman Karateci* isminin *Aptal Şampiyon* (1975/149), *Tatlı Kaçıklar* isminin *Çapkın Kızlar* (1975/118), *İki Damada Yedi Kaynana* isminin *İki Tatlı Serseri* (1975/50), *Vatan İçin* isminin *Küçük Mücahit* (1974/246) olarak değiştirilmesine karar verilmiştir. *Döğüşe Döğüşe Öldüler* (1974/233) adlı filmin kararında filmin ismine eklenmesi istenen "Beyto" kelimesinin reddine karar verilmiş; *Tatlım Benim* (1976/23) adlı filmin kararında film adının *Tadına Bakarım* olarak değiştirilmesi isteği; *O Biçim Miras* (1976/150) adlı filmin isim değişikliği talebi reddedilmiştir. *Profesyonel* (1976/139) filmine ilişkin kararda önerilen yeni ismin "filmle ilgisi olmadığından" isim değişikliği kabul edilmemiş; *Sevimli Gangster* (1976/55) adlı filme ilişkin kararda ise sahibinin *Hamamcı Şevket* olarak isim değişikliği talebi reddedilmiştir. *İki Arkadaş* (*Darbe*) (1976/104) adlı Gülşah Film Kurumu'na ait *İki Arkadaş* adı ile müracaat edilip *Darbe* ismi ile görülen filmin "*İki Arkadaş* ismi yerine *Darbe* adı ile gösterilmesi talebinin reddine" çoğunlukla karar verildiği belirtilmiştir.

Beş Kadın Bir Erkek - Kimin Eli Kimin Cebinde (1976/34) filminin isim değişikliği talebi reddedilmiştir.

Altyazı, Dublaj, Başka Filme Ait Görüntüler vb.

Sansür kurulları bazı filmlerin de altyazı ve dublajı yapıldıktan sonra yeniden görülmesine karar vermişlerdir. *Alman Harbi* (1975/159) filminin kararında "sutitri [Fr. sous-titré - altyazı] veya dublajı yapıldıktan sonra tekrar görülmesine" karar verildiği belirtilmiş; *Foxy Brown* (1975/39) filmine ait kararda "film sahibinin dilekçesinde belirttiği gibi müstehcen sözlere de yer verilmeden Türkçe dublajı yapıldıktan sonra tekrar görülmesine oy birliğiyle" karar verilmiş, aynı filme ilişkin (*Esmer Tilki*, 1975/205)

sonraki bir kararda "Filmin orijinalinde müstehcen küfürler bulunduğundan ancak Türkçe dublajının gösterilmesi şartı ile kabul" kararı verilmiştir.

Sansür kurulları başka filmlerden alıntı yapan filmler için de sansür kararı vermiştir. *Aklın Durur* (1976/33) adlı filmin kararında "Jenerik öncesinde *Erkeğim Benim* adlı filmden alınan kısmın tamamen çıkarılması" şartıyla halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığına hükmedilmiştir. *Şimdi Yavrum Şimdi* (1975/135) adlı filmin kararında ise Kımız Film Kurumu'na ait filmin 24.7.925 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görüldüğü belirtilerek, "Kontrolü yapılan filmin bazı sahnelerinde kopmalar vardır. Bu filmin bazı kısımlarının çıkarıldığı intibaını vermiştir. Filmin lobilerinde görülen birçok görüntülere, Komisyonumuzca görülen filmde yer verilmemesi ve filmin 55 dakika sürmesi de bu kanaati teyid etmektedir. Bu bakımdan filmin kontrolü ancak tamamı üzerinden kabil olur. Filmin gösterilme izni isteniyorsa eksiklerinin ilavesi ile Komisyonumuza tevdiine ekseriyetle karar verilmiştir" denir. Bu karara Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Filmin kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

İki Kızgın Adam (1976/103) filminin kararında ise, "Bazı sahnelerin arasında bağlantı olmadığı ve film süresinin 50 dakika olduğu görüldüğünden ekleme yapılmaması şartı ile halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olmadığına ekseriyetle" karar belirtilmiştir. Sandoz İlaç Sanayii'ne ait *Sandoz İstanbul* (1976/205) adlı filmin kararında ise; "Ses ve görüntülerin tümünün net olmadığı anlaşıldığından, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 8. maddesi gereğince halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.

Flashback (Geriyedönüş)

Filmin yapısıyla ilgili bir başka karar ise, *Beş Dakikada Beşiktaş* (1976/92) adlı filmin kararında yer almıştır. "Film kahramanının eşi ve çocukları ile ilgili olarak daha evvelki olayları hatırlaması ile ilgili sahnelerin, çıkarılması şartı ile halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığına" karar verilmiştir.

Gerçek - Kurmaca İlişkisi

Deli Deli Tepeli (1975/84) filmine ilişkin kararda "Başında filmin hakikatle alakası bulunmadığı hayal mahsulü olduğu belirtilmiştir. Bu hususun doğrulanması için 'Bakırköy Akıl Hastanesi Levhası' ile 'Düşünen Adam' heykelini gösteren sahnelerin çıkarılması" istenmiş; *Avşar Beyi* (1975/8) filmine ait kararda senaryo kararında ifade edilen "baş tarafına filmin Karacaoğlan ile ilgili olmadığının belirtilmesi şartını yerine getirildiği görüldüğünden" bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına çoğunlukla karar verildiği belirtilmiştir.

Usul

Hayret 17 (1976/32) filmine ilişkin kararda Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisinin "*Nizamname*de, incelenip reddedilen bir filmin ikinci defa incelenebileceğine dair hüküm olmadığından talebin usül yönünden reddi yolunda rey beyanına" karşılık çoğunlukla" karar verildiği belirtilmiştir. *Çağdaş Nasreddin Hoca* (1976/204) filmine ilişkin kararda "Ortak Film Kurumunca *Çağdaş Nasreddin Hoca* adıyla müracaat edilen baştan sona kadar Aziz Nesin'in hayatı ve eserleri, arkadaşı Çetin Altan'la birlikteki yaşantılarını anlatan ve

görüntüleyen film ve ekinde sunulan hangi İl tarafından verildiği anlaşılmayan 17.6.1976 tarih 976/132 sayılı halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına dair İl Komisyonu karar sureti ve 26.8.1976 tarihli dilekçedeki yurt dışına çıkarılma müsaadesi verilmesine dair talep incelendi. *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname* gereğince İl Komisyonunca reddedilen karara karşı itirazen Merkez Film Kontrol Komisyonu inceleme yapabileceğinden halka gösterilmesine karar verilen İl Komisyonu kararı dayanak alınarak yurt dışına çıkarma müsaadesi verilmesine dair talebin usul yönünden reddine ekseriyetle karar verilmiştir" denir.

İl Komisyonu

Tüm Bir Yaşam (1975/125) adlı filme ilişkin kararda ise, "filmin kontrolünün, görev bakımından İl Film Kontrol Komisyonuna ait olduğuna" oy birliğiyle; *Erkeğim Benim* (1975/193) filminin kararında "Filmde kesintiler müşahede edilmiş, lobide ve afişte bulunan sahnelere filmde yer verilmemesi bu konuyu teyid etmiştir. Filmin Merkez Film Kontrol Komisyonu'nda kontrolü talep ediliyorsa tamamının komisyona tevdiine ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir.

Gazete, Reklam

Metin Film Kurumu'na ait *Sev Doya Doya* (1976/163) adlı filme ilişkin kararda "sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine 4.6.1976 tarihinde Komisyonumuzca tekrar görülmüş olup; Filmin başındaki Ayla Algan'ın şarkı söylediği ve bir gazetenin reklamının yapıldığı sahnenin çıkarılması şartı" ile halka gösterilmesinin ve yurtdışına çıkarılmasının sakıncalı bulunmadığına çoğunlukla karar verildiği belirtilmiştir. Bu karara ilişkin Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre red kararı vermiştir.

Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin "genel imajı bakımından kişi ve toplum yaşantısına katkısı bulunmamakla beraber zararsız niteliğinden dolayı kabul" diyerek şerh düştüğü *Güngörmüşler* (1976/182) filminin kararında "filmde ismi görülen gazetelerle ilgili görüntülerin" çıkarılması istenmiş; *Namus Belası* (1976/145) filmine ait kararda "Ali yatakta otururken Cumhuriyet Gazetesini okuduğu sahnenin" çıkarılması istenmiştir. Dosyadaki karar suretinde "reklam amacı güttüğünden bu sahnenin çıkarılması" diye ek yapılmıştır.]

Mektup, Balo, Lunapark

Sınıfta Şenlik (1976/89) filminin kararında "Hüsnü'nün Yasemin'e mektup yazdığını gösteren sahneler" çıkarılmış olduğu için kabul kararı verilmiş; *O'nun Hikâyesi* (1976/129) filmine ilişkin kararda "Luna Parktaki bütün sahnelerin" "Maskeli balo sahnesinin;

Modern Hayat, Müzik

Memleketim (1974/244) filmine ait kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Müzik", "Modern yaşantıya tepki gösteren sahnelerin çıkarılması" şartıyla kabulü reyindeyim diyerek şerh düşmüştür.

Hizmetçi

İş Bilenin (1976/49) adlı filme ilişkin kararda "Hizmetçilerle ilgili görülen sahnelerin çıkarılması" şartıyla gösterilmesine izin verilmiştir.

İlaçlama

Para İle Değil Sıra İle (1976/112) adlı filmin kararında Genelkurmay Başkanlığı temsil-

cisi, "İlaçlama ile ilgili bütün görüntü ve sözlerin" çıkarılmasını şart koşmuştur.

Aydın

*Canavar Cafe*r (1975/227) filmine ait kararda "Kamu oyu birkaç aydınla birkaç kıçı yırtık" cümlesinin çıkarılması istenmiştir.

Dövme

Sevimli Gangster (1976/55) filminin kararında "Mete İnselel'e dövme yapılma sahnesinin çıkarılması şartı ile halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına" karar verilmiştir.

Şeref

Sevişerek Ölenler (1976/174) adlı filme ilişkin kararda "Filmin bitiminde Figen'in söylediği 'Seni şerefinle baş başa bırakıyorum' sözlerinin" çıkarılması şartıyla gösterimine izin verilmiştir.

Hayvanlar

Tolga (1975/224) filmine ilişkin kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Köpek görüntülerinin tümünün çıkarılması şartı ile kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

Diğer

Plaj Horozu (1975/235) filmine ait kararda "Tugay Toksöz'ün 'Biner biner öderim' sözünün" çıkarılması istenmiştir. *Şimdi Sıra Kimde* (1975/214) filmine ait kararda daha önce "7.10 1.1975 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince halka gösterilmesinin ve yurtdışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna 975/208 sayı ile karar verilen Mete Film Kurumu'na ait *Şaşı* adlı film[in] sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine 13.11.1975 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından" yeniden görüldüğü belirtilerek, "Görücü kadının söylediği 'Önce kızınızı düzelttirin' sözünün; "Şaşı ile Ali'nin yerde ayaklarının göründüğü sahne"; "Doktor'un Ali'yi muayene ettiği sahne"; "Yaşlı kadının Ali'ye sataşma sahnesi"; "Nizam'ın rüya görmesi ve 'olmaz, yapamam' gibi sözleri"; "Filmin sonunda amcanın söylediği 'bunları kim düzeltecek' sözleri ve kızların şaşı bakışları filmden çıkarılmış"; ayrıca "Ahçı Nizam'ın şaşı olan gözünün Ali tarafından düzeltilmesi fikri ve bu temayı işleyen konuşma ve sahnelere yer verilmediği görüldüğünden bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında, [*Şaşı*] isminin de *Şimdi Sıra Kimde* olarak değiştirilmesinde bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir". *Kader Utansın* (1976/208) filmine ait kararda "Benzin istasyonunda Tamer Yiğit ile Filiz ve diğer kız arasında geçen konuşmaların" çıkarılması istenmiştir.

O Biçim Miras (1976/150) filminin kararında "Aydemir'in Ceyhan'ın odasına girdiğinde söylediği 'hayali mobilyaya oturduk galiba' cümlesinin çıkarılması istenmiştir.

Tespit Kararları

Tatlı Tatlı (1976/184, Tespit Kararı) filminin kararında "Gülgen Film Kurumu'na ait 21.10.1975 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından ekseriyetle kabul edilen 65 dakika süreli *Tatlı Tatlı* adlı film ile İstanbul Valiliğince Gülgen Film Kurumu'ndan temin edilerek gönderilen filmin, Şirket tarafından halka gösterildiği gibi değil de daha önce komisyona intikal ettirildiği haliyle (eklenti sahneleri çıkarılarak) gönderildiği görülerek, Komisyonumuz tarafından incelenmesine gerek olmadığına karar verilmiştir."

Kayıkçının Küreği (1976/185, Tespit Kararı) filmine ilişkin kararda "Gaye Film Kurumu'na ait 26.2.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından ekseriyetle kabul edilen 65 dakika süreli *Kayıkçının Küreği* adlı film ile halka gösterilen filmin uzunluk, süre, mahiyet itibariyle karşılaştırılması gerekirken, sadece kesilen parçasının (3 dakikalık kısmının) gönderilmiş olduğu görülerek, gönderilen kısmın mahiyeti incelenmiştir; a) Ali Uyanığın, Tevfik Bilge'nin, Emel Aydan'ın Emniyet Komiserliğindeki hareketlerini gösteren sahnenin, b) Ali Uyanığın, Romina ile divan üzerindeki cinsi münasebet sahnesinin, c) Romina'nın önden çırılçıplak vaziyette Poyrazoğlu'nun yanına gelişi sahnesinin, daha önce kabul edilen filmde bulunmadığı oybirliğiyle kabul edilmiştir."

Sefer Seferde (1976/186, Tespit Kararı) filmine ilişkin kararda "Daha önce Has Film Kurumu'na ait *Sefer Seferde* adlı film, 26.12.1975 tarihinde "çıplak ve müstehcen sahne ve sözlerine rastlanmadığından bu haliyle kabul" edilen 60 dakika süreli filmin denetiminde bulunan komisyon üyelerinden Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcilerinin beyanları ile; 'Rüştü Asyalı'nın otel kapısının anahtar deliğinden bakarak, önce çırılçıplak bir kadının vajinasının görünmesi ve bilahare bu kadının yanına yaklaşan ikinci çıplak kadının, birbirleriyle yalama ve sanki cinsi münasebette bulunurcasına devam eden sahnelerin', 'Bir kadınla bir erkeğin yatak üzerindeki cinsi münasebet sahnelerinin, inceleme sırasında bulunmadığı ve sonradan ilave edilmiş olduğu -komisyonun diğer üç üyesinin de bu tip sahnelerin halka gösterilmesinin sakıncalı olabileceği beyanları ile- oybirliği ile karar verilmiştir."

Civciv Çıkacak Kuş Çıkacak (1976/187, Tespit Kararı) filminin kararında "Daha önce Emek Film Kurumu'na ait *Civciv Çıkacak Kuş Çıkacak* adlı film 30.9.1975 tarihinde "müstehcen ve çıplak sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden bu haliyle kabul" edilen 70 dakika süreli filmin denetiminde bulunan komisyon üyelerinden Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcilerinin beyanları ile; Salih Kırmızı ile Mine Mutlu'nun yatak üzerinde birbirine sarılmış vaziyette sevişme ve cinsi münasebet sahnelerinin, inceleme sırasında bulunmadığı ve sonradan ilave edilmiş olduğu -komisyonun diğer üç üyesinin de bu tip sahnelerin halka gösterilmesinin sakıncalı olabileceği beyanları ileoybirliği ile karar verilmiştir."

İki Kızgın Adam (1976/200, Tespit Kararı) filmine ait kararda "Balıkesir C. Savcılığının isteği üzerine 90 dakika süreli Sezer Film Kurumu'na ait *İki Kızgın Adam* filmi; daha önce aynı isimdeki 50 dakika süreli olup şartlı olarak kabul edilen filmle karşılaştırılacak olan talebi Komisyona arzedilmiştir. Komisyonca adı geçen film incelendiği halde karar almadan filmi başka bir güne yeniden incelemek üzere bırakılmıştır."

İki Kızgın Adam (1976/206, Tespit Kararı) filmine ilişkin kararda "Balıkesir Cumhuriyet Savcılığınca gönderilen, Sezer Film Kurumu'na ait (90) dakika süreli *İki Kızgın Adam* adlı film, Merkez Film Kontrol Komisyonunca 14.9.1976 günü incelendi. Sezer Film Kurumunca "bazı sahneler arasında bağlantı olmadığı ve filmin süresinin de (50) dakika olduğu görüldüğünden, ekleme yapılmaması şartı ile halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olmadığına" dair Merkez Film Kontrol Komisyonu 9.4.1976 tarih ve 976/103 sayılı kararı kullanılarak ve bu kararın ilgili oldu-

ğu filmden bazı sahneler alınarak, Erdoğan Tünaş'ın yazdığı aynı film Kurumu'na ait *İki Kızgın Adam* adında Merkez Film Kontrol Komisyonu, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrasına göre 31.3.1976 tarih ve 976/98 sayı ile reddedilen senaryoya göre *Nizamname*'nin 19-20-23-26-27 maddelerine aykırı olarak çevrildiği ve ilgili Komisyonun halka gösterilmesine dair müsaade kararı olmadan halka gösterildiğine oybirliği ile karar verilmiştir."

Otobüs

Pan Film, Yurda girmesi ve halka gösterilmesi için

Kontrol Tarihi: 20.4.1976

Karar No: 976/114

Dosya No: 91122/6404

Evvelce15.12.1975 tarihinde İstanbul Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek 975/319 sayı ile halka gösterilmesinin ve yurda girmesinin sakıncalı olduğuna karar verilen Pan Film Kurumu'na ait *Otobüs* adlı film sahibinin müracaatı üzerine ve *Nizamname*'nin 15. maddesi gereğince Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından itirazen 20.4.1976 tarihinde yeniden görülmüş olup;

1) Yedi Türk işçisinin mola verdikleri yerde göle doğru bir araya gelerek ayakta işemeleri ve nihayetinde ellerini yıkamadan sofraya oturmaları, Türk örf ve adetlerine aykırı düşmesi; 2) Sofrada sadece bayat kuru ekmek ve bir kutudan bir kuru soğan çıkarılarak yenmesiyle Türkün beslenme meselesiyle alay edilmesi; 3) Otobüs şehre girdiğinde sağa dönülmez ve girilmez işaretlerine rağmen dönmesi ve girmesi sahnesi ile Türklerin trafik kaidelerini tanımaması; 4) Otobüsün yanına yaklaşan bir temizleme aracının operatörün "pis herifler, pis yabancılar" gibi sözlerle haysiyet kırıcılığı; 5) Su bulmak için otobüsten aşağı indiklerinde telefon kabini içindeki bir çiftin cinsi münasebet içerisinde acayip seslerle sevişmeleri; 6) Tuncel Kurtiz'in otobüsü ararken yanında köpeği olan yabancı ile Tuncel Kurtiz'den kaçış sahnesi; 7) Otobüs işçilerinin torbadan çıkardıkları bir dilim ekmeği bölüşme sahnesi ve bu arada İsveçli'lerin yemekte ve içmekteki çılgınlıklarından görüntü ve sahnelerindeki iki Ulusun adeta karşılaştırılması; 8) Türk işçilerin otobüsten inmeyerek tuvalet ihtiyaçlarını otobüsün içinde halletmeleri küçük abdest sularının otobüsün kapısından meydana dökülmesi; 9) Açlıktan dolayı otobüsten aşağıya inerek gördükleri ilk çöp bidonuna birbirlerini iterek koşmaları ve yiyecek aramaları ve kırıntıları yemeleri sahnesinde Türk'ün haysiyet ve şerefi ile oynama sahneleri; 10) Tunç Okan'ın tuvalette karşılaştığı yabancının Tunç pisivarda iken eğilerek penisine bakması ve "seninki ne kadar büyük" demesi ile edebe aykırılığı; 11) Aynı adamın homoseksüel olması dolayısıyla Tunç Okan'ı götürdüğü cinsi münasebet filmleri oynatılan ve canlı cinsi münasebet yapılan lokantadaki Tunç Okan'ın penisine doğru sarkıntılık yapması; 12) Lokantada oynatılan cinsi münasebet filminde erkeğin kadınla önden ve arkadan cinsi münasebet yapma sahnesi; 13) Sahneye çıkartılan ve kilotlarında araba resimleri olan 6 erkeğe karşılık bir bayana kilotun içindekileri kastederek "bu arabaların kapaklarının altındaki motor gücüne dayanabilir misiniz" sorusu sorularak ve kadının bunlardan birine tercih etmesinden sonra kendisine takriben elli santimetrelik bir erkek penis maketinin getirilmesi ve iki çiftin soyunarak sahnedeki divanda ve müşterilerin gözlerinin önünde cinsi münasebet yapmaları; 14) Tunç'un gördükleri karşısında haykırarak ayağa kal-

karken yandaki masadan bir tavuk budunu alıp yemesi ve kendisine "barbar" denilmesinin bu iki durum arasında bir bağlantı olmaması; 15) Dışarıda yedi Türk için bir gurup yabancının "işte eğlence" çıktı bize" diyerek ve çeşitli maskeler giydikten sonra alay ediş sahneleri ve bu arada Türklerle aç olduklarını anladıkları, bankın üzerine koydukları plastikten yapılmış sosis ve ekmek benzeri maddelere Türklerin saldırıp ağızlarında kemirmeleri, bunun yabancıların seyrederek gülmeleri sahnesi; Film ve Senaryolarının *Kontroluna* Dair *Nizamname'nin* 7. maddesinin 2-3-6-10. fıkralarına göre halka gösterilmesinin ve yurda girmesinin sakıncalı bulunduğuna ekseriyetle karar verilmiştir.

Ayrıca ilaveten, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi *Nizamname'nin* 7. maddesinin 8. fıkrasına göre sakıncalı bulunduğu yolunda rey beyan etmiştir.

İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri *Nizamname*'nin 7. maddesinin 2, 3, 6, 10. fıkralarına göre red kararı vermiş; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "senaryosuna uymadığından red"; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 2, 3, 6. fıkralarına göre red kararı vermiş; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise *Nizamname*'nin 7. maddesinin 2, 3, 6, 8, 10. fıkralarına göre red kararı vermiştir.

Halime'nin Kızları

T.C.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Emniyet Genel Müdürlüğü

Halime'nin Kızları

Kontrol Sebebi: Çayıralan Savcılığının isteği üzerine yapılan inceleme için

Kontrol Tarihi: 21.4.1976

Karar No: 976/115

Dosya No: 91122/6719

TESBİT KARARI

A- Kadri Film Kurumu'na ait 2.3.1976 tarihinde Merkez Film kontrol Komisyonu'nda ekseriyetle kabul edilen 60 dakika süreli *Halime'nin Kızları* adlı film ile Savcılığınızın göndermiş olduğu aynı film kurumuna ait ve 85 dakika süreli aynı isimdeki film karşılaştırılmış olup;

I. Hamamdaki sahnelerin;

a) Hamam içerisinde peştemallı kadınların bacak ve göğüslerinin tahrik eden bir vaziyette görünüşü; b) Hamamın içinde iki kadının birbirini yıkaması ve yıkayan kadının yıkanan kadının göğüslerinin okşaması, göğüsleri okşanan kadının da ah…oh gibi iniltileri; c) Birbirlerinin göğüslerini emmeleri, sıkmaları, birbirlerine sürtmeleri, öpüşmeleri, yalamaları, ah, of ve inilti sesleri; ç) Ayağa kalkıp peştemalı çekerek bacaklarını, göğüslerini, boynunu, ağzını yalaması; d) Çıplak vaziyette üst üste yatıp cinsi münasebette bulunur gibi hareket etmeleri, ah…of ve inilti sesleri; e) Soygunu yapıp kaçarken saklanmak için kadınlar hamamına giren Tamer Yiğit'in peştemalla sarılarak kadınların yıkandığı yere saklanmak için girdiği sırada birbirleriyle sevişen iki kadını birbirinden ayırarak ikisinin arasına girip çıplak vaziyette ikisini de çeşitli şekillerde sevmesi (bu arada kadının birinin vajinasının yandan hafif görünmesi) ve görünmediği zamanlarda da Tamer Yiğit'in dizi dayanarak kapatılmış olması; f) Polisin Tamer Yiğit'i bulmak için kadınlar hamamının iç kısmına giren Tamer Yiğit'in kadınlarca kamufle edilerek polisin Tamer Yiğit'in birlikte sevişiği kadınlar tarafından aldatılması ve polis

aldatıldıktan sonra Tamer Yiğit'in iki kadını şekillerde sevmesi ve kadınlar tarafından yıkanması.

II. Filmde erkekli kadınlı gurubun lüks bir yerde cinsi münasebet filmi seyretmesi sahnelerinin;

a) Soyguncuları randevu evinde birkaç saniyelik konuşmasından sonra sadece kilotlu iki kadın görüntüsü; b) Bir erkek tarafından Halime'nin kolları okşanıp yalanırken Halime'nin oğlu içeri girer ve annesinin bu durumunu görür. Annesi Halime'ye hitaben "bana para ver delirtme beni, annem orospu değil benim" sözlerini sarf etmesi.

IV. Esrarla ilgili sahnelerin;

a) Bir topluluğun esrar çekişleri; b) Bir çift esrarcının hararetli öpüşmesi; c) Bir kadının elinde iğne ile kendisine esrar anjekte etmesi ve buna engel olmak isteyen soyguncu Tamer Yiğit'le aralarında geçen konuşma.

V. Soyguncu Tamer Yiğit'in Halime'nin evinde kalışı arasındaki sahnelerinin;

a) Mücevher çalındıktan sonra, soyguncular dan Halime'nin oğlu tarafından evine saklandığını tahmin eden diğer soyguncu Tamer Yiğit eve gelip Halime ve kızlarına tehditle mücevherleri ararken Halime'nin büyük kızının çırılçıplak karşısına gelmesi, çeşitli şekillerde sevişmeleri ve iniltiler; b) Daha sonra belden üst tarafları görünürken cinsi münasebette bulunun gibi hareketler.

VI. Soygun çetesinin Halime'nin randevu evinde mücevher araması yaptığı sırada kadınların kilotlu çıplak dolaşmaları (Halime'nin randevu evi çalıştırdığı Merkez Film Kontrol Komisyonunun 2.3.1976 tarihli incelemesinde bilinmiyordu)

VII. Tamer Yiğit'in Halime'nin evindeki diğer sahnelerin;

a) Tamer Yiğit'in sırtüstü kilotlu vaziyette yatıp düşünürken Halime'nin büyük kızının sadece kilotlu bir vaziyette başka bir odada yatakta uzanışının gösterilmesi ve bu arada Halime'nin küçük kızının banyoda küvet içinde yıkanırken ve küvette ayağa kalkarak duşta yıkanırken arkadan çırılçıplak verilen görüntüler; b) Halime'nin büyük kızının Tamer Yiğit'in odasına sadece kilotlu gelip "uykum kaçtı sana geldim" dedikten sonra iniltili seslerle çeşitli sevişmeleri,

VIII. Tamer Yiğit'in Halime'nin küçük kızı ile olan sevişme sahnelerinin;

a) Kızın polise gitmek için dışarı kaçışında Tamer Yiğit tarafından engel olunmak için kovalandığı sırada kızın ağaçlar içine kaçışı ve Tamer Yiğit tarafından orada yakalanarak ufak bir münakaşadan sonra kızın da rızası ile kızı çırılçıplak soyarak iniltili seslerle sevişmeleri ve daha sonra cinsi münasebetin olduğunun hareketlerle belirlenmesi.

IX. Soygun çetesindeki Halime'nin oğlu ve Tamer Yiğit'in dışındakilerin Halime'nin evine mücevherleri almak için girdikten sonra evin oğlunun çenesinde tabanca dayalı iken evin iki kızının göğüslerinden sıkma ve öpmeleri.

X. Filmin baş tarafındaki merasim sahnelerinin;

Eklendiği ve filmin başından sonuna kadar bir genelevde dahi kabulüne imkân bulunmayan müstehcen sahneler bulunduğu ayrıca dosyadaki afiş ile gönderilen afişin aynı olmadığından filim şirketince Komisyon murakabesi dışında yeni afiş bastırmış bulunduğu oybirliği ile tespit edilmiştir.

Hızlım Benim

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü
Daire: Güvenlik
Şube: Basın 91122/6615
Konu: Hızlım Benim adlı film hk.
Filmin Adı: **Hızlım Benim**
Çeken Kurum: Barlık Film
Filmin Uzunluğu: 75 dk.
Filmin Genişliği: 35 mm.
Kontrol Sebebi: Mustafakemal Paşa C. savcılığının İsteği üzerine yapılan inceleme.
Kontrol Tarihi: 28.4.1976
Kontrol No: 976/117
Dosya No: 91122/6615

TESBİT KARARI

A- Barlık Film kurumuna ait, 9.7.1975 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunda bazı sahnelerin çıkarılması şartı ile kabul edilen 55 dakika süreli (*Hızlım Benim*) adlı film ile Savcılığınızın gönderdiği aynı film Kurumuna ait 75 dakika süreli aynı isimli film karşılaştırılmış olup; 1) Dursun'un ve babası Temel Beyin "ağzına sıçayım", "iyi bok yedin", "azgın orospu" sözleri; 2) Dursun'un babası ile tavla oynarken "hadi canım, bokunu çıkarıma" sözleri, Tavla oynarken postacı telgraf getirdikten sonra Dursun'un babası Temel Beye "baba Metin Ağabey mi gelmiş", Buna karşılık Temel Bey'in oğluna "ne ağabeysi lan eşekoğlu eşek" sözleri; 3) Dursun istasyonda Metin'i karşılamaya gidişi de Metin diye sürüklediği şahsın Metin olmadığını anladıktan sonra "ulan sahtekar Metin diye niye arkamdan geliyorsun ben adamın ağzına sıçarım" sözleri; 4) Dursun'un sigara içen babası Temel Bey'den "bi nefes de bana versene baba" sözleri; 5) Dursun'un futbol oynayacağı sırada arkadaşı camgöze "ağzına sıçarım, kaleci benim" sözleri; 6) Temel Beyin evindeki dürbünle, soyunan, boğuşan ve yatak da hararetli sevişerek orgazm olduklarını hareketleri ile gösteren çifti seyretmesi ve seyretmesi bittikten sonra da "onlar işi bitirdi "tenasül uzvunu göstererek-" bunun işini kim bitirecek" sözleri; 7) Harun, Gül ile birlikte arkadaşı Temel Beyin evine misafir olarak gelişinde Temel Beye "biz evli değiliz evlilik denemesi yapıyoruz" sözleri; 8) Temel Bey misafiri Harun'la tavla oynarken Gül'ün banyo yapışı, banyodan çıkışı ve bornozunu giyişi sırasında önden çırılçıplak 2 defa görünüşü sahneleri; 9) Dursun'un babası ile tavla oynayan Harun'a hitaben "babamı yenersin, kıçın sıkı ise beni de yensene", sözleri; 10) Evlilik denemesi için Temel Beyin evinde kalan Harun ile Gül'ün sevişmeleri, seslerini de Temel ve yeğeni Metin tarafından habersiz dinlenmesi (sevişirken avizenin sallanır şekilde görünüşü cinsi münasebette olduklarını belirtmek içindir) Ayrıca Temel bey tarafından Dursun da uykudan uyandırılarak onun da dinlemesinin temini ve bu arada Dursun'a hitaben "herif durmadan teyel yapıyor, teyel" sözleri; 11) Temel Beyin aptal oğluna biraz aşk dersi vermesi için Harun'dan ricada bulunurken Harun'un da Dursun'a evin bahçesinde güller arasında içki ve aşk dersi vermesi ve bu arada Harun'un dursun'a hitaben "sen cici mama gördün mü, bir tatsan elimi bırakır ayaklarımı öpersin, zevkten ölürsün" sözleri; 12) Temel Beyin kahvaltıda oğlu Dursun'a söylediği "oğlum az ye hıyarlık etme", "eşşek oğlu eşşek" sözleri; 13) Gül'ün, Metin'e "daha yatmadın mı" derken Harun'un gelmesi üzerine Harun'la birlikte odalarına çıkmaları, gürültülü şekilde sevişmeleri ve Metin'in de bunları dinlemesi, Harun'un

kadını kilotundan asılarak soyması, belden aşağılarını havluyla örtmesi ve gürültülü seslerle sevişmeleri; 14) Metin'in çıplak vaziyette duş yaparken Gül'ün içeriye girerek "sana havlu getirdim, istersen arkanı sabunlayayım" sözleri ve sahneleri; 15) Harun'un, Dursun'a verdiği nazari dersin tatbikatı cümlesinden olarak Perihan hanımın yanına götürülmesi ve orada 4 kız tarafından yaka paça odaya götürülürken, Harun'un "cici mama yiyeceksin" sözleri, Kadınlardan Mehtap'ın Dursun'u odasına götürmesi ve soyunduktan sonra cinsi münasebet oluyormuş gibi binanın sallanışı sahnesi, bilahare Perihan'ın dışarı çıkararak Harun'a ve kızlara hitaben "beni parçalayacaktı" sözleri ve Dursun'un da "cici mama güzelmiş, tekrar gelsin" sözünden ve 4 kadınla da tek tek kaldıktan sonra "doymadım" sözleri. 16) Temel Beyin yeğeni Metin'in merdivene elinde kitapla yatarak merdivenden yukarı çıkan Gül'ün bacaklarını seyredişi; 17) Bulüzündeki lekeyi silmesi için Metin'in yanına varan Gül'ü öpüp sevmesi sahneleri; 18) Temel Beyin hizmetçi Rüstem'i çağırması ve "geldim" diyen Rüstem'e de "iyi bok yedin" sözleri; 19) Dursun'un babasını evde ararken dürbünü görmesi ve dürbüne bakarak sevişen çifti görüp "tamam anladım, arap benim yaptığımı yapıyor" derken bu arada babasına "baba maç bitti" sözleri; 20) Dursun Harun'un Gül ile yattığı odaya aniden girip Harun'u uyararak" "benim canım cici mama istiyor" sözleri; 21) Temel Bey oğlu Dursun'a kız istemeye gider Dursun istenen kız Ferhunde'yi kovalaması üzerine "kızı bırak diyen babasına", "bırakmam cici mama istiyorum" sözleri; 22) Temel Beyin dünürü Şinasi'ye "akraba olduk da iyi bok yedik" sözleri; 23) Perihan'ın göbek dansı yaparken bavulunu hazırlamak üzere odasına giden Metin'i takip eden Gül'ün Metin'in odasında çırılçıplak soyunması, Metin'i soyması ve sevişme sahneleri; 24) Dursun'un yeni evlendiği eşi Ferhunde'ye yatakta iken "hadi biraz uyuyalım" demesi ve Ferhunde'nin de "uyunurmu gıdı gıdı" sözleri; 25) Göbek dansı yapan Perihan, iki dünür ve Harun'un dürbünden sevişme sahnesi seyretmeleri, Perihan'ın seyrederken Harun'un onu okşaması, bu sırada Gül'ün gelmesi üzerine dürbünü Gül'e de seyrettirmeleri sahneleri; 26) Dursun'un yeni evlendiği Ferhunde'nin odasından kaçarak "cici mama istersem gözüm çıksın, baba beni kurtar" diye bağırırken eşi Ferhunde tarafından odaya götürülmek üzere sürüklenmesi sahneleri,

Eklendiği ve filmin başından sonuna kadar görüntü ve sözler ile kabulüne gerekçe teşkil eden şartlara uymadığı ve müstehcen görüntüler ilave edildiği, oybirliği ile tespit edilmiştir.

Tornavida Yaşar

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü
Daire: Güvenlik
Şube: Basın 91122/6567
Konu: Tornavida Yaşar adlı film hk.
Filmin Adı: **Tornavida Yaşar**
Çeken Kurum: Kımız Film
Filmin Uzunluğu: 164 m. 50 cm.
Filmin Genişliği: 35 mm.
Kontrol Sebebi: Nazilli C. savcılığının İsteği.
Kontrol Tarihi: 28.4.1976
Kontrol No: 976/120
Dosya No: 91122/6567

TESBİT KARARI

Kımız Film Kurumuna ait 17.4.1975 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu'nda çıplak sevişme sahneleri görülmediğinden oybirliği ile kabul edilen 60 dakika süreli (TORNAVİDA YAŞAR) adlı filmin tamamı gönderilerek komisyondan geçen film ile halka gösterilen filmin konu, uzunluk, süre ve mahiyeti itibariyle karşılaştırılması gerekirken sadece kesilen parçanın (164m.50 cm.nin) gönderilmiş olduğu görülerek gönderilen kısmın mahiyeti incelenmiştir;

1) Kadınla erkeğin yatakta çırılçıplak sevişmesi,

2) Divan üzerinde kadının kilotlu ve erkeğin giyinik sevişmesi ve bilahare erkeğin kadının kilotunu çıkararak "roket ateşlemeye hazır anlaşıldı mı" demesi ve kadının çırılçıplak oluşu,

3) Yatakta kadının çırılçıplak erkeği davet eder şekilde kıvranışı üzerine, erkeğin acele soyunup kadının üstüne atlaması ve çeşitli şekillerde sevişmeleri,

Söz ve sahnelerinin müstehcen görüldüğü gibi bu sahnelerin Komisyonumuzun 17.4.1975 tarihinde adı geçen filme ilişkin yaptığı incelemede bulunmadığı ve sonradan ilave dilmiş olduğu oybirliği ile tesbit edilmiştir.

Kadınım

T.C.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Emniyet Genel Müdürlüğü

Daire: Güvenlik

Şube: Basın 91122/6721

Konu: **Kadınım** adlı film hk.

Filmin Adı: **Kadınım**

Çeken Kurum: Kadri Film

Filmin Uzunluğu: 68 metre.

Filmin Genişliği: 35 mm.

Kontrol Sebebi: Nazilli C. savcılığının İsteği.

Kontrol Tarihi: 28.4.1976

Kontrol No: 976/121

Dosya No: 91122/6721

TESBİT KARARI

Kadri Film Kurumuna ait 12.12.1975 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunda çıplak sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden ekseriyetle kabul edilen 75 dakika süreli (KADINIM) adlı filmin tamamı gönderilerek komisyondan geçen film ile halka gösterilen filmin konu, uzunluk, süre ve mahiyeti itibariyle karşılaştırılması gerekirken sadece kesilen parçanın (68 metrenin) gönderilmiş olduğu görülerek gönderilen kısmın mahiyeti incelenmiştir.

1) Yatakta kadınla erkeğin çırılçıplak sevişmeleri ve kapı çalınması üzerine kadının ayağa kalkması sırasında arkadan çırılçıplak görünüşü sahnesi, 2) Şömine başında çırılçıplak sevişme sahnesi, 3) Koltuk üzerinde sevişme sahnesi, 4) Mine Mutlu'nun çıplak duş sahnesi, 5) Erkeğin kadını arkadan yalaması sahnesi, 6) Sakallı erkeğin sevişme sahnesi,

Müstehcen görüldüğü gibi bu sahnelerin Komisyonumuzun 12.12.1975 tarihinde adı geçen filme ilişkin yaptığı incelemede bulunmadığı ve sonradan ilave edilmiş olduğu oybirliği ile tesbit edilmiştir.

Kimin Eli Kimin Cebinde

T.C.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Emniyet Genel Müdürlüğü

Daire: Güvenlik

Şube: Basın 91122/6779

Konu: **Kimin Eli Kimin Cebinde** adlı film hk.

Filmin Adı: **Kimin Eli Kimin Cebinde**

Çeken Kurum: Saner Film

Filmin Uzunluğu: 90 dk.

Filmin Genişliği: 35 mm.

Kontrol Sebebi: Fatsa C. Savcılığının İsteği üzerine yapılan inceleme.

Kontrol Tarihi: 10.5.1976

Kontrol No: 976/135

Dosya No: 91122/6779

TESBİT KARARI

A- Saner Film Kurumuna ait, 2.2.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunda, müstehcen sahnelere yer verilmediği görüldüğünden kabul edilen 60 dakika süreli (*Beş Kadın Bir Erkek – Kimin Eli Kimin Cebinde*) adlı film ile Savcılığınızın gönderdiği aynı film Kurumuna ait 90 dakika süreli aynı isimdeki film karşılaştırılmış olup,

1) Düğün töreninde, yukarıda beklediğini işaret eden kadının odasına giden damat Hüdaverdi'nin yatakta cinsi münasebette bulunması sahnesi ve bu arada kullanılan sözler,

2) Damadın odadan çıktıktan sonra bitişik odadaki diğer bir kadın tarafından içeri alınarak odadaki cinsi münasebet sahnesi ve bu arada kullanılan sözler,

3) Damadın odadan çıkarken Profesörün karısı Greta ile karşılaşıp asansöre gittiklerinde asansörde sevişme sahnesi ve bu arada kullanılan sözler,

4) Damat ile gelin gerdek odasına girdikten sonra gelinin soyunması, banyoda yıkanma sahneleri ve bu arada kullanılan sözler,

5) Gelin banyoda yıkanırken gerdek odasına gelen Kadife'nin damatla kapının yanında önce ayakta bilahare yatarak cinsi münasebet sahnesi ve bu arada kullanılan sözler,

6) Damat Hüdaverdi'nin ertesi gün iş yerinde çalışma masasının üzerinde sekreteri ile cinsi münasebet sahnesi ve bu arada kullanılan sözler,

7) Perihan'ın masayı yemekle donattıktan sonra Hüdaverdi'nin telefonda kararlaştırılan saatten sonra gelmesi üzerine tabak fırlatma kavgasından sonra şömine başında cinsi münasebet, bilahare içki ve tekrar cinsi münasebet sahneleri ve bu arada kullanılan sözler.

8) Perihan'ın evinde fazla alkol almış Hüdaverdi'yi sırtında getirdikten sonra kapıda "hadi siktir be" sözleri,

9) Hüdaverdi'nin içkili vaziyette karısı ile konuşurken "bende sana verdim, sende bana vereceksin" sözüne karşı profesörün "bu yaptığın metot dışı" demesine karşı "hadi siktir be" sözleri,

10) Hüdaverdi'nin karısı Nadide'nin yanında hizmetçi Kadife'ye sulanışı ile ilgili söz ve sahneler,

11) Tedavi için Almanya'ya gönderilen Hüdaverdi'nin hastanede hemşirenin eteğini kaldırması üzerine hemşirenin kilotsuz

olduğunu gördükten sonra yatakta öpüşmeleri ve bilahare yatak üzerinde cinsi münasebet ve bu durumda doktor tarafından yakalanışları sahnesi ve bu sahnelerde kullanılan sözler,

12) Hüdaverdi memleketine döneceği günü telgrafla bildirip hapishaneye veya nezarete düşmesi sebebiyle gidememesi üzerine kendilerini karşılayan kayınpederi Asim beyin eşi Nadide'nin ve Madam Greta'nın havaalanında karşılaşması sırasında Hüdaverdi zannıyla eve getirilen ve Hüdaverdi'ye benzeyen Hüsamettin'e profesörün karısı madam Greta tarafından göğüslerinin gösterilmesi ve yemek masasında ayakları ile Hüsamettin'e dürterek hissi yönden tahrik etmesi sahnesi ve bu sahnelerde Hüsamettin'in mırıltılı sözleri,

13) Yemek masasında hizmetçi Kadife'nin Hüsamettin'in kulağına gizlice randevu vermesi sahneleri,

14) Hüsamettin kahve içerken Greta tarafından göğüslerinin gösterilmesi sahneleri,

15) Hüsamettin'e profesör tarafından çocuk yapması için hap verildikten sonra, Hüsamettin'in profesör, Asım Bey ve Nadide tarafından zorla yatak odasına çıkarılışı, ve yatak odasına çıkarılırken Greta'nın göğüslerini göstermesi üzerine Hüsamettin tarafından "yahu ayırmayın beni bu ampullerin arasından" söz ve sahneleri,

16) Hüsamettin yatak odasına getirildikten sonra Nadide'nin Hüsamettin'in karşısında soyunmaya başlaması ve Hüsamettin'in de "ulan Hüsamettin şu fıstığın işini çabuk bitir" demesinden sonra süratle soyunması ve akabinde sanki cinsi münasebet oluyormuş gibi evin sallanışının Nadide'nin misafirleri, babası ve hizmetçi tarafından hissedilişi ile ilgili söz ve sahneler,

17) Yatak üzerinde Hüsamettin ile Nadide'nin iniltili seslerle cinsi münasebeti ve bitişik odada olan Kadife tarafından dinlenmesi ile ilgili söz ve sahneler,

18) Nadide'nin Hüsamettin'e uyuyalım demesi karşısında Hüsamettin'in "gene yapalım" deyip tekrar iniltili seslerle cinsi münasebette bulunmaları, söz ve sahneleri,

19) Hüsamettin ile Nadide'nin sevişmelerini bitişik odadan dinleyen hizmetçi Kadife'nin "ne azgın adam" sözleri ile yeni gelin Nadide'nin "ne kuvvetli adamsın" söz ve sahneleri,

20) Hüsamettin'in Nadide'ye "bi daha yapalım" sözleri,

21) Nadide uyuduktan sonra Hüsamettin bitişik odadaki hizmetçi Kadife'nin odasına gitmesi sahnesi,

22) Ertesi gün Hüsamettin Asım bey ve profesör tarafından Hüdaverdi zannı ile yazıhaneyi (işine) getirilirken getirilişinden sonra koltuk üzerinde sekreteri kucağa oturtması sahnesi

23) Hüsamettin eve dönünce Nadide ile hızlandırılmış çekimdeki hareket sahneleri,

24) Hüdaverdi Almanya'dan geldikten sonra banyoda neşeli vaziyette çırılçıplak yıkanan Nadide'yi görmesi üzerine, çırılçıplak soyunup küvetin içinde Nadide ile sevişme ve cinsi münasebet sırasında kullanılan sözler ve sahneler,

25) Banyodan sonra Nadide'nin sırtında bornoz ile Hüsamettin tarafından kovalanışı, merdivende yakalanışı ve kızın babası Asım beyin karşısında bacaklarının oynanması ve okşanması sahneleri,

26) Hizmetçi Kadife'nin bacakları görünerek çömelmiş vaziyette merdivenleri silerken bacaklarına bakarak külotsuz olduğunu görmesi üzerine eteğini kaldırıp okşamağa başlaması ve hizmetçinin kaçması üzerine arkasından gidip mutfakta cinsi münasebette bulunması ve bu esnada söylenen sözler ve sahneler,

27) Madam Greta Hüsamettin'e yazlık evinde randevu vermesi ve Hüsamettin'in yazlık eve gidişinin sekreteri tarafından engellenişi sırasında Madam Greta'nın Hüdaverdi ile karşılaşıp yazlık eve Hüsamettin yerine Hüdaverdi ile giderek orada sevişmeleri, cinsi münasebette bulunmaları ve Greta'nın kocası Profesör tarafından takip edilip sevişen karısını dürbünlü tüfekle vurmaya teşebbüs ederse de dürbünden gördüğü sahneyi beğenerek müstakil dürbünle seyretmesi ve seyrederken de "vay madam Greta benimle böyle sevişmiyor" söz ve sahneleri,

28) Hüdaverdi sevişmeden sonra, banyoda iken Hüsamettin gelir ve Madam Greta'yı yatakta çıplak yatarken görüp hemen soyunarak cinsi münasebette bulunur ve Madam Greta'nın da bu sırada "yeter hiç doymak bilmiyorsun" derken kadının kocası profesör de dürbünle seyrederken aynı anda hem karısı ile cinsi münasebette bulunan Hüsamettin'i hem de banyoya giden Hüdaverdi'yi görür. Bilahare Hüdaverdi banyodan gelip madam Greta ile münasebette bulunan Hüsamettin'i madamın kocası profesör zannederek elbiselerini alıp kaçtığı söz ve sahneler,

29) Sekreter kendisini memnun etmeden yazlık eve gitmek isteyen Hüsamettin'e kızıp Nadide'ye Hüsamettin'in madam Greta ile yazlık evlerinde buluşacağını telefonla ihbarı üzerine Nadide babası ile yazlık eve gelip Hüsamettin'i madam Greta ile yatakta yakalaması sahnesi,

Eklendiği ve ihtiva ettiği görüntü ve sözlerin bütünü itibariyle cinsi birleşmeyi işlediği oybirliği ile tesbit edilmiştir.

Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Ayrıca ilaveten, film 90 dakikalık metrajı boyunca Hüdaverdi ve benzerinin ilk metreden son metreye kadar ihtiva ettiği görüntülerinin bütünü ile cinsi birleşmeleri aksettiren bir niteliktedir. 7 maddenin 6. fıkrası gereğince red ve müstehcen.

Nazmiye'nin Koltukları

T.C.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Emniyet Genel Müdürlüğü

Filmin Adı: ***Nazmiye'nin Koltukları***

Çeken Kurum: Barış Prodüksiyon

Filmin Uzunluğu: 76 dk.

Filmin Genişliği: 35 mm.

Kontrol Sebebi: Halka gösterilmesi ve yurt dışına çıkarılması için.

Kontrol Tarihi: 11.5.1976

Kontrol No: 976/137

Dosya No: 91122/6767

TESBİT KARARI

Barış Prodüksiyon Kurumuna ait (*Nazmiye'nin Koltukları*) adlı film, 11.5.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülmüş; Neticesinde oybirliği ile sebebinde:

1) Aydemir Akbaş'ın söylediği "Seni alıp yatağa yatıracağım" sözünün çıkarılması,

2) Feridun'un "Neden vermesin kızın ikimize, olur olur" cümlesinin çıkarılması,

3) Doktorun "Gebe bir erkek mi dedin, mucize bu" dediği cümlenin çıkarılması,

4) Aydemir'in hamile kadınları işaret ederek "Bunları arı mı sokmuş, şişmişler" dediği cümlenin çıkarılması,

5) Feridun'un "Kırmançi Zani" sözünün çıkarılması,

6) Aydemir'in "Isıtacağım onları" diye soyunan kadınlar için söylediği sözlerin çıkarılması,

7) Gazinoda koltuklarda ve dansdaki sevişme sahnelerinin ve müstehcen sahnelerin çıkarılması,

8) Kadının bacağına "Erkekseniz kendiniz gelin" yazılı sahnenin çıkarılması,

9) Aydemir'in "Sana bir nikah basayım", "Kime basaysın be" sözlerinin çıkarılması,

10) Avukatın (Mete'nin) salonda yürürken çalan mehter marşının tümünün çıkarılması,

11) Aydemir'in pasaportunu çıkararak yürüdüğü sahnenin çıkarılması,

Şartları ile halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunmadığına ekseriyetle (İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Millî Eğitim Bakanlığı Temsilcilerinin reyleri ile) karar verilmiştir.

Ayrıca ilaveten Millî Eğitim Bakanlığı Temsilcisi;

1) Aydemir'in eşek gibi anırdığı,

2) Feridun'un söylediği "Bunlar hastalığı anlayamadılar ben seni baytara götüreyim",

3) Feridun'un söylediği "Ula senin yem saatin geldi, sana yem vereyim"

4) Feridun'un dişi ile saldırdığı

Söz ve sahnelerin çıkarılmasını da beyan etmiştir.

Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Barda, diskotekte dans ederken 'Kertiş' [Matbu defterde Genelkurmay Başkanlığının şerhinde 'Keşiş' olarak yazılıdır] sahnelerinin çıkarılması şartı ile kabul" kararı vermiştir.

Vur Patlasın Çal Oynasın

Filmin Adı: ***Vur Patlasın Çal Oynasın***

Çeken Kurum: Kuzey Film

Filmin Uzunluğu: 60 dk.

Filmin Genişliği: 35 mm.

Kontrol Sebebi: Halka gösterilmesi ve yurt dışına çıkarılması için.

Kontrol Tarihi: 24.5.1976

Kontrol No: 976/152

Dosya No: 91122/6879

Kuzey Film Kurumuna ait (*Vur Patlasın Çal Oynasın*) adlı film, 24.5.1976 tarihinde Merkez Film Komisyonu tarafından görülmüş olup;

1) Hadi'nin amcası geldikten sonra Hadi'nin Aynur'la olan bütün yatak sahnelerinin çıkarılması,

2) Hadi'nin Ceyda'nın annesi geldiğinde Aynur'u mutfakta öpmek istediği sahnenin çıkarılması,

3) Hadi'nin yataktaki hizmetçiye karısı zannıyla yaklaştığı sahnenin çıkarılması,

4) Filmin başındaki amca gelin ilişkilerindeki gelinin çıplak olduğu sahnelerin çıkarılması,

5) Amcanın hizmetçi diye Hadi'nin karısını öpmesi sahnesinin çıkarılması,

6) Hadi'nin amcasına Ceyda'dan dolayı "ağır ol amca" sözü ile amcasının "neden ağır olayım ondan hoşlanıyorum" cümlesinin çıkarılması,

7) Amcanın Ceyda'ya söylediği "yürüyüşünü sevsinler" cümlesi ile "biz ananla pişpirik atacağız" cümlesinin çıkarılması,

8) Aynur'un Ceyda'ya söylediği "kocanı sana bırakıyorum, tepe tepe kullan" cümlesinin çıkarılması,

9) Amcanın pavyonda oynarken yaşlı hizmetçiye sürtünme sahnelerinin çıkarılması,

10) Ceyda'nın Aynur'a söylediği "koynuna girseniz iyi ısıtırsınız" ile "isterseniz çarşafları değiştireyim" cümlesinin çıkarılması,

11) Yaşlı hizmetçinin söylediği "sende bulamadığımı onlarda buldum" cümlesinin çıkarılması,

12) Hadi'nin Ceyda'ya söylediği "sende sende bulamadığımı onlarda buldum" cümlesinin çıkarılması,

13) Hadi'nin yaşlı hizmetçiye "kalleş beşinci kol" cümlesinin çıkarılması,

14) Amcanın Hadi'ye söylediği "hovardalığa gelince insan dışarda her naneyi yer, ama karısına çaktırmaz" cümlesinin çıkarılması,

15) Filmde müstehcen sahne ve görüntülere yer verilmediği görüldüğünden sonra da verilmemesi, şartı ile halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir.

Ördek Çıkacak Kaz Çıkacak

T.C.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Emniyet Genel Müdürlüğü

Daire: Güvenlik

Şube: Basın 91122/6777

Konu: ***Ördek Çıkacak Kaz Çıkacak*** adlı film hk.

Filmin Adı: ***Ördek Çıkacak Kaz Çıkacak***

Çeken Kurum: Filiz Film

Filmin Uzunluğu: 75 dk.

Filmin Genişliği: 35 mm.

Kontrol Sebebi: Kayseri C. Savcılığının İsteği üzerine yapılan inceleme.

Kontrol Tarihi: 28.5.1976

Kontrol No: 976/155

Dosya No: 91122/6777

TESBİT KARARI

Filiz Film Kurumuna ait, 23.1.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunda bazı sahnelerin çıkarılması şartı ile kabul edilen ve bilahare Emniyet Genel Müdürlüğü Temsilcisinin talebi ve İçişleri Bakanının oluru ile Film ve Senaryoların *Kontroluna* Dair *Nizamname'nin* 17. maddesi gereğince aynı Komisyonda tekrar incelenen 60 dakika süreli (*Ördek Çıkacak Kaz Çıkacak*) adlı film ile Savcılığınızın gönderdiği aynı film kurumuna ait 75 dakika süreli aynı isimdeki film karşılaştırılmış olup;

A- 21.3.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunca verilen 976/25 sayılı kararda öngörüler;

1) Dansözün yatakta dans ettiği sahnenin tümü,

2) Aydemir Akbaş'ın Senar Sever'in (kızın annesinin) bacaklarından geçtiği sahnenin,

3) Aydemir Akbaş'ın kızın evine giderek kızı istediği sahnenin ve sözlerin çıkarılmadan halka gösterilmiş olduğu,

B- 1) Ayşe'nin koltukta roman okurken bacakları açık vaziyette oturuşu sahnesi,

2) Ayşe'nin evlerine gelen Kemal'in yattığı odaya gelmesi, Kemal'le yapılan konuşmaları ve bu sırada göğüslerinin görünüşü sahnesi,

3) Ayşe'nin yerleri silerken pembe kilotunu, bacaklarını gösterir şekilde çömelişi ve Kemal'in o sırada yanına gelip eğilerek bacak arasına bakışı sahneleri ve bu sırada geçen konuşmalar,

4) Ayşe'nin Annesi-babasının yatak odasında yatışı ve onlar uyuduktan sonra geceliği ile Kemal'in yattığı odaya gelmesi, Kemal'e göğüslerini açması, Kemal'in sevmesi için yatağa girmesi, sevişmeye başlamaları, cinsi münasebette ve tam bu sırada yorganın altından ördeğin çıkması üzerine "ördek çıkacak kaz çıkacak" sözleri ve sahneleri,

5) Kemal'in, Ayşe'nin annesi ve babası ile evlenmek istediği kız hakkında konuşurken "kızı şey edecek şeyim yok" sözleri üzerine, kadının kocasına hitaben ve gözü ile Kemal'in bacak arasına göstererek "herif bak Kemal'in şeyi yokmuş" söz ve sahneleri,

Daha sonra Kemal'in kolunu dik bir şekilde yukarı kaldırıp aşağı indirirken söylediği sözler ile kadının (Ayşe'in annesinin) girme çıkma v.s.ile ilgili söylediği söz ve sahneleri,

6) Kemal'in Ayşe'yi evlenmek üzere istemesi üzerine evden kovulunca elinde çiçekle yere çökmüş vaziyette iken Ayşe'nin annesi ve babası tarafından "kalk ayağa" sözü üzerine Ayşe tarafından "bırakın onu ancak ben kaldırırım" ve Kemal tarafından da "kaldır Ayşem kaldır" söz ve sahneleri,

7) Kemal'in köşebaşında tombala çektirirken pencereden Elif Pektaş tarafından eve çağırılması ve açık bırakılan kapıdan giren Kemal'in iki eli ve iki ayağı yerde yürüyerek bir ayağını koltuğa dayayıp bacaklarını 90 derecelik açı ile açan Elif Pektaş'ın bacaklarının arasına alttan sokması, Elif Pektaş'ın eteğini yukarı kaldırarak bacaklarını açması ve bilahare her ikisi de soyunarak çırılçıplak birlikte küvette yıkanmaları sahne ve sözleri,

8) Elif Pektaş'ın göğüsleri açık ve şeffaf siyah kilotu ile yatak üzerinde uzanması aynı çıplaklıktaki Kemal tarafından okşanması, sevişmeğe başlamaları ve sevişirken de "ördek çıkacak kaz çıkacak, civciv çıkacak kuş çıkacak" sözleri ve bu sırada yorgan altından kaz çıkması,

9) Ayşe'nin Kemal tarafından gebe bırakıldığının anlaşılması üzerine annesinin babasına hitaben "herif...bilmediğin adamları eve alırsan kızın orta katına kiracı koyar" söz ve sahneleri,

10) Elif Pektaş'ın çalıştığı pavyon sahibi ile Kemal konuşurken sadece sütyen ve kilot kalıncaya kadar elbise değiştirmesi sahnesi,

11) Pavyon sahibi Topsakal'ı öldürmesini Kemal'le konuşmaları bittikten sonra Kemal'in "yarınlar bizim, yarınlar bizim" diyerek pavyondan ayrılışı,

12) Kemal'in Topsakal'ın odasına girip Topsakal ve dayılarının yanında "şimdi gidiyom, yarın yine gelicim" sözlerinden sonra "yarınlar bizim, yarınlar bizim" şeklinde söylediği sözler,

13) Pavyon sahibi tarafından Kemal'le tanıştırılan dansöz Necla Ateş Kemal'i odasına götürüp orada dans ettikten sonra sütyenini çıkarıp göğüsleri açık vaziyette yatak üzerinde oynaması ve oynarken Kemal tarafından kilotu çıkarılarak çırılçıplak sevişmeğe başlamaları ve bu arada kadının ah, of, gibi iniltileri sahneleri ve sözleri,

Filme sonradan ilave edildiği gibi, ayrıca filmin isminin manasının da yapılan ilavelerle tamamen değiştiği ve film bu haliyle Komisyonumuzca incelenmiş olsaydı Film ve Senaryoların *Kontroluna* Dair *Nizamname'nin* 7. maddesinin 6. fıkrasına göre müstehcenlik durumu ile kabulü mümkün olamıyacağı,

Oybirliği ile tesbit edilmiştir.

Anahtar Deliği

Filmin Adı: ***Anahtar Deliği***

Çeken Kurum: Barış Film

Filmin Uzunluğu: 60 dakika.

Filmin Genişliği: 35 mm.

Kontrol Sebebi: Halka göstermek ve yurt dışına çıkarılması için.

Kontrol Tarihi: 3.6.1976

Kontrol No: 976/162

Dosya No: 91122/6988

Evvelce 27.2.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek; Film ve Senaryoların *Kontroluna* Dair *Nizamname'nin* 7. maddesinin 8. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunduğuna 976/66 sayı ile karar verilen, Barış Film Kurumuna ait (*Anahtar Deliği*) adlı film, sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine 3.6.1976 tarihinde Komisyonumuzca tekrar görülmüş olup;

1) Feri Cansel'in ve diğer kadınların fotomodellik yaptığı sahnelerin tamamen çıkarılması,

2) Otelde içki ikram eden çıplak kadının bulunduğu sahnenin çıkarılması,

3) Akvaryumdaki sevişen kadınların bulunduğu sahnenin çıkarılması,

4) Feri'nin "ne zaman artist olacam" sorusuna genç adamın "bu gece söyleyeceğim", nerede sorusuna "yatak odasında seni artist yapacağım" diyerek Feri'ye saldırdığı sahnelerin çıkarılması,

5) Yataktaki siyah gömlekli gencin sütyensiz kadınla sevişme sahnesinin ve bütün masaj ve yalama sahnelerinin çıkarılması,

6) Sigara, iğne ile enjekte v.s. usullerle esrar ve morfin alma sahnelerinin tamamının çıkarılması,

7) Çıplak kadınlardan teşekkül eden orkestra görüntülerinin tamamı ile zenci ile hemşirenin okşama sahnelerinin çıkarılması,

8) Yatakta geçen fuhuş sahnelerinin çıkarılması,

9) Feri'nin Sami Tunç'a söylediği "ben arzu etmedikten sonra sana zevk veremem" dediği cümlenin çıkarılması,

10) Salih'in para ile bilgi toplama sahnelerinin çıkarılması,

11) Sami Tunç'un bürosundaki sevişme sahnelerinin çıkarılması,

12) Feri'nin "önce morfin" dediği sahnenin çıkarılması, şartı ile halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir.

Üye Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi Şantaj ve kirli işlerin boyutları içerisinde gösterilebilecek görüntü ve diyalogları sergilemektedir. Görülen hali ile şartsız kabul.

İki Kızgın Adam

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü
Daire: Güvenlik
Şube: Basın 91122/6877
Konu: ***İki Kızgın Adam*** adlı film hk.
Filmin Adı: ***İki Kızgın Adam***
Çeken Kurum: Sezer Film Kurumu
Filmin Uzunluğu: 90 metre.
Filmin Genişliği: 35 mm.
Kontrol Sebebi: Balıkesir C. savcılığının İsteği.
Kontrol Tarihi: 14.9.1976
Kontrol No: 976/206
Dosya No: 91122/6877

TESBİT KARARI

Balıkesir C. Savcılığınca gönderilen, Sezer Film Kurumuna ait (90) dakika süreli (*İki Kızgın Adam*) adlı film, Merkez Film Kontrol Komisyonunca 14.9.1976 günü incelendi. Sezer Film Kurumunca "bazı sahneler arasında bağlantı olmadığı ve filmin süresinin de (50) dakika olduğu görüldüğünden, ekleme yapılmaması şartı ile halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olmadığına" dair Merkez Film Kontrol Komisyonunun 9.4.1976 tarih ve 976/103 sayılı kararı kullanılarak ve bu kararın ilgili olduğu filmden bazı sahneler alınarak, Erdoğan Tünaş'ın yazdığı aynı film kurumuna ait (*İki Kızgın Adam*) adında Merkez Film Kontrol Komisyonunca *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrasına göre 31.3.1976 tarih ve 976/98 sayı ile reddedilen senaryoya göre *Nizamname*'nin 19-20-23-26-27 maddelerine aykırı olarak çevrildiği ve ilgili Komisyonun halka gösterilmesine dair müsaade kararı olmadan halka gösterildiğine oybirliği ile karar verilmiştir.

Örnek Kararlar

Sokak Melekleri (*Cemil*) Filmine İlişkin Kararlar

Gülgen Film adına başvuru yapan *Sokak Melekleri* filminin senaryosu için, 19.11.1976 tarihinde 975/293 sayıyla verilen kararda (91122/6763), "Bülent Oran'ın yazdığı Gülgen Film Kurumunca filme alınmak istenilen Sokak Melekleri adlı senaryo 19.11.1975 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilmiş olup filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir" denir. Filme çekildikten sonra 12.12.1975 tarih 975/242 sayılı kararda "halka gösterilmesi ve yurt dışına çıkarılması için" gösterim izni talebi ise reddedilmiştir. Filmin kararında "Senaryosuna uymadığından ve ayrıca, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle ka-

rar verilmiştir" denir Karara Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre de reddi deyindeyim", Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Dini duyguları istismar ettiğinden de reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüşlerdir. Filmin 26.12.1975 tarih ve 975/253 sayılı kararında "gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle sahibinin müracaatı üzerine" yeniden görülmüştür. Karar Defterinde yer alan kararda "1) Cüneyt Arkın'ın söylediği "Küçük kızlar nasıl orospu oluyor" cümlesinin, 2) Yine Cüneyt Arkın'ın söylediği "Kaç kişi düzdü zavallıyı" sözünün çıkarılması şartı ile ve 3) filmde müstehcen sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden ve müracaatında belirtilen kısımların çıkarılmış olduğu görüldüğünden bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında [*Sokak Melekleri*] isminin de *Cemil* olarak değiştirilmesinde bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir." denir. Karar Defterinde Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Dini duyguları istismar ettiğinden". Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre" ret kararı vermiştir. Filme ilişkin dosyadaki karar suretinde ise "1) Ölen kızın morgda cesedin göğüs uçlarının göründüğü sahnenin, 2) Cenazenin evde yıkanma sahnesinin, 3) Mezarlıkta hocanın okuduğu sahnenin, 4) İlaç içirilen kızın sarkıntılık yaptığı sahnelerin çıkarıldığı, filmin sonuna yeniden çekim yapılarak suçluların polis tarafından yakalattırılarak senaryosuna uygun hale getirildiği görüldüğünden, ayrıca, 5) Cüneyt Arkın'ın söylediği "Küçük kızlar nasıl orospu oluyor" cümlesinin, 6) Yine Cüneyt Arkın'ın söylediği "kaç kişi düzdü zavallıyı" sözünün, çıkarılması şartı ile, ve; 7) Filmde müstehcen sevişme sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında, [*Sokak Melekleri*] isminin de *Cemil* olarak değiştirilmesinde bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir" denir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise "Dini duyguları istismar ettiğinden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 4. fıkrasına göre reddi reyindeyim", Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüşlerdir.

Filme ilişkin 2 Nolu Film Denetleme Kurulu tarafından verilen 6.12.1984 tarih ve 208 nolu kararda, Adana Valiliğince 23.10.1984 gün ve 406 sayalı yazıyla Bakanlığa gönderilen Cemil adlı video kasetin denetlendiği belirtilmiştir. Kararda filme ait dosyanın tetkikinde "1) Film Merkez Kontrol Komisyonunca 26.12.1975 tarihinde denetlenerek çıkarılması istenen sahnelerin mevcut olduğu, 2) İzlenen kasetin kamu düzenini bozucu nitelikler taşıdığına dair işbu tutanak tarafımızdan tanzim edilmiştir. İncelenen video kaset gereği yapılmak üzere Basın ve Yayın Şubesi Müdürlüğüne verilmiştir" denir.

Filme ilişkin 2 Nolu Film Denetleme Kurulu tarafından verilen 88 nolu kararda Kars Valiliğince 7.5.1985 gün ve 30/2398 sayılı yazıyla gönderilen "Cemil" ve "Ölüm Görevi" adlı filmlere ait video kasetin 24.5.1985 tarihinde denetlendiği belirtilir. Kararda "1) Filmin başında fes edilen CHP propagandasını yapan konuşmaların yapıldığı, 2) Polis teşkilatını küçük düşürücü konuşmalara yer verildiği, 3) 12 Eylül 1980 öncesinde olan ideolojik kavgaların sergilendiği sahnelerin bulunduğu, 4) Polis Müdürünün acizliğini belirleyen sahnelerin mevcut olduğu, 5) Kapatılan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in açık hava konuşmasında halka hitaben yaptığı konuşmada Polis Teşkilatını bölücü mahiyette konuşmasının verildiği, 6) Silah kaçakçılığı ile ilgili konuşmaların bulunduğu, 7) 'Analar

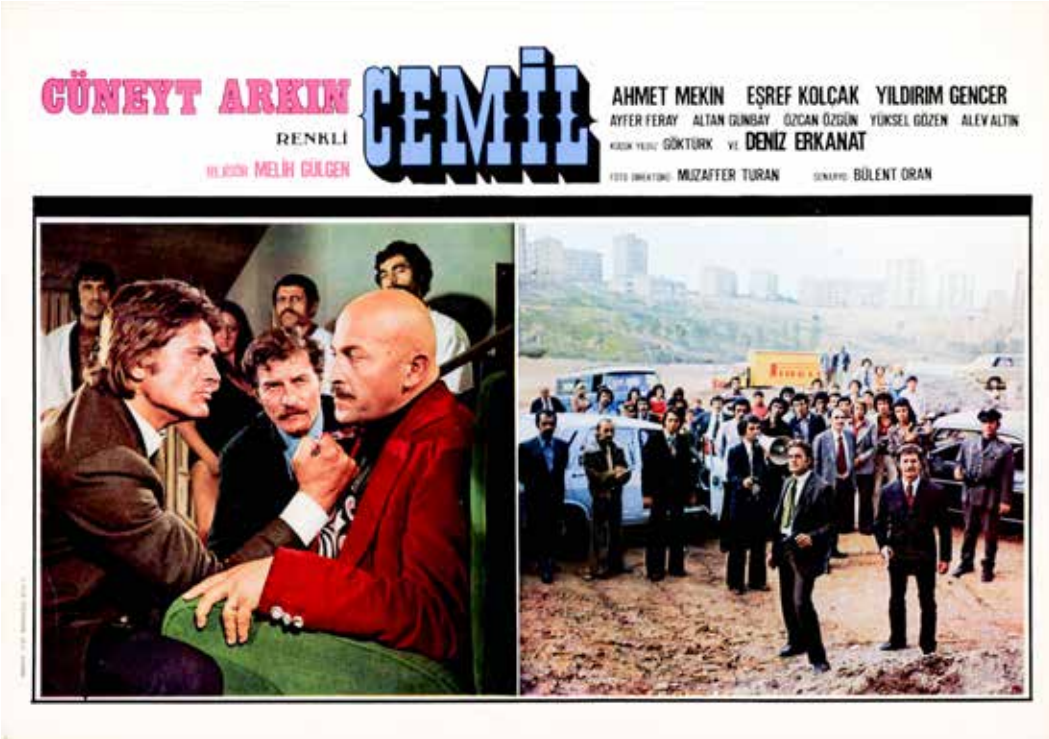

(*Cemil*, Yön.: Melih Gülgen, 1976)

Doğurur Faşistler Öldürür' yazılı pankartın sergilendiği sahnenin bulunduğu, konuşmalarda yer verildiği; Görüldüğünden ve esasen 6.12.1984 günlü ve 208 nolu tutanakla durum tespiti yapıldığı dosyasında mevcut olduğu, video kasetinin bu haliyle halka gösterilmesinde sakıncalı olduğuna dair iş bu tutanak tarafımızdan tanzim edilerek imza altına alınmıştır. Denetlenen video kaset kurul mührü ile mühürlenerek Gereği yapılmak üzere Basın ve Yayın Şubesi Müdürlüğüne verilmiştir" denir.

Bir Gün Mutlaka

Bilge Olgaç'ın yönettiği Yılmaz Güney'in senaryosunu yazdığı *Bir Gün Mutlaka* filmin senaryosu 10.9.1975 tarihinde 975/220 sayılı kararla (Dosya No: 91122/6699), "Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilmiş olup filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir." Bu karardan sonra 26.1.1976 tarihinde 976/27 sayılı kararla Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından, "halka gösterilmesi ve yurt dışına çıkarılması için" denetlenen 90 dakikalık film için verilen kararda "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna", ayrıca "*Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin; a) 7. maddenin 8-9. fıkralarının tatbiki için Millî Eğitim ve İçişleri Bakanlığı temsilcileri, b) 7. maddenin 5. fıkrasının tatbiki için Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi" de buna ilaveten reddi yolunda rey beyan" ettikleri ifade edilmiştir. Karar defterinde İçişleri Bakanlığı temsilcisinin isminin altında "7/6-8-9"; Emniyet Genel Müdürlüğü ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcilerinin isminin altında "7/5-6"; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisinin isminin altında ise "7/6-8-9" yazar. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise, "şartlı kabul" kararı vererek, şartları şöyle sıralamıştır: "Siyasi bütün sloganlar, polisin bütün aramaları, topluca söylenen bütün şarkılar,

filmin başlangıcındaki kavgalar - Bağımsız Türkiye - Kahrolsun Amerika - siyasal bütün öğretiler, jandarmaya ait söylenen şarkılar, hava [halk] savaşı ile ilgili terimler". Dosyadaki karar suretinde ise "1) Siyasi bütün sloganların, 2) Polisin bütün aramalarının, 3) Topluca söylenen bütün şarkıların, 4) Filmin başlangıcındaki kavgaların, 5) Bağımsız Türkiye - Kahrolsun Amerika gibi siyasi bütün öğretiler, 6) Jandarmaya ait söylenen bütün şarkıları, 7) Halka [Halk] savaşı ile ilgili bütün terimlerin çıkarılması şartı ile kabul" olarak yazılıdır.

Yürütmenin durdurulması talebiyle Danıştay'a yapılan itiraz sonucunda 26.2.1976 tarihinde 1976/368 esas no ile "bilirkişi incelemesi alındıktan sonra yürütmenin durdurulmasına" oybirliğiyle karar verilmiştir. 19.4.1976 tarihinde Danıştay yürütmeyi durdurma kararı vermiştir. 31.3.1976 tarihli "Bilirkişi Raporu"nun sonuç kısmında şöyle denmiştir: "Yukarıda genellikle ve özellikle belirtilen görüşlerimizi açıklarken de belirttiğimiz gibi: 1) Filmde tadilat yapılacak yerde yasaklama cihetine gidilerek Merkez Film Kontrol Komisyonu'nun yetkisini aştığı; 2) Uygulanan tüzüğün 7. maddesinin 5, 6, 8 ve 9. fıkraları[(nın)] gerekçe gösterilmeden uygulandığı; 3) Ayrıntıları ile belirtildiği gibi (hapishanede jandarma ve sosyalistlikle ilgili bir grubun söylediği şarkıyı yansıtan sahneden ayrı) filmde, bu fıkraların uygulanmasını gerektirir nitelikte sahneler bulunmadığı kanısına varıldığından; Merkez Film Kontrol Komisyonu'nun her bir üyesinin çeşitli nedenlere dayanarak itihaz ettiği 26.1.1976 günlü ve 1976/27 sayılı kararının iptaline dair talebin yerinde bulunduğuna ve *Bir Gün Mutlaka* adlı filmin halka gösterilmesinin ve yurd dışına çıkarılmasının (sözü edilen sahne çıkarılmak kaydiyle) sakıncalı bulunmadığını arz ederiz." Bilirkişi Doç. Dr. Akın Düren (Ankara Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Doçenti), Dr. Hakkı Demirel (Ankara Barosunda Avukat), Doç. Dr. Âlim Şerif Onaran (Ege Üniversitesi G.S.F Öğretim Üyesi)

Filmin gösterimi sırasında birçok ilde yasaklama kararları çıkmış ve çeşitli olaylar yaşanmıştır. İçişleri Bakanlığına çeşitli telsiz emirleriyle bildirilen olaylar arasında şunlar vardır: Öncelikle Diyarbakır Sulh Ceza Mahkemesi 1976/161 sayı ile "Yenişehir Sinemasında oynatılmakta bulunan Bir Gün Mutlaka filminin toplattırılması hakkında bir karar verilmesi talebi ile" hakimliğe gelen talep ve bilirkişi evrakının incelendiğini belirterek, 30.6.1976 tarihinde şu kararı vermiştir: "Diyarbakır Yenişehir sinemasında oynatılmakta bulunan *Bir Gün Mutlaka* isimli filmin kaldırılması hakkında tutulan bilir kişi raporunda belirtildiği veçhile iş yerlerinde ilan edilen grevleri, bu olaylarda silahlı çatışmaları, öğrencilerin yaptıkları kanunsuz eylemleri, polis ve öğrenci arasında'ki silahlı çatışmaları, hükümetin şahsiyetini tezyif tahkir eden pankartların öğrenci tarafından yollarda taşındığı, mevcut hükümeti kastederek MC faşist iktidar ve bunun gibi Mao, Lenin, Marks gibi sol yayınların mevcut olduğu halkı tahrik ve anarşiye sevk niteliğinde olduğu anlaşılmakla Diyarbakır Yenişehir sinemasında oynatılmakta bulunan *Bir Gün Mutlaka* filminin Sinemalarda oynatılmamasına ve yasaklanmasına evrakın ikmali için D.Bakır C.Savcılığına tevdiine itirazı kabil olmak üzere Karar verildi."

3.8.1976'da Gaziantep'ten bildirilen "yıldırım" telgrafta Karşıyaka mahallesi Etipark sinemasında oynatılmakta olan *Bir Gün Mutlaka* adlı film bittikten sonra 12.8.1976 günü gecesi saat 24.00 sıralarında "gençlerden teşekkül eden 200 kadar seyirci sinema önünde katil iktidar sloganları ile bağırmışlar ve zabıtaca derhal dağıtılmıştır, il idaresi kanunun 11.nci maddesi gereğince film afişten indirilmiştir" denir (Dosya No:

(*Bir Gün Mutlaka*, Yön.: Bilge Olgaç, 1975)

91122/6699). 18.9.1976 tarihli telgrafta ise, 17.9.1976 günü Rize'nin Ardeşen ilçesindeki Saray Sineması'nda Diyarbakır Sulh Ceza Mahkemesi'nin 30.6.1976 gün ve 161 sayıyla "yasaklanmasına karar verilen" *Bir Gün Mutlaka* adlı filmin vizyona konmak istenmesi üzerine sinemanın işletmecisine uyarı yapıldığı ancak buna rağmen 20.30 seansında "vizyona koyacağı istihbar edilmesi üzerine de" Ardeşen kaymakamlığının valilikten yardım talebiyle "takviye polis ve jandarma kuvvetleri sevk edilmiş bu sırada sinemada oynatılmakta olan film mıntıka Cumhuriyet Savcılığı'nın talimatları gereğince sinemadan alınmış, bunun üzerine sinemada bulunan 150 kadar kişi katil polis, katil millî cephe hükümeti istifa sloganlarını söylemişler fakat çok kısa zamanda normal olarak dağılmaya başlamışlardır. Bir müddet sonra dağılmakta olan o kalabalık kanunsuz yürüyüş şeklinde dönüşmesi üzerine polis ve jandarma olaya müştereken müdahale ederek olay büyümeden dağıtılmış olup" bu esnada "ele başı durumunda" bulunduğu belirtilen 2 kişi hakkında gerekli işlemlerin başlatıldığı belirtilmiş, olayda "herhangi bir yaralanma veya maddi hasar"ın meydana gelmediği belirtilmiştir (Dosya No: 91122/6699). Benzer biçimde Urfa'dan da telgrafla 15.7.1977 tarihinde gelen haberde 14 Temmuz 1977 günü yazlık sinemada 21 seansında senaryosunu Yılmaz Güney'in yazdığı Güney Film Kurumu'na ait olan ve "Diyabarbakır Asliye Ceza Hakimliğince 976.141 sayılı kararı ile bir sahnesinin çıkarılmak suretiyle oynatılmasında mahzur görülmeyen Bir Gün Mutlaka isimli filmin halka gösterilmesi sırasında sinemada seyirci olarak bulunan gençlerden bir kısmının kahrolsun faşizm bir kısmının da kahrolsun

kominizm sloganı atmaları zıt görüşlü her iki gurup arasında mevzii münakaşa ve kavgaya neden" olduğu belirtilmiş, sinemada bulunan iki kişinin birinin başından birininin ise bacağından hafif biçimde yaralandığı ifade edilmiştir. Telgrafta belirtildiğine göre olaya "güvenlik kuvvetlerinin müdahale ederek hadisenin büyümesine mani olunmuş" ve "kavgaya sebebiyet verenler hakkında tahkikata başlanılmıştır" denir (Dosya No: 91122/6699).

1983 yılında ise film gösterim için yeniden sansür kurulunun karşısına çıkmıştır. Bu kararda 63 dakika ve 16 mm. olduğu belirtilen film 34. maddeye göre sansür kuruluna sunulmuştur. 10.6.1983 tarihli kararda, baş oyuncu olarak "Semra Özdamar – Yılmaz Güney" isimleri yer almaktadır. Yürürlüğe konması 26.8.1977 tarihinde kararlaştırılan ve *Resmi Gazete*'nin 23 Eylül 1977 tarihli 16063 nolu sayısında yayınlanan "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*"ün (Karar Sayısı: 7/13683) 34. maddesi "İzinden sonra yasaklama"yı düzenlemektedir. Bu madde "Denetleme Kurullarınca çekilmesine ve gösterilmesine izin verilmiş bulunan filmlerin çekiminde veya gösterilmesinde sonradan bir sakınca ortaya çıkması halinde, filmin çekimi veya gösterilmesi İçişleri Bakanlığınca durdurulabilir. Bu şekilde çekimi veya halka gösterilmesi durdurulan film, incelenmek üzere, Film Denetleme Yüksek Kuruluna gönderilir. Kurulun bu konuda bildireceği görüş üzerine, İçişleri Bakanı filmin çekimini veya gösterilmesini yasaklayabilir" demektedir. Karar metninde İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Basın ve Yayın Şube Müdürlüğü'nün 9.6.1983 gün ve sayılı yazısıyla kurula geldiği belirtilen, "Türk Vatandaşlığından çıkarılmış Yılmaz Güney'e ait Bir Gün Mutlaka adlı film"in kurulca, 10.6.1983 tarihinde denetlendiği belirtilmiştir. Kararda sansür gerekçeleri şöyle sıralanarak, "1. Seyredilen film daha evvelce 90 dakika süreli olup, şimdi 63 dakika olarak izlenmiştir", 2. Film eskimiş yıpranmış, gözleri yoracak şekilde bozuk ses yönünden de bozuk olduğu görülmüştür, 3. Ayrıca filmde ideolojik konular işlendiği tesbit edilmiştir. Bu haliyle filmin halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (C) bendi[1] ile aynı Tüzüğün 27. maddesi[2] uyarınca oybirliği ile karar verilmiştir" denir.

Gençlik Köprüsü (Yarın Elbet Bizimdir)

Yarın Elbet Bizimdir adlı filme ilişkin de Merkez Film Kontrol Komisyonu çeşitli kararlar vermiştir. Elif Film adına senaryosunu Salih Diriklik'in yazdığı film, 18.6.1975 tarihinde senaryo için kontrol başvurmuş ve 975/161 (Dosya No: 91122/6644) karar numarası ile komisyonca tetkik edilmiştir. Alınan 1976/161 sayılı kararda "Abdullah'ın, öğretmen Fikret'i iterek düşürdüğü sahneye"; "Öğretmen-öğrenci münasebetlerinde olumsuz etkiler yaratabilecek söz ve sahnelere yer verilmemesi şartı ile filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir. Senaryo kararına ilişkin verilen "şartlı kabul" kararından sonra film, 23.10.1975 tarihinde, yine Elif Film adına 65 dakika olarak,

[1] Tüzüğün "Denetime İlişkin Ortak Hükümler" başlıklı bölümünde düzenlenen "Denetleme Sırasında Göz önünde Tutulacak Esaslar" ise on bir fıkra halinde düzenlenmiştir. 18. maddeye göre belirtilen "yazılı nitelikleri taşıyan filmlerin yapımına, yurda sokulmasına ve gösterilmesine izin verilmez". Bu maddenin "c" bendi ise "genel ahlak ve adaba aykırı olan" filmlerin yasaklanmasını düzenlemektedir.

[2] Tüzüğün 27. maddesi ise "Yıpranmış ve Eskimiş Filmler" hakkında düzenleme yapmaktadır. Bu maddeye göre "Yıpranmış ve perde üzerinde görüntüsü gözleri yoracak derecede eskimiş ve sesi bozulmuş filmlerin gösterilmesine izin verilmez; izin verilmiş olanların gösterilmesi yasaklanır. Belgesel filmler bu hükmün dışındadır".

"halka gösterilmesi ve yurt dışına çıkarılması için" kurula başvurmuştur. 975/197 sayılı kararla denetlenen filmin kararında filmin "Senaryosuna uymadığı gibi, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre de halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Karara Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi Ekrem İrge "*Nizamname*'nin 5-6 fıkralarına göre de reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

Filme ilişkin yeni bir başvuru ise *Gençlik Köprüsü* adıyla Burak Film tarafından, yeni bir senaryo ile yapılmıştır. "Filme alınması için" için 5.11.1975 tarihinde yapılan senaryo başvurusu sonucunda 975/267 sayılı kararla Merkez Film Kontrol Komisyonu karar vermiştir. Kararlarda "Sağ sol mücadelesinin lise seviyesine indirilmesini gösteren söz, sahne ve kavgaların çıkarılması", "Müzik hocasının talebesine menejerlik ettiğini gösteren söz ve sahnelerin", "Okulun Özel okul olduğunun belirtilmesi şartı ile" filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına çoğunlukla karar verildiği belirtilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre", Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüşlerdir.

Tekrar Burak Film Kurumu tarafından *Gençlik Köprüsü* adıyla, 70 dakika olarak kurula başvuran film, 6.11.1975 tarihinde 975/206 sayılı kararla değerlendirilmiştir. Filme ilişkin kararda "sahibinin bu kez gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle" *Gençlik Köprüsü* adı ile "yeniden müracaatı üzerine" filmin tekrar görüldüğü ifade edilmiştir. Kararda "Jenerik öncesinde ve film içerisinde okulun "Özel okul" olduğunun belirtilmesi"; "Müzik hocasının Necla Nazır'ı gazinoculara götürdüğü ve kolkola gezdiklerini gösteren sahnenin"; "Tarih hocasının inzibat komisyonuna verilen Emine'yi dershaneye giderek teselli ettiğini gösteren sahnenin çıkarılması şartı ile"; ayrıca "Okulun bahçesinde ve içerisinde talebeler arasında çıkan çatışmalara ve bu arada polislerin gelerek olayı yatıştırma sahnelerine yer verilmediği görüldüğünden bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Üyelerden Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi Albay Rıza Özergon "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre", Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6-8. fıkralarına göre reddi reyindeyim" diyerek şerh düşmüşlerdir.

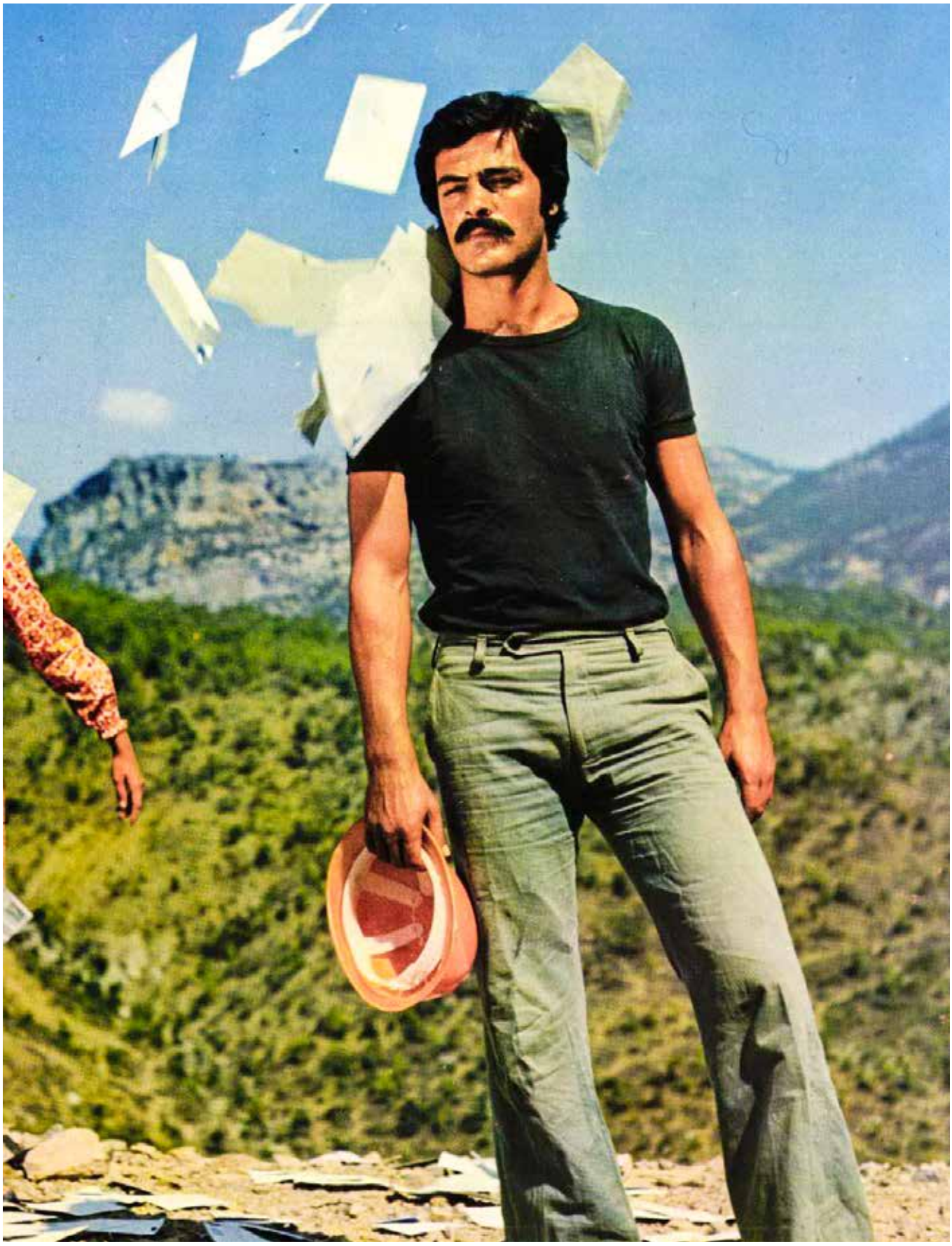

(*Köprü*, Yön.: Şerif Gören, 1975)

KARAR DEFTERİ
1975-1976-1977

[Film Karar Defteri Sahife Sureti 1973-1974-1975-1976-1977 A – İl Komisyonu]

Karar Defteri 1975-1976-1977 adlı defterin başlığına rağmen kararlar 1973 yılından itibaren başlamaktadır. Bu defterde 52 ret kararı ve 68 şartlı kabul kararı tespit edilmiştir. Kararlarda temsilci adları şu şekilde yazılmıştır: "Komisyon Bşk. Vali Y."; "İçişleri Ba. Ad. Em. Gn. Md. Ş. 9 Md. Y."; "Millî Eğitim Ba. Ad."; "Turizm ve Tanıtma Ba. Adına" ve "Emniyet Md. Y." üyeler. Ancak biz anarken diğer raporlarda olduğu gibi kurumun uzun adını yazacağız. Savaş filmleri denetlenirken komisyona Genelkurmay Başkanlığından çoğu zaman bir Albay'ın da katıldığı gözlenmiştir. Polonya ve Romanya büyükelçiliğine ait olan filmlerde komisyonda "Dışişleri Ba. Adına" bir üye de yer almıştır. Kararlar şu benzer daktilo edilmiş ifadenin arkasından el yazısıyla yazılmıştır: "Yukarıda adı, uzunluğu, genişliği ve evsafı yazılı bulunan film İlimiz Film Kontrol Komisyonunca görülmüş olup adı geçen filmin yurda girmesi ve halka gösterilmesi…" Defterin son sayfasına "İşbu defter 860 sahifeden ibaret olduğu tastik [tasdik] olundu" diye not düşülmüştür. Söz konusu defterde yabancı filmler, belgeseller ve az sayıda da olsa reklamlar bulunmaktadır. Filmlerin yönetmenleri defterde künyelerde yer almamaktadır. Filmlerin geldiği ülkeler arasında örneğin Hindistan, Çin, Japonya, Hong Kong, ABD, Arnavutluk, Yugoslavya, İtalya, Fransa, Almanya da bulunur.

Defterde bir film, komisyon önüne gelmiş ama görülememiştir. Maurice Pialat'nın filmi *Beraber İhtiyarlamayacağız* (*Nous ne Vieillirons Pas Ensemble*, 1974/48) için "Film tetkik edilmek üzere makinaya takılmış ve makara çevrildiğinde bantlarda hiçbir ses ve resim görülmemiştir. Bu yönden bir karara varılamamıştır". Şerhli kabullerle ilgili paragrafta görüleceği gibi daha sonra komisyon önüne geldiğinde film kabul edilmiştir. *Barakko* (1977/70) adıyla kaydedilen bir başka film için de "gösterilmesinde bir sakınca olmadığına ancak bazı sahnelerde eksik ve kopuklar olduğu [müzakare/müşahede] edilmiştir" diye yazılır.

1973-77 yıllarını kapsayan ve hiç şerh düşülmeden kabul edilmiş olan yabancı

filmler arasında dikkatimizi çekenleri belirtelim: TRT Ankara Televizyonu'nun getirdiği Alfred Hitchcock filmleri *The Paradine Case* ([1947], 1974/18), *Spellbound* ([1945], 1974/19) *Rebecca* ([1940], 1974/21). Diğer filmler şunlar: *Casablanca* ([1942], Michael Curtiz, 1974/108), *Viridiana* (Luis Bunuel, [1961], 1975/25), *Ludwig* (Luchino Visconti, [1973], 1975/37), *The Big Sleep* (Howard Hawks, [1946], 1975/60), *The Lady from Shanghai* (Orson Welles, [1947], 1975/91), *Une Femme est une Femme* (Jean-Luc Godard, [1961], 1975/133), *It Happened One Night* (Frank Capra, [1934], 1975/140), *High Noon* (Fred Zinnemann, [1952], 1975/147), *Nathalie Granger* (Marguerite Duras, [1972], 1976/8), *The Maltese Falcon* (John Huston, 1976/21, 1941 tarihli), *Il Caso Mattei* (Francesco Rosi, [1972], 1976/43), *The Apartment* (Billy Wilder, [1960], 1977/58). *Ivan'ın Çocukluğu* adıyla bilinen *Ivanovo Detstvo* (Andrei Tarkovsky, [1962], 1976/2) adlı filmi örneğin İtalyan Kültür Merkezi İtalyanca getirmiş.

Yurda girmesi ve halka gösterilmesi kabul edilmiş ancak komisyon temsilcileri tarafından şerh düşülmüş kararlar şöyledir: *Paris'te Son Tango* (1973/88) için "Yukarıda adı, uzunluğu, genişliği ve evsafı yazılı bulunan film İlimiz Film Kontrol Komisyonunca görülmüş olup 82 sayıdaki çıkarılması lazım gelen yerlerin çıkarıldığı ve alt yazıların da düzgün bir Türkçe ile yapılmış olduğu görüldüğünden yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına karar verildi" yazılmıştır. Bu kararda Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi Ret 7/6 yazmıştır.

Savaşla ilgili filmler arasında Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi de kurula davet edilmiştir. Kabul edilmiş filmler arasında Stanley Kubrick'e ait *Zafer Yolları* (*Paths of Glory,* 1977/3) filmi bulunmaktadır. Genelkurmay Başkanlığı'ndan gelen ve Albay olan temsilci şöyle yazmıştır: "1) Emir komuta zinciri sarsılmış ve Disiplin bozulmuş bütün orduların yaşantısındaki kaçınılmaz olaylardır. 2) Muharebe meydanına mezbaha gözü ile bakan Komutanlığın hatalarını ve bu hataların örtbas edilmesinin sonuçlarını bütün boyutları ile aksettirmektedir. Bu hali ile de ders alınacak yönleri bulunmaktadır. 3) Diğer bütün görüntü ve diyalog ile de uzayıp giden bir cephe savaşının fizyonomisini gerçek boyutlar içinde aksettirmektedir. Kabul". *Çanlar Kimin İçin Çalıyor* (*For Whom The Bells Tolls,* 1977/11) için şerh olmasa da Genelkurmay Başkanlığı adına gelen Albay görüşünü yazar: "Faşizmin emrinde bulunan askere ve silahlı kuvvetlere saygı duyulamaz. Filme askeri görüntü ve diyalogları bakımından askeri bakımından sakıncalı değildir. Kabul". *Beyaz Öfke* (1977/48) için Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, "Esirlerin işkence sahnesinin çıkarılması şartı ile" yazarken Genelkurmay Başkanlığı temsilcisine de görüşü sorulmuş ve üye: "Askeri yönden sakıncasız, kabul" yazmıştır.

Dört Alman belgeseli (1973/66) için Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ikinci filmde "kadının görülen göğüs uçlarının çıkarılması şartı ile" diye şerh düşer. İkinci filmin adı *Alman Devlet Demiryollarının Uluslararası Yeri*'dir. Dört Alman belgeseli arasında yer alan *Beş defa Bonn* (1974/29) adlı film için Millî Eğitim Bakanlığı, "İkinci filmdeki kadının göğüs uçlarının görüldüğü sahnelerin çıkarılması şartı ile" ve yine Almanya'dan gelen dört belgeseldeki iki film için (ikinci film *Paul Anderson* ve üçüncü film *Almanya'dan Notlar,* 1974/58) Millî Eğitim Bakanlığı, "2 ve 3 nolu filmleri 7/1'e göre Ret" yazmıştır. Hindistan'dan gelen beş belgesel film *Moğollar, Bir Ressam Gözü ile, Hint Müziği, Apsara,*

Sevgi ve Anılar'dır (1973/67). Şerh düşen Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Babür'ün Türk olarak tanıtılması şartı ile" diye yazar. *Ölene Kadar Seks* (*Torso,* 1975/24) adlı İtalya'dan gelen İngilizce film için Turizm ve Tanıtma Bakanlığı ya da bir ihtimal Emniyet Müdür Yardımcısı olan üye "Filmin orijinal adının İngilizce anlamına itiraz ederim" şeklinde bir şerh düşmüştür (yazı daha çok Turizm ve Tanıtma Bakanlığı tarafına yakın yer alıyor). Kabul edilmiş diğer filmler: *Kara Silah* (1973/77) için Millî Eğitim Bakanlığı, Ret 7/8; *Akrep* (1973/78) için Millî Eğitim Bakanlığı, Ret 7/8; *Kanlı Oyun* (1973/89) için Millî Eğitim Bakanlığı, Ret 7/8-9; *Vahşi Adam* (1973/97) için Millî Eğitim Bakanlığı, "1) Tanrının baba olarak belirtilen diyalog 2) Bütün haç işaretlerinin çıkarılması şartı ile"; *Ölüm Kararı* (*Viva La Muerte... Tua!,* 1973/117) için Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı, Ret 7/8 ve Millî Eğitim Bakanlığı, Ret 7/6-7-8; *İstasyon Terminali* (1974/10) için Millî Eğitim Bakanlığı, Ret 7/6; *Güneşte Düello* (1974/12) için Millî Eğitim Bakanlığı, Ret 7/6; *Charulata* (1974/14) için Millî Eğitim Bakanlığı, Ret 7/6; *Yolculuk* (*Le Voyage,* 1974/39) için Millî Eğitim Bakanlığı, "Filmin umumi terbiyeye, ahlaka ve milli duygularımıza mugayir olduğu gerekçesiyle oynatılmaması düşüncesindeyim. Ret 7/6"; *Aşkla Yaşamak* (*Zivjeti od Ljuubavi,* 1974/52) için Millî Eğitim Bakanlığı, Ret 7/6; *Çiftçinin Kızı (Farmer's Daughter,* 1974/64) için Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı, "Kız ve Erkeğin çiftliğe, kızın babasının yanına geldiği sırada öpüştükleri sahnenin çıkarılması şartı ile"; *Vahşi Gönül* (1974/68) için Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı, Ret 7/6; *Şeytanın Oğlu* (1974/81) için Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, Ret 7/6; *Ölüm Çemberi* (*Avangers,* 1974/84) için Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı, "İsa'nın resmi altında iki papazın dua etme sahnesinin çıkarılması şartı ile"; *Çin Kartalı* (1974/89) için Millî Eğitim Bakanlığı, Ret 7/6; *Gangsterin Sonu* (1974/95) için Komisyon Bşk. Vali Y.: "Ret 7/8"; *Anthony Adverse* (1974/96) için Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı, "Kilise papazı ve dolayısı ile Hristiyanlığa ait sahnelerin çıkarılması şartlı ile kabul"; *Mahzun Yüzlü Katil/Çılgın Katil/Yakışıklı Katil* (1974/105) için Emniyet Genel Müdürlüğü, Ret 7/6; *Çorbamdaki Sevgili* (1974/112) için Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı, "Erkekle kadının çıplak vaziyette birbirine sarılmış durumda gösterilen tablonun çıkarılması şartı ile"; *Mahkum* (1974/114) için Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı, Ret 7/4; *Sık Gelen Anka* (1974/138) için Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı, Ret 7/6; *Üç Kuruşluk Opera* (1974/143) için Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı, Ret 7/8; *Sevgiden Yoksun Sokak* (1974/144) için Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcisi, Ret 7/5; *Ya Şunda Ya Bunda* (1974/111) için Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı, "İşeme sahnesi ile Alman Askerinin kızın çıplak göğüslerini emme sahnesinin çıkarılması şartı ile"; *Beraber İhtiyarlamayacağız* (1975/6) için Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı, Ret 7/6; *Siste Ayak İzleri* (*Footsteps in the Fog,* 1975/8) için Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı, "Yalan şahadette bulunan kadının sadece yemin ederim şeklinde konuşması şartı ile"; *Kapıcı* (1975/9) için Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı, "Milletvekili olan adamın televizyonda konuşma sırasındaki karısı ile sevişme ve konuşma sahnesinin çıkarılması şartı ile" ve Emniyet Genel Müdürlüğü, Ret 7/6; *Bozuk Yol* (1975/12) için Emniyet Genel Müdürlüğü, Ret 8. madde; *Kara Öfke* (1975/31) için Emniyet Genel Müdürlüğü, Ret 7/8; *Sevişmek Güzel Şey* (1975/115) için Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, "Erkeğin (mühendisin) Eli ile yeğenine saldırdığı kısmın çıkarılması şartı ile"; *Burjuvazinin Tatlı*

Tebessümü ([*Burjuvazinin Gizli Çekiciliği*, Luis Bunuel], 1976/44) için İçişleri Bakanlığı, Ret 7/5-8-9; *Sonsuz Yumuşaklık* (1976/131) için Millî Eğitim Bakanlığı ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, Ret 7/6; *Kralın Bütün Adamları* (1976/76) için İçişleri Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, Ret 7/8-9; *Mazisini Satan Adam* (1977/23) için Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı ve Millî Eğitim Bakanlığı, Ret 7/9; *Dede Korkut-Efsanelerin Kahramanları* (1977/29) için Emniyet Genel Müdürlüğü, Ret 7/1; *Emir Üzerine 7 Ölü* (1977/42) için Millî Eğitim Bakanlığı Ret 7/9; *Şans Eseri* ve *Bay Tete* (1977/51) adlı Fransız Kültür Merkezi'nin getirdiği iki konulu film için Millî Eğitim Bakanlığı, Ret 7/5; *Shoot out at Silver City* ve *Escape* (1977/65) için Emniyet Genel Müdürlüğü, Ret 7/6-8-9; *Yeraltı Dünyası* (1977/67) için Millî Eğitim Bakanlığı, Ret 7/6. *Tom Sawyer'in Maceraları* (1974/11) için Millî Eğitim Bakanlığı, "Öğretmenin sınıfta ders verdiği sahnenin tümünün" ve "Çocukların birbirlerine ilanı aşk yaptıkları sahneleri ile öpüşme sahnelerinin çıkarılması şartı ile kabul etmiştir". *Sadece Başkalarının Başına Gelir* (1974/23) için Millî Eğitim Bakanlığı, "Filmin başlangıcındaki karı kocanın yatak sahnesi", "Kadının başını kocasının tenasül uzvuna koyduğu sahne" ve "Anarşistlerin Fransız havayollarını tahrip ettikleri sahnenin çıkarılması şartı ile" ve Emniyet Genel Müdürlüğü, "Başlangıçtaki karı kocanın yatak sahnesinin çıkarılması şartı ile" yazmıştır. *Valter Saraybosnayı Savunuyor* ([*Valter Brani, Sarajevo*], 1974/50) için Millî Eğitim Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, Ret 7/5 yazar. Aynı dosyada ilginçtir, 1977/114 sayılı kararla *Sarajova Köprüsü* adlı filmde bir sakınca olmadığı kayıtlara geçmiştir. *Şeytanın Cinayetleri / 7 Tote in den Augen der Katze* (1975/4) için Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı, "Erkekle kızın bahçede ağaç altında sevişme sahnesinde erkeğin pantolonunu indirmesi ve yukarı çekmesi sahnesinin çıkarılması şartı ile" ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcisi "Başkanın çıkarmak istediği sahnenin aynisine iştirak etti" yazmıştır.

Bazen de karşı oylar, kabul edilmiş kararların içinde yazılmıştır: *Baba Dosyası* (*Patrozn/Il Consigliori*, 1974/13) adıyla kayıtlara geçen filmin kararından da anladığımız gibi "Emniyet Müdürü Temsilcisi ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı olduğundan filmi" reddetmiştir; Millî Eğitim Bakanlığı ve Emniyet temsilcileri, adlarının altına Ret 7/8 yazmıştır. İki belgesel filmle ilgili bir kararda (1973/63) ilk film olarak *Bir Cinayetle İlgili Gazete Başlıkları/Schlapzeilen über einen mord* yer almaktadır, bu filmi Millî Eğitim Bakanlığı reddetmiştir, üyenin altında Ret 7/8 yazmaktadır. *S.O.S. Gençliği* (*S.O.S. Tinerete*, 1974/74) adlı filmin kararında "halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına ekseriyetle karar verilmiş, ancak duş altında çıplak yıkanma sahnesine" komisyon başkanı ret kararı vermiştir. Başka bir şerh bulunmaz, eser kabul edilmiştir. Romanya'dan iki belgesel *Magdalena Popa* ve *Dimitrie Cantemir*'dir (1974/77); kararda oyçokluğu ile kabul edildiği ama Millî Eğitim Bakanlığından gelen temsilcinin her iki filmi reddettiği kayıtlara geçmiştir. Emniyet Müdürü temsilcisi ise sadece 'Dimitre Cantemir'in' Osmanlı İmparatorluğu'nca Modavya Prensi tayin edildiği sahneden sonraki Prut Savaşı sonuna kadar olan kısmı reddetmiştir" yazar. Bu kararda Millî Eğitim Bakanlığı, 7/5'e göre Ret ve Emniyet Müdür Yardımcısı üye 7/10'a göre Ret yazmıştır.

Tuna Deltası (*Delta Dunarii*, 1974/73), *Romanya Kimya Endüstrisi* (1974/75) ve *Roman Ritmisi* (*Ahenkli*) (1974/76) adlı filmlerin yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir

sakınca bulunmadığına "ekseriyetle" karar verildiği yazıldığı halde hiçbir temsilci şerh düşmemiştir.

Ret Kararları

Ret verilen kararlar Nizamname'nin 7. maddesinin çeşitli fıkralarına göre dağılmakta ama en çok 6. fıkraya (20 kez) atıf yapılmaktadır. Ret kararları içinde ilgili Nizamname'nin 7. maddesinin 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9. fıkralarına atıf yapılmış, sadece 10. fıkraya atıf yapılmamıştır. Bu nedenle bu fıkraların özetle şu başlıkları içerdiğini akılda tutmak için tekrar yazalım: Herhangi Bir Devletin Siyasi Propagandası, Herhangi Bir Irk/Milleti Tezyif Eden, Dost Devlet ve Milletlerin Hislerini Rencide Eden, Din Propagandası Yapan, Millî Rejime Aykırı Olan, Umumî terbiye ve ahlâk, Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı Olan, Askerlik Şeref ve Haysiyeti ve Cürüm İşlemeğe Tahrik. Önce birer kez atıf yapılan kararlara bakalım: *Beyaz Yollar* ve *İlkbaharda Bir Seyahat* (*Udhetim Ne Pranvere,* 1976/90) adlı filmlerin incelenmesi sonucunda *İlkbaharda Bir Seyahat, Nizamname*'nin 7. maddesinin 1. fıkrasına dayanarak oybirliği ile reddedilmiştir. Başka bir kararda üç belgeselden biri olan *Yurdum Moğolistan* (*Ma patrie Mongole,* 1973/130) ise 1. ve 5. fıkraya dayanarak reddedilir, diğer iki film de kararda oybirliği ile kabul edilmiştir. *Operasyon* (*Raid On Entebbe,* 1977/118) adlı film *Nizamname*'nin 7. maddesine ait 2, 3 ve 5. fıkralara dayanarak sakıncalı bulunmuştur. *Hell Commandos* ve *Combat Patrol* (1977/61) adlı belgeseller de 3. fıkraya göre sakıncalı bulunmuş, tüm üyeler 7/3 yazarken Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Sakıncalıdır" yazmıştır. Farklı tarihlerde perdeye aktarılan *Allah'ın Bahçesi* (*The Garden of Allah,* 1974/5) adlı film, 7. maddenin 3 ve 4. fıkraları gereğince sakıncalı bulunmuş, bu karara Millî Eğitim Bakanlığı ve Emniyet Müdür Yardımcısı üye Ret 7/4 yazmıştır. Her biri 16 dakika olarak kayda geçmiş İngilizce belgeseller şunlar [isimler defterde yanlış yazılmış olabilir] *The Battle of the Ponjer* [Ponzer de olabilir], *Showdown with the Faster Gang, The 24 Carat Stagecoach, Frontier Justice, The Invincible Brothers Maciste, El Matanza must Die,* (1977/60) *Nizamname*'nin 7. maddesinin 3, 6, 8 ve 9. fıkralarına dayanarak reddedilmiştir. Yanlışlıkla karar defterine *Nizamname*'nin 7. maddesinin 7. ve 9. fıkrasına göre sakıncalı olduğuna dair karar yazılan ama aslında 4 üyenin de Ret 7/6-9 yazdığından anlaşılacağı gibi 6. ve 9. fıkraya dayanarak reddedilen ve *Dişiler Kasabası-Dişiler Cenneti* (*Die Weisschen,* 1975/120) adlı film için parantez içinde kararda "Umumi terbiyeye ve cürüm işlemeye tahrik" diye de açıklama yazılmıştır. *Dişiler Kasabası-Dişiler Cenneti* ile ilgili kararda oybirliği ile karar alındığı belirtilmekle birlikte Emniyet Müdür Yardımcısı üye sadece Ret 7/9 yazarak 6. fıkraya katılmadığını not düşmüş olur. *Arka Sokak* (*Back Street,* 1974/24) adlı film hakkında "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. ve 8. fıkraları gereğince sakıncalı olduğuna ekseriyetle karar" verilmiş, İçişleri Bakanlığı'ndan gelen üye "Kadının göğüs uçlarının görüldüğü sahnelerin çıkarılması şartı ile" diye şerh düşmüştür. *İki Arkadaş* (*Ben and Charlie,* 1973/114) adlı film 8. ve 9. fıkralara dayanarak reddedilir, bu kararda Millî Eğitim Bakanlığı ve Emniyet Müdür Yardımcısı sadece Ret 7/8 yazmıştır. *Kanlı Hücum* (*The Wild One,* 1976/75) ise *Nizamname*'nin 7. maddesinin 9. fıkrasına göre reddedilir, parantez içinde de "suça teşvik" yazılır.

Nizamname'nin 7. maddesinin 5 ve 8. fıkralarına göre iki, 5, 8 ve 9. fıkralarına göre iki, 8. fıkraya göre iki, 4. fıkraya göre üç, 6, 8 ve 9. fıkralara göre üç, 5. fıkraya göre altı

film ve son olarak 6. fıkraya göre de yirmi film reddedilmiştir.

Ben Paracıklar İsterim (*Moi y'en a Vouloir des Sous,* 1974/45) ve *Ölümsüz* (1975/7) adlı filmler oybirliği ile *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. ve 8. fıkraları gereğince sakıncalı bulunmuştur. *Soyguncular* (*Le Gang Des Otages,* 1973/86) adlı film *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8 ve 9. fıkralarına göre çoğunlukla reddedilir. Üç üye bu görüşte olduğunu tekrar yazarken İçişleri Bakanlığı, Ret 7/8-9 yazar, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'ndan gelen temsilci ise bir şey yazmamış, belli ki filmi kabul etmiştir. Aynı fıkralara dayanarak oybirliği ile *Seks Filmi* (1977/93) adlı film reddedilirken "Polisiye ve adli yönden gereğinin yapılması ve PTT'nin haberdar edilmesi (Suça teşvik unsuru da görüldüğünden)" diye not düşülmüş, bir anlamda suç duyurusu yapılmıştır. *Manga* (*La Brigade,* 1976/119) adlı film 8. fıkraya göre reddedilir. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı üyesi de yer almış ve görüşünü şöyle yazmıştır: "Filmin bütünlüğü içerisinde serpinti halinde bulunan askeri görüşlerin herhangi bir sakıncası bulunmamaktadır" ve "Filmin genel imajı bakımından belgesel bir konuyu aksettirmekte olup; orak-çekiç görüntüsünün çıkarılması şartı ile kabulü reyindeyim". Yine 8. fıkraya dayanarak çoğunluk kararıyla *Şehirde İki Adam* (*Two Man in the City* [*Two Men in the Town*], 1973/128) filmi reddedilir; filmin özgün adı *Deux hommes dans la ville*'dir (İçişleri Bakanlığı ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, Kabul).

Nizamname'nin 7. maddesinin 4. fıkrası gereğince *Çiçekçi Kardeş* (*Brother Orchid,* 1974/93) adlı film sakıncalı bulunmuştur; üç üye 7/4 yazarken İçişleri Bakanlığı, "kabulü reyindeyim" yazar, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi ise bir şey yazmamıştır. *Tarihi Yol* (*La Route Historique,* 1974/125) adlı film de aynı fıkraya göre reddedilir ama Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcisi "kabulü reyindeyim" yazmıştır. *Şeytanla Randevu* (*Devil at O'Clock* [*Adalar Şeytanı*, *The Devil at 4 O'Clock*], 1977/9) adlı film de 4. fıkraya dayanarak sakıncalı bulunmuştur. *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8 ve 9. fıkraları gereğince İtalyan belgeselleri reddedilir, defterde adları yazılan beş belgesel: *The Superstitious, The Emerald of Death, Death of A Bounty Hunter, A Brother's Revenge* ve *Duel in The Eqlipse* (1977/63). Yine İtalya'dan gelen şu dört film de aynı fıkralara göre reddedilir, defterde adları yazıldığı şekliyle: *Killer of Blood Lastle, A Deal's a Deal Amigo, Shot First Laugh Last, Two Bags of Gold* (1977/66); bu kararda Komisyon Başkanı sadece 7/8-9 yazmış, diğer üyeler gerekçeye katıldıklarını tüm fıkraları tekrar yazarak ifade etmişler. Bu fıkralara dayanarak sakıncalı bulunan son film ise *Kadın Uğruna Düello-Asi Motosikletliler* (*The Dirty Gang*), 1973/86).

Nizamname'nin 7. maddesinin 5. fıkrası gereğince sakıncalı bulunan bir filmle ilgili karar şöyle: Çeşitli belgeseller arasında (1973/100) "2 No'lu kayıtlı olan film[in] (*Seni Seviyoruz*) *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrası gereğince sakıncalı olduğu[na] diğer 5 adet filmin de gösterilmesinde bir sakınca olmadığı" konusunda karar oybirliği ile çıkmıştır. *Macera Maceradır* (*L'Avanture C'est L'avanture,* 1973/118) adlı film 5. fıkra gereğince sakıncalı bulunurken Emniyet Müdür Yardımcısı üye ret oyu vermemiştir. *Nasıl Ölmeli* (*Kako Umreti* [*Si te vdiset*], 1974/54) adlı film aynı fıkraya göre reddedilirken İçişleri Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri ret oyu vermemiştir. *Paçavra Ormanı* (*The Garment Jungle,* 1974/113) da bu fıkra gereğince sakıncalı bulunmuştur. Tavernier'nin yönettiği *Saint Paul'ün Saatçisi* (*L'Horloger De Saint-Paul,* 1975/10) adlı film 5. fıkraya göre

sakıncalı bulunmuş ama bu karara İçişleri Bakanlığı, şartsız kabul yazmış, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcisi ret oyu vermemiş, diğer üç temsilci de Ret 7/5 yazmıştır. Özgün adı defterde yer almayan, 5. fıkraya göre çoğunlukla reddedilen *Taç'ın İncisi* (1975/142) adlı film için *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrasına dayanarak çoğunlukla reddedilmiştir. Metinde şartlı kabul veren "Komisyon Başkanı ile Basın Yayın" temsilcisinden söz edilmektedir [imzalar arasında Turizm ve Tanıtma Bakanlığı üyesinden söz edilmektedir, Basın Yayın Genel Müdürlüğü adı bulunmamaktadır]. Bu iki üyenin şerhi metin içinde yazım yanlışlarıyla yazılmış ve el yazısı kısmen okunamamıştır: "Madendeki grevci işçilerin […] toplu sözleşmeleri ve bunu telefonla üst makama iletmeleri şartı ile". Tam okunamayan bu kararda imzalarının altında Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcisi "Kabulu reyindeyim" diye şerh düşmüştür.

Defterde dört ret kararında herhangi bir fıkraya atıf yapılmaz. Aynı karar numarasına sahip (1973/71) iki farklı karar yer almaktadır. Bunlardan biri hem şartlı kabul hem de ret kararı barındırır. Çünkü Çin'den gelen altı adet belgesel vardır, bu filmler arasındaki "*Geyiklerin Ehlileştirilmesi* adlı filmin ekseriyetle reddine" karar verilmiştir, buna karşın herhangi bir şerh bulunmamaktadır. Ayrıca aynı kararda şöyle yazılmıştır: "Filmler halka gösterilirken Film Sansür *Nizamname*sinin 9. maddesine göre (Türkçe sözlü olmayan filmlerde Behemehal Türkçe izahat bulunması şart olduğuna göre) bu filmlerin alt yazılarda düzgün ve temiz bir dil ile ve güzel bir yazı ile izahat verilecektir. Filmler bu şartları havi olmaması halinde gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ekseriyetle karar verildi". Üç Alman belgeseli (1973/113) içinde *Weimar Cumhuriyetinde Afiş* adlı film çoğunlukla reddedilmiş, diğerlerine yurda girişi ve gösterim izni verilmiştir. Ancak ret kararı için "ekseriyetle" denmesine karşın karşı oy yazısı bu kararda da yer almamaktadır. Claude Lelouch'a ait olduğu anlaşılan *Bir Kız ve Tüfekler* (*Une fille Et des fusils,* 1974/25) adlı film, oyçokluğu ile reddedilirken üyeler hangi fıkrayı gerekçe gösterecekleri konusunda hemfikir değildir, her biri ayrı fıkraya atıf yapar (Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı, Ret 7/9; Millî Eğitim Bakanlığı, Ret 7/5-9 ve Emniyet Genel Müdürlüğü, Ret 7/7). *İpteki Adam* (*Man On A String,* 1977/40) adlı filmin kararı ne yazık ki tam okunamıyor, parantez içinde tahmin ettiğimiz sözcükler ya da okuyamadığımız kısımlar var: "*İpteki Adam* filmi seyredilmiş ve [konunun] Amerikan Federal Büro ile [mafya] arasındaki mücadelelerin hikayesinden ibaret bulunduğu anlaşılmıştır. 29 Mart 1977 […] TRT'nin seyredilmesini [istediği] *İpteki Ad*am senaryosunda […] gizli örgütleri ile Amerikan Haberalma Örgütleri arasında cereyan eden ve görüntü […] Berlin, Moskova […] senaryosuna uymadığından reddine [keza… film hakkında...]". Ancak filmin reddedildiği okunabilen kısımlardan anlaşılmaktadır.

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Bu defterde en çok 6. fıkraya dayanarak filmler reddedilmiştir: *Tehlikeli Kız* (*With These Hands,* 1973/71, [aynı sayı numaralı başka bir karar daha var]); *Hayata Küskünlük* (*Absences Répétées,* 1973/119); *Bulunmuş Çocuğun Hikayesi* (*Geschichten Vom Kübelkind,* 1974/40); *Biz Büyülenmişiz, Irina* (*Ukleti Smo İrina* [*Kolnati sme, Irina*], 1974/53, [Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı ile İçişleri Bakanlığı üyesi ret vermemiştir)]; *İşimiz Sevişmek* (*The Swinging Cheerleaders,* 1975/126);

Soyunsana-Soyunmak İster misin (*La Homme le Plus Sexy du Monde*) (1975/127); *Seks Adlı Oyun* (*Sex is the Name of the Game* [*Intimidades de una Cualquiera*], 1975/150); *Yaş 17* (*Love Play,* 1975/156); *Penelop* (*Penelope,* 1976/30); *Aşkta Yanılmıştık* (*On s'est Trompé d'histoire d'Amour,* 1977/16). Çok sayıda ismi olan *Bir Kadının Dört Yönü/Dört Yönlü Kadın/Bir Kadının Seks Raporu* (*Four Dimensions of Greta,* 1973/131) filmi de reddedilirken İçişleri Bakanlığı üyesi, "Çıplak kadın sahnelerinin çıkarılması şartı ile kabulü reyindeyim" diye yazmıştır. *Çok Rahat Birkaç Ay* (*Quelques Messieurs Trop Tranquilles,* 1974/37) adlı film 6. fıkraya dayanarak sakıncalı bulunmuş ama İçişleri Bakanlığı ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcileri "Filistin gerillalar da İsrail askerlerini öldürüyordu sözlerinin çıkarılması şartı ile" yazmışlardır. Bir kararda sekiz film (1977/44) künyede şöyle yer alır: 1) *Muhteşem Brunel* 2) *Tam Daire* 3) *Lautree* 4) *Korku* 5) *Fransız Pencereleri* 6) *Bütün Kahramanlar* 7) *Çıkış Yolu* 8) *Yumuşak Portakal*. Karar şöyle yazılmıştır: "[…] yurda girmesi ve halka gösterilmesinde bir sakınca yoksa da filmlerden *Yumuşak* isimli film *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince sakıncalı olduğuna ekseriyetle karar verildi". Turizm ve Tanıtma Bakanlığı adına temsilci "*Yumuşak Portakal* adlı film sinematek üyelerine gösterilmek şartı ile kabul" diye şerh düşmüştür. *Arslan Geldiğinde* (*Kad dodje Lav* [*Ko Pride Lev*], 1974/55) adlı film de 6. fıkraya göre oyçokluğu ile reddedilir, Millî Eğitim Bakanlığı üyesi ret vermemiştir.

Nizamname'nin 7. maddesine 6. fıkrasına dayanarak reddedilen bazı filmleri de yönetmenlerinin adıyla analım [defterde yönetmen adı bulunmuyor]: *Seks Hakkında Bilmek İstediğiniz Ama Sormaya Asla Cesaret Edemediğiniz Her Şey* adıyla Türkçeye çevrilmiş olan Woody Allen'ın yönettiği ve defterde *Seksten Korkmuyorum* (*Everything You Always Wanted to Know About But Were Afraid to Ask,* 1973/106) adıyla kayıtlı film bu fıkraya dayanarak reddedilmiştir. Pasolini'ye ait *Aşk Bahçesi* (*The Canterbury Tales* [*I Racconti di Canterbury*], 1973/108) reddedilmiştir. Fellini'nin yönettiği *Roma'da Aşk Başkadır/Fellini Roma* ([*Roma*], 1973/115) filminin kararında üyeler 7/6 yazarken sadece Turizm ve Tanıtma Bakanlığı üyesi bir şey yazmamış, bir anlamda şerh düşmüş, filmi kabul etmiştir. Alain Robbe-Grillet filmi *Eden Kahvesi Maceraları* (*L'Eden et Après,* 1974/4), *Koleksiyoncu Kadın* adıyla bilinen Eric Rohmer filmi künyede *Kolleksiyoncu* (*La Collectionneuse,* 1977/15) adıyla yer almaktadır, yasaklanan filmlerden biri de budur. Claude Miller filmi *En İyi İlerleme Biçimi* (*La Meilleure Façon de Marcher,* 1977/28) de 6. fıkraya dayanarak reddedilmiştir.

Şartlı Kabul Kararları

Defterdeki şartlı kabuller arasında "bu hali ile", "bu şekilde", "görüldüğü şekli ile" gibi koşul bildiren ifadeler bulunduğu için aşağıdaki kararlar da şartlı kabul sayılmıştır: *Seks x Seks/Sekse Susayan Kadın* (*Madame Bovary,* 1975/17) için "Müstehcen sevişme ve çıplak sahnelerin olmadığı görüldüğünden bu hali ile ve isminin de filmin esas adı olan Madam Bovary olarak ilave edilmesi şartı ile halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına karar verildi"; *Meksika Cinayeti* (*Trotsky,* 1975/56) için "Filmin orijinalinde baş tarafında geçen ve halka hitap eden kısmının çıkarılmış olduğu görüldüğü ve filmin de bu şekilde halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına karar verildi"; *Aşk Dediğin Laftır-Çılgınca Sevişenler* (*Liebe Ist Nur Ein Wort,* 1975/75) için "Filmde müstehcen sevişme sahnesi görülmediğinden bu hali ile halka gösterilmesinde bir sakınca olma-

dığına karar verildi"; *Çıplak Venüs* (*Venus in Furs,* 1975/129) için "Filmde müstehcen ve tahrik edici sahnelere rastlanmadığından filmin bu hali ile halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına oybirliği ile karar verildi" ve deftere *Les Expolite Erotique de Masiste* adıyla kaydedilen *Masist Amazonlar Ülkesinde-Tarzan Amazonlara Karşı* (1976/26) için yazılan "Filmin uzunluğu 60 (altmış) dakika olup görüldüğü şekli ile müstehcen bir duruma rastlanmamıştır. Yurda sokulmasında ve halka gösterilmesinde bir sakınca görülmemiştir" ifadeleri "şartlı kabul" sayılmıştır. Diğer şartlı kabuller ilgili başlıklar altında değerlendirilecektir.

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Çıplaklığa Paydos (*On Aura Tout Vu,* 1977/95) adlı filmin görüntülerinde bir sakınca bulunmamış, "Ancak, komedi türünde olan bu filmin Türkçeleştiğinde veya Türkçe altyazıları yazıldığında umumî terbiye ve ahlâka mugayir kelime ve cümlelerin bulundurulmaması ve filmin bu şekliyle tekrar görülmesi şartlarıyla kabul" edilmiştir. Bu kararda "umumî terbiye ve ahlâka mugayir" ifadeleri büyük harfle yazılmıştır. *Kadınlar Savaşı* (*The Amazons,* 1977/112) için yazılan kararda küçük farklarla ve benzer şekilde filmin görüntülerinde bir sakınca bulunmadığı yazılmış "Ancak, filmin Türkçeleştirildiği ve/veya alt yazıları yazıldığında 'umumî terbiye ve ahlâka mugayir' kelime ve cümlelerin bulundurulmaması ve filmin son haliyle tekrar görülmesi" şartı ileri sürülmüştür.

Bone Çetesi ([*Bonnot Çetesi/La Bande à Bonnot*], 1975/34) için "Çete mensuplarından birinin lokantada ve arabanın içinde kolu ile yaptığı çirkin hareketi gösteren sahnenin çıkarılması" istenmiştir.

Aile, Evlilik, Kadın-Erkek İlişkileri

Paris'te Son Tango (*Last Tango in Paris,* 1973/82) için "Dans salonunda erkek ve kadının salondaki kötü hal ve hareketleri ile ikisinin yalnız olarak salonun bir köşesinde karanlıkta yaptığı hareketler ve konuşmalar"a itiraz edilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı, Ret 7/6). Defterde "Quando le Donne persore La code" şeklinde yanlış yazılan ama *Quando le Donne Persero la Coda* olması gereken *Beş Erkeğe Bir Kadın* (1974/130) filminde "Filmin sonunda kızı satın alan adama kadının söylediği 'profesyonel orosbu [orospu] oldum' sözünün çıkartılması şartı ile ekseriyetle karar" alınmış, karara Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'ndan gelen üye "filmin altyazılarının yapıldıktan sonra tekrar görülmek şartı ile" diye şerh düşmüşlerdir. *Yumurta* (*L'oeuf,* 1975/23) adlı filmde "Erkeğin evli metresinin evine girdikten sonra kadının kocasının kendi isteği ile evden çıkarak onları başbaşa bıraktığı sahne" karara yazılmıştır, bu kararda İçişleri Bakanlığı temsilcisi Ret 7/6 yazarak şerh düşer.

Müstehcenlik

Kadınlara Zulmedenler-Cadılarla Yatanlar Sadistler (*Hexen,* 1975/66) adıyla kaydedilen "Filmin Türkçe dublajı veya altyazısında müstehcen sözlere yer verilmemek" koşulu kararda yer almaktadır.

Cinsel Saldırı

Kadınlara Zulmedenler-Cadılarla Yatanlar Sadistler (*Hexen,* 1975/66) için "Rahibenin hapiste işkence yapan şişman adam tarafından ırzına geçildiği sahne" ve "2 Erkeğin bir kıza merdiven altında tasallut ettiği sahne"lerin çıkarılması istenmiştir.

Dans, Çıplaklık, Öpüşme, Sevişme

"Umumî terbiye ve ahlâk" başlığı altında en çok koşulun çıplaklık, sevişme, öpüşme sahnesi içeren filmler için yazıldığı gözlenmiştir. Defterin en bilinen filmi kuşkusuz *Paris'te Son Tango*'dur (*Last Tango in Paris,* 1973/82). Bu filmin kararında "Filmdeki kadının çıplak olarak görülen bütün sahnelerin", "Kadının banyodan çıktıktan sonra havlu ile ayakta önü açık olarak görülen kısım", "Kadının banyo küvetinin içinde ayakta çıplak olarak görüldüğü ve bu hali ile erkek tarafından omuzuna alındığı sahne", "Erkeğin pantolununu indirdiği sahne" ve "Kadın ve erkeğin bir sevişme sahnesi esnasında kadının erkeği sevmesi ve öpmesi ve bilahare elini erkeğin vücudunda dolaştırması esnasındaki konuşmalar"ın çıkarılması istenmiş, bu karara Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi Ret 7/6 yazmıştır.

Bir Adam Ölmüştür (*Un Homme Est Mort,* 1974/42) adlı filmin kararında bir sakınca olmadığı yazıldığı halde üç tane ortak şerh/şart olduğu için bu filmi oyçokluğu ile şartlı kabul almış sayacağız. Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı, Millî Eğitim Bakanlığı ve Emniyet Müdür Yardımcısı üyeler, "Kadınların çıplak olarak dans ettikleri sahnelerin çıkarılması şartı ile" yazmış, oysa İçişleri Bakanlığı'ndan gelen üye "Şartsız kabulü reyindeyim" diye not düşmüştür. *Acı İfade* (*La Gueule Ouverte,* 1974/132) filminde "Sarışın kadınla çocuğun sevişme sahnesinin başından sonuna kadar (çıplak ve tuvalete gittiği ve bütün münasebetleri belirten) sahneler", "Göğüs uçlarının çıplak görülen sahneler" ile "Kadın öldükten sonra soyulup edep yeri de dahil olmak üzere çıplak vücudunun görüldüğü sahnelerin çıkarılması şartı ile" diye karar yazılmış, bu kararda Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı şerh düşmüştür (Ret 7/6).

Çılgın Aşıklar (*L'amour* 1974/102) adlı "Filmin 1. kısmındaki kadının göğüs uçlarının göründüğü kısımların"; *Dul Couderg* (*La Veuve Couderg,* 1974/103) adlı filmde "Kadınla erkeğin çayırda sevişme sahnelerindeki kadının göğüs uçlarının göründüğü sahne" ve "Kadının çocuğa meme verdikten sonra göğsünün uzun müddet göründüğü kısımların"; *Bir Zamanlar Bir Polis Vardı* (*Il etait une Fois un Flic*) (1973/116) adlı filmde "Çıplak kadının vurulduğu zaman sola yattığı anda arkadan görüldüğü sahne"nin; *Yumruk Hakkı* (*Invicible Boxer,* 1974/119) adlı filmde "Kadınla erkeğin çırılçıplak olarak seviştiği sahnenin"; *Şeytan'ın Oyunu* (*Chi l'ha Vista Morire,* 1974/123) adlı filmde "Kızla erkeğin sevişme sahnesi ile öldürülen kızın soyunmaya başladığında göğüs uçlarının göründüğü sahne ile çırılçıplak vaziyette görüldüğü sahnenin"; *Paulina 1880* (1975/19) adlı filmde "Yatakta çıplak sevişme sahnesinden kadının erkeğin üzerinde bulunduğu sahnenin"; *Başkaları* (*Les Autres,* 1975/137) için "Aynı yerde kadının çıplak olarak göründüğü sahne" ile "Kadınla erkeğin yatakta çırılçıplak sevişme sahnesinin tümünün"; *Hüküm* (*Verdict,* 1976/64) adlı filmde "Kızın çırılçıplak göründüğü sahnenin"; *Macera Peşinde* (*Back Fire,* 1977/24) için "Müstehcen sevişme sahnelerinin ve uzun öpüşme sahnelerinin"; *Ehliyet* (*Le Permis De Conduire,* 1977/45) adlı filmde "Kadının çıplak olarak görüldüğü sahnenin" çıkarılması kararlara yazılmıştır.

Tatlı Tebessüm (*La Mortadella,* 1973/103) adlı filmde "Banyodan sonraki kadının çıplak olarak görüldüğü sahnelerinin çıkarılması şartı" karara yazılırken bu kez şartlı kabule karşı çıkan ve filmin kabul edilmesini savunan iki üye vardır: İçişleri Bakanlığı ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı tem-

silcileri "Kesintisiz Kabul" yazarlar. *Franz* (1973/125) adlı filmde "Kadının çırılçıplak olarak yatakta yüzükoyun yatması ile diğer çıplak sahnelerin" de çıkarılması istenirken Millî Eğitim Bakanlığı üyesi 7/6'ya göre reddedilmesi yönünde oy kullanmıştır. *Suçsuzlar* (*Les Camisards,* 1974/1) adlı filmde "Kadın ve Adamın çıplak olarak sudan çıktığı sahnenin çıkarılması" istenirken Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/4-5 ve Emniyet Müdür Yardımcısı üye 7/4'e dayanarak reddedilmesini savunmuştur. *İtimad* (*Notorious,* 1974/9) adlı filmde "Uzun süren öpüşme sahnelerinin çıkarılması şartı ile yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına ekseriyetle karar" verilirken İçişleri Bakanlığı ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı üyeleri "Arapça altyazılarının çıkarılması şartı ile" diye şerh düşmüşlerdir. *Dehşet Saçan Karateci Danimarka'da* (*Adventures in Denmark,* 1974/20) adlı filmde "Atın önündeki çıplak kadının gözüktüğü sahnenin çıkarılması" oyçokluğu ile kabul edilmiş, Millî Eğitim Bakanlığı üyesi "Atın önündeki çıplak kadının", "göğüs uçlarının" görülmesi nedeniyle "Soyunan kızı gösteren sahnelerin çıkması reyindeyim" diye şerh düşmüştür. *Delikanlılar* (*Les Zozos,* 1974/26) adlı filmde "Erkeğin İsveçli kızla çıplak sevişme sahnesi" ile "Erkeğin çimlerin üzerinde sevişme sahnelerinin çıkarılması" talep edilmiştir. Bu karara Komisyon Başkanı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri Ret 7/6 yazmıştır. *Savaşa Kimse Gelmese İdi* (*Suppose They Gave A War and Nobody Came,* 1975/11) adlı filmde "1. kısımda iki kadınla erkeğin yattığı sahnenin çıkması şartı" ileri sürülmüş Komisyon Başkanı olan Vali Yardımcısı Ret 7/8 yazmış, Emniyet Müdür Yardımcısı ise Ret 7/7-8 yazmıştır. *Yumurta* (*L'oeuf,* 1975/23) adlı filmde "(Macidin) karısını ve dostunu evindeki odanın anahtar deliğinden seyrettiğinde kadının ve erkeğin ayakta çıplak olarak göründüğü sahnelerin çıkarılması" istenmiş, İçişleri Bakanlığı temsilcisi Ret 7/6 yazmıştır. *Cennet Kuşu* (*L'uccello Migratore,* 1974/33) adlı filmde "Kız talabe [talebe] ile öğretmenin yatakta çıplak olarak seviştikleri sahne" ile "Erkek öğretmenin deniz kenarında arkadan çıplak olarak göründüğü sahnenin çıkarılması" istenmiş, Komisyon Başkanı ile Millî Eğitim Bakanlığı üyesi filmin 7/6'ya göre reddini savunmuştur. *Yaşamak Zamanı* (*Le Temps de Vivre,* 1974/34) için "Kadının banyodan çıktıktan sonra yatak üzerinde erkeğin kadının ellerini göğüslerinde gösterildiği sahnelerin çıkarılması" istenirken Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Öğretmenin Fidel Kastro'ya benzetilen sahnenin ayrıca çıkarılması" ve "Kızın şarkı söyleyen bir kıçı var ifadesi" diye şerh düşmüştür.

Özel Gösteri (*Projection Privee,* 1974/47) için "Halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına ekseriyetle şartlı olarak kabul edildi" yazılmasına karşın herhangi bir gerekçe yazılmamıştır. Ancak Komisyon Başkanı ve Emniyet Müdür Yardımcısı, Ret 7/6 ve İçişleri Bakanlığı, "Havuz başındaki kadının çıplak olarak önden görülen sahnenin çıkarılması şartı ile" diye şerh yazmışlardır.

Cinsel Organların Görünmesi

Kraliçe için Zor Gün (*Rude Journée Pour la Reine*, 1975/33) adlı filmde [özel isimdeki takının yazıldığı şekliyle] "Jeanne'nin hizmetçi olarak gittiği evde bulunan çıplak erkeğin, erkeklik organının göründüğü sahnenin"; *Düşmüş Kadınlar-Seks Kadınları* (*Die Spalte*), 1975/45) adlı "Filmin baş sahnelerinde gözüken erkek ve kadınların cinsel organlarının göründüğü kısımların" ve *Gece Bekçisi* (*Il Portiere Di Notte,* 1975/113) adlı filmde "Maks'ın genç çocuğu uyandırırken çocuğun tenasül uzvunun göründüğü sahne-

nin" de çıkarılması istenmiştir. *Önemli Olan Sevmektir* (*L'important c'est D'aimer,* 1977/17) adlı filmde "Toplu sevişme sahnesi", "Suni alet takma sahnesi" ve "Tüm çıplak ve tenasül uzuvlarının göründüğü sahnelerin çıkarılması" koşul olarak ileri sürülürken Komisyon Başkanı filmin 6. fıkraya göre reddedilmesi gerektiğini savunur. Yabancı adı künyede "*L'Infevmeria*" şeklinde yazılan *Dar Kalça* (*The Nurse,* 1977/116) adlı filmde "Hastabakıcı kızın havuza atlarken edep yerlerinin göründüğü sahnenin çıkarılması şartı" ileri sürülmüştür.

Seyretme (Röntgencilik)

Yumurta (*L'oeuf,* 1975/23) adlı filmde "(Macidin) karısını ve dostunu evindeki odanın anahtar deliğinden seyrettiğinde kadının ve erkeğin ayakta çıplak olarak göründüğü sahnelerin çıkarılması" istenmiştir, düşülen şerhten daha önce söz edilmişti.

Argo, Küfür, Kötü Söz

Beş Erkeğe Bir Kadın (*Quando le Donne persore La code* [*Quando le Donne Persero la Coda*], 1974/130) adlı "Filmin sonunda kızı satın alan adama kadının söylediği 'profesyonel orosbu oldum' sözünün çıkartılması şartı" kayıtlara geçerken Komisyon Başkanı ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı üyesi "Filmin altyazılarının yapıldıktan sonra tekrar görülmek şartı ile" diye not düşerler. *Düşmüş Kadınlar-Seks Kadınları* (*Sie Spalte* [*Die Spalte*], 1975/45) adlı filmde "Türkçe dublajında da argo ve müstehcen kelimeler yer verilmemek şartı ile yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına karar" verilmiştir.

Cinsel Kimlikler

Kelebekler Hürdür (*Butterflies are Free,* 1973/72) adlı filme üç temsilci benzer şerh düşmüştür. O nedenle şartlı kabul içinde değerlendirilmiştir. Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı ile Emniyet Müdür Yardımcısı üye, "Homoseksüel kelimesinin çıkması şartı ile" diye yazmış, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "1) Evlenmek bir taahhüttür altına giremem. 2) Sen homoseksüel misin? 3) Çok seksiyim. 4) Ama çocuk [okşarken] kızın söylediği (göğsüm) kelimelerinin çıkarılması şartı ile" diye şerh düşer. *Gece Bekçisi* (*Il Portiere Di Notte,* 1975/113) adlı Liliana Cavani'ye ait filmde "Hapishanede iki erkeğin cinsi münasebetini gösterir sahnenin çıkartılması şartı ile (Homoseksüel)" diye yazılmıştır. *Başkaları* (*Les Autres,* 1975/137) adlı "Filmin jenerikten öncesi iki kadının yatakta sevişme sahnesi"nin çıkarılması talepler arasındadır. *Kedi ile Fare* (*Le Chat et La Souris,* 1976/108) adlı "Filmin başında ve sonundaki sevicilik sahnesinin çıkarılması" da koşullar arasında yer almaktadır.

Suç, Şiddet

Kadınlara Zulmedenler-Cadılarla Yatanlar Sadistler (*Hexen,* 1975/66) adlı filmde "2 Rahibenin birbirlerini kırbaçladıkları sahne"nin ve *Suspiria (*1977/102) adlı "Filmde ama piyanistin köpeği tarafından parçalanmak suretiyle dehşet veren bölümün çıkarılması" koşullar arasında yer alır.

Uyuşturucu Madde

Bir Zamanlar Bir Polis Vardı (*Il etait une Fois un Flic…,* 1973/116) adlı filmde tam okunamayan kısımlar bulunmaktadır, ama "eroin kaçakçılığında Türkiye'de ölmüş birinin […] sözünün çıkarılması şartı ile ekseriyetle sakıncalı olmadığına karar" verilmiş ancak oyçokluğu ile karar alındığı yazılmakla birlikte kararda şerh bulunmamıştır.

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)

Kirli Yüzlü Melekler (*Angels with Dirty Faces,* 1974/90) filminde "Çocukların polisi küçük gördükleri ve başına domates attıkları sahnenin çıkarılması şartı" kayda geçmiştir (Komisyon Başkanı Vali Yardımcısı, Ret 7/4-8).

Mustafa Kemal Atatürk

Atatürk Türkiye Cumhuriyeti'nin Doğuşu (1973/83) adlı filmde bir sakınca bulunmamış ve "alt yazı veya Türkçe dublajı yapıldıktan sonra tekrar tetkik edilmek üzere görülmesi" konusunda şartlı kabul kararı verilmiştir.

İdeoloji ve Siyaset: Komünizm Propagandası

"La Bonie A Bonnot" adıyla kayda geçen *Bone Çetesi* (1975/34) adlı film için [*Bonnot Çetesi, La Bande à Bonnot, 1968*] "Filmin baş tarafında Anarşistler başlığı altında çıkan Kropotkin'e ait anarşizm öven yazılı pasajın" çıkarılması ve "Anarşizm ve diğer ideolojik konuları teşvik eder mahiyetteki diyaloglara yer verilmeden Türkçe dublajı yapıldıktan sonra tekrar görülmesi" talep edilmiştir. Komünizmin adı geçmese de bu kapsamdaki bazı kararları bu başlıkta anmak mümkündür: Çin'den gelen altı belgesel (1973/71) içinde yer alan *Spor Okulu*, *Bugünkü Çin*, *Büyük Kültür Devrimi Sırasında Kazarak Çıkarılmış Olan Tarihi Eserler* ve *Yeraltından Çıkarılan 2100 Yıl Önceki Bir Eski Mezar* adındaki filmler oybirliği ile kabul edilmiş, ayrıca *Akupunktur Anestezisi* adlı film için "proleter devrimden sonra anestezinin daha fazla geliştiği", "Bu çalışmaların Mao'nun stratejisine uygun olduğu […]" ve "Mao'nun resmi bulunan sahnenin çıkarılması" oyçokluğu ile istenmiştir; buna karşın kararda şerh bulunmamaktadır. *Tatlı Tebessüm* (*La Mortadella,* 1973/103) adlı "Filmin başındaki kızıl bayraklarla yürüyüş sahnesi"nin çıkması istenirken İçişleri Bakanlığı ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı üyeleri "Kesintisiz Kabul" yazmıştır. Beş belgeselin yer aldığı (1974/30) bir kararda bu belgesellerden biri için (*E.T.A. Hoffmann*) aynen yazarsak "filmdeki Karl Marksa [Marx'la] ilgili pasajın çıkarılması şartı" ile diye karar yazılmıştır. *Dul Couderg* (*La Veuve Couderg,* 1974/103) adlı filmde "Enternasyonal Başaracak Faşizm Düşecek yazılı afiş"in çıkarılması istenmiştir. *Papazın Günahı* (*Il Prete Sposato,* 1975/18) adlı filmde de "Orak çekiç resimli Wokswagen [Volkswagen] arabanın göründüğü sahnenin çıkarılması" koşul olarak yazılır. Tek bir kararda "komünizm" ifadesi geçer. *Sutjeska* (1975/5) için "Filmin sonlarına doğru halka hitaben yapılan konuşmada 'hepimiz komunistiz' sözünün çıkartılması şartı ile ekseriyetle bir sakınca olmadığına" dair karar verilmiştir. Komisyon Başkanı ve Emniyet Müdür Yardımcısı temsilcisi Ret 7/5 yazmışlar, bu kararda Genelkurmay Temsilcisi Albay da komisyon üyeleri arasında yer almıştır. Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu'na ait olan çok sayıda film arasında yer alan *Politika ve Hükümet-Görerek Araştırma* (1976/57) adlı film için "Lenin'in portresi görüldüğünden bu isimleri yazılı olan 2 film[in] Yaykur genel müdürlüğünce görülerek bir karara varılması" da istenmiştir.

Etnik Kimlikler, Millî Hisler, Başka Milletler

İtimad (*Notorious,* 1974/9) adlı filmde "Arapça alt yazılarının bulunmaması" is-

tenmiş; vurgulamak için İçişleri Bakanlığı ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı üyeleri "Arapça altyazılarının çıkarılması şartı ile" diye not düşmüşlerdir. *Supriz [Sürpriz] Paketi* (*Surprise Package,* 1976/138) için "Filmdeki tüm Anadolu kelimelerinin yerine başka bir deyim kullanılması şartı ile yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" dair karar yazılmış ve "Anadolu" sözüne itiraz edilmiştir.

Dinlere İlişkin Konular

Vahşi Atlılar (*The Horsemen,* 1974/109) adlı filmde "Ömer Şerif'in Kuran-ı Kerim'den bir sahife koparak ayağına yapıştırdığı sahnenin çıkartılması şartı", *Seni Ne Kadar Seviyorum* (*How Do I Love Thee?* 1975/22) adlı filmde "Dini hisleri rencide edebilecek mahiyetteki sözlerin diyalogların çıkartılması ve Türkçe dublajında da buna yer verilmemesi şartı" kayıtlara geçmiş, *Kadınlara Zulmedenler-Cadılarla Yatanlar Sadistler* (*Hexen,* 1975/66) için de "Rahibenin hapiste işkence yapan şişman adam tarafından ırzına geçildiği sahne"nin çıkarılması istenmiştir.

Eğitim

Cennet Kuşu (*L'uccello Migratore,* 1974/33) adlı filmde "Kız talebe ile öğretmenin yatakta çıplak olarak seviştikleri sahne" ile "Erkek öğretmenin deniz kenarında arkadan çıplak olarak göründüğü sahnenin çıkarılması" istenmiştir (Komisyon Başkanı ve Millî Eğitim Bakanlığı, Ret 7/6). *Yaşamak Zamanı* (*Le Temps de Vivre,* 1974/34) adlı filme, müstehcenlik ve çıplaklıkla ilgili şartlı kabul kararı çıkarken Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisinin yazdığı şerh dikkat çekmektedir. Temsilci, "Öğretmenin Fidel Kastro'ya benzetilen sahnenin" de çıkartılmasını talep etmiştir. *Asi Motosikletliler* (*Verbrechen Nach Schulschluss,* 1975/148) adlı "Filmin başlangıcında sanat öğretmeninin erkek öğrencisinin baktığı albüm sahnesinin çıkartılması" istenmiştir.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Altyazı, Dublaj, Dil, Jenerik

Farklı koşullarla birlikte *Paris'te Son Tango* (*Last Tango in Paris,* 1973/82) filminin "Dublaj veya alt yazısı yapıldıktan sonra tekrar görülmek" koşulu karara yazılmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı, Ret 7/6). *Atatürk Türkiye Cumhuriyeti'nin Doğuşu* (1973/83) adlı "filmin yurda girmesi ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmamakla beraber halka gösterilmeden evvel alt yazı veya Türkçe dublajı yapıldıktan sonra tekrar tetkik edilmek üzere görülmesi" kayıtlara geçmiştir. *Öldüren Yumruk-Karateciler Geliyor* (*The Swift Fist,* 1974/17) için "Filmin Altyazısı veya dublajı yapıldıktan sonra filmin tekrar görülmesi kaydı" bu film için de geçerlidir. Daha önce defterde "*Bone Çetesi*" ismiyle kaydedildiğini not düştüğümüz *Bonnot Çetesi* (1975/34) için çeşitli koşullardan sonra "Türkçe dublajı yapıldıktan sonra tekrar görülmesine" dair oybirliği ile karar çıkmıştır. *Meksika Cinayeti* (*Trotsky,* 1975/41) için "filmin yurda girmesinde bir sakınca olmadığına filmin Türkçe dublajı ile alt yazının yapıldıktan sonra tekrar görülmesi şartı" getirilmiştir. *Düşmüş Kadınların Sonu* (*Eros Center,* 1976/11) için "Filmin jeneriğinin getirilmesi ve ayrıca filmin dublajının yapıldıktan sonra tekrar görülmek kaydı" karara yazılmıştır. *Ölmeyen Fazilet Nesimi-Topal Timur ve Nesimi/Nesimi* (1977/41) için "Türkçe Dublajı yapıldıktan sonra tekrar görülmek şartı" getirilmiştir.

Aynı sayı numaralı başka bir karar daha olduğunu yazmış olduğumuz filmlerden biri Çin'den gelen altı belgeseldir (1973/71), kararı olduğu gibi aktaralım: "Filmler halka

gösterilirken Film Sansür *Nizamname*sinin 9. maddesine göre (Türkçe sözlü olmayan filmlerde Behemehal Türkçe izahat bulunması şart olduğuna göre) bu filmlerin alt yazılarda düzgün ve temiz bir dil ile ve güzel bir yazı ile izahat verilecektir. Filmler bu şartları havi olmaması halinde gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ekseriyetle karar verildi" ifadesi yer almıştır. *İtimad* (*Notorious,* 1974/9) için "Arapça alt yazılarının bulunmaması" (çıkarılması anlamında) koşullar arasında yer alır.

Gösterimin Sınırlanması

Amore (1976/27) adlı filmin yalnızca Fransız Kültür Merkezi'nde gösterilmesine dair alınan karara İçişleri Bakanlığı temsilcisi şerh düşmüştür, "Kadınla erkeğin münasebet halindeki son kısmının çıkarılması şartı ile". *Jorj Kimdir* (*George Qui?,* 1976/28) filmi için de "Yalnız Kültür Merkezinde gösterilmek şartı" kayıtlara geçmiş, Millî Eğitim Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı üyeleri "Filmde iki kadının öpüşme sahnesi" ile "Yatakta yatan kadın ve erkeğin sırt üstü yatış sahnesinin çıkartılması şartı ile" diye şerh düşmüştür. *Madrit'te Ölmek* (*Morire a Madrid* [*Mourir a Madrid*] (1976/24) için onay verilirken "yurda girmesi ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmamakla birlikte Simultane tercümesi yapılamadığından mezkûr filmin Kültür Merkezinden başka bir yerde gösterilmemek şartı ile ekseriyetle karar verildi" yazılmış, İçişleri Bakanlığı temsilcisi Ret 7/5 diye filmin reddedilmesini savunmuştur. *Ve Baş Döndürücü Yolculuk Başladı* (*E Comincio il viaggio nella vertigine,* 1976/25) için bir sakınca bulunmaz ve "Not: Her ne kadar yurda girmesinde bir sakınca yoksa da film yalnız İtalyan Kültür Merkezinde gösterilmek üzere karar verildi" şeklinde bir ifade yazılmıştır. *Yanmış Zahire Anbarları* (*Les Oranges Brulees,* 1976/32) adlı filmin yalnızca "Fransız Kültür Merkezinde gösterilmek şartı ile yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına karar" verilmiştir. *Men of Brazil* (1977/88) için okunamayan yerler olmakla birlikte karar şöyle çıkar: "Filmin bu hali ile […] şartı ile münhasıran derneğe mensup üyelere göstermek kaydı ile oynatılmasına oybirliği ile karar verildi".

Uzman Görüşüne Başvuru

Stalingrat Savaşı (*La Bataille Stalingrat,* 1975/138) adlı filmin "halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına karar verildi" yazılmış ancak Genelkurmay temsilcisinden görüş alınması için not yazılmış, uyarı düşülmüştür. Çok sayıda film arasında yer alan ve Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu'na ait olan *Politika ve Hükümet-Görerek Araştırma* (1976/57) için "Lenin'in portresi görüldüğünden" isimleri yazılı olan iki filmin Yaykur Genel Müdürlüğü tarafından görülüp karara varılması istenmiştir.

Diğer

Bağlamını bilmediğimiz koşulları bu başlıkta değerlendirmekteyiz. Üç belgeselden biri olan *Polonya'nın Manzaraları* (1974/69) için "filmde gösterilen salonda yapılan konuşmanın çıkarılması" istenmiştir, bu kararda Emniyet Müdür Yardımcısı temsilcisi 1. ve 5. fıkralara göre filmin reddini savunmuştur. *Kuşku* (*Il Sospetto,* 1975/132) için "Filmin son kısmındaki adamın (Emilyo) söylediği (Biz mutabakata varmıştık sözünün çıkarılması şartı)" ve *Otostop* (1977/111) için "Filmin sonunda motosikletli gençlerin yola yağ döktükleri sahnenin çıkarılması" şart olarak ileri sürülmüştür.

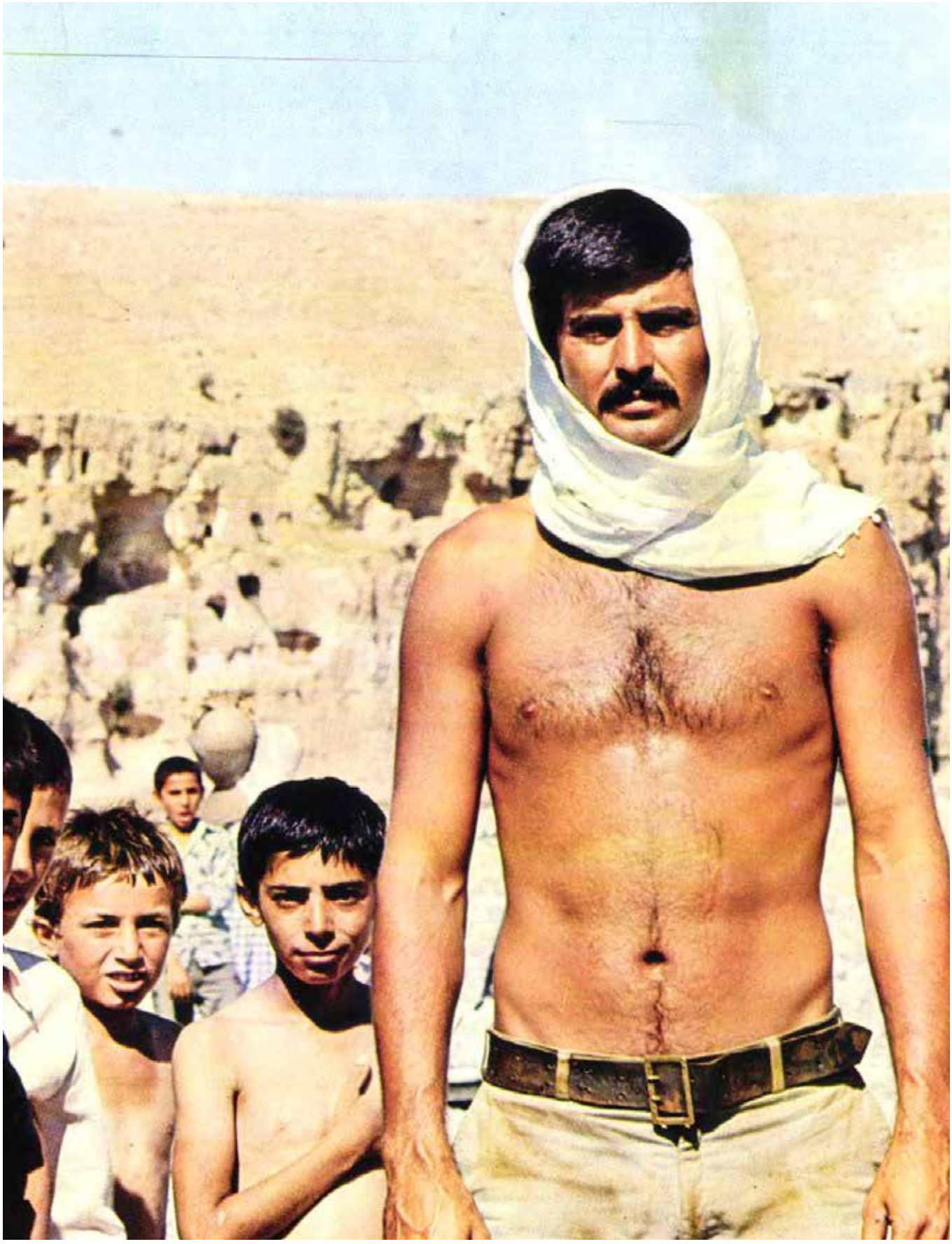

(*Nehir*, Yön.: Şerif Gören, 1977)

KARAR DEFTERİ
1975-1976-1977

[Film Karar Defteri 1975-1976-1977 B – İl Komisyonu]

Film Karar Defteri 1975-1976-1977 adlı defterde çok sayıda film, cinsellik, müstehcenlik, çıplaklık, güvenlik, ekonomi, yoksulluk, sınıfsal sorunlar, dinler, hukuk ve adaletle ilgili konularda gerekçeler ileri sürülerek sansüre uğramıştır. Kararlar büyük bir oranda Nizamname'ye doğrudan atıf yapılarak alınmış, her karar için de madde ve fıkralara atıf yapılsa bile mutlaka gerekçe yazılmıştır. Bütün gerekçeler Nizamname'nin 7. maddesinin "gayelerden birine matuf olan filmler gösterilmesine müsaade edilmez" açıklamasının altında yer alan fıkralara atıf yapılarak sansürlenmiştir. Kararlar içerisinde 6 fıkraya 22 kez, 5 fıkraya 5 kez, 1 ve 2 fıkraya 1 kez atıf yapılmıştır. Aynı anda hem 5 hem de 8. fıkraya dayanan bir; aynı anda 2, 3, 6, 8 ve 10. fıkralara atıf yapılan da bir karar defterlerde yer almaktadır.

Öncelikle sakınca bulunmadan kabul kararı verilmiş bazı filmlere ilişkin şerhlere bakmakta yarar vardır. *Lokum Gibi* (*Against Truth*) (1975/261) filmine İçişleri Bakanlığı üyesi "1. kısımda kadının üstünde bulunan erkek sahnesinin çıkarılması" şartıyla" diyerek şerh yazmıştır. *Evlilik Gecesi-Evlilikte İlk Gece* (*Wedding Night*) (1976/13) adlı filmde İçişleri temsilcisi "6. kısımda yatakta sevişme sahnesi" ve Emniyet Müdürlüğü temsilcisi "6. kısımda yatakta sevişme sahnesi hariç" diyerek şerhini belirtmiş; *Harbin Bana Hatırlattıkları* (*Of Those Whom I Remember And Cherish*) (1976/17) filmine Emniyet Müdürlüğü temsilcisi "Arada siyasal sözlerle askeri propaganda yapıldığı kanaatiyle RED" demiş; Sovyetler Birliği'nden geldiği yazılan *Kanlı Savaş* (*Hot Snow*) filmi için de (1976/16) yine Emniyet Müdürlüğü temsilcisi "Sondaki gösterilerin çıkarılması şartıyla" diyerek şerh düşmüştür. *Kanun Benim* (*Giystizlere Sfida La Citta - One Just Man*) (1976/142) filminde Millî Eğitim temsilcisi "Filmdeki İtalyan Komünist Partisi'nin afişini posterin orak çekiçli kısmın çıkarılması şartıyla evet" yazmış; *Krallar Çarpışıyor* (*The Man From Hong Kong*) (1976/185) filminde İçişleri Bakanlığı temsilcisi "2. kısımda erkek ve kadın yatakta sevişme sahnesinin tümüyle çıkması şartı ile" diye şerh düşmüş; *Uçur Beni* (*Fly Me*)

(1976/134) filminde ise Emniyet Müdürlüğü temsilcisi "2. kısımda yatakta sevişme, 5. kısımda banyo küvetinde kadın erkek sahnesi, 6. kısımda kadının ipini yatakta çözme sahnesi hariç" yazarak şerhini düşmüştür. *Gönüllü Yosma* (*La Maison Des Filles Perdues*) [*The House of the Lost Dolls*, Pierre Chevalier, 1974] (1970/70) adlı film için ise karar tespit kararı gibi yazılmıştır. Kararın künyesine "Savcılık!" diye not düşülmüş ve tam olarak şunlar belirtilmiştir: "İlgi: 5.3.1976 gün C. Savcılığı Basın Bürosunun 1976/87 sayılı yazısı: Tetkiki istenen *Gönüllü Yosma* filminin fragman ve parçalarının Emniyet Sarayı'nda 17.3.1976 günü görüldü. Mezkûr filmin 1975/279 sayılı Film Kontrol Komisyonu karar defterinde, belirtildiği üzere, film görüldüğü kadarıyla müstehcen sahneler olmadığına karar verilmişse de muhtelif yerlerinde kopukluklar olduğu tespit edilip kayda geçilmişti. Bu kere görülen fragman ve parçaların komisyondan geçmeyerek sonradan filme ilave edildiği anlaşılmıştır. Bilgilerinizi rica ederiz". Bir başka tespit kararı ise *Eğlence Kadınları* (*Pigalle Carrefour Des Illusions*) (1976/124) adlı filmin için alınmıştır: "Özen Film Kurumu tarafından ithal edilen *Eğlence Kadınları* isimli filmin İstanbul Film Kontrol Komisyonu'nun 22.10.1975 tarih ve 1975/280 sayısı ile halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına karar verilen iş bu filmin, aynı film olup olmadığı ve kontrolden sonra filme müstehcen sahnelerin ilave edilip edilmediği istendiğinden, müsadere edilen her üç kopyanın tümü komisyonumuzca 3.6.1976 ve 8.6.1976 günlerinde mühürleri açılarak tekrar görüldüğü 1) Aynı film olduğu, 2) Evvelki kararımızda belirtildiği gibi müstehcen sahnelere girişlerde aynı kopukluklar olduğu ve bu kopuklukların ilave edilmediği, ayrıca müstehcen sahnelere rastlanılmadığına dair iş bu tutanak tarafımızdan tanzim ve imza edilmiştir. 8.6.1976".

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Umumî terbiye ve ahlâk kapsamında şu kararlardan söz edebiliriz: *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına dayanılarak *Çapkın Kızlar* (*L'educanda*) (1977/32) filmi "umumi terbiyeye ve genel ahlaka mugayir bulunduğundan" reddedilmiş, yine aynı fıkraya dayanılarak *Genç Kayakçılar* (*The Ski Bum*) (1976/160) filminde "esrarkeş bir gencin, aile düzenine yakışmayan davranışlarını konu alarak işlediğinden ve ahlaka aykırı söz ve sahneler bulunduğundan" ret kararı verilmiş ve Romanya'dan gelen *Kahraman Komiser* (*A Police Inspecter Accuses*) [*Un comisar acuzã*, Sergiu Nicolaescu, 1974] (1976/133) isimli film *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrasına dayanılarak "bugünkü ortamla bağdaşmayan bir konuyu işlediğinden" reddedilmiştir. *Nizamname*'nin 7. maddesinin 2, 3, 6, 8 ve 10. fıkralarına dayanılarak reddedilen *Otobüs* (*The Bus*) (1975/319) filminde ise "gayri ahlaki sahneler" bulunduğu belirtilmiş; *Çıldırtan Kıskançlık* (*Jealousy and Medicine*) (1976/211) adlı film için "aile düzeni içinde bulunması gereken ahlak mefhumunu yok" etmesi nedeniyle ve başka gerekçelerle birleşerek 6. fıkraya göre ret kararı verilmiş; *Kızların Sevgilisi* (*Aber Johnny*) (1976/215) adlı filmin kararında "birçok yerinde kesik olduğundan ve kadın-erkek ilişkisinde gayri ahlaki bir konuyu işlediğinden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince reddine" karar verildiği belirtilmiştir.

Cinsel Kimlikler, Müstehcenlik, Sevişme, Edep Yerlerinin Görünmesi vb.

İnsanlık Suçu (*Addio Zio Tom*) (1976/165) filminde "'Biz Almanlar erkekleri böyle iğ-

diş ederiz' ve bir zenci kızın yatağa yatarken (beyaz adamlarınki küçük oluyor, siyahlar kokuyor) gibi müstehcen sözler nedeniyle ve beyazların siyahlara zulmünü de gösterdiği için" *Nizamname*'nin 7. maddesinin 2. fıkrası gereğince ve *Erkek Dediğin Melek Gibi* (*Bello Come Un Arcangelo*) (1976/69) adlı filmin "konu olarak aile düzenini rencide etmesi ve çok yerlerde edep yerlerini müstehcen sözlerle anlatması yönünden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrası gereğince" reddine karar verilmiştir. Aşağıdaki filmlerin hepsi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gerekçe gösterilerek reddedilmiş, gerekçeler madde ve fıkraya atıf dışında spesifik olarak da yazılmıştır. *Anita* (*Islak Dudaklar*) [Torgny Wickman, 1973] (1975/307) filmi "gayri ahlaki bir konuyu işleyerek, müstehcen birçok sahnesi bulunan ve kesilmesi ile de düzeltilmesi olanak dışı görüldüğünden"; *Ateşli Dudaklar* (*So Young So Lovely So Vicious*) [*Öylesine Genç, Tatlı ve Hırçın ki! / Peccati di gioventù, Silvio Amadio, 1975*] (1976/356) adlı film "bir aile düzeni içinde sevicilik gibi gayri ahlaki bir konuyu işleyerek müstehcen birçok sahneleri bulunan filmin kesilmesiyle de düzeltilmesi olanak dışı görüldüğünden"; *Seks Partisi*'nde (*Sex Partei*) (1976/25) "baştan aşağı müstehcen sahnelerle dolu olduğundan ve kesilmek suretiyle de düzeltilmesi olanak dışı görüldüğünden"; *Yolda Seks* (*Sex on Wheels*) (1975/253) adlı film "ahlaka mugayir ve rezaletlerle dolu sahneleri ihtiva eden tamamen açık seks görüntüleri ile sevişme ve cinsi münasebet şekilleri" işlediğinden; *Ailede Bir Sapık (Il Vizio Di Famiglia)* (1976/34) "Aile düzenini rencide edici konuyu kapsayan filmin birçok sahnelerinde gayri ahlaki ve müstehcen sevişme ile sevicilik bulunduğundan ve sevişme sahnelerinde kasti kesintiler yapıldığından"; *Aşk 17 Yaşında Tatlıdır* (*Love Under 17*) (1975/247) filminde "genel olarak Türk örf ve adetlerine aykırı seks sahnelerini ihtiva etmekte, sevicilik ve konuşmalarda çok seksi sözler geçmekte olduğundan"; *Islak Sevişelim* (*Poker in the Bud*) (1976/35) filminin çoğu sahnesinde "müstehcen görüntü ve sevişme bulunduğundan, ayrıca sevişme sahnelerinin hepsinde kesintiler yapıldığından"; *Kadının Böylesi (La Lupa Mannora*) (1976/192) adlı filmin kararının "birçok yerinde seks ve müstehcen sahnesi bulunduğundan ve kesilmek sureti ile düzeltilmesi olanak dışı olduğundan"; *Kolejli Kızlar'da* (*The Sexy Dozen*) (1976/121) "eğitim müesseseleriyle bağdaşması imkansız ahlak dışı olayları komedi havası içinde olumlu bir konu imiş gibi işlediğinden ve müstehcen sahnelerin tümünde kopukluklar bulunduğundan"; *Manken Kızlar* (*Charley's Nieces*) (1976/72) filminde "baştan sonuna kadar müstehcen seks konularını işlediğinden"; *Melek Yüzlü Bakire*'nin (*Candice Candy)* (1976/45) "birçok sahnelerinde müstehcen görüntü ve sevişme ile sevicilik bulunduğundan, ayrıca sevişme sahnelerinin hepsinde kesintiler yapıldığından"; *Sabin* (*Sabine*) (1976/206) filminde "zührevi hastalıkların işlenmesinde aşırı müstehcen görüntüleri konu olarak aldığından ve kesilmek suretiyle de düzeltilmesi olanak dışı görüldüğünden, aynı zamanda filmin birçok yerinde kopuklar bulunduğundan"; *Tatlı Günler* (*Quella Provincia Maliziosa*) (1976/60) filminde "Dejenere olmuş gençliği konu alarak, aile düzenini bozucu sahneler işlendiğinden ve seks sahnelerinin tümünde kesikler görüldüğünden"; *Sevgili Patronum* (*La Padrona E Servita*) (1977/50) filminin "konusu itibarıyla Türk aile yapısı ile örf ve adetleriyle bağdaşmayacak sahneleri ihtiva ettiğinden ve müstehcen nitelikte olduğundan" reddedilmiştir. Ayrıca *Tatlım Benim* (*La Minorenne*) (1976/177) filminde "aile düzeni ile bağdaşması imkânsız gayri ahlaki konuyu normal bir yaşantı havasında işle-

yerek, müstehcen görüntü ve seks sahneleri ile dolu" olduğundan aynı fıkraya dayanarak reddedilen karara Emniyet Müdürlüğü üyesi ayrıca şerh düşmüş, ama kararı tekrar etmiştir: "Ahlaka mugayır konu işleyen filmde müstehcen sahneler göründüğünden 6. fıkraya göre red". *Tarzan ve Amazon Kadınları* (*Karzan Contro Le Donne Dal Seno Nudo*) [*Maciste contre la reine des Amazones, Jesús Franco,* 1974] (1975/324) adlı film "gayri ahlaki ve müstehcen sahnelerle dolu olduğundan ve seksi sahnelerin tümünde kasti kesintiler bulunduğundan" ve *Garaj* (*Garaget*) (1976/319) filmi de "ruhi ve sosyal yönden ahlaki değerleri sükût etmiş bulunan birkaç öğretmenin gayri ahlaki ilişkilerini konu" aldığından altıncı fıkraya dayanarak reddedilmiştir.

Altın Tabutlar (*Hergeleler*) (*Zingsarge Für Die Goldjungen*) (1975/301) filminde "sevicilik gösteri sahnesinin çıkarılması şartıyla yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" karar verilmiş, bu kararda Komisyon başkanı "Yatak sahneleri hariç"; Emniyet Müdürlüğü üyesi "2. kısım yatak sahnesi, 5. kısım yatak sahnesi, 6. kısım barda sevicilik gösterisi Hariç" diye yazmıştır. *Seks Adası* (*Hot Sands on Sylt*) (1975/262) filminin "7 kısmında plajdaki kızların edep yerleri sahnesiyle 12 kısımda mükerrer 5 yerdeki sevicilik sahnesi ve aynı kısımda erkekle kadının üst üste sevişme sahnesinin çıkarılması şartıyla yurda girmesine ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" karar verilmiş, karara düşülen notta ise filmin *Seks Düşkünleri* adı altında daha önce getirildiği ve heyet tarafından reddedildiği belirtilmiştir. *Biz Kadınlar* (*I A Woman*) (1976/56) filmi için verilen kararda ise "1. ve 4. kısmında iki kadının öpüşme sahnelerinin çıkartılması" istenmiştir.

Siyah Kobra (*Emanuelle Nera / Black Emanuelle*) (1976/358) filminde "ormanda fotoğrafı çekilen beyaz kadının edep yerinin görüldüğü sahnenin çıkarılması" koşuluyla gösterim izni verilmiş, sonradan iki karar daha yazılmıştır. *Eva Nera -Siyah Kobra* (*Eva Nera- Black Cobra*) (1977/17) için "Adı geçen filmin 2. kısımda Uzakdoğulu kadının yatakta kendini tatmin sahnesi ile aynı kısımda kadın kadına öpüşme sahnesinin çıkarılması şartıyla yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" karar verilmiş, "Filmin bazı kısımlarında kopuk vardır" diye not düşülmüştür. Filme ait daha sonra alınan 1977 tarihli ve 28 nolu kararda ise "Bu kerre 21.1.1977 günü Emniyet sarayında tekrar görülen filmin kesilmesi icabeden 5. kısmındaki edep yeri sahnesinden ufak bir parça kalmış olduğu, 6. kısmında havuz başındaki kadının edep yerinin görüldüğü sahne ile 7. kısımda yine kadının çıplak olarak ve edep yerinin görüldüğü sahnelerin sonradan ilave edilmiş olduğu tespit edilmiştir. Bu bahsi geçen kısımlar çıkartılmıştır" denir.

Okşa Fakat İncitme (*The Gamecock*) (1975 /270) filminde "yatakta kadının poposuna erkeğin devamlı şamar attığı mükerrer iki sahneyle, beşinci kısımda zıbık denen aletin elektrik sönene kadar olan kısmının çıkartılması şartıyla" onay verilmiştir. Aynı film başka bir kararda, adı *Okşa Fakat İnce* yazmış olarak yer almaktadır. Yabancı isim aynı olan (*The Gamecock*, 1976/2) filme ait kararda "Türkçe dublajının yapıldıktan sonra tekrar görülmesi kararı alınan, yukarıda isim ve evsafı yazılı film 6.1.1976 tarihinde komisyonumuzca yeniden görüldü; adı geçen filmin 3. kısmında yatakta Hintli sevişme usulünü tecrübe eden kadının, erkeğe sorduğu 'uyandı mı' sözcükleri ile 'sen başımda ıslık çalarsan uyanacağı varsa uyanmaz' sözcüğünün çıkarılması şartıyla halka gösterilmesine bir mahzur olmadığı-

na" karar verildiği belirtilmiştir. Bu kararda Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "5. kısımda kadının edep yerinin çıkarılması kaydıyla"; Emniyet Müdürlüğü üyesi "5. Kısım banyoda kadının edep yeri kesilmesi" diye şerh düşmüştür.

Bir Günah Hikayesi (*The Story of Sin*) (1976/103) filminde "yatakta çıplak kadına çıplak erkeğin arkadan yanaşma sahnesi hariç olmak şartıyla"; *Seks Melekleri-İntikam Melekleri* (*Act of Vengeance*) (1976/3) filminde "maskeli adamın zenci kadının göğüslerini sıktığı sahnenin çıkarılması şartıyla"; *Yanıyorum Ateşli Kız* (*La Cogastına*) (1975/331) filminin "2. kısmında banyodaki çıplak kadının edep yeri sahnesi, 3. kısımda futbolcunun külotu içine soktuğu salatalık sahnesi, 10. kısımda ağaçlıktaki müstehcen sevişme sahnesinin çıkartılmasına ve filmin bütün seks sahnelerinde kesikler olduğundan ithal edilecek bütün kopyalarının görülmesi şartıyla"; *Annemin Arkadaşı* (*L'amica Di Mia Madre*) (1975/258) filminde "10. kısımda kadınla erkeğin seyrettikleri seks filminin en sonundaki sahnede erkeğin kadının üstünde hareket ettiği kısım ile, 11. kısımda plajda gencin mayolu kadının edep yerini tuttuğu sahnenin çıkarılması şartı ile"; *Arkadaşım Bruce Lee* (*Honor and Love*) (1976/193) filminde "4. kısımda çıplak sevişme sahnesinin tümü ile 5. kısmın sonundan 6. kısmın başına kadar devam eden seksi seslerle ve sonraki müstehcen sevişme sahnesinin tümünün çıkarılması şartıyla"; *Çapkın Birader* (*The Smell of Flesh*) (1975/273) filminde "5. kısımda otobüste kadının eliyle erkeğin edep yerini tuttuğu sahneyle, 9uncu kısımda kızın yatakta kendini tatmin sahnesinin çıkartılması şartıyla"; *Dişi Kasırganın Dönüşü* (*Lady Karate in Danger*) (1976/300) filminde "3. kısımda erkeğin kadının göğsünü emdiği sahne ile aynı kısımda çıplak kadın resminin bulunduğu sahnenin çıkarılması şartıyla"; *Beş Belalı Adam* (*Il Tempo Degli Assassini*) (1976/174) filminde "2. kısımda gençlerin kadını soydukları sahne, 3. kısımda papazın bulunduğu odadaki müstehcen resim; 5. kısımda otodaki sevişme sahnesinde erkeğin arkadan çıplak göründüğü kısım, 5. kısımda yatakta sevişmede kadının iki defa görünen edep yeri kısmının çıkarılması şartı ile"; *Bir Sokak Kadınının Kapsamlı ve Renkli Günleri* (*Maria R. and The Angels of Trastevere*) (1976/154) filminde "3. kısımda çıplak kadınla erkeğin müstehcen hareketlerle tv'de futbol seyretme sahnesinin tümü ile 7. kısmında yatakta sevişme sahnesinin tümünün çıkartılması şartıyla"; *Gece Ziyaretçisi* (*Gently Before She Dies / Il Tuo Vizio E Una Stanza Chius*) (1976/158) filminin "7. kısmında erkeğin kadını soyarak yatağa yatırdığı ve müteakiben sevişti-ği sahnenin tümünün çıkarılması şartıyla"; *Gençlik Duyguları* (*La Supplente*) (1976/346) filminin "9. kısmında mutfaktaki çıplak kadının edep yerinin görüldüğü sahnenin çıkarılması şartıyla" filmlerin gösterimlerine onay verilmiştir.

Arzunun Bedeli (*Technica Di Un Amore*) (1976/30) filminin "5. kısmında iki kadının konuşurken 'sevişirken üzerine çıkıyor musun' sözcüğünün alt yazı olarak kullanılmaması ve 7. kısımda erkeğin kadına yaklaşma sahnesinde kopuk var. Filmin yurda girmesinde ve halka gösterilmesine bir mahzur olmadığına"; *Eski Karyola* (*Dandelions*) (1975/298) filminde "2. kısmında koltukta sevişme sahnesiyle 8. kısımda kadınla erkeğin banyoda yıkanma sahnesinin çıkartılması şartıyla yurda girmesine ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" karar verilmiş, filmin "seksle ilgili kısımlarında kesintiler olduğu tespit edilmiştir". *Gizli Münasebetler ve Sonu* (*Prima e dopo l'amore… un grido d'allarme*) (1975/328) filminde "2. ve 4. kı-

sımda sevişme sahnesindeki erkeğin kadının göğsünü öptüğü sahne, 6. kısımda hippiler grubundaki kadınla erkeğin sevişme sahnesi ve 9. kısımdaki sevişme sahnesinde erkeğin kadının üstünde bulunduğu sahnenin çıkartılması şartıyla yurda girmesine ve halka gösterilmesine bir mahzur olmadığına", ayrıca 3122 sayılı Kanun şümulüne giren öğretici filmlerden olduğuna karar verildiği belirtilmiştir.

Günah Dünyası (*Mando Candido*) (1975/312) için "Adı geçen filmin 1. kısmında heykel pozundaki erkeğin edep yerinin görüldüğü iki sahne, 2. kısımda saray soytarısının, kadının çıplak arka kısmını okşadığı sahne, 11. kısımlarda çıplak kadınların edep yerleri ile 6. kısımda kızların kazığa geçirilmesini temsil eden sahnelerin çıkarılması şartıyla yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir mahzur olmadığına" karar verilmiştir ve "filmin muhtelif yerlerinde kesik kısımlar" olduğu belirtilmiştir. Bu karara Emniyet Müdürlüğü temsilcisi 6. fıkraya göre ret şerhi düşmüştür.

Günaha Davet (*Quella Eta Maliziosa*) (1975/322) için "Adı geçen filmin 9. kısmında, ormanda kızın edep yerinin görüldüğü sahnenin çıkarılması şartıyla yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir mahzur olmadığına karar verilmiş", "Filmin 9. kısmında kopuk vardır" diye not düşülmüştür. *İsveçli Emanuel* (*Mr. P. Do You Believe in Swedish Sin*) (1975/308) için "Adı geçen filmin 2. kısımda kadın erkek grubunda erkeğin, kadının göğüs ve edep yerini okşadığı sahne ile 8. kısımda yatakta erkeğin kadının göğsünü öptüğü sahnenin çıkarılması şartıyla yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir mahzur olmadığına" karar verilmiş, Emniyet Müdürlüğü temsilcisi 6. fıkraya göre ret yazmıştır. *Siyah Emanuel* (*Free Love*) (1975/266) filminin "2. kısmındaki deniz kenarında yüzen kadınların, edep yerlerinin görüldüğü sahne ile 9. kısımdaki ayinde beyaz kadının edep yerinin görüldüğü sahnenin çıkarılması şartıyla yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" karar verilmiş, "Muhtelif yerlerde kopuk vardır" denilerek not düşülmüştür. *Sekse Yaklaş / Günah Ortakları* (*La Sedizione*) (1975/306) için "Adı geçen filmin; 2. ve 4. kısmında yatakta müstehcen sevişme sahneleri, 4. kısımda erkeğin, kızın edep yerini okşadığı sahne, 6. kısımda kızın erkekle sevişme sahnesi, 8. kısım da erkeğin, kızın göğüslerini okşadığı sahnelerin çıkartılması şartıyla yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" karar verilmiş, "9. kısımda, başlangıçta kopuk vardır" diye not düşülmüştür. Emniyet Müdürlüğü temsilcisi "6. fıkraya göre tümü red" yazmıştır. *Şehvet Kulübü* (*Sweet and Sexy*) (1975/297) filminde karar şöyle yazılmıştır: "7. kısımda erkeğin çıplak olarak arkadan görüldüğü sahnenin çıkartılması şartıyla yurda girmesine bir sakınca olmadığına" karar verilmiş, "filmin muhtelif yerlerinde kopuk var (seks kısımları ile striptiz kısımları)" diye not düşülmüştür. Bu karara Emniyet Müdürlüğü üyesi "6. fıkraya göre tümünün Reddine" diye şerh düşmüştür. Aynı filmin 1975/311 nolu kararında "fragmanın başlangıç kısmındaki sevişme sahnelerinin tümünün çıkartılması" istenmiş, Emniyet Müdürlüğü'nden gelen üye "Filmi Red etmiştim" diye yazmıştır.

Trende Tecavüz (*Murder On The Last Night Train*) (1975/330) adlı "filmin 3. kısmında trenin tuvaletinde erkeğin kadına tecavüz ve sevişme halindeki mükerrer iki sahnenin çıkartılması" istenmiş, Emniyet Müdürlüğü üyesi şerh düşerek "Ayrıca 6. kısımda ihtiyarın genç kıza tecavüzü hariç" demiştir. *Aşk Doktoru* (*Dr. Minx)* (1976/42) filmi için kararda "7. kısımda banyo sahnesinin sonunda-

ki sevişme kısmının çıkarılması" istenmiş, birçok kararda olduğu gibi kopukluklar da saptanmış ve "1. kısımda yatak sahnesinde kopuk vardır" diye not düşülmüştür. *Bakire Karım* (*La Maglie Vergine*) (1976/47) filminin "8. kısmında erkeğin hizmetçi kızla ayakta müstehcen okşama sahnesinin çıkarılması şartıyla yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" karar verilmiş, "2., 5. ve 9. kısımlarda kopuk vardır" diye not düşülmüştür. *Islak Vücutlar* (*Una Ondata Di Piacere*) (1976/73) filminin "3. kısmında kadının edep yeri, motorda öpüşme sahnesi, 4. kısmında denize girişte kadının edep yeri sahnesi, 5. kısmında sahilde öpüşme sahnesi ve 8. kısmında motorda göğüs emme ile motorda kadının göbeğinde viski içme sahnesinin çıkarılması şartıyla yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" karar verilmiş ve "3. kısmında kopuk vardır" diye not düşülmüştür. *İlk Aşk Arzular Uyanınca* (*Grazie Nonna*) (1975/251) filmine ait kararda "9. kısmında banyodaki çıplak kadının edep yerinin görüldüğü sahnenin çıkarılması şartıyla yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" karar verilmiş, "10. kısımda kopuk vardır" diye not düşülmüştür. *Babamın Hasta Bakıcısı* (*Infermuera Di Min Padre*) (1976/181) filminin "3. kısmında banyodaki kadının edep yerinin görüldüğü sahnesinin çıkarılması şartı ile yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir mahzur olmadığına" karar verilmiş, İçişleri Bakanlığı temsilcisi "kadının poposunun göründüğü" sahnenin de çıkarılmasını not düşmüştür.

Et Kokusu (*Le Pied*) (1976/53) adlı film için yazılan karar ise şöyledir: "Adı geçen filmin birçok yerinde kopuk vardır. Görülen kadarı ile müstehcen ve sevişme sahneleri yoktur. Ancak 2. kısımda slayttaki iki defa geçen çıplak kadın görüntüsünün çıkarılması şartıyla yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" karar verildiği belirtilmiş ve "Aynı filme ait yüz renkli fotodan yirmi adedi müstehcen görülerek ayrılmıştır" diye not düşülmüştür. *Bogard* (1976/222) filminin "6. kısmında soyunma odasında zenci erkekle beyaz kadının müstehcen sevişme sahnesinin tümü, 7. kısmında yine aynı erkekle kadının halı üzerinde müstehcen sevişme sahnesinin tümü ile, 8. kısımda zencinin sivil polise rüşvet olarak para verdiği sahnenin çıkarılması şartıyla yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" hükmedilmiştir.

Ilık Vücutlar (*Di Mamma Non Cen'e Una Sola*) (1977/43) filminin "birinci kısmında erkeğin poposu, yedinci kısmında fotoğraf çekimi esnasındaki edep yerlerinin tümü, 10. kısımdaki yataktaki sevişme, 11. kısımdaki sevişme esnasındaki edep yeri, yine 11. kısımdaki edep yeri ve 12. kısımdaki müstehcen sevişme sahnesinin çıkarılması şartıyla"; *İntikamcı Kadın-Soy ve Öldür* (*Nuda Per L'assasino*) (1976/207) filminin "5. kısmında çıplak şişman adamla çıplak kadının müstehcen sevişme ve konuşma sahnesinin çıkarılması şartıyla"; *Kara Belanın İntikamı* (*Black Shampoo*) (1976/199) filminde "1. kısımda havuz kenarındaki kadının edep yeri, 2. kısımda havuz kenarında iki kızın edep yerlerinin görüldüğü sahne ve 7. kısımda açık hava partisindeki çıplak dolaşan kızın 2 defa edep yerinin görüldüğü sahnenin çıkarılması şartıyla"; *Kocamın Sevgilisi* (*Il Botto / Gotto Mammone*) (1976/347) filminin "5. kısmındaki banyoda yıkanan kadının edep yerinin görüldüğü sahnenin çıkarılması şartıyla"; *Meydanın Sırrı-Meydandaki Yatak* (*Letto in Piazza*) (1977/25) filminin "1. kısımda soyunan kadının mükerrer edep yerinin görüldüğü sahnenin çıkarılması şartıyla"; *Muhafızlar* (*The Bodyguarde*) (1977/37) filminin

"2. kısmında kadının suya akseden kısmı da dahil çıplak görüntüsü ile 6. kısımda aynı kadının yatakta çıplak sevişme sahnesinin çıkarılması şartıyla"; *Mutlu Bebek* (*La Minor*) (1976/272) filminin "6. kısımda erkeğin edep yerinin banyodan çıkarken görüldüğü sahne, 7. kısımda çıplak kadının arkadan poposunun görüldüğü sahne ile 8. kısımda film […] gösterilen müstehcen iki sahnenin çıkarılması şartıyla"; *Müthiş Suikast* (*Blandy*) (1976/345) filminde "4. kısımda erkeğin banyoda iki defa görülen edep yeri ile 6. kısımda kadının yatar durumda görülen edep yerinin çıkartılması şartı ile" halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığı karar defterine yazılmıştır.

İbret (*Labbra Di Lorido Blu*) (1977/12) filminin "4. kısmında yatakta kadının anımsadığı annesi ile babasının ayakta sevişme sahnesi, 5. kısımda kadının yaşlı adamla ayakta sevişme sahnesi, 6. kısımda meyhanede dört erkeğin kadının ırzına geçiş sahnesi, 9. kısımda yataktaki kadının edep yeri yine 9. kısımda soyunan hizmetçinin edep yeri ile 11. kısımda yataktaki kadının mükerrer edep yeri sahnesinin çıkarılması" ve *Kadın Doktor Olunca* (*La Dottoressa Sotto il Lenzuola*) (1976/297) filminin "3. kısmında anahtar deliğinden görülen kadının edep yeri ile 9. kısımda çıplak kadının arkadan göründüğü sahnenin çıkartılması" istenmiştir. Son film için Emniyet Müdürlüğü temsilcisi "Yukarıda kesilmesi istenilen yerlerle beraber 5. kısımda profesörün hemşire İtalya ile sevişme sahnesinin televizyonda gösterilen kısmında profesörün hemşire İtalya'nın bacakları arasında görünen kısmının da çıkarılması gerektiği kanaatindeyim" diye şerh düşmüştür.

Kadınların Dünyası (*4. Gradi All Omrra Del Lenzuolo*) (1976/141) filminin "2. kısmında mahkemede gardiyanın kadının külotunu kılıcı ile çıkarıp seviştiği sahnenin tümü, 3. kısımda kadının samanlıkta at arabasında sevişme sahnesi, 10. kısımda kadının tuvalette sevişme sahnesi çıkarılması şartı ile yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir mahzur olmadığına" karar verilmiş, karara Emniyet Müdürlüğü temsilcisi "Söz ve görüntü yönünden umumî terbiye ve ahlâka aykırı görüldüğünden red"; *Masajcının Başına Gelenler / Acemi Masajcı* (*La Comegga*) (1976/178) filminde "1. kısımda yataktaki sevişme sahnesi, 3. kısımda kadının arkadan çıplak eğik vaziyette aynadan görünüş sahnesinin çıkarılması şartı ile" gösterim onayı verilmiş, "2. kısımda erkeğin kadına masaj yaptığı sahnede kopuk vardır" diye not düşülmüştür. Emniyet Müdürlüğü temsilcisi "Adaba mugayir konu işleyen filmde müstehcen sahneler görüldüğünden 6. fıkraya göre red"; *Napoli Tuzağı* (*Lodet Gun*) (1976/59) filminin "2. kısmında çıplak kadın ve erkekler sahnesi, 4. kısmında kadının edep yeri sahnesi, 5. kısmında kadının edep yeri sahnesi ve yine 5. kısmında banyoya kadının girip çıkma sahnelerindeki edep yerlerinin tümünün çıkartılması" istenmiş Emniyet Müdürlüğü üyesi şerh yazarak Red demiştir [yazılan gerekçe ise okunamamıştır].

Ne Sevimli (*La Pretora*) (1977/51) filminin "3. sahnesi ve 6. sahnesinde çıplak kadının edep yerlerinin göründüğü kısımların çıkarılması şartıyla"; *Öldüren Hırs* (*The Climber*) (1976/355) filminde "duş yapan erkeğin edep yerinin, mükerrer görüldüğü, sahnenin çıkarılması şartıyla"; *Ölmek İstiyorum* (*Identikit*) (1976/201) filminde "otomobilde erkeğin tulumunun fermuarını açarak kadını sevişmeye zorladığı sahnenin tümü ile, aynı kısımda karakolda ifadesi alınan adamın edep yerini göstererek 'istersen buna sor' sözcüğünün bulunduğu sahnenin çıka-

rılması şartı ile"; *Röntgenci Kız* (*Maria Rosa La Guardona*) (1976/80) filminde "şeytan kılığındaki erkeğin üstünde kadının yaptığı müstehcen hareketin çıkarılması şartıyla"; *Seks Manyağının İtirafı* (*Livelazioni Di Un Maniaco Sessuale*) [*Os maniacos Eróticos,*, Alberto Salvá, 1975] (1976/349) filminde "sevişen kadının yandan edep yerinin göründüğü kısmın çıkarılması şartı ile"; *Sınıfta Şenlik* (*La Professoressa Di Scienze Naturali*) (1976/274) filminde "çıplak kadının edep yerinin görüldüğü sahnenin çıkarılması şartıyla" filmlerin halka gösterilmesine izin verilmiştir.

Diğer şartlı kabul kararları arasında ise şunlar vardır: *Siyah İlahe* (*La Preda / The Prey*) (1977/45) filminde "deredeki çıplak kadınların edep yerlerinin göründüğü sahnelerin çıkartılması şartıyla"; *Siyah İntikam* (*Noa Noa*) (1976/136) filminde "3 ve 5. kısımdaki kadınla erkeğin müstehcen sevişme sahnesinin tümü ile 4. kısımda denizden çıkan iki erkeğin edep yerlerinin görüldüğü sahneler çıkarılması şartı ile"; *Şeker Kamışı* (*Sweet Sugar*) (1976/48) filminde "adı geçen filmin 4. kısmında derede iki kadının öpüşme sahnesi ile 5. kısmında kadının şortuna tabanca namlusunu sokuş sahnesi ile 7. kısmında zenci kadın ve erkeğin yatak sahnesinin çıkarılması şartıyla"; *Esmer Prenses / Çıplak Prenses* (*La Principessa Nuda*) (1976/74) filminin "6. kısmında kadının edep yerini şişle tedavi sahnesi ile 8. kısmında zenci kadının yerde dönerken edep yeri sahnesinin çıkarılması şartıyla" (bu filme "3. kısmın seks sahnesinde kopuk var" diye not düşülmüştür) ve *Zafer Marşı* (*Victory March*) [Marcia Trionfale, Marco Bellocchio, 1976] (1977/60) filminin "nöbet tutarken ve tuvaletteki edep yeri görülen (erkeğin) kısımlarının çıkarılması şartıyla" gösterilmesine izin verilmiştir.

Kabul kararlarının dışında *Seks Otobüsü* (*On The Buses*) (1975/296) adlı filme ait bir de tespit kararı vardır. Kararda 22.10.1974 tarihinde Kontrol Komisyonu tarafından 1974/383 sayı ile yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına karar verildiği belirtilen *Seks Otobüsü* adlı filmin Cumhuriyet Savcılığınca "sonradan müstehcen sahnelerin ilave edilip edilmediğinin tespiti istendiğinden" filmin Emniyet Sarayında 7.11.1975 tarihinde görüldüğü ve "komedi türünde olan bu filmde seks sahneleri olmadığı gibi ekleme de" yapılmadığı belirtilmiştir. Defterde filmin adının belirtilmediği bir karar da yer almaktadır, kararda 8 mm. olduğu ve filme ait her türlü bilginin yazıldığı kısma tek başına "müstehcen" yazılmıştır. 1975/294 sayılı bu kararda "Hasköy Emniyet Başkomiserliğince Şenel Üstünerciyas adlı şahısta yakalanan 8mm'lik 2 küçük yarımşar bobin halindeki filmin Emniyet 1. şubeden havaleli 6.11.1975 gün ve mü: 211 sayılı yazılarıyla kontrolü istendiğinden 7.11.1975 günü mezkûr film Emniyet Sarayı'nda görülerek (tamamen müstehcen) olduğuna dair karar alınmıştır". *Gönüllü Yosma* (1975/279, 1976/36) adıyla karara yazılmış olan ve Türkçe olduğu notuyla kaydedilen fragman için "Filmin fragmanı görüldü. Yurda kontrol edilmeden geçmiştir ve içinde müstehcen sahneler" olduğu belirtilmiştir. Bu filmle ilgili 1976/70 sayılı kararla yazılmış tespit kararını daha önce kaydettiğimizi hatırlatmakta yarar vardır.

Güvenlikle İlgili Konular (Polis vb.)

Sokaktaki Adam (*Gli Esecutori - The Street People*) (1976/145) olarak kaydedilen filmde "trafik polisine 'bok herif' sözü değiştirilerek dublajda veya altyazıda yazılma-

ması şartı ile yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde" sakınca bulunmamıştır. *Bogard* (1976/222) filminde birçok başka sahne ile birlikte "zencinin sivil polise rüşvet olarak para verdiği sahnenin" de çıkarılması istenmiştir.

Meslekler

Çıldırtan Kıskançlık (*Jealousy and Medicine*) (1976/211) filminde başka gerekçelerle birlikte "hasta-doktor ilişkisinde meslek haysiyetini küçültücü bir konuyu ters yönden işlediğinden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince reddine" karar verilmiştir.

Milli Hisler, Başka Milletler ve Devletler

Nizamname'nin 7. maddenin 2. fıkrasına dayanan aşağıdaki karar, aslında hem müstehcenliği hem ırkçılığa dair çeşitli yargılar içermektedir: *İnsanlık Suçu* (*Addio Zio Tom*) (1976/165) adlı filmde "vahşet ve insanlık dışı görüntüler içinde 'Biz Almanlar erkekleri böyle iğdiş ederiz' ve bir zenci kızın yatağa yatarken (beyaz adamlarınki küçük oluyor, siyahlar kokuyor) gibi müstehcen sözler geçen ve konu itibarıyla beyaz ırkın siyahlara karşı mezalimini gösterdiğinden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 2. fıkrası gereğince reddine" karar verilmiş; *Nizamname*'nin 7. maddesinin 2, 3, 6, 8 ve 10. fıkralarına dayanılarak *Otobüs* (*The Bus*) (1975/319) filmi için "Almanya'ya kaçak işçi olarak çalışmaya giden bir grup Türkü konu olarak işleyen filmde gerek gayri ahlaki sahneler ve gerekse Türk ve Alman milletini tahkir edici, küçültücü sahnelerle dolu olduğundan" reddine hükmedilmiştir. Suriye'den gelen *Kuneitra - Death of A City* (1976/109) adlı film için "Suriye'de bulunan Kuneitra kasabasının İsrail birlikleri tarafından tahribini konu olarak işlediğinden; yalnız Suriye Konsolosluğu kolonisine gösterilmek şartıyla yurda girmesine" karar verildiği belirtilmiş, *İstanbul Casusları* (*Espy*) (1975/291) filminde ise "İstanbul görüntülerindeki 'Arap müziğinin' ve filmin Türkçe adı olan *İstanbul Casusları* isminin değiştirilmesi" istenmiştir.

İdeoloji ve Siyaset

Bu bağlamdaki kararlardan biri *Nizamname*ye dayanarak reddedilen *Tokat* (*Ohrfeiger*) (1975/264) adlı filme ilişkindir. Kararda "filmin, kapitalizmi ve komünizmin çatışmasını konu alan ve bunlara değinen sahnelerdeki konuşmalarda kasıtlı kesikler görülen filmin, çeşitli yaş ve kültür seviyesindeki seyirciler üzerinde olumsuz etkiler yapabileceği göz önüne alınarak *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5-8. fıkraları gereğince reddine" karar verildiği belirtilmiştir. Bu konudaki bir diğer film ise, 1. fıkraya dayanmaktadır: *Alexandra Kollontai* (*Sovyet Büyükelçisi*) (*Ambassador of the Soviet Union*) (1975/289) için "Adı geçen filmin gerek söz gerek görüntü bakımından yönetmeliğin 7. maddesinin 1. fıkrası ("Herhangi bir devletin siyasi propagandasını yaptığından") gereğince reddine" hükmedilmiş; *Son Kurşun* (*The Last Bullet* (1976/256) filmi de 5. fıkraya dayanılarak "Adı geçen filmin bütünü ile polisiye bir mevzu içinde işçi provokatör (tahrikçi) ve halk mücadelesini 'komünizm ideolojisi' yönünden işlediğinden" reddine karar verilmiştir. *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrasına dayanan *Talihsiz Kız* (*Paulette*) (1976/284) filmi "bütünü itibariyle bir aşk mevzuu içinde, işçilerin patronlara ve askere karşı direnişlerini ve askerin patron lehine acımasız olarak işçiye şiddet göstererek işçileri öldürdüğü konusunu işlediğinden" reddedilmiştir.

Yargıç ve Katil (*Le Juge Et L'assassin*) (1976/129) filminin "bugünkü ortamla bağdaşmayan bir konuyu işlediğinden ve bilhassa filmin son kısmında açık ideolojik propagandalar bulundurduğundan *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrası gereğince reddine" karar verilmiş, bu kararda Millî Eğitim Bakanlığı üyesi "Filmin yalnız 14. kısmının son pasajının çıkması kaydına iştirak ediyorum" diye şerh düşmüştür. *Harbin Vahşeti* (*The Oasis*) (1976/1) filminde "faşizm ile işbirliği yapılamaz" ifadesinin değiştirilmesi; *Ölmeyen Aşk* (*The Valley*) (1976/86) filminde "faşist domuzları" ifadelerinin ve *Vahşi Orman* (*En Pri-Faikal Forests*) (listede ekli belgesellerden, 1976/21) filminde ise "komünist partisi" sözlerinin çıkarılması istenmiştir. *Seviştikten Sonra* (*Silvia e L'amore*) (1976/54) filminde "Hitlerin göründüğü sahnelerin çıkartılması şartıyla 3122 sayılı kanunun şümulüne giren öğretici filmlerden olduğuna ve yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" karar verilmiştir.

Dinlerle İlgili Konular

Son Kurşun (*The Last Bullet*) (1976/256) için "dini inançları, din adamlarını rencide eden mahiyette görüldüğünden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrası gereğince reddine karar verildi"ği belirtilmiştir.

Suç, Uyuşturucu Madde, Esrar, Şiddet

Garaj (*Garaget*) (1976/319) filminde "ruhi ve sosyal yönden ahlaki değerleri sükût etmiş bulunan birkaç öğretmenin gayri ahlaki ilişkilerini konu alarak, müstehcen sahneler bulunan filmde katil olan başöğretmenin cezasız kalması da kötü örnek olarak görüldüğünden *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince reddine" karar verildiği belirtilmiştir. *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına dayanılarak reddedilen *Genç Kayakçılar* (*The Ski Bum*) (1976/160) filminde "esrarkeş bir gencin, aile düzenine yakışmayan davranışlarını konu alarak işlediğinden ve ahlaka aykırı söz ve sahneler" vardır ve Emniyet Müdürlüğü temsilcisi ayrıca şöyle şerh düşmüştür: "Bir serserinin yaşantısını konu alarak ahlaka aykırı söz ve hareketler arasında Türk malı esrar gibi sözcük geçen filmin 6-8. fıkrasıyla reddine" karar verilmiştir. *Kızgın Güneş* (*Colpo Di Sole*) (1976/71) filminde "muz kabuklarından imal edilen keyf verici maddenin yapılış ve içiliş sahnesinin tümünün çıkarılması" istenmiş; *Esmer Prenses-Çıplak Prenses* (*La Principessa Nuda*) (1976/74) adlı filmde ise "esrar içme sahnesi"nin çıkarılması talep edilmiş, böylece halka gösterilmesin onay verilmiştir. *Yaşamak Çabası* (*Survive*) (1977/31) filminde "insan etinin kesildiği sahnelerin çıkartılması" şartı ileri sürülmüştür.

İade

Kanunun Yumruğu (*The Left Hand of The Law*) (1976/203) için "Adı geçen film eski kopya olduğundan birçok yerinde kopuklar vardır. Bu yönden konusu toparlanamamıştır. Mezkûr filmin iade edilerek yeni kopyasının görülmesine" karar verilmiştir.

Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Dublaj Sonrası

Ecevit'in İskandinav Ülkeleri Gezisi (1976/116) ile ilgili filmin "Türkçe dublajının görülmesi kaydıyla yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına"; *Kral Pele* (*Pele o Rei*) adlı belgesel (1975/257) için "Adı geçen filmin Türkçe

dublajı yapıldıktan sonra tekrar görülmesi şartıyla yurda girmesine" karar verilmiştir.

İsim değişikliği

O Biçim Erkek Savaş Kahramanı - Şaşkın Kahraman (*Our Miss Fred*) (1976/127) ve *Tuhaf İhtilal* (*You Are A Vidow Sir*) (1976/92) olarak kaydedilen filmlerin adlarının değiştirilmesi koşuluyla yurda girmesi ve halka gösterilmesi uygun bulunmuştur. İsim değişikliği talebinin yapımcıdan geldiğine dair bir not bulunmamaktadır.

Gösterimin Sınırlanması

Yaş sınırı

Denizler Hakimi Köpek Balığı (*Vomini E Squali*) (1976/153) adlı film için "Adı geçen filmin 3122 sayılı Kanun kapsamına giren öğretici filmlerden ve 1593 sayılı kanunun '6 yaşından küçük çocukların görmemesi kaydıyla' şümulüne girdiğinden halka gösterilmesinde ve yurda girmesinde bir sakınca olmadığına karar verildi" yazılmıştır.

(*Hıdır*, Yön.: Yavuz Figenli, 1978)

(*Askerin Dönüşü*, Yön.: Zeki Ökten, 1973)

DİZİN

Numaralar

002 Çıplaklar Arasında 195

3 Tavuk 1 Horoz 291, 292, 306

4. Gradi All Omrra Del Lenzuolo 460

5 Çirkin Adam 252

7 Günlük Ayrılık 233

7 Jours Ailleurs 233

7 Vahşi Motosikletli 289

10 Gün Pariste 26, 34, 49

23 Ekim 1956 Macar Hürriyet Savaşı 180

23 Ekim 1956 Macar İhtilali 180

40 Pounds of Trouble 92

50. Yıl 340

1965 Hüsnü 107, 114

A

Abdiel 310

Abdurrahman Keskiner 207

Abdurrahman Palay 29, 139, 215, 315, 316, 317, 318

Aber Johnny 454

Abidik Gubidik 86

A Brother's Revenge 442

Absences Répétées 443

Aburrahman Keskiner 308

Acar Film 379

Acar Tuncer 212

Acele Koca Aranıyor 355, 379, 389, 395

Acemi Masajcı 460

Acı 207

Acı Aşk 27, 29, 41

Acı Bir Aşk 165

Acı Hayat 47, 50

Acı İfade 446

Acı İntikam 361, 390, 395, 401

Acı Kader 213, 219, 277, 307

Acı Pirinç 222, 296, 306

Acı Saadet 68

Acı Sevda 296

Acı Severim Tatlı Döverim 395, 411

Acı Sevinç 321, 322

Acı Son 317

Acıttım mı Cicim 361

Acı Yudum 296, 300, 303

Acı Zafer 289

À coeur Joie 185

Act of Vengeance 457

Açlık 359, 399

Adak 350

Adalardan Bir Yâr Gelir Bizlere 102, 104

Adalar Şeytanı 442

Adaletin Bu mu Dünya 259

Adalet Nurdan 101

Adamını Bul 394, 408

Adana 153, 184, 312, 345, 430

Adanalı Kardeşler 292, 294, 296, 304, 305

Adanalı Tayfur 35

A'dan Z'ye 382, 391, 392, 393

Addio Zio Tom 454, 462

A Deal's a Deal Amigo 442

Adını Anmıyacağım 244

Adile Naşit 381, 404

Adnan Kıran 126

Adriano Bolzoni 142

ADS Haberleri 153

Adventures in Denmark 447

Afacan Harika Çocuk 301, 303, 304

Afacan Küçük Serseri 209, 247, 251, 257

Affedilmeyenler 309, 314, 319, 332

Affetmiyen Kadın 85

afiş 388, 400, 418, 449

A. Fuat Kalkan 308

Afyon 203, 206, 331, 336, 339, 343, 355

Afyon Oppio 203

Against Truth 453

Ağa 17, 45, 100, 107, 108, 112, 131, 140, 174, 206, 208, 209, 214, 229, 248, 253, 256, 260, 278, 279, 292, 303, 304, 314, 329, 338, 381

Ağaların Savaşı 147

Ağıt 14, 114, 207, 258

Ağlama Sevgilim 42, 48

Ağrı Dağı Efsanesi 411

Ah Bir Zengin Olsam 251

Ah Bu Kadınlar 352, 389, 407

Ah Deme Oh De 409

Ahmet Akın 135

Ahmet Çavuş 225, 231, 290

Ahmet Işık 126

Ahmet Mekin 254, 265, 267, 268, 271, 274, 275, 277, 298, 302, 338, 339, 397

Ahmet Salih Sencer 205, 227, 230

Ahmet Sert 350

Ahmet Ündağ 212, 230

Ahmet Üstel 209, 215, 229, 309, 316, 323, 351, 352, 359

Ah Ne Adem Dilli Badem 364, 382, 383, 385, 392, 394

Ah Nerede 356, 360, 375

Ahtapotun Kolları 77, 85, 86, 87

aile 25, 28, 29, 57, 73, 89, 96, 97, 100, 123, 135, 136, 157, 235, 236, 378, 454, 455, 463

Ailede Bir Sapık 455

Aile Filim ve Japonya'da Yapılan Dünya Gazete Sahipleri Kongresi 191

Aile Şerefi 370

Ajan K'nın Uranyum Görevi 147

Ajan Z-55 124, 129, 130

Ajan Z-55 Beyin Yıkama Operasyonu 129, 130

Ajda Pekkan 78, 86, 106

A. Kadir Danışman 309

Aka Gündüz 353, 357

Akdağ Film 371

Akdeniz 43, 50, 284

Akdeniz Şarkısı 43, 50

Akılsızlar 223

Akın Düren 432

Aklın Durur 385, 410, 412

Ákos Ráthonyi 201, 202

Akrep Kuyruğu 101

Akrep Mustafa 214, 219, 267, 270

Aktamar 279, 280

Akupunktur Anestezisi 449

Alabacak 212

Alain Cavalier 25, 61

Alain Resnais 179, 180

Alain Robbe-Grillet 202, 444

a La Muerte... Tua! 439

Al Badanyahal Ashikah 184

Alberto Salvá 461

Alçaklar Cehenneme Gider 297, 298, 302, 305

Aldatılan Adam 248

Aldatmaca 352, 355

Alemin Keyfi Yerinde 378, 381, 382, 388, 389, 390, 391, 405, 410

Alev Akakar 139, 140, 229, 230, 262, 359, 361

Alev Akarar 210

Alevli Kış 180

Alev Sezer 378

Alexandra Kollontai (Sovyet Büyükelçisi) 462

Alfonso Brescia 154, 387, 390

Alfred Hitchcock 438

Alın Yazımsın 223, 345

Alın Yazısı 288

Ali Atakan 146

Ali Avaz 231, 292, 312, 321, 341

Ali Derler Adıma 35, 38, 40, 41

Ali Durak 124

Ali Fuat Kalkan 206, 218, 222, 229, 311, 314, 315, 317, 347, 348, 350

Ali Fuat Özlüer 138, 139, 140, 210, 224, 226, 307, 314, 318, 324, 352, 358, 360, 362

Ali ile Elif 307, 309, 343

Ali ile Gül 344

Ali İle Gül 342

Alim Şerif Onaran 8, 81, 87, 132, 134, 147, 157

Âlim Şerif Onaran 432

Ali Oğuzer 313

Ali Özgentürk 347

Ali Poyrazoğlu 384, 391, 409, 410

Ali Rıza Sara 350

Ali Rıza Tuncer 228

Alisettar Atakişiyev 25

Ali Şen 257, 268, 293, 296, 345

Ali Yaylacı 205

Ali'ye Gönül Verdik 342

Aliye Rona 342

Ali Yılmaz 308

Al Kahison 192

alkol 25, 339, 406, 422

Allahaısmarladık İstanbul 127, 128, 130, 162, 174, 177

Allahaısmarladık Katil 309, 311, 313

Allahaısmarladık Yavrum 169, 175

Allah Aptalları Yarattı 31, 32, 35, 37, 44

Allah Benimle 249

Allah'ın Bahçesi 441

Allah'ın Çocukları 245

Allahın Soytarı[sı] Francesco 181

Allı Turnam 205, 213, 266, 281

All Mixed Up 152

Alman 67, 199, 284, 286, 331, 386, 387, 411, 438, 439, 443, 462

Alman Devlet Demiryollarının Uluslararası Yeri 438

Almanya 84, 153, 200, 201, 283, 310, 399, 422, 423, 437, 438, 462

Alo Polis 388

A Love Story 236, 250

Alpay İzer 349, 352, 353, 354, 361

Alp Zeki Heper 125, 126, 154, 157, 217, 218

Altan Günbay 275, 294, 295,

296, 302, 304, 376, 400

Altın Çocuk 139, 162, 165, 175, 176, 276, 280

Altın Dost 309

Altın Jübile 91

Altın Kelepçe 67, 68, 70

Altın Peşinde 213

Altın Tabutlar 456

Altın Yumruk 350

Altın Yumruklu Adam 146

altyazı 99, 116, 149, 191, 286, 300, 306, 325, 331, 339, 344, 387, 411

Âma Müzisyenin Aşkı 64

Aman Kimse Duymasın 31, 50

Amansız Takip 229, 332

Amazon Karıncalarının Hayatı 200

Ambassador of the Soviet Union 462

Amerika 82, 143, 149, 186, 201, 284, 316, 369, 400, 432

Amerikan 16, 51, 130, 179, 185, 279, 345, 443

Amerikan Haberler Merkezi 179

Amore 451, 457

Amphibian Man 62

Ana 218

Ana Beni Eversene 98

Anadolu'da Roma Mozaikleri 279, 280

Anahtar Deliği 23, 352, 373, 428

Anahtarı Bendedir 389, 408

Ana Kurban Can Kurban 397, 400, 411

Analar Affetmez 362, 411

Anasının Gözü 326, 327

Anasının Kızı 380, 408

Anasının Kuzusu 67, 70, 71

Anası ve Oğulları 272

Anası Yiğit Doğurmuş 175, 176

And Film 26, 51, 52, 54

And Now Miguel 190

André Cayatte 62, 201

André De Toth 63

Andrei Tarkovsky 438

Andre Legrand 124

Angel Baby 61

Angel of Saint Pauli 239

Angels with Dirty Faces 449

Anılar Feneri 233

Anita 455

Anjelik Harem Gözdesi 186

Ankara'ya Üç Bilet 74, 75, 77

Anne 43, 44, 48, 49, 86, 330

Anneler ve Kızları 243

Annem İçin 12, 27, 31, 33, 34, 35, 38, 39, 41, 44, 48, 50, 51, 58, 59

Annemin Arkadaşı 457

Anter 159, 175, 394, 404

Antonio e Placido 354, 362

Antun Vrdoljak 200

A. Piccoli 227, 230, 231, 317, 319, 321

Appoinment With Lust 194

Apsara 438

Aptallar 294

Aptal Şampiyon 411

A Quiet Place to Kill 239

Arabacı Mustafa 221, 223

Arafat Yolu 192

Aram Gülyüz 126, 214, 216, 226, 347, 352, 360

Aramızdaki Düşman 98, 100, 112, 116

Aramızdan Biri 207

Arap 83, 145, 158, 174, 194, 208, 219, 273, 291, 299, 394, 400, 462

Arap Celal 291, 299, 394

Arapça 16, 92, 93, 94, 146, 153, 175, 447, 449, 450, 451

Arda Uskan 313, 324

Arılar Vadisi 180

Arif Erkuş 361

Arir Pririe 190

Arkadaş 354, 359, 361

Arkadaşım Bruce Lee 457

Arka Sokak 331, 343, 441

Arnavutluk 233, 437

Arne Mattsson 185, 187

Arpad De Rise 147

Arslan Geldiğinde 444

Arslanların Aşkı 233

Arslanların Dönüşü 139

Arşavir Alyanak 28,50

Arzu Erkeği 285

Arzu Film 370, 375, 387, 403

Arzu ile Kanber 272

Arzunun Bedeli 165, 457

Arzunun Koynunda Ölüm 127

Arzu Okay 292, 293, 346, 375, 378, 382, 383, 387, 389, 391, 405, 408

Asaf Tengiz 321

Asalet ve Sanat 123

Asena Smelik 64

Asfalt Rıza 77

Asılana Kadar Yaşayacaksın 292, 297

Asi Gençler 293, 295, 301, 306

Asi Gençlerin Sonbaharı 199

Asi Gençlik 63, 224, 304

Asi Kabadayı 253, 254

Asiler Kampı 289

Asi Motosikletliler 442, 450

Asi Ruhlar 194

Asiye Nasıl Kurtulur 307, 332, 345

Asker Ahmet 206, 250

Asker Anası 125, 129, 144, 148, 166, 173

Asker Arkadaşım 162, 166

Askerin Babası 153

Aslanların Ölümü 225, 226, 228, 232, 297, 298, 302, 304

Aslanlar Kükreyince 251, 254, 255

Aslantaş Müzesi 112, 113

Asla ve Daima 396, 397

A Soldier's Father 153

Asrın Kadını 208

Aşık Veysel'in Hayatı-Dostlar Beni Hatırlasın Sadık Yarim Kara Topraktır-Uzun İnce Bir Yoldayım 319

Aşk 17 Yaşında Tatlıdır 455

Aşka Selam Kavgaya Devam 297, 298, 301

Aşka Susamışlardı 126

Aşka Susayanlar 213, 267, 270

Aşka Vakit Yok 207

Aşka Yarışı 44

Aşk Bahçesi 444

Aşk Dalgaları 411

Aşk Dediğin Laftır 444

Aşk Doktoru 458

Aşk Dünyası 61

Aşk Gemisi 208

Aşk Hikayesi 236, 250, 258

Aşkım Aşkım 201

Aşkımı Kanla Yazdım 248, 252

Aşkım Silahımdır 100, 103, 106, 107, 115

Aşkın Büyük Çilesi 147

Aşkın En Acısı 216, 217

Aşkın En Uzun Yolu 348

Aşkın Gözyaşları 175

Aşkın Kanunu 320, 329, 343

Aşkın Sonu 71

Aşkın Zaferi 329, 333, 360, 369, 370

Aşk Kadını 236

Aşk, Kan ve Kin 224, 225, 226, 228

Aşk Kulesi 239, 240

Aşk Kurbanları 68, 69, 70, 71

Aşkların En Güzeli 30, 126, 305

Aşkla Sev Kinle Vur 265, 266, 269, 275

Aşkla Yaşamak 439

Aşk Mücadelesi 162, 164, 173

Aşk Sürgünü 247, 250, 253, 255

Aşktan da Üstün 212, 216, 317, 323

Aşkta Yanılmıştık 444

Aşk Tomurcukları 32

Aşk Türküsü 205

Aşk Uğruna 253, 256

Aşk ve Afyon 203

Aşk ve Ecel 240

Aşk ve İntikam 107, 112, 224, 226, 229

Aşk ve Tabanca 214, 292

Aşk Yarışı 24, 42, 48

Aşk Yolu 316, 323

Atacan Boran 212

Atadeniz Film 380

Atatürk Türkiye Cumhuriyeti'nin Doğuşu 449, 450

At Avrat Silah 132, 163, 166

Ateş 315, 320

Ateşli Bakire 240

Ateşli Dudaklar 455

Ateşli Dul 364

Ateşli Kadınlar Çetesi 243

Ateşli Yosma 248, 249, 251, 254, 347

Ateş ve Barut 204

Atilla Ergün 296, 298, 301, 330, 338, 396

Atlas Film 153

Atlı Han 329

Atmaca 272, 277, 292, 296, 309

Atmaca Mehmet 292, 296

Atom Sırrı 124

A Train for Durango 192

Attenti Ragazzi… Chi Rompe Paga 354, 362

Augusto Caminito 139, 142, 147

Ava Giden Avlanır 106, 112, 411

Ava Giden Avlanır- Dolandırıcılar 106, 112

Avangers 439

Avanta 75, 77, 80, 395, 407

Avare Kalbi 271, 274, 276

Avare Yavrucuk 85

Avare Yavru ve Filinta Kovboy 85

Avni Dilligil 136

Avrupa Expresi 202

Avrupa Macerası 388

Avşar Beyi 362, 405, 412

Ay Bu Gece Doğacak 267, 275

Aydemir Akbaş 362, 378, 380, 381, 383, 387, 388, 389, 390, 391, 395, 405, 408,

409, 424, 427

Aydın Arakon 75, 126, 128, 129

Aydınların Kaderi 204

Ayfer Bolat 315

Ayfer Feray 166

Ayhan Baturay 311

Ayhan Işık 30, 255, 273, 276, 279, 298, 304, 377

Ayhan Türkbaş 139, 146

Ayıkla Beni Hüsnü 352, 362, 389, 393, 394, 407, 408

Ayıp Ettin Şemsettin 251

Aykut Düz 212, 219, 222, 263, 310, 313, 319, 322, 324, 349, 351, 353

Ayla Algan 413

Aynı Yolun Yolcusu 232, 302, 305, 321

Aynur Akarsu 379, 387, 408, 409

Ayrılık 297

Ayrılık Olmasaydı 139, 140, 146

Aysel Külah 132, 139

Aysel Tanju 75, 76, 77, 78, 101, 106

Ayşecik Canımın İçi 42, 46, 48

Ayşecik Çıtı Pıtı Kız 66, 67

Ayşecik Fakir Prenses 26

Ayşecik Sokak Kızı 177

Aytaç Arman 296, 327, 338, 386, 396

Ayvaz Kasap 31, 35

Ayyıldız Fedaileri 137, 145, 173

Azad Kuşu 271

Azan Nehir 65

Azap 307

Azgın Bakireler 383, 384, 394, 395, 410

Azgınlar 221, 223

Azınlık 14, 113

Azim Film 381

Aziz Nesin 412

Aziz Sarıkaya 138

Azrailin Beş Atlısı 210, 244, 251, 258

Azrail Peşimizde 268, 272, 278, 279, 280

B

Baba 249

Baba Bizi Eversene 411

Baba Dosyası 440

Baba Hasreti 79

Babaların Babası 411

Babalık 340, 341

Babamın Arkadaşı 227, 230, 231

Babamın Hasta Bakıcısı 459

Babamız Evleniyor 164, 169

Babam Kaatil Değildi 128, 131, 177

Babanın Arkadaşı 317, 319, 321

Baba Ocağı 411

Babasına Bak Oğlunu Al 95, 97, 100, 101, 105, 114, 115

Babasız Yaşayamam 116

Baby Love 236

Back Street 331, 344, 441

Badem Şekeri 37

Baharın Gülleri Açtı 30

Bahçevan 35

Bahri Şatıroğlu 319

Bahriyeli Kemal 337

Bahtı Karalı Yarim 352

Baisees Vales 194

Bajaja 190

Bakire Karım 459

Bakireler 269, 270, 275, 281, 381, 383, 384, 394, 395, 409, 410, 411

Bakireler Çiftliği 381, 409, 411

Baki Tamer 249, 253, 255, 293

Balçıklı Ethem 137

Balçıktan Duvarlar 234

Baldız 394, 395, 411

Balıkçı Güzeli 249

Balıkçı Kız 294, 295, 330

Balıkçılık 153

Balıkçı Osman 332

Balkan Serserileri 213

Bal Kutusu 353, 354

Baltacı ile Katerina 320

Baltacı Mehmet Paşa ve Katerina 130

Bana Annemi Anlat 36, 40

Bana Bela Derler 139

Bana Beş Avrat Yetmez 391, 392, 395

Bana Gönül Bağlama 222

bar 66, 82, 133, 139, 166, 173, 249

Barakko 437

Barış Film 428

Barış İçin Savaşanlar 335

Barış Prodüksiyon 424

Bar Kızı 126, 128, 166

Barlık Film 371, 377, 383, 419

Basık Ökçeliler 165

Baskın 289, 291, 294, 297, 300, 302

Bas Parayı Bul Karayı 327, 329

Başar Film 52, 54, 55, 97, 98

Baş Belası 34, 40

Başımı Belaya Sokma 36, 39, 47

Başkaları 446, 448

Başlık 166, 167, 168, 169, 173, 174, 308, 309, 314, 315, 318

Batakhaneler Kralı 247, 248, 250

Batıda Ölüm Var 292, 297

Batılaşan Gençler 124

Batıya Kalkan Tren 127, 131

Battal Gazi Destanı 248

Battal Gazi-Ölüm Kalesi 148

Baviyera'dan Av Sahneleri 284

Bayan Bacak 212, 216

Bayan Gandi 153

Bayan Şehvet Her Yerde Dehşet 212

Baybora'nın Oğlu Karaoğlan 164

Bayrak 22, 144, 320, 335, 340, 346, 401

Bayrak-Kahramanlar 320

Bayram Hacımustafaoğlu 225, 231

Bay Tete 440

Bazıları Dayak Sever 43

Bebek Davası 130, 132

Bebek Gibi Maşallah 252

Beddua 307

Bedevi Aşklar 184

Bedrana 224, 225, 226, 331, 333

Behçet Cezayir'de 288, 290

Behçet Nacar 250, 261, 267, 268, 269, 270, 273, 274, 287, 290, 303, 391, 409

Bejin Çayırı 191

Bejin Lug 191

Bekaret 21, 350, 365, 378, 379, 410

Beklenmeyen Adam 336, 337

Belalılar 329, 331

Belalıların Belalısı 213, 225, 297, 303

Belalılar Şehri 329

Belalım Benim 229, 230

Belalı Serseri 411

Belalı Tatil 411

Bela Mustafa 273

Belanın Kralı 252, 255

Beleş Osman 95, 97, 101, 102, 111, 114, 115, 116

Belgin Doruk 301

Belki Yıllar Sonra 229, 287

Bello Come Un Arcangelo 455

Ben Adam 225

Ben and Charlie 441

Ben Armudu Dişlerim 408

Ben Asitavandas 112, 113

Ben Bir Kanun Kaçağıyım 139

Ben Böyle Doğdum 227

Benhur 45

Beni Anneme Götür 73, 80, 86

Beni İntikam Bekliyor 311

Beni Kadınlara Sor 107

Benim Erkeğim 50

Benimle Sevişir misin 236, 246

Benim Yerimde Olsaydınız 234

Ben Küskünüm Feleğe 66, 67, 69

Ben Paracıklar İsterim 442

Beraber İhtiyarlamayacağız 437, 439

Bereket Tanrısı 351

Berkhan İnal 126

Berlin 47, 48, 57, 58, 443

Berlin Vahşet İçinde 47, 48

Bernard Borderie 186, 190, 193

Bernardo Bertolucci 180

Beş Atış Yirmibeş 408

Beş Belalı Adam 457

Beş Dakikada Beşiktaş 399, 412

Beş defa Bonn 438

Beş Erkeğe Bir Kadın 445, 448

Beş Hergele 206, 208, 256, 257

Beş İdamlık Adam 262

Beşine de Vur 353

Beşine De Vur 365, 371

Beş Kadın Bir Erkek 347, 348, 409, 411, 422

Beş Kişiydiler 309

Beş Milyoncuk Borç Verir Misin 395, 406, 410

Beş Tavuk Bir Horoz 328

Betya Salman 141, 147, 150

Beyaz Atlı Adam 107

Beyaz Esirler 308, 311, 312, 317

Beyaz Güvercin 36, 41, 45

Beyazın Adı, Esmerin Tadı 149

Beyaz Kurt 304

Beyaz Oda 179

Beyaz Öfke 438

Beyaz Tabakta Siyah Üzüm 130, 132, 265, 271, 279

Beyaz Yollar 441

Beynimdeki Şeytan 165

Beyoğlu Esrarı 127, 129, 156, 165, 166, 169, 170

Beyoğlu Güzeli 206, 209, 210, 252

Beyoğlu Kan Kokuyor 298, 301

Beyoğlunda Vuruşanlar 124

Beyoğlu Piliçleri 87

Beyto 350, 411

Bıçaklar Fora 126

Bırakın Yaşayalım 78, 204, 318, 323, 328, 343

Biber Tarlası 126, 127, 130, 131

bikini 77, 100, 101, 104, 260

Bilal İnci 250, 268, 272, 296, 337

Bilardo Kazım 214, 217, 265

Bil Bakalım Ne Çıkacak 361, 373, 386, 389

Bilen Kazanıyor 103, 108

Bilge Olgaç 107, 125, 197, 359, 400, 431, 433

Bilgin Sezener 362

Billur Köşk 49

Billy Wilder 438

Bin Bela Bir Kurşun 208

Bin Yüzlü İsa 319

Bir Adam Ölmüştür 446

Bir Aşk Bir Ölüm 269, 272

Bir Aşk Gecesi 152, 189

Bir Aşk Hikayesi 236, 258

Bir Aşk Yeter 71, 81, 86

Bir Avuç Kan 254

Bir Azizin Doğum Günü Şenliği 190

Biraz Kül Biraz Duman 163

Bir Baba Hindi 389, 394, 410

Bir Baltaya Sap Olamadım 330, 331, 333

Bir Cinayetle İlgili Gazete Başlıkları 440

Bir Çakı 200

Bir Çapkının Hatıraları 152

Bir Damla Kan Uğruna 333

Bir Dedektifin Gözyaşları 309

Bir Defa Yetmez 410

Bir Dost Bulamadım 333

Bir Fırsatdı 309

Bir Garip Adam 166, 169, 174, 274

Bir Gecelik Gelin 32, 33, 46, 47

Bir Gecelik Kadın 30

Bir Genç Çift 234

Bir Genç Kızın Romanı 252, 255

Bir Günah Hikayesi 457

Bir Gün Mutlaka 23, 369, 400, 431, 432, 433, 434

Bir Haydut Sevdim 29, 30, 31, 38, 44, 193

Biricik İş Peşinde 250

Bir İdam Mahkûmu Kaçtı 199

Bir İki Üç 61

Bir İnsanın Kaderi 181

Bir Kadının Dört Yönü 326, 343, 444

Bir Kadının Seks Raporu 444

Bir Kere Sevdim Diye 255, 257, 258, 276, 281

Bir Kır Gezintisi 186

Bir Kız Kaçınca 77

Bir Kız ve Tüfekler 443

Birol Işın 308, 310, 350

Bir Öpücük Ver Bana 50

Bir Ressam Gözü ile 438

Bir Sarışının Aşkları 185

Birsen Kaya 213, 217, 227, 312

Bir Sokak Kadınının Kapsamlı ve Renkli Günleri 457

Birsu Birsel 391

Bir Şehir Davet Ediyor 285

Bir Talebenin Hatıraları 207

Bir Türk Kızı 350, 362

Bir Varmış Bir Yokmuş 249

Bir Yabancı 194

Bir Yaz Gecesi Rüyası 190

Bir Yaz Hatırası 239

Bir Yaz Mutluluğu 185

Bir Yemin Uğruna 287

Bir Yıldız Doğuyor 241

Bir Zamanlar Bir Polis Vardı 446, 448

Bitirim Aşkı 111, 115

Bitirim Fatma 79

Bitirim Hüsnü 371

Bitirim Kardeşler 331

Bitirim Kemal 227, 291

Bitlis 153, 184

Bitmeyen Korku 165

Bitmeyen Şarkı 394, 406

Bitmeyen Yarış 241

Bitmeyen Yol 14, 100, 103, 106, 108, 113, 114, 119, 120, 121, 156, 158, 159

Biz Belayı Severiz 215, 218, 268, 271, 274, 277

Biz Büyülenmişiz, Irina 443

Bize de mi Torpil? 126, 128, 129, 131

Bize Koca Gerek 375, 411

Bize Türk Derler 174

Bizim 404

Bizim Aile 406

Biz Kadınlar 456

Black Emanuelle 456

Black Panthers 233

Black Shampoo 459

Blanche 286

Blandy 460

Bob Mullen 139, 146

Bodrum Hakimi Masalı 355, 356

Bogard 459, 462

Boğaziçi'nde Aşk 174

Boğaziçinde Aşk 174

Bolşevik 19, 278

Bombacı Emine 137, 142, 145,

148, 160, 175

Bombala Oski Bombala 229, 295, 303

Bone Çetesi 445, 449, 450

Boni ve Klay 191

Bonnie and Clyde 191

Bonnot Çetesi 445, 449, 450

Borsalina 234

Boşver Arkadaş 333

Boş Veren Gençlik 87

Bozkırlar Aslanı 153

Bozuk Yol 439

Bölgesel Gösterim 16, 184

Güneydoğu vilayetlerinde gösterilmemesi 153

Brancaleone Ordusu 186

Bright Sun 95, 96, 112

Bardot 79, 93

Bronenosets Potemkin 92

Brother John 240

Brother Orchid 442

Bruno Paolinelli 183

Bu Baba Başka Baba 381

Bu Balık Başka Balık 367, 410

Bu Böyle Bir Zaman 200

Budha Operasyonu 227, 230

Bu Gece 138, 140, 141, 149, 152, 267, 275

Bugün Bende Yarın Sende 252

Bugünkü Çin 449

Bulunmaz Uşak 35, 378

Bulunmuş Çocuğun Hikayesi 443

Bunalım 237, 395, 410

Bu Osman Başka Osman 396, 400, 409

Burçak Tarlası 165, 168

Burhan Akçik 226

Burhan Bolan 307, 309, 317, 324

Burjuvazinin Gizli Çekiciliği 440

Burjuvazinin Tatlı Tebessümü 439

Bu Toprağın Kızları 353, 357

Bu Topraklar Bizimdir 145

Butterflies are Free 448

Bu Vatan Bizimdir 229, 230

Bülent Oran 126, 128, 136, 139, 143, 147, 149, 150, 207, 212, 223, 307, 315, 316, 321, 323, 324, 347, 352, 361, 429

Bütün İstanbul Bilsin 206, 207, 208, 209, 245

Bütün Kahramanlar 444

Bütün Suçumuz Sevmek 47

Büyüdüğünü Görmeyeceğim 411

Büyük Acı 248, 252

Büyük Aşklar 93

Büyük Baba 66, 69, 70, 71

Büyük Bela 298, 304

Büyük Bir Aşkın Hikayesi 203

Büyük Canbazhane 64

Büyük Deney 284

Büyük Hakikat 139

Büyük İhanet 225

Büyük Kavga 124

Büyük Kin 317

Büyük Kültür Devrimi Sırasında Kazarak Çıkarılmış Olan Tarihi Eserler 449

Büyük Soygun 307, 328, 339

Büyük Suratlar 202

Büyük Şamata 331, 345

Büyük Şehrin Kanunu 164, 165, 173

Büyük Tehlike 130, 133

Büyük Vurgun 328

Büyük Yemin 28, 32, 33, 35, 36, 37, 40, 47

Byalata Staya 179

Bye bye, Barbara 202

C

Cadılarla Yatanlar Sadistler 445, 448, 450

Cafer Efendi 410

Cafer'in Çilesi 352

Caferin Nargilesi 383, 394, 410

Cahit Günal 139

Cahit Irgat 173

Canavar Cafer 384, 414

Canavarın Sevgilileri 314, 316, 324

Canbey 329

Candice Candy 455

Cango-Panço Villanın Altınları 204

Canım Benim 101, 104, 111

Canım De Bana 384, 391, 410, 411

Canım Kardeşim 310, 321, 331, 344

Canın Cehenneme 108, 116

Caniler Avcısı 183

Canilere Ölüm 309

Caniler Yaşamaz 125, 127

Cannes Film Festivali 200

Can Pazarı 33, 41, 42, 47

Can Yoldaşı 140, 143, 148

Can Yoldaşları 130, 133

Cardillac 202

Carl Foreman 152

Casablanca 438

Casus Asker Şvayk 190

Casus Avcıları 218, 219, 278, 280

Casusların Kaderi 140, 141, 143, 145, 148

Catherine, il suffit d'un Amour 193

Cavit Yürüklü 126, 128, 164

Cecil B. DeMille 62, 81

Cehennem Arkadaşları 78, 81

Cehennem Bomboş 139

Cehenneme Bir İki 228

Cehenneme Hoş Geldin 207, 271

Cehenneme Uçuş 326, 330, 344

Cehennemin Beş Delisi 290, 306

Cehennemin Kapıları 225

Celal Atağ 349, 350, 357

Celal Bay 124

Cellat 395

Cellat Tom 201

Cemal Ezgi 140, 141, 142, 148

Cemil 379, 404, 409, 429, 430

Cemile Çöl Sultanı 192

Cengiz Han'ın Torunu 186

Cengiz Kırtan 205, 208, 316

Cengiz Kurtan 308

Cennetin Kapısı 328, 331, 346

Cennet Kuşu 447, 450

Cennette Bile Affetmem 194

Cepteki Yumruklar 186

Cesetler 229, 230

Cesur Kardeşler 126

Cesurlar 218, 275, 277, 281

Cesur ve Mağrur 337

Cevat Kurtuluş 88, 389, 390, 391

Cevat Okçugil 128, 139, 164, 204

Cevdet Akgül 222

Cevdet Arıcı 308

Cevdet Gerçek 207

Cevdet Yavuzdoğan 214, 222

Cevriye'nin Kızları 292, 297, 306

Ceyda Karahan 332, 375

Cezanı Çekeceksin 240

Cezayir Savaşı 190

Cezmi Band 007 Buçuk 108

Charley's Nieces 455

Charulata 439

Chekoslovakia Steel Structures 64

Chih-Hung Kuei 368

Chi l'ha Vista Morire 446

Chitty Chitty Bang Bang 195

CHP 400, 430

Christian-Jaque 195

Cımbız Ali 86, 252

Cımbız Hafiye 108

Cıngar 370

Cici Katibem 28, 30, 36, 45

Cihangir Gaffari 248, 249, 250, 251, 254, 255, 260, 287

Cihan Hakimi 63, 83, 95, 97, 98, 99, 161

Cinsi münasebet 102

Cisaruv Slavik 190

Civciv 411

Civciv Çıkacak Kuş Çıkacak 408, 415

Claude Lelouch 246, 443

Claude Marsan 125, 130, 131, 132

Claude Miller 444

Colpo Di Sole 463

Colpo Rovente 201

Combat Patrol 441

Comincio il viaggio nella vertigine 451

Coni ile Yatıyorum 233

Contempt 239

Coplan sauve sa peau 180

Corbari 237, 246

Cosa Avete Fatto a Solange? 295, 297, 299, 300, 306

Costa-Gavras 371

Coşan Ekiz 352, 355

Cumartesi Senin Pazar Benim 102, 104

Cumhuriyet 14, 15, 113, 146, 159, 413, 415, 433, 461

Cüneyt Arkın 338, 340, 375, 379, 385, 390, 395, 399, 430

Cycle Savage 286

Cyprus 94

Cyprus- Canadian Send Troops 94

Cyprus- More Troops to Keep Peace 94

Çağdaş Nasreddin Hoca 412

Çakal 313, 319, 324, 344

Çakırcalının İntikamı 226, 228

Çal Hasan 401

Çalınan Aşk 33, 34, 36, 48, 50

Çalınan Buseler 194

Çalkala Yavrum Çalkala 394, 407

Çamlıca Kız Lisesi 44, 59

Çam Sakızı 406, 410

Çamur Şevket 213, 214, 265, 271

Çan 205

Çanakkale Arslanları 111

Çanları İşittiğim Zaman 200

Çanlar Kimin İçin Çalıyor 438

Çapayev 186

Çapkın Birader 457

Çapkın Hafiye 228, 327, 331, 332, 337, 345

Çapkın Hırsız 395, 397, 407, 411

Çapkınım Hovardayım 82, 331

Çapkın Kızlar 411, 454

Çapkın ve Cesur 206, 209, 267, 275

Çapkın ve İnsafsız 267, 275

Çapraz Delikanlı 39, 51

Çapulcular 293, 295

Çark 214, 269, 271, 274

Çar ve General 186

Çavdarlı Murat 140, 141, 143, 145, 148

Çayırın Türküsü 190

Çekirge 317

Çelik Mamulatı 64

Çelik Sınal 309

Çerkez Kızı 219

Çetin İnanç 206, 316, 317, 350, 352, 357, 361

Çetin İzzet Özkaya 213, 316

Çığlık 179, 214, 219, 289, 298, 302, 306

Çıkış Yolu 444

Çıkmaz Sokak 50

Çıldırtan Kıskançlık 454, 462

Çılgın Ama Tatlı 364, 365, 373, 374, 407

Çılgın Aşıklar 446

Çılgın Aşık'ta 235

Çılgın Bakireler 269, 281

Çılgınca Sevişenler 444

Çılgın Gençlik 125, 127, 129, 409, 410, 411

Çılgın Katil 439

Çılgın Kız 326, 362, 364, 374

Çılgınlar 239, 292, 293, 295, 305, 328, 410, 411

Çılgınlar Adası – İnfilak 239

Çılgınlar Ordusu 292, 293, 295, 305

Çılgın Soyguncular 396

Çınarımı Buldum 142, 148

Çıplak Aşıklar 93, 101, 104, 106

Çıplaklar 195, 205

Çıplaklığa Paydos 445

Çıplak Prenses 461, 463

Çıplak Venüs 445

Çırılçıplak 285

Çıtkırıldım 141, 147, 150

Çiçekçi Kardeş 442

Çiçekçi Leyla 110, 116

Çiçeksiz Bahçe 46, 47, 48, 51

Çiftçinin Kızı 439

Çifte Kavrulmuş 382, 410

Çikolata Sevgilim 391, 410

Çikolata Tarlası 409, 410

Çile 280

Çileli Dünya 229, 230, 302, 305

Çilli Yavrum Çilli 400, 407, 409

Çin 16, 183, 185, 186, 190, 380, 381, 384, 391, 401, 437, 439, 443, 449, 450

Çingene 79, 80, 85, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 279

Çingene Aşkı 126, 127, 130, 131

Çin İmparatorunun Bülbülü 190

Çirkef 394, 395, 409

çirkin 33, 75, 76, 96, 101, 103, 105, 332, 377, 445

Çirkin Dünya 330

Çirkin Kral 163, 166

Çirkin ve Cesur 257

Çoban 327, 342, 351

Çocuğumu İstiyorum 313, 324, 337

çocuk 29, 46, 55, 86, 99, 218, 247, 263, 279, 327, 346, 365, 388, 423, 448

Çok Gördü Felek 86

Çok Rahat Birkaç Ay 444

Çolpan İlhan 106

Çorbamdaki Sevgili 439

Çöl Kanunu 35

Çöl Kartalı 297, 304

Çöpçatanlar Kampı 85

D

Dadaloğlu 205, 248, 249, 253, 299, 303

Dadaloğlu'nun İntikamı 299, 303

Dadaş Hasan 357, 359, 362, 387, 395, 397

Dadaş Rıfat 312, 314, 315, 339

Dağdan İnme 326

Dağda Silah Konuşur 143

Dağ Kanunu 318, 323, 326, 328, 335

Dağlar Aslanı Ali Efe 86

Dağlar Benimdir 212

Dağların Kanunu [Hudutların Kanunu] 129, 133

Dağların Kıralı 213, 262

Dağların Kızı 93

Dağların Kurdu 89

Dağların Taçsız Kralı 80, 88

Dağlar Kralı 229, 290, 294, 301, 303

Dağlar Kurbanı 319, 336, 343

Dağlar Şahini Mehmet Efe 74

Dalgacı Mahmut 382

Dalgacı Mamut 365, 410

Dam Budalası 409

Damdaki Cinayet 239

Damgalı Adam 162, 164, 166, 171, 309, 310, 314, 332

Damlalar 349

Dam Üstüne Çul Serer 378, 410

Dandelions 457

Daniel Daert 125, 131

dans 25, 27, 31, 33, 34, 35, 61, 65, 66, 67, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 83, 97, 103, 104, 126, 127, 139, 162, 164, 165, 166, 193, 194, 238, 239, 249, 255, 259, 267, 271, 272, 273, 275, 311, 328, 378, 382, 384, 387, 390, 391, 425, 427, 428, 442, 446

dansöz 34, 35, 58, 76, 96, 105, 251, 265, 270, 294, 295, 399, 428

Danyal Topatan 30, 251, 291, 292, 299

Darbe 215, 217, 296, 308, 348, 374, 388, 397, 399, 411

Dar Kalça 448

Das Schloss 285

Dava 186

Davul Dengi Dengine 352

dayak 147, 277, 337

Deadly Therapy 353, 354

Dead Sexy 238, 271, 276

Death in Woman 185

Death is a Woman 185

Death of A Bounty Hunter 442

Death of A City 462

Debreli Hasan 323

Decameron Aşk Hikayeleri 286

Dede Korkut-Efsanelerin Kahramanları 440

Degenarates 285

Değirmencinin Kızı 316

Dehşet Adası 328

Dehşet-Gülüm Nuri 244

Dehşet Saçan Karateci Danimarka'da 447

Dehşet Yaratan Adam 129

Deka Meres Sto Parisi 25, 26, 34, 49

dekolte 75, 248, 249

Deli 78, 82, 83, 84, 87, 103, 105, 108, 115, 116, 117, 224, 269, 277, 289, 290, 304, 310, 326, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 336, 339, 357, 361, 407, 411, 412

Delicesine 236, 251, 258, 391, 408

Deli Deli Tepeli 361, 407, 412

Deli Futbolcu 103, 105, 108, 115, 116, 117

Deli Gönül 78, 83, 87

Delikanlılar 447

Deli Oğlan 269, 277

Delta Dunarii 440

Démanty noci 186

Demet Düzgün 308, 320

Demir Kapı 138, 139

Demir Yumruk 217, 267, 275, 278

Denizciler Geliyor 137, 140, 143, 150

Deniz Çakır 308

Deniz Hakimiyeti 284

Denizin Dibi Canavar 62

Denizler Hakimi Köpek Balığı 464

Der Blaue Engel 201

Der Junge Törless 201

Der Plötzlıche Reıchtum Der Armen Leute Von Kombach 285

Dert Bende 324

Der Teufel kam aus Akasava 239

Dertli 341

Der Turm Der Verbotenen Liebe 239, 240

Derya Gülü 331

Destan 213, 309, 336, 337, 341

Detstvo Gorkogo 186

Deux hommes dans la ville 442

Deveci 358, 376, 407

Devil at O'Clock 442

Devlet Kuşu 66, 68

Diamonds are Forever 283

Die Engel Von St. Pauli 239

Diesel Engines Skoda 64

Die Spalte 447, 448

Die Weisschen 441

Dikiz Aynası 346

Dilenciler 126, 127, 345

Di Mamma Non Cen'e Una Sola 459

Dimitrie Cantemir 440

Ding Dong 328

Ding-Dong 325, 326, 330, 332, 344

Diriliş 310, 316

Dirty O'Neil 373

Dişi Akrep 260

Dişi Bela 143, 146

Dişi Düşman 126, 128, 129

Dişi Hedef 259

Dişi Kaplan 139, 142

Dişi Kartal 142, 148, 166, 172

Dişi Kasırganın Dönüşü 457

Dişi Köpek 349

Dişiler Cenneti 441

Dişiler Kasabası 441

Dişi Örümceğin Pençesinde 240

Dişi Örümcek 79

Dişi Şeytanın Hilesi 185, 186

Dişi Tarzan Luana Roket 296

Dit Bonjour Maria 233

Diyarbakır 153, 184, 432, 433

Diyet 354, 359

Doctor You've got to be Kidding 240

Doğan Kılıç 124

Doğan Soyumer 319

Doğduğuma Pişmanım 308, 384, 385, 394, 395

Doğru Yol 226, 267

Doğu Film 378

doğum 102, 111, 169, 189, 209, 223, 224, 235, 292, 346, 351, 402

Doktor Civanım 382, 392, 409

Doktor Şaka Ediyorsun 240

Doktor ve Genç Kızlar 284, 288

Dokunma Bozulurum 100, 101, 108, 111, 115, 116, 117

Dokunma Ölürsün 224, 294

Dokunulmazlar 194

Dokuz Canlı Adam 108

Dokuz Kurşun 124

Dokuzuncu Akın 218, 219

Dolandırıcılar 106, 112

Dolu Dizgin 411

Donkişot 249

Dostluklar Yaşadıkça 50

Dost Olan Düşman 194

Döğüşe Döğüşe Öldüler 350, 411

Döner Ayna 88

Dört Ateşli Yosma 248, 249, 251, 254

Dört Dolandırıcı Kadın 205

Dört Hergele 311, 315, 328, 329, 331

Dört Köşeli Üçgen 351, 357, 359

Dört Yönlü Kadın 326, 343, 444

Dövme 22, 199, 414

Drei Grüne Hunde 201

Dr. Minx 458

dublaj 44, 48, 49, 62, 91, 97, 98, 99, 116, 153, 161, 162, 189, 191, 192, 286, 450

Dublaj 12, 13, 14, 15, 16, 19, 21, 22, 23, 48, 61, 86, 116, 153, 161, 184, 192, 306, 362, 411, 450, 463

Duel in The Eqlipse 442

Duilio Coletti 203, 206

Dul Couderg 446, 449

Durakta Sevişelim 74, 76, 78, 87

Duran Tantekin 212, 216, 219

Dur Geliyorum 76, 79, 384, 406, 409

Duru Film 143

Duvak 314, 320, 327, 329

Duygu Sağıroğlu 119, 316, 347, 353, 355, 356, 358, 362

Dün-Bugün 377

Dün Bugün - Atatürk - Ecevit 398

Dünden Bugüne 364, 407

Dünyada Ortodoksluk 183

Dünya Geceleri 94

Düşman Kardeşler 103

Düşmanlarım Çatlasın 345

Düşmüş Kadınlar 447, 448

Düşmüş Kadınların Sonu 450

Düşünen Adam 412

E

Eba Müslim Horasani 125

Ecast 186

Ecelin Gölgesi 207

Ecelin Gölgesinde 245

Ecelsiz Ölenler 411

Ecel Tarlası 210

Ecevit 398, 399, 430, 463

Ecevit'in İskandinav Ülkeleri Gezisi 463

Éclairage intime 186

Eden Kahvesi Maceraları 444

Ediz Hun 252, 257, 295, 378

Efenin Kızı 137, 140, 143, 144, 145, 146, 150

Efgan Efekan 175

Eğlence Filmleri 91, 92

Eğlence Kadınları 454

Ehliyet 446

Eine Stadt Ladt Ein 285

Ein Toter Heng im Netz 102, 104

ekmek 169, 197, 300, 306, 359, 399, 416, 417

Ekmekçi Kadın 302

Ekmek Kavgası 108

Ekrem Nemlioğlu 231, 348

Eksodus 64

Ekta Film 322

El Bedeviyatıl Aşıka 184

El Cid 158, 174

Electre 184

Elefterios Papadopulos 26

Elektra 184

Elif Film 402, 403, 434

Elif ile Seydo 327, 335, 344

Elif İle Seydo 328, 336

Eli Maşalı 140, 141, 150

Elio Petri 237

El Kapılarında 307

El Kapısı 343

Elmanın Alına Bak 347

Elma Şekeri 383, 384, 395, 409

El Matanza must Die 441

El Pistole 207

El Ruka 190

Elusive Peace 94

Emanuelle Nera 456

Emek Film 158, 415

Emel Sayın 341, 401

Emin Dadaş 126, 128

Emin Dağ 129, 133, 149

Emin Demirtay 143

Emine 214

Emin Konur 224, 225, 226, 228

Emir Üzerine 7 Ölü 440

Enayiler Kralı 194

En Büyük Patron 363, 370, 407

Endişe 347, 399, 400, 401

Engerek 225

Engin Asyalı 228

Engin Karabağ 207

Engin Temizler 215

Enis Rıza Olcayto 221, 223

En İyi İlerleme Biçimi 444

En Pri-Faikal Forests 463

Enseye Tokat 349, 361

Epitaph For Friend and Enemies 194

Erdinç Atalay 139, 143, 146

Erdoğan Tokatlı 213, 215, 218, 219, 222

Erdoğan Tünaş 209, 210, 307, 318, 323, 350, 351, 352, 355, 356, 358, 360, 416, 429

Erginler Diyarında Bir Gönül Macerası 308

Ergin Orbey 320

Ergun Köknar 254

Erhan Konuralp 213

Erich F. Bender 189

Eric Rohmer 199, 444

Erkeğim Benim 383, 384, 388, 397, 408, 412, 413

Erkek Ali 78

Erkek Dediğin 4 Karılı Olur 330

Erkek Dediğin Böyle Olur 327, 345, 346

Erkek Dediğin Çapkın Olur 383, 384, 393, 394

Erkek Dediğin Melek Gibi 455

Erkek Döğüşü 127

Erkek Erkeğe 115

Erkek Fatma Evleniyor 28, 29, 30, 31, 36, 39, 40, 49

Erkek Kazım 353, 362, 364

Erkekler Ağlamaz 104, 337

Erkeksen Çık Karşıma 229, 231

Erkeksen Kaçma 331, 343

Erkeksiz Kadınlar 349

Erkek ve Dişi 127

Erkut Köprülü 139

Erler Film 58, 127, 129, 177

Erman Film 132

Ermenice 93

Ernesto Gastaldi 129, 130

Ernst Hofbauer 368

Erol Avcı 349, 351, 356

Erol Deniz 308

Erol Erdoğan 207, 213, 214, 215, 217, 218, 352

Erol Günaydın 131, 384

Erol Hilmi 228, 230

Erol Keskin 131

Erol Solak 348

Erol Taş 100, 108, 112, 120, 249, 250, 257, 265, 267, 268, 270, 273, 274, 275, 276, 278, 279, 281, 338, 372

Eros Center 450

Ertem Göreç 115, 117, 118

Ertesi Günün Gecesi 194, 195

Esat Nermi Erendor 123, 127

Escape To Berlin 47, 48

Esir Kuş 37, 42

Esirler 308, 311, 312, 315, 317

Eski Çek Masalları 190

Eski Eser Yerleri 283

Eski ile Yeni 191

Eski İle Yeni 191

Eski Karyola 457

Esmer Prenses 461, 463

Esmer Tilki 373, 385, 386, 390, 393, 412

Espoir 233

Espy 462

Esrar Bitti 239

Esrarengiz Otomobil 226

Esrarlı Güzel 202

Estergon Kalesi 295

Eşkiya 68, 168, 170, 382

Eşkiya Reşat 68

Eşref Kolçak 339, 398

Eşrefpaşalı 143, 146, 149, 165

Et Kokusu 459

Eva Bender 268, 275

Evald Schorm 185

Eva Nera- Black Cobra 456

Eva Nera -Siyah Kobra 456

Evde Kalmış Kızlar 391, 395, 408

Evelinin Mezardan Çıktığı Gece 239

Everything You Always Wanted to Know About But Were Afraid to Ask 444

Evlat 259

Evlere Şenlik 359, 411

evlilik 25, 28, 29, 73, 74, 97, 310, 325, 355, 419

Evlilik Gecesi 453

Evlilikte İlk Gece 453

Evliyalar Evliyası Hünkar Hacı Bektaş-ı Veli 136

Exodus 64, 200

Exodus 67 200

Expo 70 Moda Gösterisi 200

Eyüplü Reşat 249, 251

ezan 81, 160, 175, 180

Ezan 15, 62, 160, 174

Eziliş 308, 384, 385, 394, 395

Ezo Gelin 332, 341

Ezom 333

F

Fabrika 120, 200, 315

Fabrikaların Gülü 77

Fabrikanın Şoförü 142, 148

Fahişe 359, 361, 376, 411

Fahrettin Üstünel 362

Fahrettin Üstünol 137, 141

Fahri Sadedil 207

Faik Türkmen 321

fakir 128, 131, 218, 256, 279, 304, 359, 397, 399

Fakir Bir Kız Sevdim 128, 162, 167

Fakir Çocuklar 138

fakirlik 341

Farenin Aşkı 63

Far in the West 344

Farmer's Daughter 439

Faruk Kenç 130

Faruk Panter 215, 317

faşist 432, 463

faşizm 463

Faşizm 449

Fatma Bacı 226, 287

Fatma Belgen 268, 384, 385

Fatma Girik 37, 76, 100, 101, 102, 103, 104, 107, 110, 385, 397

Fatma Karanfil 258, 272

Fatoşun Bebekleri 51

Fatoşun Fendi Tayfur'u Yendi 80

Fatoşun Fendi Tayfuru Yendi 66

Fedailer Mangası 208

Fedakar Ana 411

Fedakar Öğretmen 116

Fedakâr Öğretmen 98, 100, 112, 116

Fehmi Tengiz 231

Felek 86, 326, 329, 331, 337, 343

Fellini Roma 444

Female Bunch 236, 260

Ferda Okandan 352, 357

Ferdi Merter 207

Ferdi Ün 130

Fer Film 136

Feri Cansel 250, 269, 270, 281, 292, 301, 305, 389, 399, 428

Feridun Kete 207, 214, 215, 217, 218, 226, 230, 309, 314, 319

Ferit Eylik 138, 139, 140

Feryadil Paköz 321, 322, 351, 357, 359

Feryadi Paköz 354, 355, 358

Feryat 207

F. Çakmak 170

Fevzi Körüklü 199, 202, 323

Feyzi Tuna 225, 309, 350, 361

Feza Kartalı 208, 218

Fıratın Cinleri 309

Fırıldak Naci 102, 103, 114

Fırlamalar 349, 361

Fırtına Adam 289

Fırtına Ali 350

Fırtına Behçet 358, 397, 409

Fırtına Kemal 213, 218, 219, 266, 268, 279

Fıstıklar 387, 391, 411

Figen Han 249, 250, 268, 327, 376, 387

Figures in a Landscape 237

Fikret Arıt 355

Fikret Hakan 206, 207, 208, 209, 267, 270, 272, 275, 301, 340

Fikret Tınaz 221, 311, 319, 324

Fikret Uçak 128, 205, 207, 210, 212, 213, 315, 319, 324, 348, 360

Fikret ve Katibesi 28, 36, 45

Filinta Kadri 74, 79

Filiz Akın 254, 293

Filiz Film 382, 426

Filmciler Derneği 97, 99, 117, 120, 157, 158, 159, 163, 177

Filmo Limited 117

Firardan Sonra 361

Firardan Sonra - Korkusuz Kemal (Yüzbaşı Kemal) - Acı

İntikam 390, 395, 401

Firariler 310

Fly Me 453

Footsteps in the Fog 439

For Whom The Bells Tolls 438

Four Dimensions of Greta 444

Foxy Brown 373, 386, 390, 393, 396, 406, 411

Franca Gonella 388

Francesco, Giullare di Dio 181

Francesco Rosi 199, 438

François Truffaut 25, 26

Frank Capra 438

Frankeştayn İstanbul'da 323

Frank Kramer 139

Frank Thomas 207

Fransa 201

Fransız Kültür Merkezi 179, 201, 233, 286, 440, 451

Fransız Pencereleri 444

Franz 190, 447

Franz Antel 190

Fred Zinnemann 438

Free Love 458

Freskler ve Kristo Hegedusic 201

Frontier Justice 441

fuhuş 286, 428

G

Gaddar 212, 326, 337

Gaddarlar 211, 289

Gaip Ülkeler Hakimi 154

Galatada Son 66, 70

Galia 152

Gandi Dershan 200

Gangsterin Sonu 439

Gangsterler Tokadı 309

Garaget 456, 463

Garaj 456, 463

Gardaş Beni Eversene 317, 336

Gariban 143

Garibin Çilesi 349

Garip Ali 350

Garip Baba 352, 357

Gavurdağlı 143, 145, 148

Gaye Film 366, 368, 373, 379, 407, 415

gazete 88, 348, 377, 397

gazetecilik 46

Gaziantep 153, 432

Gazi Kadın 20, 336

gazino 166, 173

Gazi Osman Paşa 324

Gece Bekçisi 447, 448

Gecekondu 212, 291, 301

Gecelerin Hakimi 309, 311, 314, 317, 323, 331

Gecelerin Kadını 78

Gecelerin Ötesi 314, 374, 375

Gecenin Elmasları 186

Gece Yaşantısı 202

Gece Ziyaretçisi 457

Geçim Dünyası 76, 312, 321

Geldi Sevdi Vurdu 208, 248, 250

gelenek 38, 125, 132, 401

Gel Gardaş Gel 333

Gelinin Ödü Patladı 376, 393

Gelmiyecek Günler 123

Gel Yaşayalım 91

Gen-Ar Film 119, 120, 121, 159

Genbaku no ko 200

Genciz Yaşamak İtiyoruz 193

Genç Kalpler 180

Genç Kayakçılar 454, 463

Genç Kızlar 71, 85, 284, 288, 355, 411

Genç Kızların Sevgilisi 28

Genç Kurtlar 202

Gençlik Duyguları 457

Gençlik Dünyası 183

Gençlik Fırtınası 62

Gençlik Günahları 212

Gençlik Köprüsü 23, 358, 360, 403, 407, 408, 434, 435

Gençlik ve Film 233

Genç Törless 201

Genelev 310

Gen-Grivas in Cyprus 94

Gently Before She Dies 457

George Qui? 451

Georgi Vasilyev 186

Gérard de Villiers 124

Gerçekler 354, 355, 358

Gerdek Gecesi 348

Geschichten Vom Kübelkind 443

Geyiklerin Ehlileştirilmesi 443

Gıcık Ali 410

Gırgır Kamil 351, 365, 378, 410

Gian Franco Mingozzi 230

Giuseppe Colizzi 200

Giystizlere Sfida La Citta 453

Gizli Emir 104, 111

Gizli Münasebetler ve Sonu 457

Gizli Örgüt 355, 358

Gizli Plan 407, 410

Gli Esecutori 461

Golden Horn-Haliç 136, 142, 146, 147

Gol Kralı Cafer 410

Gorki'nin Çocukluğu 186

Gotto Mammone 459

göbek 104, 180, 420

Göç 200, 350

göğüs 138, 194, 202, 234, 248, 249, 250, 268, 269, 270, 271, 283, 285, 286, 295, 296, 325, 326, 329, 386, 387, 388, 430, 438, 441, 446, 447, 458, 459

Gökçe Çiçek 228, 230

Göklerdeki Sevgili 168, 170, 174

Göksel Film 38

Gölgem Bile Benden Korkar 213, 216, 217, 273, 274, 277

Gölgem de Benden Korkar 205

Gölgen Bile Benden Korkar-İzzeto 205

Gömülen Aşk 222

Gönlümdeki Öksüzlük 66, 69, 71

Gönül Hancı 268, 290

Gönüllü Yosma 454, 461

Gönül Tansel 392, 408

Gönül Yolu 351, 364, 380

Göremedeki Hazine 141, 142, 147

görenek 401

Görerek Araştırma 449, 451

Görevimiz Tehlike 304, 314, 315, 317, 324, 331, 333, 334, 338

Görünmeyen Delil 285

Gözler Yalan Söylemez 216

Grazie Nonna 459

Great Experiment 284

Gringo Derler Adıma 184

Gruptaki Oğlanlar 235

Guido Maletesta 153

Gurbetçiler 333

Gurbet Kuşları 66, 69, 71

Gurur ve İhtiras 358

Guy Casaril 193

Gülbahar 411

Güle Güle Barbara 202

Gülermisin Ağlarmısın 411

Güler Yüz Tatlı Söz 66, 67

Gülgen Film 379, 414, 429

Gülgün Erdem 244, 249, 269, 272, 273, 293

Güller Gene Açacak 226

Güllü 224, 252, 257

Gülsüm Kamu 164

Gülşah Film 411

Gülüm Dalım Çiçeğim 206

Gümüş Gerdanlık 280

Günah 396, 398, 407, 410

Günaha Davet 458

Günah Dünyası 458

Günahın Bedeli 310

Günahkar Dilber 239

Günahkar Kadın 163

Günah Kızları 75

Günah Ortakları 458

Günahsızlar 272

Günay Kosova 206, 207, 216, 314, 350, 351, 354

Gündüz Yıldırımgenç 225

Güneşe Giden Yol 108

Güneşte Düello 439

Güneş Tekrar Doğacak 214

Güney Film 369, 400, 433

Güngörmüşler 395, 399, 406, 413

Günler Geçiyor 199

Günün Adamı 319

Günün Birinde 71

Güray Film 374

Güven Film 83, 97, 98, 99

Güzel Bacak 66, 68, 79

Güzel Bir Gün İçin 131, 169

Güzel Kadınlar Çetesi 74, 76, 88

Güzeller Kumsalı 103

Güzin Özipek 251

H

Hababam Git Hababam Gel 375

Hababam Sınıfı 308, 359, 401, 402, 403

Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı 359

Hababam Taburu 398

Hacıağalar Kralı 310

Hacı Ağalar Kralı 341

Hacı Baba 162, 163, 165, 166, 169, 394

Hacı Murat'ın İntikamı 291

Hacı Murat'ın Oğlu 151

Haç 200, 283

Hadi Çaman 378

Hadj al 6 taule ila Arafat 192

Hakikat 139, 146, 222

Hakkı Demirel 432

Hakkımı Ver Hakkı 353, 405, 407

Hakkın Kılıcı 153

Halfway There 305, 306

Halid Bin Velid 153

Halil Boduroğlu 310

Halil Mavi 310

Halimeden Mektup Var 107, 116

Halimem 86, 107, 147, 177

Halime'nin Kızları 22, 368, 417

Halimeyi Samanlıkta Vurdular 147

Halit Boduroğlu 309, 312, 324

Halit Refiğ 127, 130, 133, 287, 308

Hamamcı Şevket 349, 411

Hamburg Kabadayıları - Seks Sokağı Cinayeti 239

Hamido 15, 16, 159, 175

Hamit Gürsoy 139

Hancının Kızı 66, 71, 84

Hanzo 394, 397

Hapishane 20, 21, 68, 316, 354

Haracıma Dokunma 108, 113

Harbin Bana Hatırlattıkları 453

Harbin Vahşeti 463

Harika Otomobil 195

Harman Sonu 338

Harp mi Aşk mı? 325, 326, 328, 330, 332, 344

Hasan Abut 142, 148

Hasan Almaz Basan Alır 347, 361, 411

Hasan Alsungur 129, 145

Hasan Ceylan 375

Hasan Fırat 222

Hasan Işık 123, 125, 126, 128, 129, 131

Hasan Rıfat 205

Hasan Turtul 228

Hasan Ulucan 205

Hasat 199

Has Film 415

Hasip İle Nasip 395, 398, 410

Hasip Yenik 347

Hasret 341

Haşhaş 355

Hatalos 93

Hatay 153, 184, 283

Hataya 93

Havva'dan Katerina 74'e Kadar Kadın 311

Hayalet Araba 187

Hayali Kolonlar 284

Hayalimdeki Sevgili 87

Hayal Uçurumu 212, 222, 290

Hayat Acılar 50

Hayat Acıları 47

Hayata Küskünlük 443

Hayat Aşk Ölüm 239

Hayat Cehennemi 217, 266, 268

Hayat Güzeldir 352, 353, 354, 362

Hayatımı Mahveden Kadın 246

Hayatımın En Güzel Yılları 272

Hayatın Mucizesi 189

Hayatın Mucizesi (Helga) 189

Hayati Hamzaoğlu 269, 298, 301, 302, 305, 383

Hayat Kavgası 78

Haydar Akkaya 147

Haydar Film 378

Haydi Bastık 316

Haydi Bastır 345

Haydi Canım Sen De 411

Haydut Avcısı 225, 228, 292

Haydutlar Şehri 329

Hayret 17 352, 364, 396, 397, 412

Hayrettin Demirbaş 350

Hayri Caner 205

Hazreti Bilal-i Habeşi 308

Hazreti İbrahim 111

Hazreti Muhammed'in Hicreti 153

Hazreti Muhammed'in Torunları 125

Hazreti Ömer 125, 321, 341, 342

Hazreti Ömer'in Adaleti 321, 342

Heaven With a Gun 194

Hedef Ankara 143

Hedefte Beş Adam 213, 228

Hedefte İmzam Var 207, 244, 246

Helal Adanalı Celal 103, 109, 114

Helal Olsun Ali Ağbi 30, 31, 34, 40

Helena et les homme 233

Helena ve Erkekler 233

Helga - Vom Werden des menschlichen Lebens 189

Hell Commandos 441

Helma Sanders-Brahms 362

Hemşerim 356, 389, 396, 401

Hepimiz Birer Katiliz 201

Her Adımım Bela 227, 289

Herbst der Gammler 199

Hergeleler 456

Her Gün İçin Cesaret 185

Hergün Ölmektense 86

Her Şafakta Ölürüm 268, 276

Her Şey Senin İçin 311, 312, 314, 319, 324

Heryerde Kar Var 131

Her Yol Helal Zımbala Bilal 391, 411

Hesabı Görelim 264, 269

Hesabı Kim Ödeyecek 262, 263, 278

Hesap Günü 408

Hesapta Bu Yoktu 215, 263, 315, 316, 317, 318, 336

Hexen 445, 448, 450

Hey Amigo 204

Hey??.. Bana Derler Külhanlı 74, 77, 79, 86

Hınç 205

Hırçın Mücadele 191

Hıristiyan 82

Hırs Aşk ve İntikam 224, 226, 229

Hırsız 50, 307, 318, 395, 397, 407, 411

Hızır Dede 66, 67, 71, 79

Hızlı Hızır 268, 269, 273

Hızlım Benim 22, 379, 389, 392, 410, 419

Hızlı Sevişmeler 285

Hicreti El Resoul 153

Hidayet Pelit 116, 125, 130, 131, 132, 204, 207, 347

Hiddet 62

High Frequency Heating Machines 64

High Noon 438

Hilfe, Mich Liebt Eine Jungfrau 240

Hilmi Etikan 211

Hindistan 179, 279, 286, 437, 438

Hint Domuzları 136

Hint Müziği 438

Hiroşima Çocukları 200

Hitit Film 55, 57

Hitit Güneşi 278

Hitler 47

Homicide on the top Hood 239

homoseksüel 235, 236, 325, 330, 394, 416, 448

Hon dansade en sommar 185

Honor and Love 457

Hooven De Luxe Change 153

Hooven De Luxe Cleaner 153

Hop Dedik Kazım 387, 404, 410

Hopla Kalbim Hopla 382, 405, 409, 411

Hoppala 409

Horasandan Gelen Türk Bahadır 137

Horoz Gibi Maşallah 375

Hostes Hanım 77

Hot Sands on Sylt 456

Hot Snow 453

Howard Hawks 438

How Did a Nice Girl Like You Get into this Business 236

How Do I Love Thee? 450

How [Sand] on Sult 236

How Short is the Time for Love 240

How When and With Whom 260

Hudud 355, 358

Hudut 86, 205

Hudutların Kanunu 14, 123, 129, 133, 149, 160

Hudutların Ötesi 66, 68, 70

Hulki Saner 208, 209

Hulusi Kentmen 41, 45, 75, 331, 388, 390, 406

Huma Kuşu 331

Hungary Hero Memorial 1966 at Flueli Rant 180

Hunter's Diary 152

Hüküm 446

Hülya Darcan 265, 266

Hürriyet Fedaileri 251

Hüsamettin Erol 309, 310, 324

Hüseyin Baradan 31, 35, 36, 44, 89

Hüseyin Cendere 213

Hüseyin Peyda 124, 136, 218, 227

Hüseyin Seyitzada 61

Hüseyin Zan 261, 268, 269, 298, 301

Hüsnü Beyler 308

Hüsnü Cantürk 139, 140, 146, 310, 354

Hüsnü Okumuş 135, 142, 146, 148

Hz. Ömer 321, 341, 342

Hz. Süleyman ve Saba Melikesi Belkıs 168

Hz. Yusuf 342

I

I Cento Cavalieri 152

Ich schlafe mit meinem mörder 238, 271

Ich Schlafe mit meinen Mörder 233

Identikit 460

I Dolci Vizi Della Casta Sussanna 189

If you Were Me 234

II. Elizabeth'in Türkiye'yi Ziyareti 278

Il Botto 459

Il Caso Mattei 438

Il conquistatore di Atlantide 154

Il Consigliori 440

Il Deserto Rosso 179

Il Domestico 383, 384, 393, 394

Il etait une Fois un Flic 446, 448

Ilgazlı Cemile 222

Il Grido 179

Iılık Vücutlar 459

I'll Never Forget What's is Name 194

I Love You Alice B. Toklas 235

Il Portiere Di Notte 447, 448

Il Prete Sposato 449

Il Sospetto 451

Il Tempo Degli Assassini 457

Il Tuo Vizio E Una Stanza Chius 457

Immediate Action 203

Incompreso 187

Indagine su un cittadino al di sopra di ogni sospetto 237

Indomptable Angélique 186

Infermuera Di Min Padre 459

Inge Dorsky 222

In Search of Kastaways 153

Intimidades de una Cualquiera 444

Intimní osvetlení 186

Into a Lively Hope 183

Intouchables 194

Investigation of a Citizen Above Suspicion 237

Invicible Boxer 446

I predoni della steppa 153

I Pugni in Tasca 186

I Quattro dell'Ave Maria 200

I Racconti di Canterbury 444

Irgat 346

ırk 98, 237

Irk Ayrımı 283

Irmak 213, 223, 228, 229, 292, 303, 304, 306

Irz Düşmanları 221, 260

Islak Dudaklar 406, 409, 455

Islak Sevişelim 455

Islak Vücutlar 459

Issız Vadideki Aşk 50

Istırap Uçurumu 124

Işık Toraman 227, 229, 230, 319

It Happened One Night 438

Ivan'ın Çocukluğu 438

Ivan - il figlio del diavolo bianco 151

Ivanovo Detstvo 438

Ivan Passer 186

Ivan, Son of the White Devil 151

Izdırap ve Saadet 69

Izzacesti 93

İbiş ile Memiş Rüyalar Ülkesinde 223, 225, 227, 232

İbişle Memiş Gangsterlere Karşı 302

İblis 338

İbrahim Otmanlı 126

İbrahim Tekin 207, 311, 312, 323

İbrahim Yaşar Eroğlu 139

İbret 266, 267, 268, 272, 276, 280, 281, 460

İçel 153, 184

İçimizdeki Düşman 116

İdam 350

İdamlık 206, 254, 256, 262

İdris Türer 211, 212

İffet Sokağı 269

İftira ve Hazreti Ömer 125

iğfal 32, 213, 225, 231, 266, 268, 293, 297, 303, 386

İhanet 225, 310, 313, 322, 324, 340

İhsan Özsayın 140, 141, 143, 145, 148

İhsan Sedat 318, 323

İhsan Yüce 217, 224, 226, 227, 230, 308, 309, 315, 320, 349, 351, 352, 355, 357

İhtilalden Önce 180

İhtilal Devam Ediyor 283

İhtiras Fırtınası 193

İhtiras Kurbanları 129, 162, 163, 171, 176, 315

İki Arkadaş 374, 388, 397, 399, 411, 441

İki Arkadaş (Darbe) 374, 388, 397, 399, 411

İki Aşk Arasında 239

İki Ateş Arasında 228

İki Belalı Adam 247, 253

İki Cesur Adam 247

İki Damada Yedi Kaynana 411

İki Dost 353, 354, 358

İki Dünya 284

İki Esir 251

İki Karış Toprak 179

İki Kızgın Adam 23, 412, 415, 416, 429

İkimiz Bir Fidanız 394, 408

İkisi de Zımba 265, 270, 273

İki Süngü Arasında 316

İki Taraflı Pencere 230

İki Tatlı Serseri 411

İki Vatanlı Kadın 81, 84

İki Yosmaya Bir Kurşun 247, 248, 252, 254

İkramiye 361

İlahi Adalet 68

İlahların İsyanı 141

İlhan Daner 382, 391, 394, 399, 408

İlhan Engin 127, 213, 309, 311, 314, 317, 323, 348, 349, 355, 358, 361

İlk Aşk 311, 341, 459

İlk Aşk Arzular Uyanınca 459

İlkbaharda Bir Seyahat 441

İlkbaharda Ölenler 139

İlk Kadın Evliya 342

İlk Vuran - Muhabbet Kuşları 183

İmanım Bahriyeli 126, 128, 129, 131

İnanmıştım 310

İnce Mehmet 205, 255, 257

İngiltere 153, 175, 201, 400

İngiltere-Almanya 153

İnsafsız 267, 275, 294, 299, 300, 301

İnsan Bir Kere Ölür 162, 163

İnsanlar Arasındaki Münasebetlerin İnkişafı Hususunda Eğitim 86

İnsanlar Birleştikçe 205, 206, 208, 209, 211

İnsanlık Suçu 314, 339, 343, 454, 462

İnsanlık Uğruna 194

İnsan Vücudu ve Alkol 86

İnsan Yiyenler 284

İntihar 394

İntikam 17, 19, 107, 110, 112, 115, 126, 128, 129, 132, 138, 139, 140, 142, 162, 171, 224, 226, 229, 252, 253, 254, 255, 256, 299, 308, 309, 311, 314, 318, 324, 361, 401, 457, 461

İntikamcı Kadın 459

İntikam Melekleri 457

İpi Boynunda Bil 207

İpini Boynunda Bil 248

İpteki Adam 316, 443

İran'da Endüstrileşme 201

İrfan Atasoy 206, 208, 266, 268, 269, 274, 275, 280, 291, 292, 300, 305, 310, 322, 327, 328, 338, 349, 353, 354, 356, 357, 358, 361

İsa Altınkaynak 310

İsa Azari 317

İsimsiz Kahramanlar 83

İslam 53, 54, 125, 305

İslamın Kılıcı 61, 342

İslamın Nuru 342

İslamiyet 45, 81

İslamiyetin Hicreti 94

İslamoğlu 128, 132

İsmail 40, 43, 44, 48, 49, 58, 107, 111, 125, 350

İsmet Doğrul 137, 143, 149

İsrail ve Yunanistan Tanıtma Mahiyetli Film 200

İstanbul 7

İstanbul Anadolu 259

İstanbul Batakhaneleri 350

İstanbul Casusları 462

İstanbul'da Başlıyor 124, 137

İstanbul'daki Evraklar 222

İstanbul Kabadayıları 312, 318

İstanbul Kabadayısı Kara Murat 272, 273, 280

İstanbul Kazan Ben Kepçe 109, 114

İstanbul Kızları 74

İstanbullu Koreli 350

İstanbul Macerası 207

İstanbul Sokaklarında 78

İstanbul'un Beş Anahtarı 207

İstanbul Üniversitesi 400

İstasyon Terminali 439

İstek 382, 396

İster Darıl İster Sarıl 350, 351, 375

İstiklal Harbinden Kıbrıs'a 335, 344, 357, 362

İstiklal Savaşı 15, 141, 145, 149, 160, 335, 378

İstiklal Savaşı Böyle Başladı, Böyle Bitti 141, 145, 149

İsveç 151, 152, 354, 410

İsveçli Emanuel 458

İsviçre ve Avusturya 201

İsyan 180, 353, 374, 377

İsyancılar 238

İş Bilenin 409, 413

işçi 33, 34, 131, 267, 400, 462

İşimiz İş 410, 411

İşimiz Sevişmek 443

İştar 215

İşte Deve İşte Hendek 214, 260, 411

İşte Hendek İşte Deve 213, 214

İşte Kapı İşte Sapı 394, 410

İt Adası 349, 351, 364

İtalyan Komünist Partisi 453

İtalyan Kültür Merkezi 179, 438

İtalyan Usulü Kıskançlık 237

İt Dalaşı 355, 373, 406, 407, 411

İtham Ediyorum 226, 297, 301

İtimad 447, 449, 451

İyi Döverim Kötü Severim 292, 295, 303, 305

İzmir'in Kahpesi 137, 140, 143, 144, 145, 146, 150

İzmir'in Kavakları 140, 145

İzmirin Kavakları 141, 143, 145, 148

İzmirli Belalı Melahat 123

İzzet Günay 76, 250, 391

İzzet Koray 311, 313

J

Jack Hill 373

Jacques Bourdon 239

James B. Clark 190

Jan Nemec 186

J Cosacchi 62

Jealousy and Medicine 454, 462

Jealousy Italian Style 237

Jean Aurel 193

Jean-Luc Godard 200, 438

Jean-Paul Sassy 200

Jean Renoir 186

Jessica 186

Jesus Franco 136, 137, 142, 146, 147

Jesús Franco 367, 456

Jilet Kazım 249, 255, 395

J.J. Thdrsen 319

John Huston 438

Johnny Banco 185

Johny Velvet 310, 315, 316, 318

Jorj Kimdir 451

Josef von Sternberg 201

Journey into Fear 319, 322

Jules et Jim 25, 26, 99, 116

K

Kaatil Aramızda 66, 67, 68, 69, 70

Kaatiller de Ağlar 139, 143, 147, 149, 150

Kaatil Üçün Biri 352, 361

Kabadayılar Kralı 291, 294, 298, 302, 304

Kabadayının Sonu 318, 333

Kaçak 143, 315, 319, 324, 355

Kaçak Aşıklar 143

Kaçakçı Hasan 309

Kaçakçılar 7

Kaçaklar 214, 217, 249, 258, 318

Kaçış 356

Kaçış – Seni Yaşatacağım 411

Kaç Kaç Vur Vur 313, 319

Kad Cujes Zvona 200

Kader 206, 208, 329

Kader Asla Değişmez 33, 34, 36, 48, 50

Kader Bu 396, 397, 398, 399

Kader Çıkmazı 327, 338

Kaderde Birleşenler 126, 127, 131, 132

Kader Fazla Zorlanmaz 374, 411

Kader Film 376

Kaderimin Oyunu 205, 206, 287

Kaderimin Pençesinde 206

Kaderimiz 332, 339

Kaderimizi Böyle Paylaştık 125, 126, 128, 129

Kaderim Kanla Yazıldı 336, 337

Kaderimle Başbaşa 205

Kaderin Çemberi 206

Kaderin Esiriyiz 296, 299, 315

Kader Kurşunu 217, 262

Kaderleri Ölümdü 309

Kadersizler 227, 298, 304

Kader Utansın 382, 393, 399, 414

Kader Yolcuları 332, 378

Kader Yolu 309

Kadın Avcıları 139, 150

Kadın Doktor Olunca 460

Kadınım 408

Kadının Böylesi 455

Kadının Fendi 68, 410

Kadın İsterse 116

Kadınlar 391, 399, 411

Kadınlar Adası 102, 104

Kadınlara Dayanamam 409, 411

Kadınlar Ah Kadınlar 151

Kadınlara Zulmedenler 445, 448, 450

Kadınlar Cehennemi 212, 223

Kadınların Dünyası 460

Kadınlar Savaşı 445

Kadın Uğruna Düello 442

Kadın ve Şeytan 123

Kadir İnanır 270, 293, 300, 302, 381

Kadir Kök 205, 206

Kadri Film 329, 417, 421

Kadri Ögelman 137, 145, 389

Kadri Savun 273

Kadri Yurdatap 218, 320

Kaf Dağını Terkedenler 264

Kafes 379, 409

Kafkas Film 368

Kafkas Kartalı 62

Kağnı 210

Kahpe Felek 326, 329, 331

Kahpe Kurşun 217, 219

Kahpe Tuzağı 302

Kahraman Kadın 129

Kahraman Kadınlar 137, 142, 145, 148

Kahraman Komiser 454

Kahraman Korsan 326

Kahramanlar 83, 171, 172, 238, 320, 335, 340, 345, 346, 444

Kahramanlar Köyü 171, 172

Kahreden Darbe 215

Kahreden Firar 316

Kainatı Kurtaran Adam 186

Kako Umreti 442

Kaldırımlar Üstünde 75, 76

Kalenin Esrarı 25

Kalkınma İş Birliği 153

Kalleş 331

Kalleşler 298, 303, 304

Kalleşlere Af Yok 217, 262

Kalpazanlar Çetesinin Sonu 147

Kalpsiz 126

Kamalının İntikamı 228, 300, 303, 304

Kamçılı Kadın 261

Kametçi 350

Kamil Erşahin 207

Kâmi Suveren 139, 142

Kamyon Faresi 102, 103, 104, 109

Kanatsız Melaikeler 308

Kandemir Gökçay 126, 127

Kaneto Shindo 200

Kanıma Kan İsterim 139

Kan İzleri Örttü 227, 294, 295, 302

Kan Kir Silah 294

Kanlı Baltanın Esrarı 357

Kanlı Buğday 168

Kanlı Ceset 310

Kanlı Define 207, 267, 274

Kanlı Değirmen 318, 332

Kanlı Hıdrellez 132

Kanlı Hudut 205

Kanlı Hücum 441

Kanlı Kırbaç 126

Kanlı Melek 25, 26

Kanlı Oyun 439

Kanlı Öç 222

Kanlı Pazar 128

Kanlı Savaş 348, 453

Kanlı Şato 194

Kanlı Topraklar 204

Kanlı Vadi 189

Kanun Adına 217, 219

Kanun Benim 453

Kanundan Kaçılmaz 208, 221, 309

Kanun Pençesi 328

Kanunsuzlar 160, 222

Kanunsuzların Sonu 248

Kanunsuz Yaşayanlar 194, 248

Kanunun Pençesinde 206, 246

Kanunun Yumruğu 463

Kanun Zinciri 315, 319

Kan ve Kin 224, 225, 226, 228, 294, 298

Kan ve Kurşun 274

Kapanmamış Hesap 215

Kapıcı 439

kapitalizmi 462

Kaplan Aşkı 192

Kaplan Film 26

Kaplan Kadın 328

Kaplanlar Kralı 183

Kaplanlı Kadın 62

Kaplan Paçayı Kurtardı 180

Kaplan Tuzağı 249, 255

Kaptan Grand'ın Çocukları 153

Kara Bela 214, 218, 240, 260

Kara Belanın İntikamı 459

Kara Bomba 271, 272

Karacaoğlan 138, 139, 362, 412

Kara Çalı 314, 317

Kara Çarşaflı Gelin 350, 360, 369, 370, 402, 407

Karadoğan 303

Kara Duvak 327, 329

Kara Fatma 170

Karagöz 278

Kara Gün 212, 268, 278, 279

Kara Haber 212

Kara Hayatlar 126

Kara Haydar 317, 335

Karakedi 109

Karakış 131

karakol 37, 39

Karakolda Ayna Var 139, 142, 165, 169

Karaların Ali 309, 356, 361

Karamanın Koyunu 327

Kara Mehmet 207, 273

Kara Memed 74

Kara Murat Fatih'in Fermanı 320

Kara Murat Kara Şövalyeye Karşı 358, 362

Karanfilli Kadın 163

Karanlık Dünya 245

Karanlıktan Gelen Ses 319, 321

Karanlıkta Uyananlar 14, 100, 102, 103, 113, 115, 117, 118

Karanlıkta Vuruşanlar 126, 128, 165, 170

Karanlık Yarın 140

Karanlık Yıllar 331

Karanlık Yollar 265, 266, 269, 309, 311, 314, 317, 323

Kara Osman 296, 303

Kara Öfke 439

Kara Panter 205, 206, 248, 249, 253

Kara Panterler 233

Kara Seyit 326, 329, 331

Kara Silah 439

Kara Şahin 375

Kara Şeyhin Akıncıları 152

Kara Şeytan 268, 279

Karate 224, 457

Karateciler Geliyor 450

Karatepe 112, 113

Kara Toprak 343

Kara Yemin 308, 320

Karayılan 103

Kara Yiğit 313, 318

Karda Kan-Kan 213, 214

Kardeş 356

Kardeş Belası 109, 117

Kardeş Film 364

Kardeşim 331

Kardeş Kanı 75

Kardeş Kini 205

Kardeşler Çetesi 235

Käre John 152, 189

Karel Reisz 200

Karlı Bir Kış Günü 313

Karl Ludwid Sand 286

Marks 432

Kartallar 245, 272, 277

Kartal Pendik Gittik Geldik 381, 406

Kartal Tepe 294

Kartal Tibet 259, 335, 337, 338

Kartal Yavrusu 124, 157, 159, 175

Kartal Yuvası 376, 411

Karzan Contro Le Donne Dal Seno Nudo 456

Kasabanın Cellatları 308

Kasımpaşalı Recep 99

Katerina 72 267, 268

Katır İnadı 357, 410

Katır Tırnağı 42

Katilim ve Ben 238, 271, 276

Katil Kim 285

Katiller 150, 250, 253

Katil Üçün Biri 361

Katrin (Aşka Doymayan Kadın) 193

kavga 35, 40, 66, 68, 102, 229, 253, 264, 277, 326, 334, 335, 338, 341, 354

Kavkazskaya plennitsa, ili Novye priklyucheniya Shurika 190

Kaya Arıkan 350

Kayahan Arıkan 143, 145, 148, 212, 216

Kayakçının Küreği 415

Kaybolan Barış 199, 200, 201

Kaybolan Umutlar 228

Kaygısızlar 388, 392, 401

Kayhan Arıkan 126

Kayıp Köyün Ahmet 125, 130, 131, 132

Kaynak Presi 64

Kaynana Zırıltısı 76

Kayserili Şaban İstanbul'da 311, 312, 323

Kayserili Şaban İstanbulda 343

Kazaki 62

Kazaklar 62

Kazanova 76 348, 364, 366

Kazanova Niyazi 207, 267, 271

Kazanova Yetmiş Altı 360

Kazdy den odvahu 185

Kazım'a Bak Kazım'a 350, 351, 352, 379, 387, 389, 394, 405, 408

Kazıma Ne Lazım 383

K. Karabekir 170

Kazım Kartal 248, 269, 271, 296, 298, 328, 337, 338, 339, 380, 385, 386, 389, 391, 406

Kedi ile Fare 448

Kedinin Düğünü 63

Keenan Davası 316, 318, 323

Kefenin Cebi Yok 348, 381, 382, 391

Kelebekler Ağlamaz 356

Kelebekler Çift Uçar 31

Kelebekler Hürdür 448

Kelepçeli Aşk 39

Kelepçeli Bilekler 156, 159

Keloğlan 111, 209, 256, 257, 364, 366, 390

Keloğlan ve Yedi Cüceler 209, 257

Kemal As 309

Kemal Dağlar 349, 351

Kemal Erşahin 217

Kemal Fırat 357, 362

Kemal Sunal 401

Kemal Uranlı 137, 138, 139, 140, 141, 142, 144, 146, 148, 149, 150

Kenan Pars 372, 380

Kendi Kanımız 186

Kendini Tanıyan Adam 217

Kepçeci Kemal 124

Kerempuh 284

Kerim'in Kardeşi 411

Kerimo 16, 175, 176

Keşanlı 75, 78, 83, 109

Kezban ve Ali 78

Kıbrıs 17, 20, 22, 71, 86, 96, 112, 174, 219, 317, 332, 335, 336, 344, 348, 349, 357, 361, 362, 398, 400

Kıbrıs 75 Kurtarıcısı Ecevit'i Kucak-

lıyor 398

Kıbrıs'a İhtar 86

Kılıç Aslan 362

Kılıç Film 386

Kımız Film 412, 420, 421

Kıral Cengiz 140

Kırallar Kıralı Hüdaverdi 281

Kıral Yeşilay Cangil 123

Kıranlar Öder 354, 362

Kır Atlı Efe 140, 141, 142, 148

Kırbaçlı Yosma 260

Kırık Hayatlar 109

Kırık Merdiven 273

Kırk Yalan Memiş 271, 280

Kırmızı Zemin Üzerine Beyaz Haç 200

Kıskanç Kadın 163, 170

Kıskanç Kardeş 308

Kısmet 222, 317, 331, 351, 364, 380, 384, 406, 410

Kısmetsizler 310, 314

Kısrak 285

Kıvrıl Fakat Kırılma 366

Kıyamet Günü 126, 127, 131, 132

Kız Evliya 342

Kızgın Delikanlı 81

Kızgın Güneş 215, 217, 218, 273, 275, 278, 463

Kızgın Kumsal 354, 410

Kızgın Toprak 329

Kızgın Yabancı 261, 267, 268, 274, 279, 281, 290

Kızıl Çöl 179

Kızılırmak ve Karakoyun 127

Kızıl Maske 207, 270, 275

Kızıl Maskenin İntikamı 207

Kızımız Evleniyor 312

Kızım Sana Emanet 243

Kızlara Tuzak 74, 76, 77, 78, 87

Kızların Sevgilisi 454

Kızlar Pansiyonu 360, 410

Kız mı Çıkacak Dul mu Çıkacak 353, 361

Kibrit Kutuları 200

Kidnapping Caucasian Style 190

Kihachi Okamoto 200

Kiling Kolsuz Kahramana Karşı 319, 320

Kiling Ölüm Saçıyor 245

Kilis 203

Killer of Blood Lastle 442

Kime Niyet Kime Kısmet 351, 364, 380, 384, 406

Kimin Eli Kimin Cebinde 22, 347, 348, 409, 411, 422

Kim "Miyav" Dedi 63

Kin 204, 224, 225, 226, 228, 255, 261, 294, 298, 309, 317, 338, 340

Kinova 217, 267, 275, 278

Kin Silah ve Namus 261

Kin, Silah ve Namus 204

Kiralık Katil 246, 248

Kiralık Serseri 353, 354, 383, 388

Kirli Dudaklar 50

Kirli Eller 217, 293, 301

Kirli Hayat 373

Kirli Yüzlü Melekler 449

Kiru 200

Koca Bebekler 352, 411

Kocam Erkek Mi 406, 408, 411

Kocamın İntikamı 309

Kocamın Nişanlısı 109

Kocamın Sevgilisi 459

Kocaoğlan 74, 76, 78, 82

Kocatepe'nin Üç Süvarisi 83

Koçero 80, 88, 89

Koğuş Beş 310

Kokla Beni Melahat 352, 384, 394, 408

Kolay İşler Arkadaşlar 233

Kolay Kahraman 329, 333

Kolejli Kızın Aşkı 109, 111, 114, 116, 161, 166, 168, 169, 177

Kolejli Kızlar 455

Koleksiyoncu Kadın 444

Kolla Kendini Bebek 106, 109

Kolleksiyoncu 444

Kolnati sme, Irina 443

Kolsuz Kahraman 228, 288, 340, 346

Kombach'lı Fakir Halkın Birden Bire Zengin Oluşu 285

Komiser X İstanbul'da 201

Komiser X No4 201

Kommissar X 201

Komşunun Tavuğu 99, 106, 109, 115

Komünist 237, 284, 453

komünizm 25, 221, 229, 230, 449, 462

Kongre Çalışmaları 244

Konuşan Katır At Yarışlarında 266, 271, 278, 281

Konuşma 354, 411

Ko Pride Lev 444

Kopuk 259

Kore 303, 332

Korkma Sönmez Bu Şafaklarda 347

Korku 444

Korku Çemberi 328, 330, 338,

345

Korkunç Cinayet 238

Korkunç İftira 139

Korkunç Şüphe 30, 35

Korkusuz Adam 112, 113, 129, 204, 323, 346

Korkusuz Beşler 293, 301, 306

Korkusuz Kabadayı 50

Korkusuz Kardeşler 217

Korkusuz Kemal 361

Korkusuz Kemal (Yüzbaşı Kemal) 390, 395, 401

Korkusuzlar 338

Korkusuz Yaşayanlar 162, 171

Korkusuz Yaşıyanlar 127

Korkuya Yolculuk 319, 322

Kozalı Gelin 302

Kömür Gözlüm 310

Köpekler 131, 239, 331

Köprü 358

Kör Gençlik 137

Körkarlen 187

Köroğlu 61, 82, 84, 87

Kötü Aşklar 152

Kötüler Affedilmez 206, 207, 264, 298, 306

Kötüler De Ağlar 387, 410

Kötülerin Sonu 309

Kötü Tohum 26, 38, 44, 51

Kötü Yol 350

köy 44, 73, 197, 348

Köyden İndim Şehire 331, 336

Köye Dönen Genç Kahraman 229, 230, 232

Köy İşleri Bakanlığı Çalışmaları 345

Kral Arkadaşım 78

Kral Benim 374, 407

Kralın Bütün Adamları 440

Kraliçe için Zor Gün 447

Krallar Çarpışıyor 453

Krallar Eğleniyor 389, 400

Kralların Kaderi 143, 146

Krallar Kralı 106, 107

Kral Pele 463

Kral Serseriler 95, 97, 111, 115, 116

Kral Yolu 152

Kriminal 139, 142

K. Strancalis 203

Kucaktan Kucağa 352, 356, 366

Kudret Karadağ 294

Kudret Şandıra 247, 248

Kudret Şandra 104, 303, 327

Kuduz 333

Kuduzlar 213, 329

Kuğu Gölü Balesi 241

Kuklalar 200

Kuma 231, 308

Kumarhane Müdürü 92

Kuneitra 462

Kupa Ası Maça Kızı 249, 251

Kurban 266, 272, 275, 309, 397, 400, 411

Kurbanlık Sevdalılar 228

Kurşundan Kaçılmaz 411

Kurşun Mehmet 205, 255, 257, 258, 264

Kurşun Memed 276, 281

Kurşun Memet 255, 257, 258

Kurşunum İmzamdır 80, 85

Kurt Dölü 338, 339

Kurt Kanı 307

Kurt Kanunu 349

Kurtuluş Yok 309

Kurt Yemini 330

Kuru Hayatlar 200

Kurutma ve Yapıştırma 64

Kuşçu 333

Kuşku 354, 411, 451

Kutsal Ateş 285

Kutu 394, 404, 407

Kuwayi 81

Kuvvet Macunu 352, 353

Kuzey Film 425

Kuzey Vargın 249, 300

Küçük Afroditler 184

Küçükbey 402, 410

Küçük İnciler 190

Küçük Köpekli Kadın 184

Küçük Mücahit 374, 411

Küçük Peter 153

Kükreyen Aslan 356

Kürk Mantolu Madonna 308

Kürt 17, 19, 20, 22, 230, 279, 320, 343, 389, 401

kürtaj 297, 313

Küskün Adam 314, 319, 324

Kybernetička Babička 190

Kyor-ogly 61

L

La Bain de Venus 91

La Bande à Bonnot 445, 449

La Bataille Stalingrat 451

La Battaglia Dei ello de 193

La Battaglia Di Algeri 190

Labbra Di Lorido Blu 460

La Brigade 442

La Calde Notti di Lady Hamilton 195

La Cavals 285

La chronique Familiale 63

La Cogastına 457

La Collectionneuse 444

La Comegga 460

La Controfigura 236

La Croisiere Jaune 322

La Dottoressa Sotto il Lenzuola 460

Lady Hamilton'un Sıcak Geceleri 195

Lady Karate in Danger 457

La Guerre est Finie 180

La Gueule Ouverte 446

La Homme le Plus Sexy du Monde 444

La Horse 234

La Lupa Mannora 455

La Maglie Vergine 459

La Maison Des Filles Perdues 454

La Mandragola 179

Lambaya Püf De 308, 319

Lambaya Püf De Sütçü 308

La Meilleure Façon de Marcher 444

L'amica Di Mia Madre 457

Lamiel 193

La Minor 460

La Minorenne 455

La Mortadella 446, 449

L'amour 239, 446

La Notte Che Evelyn Usci Dalla Tomba 240

Lanterna cu Amintiri 233

La Nuit Infidèle 180

La Padrona E Servita 455

La Preda 461

La Pretora 460

La Principessa Nuda 461, 463

La Prisonniere Caucasienne 190

La Professoressa Di Scienze Naturali 461

La Reina Dei Tatari 49

L'armata Brancaleone 186

La Rocca 233

La Route De Salina 260

La Route Historique 442

Lars-Magnus Lindgren 152, 189

La Sedizione 458

Lásky jedné plavovlásky 185

La Spada Dell Islam 61

L'astragale 193

Last Tango in Paris 445, 446, 450

La Supplente 457

Laughter in the Dark 245

Laugter in the Dark 245

Lautree 444

La Vallée des abeilles 180

L'Avanture C'est L'avanture 442

La Veuve Couderg 446, 449

La Vie L'amour et la Mort 239

La Vittima Designata 239

Laz 15, 22, 143, 147, 149, 219, 402

Le Chant du monde 189

Le Combat dans L'ile 25

Le combat dans l'ile 61

Le Cuirasse Potemkine 91, 92

L'Eden et Après 444

L'educanda 454

Le feu sacré 285

Le Gang Des Otages 442

Leila Buongiorno 316, 318, 323

Leipzig Fuarı 25, 26

Le Jouisseur 367

Le Juge Et L'assassin 463

Lekeli Kadın 321

Leman Akçatepe 338

Le Mépris 239

Le miroir a deux faces 62

Lenin 233, 237, 240, 432, 449, 451

Leon Capetanos 373

Leonid Gaidai 190

Le Permis De Conduire 446

Le Pied 459

Le Proces 186

Le procès 186

Le Roi Et General 186

Les Amours Celebres 93

Les Autres 446, 448

Les Bas-Fonds 200

Les Camisards 447

Les Carabineers 200

Les Coeurs Verts 180

Les Etrangers 286

Les Expolite Erotique de Masiste 445

Les Gauloises Bleues 201

Les Grandes Gueules 202

Le Silence 91

Les Jeunes Loups 202

Les Liaisous Dangereuses 152

Le soleil dans l'oeil 239

Les Oranges Brulees 451

Les Zozos 447

Leş 310

Le Temps de Vivre 447, 450

L'Eternite Poun Nous 93

L'eternite Pour Nous 101, 104, 106

Letto in Piazza 459

Levent Film 310

Le Voyage 439

Le voyou 233

Le Voyou 246

Lewis Teague 373

L'Explosion 239

Leyla ile Mecnun 139

Leyla Sayar 77

Leyla ve Mecnun 32, 37, 45, 50

Leyla ve Mecnun Gibi 32, 37, 45, 50

L'homme de Desir 285

L'Homme le plus fort du monde 368

L'homme qui ment 233

L'Horloger De Saint-Paul 442

L'Iguana Dalla Lingua di Fuoco 239

L'Incendio Di Rome 153

L'Infevmeria 448

Liebe Ist Nur Ein Wort 444

L'important c'est D'aimer 448

Lions Love 233

Little Peter 153

Livelazioni Di Un Maniaco Sessuale 461

Live Now Pay Later 91

Liz Taylor 79

lobi 383, 386

Lodet Gun 460

L'oeuf 445, 447, 448

Lokum Gibi 453

Lokum Gibi Kızlar 100, 102, 103, 104, 107, 116

Lolita 93

Lorke 269

Lo Strano Vizio Della Signora Wardh 238

Loş Işıklar Dışına 186

Love of Tigers 192

Love Play 368, 444

Love Under 17 455

L'uccello Migratore 447, 450

Luchino Visconti 438

Lucka Valka 190

Luigi Comencini 187

Luigi Filippo D'Amico 383, 384, 393

Luis Bunuel 179, 180, 438, 440

Lukrejca 194

Lukreş Borjiya 194

Lust from Vampire 240

Lüküs Hayat 366, 407

Lütfi Akad [Lütfi Ömer Akad] 123, 133, 213, 223, 228, 229, 243, 354, 359

M

Macera 393, 394, 395

Macera Adamı 50

Macera İstanbul'da Başlıyor 137

Maceralar Kralı 50

Macera Maceradır 442

Macera Peşinde 212, 446

Macerasız Yaşayamam 205, 208

Maceraya Bayılırım 327

Macera Yolcuları 223

Macera Yolu 376, 411

Maciste contre la reine des Amazones 456

Macit Flordun 391

Madam Bovary 239, 444

Madame Bovary 444

Madchen Beim Frauenartz 284

Mädchen Beim Frauenarzt 288

Mademoiselle 286

Madly 236, 251, 258

Madmazel 286

Madrit'te Ölmek 451

Maeamoiselle Strip-tease 190

Mafia Çetesi Cinayetleri 64

Magdalena Popa 440

Magosa Yanıyor 350

Mağlup Edilemeyenler 377, 411

Mağlup Edilmeyenler 205, 207, 255, 328, 334

Mağlup Edilmiyenler 251, 254

Mahallenin Bülbülü 50

Mahkum 303, 322, 331, 337, 343, 439

Mahmut Aksoy 309

Mahmut Dedehayır 125, 138, 139, 141, 142, 148, 149

Mahmut Kemaz 224, 226, 227

Mahmut Üçüncüoğlu 348

Mahzun Yüzlü Katil 439

Makber 32, 33, 35, 36, 43, 50, 60

Makberim 32, 33, 35, 36, 43, 50

Making It 236, 246

Maksim Gorki'nin Çıraklık Yılları 181

Maletesta 153, 284

Malik Gürses 126, 127, 128

Malkoçoğlu-Avrupayı Titreten Türk 130

Malkoçoğlu Ölüm Fedaileri 249, 252

Mando Candido 458

Manga 442

Manken Kızlar 455

Man On A String 443

Mao 432, 449

Ma patrie Mongole 441

Marcel Camus 189

Marcel Carne 202

Marcia Trionfale 461

Marco Bellocchio 186, 461

Mardin 153, 184

Mar Film 137

Marguerite Duras 438

Maria R. and The Angels of Trastevere 457

Maria Rosa La Guardona 461

Maria'ya Günaydın de 233

Mario Colucci 129, 130, 146, 147

Mario Monicelli 186

Mark Donskoy 186

Dietrich 79

Marx 449

Masajcının Başına Gelenler 460

Masal Masal Matitas 349, 361

Masist Amazonlar Ülkesinde 445

Maskeli Canavar 338

Maskeli Gangsterler 194

Maskeli Süvarinin İntikamı 139

Maskeli Üçler 268, 278

Mathieu 234

Maurice Pialat 437

Maurizio Lucci 139, 142, 147

Mavi Boncuk 347, 401, 407

Mavi Gauloiseslar 201

Mavi Melek 201

Mayıncı Hasan 140, 143, 148, 320

mayo 100, 101, 104, 202

Mazisini Satan Adam 440

M. Comme Mathieu 234

Meçhul Cinayet 138, 140, 141, 149

Medine Müdaafası 317

Mehmet Arslan 129, 214, 355

Mehmet Aslan 348, 356, 361

Mehmet Aydın 318, 350

Mehmet Bozdoğan 349

Mehmet Köz 308, 324

Mehmet Özkan 128

Meksika Cinayeti 444, 450

Melahat Gürses 128, 130, 132

Melek Cebrail ve Bayan Kız 190

Melek Çocuk 61

Melek Görgün 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 258, 260, 261, 265, 267, 268, 275, 290, 296, 328, 388, 390, 391, 408

Meleklerin İntikamı 125

Melek Yüzlü Bakire 455

Melek Yüzlü Gangsterler 202

Melez 135

Melih Gülgen 205, 207, 218, 225, 228, 309, 310, 313, 314, 319, 405, 431

Meltem Mete 248

Memduh Alkaya 130, 131, 133

Memduh Ün 138, 139, 348

meme 31, 386, 446

Memedo-Kardeş Sevgisi 132

Memiş İki Kadın Arasında 87

Memleketim 410, 413

Memnu Meyva 362, 410

Menderes Utku 346

Menekşe Gözler 36, 45, 46, 51

M. Enis Uğurlugil 362

Men of Brazil 451

Mert Yiğit ve Aşık 271, 279, 281

Mert, Yiğit ve Aşık 219

Meryem 85, 92, 146, 197, 311, 319, 323, 324, 330, 359, 399

Mete Film 379, 414

Mete Han 127

Mete İnselel 379, 381, 382, 389, 391, 392, 395, 400, 407, 414

Metin Ercantekin 141

Metin Erksan 219, 324

Metin Film 376, 413

Metin Kandemir 126

Metin Kartal 309

Metin Ünsal 312, 314, 315

Mevlüt - Süleyman Çelebi 34, 52, 53

Mevlüt- Süleyman Çelebi 30

Meydandaki Yatak 459

Meydanın Sırrı 459

Meyhanelerin Kızı 79

Meyro 316

Mezarını Kaz Beni Bekle 216

Mezarın Olmayacak 143, 149

Mezar Taşı 348

Michael Cort 236

Michael Curtiz 438

Michael Loggan 124

Michael Loggen 137

Michelangelo Antonioni 179

Michel Cournot 201

Michel Deville 202

Mikhail Yershov 186

Miklos Jancso 180

Mikres Aphrodilles 184

Mikrop 397

Millî Mücadele 69, 130, 319

Millî Mücadele ve Atatürk 319

Milli Prodüktivite Merkezi 179

Milos Forman 185

Milyon Avcıları 116

Milyonerin Kızı 116, 126

Milyoner Serseri 194

Milyonluk Horoz 349

Mine Mutlu 380, 385, 386, 389, 391, 415, 421

Mine Soley 163, 249, 251, 339

Mirasyedi 74, 75, 76, 85

Mirasyediler 407

Mir hat es immer Spass gemacht 236

Miroir a deux faces 62

Mise a sac 233

Mise a Sac 194

Mişru Kaplan Terbiyecisi 62

Mittsommernacht 195

M. Nuri Özşahin 310

Modern Türkiye 201

Moghul Glory 286

Moğollar 438

Moğol Saltanatı 286

Moi y'en a Vouloir des Sous 442

Mon Amour, Mon Amour 201

Mor Defter 77, 85

Morgan: A Suitable Case for Treatment 200

Morire a Madrid 451

Moskova 64, 443

Mourir a Madrid 451

Mr. P. Do You Believe in Swedish Sin 458

M. Savaş Usta 312

Mualla Oh Ne Ala 352, 377

Muammer Karaca 392

Mucize 92, 322

Muhafızlar 459

Muharrem Gürses 148, 308, 309, 322

Muhittin Akgül 136

Muhsin Ertuğrul 7

Muhterem Nur 86, 268

Muhteşem Brunel 444

Muhteşem Serseri 76

Mukaddes Çöl 308, 322

Mukaddes Topraklarda Hac ve Kabe 115

Mum Söndü 349, 351, 365

Murat Akovalıgil 223, 225, 227, 232, 348

Murat Arsan 350

Murat Ersan 350, 359

Murat Film 209, 224, 264, 369

Murat Sertoğlu 136

Murat Soydan 248, 250, 252, 302

Murder On The Last Night Train 458

Murtaza 100, 109, 113, 114, 127, 145, 278, 297, 298

Mustafa Çezik 124

Atatürk 13, 14, 15, 19, 20, 22, 23, 69, 112, 113, 144, 145, 153, 238, 284, 303, 319, 340, 377, 398, 399, 403, 449, 450

Mustafa Kemal 13, 14, 15, 19, 20, 22, 23, 69, 83, 113, 144, 153, 238, 303, 319, 340, 398, 449

Mustafa Kutlu 317

Mustafam 265, 266, 272, 275, 278

Mustafa Özalp 127

Mustafa Savaş Usta 137, 315

Mustafa Sübül 317

Mutlu Bebek 460

Mutlu Gece 298, 304

Mutlu Günler 240

Muzaffer Arslan 317, 323

Muzaffer Hepgüler 382

Muzaffer Hiçdurmaz 208

Muzaffer Mozaik 137, 142, 145, 148

Muzaffer Tema 269, 332

Muz Severmisiniz 395, 409, 410

Müjdat Gezen 375, 400

Müjdat Saylav 227, 318

Mümtaz Alparslan 204, 205

Mümtaz Alpaslan 213, 216, 274

müslüman 321

Müslümanların Kahraman Kızı Havle 137, 146

müstehcen 30, 31, 32, 75, 76, 86, 91, 99, 106, 141, 149, 150, 157, 160, 164, 165, 167, 194, 202, 205, 206, 214, 225, 236, 238, 239, 240, 244, 245, 250, 261, 265, 266, 268, 270, 283, 288, 295, 312, 324, 326, 327, 328, 348, 349, 353, 354, 361, 367, 370, 374, 375, 376, 378, 380, 383, 385, 386, 387, 388, 391, 392, 393, 405, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 415, 418, 420, 421, 422, 424, 425, 426, 430, 444, 445, 448, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463

müstehcenlik 25, 65, 73, 76, 91, 97, 205, 235, 285, 349, 361, 428, 450, 453

Müthiş Suikast 460

Müthiş Tuzak 137, 143, 149

müzik 8

My Sister My Love 151

N

Naci Erhun 126

Najdolgiot Pat 348

Naki Yurter 318

Nallı Fatma 231

Namaz 15, 160, 305

Namı Diğer Çolak 401, 408

Namlular Bana Döndü 206

Namlunun Ucundasın 248, 252

Namus Belası 318, 332, 334, 341, 343, 352, 380, 385, 391, 410, 413

Namus Kanla Yazılır 174

Namus Kurşunu 213, 274

Namusum İçin 174

Nankör Kadın 30, 46, 50, 227

Napoli Tuzağı 460

Nasıl Ölmeli 442

Nasraddin Hoca 98

Nasrettin Hoca 244

Nathalie Granger 438

Natuk Baytan 208, 213, 214, 217, 225, 314, 319, 324

Navarro'nun Topları 151

Nazan Adalı 346, 377

Nazar Değmesin İnşallah 109

Nazi 181

Nazif Kurtan 127

Nazmi Özer 213, 222

Ne Alırsan İki Buçuk 389, 409

Necati Er 214, 219, 309

Necati Yağan 123, 125

Necat Okçugil 308, 310, 314

Necdet Arıcı 319, 321

Necdet Çağlar 295

Necil Ozon 309, 311, 315

Necip Tekçe 271, 385

Necla Nazır 397, 403, 435

Necmi Onur 312, 318, 356

Ned Kelly 235

Ne Doğru Ne de Yanlış Yönet 200

Nefesini Keseceğim 139

Ne Gjurmate Novatoreve 233

Ne Haber 116, 386, 399

Ne Hakem 348, 387, 394, 411

Nejat Saydam 126, 140, 141, 150, 226, 317

nekrofil 251

Nella Stretta Morsa Del Ragno 240

Nelson Pereira dos Santos 200

Nemli Gözler 258

Nene Hatun 20, 308, 324, 336

Nereden Çıktı Bu Velet 411

Neriman Köksal 329

Ne Sevimli 460

Nesimi 450

Neşemizi Bulalım 31, 32, 33, 34, 35, 37, 39, 46, 49

Ne Umduk Ne Bulduk 380, 386, 400

Nevzat Altındal 217

Nevzat Pesen 87, 139, 141

New Golais 284

Neye Niyet Neye Kısmet 410

Nicles El Reasoul 94

Niçin Eğitim 130

Nihat Uslay 205, 206, 208, 209, 211

Nikahlımsın 411

Nikahsızlar 162, 168

Nişan Hançer 217, 246

Nişantaşı Kız Lisesi 69

Noa Noa 461

Notorious 447, 449, 451

Nous ne Vieillirons Pas Ensemble 437

Nous Sommes tous des Assassins 201

Nuda Per L'assasino 459

Nuhun Gemisi 146

Numan Bayraktaroğlu 125, 126, 128, 129, 131

Nunnally Johnson 25, 26

Nuran D. Şener 127, 131

Nuran Esici 211

Nuran Eşici 223, 352

Nurettin Erişen 309

Nurettin İrişen 209, 214, 310, 315

Nurettin Kaygısız 309

Nur Film 317

Nurhan Soybakış 349

Nuri Akıncı 99, 228, 353, 361

Nuri Kirgeç 222, 228, 307, 309, 310, 315, 316, 348, 349, 352, 353, 356, 361

Nuri Sesigüzel 143

O

O Biçim 356, 361, 380, 385, 387, 389, 393, 399, 410, 413, 464

O Biçim Erkek Savaş Kahramanı 464

O Biçim Miras 380, 387, 389, 399, 411, 413

O Bir Gangsterdi 315, 343

Ocak Söndürenler 266, 270, 280

Oduncunun Kızı 195

Of Those Whom I Remember And

Cherish 453

Oğlum 214, 297

Oğlum Osman 342

Oğul 406, 411

Oğuz Gözen 212, 227, 349

Oh De Yavrum Oh De 390, 394, 395, 408

Ohh Çilli 411

Ohrfeigen 238, 289

Ohrfeiger 462

O Kadın 125, 127

O Kadınlar 372

O Kadınlardan Biri 376, 411

Okan Film 364

Okan Kunteroğlu 353

O Kız da Kadın Oldu 351, 355

Oksal Pekmezoğlu 223, 228, 347, 348, 354, 355

Okşa Fakat İncitme 456

Oku Beşikten Mezara Kadar 264, 280, 281

okul 43, 58, 112, 295, 306, 360, 401, 402, 403, 404, 435

Olağanüstü İnsanlarla Karşılaşmalar 358, 362

On Aura Tout Vu 445

Onbaşı ve Ötekiler 200

One Brief Summer 239

One Just Man 453

On Emir 62, 81

One Two Three 61

On Güzel Bacak 66, 68, 79

On İki Çılgın Kız 362, 364, 374

On Kişi Ölecek 309

On Korkusuz Adam 111, 113

On s'est Trompé d'histoire d'Amour 444

On The Buses 461

O'nun Hikayesi 407

O'nun Hikâyesi 364, 384, 387, 393, 405, 406, 413

Operasyon 441

Operazione Fior di Loto 183

Orak 16, 19, 185, 286, 449

orak 186, 240, 286, 329, 442, 453

Orçun Sonat 331

Ordu Film Merkezi 38

Orestis Laskos 25, 26

Orgi 62

Orhan Aguş 139

Orhan Elmas 114, 124, 167, 307, 350

Orhan Günşiray 39, 277

Orhan Kurna 130

Orient By Night 63

Orman Köylü Hasan 205, 206, 208, 209, 211

Orpham Film 139, 144, 148

Orson Welles 186, 438

Orta Doğu Su İhtiyacı 201

Ortak Film 412

oryantal 33, 34, 73, 74, 75, 104

Oscar De Fina 62

Osman Babadan Ne Hakem 348, 411

Osman F. Seden 72, 79, 90, 125, 127, 128, 131, 178, 204, 205, 206, 208, 217, 224, 225, 226, 227, 228, 231, 232, 242, 282, 307, 311, 314, 315, 321, 322, 357, 436, 452, 464

Os maniacos Eróticos 461

Osmanlı 12, 18, 20, 44, 55, 57, 231, 256, 276, 319, 320, 332, 336, 340, 358, 440

Osmanlı Film 276

OSS 77: Operazione fior di loto 183

OSS-77 Ölüm Saçıyor 183

Osudy Dobraka Vojaka Svejka 190

Otobüs 22, 155, 416, 454, 462

Otobüs Yolcuları 155

Otostop 451

Otto in the Cosmos 63, 64

Our Miss Fred 464

Oy Emine 348, 384

Oyuncak Dünya 137, 141

Öfke 260

Öfke Dağları Sardı 100

Öfkenin Bedeli 307

Öksüz Gülnaz 251

Öksüz Hasan 86

Öksüzler 339

Öksüzlerin Çilesi 187

Öldür 200

Öldür Ama Dinle 125, 141, 142, 148, 149

Öldürdüğüm Adam 350

Öldüren Gölge 319, 321

Öldüren Hırs 460

Öldüren Şarkı 227, 288, 289

Öldüren Şehir 291, 296

Öldüren Takip 267

Öldüren Yumruk 271, 274, 350, 450

Öldür Yoksa Öldürürler 237

Ölene Kadar Seks 439

Ölmek İstiyorum 460

Ölmek mi Yaşamak Mı? 83

Ölmek Var Dönmek Yok 164, 169, 270

Ölmesi Lazımdı 125, 214, 269, 271, 274

Ölmeyen Adam 206

Ölmeyen Aşk 463

Ölmeyen Fazilet Nesimi 450

Ölüler Konuşmaz 143, 146

Ölüm Allahın Emri 229, 232

Ölüm Bana Vız Gelir 249, 254

Ölüm Bebekleri 294

Ölüm Benden Korksun 204, 227, 295, 303

Ölüm Çemberi 66, 68, 162, 165, 347, 410, 439

Ölümde Birleştiler 272

Ölümde Buluşalım 217, 271

Ölümden de Acı 209, 261, 266, 268, 274, 280

Ölümden Kaçanlar 186

Ölümden Korkmuyorum 252

Ölümden Ötesi Yok 341

Ölüme Bir Adım Daha 345

Ölüme Köprü 272, 273, 277

Ölüm Elçileri 298

Ölüme Mücadele 229, 230

Ölüme Son Adım 217, 292, 296, 297

Ölüme Yaklaşma 214, 218, 260

Ölüme Yalnız Gidilir 371, 383

Ölüm Kanunu 217, 269, 275, 277

Ölüm Kararı 315, 318, 439

Ölüm Korkusu 208, 291

Ölüm Kurtarır 215

Ölümle Dudak Dudağa 293, 297, 301

Ölümlerin En Acısı 132

Ölümle Sevişenler 304, 305

Ölümle Uğraşanlar 318

Ölüm Meydanı 332

Ölüm Nöbet Bekliyor 227

Ölüm Pazarı 33, 46

Ölüm Perisi 185

Ölüm Peşimizde 218, 266, 270, 274, 275, 278

Ölüm Provası 66

Ölüm Saçan Dudaklar 164, 169

Ölüm Saçtılar 227, 293, 295, 298

Ölüm Satanlar 333

Ölümsüz 283, 308, 309, 371, 372, 442

Ölümsüz Aşk 308

Ölümsüz Elmaslar James Bond 007 283

Ölümsüz Günler 309

Ölümsüzler 229

Ölüm Tarlası 142, 148, 328, 332, 335

Ölüm Terapisi 353, 354

Ölüm Treni 192

Ölümün Ücreti 103, 104

Ölümünü Kendin Seç 205, 213, 264, 310

Ölüm Yaklaşıyor 177, 259

Ölüm Yolcusu 329

Ölüm Yolları Kesti 226, 260

Ölüm Yolu 318

Ölür müsün Öldürür müsün 227, 266, 269, 280, 281

Ömer Faruk Karadağ 207

Ömer Kavur 309, 322

Ömer Özçelik 207, 208

Ömer Sözver 128, 132

Ömer Şahin 124

Ömer Şerif 450

Önce Oyun 362

Önce Sev Sonra Vur 250, 253

Önce Vatan 353, 385, 398

Önce Vazife Sonra Sevişme 207

Önemli Olan Sevmektir 448

Öpme Öldür 214, 217, 265

Öpme Sev 358, 376

Öpüşmek Yasak 74, 76, 78, 87

Ördek Çıkacak Kaz Çıkacak 347, 380, 382, 387, 426

Örgüt 355, 358, 377

Örnek 308, 311, 312

Örümcek 79, 128, 218, 262, 281

Örümcek Adam 128, 218, 262

Öylesine Genç, Tatlı ve Hırçın ki! 455

Özcan Erol 307

Özcan Tekgül 31, 259

Özdemir Birsel 139, 140, 141, 143, 145, 148

Özdoğan Film 364

Özel Ajan 129, 130

Özel Gösteri 447

Özen Film 454

Özer Film 372

Öz Film 368

Öztürk Serengil 36, 76, 79, 81, 109, 327, 331, 345, 346

P

Paçavra Ormanı 442

Padişah 18, 256, 304

Pakistan 279

Pamuk 61

Panayırda Fırtına 139

Pan Film 416

Panik 356, 367

Pantalon Bankası 102

Panter ve Dişi Panter 317

Paolo Bianchini 139, 142, 147

Papazın Günahı 449

Paprika 126, 127, 130, 131

Para 21, 107, 108, 128, 291, 296, 305, 353, 364, 367, 381, 391, 413

Paralı Askerler 238

Parasızlar 346

Parçala 75 372

Parçala 76 411

Parçala Behçet 263, 264, 268, 273

Parçala Mehmet 218

Paris'te On Gün 25, 26

Paris'te Son Tango 438, 445, 446, 450

Parola Yıldırım 295, 301

Pasaco Film 147

Paths of Glory 438

Patrik Athenagoras'ın Papa Pol İle Kudüs'teki Buluşması 82

Patron 310, 315

Patrozn 440

Paulette 462

Paulina 446

pavyon 66, 269, 328, 427

Pay Or Die 64

Peccati di gioventù 455

Pehlivan 278

Peki Öyle Olsun 387, 400

Pele o Rei 463

Pembe Dünya 335, 340, 343

Pembe Panter 395, 400, 410

Penelop 444

Penelope 444

Perak A. SS 190

Perihan Ateş 382

Perişan 35, 40, 50

Perlicky Na Dne 190

Pervin Par 78

Peter Collinson 238

Petre M. Andreevski 348

Peygamberin Torunu Hz. Hasan 308, 322

Pınarcık 332

Piç Arkadaşım 312, 324

Piero Zuffi 201

Pierre Chevalier 454

Pierre et Paul 199

Pierre Foucaud 190

Pigalle Carrefour Des Illusions 454

Piraye Uzun 247, 250, 253

Pir Sultan 124, 136, 342, 343

Pisi Pisi 411

Plajda Sevişelim 77

Plaj Horozu 361, 395, 408, 414

Plato in America 233

Plevne Kahramanları 324

Poker in the Bud 455

Polis Her Şeyi Bilir 225, 226, 228, 232

Politika ve Hükümet 449, 451

Polonya'nın Manzaraları 451

Polosatiy Reys 62

Polosatyy Reys, Stripped Trip 62

Poppea... una prostituta al servizio dell'impero 387

Poppea…una prostituta al servizio dell'impero 390

Portakal 368, 407, 444

Posvivemi 190

Potomok Chingis-Khana 186

Potomok Çingiz Hana 186

Prenses Bayaya 190

Prima della Rivoluzione 180

Prima e dopo l'amore… un grido d'allarme 457

Profesyonel 285, 352, 389, 392, 399, 411

Profesyoneller 294

Projection Privee 447

propaganda 45, 47, 91, 96, 112, 147, 152, 155, 185, 203, 235, 260, 287, 341, 453

propagandası 25, 26, 45, 62, 64, 81, 82, 84, 124, 125, 135, 153, 155, 156, 159, 183, 221, 229, 321, 363

Puna Embare Shoke 233

Puro Sabunları 185

Pusu 338

Puti Na Asenu 93

Q

Quand Les Paseut Dolment 63

Quando le Donne Persero la Coda 445, 448

Quella Eta Maliziosa 458

Quella Provincia Maliziosa 455

Quelques Messieurs Trop Tranquilles 444

R

Rabia 209, 210, 311, 321, 322, 342

Raggare 152

Rahmi Kafadar 137

Rahmi Turan Muratoğlu 320

Raid On Entebbe 441

raks 34, 35, 54, 311, 322

Raphael Amiel 260

Rauf Ozangil 353, 354

Rebecca 438

Recep Bilginer 126

Recep Ekicigil 125, 127, 137

Recep Filiz 213, 226, 228, 309, 323, 349, 352, 353, 354

Red Light Hotel 238

Refik Erduran 215

Refik Sönmezsoy 127

Reha Yurdakul 269, 298, 300, 302, 367, 391

Rejisörün Yatak Odası 348, 386, 407

Remparts D'argiles 234

Remzi Jöntürk 314, 320, 340, 353

Renan Fosforoğlu 294, 299

Rendez Vous Avec Paris 191

Rendez-Vous Avec Paris 190

Renk Duvarları 279, 280

Reşat Türkeş 204, 229, 230, 232

Reşo 20, 21, 313, 314, 343, 360, 361

Reyhan İnkaya 126

Richard Burton 79

Riot 238

Robert Bresson 199

Roberto B. Montero 124

Rodnaya krov 186

Roketlerin Tarihçesi 284

Roma 153, 181, 260, 279, 280, 285, 444

Roma Açık Şehir 181

Roma Ateşler İçinde 153

Roma Bene 285

Roma Città Aperta 181

Roma'da Aşk Başkadır 444

Roman Ritmisi 440

Romanya'da Sel Felaketi 200

Romanya Kimya Endüstrisi 440

Röntgenci 272, 352, 461

R.P.M 237

Rude Journée Pour la Reine 447

Rudolpho Modina 310

Rum 82, 174, 335, 376, 389

Rumca 12, 25, 43, 141, 149

Rus 16, 64, 181, 185, 186, 279, 304, 345

Rusça 12, 13, 16, 43, 62, 63, 64, 87, 94, 153, 184, 189, 190

Rusya 13, 91, 92, 221, 230, 345

Rüya Değil Bu Bir Hakikat 146

Rüyalar Gerçek Olsa 259

Rüzgar Kırdı Dalımı 126

Rüzgarlı Tepe 50

S

Saatli Bomba 139, 144, 148

Sabahat Duru 317

Sabah Duru 205, 222, 228, 308, 311, 312, 313, 317, 322, 323, 344, 350

Sabin 455

Sabine 455

Sabotaj 225

Sabri Kara 212

Sabu Hırsızlar Prensi 278

Sabu Korsanlar Savaşı 326

Sacit İnan 126, 127

Sadece Başkalarının Başına Gelir 440

Sadık Büyüksezgin 319, 320

Sadık Şendil 124, 128, 137, 140, 143, 150, 206, 209, 210, 214, 222, 225, 231, 310, 321, 347, 356, 359, 360

Sadko 117

Sadri Alışık 106, 112, 251, 303, 340, 343, 387, 394

Safa Önal 132, 139, 140, 141, 142, 143, 145, 148, 204, 206, 226, 228, 287, 307, 308, 309, 312, 313, 318, 324, 352, 353, 356, 358, 361

Safi ile Nafi 390, 394, 395

Sahne Yolu 93

Sahte Kahramanlar 238

Sahtekar 109, 116, 274, 279

Sahtekarlar 195

Sahte Müfettiş 31, 50

Sahte Papazlar Çetesi 410

Sahte Papazlar Şebekesi 398, 410

Sahte Sevgili 78, 83, 87

Saint Paul'ün Saatçisi 442

Salak Bacılar 380

Salako 335

Salih Alpaslan 357, 361

Salih Diriklik 354, 358, 360, 434

Salih Güney 306, 346, 409

Salih Kırmızı 376, 415

Salina 260

Saltuk Film 401

Salvatore Giuliano 63, 199

Sami Acun 138

Sami Güçlü 315, 318

Sami Hazinses 327, 376

Sami Uzer 225

Sami Uzun 227

Sammy Going South 92

Samsun'dan Doğan Güneş 130

Sam X. Abarbanel 310, 315, 316, 318

Sana Allah Acısın 258, 273, 281

Sandıktaki Ceset 296, 302

Sandıkta Uyuyan Drakula 222

Sandoz İstanbul 412

Sandra 183

Saner Film 422

Sansar 295, 298, 387, 391, 410, 411

Sansaros 358

Sans Mobile Apparent 285

Sapık 411

Sapma 186

Sarajova Köprüsü 440

Sarayın Fahişesi 387, 390, 394

Sarı Necmiye 349, 351, 364, 380, 386, 392, 406

Sarı Öküz Parası 217, 269

Sarı Zeybek 138, 228, 231

Sarsılmış Kuvvet 335

Sartana'nın Acı İntikamı 240

S.A.S. İstanbul'da 124

Satılık Kadın 215, 270

Savaşa Kimse Gelmese idi 447

Savaş Eşici 139, 142, 205, 212, 362

Savaş Gene Sahnede 200

Savaş Sona Erdi 180

Savulun Battal Gazi Geliyor 342

Savulun Geliyorum 228, 300

Savulun Geliyorum, İstanbul Benden Sorulur 228

Sayılı Fırtına 64

Sayılı Kabadayılar 109, 318, 327, 338

Sazlar Kimin İçin Çalıyor 349

Scandalı Nuda 195

Schlapzeilen über einen mord 440

Seferberlik 308

Seferden Sonra 212

Seferim Var 371, 388, 392, 395

Sefer Seferde 349, 351, 376, 415

Sefil Mahalleler 200

Seher Şeniz 250, 253

Seher Vakti 139, 143

Sekiz Kuşu 67, 68, 70

seks 73, 236, 325, 327, 328, 376, 385, 455, 456, 457, 458, 461

Seks Adası 456

Seks Adlı Oyun 444

Seks Düşkünleri 456

Seksen Kuruş 128

Sekse Susayan Kadın 444

Sekse Yaklaş 458

Seks Filmi 442

Seks Hakkında Bilmek İstediğiniz Ama Sormaya Asla Cesaret Edemediğiniz Her Şey 444

Seks Kadınları 447, 448

Seks Manyağının İtirafı 461

Seks Manyakları 289

Seks Melekleri 457

Seks Otobüsü 461

Seks Partisi 455

Seks Şeytanları 238

Seksten Korkmuyorum 444

Seks ve Cinayet 213, 267, 270

Seks ve Silah 271, 274

Seks ve Şantaj 388, 411

Seks x Seks 444

Selahaddin Koca 228

Selahattin Kalebaş 350

Selami Münir Yurdatap 137, 146

Semer 349

Semih Evin 42, 204, 205, 206, 213, 214, 217, 218, 219, 223, 224, 225, 231, 300

Semih Servidal 205, 309, 310, 348, 351, 355

Semra Künmat 139, 142

Semra Özdamar 434

Sen Alın Yazımsın 345

Senar Seven 387, 409, 410

Senede Bir Gün 169

Seni Ne Kadar Seviyorum 450

Seni Ölüm Temizler 215

Seni Seviyoruz 442

Seni Unutmayacağım 140

Seni Yaşatacağım 356

Sen Mevsimler Gibisin 410

Sen Noci Svatojanske 190

Sen ve Ben 353, 367, 382, 389, 390, 400, 410

Sen Vur Ben Kırayım 76

Serbest Kızlar 152

Serdar Gökhan 303, 339, 377, 378, 395

Eisenstein 91, 92, 191

Sergey Bondarchuk 181

Sergey Vasilev 186

Sergio Garrone 314, 316, 324

Sergiu Nicolaescu 454

Sermet 391

Sermet Serdengeçti 375, 382, 383, 389, 391, 392, 408, 409

Serseri 233, 246

Serseri Kral 228, 292, 294, 299

Sessizlik 91

Sevda Çiçeğim 169

Sevda Karaca 409

Sevdalı Gelin 352, 378, 410

Sevdalı Kabadayı 106, 110, 116

Sevda Nur 269

Sevda Yolu 326, 332

Sev Doya Doya 367, 413

Seveceksen Sev Artık 366, 388, 390, 394

Seven Days in May 186

Sevgiden Yoksun Sokak 439

Sevgili Bebek 236

Sevgili Halam 402

Sevgili Hocam 288, 330, 332, 340

Sevgili John 152

Sevgilim-Mazurka 254, 256

Sevgili Öğretmenim 105, 110

Sevgili Patronum 455

Sevgili Rabia 311, 321

Sevgiliye Söz Verdim 51

Sevgi ve Anılar 439

sevici 152, 235

Sevimli Aile 92

Sevimli Gangster 352, 389, 393, 411, 414

Sevimli Hırsız 411

Sevimli Kumarbaz 185

Sevimli Serseri 255

Sevim Tosunoğlu 217, 219, 229, 232

Sevinç Pekin 250, 269, 273

Sevişerek Öldürenler 212

Sevişerek Ölenler 349, 366, 391, 393, 414

Sevişmek Bir Dakika 375, 410

Sevişmek Güzel Şey 439

Sevişmek Yasak 110

Seviştikten Sonra 463

Sev Kardeşim 271

Sevmek 47, 65, 67, 70

Sex is the Name of the Game 444

Sex on Wheels 455

Sex Partei 455

Sexy Proibitissimo 74

Seyfi Havaeri 142, 218, 219, 349

Seyyal Taner 266, 271, 292, 293, 383

Sezai Başcan 217

Sezer Bağcan 307, 308

Sezercik Bitirimler Sınıfı 388, 404

Sezercik, Bitirimler Sınıfı 360

Sezer Film 374, 415, 429

Shirins Hochzeit 362

Shoot out at Silver City ve Escap 440

Shot First Laugh Last 442

Showdown with the Faster Gang 441

Sığıntı 26, 27, 33, 40, 46, 50

Sık Gelen Anka 439

Sıkı Dur Geliyorum 76, 79

sınıf 193, 229, 304, 402

sınıfsal 25, 73, 82, 288, 341, 359, 453

Sınıfta Şenlik 380, 384, 402, 403, 405, 410, 413, 461

Sıralardaki Heyecan 360, 377

Sıra Sende Sevgilim 50

Sıra Sende Yosma 361

Sıra Sende Yosmam 247, 251, 252, 253, 254, 397

Sırı Kız 342

Sırrı Gültekin 110, 145, 147, 227, 228

Sırtımdaki Bıçak 126, 165

Sibernatik Büyükanne 190

Sihirli Şamdan 366, 407

Sürt 89, 153, 184

Silah Arkadaşları 80, 85

Silahım Altı Okka 350

Silahımda Altı Kurşun 350, 359, 377

Silahımda Altı Okka 350

Silahımdır 100, 103, 106, 115

Silah Kardeş Elinde 348, 384, 388, 400

Silahlar Affetmez 205, 206, 244

Silahların Kanı 224, 226, 227

Silahların Öcü 162, 164

Silahlar Patlayınca 124, 162, 167, 168, 170

Silahlar Susacak 217, 261

Silahlı Gelin 50

Silahşörler 200, 295

Silvia e L'amore 463

Silvio Amadio 455

Sinan Kömür 311, 312, 314, 319, 324

Sing Sing Voice of Muezzin 142

Sirk 64, 94

Sirk Artistleri 64

Sirk Cambazları 94

Siste Ayak İzleri 439

Si te vdiset 442

Siyah Eldivenli Adam 329, 338

Siyah Emanuel 458

Siyah Gül 127

Siyah İlahe 461

Siyah İntikam 461

Siyah Kalem 279, 280

Siyah Kobra 456

Siyah Krizantem 142

Siyah Lale Siyah Gelinlik 271

Siyahlı Kadın 143, 184

Siyah Şapkalı Adam 350

siyasi 47, 91, 96, 112, 113, 151, 155, 185, 186, 216, 398, 432, 462

Skiing, Sposk A Cas, Swimming ve Kolynos Super White 153

Slap in the Face 238, 289

Slipoy Müzikant 64

Soğuk Gecede Aşk Hikayaleri 125

Soğuk Gecede Aşk Hikayeleri 126

Soğukkanlılar 339, 343

Soğuk Oluk 352, 355, 411

Sokak Çocuğu 137

Sokak Kadını 348, 351, 352, 378, 410

Sokak Kızı 177

Sokak Kızları 204

Sokaklardan Bir Kız 331

Sokakların Meleği Fatoş 253, 258

Sokak Melekleri 23, 379, 407, 429, 430

Sokakta Kan Vardı 166, 172, 173

Sokaktaki Ada 461

sol 61, 62, 170, 358, 360, 399, 432, 435

Soluk Gecenin Aşk Hikâyeleri 157

Sommersprossen 202

Son Darbe 308, 411

Son Duvar 136

Son Izdırap 225, 231

Son Karar 33, 34, 41, 51

Son Kurşun 462, 463

Son Kuşlar 112

Sonsuz Çöl 239

Sonsuz Yumuşaklık 440

Son Yuva 26, 27, 32, 33, 40, 46, 50

Loren 79

Soruşturma 237

S.O.S. Gençliği 440

S.O.S. Tinerete 440

Sosyete Behçet 326, 327, 328, 339, 346

Sosyetik Roma 285

sous-titré - altyazı 99, 116, 191, 300, 306, 325, 331, 344, 387, 411

Sovyetler Birliğinde 237

Sovyetler Birliği 186, 453

Soyguncular 47, 396, 442

So Young So Lovely So Vicious 455

Soysuzlar 396, 397, 407, 410

Soyun Bebeğim 201, 202

Soyun Geliyorum 350

Soyunsana - Soyunmak İstermisin 367, 368

Soyunsana-Soyunmak İster misin 444

Soy ve Öldür 459

Special-Code Kill Muller 129, 130

Spellbound 438

Spencer's Mountain 92

Spor Okulu 449

Stalingrat Savaşı 451

Stalin 221, 230

Stanley Kubrick 438

Staroye i Novoye 191

Straw Dogs 239

Strike First Freddy 183

striptiz 33, 34, 35, 66, 73, 77, 101, 165, 183, 193, 240, 244, 247, 248, 251, 260, 268, 325, 326, 331, 378, 382, 388, 393, 408, 458

Suat Yusuf 209, 217

Suavi Süalp 353, 358, 361

Suç 126

Suçlu 126, 228, 347

Suçlu Kim 126, 347

Suçsuz Firari 247, 253

Suçsuzlar 447

Suç ve Ceza 126, 129, 353

Sudba cheloveka 181

Sultana 192

Sultan Gelin 326

Sultan ile Şirvan 309

Summer on the Lion 192

Suna Pekuysal 251, 257

Sunar Film 26, 368

Sunay'ın Yemin Töreni 153

Sun Film 310

Sungur Esen 227, 229

Sun with a Stranger 194

Suphi Tekniker 267, 301

Suppose They Gave A War and Nobody Came 447

Supriz 450

Suriye 89, 130, 230, 283, 462

Suriye'den Manzaralar 283

Surprise Package 450

Survive 463

Susanne, die Wirtin von der Lahn 190

Suspiria 448

Susuz Yaz 12, 29, 35, 55, 57, 311, 313, 317, 323, 344

Su Testisi 139

Sutjeska 449

Suya Düşen Hayal 294

Suzan'ın Tatlı Günahları 189

Süha Doğan 76, 271

Süleyman Bolat 229, 309

Süleyman Çelebi - Mevlüd 12, 51, 52, 53

Süleyman Topgül 308, 311, 312

Süleyman Turan 257, 277, 297,

304

Süper Adam 217, 249, 251, 271, 272, 277, 295, 297, 301, 305, 326

Süper Adam Kadınlar Arasında 217, 271, 272, 277

Süper Kadın Dehşet Saçtı 260

Süreyya Duru 88, 130, 139, 140, 146, 150, 171, 224, 369

Sürgün 247, 250, 253, 255

Sürgünden Geliyorum 206, 207, 208, 209, 245

Sürmeli Bey 223, 228

Sürtük 114

Sütçünün Rüyası 307

Süveyşte Entrika 131

Swan Lake 241

Sweet and Sexy 458

Sweet Sugar 461

Syskonbädd 151

Szaki Kokulu Sanat Filmi 200

Szegénylegények 180

Şadiyasi El Sahaf 93

Şafak Bekçileri 37, 38, 44, 45, 49

Şafakta Gelen 4 Kişi 200

Şafakta Silah Sesleri 275

Şafakta Vuruşanlar 126, 268, 276

Şafak Yıldızı 78, 85

Şafi 168

Şahane Yalancı 93

Şahidin Hilesi 285

Şahin Gürpınar 138, 139

Şahinim Mehmet-Temino 205

Şahinin Türküsü 289

Şahinler 184, 270

Şahlanan Arslanlar 145

Şaka ile Karışık 110

Şam Fuarı 283

Şamın Görünüşü 283

Şampiyonun Izdırabı 231

Şans Eseri 440

Şans Kurası 126

Şapka İktisası 320, 359

şapka 156, 160, 170, 265, 358

şarkı 40, 58, 117, 173, 258, 382, 413, 447

Şarkın Sıcak Geceleri 63

Şaşı 366, 384, 414

Şaşkın Baba 28

Şaşkın Kahraman 464

Şatırfilli Şaziye 204

Şato 194, 285

Şeftali 184, 353, 361, 393, 402

Şeftali Hırsızı 184

Şeftalisi Bala Benziyor 349, 353, 354

şehir 177, 271, 273, 297, 395

Şehirde İki Adam 344, 442

Şehirdeki Yabancı 37, 47

Şehitler 81, 350, 357

Şehrin Ortasında Bir Gün 211

Şehvet 212, 213, 240, 268, 366, 381, 383, 458

Şehvet-Dehşet-Vahşet 213

Şehvetin Esiriyiz 106

Şehvet Kulübü 458

Şehvet Okulu 240

Şehvetten Çıldıranlar 239, 240

Şehvet ve İhtiras 268

Şehzade Murat 176

Şehzade Sinbad 270

Şeker Gibi Kızlar 101, 103, 110, 116

Şeker Kamışı 461

Şekerlimisin Vay Vay 101

Şener Işık 319

Şepkemin Altındayım 116

Şeref Işık 217, 219, 229, 230

Şerefimle Yaşarım 254, 258, 263, 276, 279

Şeref Madalyası 204

Şerif Gören 206, 208

Şerlok Holmes 51

Şevket Akıntunç 349

Şevket Biraz Beni Gevşet 348, 349

Şevki Tosunoğlu 205, 213

Şeyhin Kızı Semire'nin Aşkı 184

Şeytan 29, 39, 50, 123, 165, 190, 227, 259, 268, 269, 279, 296, 324, 360, 402, 410, 446

Şeytana Uyduk Bir Kere 268, 269

Şeytan Ayağı 29, 39, 50

Şeytanın Bahçeleri 180

Şeytanın Cinayetleri / 7 Tote in den Augen der Katze 440

Şeytanın Elması 239

Şeytanın Kurbanları 308

Şeytanın Oğlu 439

Şeytan'ın Oyunu 446

Şeytan Kan Kusturacak 259

Şıllık 107, 126, 127, 128, 129

Şimdi Ölebilir mi 200

Şimdi Sıra Kimde 414

Şimdi Silahlar Konuşacak 271

Şimdi Yavrum Şimdi 391, 408, 412

Şinasi Önengüt 137

Şipşak Basarım 375

Şirin'in Düğünü 362

Şirin'in Evliliği 350, 362

Şirvanzade 93

Şiştiniz mi Beyefendi 357, 410

Şoförler Kralı 75

Şoförün Hayatı 139

Şöhret Budalası 398, 405, 411

Şuayıp Adlığ 356, 357

Şükrü Kirişçi 315, 318

T

Tacettin Ertuğ 123

taciz 31, 330

Taç'ın İncisi 443

Tadına Bakarım 411

tahrik 35, 65, 68, 80, 93, 95, 98, 111, 113, 115, 118, 120, 121, 124, 151, 158, 163, 238, 262, 264, 285, 310, 327, 333, 392, 417, 423, 432, 441, 445

Takip Peşinde 63

Talebe Aşkı 71

Talihin Oyunu 311, 319, 324

Talihsiz Gelin 212, 221, 222, 260, 308, 309

Talihsiz Kız 462

Tamam mı Devam mı 394

Tam Daire 444

Tamer Yiğit 77, 86, 247, 248, 250, 261, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 271, 273, 274, 277, 278, 290, 291, 298, 299, 303, 337, 338, 341, 375, 389, 391, 397, 399, 406, 408, 414, 417, 418

Tamirci Çırağı 113

Tam İsabet 268, 274, 281, 333, 338

Taner Oğuz 218, 358

Tanio Boccia 153

Tanju Gürsu 352, 353, 362, 384

Tanju Korel 247, 249, 251, 254, 306, 340

Tanrım Beni Baştan Yarat 355, 396, 398

Tanrı Sevenleri Korur 326

Tantana Kemal 349, 389, 390, 394, 409, 411

Tante Zita 233

Tarık Akan 397, 401

Tarık Tibet 221

Tarihi Yol 442

Tarihte Kadın 74

Tarkan Kafirlere Karşı 411

Tarkan-Kafirlere Karşı 348

Tarzan Amazonlara Karşı 445

Tarzan ve Amazon Kadınları 456

tasallut 27, 33, 41, 58, 86, 126, 127, 168, 293, 445

Taş Bebek 204

Taşralı Amca 106, 107

Taşralı Beşler 217, 219

Taşralı Kız 333

Tatlı Başlangıç 185

Tatlı Cadı 348, 376, 407

Tatlı Dillim 222, 225, 231, 305, 306

Tatlı Dudaklar 191, 192

Tatlı Evlilik 354, 355, 410

Tatlı Günler 239, 455

Tatlı Hayat 352, 387, 410

Tatlı Kaçıklar 352, 411

Tatlım 343, 388, 389, 411, 455

Tatlım Benim 411, 455

Tatlı Nameler 208

Tatlı Sert 75, 77, 84, 381, 383, 407, 410

Tatlı Su Çiçekleri 238, 289

Tatlı Şeytan 360, 402, 410

Tatlı Tatlı 385, 386, 389, 391, 414

Tatlı Tebessüm 446, 449

Tatowierung 199

Tavşan Kızlar 348, 366, 407

TCDD 279, 290

Teaguemanolo 195

tecavüz 89, 100, 126, 140, 168, 194, 214, 219, 222, 237, 239, 244, 248, 254, 260, 261, 262, 266, 267, 268, 272, 276, 286, 290, 292, 293, 294, 311, 325, 328, 329, 353, 366, 385, 386, 458

Technica Di Un Amore 457

Tehlikeli Adam 112

Tehlikeli Arzular 127, 410

Tehlikeli Görev 331, 334

Tehlikeli Kadın 65, 66, 68, 69, 71

Tehlikeli Kız 443

Tehlikeli Oyun 138, 139, 140, 165

Tehlikeyi Severim 247, 250, 253, 258, 287

Tek Başına 309

Tekerlek Yapıcısı ve Karısı 200

Telefondaki Ses 348

Televizyon Çocuğu 375

Telli Turnam 251, 256, 257

Temas 239

Temel Tezol 124, 125, 127

Temem Bilakis 74, 81

tenasül 284, 330, 419, 440, 447, 448

Tengiz Film 144

Terja İpotezi 285

Terror of the Steppes 153

Teşekkür Ederim Büyükanne 375
Tetsuji Takechi 151
Tevfik Sağnak 126, 127
Tevfik Yener 357, 359, 362
Tevhid Bilge 389
tezyif 96, 97, 98, 99, 322, 397, 400, 432
The 24 Carat Stagecoach 441
The Amazons 445
The Angel Wore Red 25, 26
The Apartment 438
The Bastards 194
The Battle of the Ponjer 441
The Big Sleep 438
The Blade of Vengeance 61
The Bodyguarde 459
The Boys in the Band 235
The Bus 454
The Canterbury Tales 444
The Cat 183
The Climber 460
The Curious Female 285
The Devil at 4 O'Clock 442
The Devil Came from Akasava 239
The Dirty Gang 442
The Emerald of Death 442
The Gamecock 456
The Games 241
The Garden of Allah 441
The Garment Jungle 442
The Golden Voiced Orphan 241
The Guns of Navarro 151
The Hard Rise 285
The Hawks 184
The High Bright Sun 95, 96, 112
The Hihg 96
The Horsemen 450
The House of the Lost Dolls 454
The Human Amphibian 62
The Invincible Brothers Maciste 441
The Lady from Shanghai 438
The Last Bullet 462, 463
The Left Hand of The Law 463
The Liberation of H.B. James 260
The Liberation of L. B Jones 237
The Lost Peace 199, 201
The Maltese Falcon 438
The Man Called Gringo 184
The Man From Hong Kong 453
The Miracle 92
The Mirror Has Two Faces 62
The Mongols 63, 83, 95, 97, 98, 161
The Music Lovers 239
The Night of the Following Day 194, 195
The Nurse 448
The Oasis 463
The Panic in Needle Park 239
The Paradine Case 438
The Peach Thief 184
The Penthouse 289
The Prey 461
There was a Crooked Man 240
The Royal Teach 152
The Savage Seven 289
The Secret of the Fortress 25
The Sexy Dozen 455
The Sicilian Connection 203
The Ski Bum 454, 463
The Smell of Flesh 457
The Spiral Road 63
The Story of Sin 457
The Street People 461
The Superstitious 442
The Sweet Body of Deborah 191, 192
The Swift Fist 450
The Swimmer 192
The Swinging Cheerleaders 443
The Ten Commandments 62, 81
The Touch 239
The Valley 463
The Victors 152
The Wild One 441
The Yellow Teddy Bears 73
They Paid with Bullets 194
Three Brothers Three Machine Guns 239, 245
Three Green Dogs 139
Tığ Gibi Delikanlı 50
Tibet Çanı 322
Tijen Doray 270, 293, 296, 303
Tipsiz 338
To Amo Tu Ami 61
Toccata e Fuga 139, 142, 147
Tokat 462
Tokmak Nuri 349, 351
Tok Nuri 380, 382, 391, 394
To koritsi Meta Mavra 184
Tokyo Aşıkları 208
Tolga 391, 411, 414
Toni de Gregorio 221, 229
Topal 322, 330
Topal Osman 170
Topal Timur ve Nesimi 450
Topaneli Ahmet 258
Topaz 240

Tophaneli Murat 222, 310, 315, 316, 334, 338

Tophaneli Osman 35, 40, 47

Top of the Heap 283

Toprağın Kanı 126

Toprak 179, 184, 329, 343, 356, 357

Toprak ve Aşk 356, 357

Torgny Wickman 455

Tornavida Yaşar 22, 409, 420

Torso 439

Tower of Sin 239, 240

Toy Aşıklar 136

Toy Kızlar-Tavşan Kızlar 348

Tövbekar 226, 231, 301, 305

Trafik Cemal 368, 376

Trans-Europ-Expres 202

Trans-Europ-Express 184

Trende Tecavüz 458

Trevor Wallace 319, 322

Trotsky 444, 450

Trouna et Troutzouna 63

TRT 200, 201, 234, 372, 438, 443

Tual Film 153

Tufan Film 315

Tugay Toksöz 269, 274, 381, 414

Tuğla ve Kiremit Nak., 64

Tuhaf İhtilal 464

Tuna Deltası 440

Tuncay Ural 129, 143

Tuncer Necmioğlu 268, 278

Tunç Başaran 218, 226, 227, 307, 314, 317, 319, 324

Tunç Okan 416

Turgut Demir 139, 150

Turgut N. Demirağ 26, 232, 321

Turgut Özakman 313, 322, 347, 352, 358

Turgut Özatay 252, 253, 276, 337, 386, 392

Turhan Kobek 141, 145, 149

Turhanoğlu (Çal Hasan) 401

Turist Ömer 74, 107, 208, 209, 252

Turist Ömer Boğa Güreşçisi 208, 209, 252

Turist Ömer Dümenciler Kralı 107

Tutku 190

Tuzak 223, 309, 311, 315

Tükeniş 308

Tülin Örsek 396

Tüm Bir Yaşam 413

Türkan Şoray 114, 280, 301, 355, 356

Türk Aslanları 335, 344, 357, 362

Türker İnanoğlu 95, 126, 138, 139, 140, 142

Türk Film Arşivi 186

Türkiye'de Çalışma ve Folklör 278

Türkiye'de Çalışma ve Oyun 278

Türkiye'de Dün ve Bugün 304, 305

Türkiye I ve II 278

Türkiye İşçi Partisi 400

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi 400

Sinematek Derneği 16, 179, 180, 181, 184, 185, 186, 187, 189, 190

Türk Süngüsü Kıbrıs 398, 400

Türk Tarih Kurumu 284, 401

Türkü 13, 14, 15, 16, 83, 86, 114, 147, 176, 462

Twisted Nerves 194

Two Bags of Gold 442

Two Men in the Town 442

Tystnaden 91

U

Uçan Adam Feza Kartalı 208

Uçan Kız 300, 304

Uçtu Uçtu Kuş Uçtu 380, 383, 389, 407

Uçur Beni 453

Uçurumdaki Adam 126, 127

Uçurumun Kenarına Geldik 200

Udhetim Ne Pranvere 441

Údolí vcel 180

Ugo Guerra 129, 130

Uğraş 341

Uğur Duru 362

Uğur Film 138

Ulus Sineması 50, 73

Uluyan İtler 65

Umberto Lenzi 139, 142, 239

Umumi Hıfzıssıhha Kanunu 92, 153, 183, 187, 190, 241, 243

Umur Bugay 357, 359

Umut Film 371, 381

Umutsuzlar 180, 244

Umutsuz Şafaklar 221

Una Nuvola di Polvere... Un Grido di Morte… Arriva Sartana 240

Una Ondata Di Piacere 459

Un comisar acuzã 454

Une Femme est une Femme 438

Une fille Et des fusils 443

Une Partie de Campagne 186

Un Homme Est Mort 446

Un Homme La Rocca 233

Universal of Night 94

Un Jeune Couple 234

Un Monde Nouveau 183

Un Peu, Beaucoup, Passionnément 239

Un Quast D'house a St. Germain 191

Un Quest d'heuse a Tabanin 191

Unutulan Günler 355

Unutulmayan Sevgili 25, 26, 99, 116

Ustura Behçet 271

Utanç 291, 293

Uveyis Molu 205

Uyanık Ali 368, 380, 381, 384, 391, 401

Uyanık Şoför 352, 389, 393, 394, 408

Uygarlığın Başlangıcı Tekerlek 349

Üç Ahbap Çavuşlar 394, 408

Üç Bakire 285

Üç Balıkçı Kız 330

Üç Bedbaht Kız 66, 67, 68

Üç Belalı Kardeş 245

Üç Belalı Kardeşler 239

Üç İblis 153

Üç Kabadayı 266, 272, 277

Üç Kağıtçılar 292, 384, 388, 390, 394, 395

Üç Korkusuz Arkadaş 162, 173

Üç Kuruşluk Opera 439

Üç Mahkum 303

Üç Mahküm 291

Üç Öfkeli Adam 262, 266, 272, 279, 281

Üç Öfkeli Genç 78

Üç Silahşörler 295

Üç Silahşörlerin İntikamı 295

Üç Süper Adam 326

Üç Şeytanlar 153

Üç Tekerlekli Bisiklet 155

Üçü De Fedakâr 68

Üçümüze Bir Mezar 335

Üçüncü Yol 70

Üçünüze Bir Mezar 262

Üçünüzü De Mıhlarım 116

Üçünüzü De Vururum 106, 116

Üç Yabancı 258

Üç Yaman Bakire 378

Üç Yeşil Köpek 139

Ülkü Erakalın 105, 150, 304, 349, 350, 352

Ülkü Özen 268

Ümid 233

Ümit Efekan 356

Ümit Utku 59, 60, 142, 148

Ünsal Emre 376

Üsküdardan Topkapıya 173

Üvey Anne 43, 44, 48, 49

Üveyis Molu 207

V

Vacu Kılıç 124

Vahi Öz 37, 77, 87, 96, 101, 103, 105, 109, 110, 111, 117

Vahşet 47, 48, 213, 332, 337

Vahşi Adam 439

Vahşi Arzu 213, 291, 293, 306

Vahşi Aşk 299

Vahşi Atlılar 450

Vahşi Çiçek 259

Vahşi Gönül 439

Vahşi Kin 309

Vahşi Kuğu 94

Vahşi Motosikletliler 286

Vahşi Orman 463

Vahşi ve Güzel 214, 266, 268, 270

Valizdeki Ceset 227

Valter Brani, Sarajevo 440

Valter Saraybosnayı Savunuyor 440

Vamos a Matar Companeros 238

Van 19, 279

Varan Bir 37, 41

Var mı Bana Yan Bakan 82

Varto Faciası 139, 140, 146, 150

Vasen 190

Vasfi Uçaroğlu 254

Vasıf Okçugil 224

Vasili Pronin 62

Vasilis Georgiadis 62

Vatan İçin 344, 360, 361, 374, 411

Vatansızlar 139, 146

Vay Anasını Gene 17 353, 368, 377

Ve Allah Aptalları Yarattı 32, 35, 37, 44

Ve Allah Gençleri Yarattı 87

Ve Allah Kadını Yarattı 307

Ve Baş Döndürücü Yolculuk Başladı 451

Vecdi Uygun 124, 125, 126, 127, 129, 130, 131, 137, 144, 148, 208, 214, 308, 318

Veda 401

Vedat Kamil Mutlu 128

Vedat Türkali 115, 117, 221, 308, 350, 360

Vefakâr Çocuk 190

Vefasız 180, 265, 279

Vefasız (Hayali) Geceler 180

Ve Güneşe Kan Sıçradı 293

Venga a Prendere ill Caffe… da noi 291, 292, 306

Venus in furs 445

Venüs Film 223, 364

Ve Onu Vurdular 224, 227, 230, 296, 298

Ver Allahım Ver 214, 218, 272, 279, 281

Verbrechen Nach Schulschluss 450

Verdict 446

Ver Oğlumu Almanya 310

Ve Şafakla Beraber Yıldızlar Kayboldu 125, 131

Vicdansızlar 227

Vicdor Kohlhaas 141, 142, 147

Victory March 461

Vidas Secas 200

Vietnam 201, 345

Vietnam Halkı ve Savaşı 201

Virane Çiftliğin Dişi Kaplanı 137, 138, 139, 141, 142, 144, 146, 148, 150

Virgin on the Verge 236, 260

Virgins of the Seven Seas 368

Viridiana 180, 438

Vita col figlio 187

Vladimir Chebotaryov 62

Vladimir Fetin 62

Volkan Kayahan 217, 218

Volkan Kayhan 207, 208, 222, 348

Volkan Yiğit Yazman 320

Volker Canaris 350, 362

Volker Schlöndorff 201

Vomini E Squali 464

Vsevolod Pudovkin 186

Vur 226, 293, 301

Vural Pakel 310, 315, 349, 350

Vuran Vurana 217, 219

Vur Davula Tokmağı 353, 394, 395, 408

Vur Dersem Vurun 296, 299

Vur Dersem Vurur 290

Vur Emri 177, 314

Vur Gardaş Vur 214, 217, 266, 271, 277

Vurgun 229, 234, 305, 306, 328

Vurguncular 137

Vur Kır Geç 227, 291, 295

Vur Mehmet Vur 378

Vur Tatlım 388, 389, 411

Vurun Kahpeye 81

Vur ve Kaç 139, 142, 147

Vur Vur Kaç Kaç 326, 334

W

Wa Islamah 61

Walkabout 239

Wedding Night 453

Welding Press 64

Werner Schneyder 222

What's Good For The Goose 194

When Men Carried Clubs and Women Played Ding-Dong 325, 330

Where is Ahmet 306

White Cross on Red Ground 200

Who Said "Meow" 63, 64

Wie kurz ist die zeit zu lieben 240

Wild Swan 94

Will Tremper 236

Wisky a Mezzogiorno 62

With These Hands 443

Wolfgang Becker 238

Women... Oh Women! 151

Women Washing-Hooven 153

Woody Allen 444

Y

Yaban 337, 339, 343

Yabancı 410

Yabancılar 286

Yabanın Kızları 253, 254, 255, 256

Yağma 233

Yahya Benakay 126, 127, 131, 132

Yahya Benekay 311, 321

Yakalarsam Severim 389, 407

Yakan Kurşun 201

Yakılacak Kitap 32

Yakışıklı Katil 439

Yakup Serbest 224, 226, 229

Yakut Gözlü Kedi 162, 177

Yalancı 93, 109, 116

Yalancının Mumu 102, 110, 111

Yalan Dünya 259

Yalan Söyleyen Adam 233

Yalçın Gülhan 331, 337, 381, 388, 392, 394, 397, 401, 409, 410

Yalçın Günay 309

Yalnız Adam 338

Yalnız Efe 74

Yalnız Kalpler 239

Yalnızlar 213

Yaman Gazeteci 351

Yaman Karateci 411

Yanaşma 332

Yang Chi 368

Yanıyorum Ateşli Kız 457

Yankesici 84, 107, 334, 356

Yankesici Kız 84

Yankesici Kızın Aşkı 107

Yanmış Zahire Anbarları 451

Yaralı Arslan 40

Yaramaz Kız 236

Yarasa Adam (Betmen) 338

Yargıç ve Katil 463

Yarına Boş Ver 110, 116

Yarın Ağlayacağım 175

Yarın Bizimdir 45, 51

Yarın Elbet Bizimdir 23, 354, 360, 373, 403, 434

Yarının Anaları 73

Yarını Olmayanlar 163

Yarınlar Bizim 381, 398, 404, 407, 411

Yarınlar Kimin 407, 411

Yarın Olmaz Şimdi 395, 409, 411

Yarış 241, 307, 354, 397, 407

Yarim İstanbulu Mesken mi Tuttun 139, 140, 146, 150

Yasaklar 123

Ya Sev Ya Öldür 211, 221, 223, 291, 292, 296, 302

Yaş 17 368, 444

Yaşamak Çabası 463

Yaşamak Daha Zor 375

Yaşamak İçin 280, 319

Yaşamak Zamanı 447, 450

Yaşar Akıncı 143, 149

Yaşar Kıraç 212

Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz 320, 344

Yaşar Şener 127, 128, 130

Yaşasın Hayat 66, 71

Yaşayan Ölü 79, 116

Ya Şunda Ya Bunda 439

Yatak Hikâyesi 381, 407

yatak 29, 65, 76, 77, 101, 102, 105, 106, 110, 126, 127, 139, 162, 163, 164, 211, 249, 250, 253, 268, 325, 383, 386, 392, 415, 419, 423, 425, 427, 428, 440, 447, 456, 459, 461

Yatık Emine 212, 216, 219, 313, 322, 330

Yavaş Gel Güzelim 50

Yavaş Yavaş Soy 354, 357

Yavru Fil 200

Yavru ile Katip 209, 252

Yavrum 169, 175, 176, 177, 390, 391, 394, 395, 400, 407, 408, 409, 412

Yavuz Figenli 126, 129, 132, 182, 204, 205, 214, 217, 229, 349

Yavuz Heper 218, 219

Yavuz Işık 123

Yavuz Özkan 212, 307, 308, 354

Yavuz Yalınkılıç 84, 132, 139, 140, 143, 148

Yaylı Şeytan ve Ses 190

Yazık Oldu Ali'ye 292, 293, 305

Yazı mı Tura mı 246, 264, 310

Yaz Tomurcukları 202

Ye Beni Mahmut 381, 394, 411

Yedi Dağın Arslanı 126, 128

Yedi Denizin Bakireleri 368

Yedi Kızlar 66, 69

Yedi Kişi Ölecek 222, 334

Yedi Kocalı Hürmüz 39

Ye Kürküm Ye 382, 410

Yemin 28, 32, 33, 35, 36, 37, 40, 47, 153, 287, 308, 320, 337, 338, 340

Yengen 323

Yeni Amaçlar 284

Yeni Dünya 135

Yenileştiricilerin İzlerinde 233

Yeni Şafak Film 377

Yeni Ufuklar-Türkiye 279

Yeni Yıl 284

Yeraltı Dünyası 440

Yeraltından Çıkarılan 2100 Yıl Önceki Bir Eski Mezar 449

Yeşil Işık 199

Yeşim Yükselen 270, 295, 326

Yılanların Gecesi 240

Yılanları Öcü 156

Yılan Ruhlu Kadın 238

Yıldıray Çınar 342

Yıldırım Ajan 269, 278, 279

Yıldırım Beyazıt 51

Yıldırım Gencer 248, 249, 255, 261, 267, 268, 275, 294, 338, 340, 375

Yıldırım Önal 337, 345

Yıldırım Selim-Tilki Selim 138, 140, 141, 149

Yıldız Film 393

Yıldızların Altında 163

Yıllardan Sonra 352, 357

Yılların Ardından 264

Yılların İntikamı 218

Yıllar Sonra 229, 287, 290

Yılmayan Komser 349

Yılmayan Şeytan 227, 296

Yılmaz Atadeniz 227, 311

Yılmaz Duru 103, 228, 231, 344, 348, 356, 388

Yılmaz Güney 99, 138, 140, 141, 143, 146, 149, 196, 198, 220, 244, 258, 274, 276, 279, 354, 359, 361, 431, 433, 434

Yılmaz Korkut 229, 231

Yılmaz Köksal 248, 250, 253,

268, 269, 273, 274, 276, 281, 292, 293, 294, 297, 298, 299, 300, 335, 337, 383, 389

Yılmaz Paydak 315, 319

Yılmaz Tümtürk 219, 348, 349

Yırtık Niyazi 252

Yırt Kazım 371, 384, 387, 400

Yiğidin Kanı 125

Yiğit Kanı 141, 142, 148, 149, 167, 174, 176

Yiğitlerin Dönüşü 261

Yiğitlerin Kaderi 218, 273

Yiğitler Ölmezmiş 142, 148, 156, 160, 176

Yiğitler Yatağı 110, 116

Yirmi Yıl Sonra 224, 225, 227, 296, 298, 301, 305

Yok Devenin Başı 352, 376

Yok Devinin Başı 376

Yoksul Mutluluk 231

Yol 307, 308

Yolcu 12, 27, 31, 33, 34, 35, 38, 39, 41, 44, 48, 50, 51, 58, 59

Yolculuk 221, 319, 322, 439, 451

Yolda Seks 455

Yolların Sonu 139, 142

Yolsuzlar 390, 394, 395

Yoluculuk 229

Yosmalar Tuzağı 204, 246, 272, 275, 276

You Are A Vidow Sir 464

You Can't win'em all 238

You Can't Win 'Em All 238

Yous Turu To Die 191

Yugoslavya 199, 200, 201, 284, 437

Yumruk Hakkı 446

Yumrukların Kanunu 138

Yumruklar Konuşuyor 116

Yumruk Yumruğa 110, 115, 207, 269, 276, 281

Yumurcağın Feza Yolculuğu 63, 64

Yumurcağın Tatlı Rüyaları 210, 254

Yumurta 445, 447, 448

Yumurtanın Sarısı 387, 394

Yumuşak Portakal 444

Yunan 113, 130, 138, 145, 186, 400

Yunanistan 96, 112, 151, 200, 256, 358

Yunus Emre 210, 308, 324

Yunus Emre Destanı 308, 324

Yunus Yılmaz 323

Yurdakul Gültekin 139

Yurdum Moğolistan 441

Yusuf Şenşafak 137, 140, 143, 144, 145, 146, 150

Yuvamız Yıkılmayacak 217, 218

Yücel Hekimoğlu 127, 156

Yücel Uçanoğlu 125, 127, 129, 142, 148, 206, 208, 209, 213, 307, 310, 314, 318, 352, 353, 355, 358

Yüksek Parlak Güneş 96

Yüz Liraya Evlenilmez 388, 404

Yves Allégret 185

Yves Boisset 180

Z

Zafer Davutoğlu 227

Zafer Kartalları Kıbrıs 336

Zaferlerden Sonra 152

Zaferler Destanı 49

Zafer Marşı 461

Zafer Sülek 147, 347

Zafer Sürek 126, 128, 129

Zafer Yolları 438

Zagor 248, 249, 253

Zalim 328, 331, 332, 337, 339, 340

Zalimler 237, 260

Zaloğlu Rüstem 126, 127, 128, 192, 327

Zapata 250

Zavallı Aşıklar Öyküsü 190

Zavallılar 394, 397

Zehir Hafiye 50, 247, 250, 254, 255, 258

Zehirli Kucak 139, 141

Zemlia 184

zenci 236, 237, 258, 271, 295, 345, 393, 428, 455, 457, 459, 461, 462

Zenci 279, 283, 285

Zenci Polis 283

Zennube 100, 106

Zeta One 236

Zevklerin En Güzeli 239

Zeynonun Aşkı 138, 139, 140

Zımba Gibi Delikanlı 104, 115

Zımbala Behçet 319

Zieh Dich aus, Puppe 201, 202

Zilli Çapkın 152

Zindan 398

Zingsarge Für Die Goldjungen 456

Zita Teyze 233

Zivjeti od Ljuubavi 439

Ziya Doğanalp 349

Ziya Uğur Tekin 227

Zorbanın Aşkı 271, 279, 281

Z - Ölümsüz 371, 372

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

Çetin Erksan tarafından yazılıp İpek Film Stüdyosunda filme çekilmek istenen *Unutulmayan Sevda* adlı senaryo komisyonumuzca gözden geçirildi. Senaryonun bazı yerlerinde değiştirilmesi gereken kısımlarla bir takım Arapça kelimeler sıra halinde gösterilmiştir. 1- Bahçelerin çiçeklerle bezendiği ve insanların dışarda spor kıyafetile dolaşıp hasır koltuklara oturdukları bir ilkbahar gününde evin salonundaki şöminenin yanması bir tezattır. 2- Yılbaşı gecesinde çam dallarına mum dikip noel babadan hediye beklemek keyfiyetinin örf ve adetlerimize ve cemiyet geleneklerimize aykırıdır. 3- Ressam Turgudun karısı tarafından açıkça ihanete uğraması olayı karşısında takındığı sessizlik ve buna mukabil çocuğunun mürebbiyesi Nesrinle karısına nispet olarak husule getirdiği sıkı fıkı anlaşma cesaretinin birbirine zıt aile, namus, haysiyet ve sadakat telâkkilerimizi sarsıcı mahiyettedir. 4- Suçsuzluğu açıkça ve kolay bir şekilde anlaşılabilecek olan Nesrin'in mahkûm edilişi muhakemenin tarzı cereyanı, yazıcının hukuki bilgisindeki zayıflık, suçlunun meydana çıkarılmasının bir imkân dahilinde bulunmasına karşı suçsuzun mahkûm edilişinin adâlet mekanizmasının ehliyetsizliğine bir misal teşkil etmektedir. 5- Hapishane, hastahane, kamyon ve uçurum kazalarındaki heyecan verici karakter ve normal vaziyeti çok aşan tesadüfler ifrat derecesindedir. 6- Eserde bazen mana çıkmayan cümle düşüklükleri ve dil davamıza aykırı yabancı kelimelerin bulunması 7- Sevda, Ebediyen, gipte, lâkayit, Mektep, Talebe, izdivaç, ikaz, Fazilet, Egoist, kapris, tahayyül, hadise, iğfal, mesafe, temenni, espri, Misafirperver, hurufat, mülevves, mukadderat, mes'ül, Garabet, tahkikat, hey'eti hâkime, istimal, zâlim, izdirap, mevzu, âşina, kriz, mahkûm gibi Türkçe karşılıkları bulunan kelimelerin senaryoya sokulması. Yukarda gösterilen bu bölümlerin ve işaret edilen yabancı kelimelerin değiştirildikten sonra tekrar komisyonumuzca gözden geçirilmesine oybirliği ile karar verildi *(İpek Film Stüdyosunda çekilmek istenen Unutulmayan Sevda adlı filme ilişkin Merkez Film Kontrol Komisyonu Kararı, 26.6.1945/133)*

ISBN 978-975-17-5101-0
9 789751 751010 >